

T. C.
İstanbul Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Doktora Tezi

Kadir Ali Bek ve Camiü't-Tevarih'i
Üzerine Dil İncelemesi

(İmla – Fonetik – Morfoloji – Karşılaştırmalı Metin – Dizin – Sözlük)

Rysbek ALİMOV

2502000169

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Mustafa ÖZKAN

İstanbul 2005

ÖZET

Bu çalışma Kadir Ali Bek'in XVI. yüzyılın sonunda Kasım Hanlığında kaleme alınmış eserinin dil özellikleri üzerinedir. Çalışmada eser ve yazarı hakkında bilgilerin yanı sıra eserin bilinen dört nüshasının karşılaştırmalı transkripsiyonlu metni, metnin imla, fonetik ve morfolojik özellikleri verilmiştir. Çalışmanın sonuna eserin gramatikal dizini eklenmiştir.

Tezin ilk kısmında eserin, kendisi, nüshaları ve müellifi hakkında bilgiler verilmiştir. İkinci bölümde ise eserin metninde görülen imla özellikleri detaylı bir şekilde ortaya konulmuştur. Üçüncü bölüm metnin fonetik özelliklerini ihtiva eder. Dördüncü bölümde metindeki kelimelerin şekil bilgisi üzerinde durulmuştur.

Çağatayca unsurların hakim olduğu eserde müellifin ve müstensihlerin tesiri ile mahallî bazı özellikler de yer aldışı tespit edilmiştir. Eserin dili Türkçe'nin karşılaştırmalı tarihî grameri açısından önemli malzeme teşkil etmektedir.

ABSTRACT

This dissertation devoted to systematic examination of linguistic data of the work composed by Kadir Ali Bek by the end of XVI century in Kasimov Khanate. The dissertation is divided into four chapters. The first chapter of the dissertation includes detailed information on the author, his work and copies of the manuscript. The second chapter contains detailed explanations on the orthographical features where in use in language of the manuscript. Phonetical features are given in the third chapter of the thesis. The fourth chapter describes morphological features of the language of the work.

In the linguistical data the Chaghatai components are dominated. Besides, there is also some local features occurred due to author and copiers of the manuscript. The vocabulary as well as grammatical features of the language of the work will serve as a valuable material for comparative historical grammar of Turkic.

ÖNSÖZ

İncelemekte olduğumuz bu eser Ortaçağ Türk historyagrafyasında özel bir yeri olan güzel örneklerden biridir. Eserin sonundaki satırlardan yazarının Kadir Ali Bek adlı bir şahıs olduğunu ve eserin Farsça Cengiz-name'nin bir tercümesi olduğunu öğreniyoruz. Gerçekten de eserin büyük bir kısmı ünlü tarihçi Reşidü'd-Din'in Cengiz Han ve soyunun kurduğu devletleri anlattığı Cami'ü't-Tevarih adlı eserinin tercümesi şeklindedir. Dili bakımından Çağatayca'ya yakın olan bu eser aynı zamanda yazar ve müstensihlerden kaynaklanan mahallî unsurlar da ihtiva etmektedir.

Günümüze kadar eserin üç nüshası bilinmekteydi. Bunlardan Kazan ve Sankt-Peterburg nüshaları aşağı yukarı tam ise, Kışkarı nüshası sadece tek sahifeden ibaretti. Yaptığımız araştırmalar sonucu tarafımızca eserin Londra British Museum'da bulunan bir nüshası daha tespit edildi.

1851'de Rus tarihçisi İlya Nikolayeviç Berezin tarafından bilim dünyasına duyurulmasından sonra eser pek çok araştırmacının ilgisini çekmiştir. Altın Ordu'nun varisleri olan Ak Orda, Mangıt Yurdu, Kasım Hanlığı gibi devletler hakkında değerli tarihî bilgiler ihtiva etmesinden dolayı daha çok tarihçilerin üzerinde durduğu eserin dil özelliklerini uzun süre kimse araştırma konusu yapmamıştır. Z. Hisamiyeva ve R. Sızdıkova gibi araştırmacıların çalışmaları da eserin bazı kısımları ve yönlerine aitti. Bu bakımdan yaptığımız çalışma her ne kadar eserin cümle bilgisi kısmını kapsamadıysa da, eserin dil özelliklerinin bir bütün verildiği ilk çalışmadır.

Bu çalışmamızda eser imla, ses ve şekil özellikleri bakımından ayrı ayrı ele alınarak incelenmiş ve eserin Kazan nüshası bazı alınan karşılaştırmalı transkripsiyonlu metni ile metinde geçen kelimelerin tamamını kapsayan sözlüğü arka kısma dahil edilmiştir. Kelime hazinesi ve gramer şekilleri bakımından bir hayli zengin olan bu eserdeki tüm dil özellikleri bu çalışmada belirtilmeye çalışılmıştır.

Gramer özellikleri incelenirken başlıca olarak J. Eckmann'ın *Çağatayca El Kitabı*, A. F. Karamanlıoğlu'nun *Kıpçak Türkçesi Grameri*, R. Toparlı'nın *İrşadü'l-Müluk ve's-Selatin*, Ö. Kaya'nın *Doğu Türk Yazı Dili ve Edebiyatı Araştırmaları I: Kul Ubeydi (XVI. yüzyıl) ve Kul Şerif (XVII. yüzyıl)* adlı eserlerde uygulanan metodu izledim.

Doktora tezimin hazırlanmasında ilgi ve desteğini gördüğüm tez danışmanım Prof. Dr. Mustafa Özkan'a, değerli hocalarım Prof. Dr. Kemal Eraslan'a, Prof. Dr. Osman F. Sertkaya'ya teşekkürlerimi sunarım. Çalışmamı yürüttüğüm sırada karşılaştığım her güçlükte benden yardımlarını esirgemeyen, metni baştan sona kadar inceleyip değerli katkılarda bulunan hocalarım Dr. Abid N. Mahdum'a ve Dr. İ. Güleç'e derin şükranlarımı sunmak benim için bir zevktir. Çalışmamın büyük bir kısmını yürüttüğüm İstanbul Üniversitesi Türkiyat Araştırmalar Enstitüsü personeline, özellikle G. Balcı-Başkaya ve İ. Yeşilyurt'a verdikleri destekleri için ayrıca teşekkür ediyorum.

İstanbul 2005

Rysbek ALİMOV

GİRİŞ

Büyük bir kısmını tarihçi Reşidü'd-Din'in meşhur Cami'ü't-Tevarih adlı eserinin Türkçe tercümesinin oluşturduğu, bundan dolayı da bilim çevrelerince itibarî olarak Kadir Ali Bek'in Cami'ü't-Tevarihi şeklinde adlandırılan bu eser bir taraftan özellikle XV-XVI. yüzyıllardaki Altın Ordu varisleri devletlerinin tarihini aydınlatması, diğer taraftan ise o dönemin mahallî unsurlar ihtiva eden yazı dilinin özelliklerini yansıtması bakımından büyük bir öneme sahiptir. Bu eser yazarı "Tarak damgalı Celayir kabilesinden" olan Hoşum oğlu Kadir Ali Bek tarafından Rus Çarı Boris Godunov'a takdim edilmek üzere Kasım hanlığında kaleme alınmış ve 1602 tarihinde tamamlanmıştır. Yazıldığı yer, tarih ve yazarının kimliği dikkate alındığında eserin döneminin yazı dilinin özelliklerinin yanı sıra mahallî temayülleri, Türkçe'nin farklı coğrafyalardaki yazı dillerinin etkileşimini yansıtmasının kaçınılmaz olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu durum Kadir Ali Bek'in eserinin Türkçe'nin farklı bölgelerdeki yazı dillerinin kendine özgü yönlerinin belirlenmesinde önemli bir veri kaynağını olduğunu gösterir. Bununla birlikte eser geniş alana yayılmış Türkçe'nin karşılaştırmalı tarihî grameri açısından zengin malzeme teşkil ettiği de ortadadır.

Durum böyle olunca Kadir Ali Bek'in eseri çok sayıda araştırmacının ilgisini çekmemesi imkansızdı. Günümüze kadar bu eser belirli bir ölçüde tarihçilerin, edebiyatçı ve dilcilerin ilgisini çekmiştir. Ortaya konulan ilgili çalışmalarda sadece eserin yazarı değil, aynı zamanda eserin dili konusunda da farklı görüşler ortaya atılmıştır. Ancak T. Kordabayev'in, Z. Hisamiyeva ve R. Sızdıkova dışındaki araştırmacılar daha çok Kadir Ali Bek'in kimliğinin aydınlatılması üzerinde yoğunlaşmışlardır. Adı geçen araştırmacılar T. Kordabayev eserin ancak bazı sentaks ve fonetik özellikleri üzerinde durmuştur.¹ Z. Hisamiyeva'nın çalışması ise R. Sızdıkova'nın deyimi ile "malzemenin kaliteli çözümlenmesi, düşüncenin açık ifade edilmesi ve bazı dil olaylarının çağdaş Türk dilleri ile kıyaslamasındaki ince gözlemi ile" dikkat çekmesine rağmen, eserin tümü değil, Kadir Ali Bek'in kendi

¹ T. Kordabayev, "Camig-at Tavarihin sintaksistik kurulumu", *Tarihi Sintaksis Meseleleri (XV-XVIII gasırlar materialdarı boyınşa)*, Almatı, 1964, s. 29-100; T. Kordabayev, "Camig-at Tavarih, şecirenin fonetikalık sipatı", *Voprosı İstorıçeskoy Grammatiki*, Almatı, 1975, s. 3-56.

eklediği sondaki 10 sahifelik parça ile sınırlı kalmıştır.² R. Sızdıkova ise daha çok eserin kelime hazinesi üzerinde yoğunlaşmıştır.³ Bu durum eserin hala kapsamlı ve bir bütün olarak ele alınmadığını göstermektedir. Ayrıca eserin tarafımızca tespit edilen Londra nüshası da bu yöndeki araştırmalara dahil edilmesi gerekirdi.

Doktora tezimin amacı da bu açığı kapatmak, diğer bir deyişle Kadir Ali Bek'in eserinin karşılaştırmalı transkripsiyonlu metnini ortaya koyarak detaylı biçimde onun dil özelliklerini tespit etmektir. Bu doğrultudan yapılan çalışmalarım şu aşamaları içermektedir:

1. Eserin bilinen tüm nüshalarını bir araya getirerek, aralarından daha tam ve orijinaline daha yakın olanını tespit etmek.
2. Seçilen nüshayı esas alarak eserin karşılaştırmalı transkripsiyonunu ortaya koymak.
3. Transkripsiyonlu metindeki dil verilerinden eserin imla ve gramer özelliklerinin tespit etmek.
4. Metnin dil verilerinden yararlanarak eserin gramatikal dizinli sözlüğünü ortaya koymak.

Bu doğrultuda yaptığımız çalışmalar sonucu hazırladığım tezimin esas kısmı Giriş, 3 Bölüm, Sonuç, Karşılaştırmalı Transkripsiyonlu Metin ve Gramatikal Dizinli Sözlük kısımlarından oluşmaktadır.

Çalışmamız sırasında J. Eckmann'ın *Çağatayca El Kitabı*, A. F. Karamanlıoğlu'nun *Kıpçak Türkçesi Grameri*, R. Toparlı'nın *İrşadü'l-Müluk ve's-Selatin*, Ö. Kaya'nın *Doğu Türk Yazı Dili ve Edebiyatı Araştırmaları I: Kul Ubeydi (XVI. yüzyıl) ve Kul Şerif (XVII. yüzyıl)* adlı eserlerde uygulanan gramer tasvirî metodundan istifade edilmiştir. Tezin Dizin ve Sözlük kısmında ise K. Eraslan, N. Yüce ve O. F. Sertkaya tarafından düzenlenen *Kutadgu Bilig, III. İndeks* adlı çalışmadaki metod izlenmiştir.

Giriş kısmında tez araştırması olarak seçilen konu hakkında bilgiler ile tezin içeriği hakkında bilgiler aktarılmaktadır.

² Z. Hisamiyeva, *Yazık dastanov Kadır-gali beka. Avtoferat dissertatsii na soiskaniye uçenoy stepeni kandidata filologičeskih nauk*, Ufa, 1980, 20 s.

³ R. Sızdıkova, *Yazık "Cami'a't-Tavarih Calairi"*, Almatı, 1989, 241 s.

Birinci bölüm “Kadir Ali Bek: Hayatı ve Eseri” adını taşımaktadır. Burada yazarın hayatı ve eseri hakkında bilgiler verilmektedir. Ardından “Cami‘ü’t-Tevarih’in Nüshaları” başlığı altında eserin bilim dünyasınca bilinen dört nüshası üzerinde detaylı bilgiler verilmektedir.

İkinci bölüm “Cami‘ü’t-Tevarih’in İmla Özellikleri” başlığını taşımaktadır. Burada Türkçe ve Arapça-Farsça kelimelerin ses, kelime ve ek bazındaki imlaları üzerinde durulmuştur.

Üçüncü bölüm “Cami‘ü’t-Tevarih’in Fonetik Özellikleri” üzerinedir. Bu bölümde eserdeki dil verilerinin ünlü ve ünsüz seslerinde görülen değişiklikler detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Bunlar ünlü-ünsüz türemesi, ünlü-ünsüz düşmesi, ünlü-ünsüz değişmesi, ünlü-ünsüz uyumu v.b. başlıklar altında gerektiğinde tarihî ve günümüz verileriyle kıyaslanan metindeki somut örneklere dayanmaktadır.

Dördüncü bölüm “Cami‘ü’t-Tevarih’in Şekil Bilgisi Özellikleri” hakkında olup, burada eser dilinin morfolojik özellikleri üzerinde ertaflica durulmuştur.

Sonuç kısmında ise eserin dil verilerine dayanarak ortaya konulan dil özellikleri hakkındaki görüş ortaya konulmaktadır.

Ek olarak eserin karşılaştırmalı transkripsiyonlu metni ile metnin gramatikal dizinli sözlüğü verilmektedir.

İÇİNDEKİLER

Özet	III
Önsöz	IV-V
İçindekiler	VI-IX
Giriş	1-3
1. Kadir Ali Bek. Hayatı Ve Eseri	
1.1 Hayatı	4-10
1.2 Eseri	10-14
1.3 Cami'ü't-Tevarih'in Nüshaları	
1.3.1 Sankt-Peterburg Nüshası	14-17
1.3.2 Kazan Nüshası	17-20
1.3.3 Kışkarı Nüshası	20
1.3.4 Londra Nüshası	21
1.3.4.1 Londra Nüshası I	21-24
1.3.4.2 Londra Nüshası II	24-26
2. Cami'ü't-Tevarih'in İmla Özellikleri	
2.1 Ana Hatlarıyla İmla Özellikleri	27
2.2 Türkçe Kelimelerin İmla Özellikleri	28
2.2.1 Ünlülerin Yazılışı	28-31
2.2.2 Ünsüzlerin Yazılışı	31-32
2.2.3 Türkçe Eklerin Yazılışı	
2.2.3.1 Yapım Eklerinin Yazılışı	
2.2.3.1.1 İsimden İsim Yapım Ekleri	33-34
2.2.3.1.2 İsimden Fiil Yapım Eklerinin Yazılışı	35
2.2.3.1.3 Fiilden Fiil Yapım Eklerinin Yazılışı	35-36
2.2.3.2 İsim Çekim Eklerinin Yazılışı	
2.2.3.2.1 Çokluk	36
2.2.3.2.2 Hal Ekleri	37-39
2.2.3.2.3 İyelik Eklerinin Yazılışı	39-40
2.2.3.2.4 Karşılaştırmalı Sıfat Ekinin Yazılışı	40
2.2.3.2.5 Sıra Sayısı Yapan Eklerin Yazılışı	40
2.2.3.2.6 Topluluk Sayıları Yapan Eklerin Yazılışı	40
2.2.3.2.7 Üleştirme Sayıları Yapan Eklerin Yazılışı	40
2.2.3.3 Fiil Çekim Eklerinin Yazılışı	10
2.2.3.3.1 Geniş Zaman Eklerinin Yazılışı	41-42
2.2.3.3.2 Belirli Geçmiş Zaman Eklerinin Yazılışı	42-43
2.2.3.3.3 Belirsiz Geçmiş Zaman Eklerinin Yazılışı	43
2.2.3.3.4 Gelecek Zaman Eklerinin Yazılışı	43-44
2.2.3.3.5 Şart Eklerinin Yazılışı	44
2.2.3.3.6 İstek Eklerinin Yazılışı	44
2.2.3.3.7 Emir Eklerinin Yazılışı	45-46
2.2.3.4 İsim- Fiil Eklerinin Yazılışı	46
2.2.3.5 Sıfat-Fiil Eklerinin Yazılışı	46-47
2.2.3.6 Zarf-Fiil Eklerinin Yazılışı	47
2.3 Arapça Ve Farsça Kelimelerin İmla Özellikleri	47-48

2.4 Özel Adların İmlasındaki İkिलilik	48
3. Cami'üt-Tevarih'in Fonetik Özellikleri	
3.1 Ünlüler	
3.1.1 Ünlü İkिलiliđi	49
3.1.1.1 eŞi İkिलiliđi	49-50
3.1.1.2 u Ş ı, ü Ş i İkिलiliđi	51
3.1.1.3 u Ş a, ü Ş e İkिलiliđi	51
3.1.2 Ünlü Değişmeleri	
3.1.2.1 Darlaşma	51
3.1.2.2 Düzleşme	52
3.1.2.3 Genişleme	52
3.1.2.4 Yuvarlaklaşma	52-53
3.1.3 Ünlü Düşmesi	
3.1.3.1 Kelime Başında Ünlü Düşmesi	53
3.1.3.2 Vurgusuz Orta Hece Ünlüsünün Düşmesi	53-54
3.1.3.3 Kelime Sonunda Ünlü Düşmesi	54
3.1.4 Birleşme	54
3.1.5 Ünlü Türemesi	
3.1.5.1 Kelime Başında Ünlü Türemesi	54
3.1.5.2 Kelime Ortasında Ünlü Türemesi	54-55
3.1.5.3 Kelime Sonunda Ünlü Türemesi	55
3.1.6 Ünlü Uyumu	
3.1.6.1 Kalınlık-İncelik Uyumu	55-56
3.1.6.2 Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu	56-57
3.1.6.2.1 Ünlüsü Yuvarlak Olan Ekler	
3.1.6.2.1.1 Ünlüsü Yuvarlak Olan Yapım Ekleri	58
3.1.6.2.1.2 Ünlüsü Yuvarlak Olan Çekim Ekleri	58-60
3.1.6.2.2 Ünlüsü Düz Olan Ekler	
3.1.6.2.2.1 Ünlüsü Düz Yapım Ekleri	60-61
3.1.6.2.2.2 Ünlüsü Düz Çekim Ekleri	61-67
3.1.6.2.3 Ünlüsü Hem Düz Hem Yuvarlak Olan Ekler	
3.1.6.2.3.1 Ünlüsü Hem Düz Hem Yuvarlak Olan Yapım Ekleri	67-68
3.1.6.2.3.2 Ünlüsü Hem Düz Hem Yuvarlak Olan Çekim Ekleri	68-70
3.2 Ünsüzler	
3.2.1 Ünsüz Değişmeleri	70-73
3.2.1.1 Sedasızlaşma	73-74
3.2.1.2 Sedahılaşma	74
3.2.2 Ünsüz Uyumu	75
3.2.2.1 Düzenli Olarak Ünsüz Uyumuna Giren Ekler	75-76
3.2.2.2 Ünsüz Uyumuna Bazen Girip, Bazen Uyum Dışı Kalan Ekler	76-78
3.2.3 Ünsüz Düşmesi	78-79
3.2.4 Ünsüz Türemesi	79
3.2.5 Ünsüz Yer Değiştirmesi	79
3.2.6 Ünsüz Tekleşmesi	79

3.2.7 Hece Düşmesi	79-80
3.2.8 Benzer Hece Düşmesi (Haploloji)	80
3.2.9 Hece Kaynaşması	80
4. Camiü't-Tevarih'in Şekil Bilgisi Özellikleri	
4.1 Yapım Şekil Bilgisi	
4.1.1 Yapım Ekleri	81
4.1.1.1 İsimden İsim Yapım Ekleri	81-83
4.1.1.2 Fiilden İsim Yapım Ekleri	83-85
4.1.1.3 İsimden Fiil Yapım Ekleri	85-86
4.1.1.4 Fiilden Fiil Yapım Ekleri	86-87
4.2 Çekim Şekil Bilgisi	
4.2.1 İsim Çekimi	
4.2.1.1 Çokluk	87-88
4.2.1.2 Hal Ekleri	88-90
4.2.1.3 İyelik Ekleri	90-95
4.2.1.4 İsimlerin Yüklem Görevinde Kullanılması	95
4.2.2 Sıfat	95-96
4.2.2.1 Karşılaştırma	96
4.2.2.2 Pekiştirme	96
4.2.3 Sayılar	96
4.2.3.1 Asıl Sayılar	96-97
4.2.3.2 Sıra Sayıları	97-98
4.2.3.3 Topluluk Sayıları	98
4.2.3.4 Üleştirme Sayıları	98
4.2.3.5 Belirsizlik Sayıları	98
4.2.4 Zamir	99
4.2.4.1 Şahıs Zamirleri	99
4.2.4.2 İşaret Zamirleri	99-100
4.2.4.3 Birliktelik Zamirleri	100-101
4.2.4.4 Soru Zamirleri	101
4.2.4.5 Belirsizlik Zamirleri	101-102
4.2.4.6 Dönüslülük Zamirleri	102
4.2.4.7 Bağlama Zamirleri	102-103
4.2.5 Zarf	103
4.2.5.1 Yer Zarfları	103
4.2.5.2 Hal Zarfları	103-104
4.2.5.3 Zaman Zarfları	104
4.2.5.4 Miktar Zarfları	104
4.2.6 Edatlar	104
4.2.6.1 Bağlama Edatları	104-105
4.2.6.2 Çekim Edatları	105
4.2.6.3 Kuvvetlendirme Edatları	105
4.2.6.4 Nida Edatları	105
4.2.6.5 Tasvir Sesleri	105
4.2.7 Fiil Çekimi	
4.2.7.1 Bildirme Kipleri	105
4.2.7.1.1 Geniş Zaman	105

4.2.7.1.2 Belirli Geçmiş Zaman	106-108
4.2.7.1.3 Belirsiz Geçmiş Zaman	108-109
4.2.7.1.4 Şimdiki Zaman	109
4.2.7.1.5 Gelecek Zaman	109-110
4.2.7.2 Tasarlama Kipleri	110
4.2.7.2.1 Şart	110-111
4.2.7.2.2 İstek	111
4.2.7.2.3 Emir	111-113
4.2.7.3 İsim- Fiiller	113-114
4.2.7.4 Sıfat-Fiiller	114
4.2.7.5 Zarf-Fiiller	114-115
4.2.7.6 Birleşik Fiil Çekimi	115
4.2.7.6.1 Belirli Geçmiş Zamanın Şartı	115
4.2.7.6.2 Belirsiz Geçmiş Zamanın Hikayesi	115-116
4.2.7.6.3 Belirsiz Geçmiş Zamanın Rivayeti	116
4.2.7.6.4 Geniş Zamanın Hikayesi	116
4.2.7.6.5 Geniş Zamanın Rivayeti	117
4.2.7.7 Birleşik Fiiller	117
4.2.7.7.1 Tasviri Fiiller	117
4.2.7.7.2 Bir İsim ile Bir Fiilden Oluşan Birleşik Fiiller	117-118
4.2.7.7.3 Yarı Tasvir Fiilleri	118-119
4.2.7.8 Fiillerde Olumsuzluk	119-121
4.2.7.9 Soru	121
Tenkitli Metin ile İlgili Açıklamalar	122
5. Tenkitli Metin	123-277
6. Sonuç	278-284
7. Kaynakça	285-286
8. Ek: Dizin-Sözlük	1-288
8. Özgeçmiş	

Birinci Bölüm: Kadir Ali Bek. Hayatı ve Eseri

1.1. Hayatı

Pek çok tarihî şahsiyet gibi Kadir Ali Bek'in hayatı da cevabı tarihin karanlık sayfalarında gizli kalmış bir muammadır. Eseri dışında hiçbir tarihi kaynakta Kadir Ali Bek hakkında herhangi bir malumata rastlanılmamıştır.

Kadir Ali Bek eserinin ön kısmında ve sonunda kendisi hakkında bilgiler vermektedir. Sankt-Peterburg nüshasının 5^b. sahifesinde “Cihân içinde dünyâniij burçın kizdim men köp kitablar da oğup hem bildim” şeklinde bir cümle ile müellif kendisinin gezgin ve bilgin biri olduğunu vurgulamaktadır. Müellif Kazan nüshasının sonunda ise “El-ğakır, el-fakir bende, nevâyi Qâdir ‘Ali biy bitidi” cümlesiyle adını bildirmektedir. Birkaç satır sonra “ğetebe ‘alâ yed-i ‘abdü’z-za‘if Qâdir ‘Ali biy bin Hoşum biy” şeklinde ibare ile eserin kendi kaleminden çıktığını tekrarlamaktadır. Her ne kadar burada babasının adını Hoşum şeklinde belirtiyorsa da, bunun bir istinsah hatası kabul edilmesi daha doğru olur, zira birkaç satır yukarıda Kadir Ali bek babasının adını Hoşum şeklinde vermektedir. Eserin Sankt-Peterburg nüshasında da müellifin babasının adı Hoşum şeklinde geçmektedir.

Müellif sözünü ettiğimiz satırlarda ayrıca kendi soy kütüğünü de vermektedir: Qâdir ‘Ali biy bin Hoşum biy bin Temçik her dü Bahâdûr Barançi bin Edim Şayığ Mirzâ, bin ağası Kıraç biy, anıij nesli Şeyğ Şûfi biy irür, bin Kobay bin Qanbar Mirzâ bin Aytavulı biy, Aytbağa biy erür, bin cedd-i Çiijgiz hân zamânında Sartak noyan irür. Böylece Kadir Ali Bek kendi soyunu Cengiz han zamanında yaşayan Sartak noyana kadar dayandırmaktadır. Müellif eserinin “Dâstân-ı Oraz Muhammed hân bin Ondan Sulţân bin Şığay hân bin Badik hân bin Cânı-bik hân bin Barağ hân bin Quyruçuk hân bin Urus hân” başlıklı son bâbında, 1600 tarihinde Rusya topraklarında bulunan Kasım hanlığının başına geçen Oraz Muhammed'in tahtının tasviri sırasında kendisini hanın vezirlerinden biri olarak takdim etmektedir: Şüret-i taht in est. Meymene, ya‘ni Dest-i Râst: Calayir Qâdir ‘Ali Biy, Maijğut İşbay Temir Biy. Meysere, ya‘ni Dest-i Çeb: Argun Çataş Biy, Kıpçağ Tökey Biy. Bu cümleden anlaşıldığı gibi müellif Oraz Muhammed'in sağ tarafında duran vezirlerinden biri

olmakla birlikte, adı ilk zikredilen, diğerk bir deyişle hanın en önemli veziri durumundadır. Aynı sahifede belirttiği “sebeb ol irdi kim bu tevārih-qa Oraz Muhammed hān hāzret-leri-niij ata anasıdın kulluk itip kıla kilgen Calayir Tarağ tamđalı irdi” şeklinde cümle ile kendisinin bu kitabın müellifi olmasının yanı sıra Tarak damgalı Celayir kabilesine mensup olduğunu ve keza Oraz Muhammed’in anne babasına hizmet ettiğini söylemektedir.

Bu sınırlı da olsa kayıtlı bilgilerden karşımıza soyu geçmişte Cengiz han zamanında yaşamış Sartak noyana kadar uzanan ve hem Oraz Muhammed’e, hem de onun anne babasına hizmetlerde bulunup vezirlik yapmış, çok okumuş ve çok ülkeler gezmiş bir müellif portresi çıkmaktadır.

Hal böyle olunca, araştırmacılar arasında Kadir Ali Bek hakkında eserinin İ. N. Berezin tarafından bilim dünyasına kazandırıldığı tarihten günümüze kadar çeşitli tahminlerin, hatta spekülasyonların yapılması ister istemez kaçınılmaz olmuştur.

Ortaçağ Türk tarihyagrafyası sahasında yaygın ve kabul görmüş bir fikre göre Kadir Ali Bek önce Sibiryā hanı Küçüm’e, daha sonra onun yerine geçen Seyyid Ahmed’e ve en sonunda da Kasım hanlığı tahtına geçen Oraz Muhammed’e hizmet eden ve zamanında Sibiryā’da kendine ait bir vilayeti olan bir karaçu (vezir) idi. 1587 yılında Sibiryalı voyvoda Daniil Çulkov tarafından Seyyid Ahmed ve Oraz Muhammed ile birlikte Tobolsk kalesinde kurnazca ele geçirilerek daha sonra Moskova’ya gönderilmiştir. Rus çarı Boris Godunov’un Oraz Muhammed’i Rusya devleti sınırları içindeki “kukla” bir teşkilat olan Kasım hanlığına han tayin etmesiyle birlikte, Kadir Ali Bek hanın karaçusu, diğerk bir deyişle baş veziri olarak Kasım hanlığına gelmiş ve hayatının sonuna kadar burada yaşamıştır⁴. Yine yaygın bir görüşe göre Kadir Ali Bek eserini de bu şehirde kaleme almıştır⁵.

Bazı araştırmacılar bununla da kalmayıp cesur iddiaları ortaya atmaya devam etmişlerdir. Kazak araştırmacı K. Junısbayev ilgili bir yazısında Kadir Ali Bek’in doğum ve ölüm tarihlerini de vermektedir. Ona göre Kadir Ali Bek 1530 yılında

⁴ M. A. Usmanov, “Sbornik Letopisey Kadır-Ali-Beka”, *Tatarskiye İstoriçeskiye İstoçniki XVII-XVIII vekov*, Kazan, 1972, s. 40-46; R. G. Sızdıkova, *Yazık Jami’at-Tavarih Jalairi*, Alma-Ata, 1989, s. 6-23.

⁵ Z. A. Hisamiyeva, *Yazık Dastanov Kadır-gali beka, Avtoreferat Dissertatsii Uçenoy Stepeni Kandidata Filologičeskih Nauk*, Kazan, 1980, s.3.

doğmuş ve takriben 1605 yılında da vefat etmiştir⁶. A. Jirenşin de aynı görüşü desteklemektedir⁷. Diğer araştırmacı E. Masanov ilgili makalesinde her ne kadar Kadir Ali Bek'i Sibiryalı bir karaçu olarak göstermese de, onun 1588'den itibaren Moskova'da, 1600'den itibaren ise Kasimov şehrinde ikamet ettiğini, Rusça, Farsça, Arapça ve Çağatayca'yı çok iyi bildiğini, aynı zamanda bu dillerdeki edebiyata da yakından aşina olduğunu, ayrıca Rusya'daki sosyal hayat ile Rus devletinin iç ve dış ilişkilerindeki gelişmelerden pekala haberdar olduğunu iddia etmektedir⁸. Bununla yetinmeyen E. Masanov, "bazı kaynaklara" dayanarak Kadir Ali Bek'in XVI. yüzyılın sonunda Oraz Muhammed ile birlikte Almanya'yı ziyaret ettiğini de yazmaktadır⁹. Ne var ki atıfta bulunduğu "bazı kaynakları" ise belirtmemektedir. Kazak yazarı ve edebiyat tarihçisi M. O. Auvezov da Kadir Ali Bek'in Sibirya'da Ruslara esir düştüğü konusunda diğer araştırmacılarla hemfikir olmakla birlikte onu "Oraz Muhammed'in akıl hocası ve danışmanı" diye nitelemektedir¹⁰. M. H. Abuseyitova ve Yu. G. Baranova gibi araştırmacılar¹¹ Kadir Ali Bek hakkındaki yukarıda sözü edilen fikirleri her ne kadar "muhtemelen" ve "yaygın inanışa göre" açıklamaları vererek telaffuz etseler de, farklı bir görüş ortaya koyamamışlardır.

Kadir Ali Bek hakkında tüm söylenenler aslında iddia olmaktan öteye giden bir şey değildir, fakat tarih ve edebiyat tarihi kitaplarında bu tür iddialar artık gerçekmiş gibi yansıtılmakta ve kabul görmektedir¹².

Ortaya atılan iddiaların temelinde Kadir Ali Bek ile evvela Sibirya hanı Küçüm'e ve en sonunda da Kasım hanı Oraz Muhammed'e hizmette bulunan bir karaçunun özdeşleştirilmesi yatmaktadır. Bu özdeşleştirme kanıtlandığı durumda yukarıdaki söylenenlerin çoğu gerçek kabul edilebilir. Ne var ki ne Kasım hanlığıyla ilgili kaynaklarda, ne Rusya devlet arşivlerinde, ne de diğer tarihi kaynaklarda

⁶ K. Junısbayev, "Kadırgali Djalairi. İmya Oboydennoye Vremenem", *Velikiye Uçeniye Sredney Azii i Kazahstana (VIII-XIX vekov)*, Alma-Ata, 1965, s. 204-207.

⁷ A. Jirenşin, "Kadırgali Köşimbekuli (1530-1605)", *Kazak Kitaptarı Tariyhınan*, Almatı, 1971, s. 69-72.

⁸ E. A. Masanov, *Oçerki İstorii Etnografıçeskogo İzuçeniya Kazahskogo Naroda v SSSR*, Alma-Ata, 1966, s. 21-23.

⁹ E. A. Masanov, *Oçerki İstorii Etnografıçeskogo İzuçeniya Kazahskogo Naroda v SSSR*, Alma-Ata, 1966, s. 23.

¹⁰ İstoriya Kazahskoy SSR, I, s. 217-218.

¹¹ M. H. Abuseyitova-Yu. G. Baranova, "Djami at-Tavarıh", *Pismennıye İstoçniki Po İstorii i Kulture Kazahstana i Tsentralnoy Azii v XIII-XVIII vekov*, Almatı, 2001, s. 177-185.

¹² www.taraz.kz

durumun böyle olduğunu kanıtlayan veya en azından ona atıfta bulunan herhangi bir bilgi mevcut değildir.

Tatar araştırmacısı M. A. Usmanov'a göre bu özdeşleştirmeyi yapan ilk araştırmacı Kadir Ali Bek'in eserini bilim dünyasına tanıtan İ. N. Berezin'den başkası değildi. M. A. Usmanov bu konuda şunları söylemektedir: "İ. N. Berezin N. M. Karamzin'in 1587'de Sibiryaya voyvodası Daniil Çulkov'un ustaca bir hamle ile Sibiryaya hanlığı hükümdarı Seydak (Seyyid Ahmed - RA) ve onunla beraber "Kazak şehzadesi Uraz Magmet (Oraz Muhammed - RA) ve Murza Karaçu'yu" esir almasını anlattığı çalışmalarına dayanarak, Câmîü't-Tevârih'in müellifi ile adı geçenlerin sonuncusu olan "Murza Karaçu'nun aynı şahıs olduğundan şüphe duymamıştır"¹³. Kazak araştırmacısı E. A. Masanov da İ. N. Berezin'in "ilk olarak eserin yazarı konusunda hakiki bazı malumatlar vererek doğru tahminler yürüttüğünü"¹⁴ belirterek, M. A. Usmanov'un sözlerini desteklemektedir. Ne var ki M. A. Usmanov'un atıfta bulunduğu eseri dahil İ. N. Berezin'in bu konuyu ele aldığı çalışmalarının hiçbirinde Seyyid Ahmed ve Oraz Muhammed ile birlikte Ruslara esir düşen Murza Karaçu'nun Kadir Ali Bek olduğuna dair bir bilgi bulunmamaktadır. Bu karışık durumun M. A. Usmanov'un "olmayan bir şeyi varmış gibi" gösterme isteğinden kaynaklanmış olduğu düşünülebilir. Yaptığımız inceleme sonucu Oraz Muhammed ve diğerleri ile Sibiryada Ruslara esir düşen karaçu ile Kadir Ali Bek'in aynı şahıs olduğunu ilk iddia eden araştırmacının Kazakistanlı bilim adamı A. H. Margulan¹⁵ olduğu anlaşılmıştır. Diğer taraftan bu özdeşleştirmeye başka bir araştırmacı Kasım hanlığı tarihi alanında söz sahibi olan tarihçi V. V. Velyaminov-Zernov'un görüşü sebebiyet vermiş olabileceği de kuvvetle muhtemeldir. V. V. Velyaminov-Zernov Oraz Muhammed'in tahtının tasvirinde adı geçen Celayir kabilesinden olan Kadir Ali Bek'in, Mangıt kabilesinden Eşbay Temir Bek, Argun kabilesinden Çataş Bek ve Kıpçak kabilesinden Tökey Bek ile birlikte Oraz Muhammed'in birer karaçusu olduklarını belirterek bu unvanın onlara dededen

¹³ M. A. Usmanov, "Sbornik Letopisey Kadir-Ali-Beka", *Tatarskiye İstoriçeskiye İstoçniki XVII-XVIII vekov*, Kazan, 1972, s. 40.

¹⁴ E. A. Masanov, *Oçerki İstorii Etnografiçeskogo İzuçeniya Kazahskogo Naroda v SSSR*, Alma-Ata, 1966, s. 21-22.

¹⁵ A. H. Margulan, "Kommentarii k Polnim Soçineniyam Ç. Valihanova", *Polnoye Sobraniye Soçineniy Ç. Valihanova*, tom V, Alma-Ata, 1965, s. 645-646.

babadan kalma bir unvan olduğunun altını çizmektedir¹⁶. Tarihçiye göre Kasım hanlığında birilerine karaçu gibi yüksek dereceli bir unvanın verilmesi hanlığın “kukla devlet” olmasından dolayı pek mümkün değildi. Bu Oraz Muhammed’in karaçularından her birinin Kasım hanlığına dışarıdan geldiği anlamına gelmektedir. Dört karaçunun mensup olduğu kabile adları da zaten bunu destekler niteliktedir. Kadir Ali Bek’in bir karaçu, hem de Oraz Muhammed’in karaçusu olması, ayrıca diğer karaçular gibi onun da Kasım hanlığına dışarıdan gelmiş olması Kadir Ali Bek ile Sibiryada Oraz Muhammed ve Seyyid Ahmed ile Ruslara esir düşen “Murza karaçu”nun özdeşleştirmeye fazlasıyla yetmiştir.

Halbuki Sibiryalı bu karaçu Oraz Muhammed’in eserde adı geçen karaçularından herhangi biri de olabileceği gibi hiçbiri de olmayabilir. Üstelik böyle bir özdeşleştirmenin herhangi bir dayanağı yoktur. Kadir Ali Bek’in Oraz Muhammed ile birlikte Sibiryada esir düşen karaçu olmadığı görüşünü aşağıdaki cümleler de desteklemektedir.

Oraz Muhammed’in karaçularının dördünün de unvanı “bek”tir, oysa Kadir Ali Bek ile özdeşleştirilen Sibiryalı karaçunun Rus kroniklerinde ve tarih kitaplarında geçen unvanı “bek” değil, “murza/mirza”dır¹⁷. Gerçi Rus tarihçilerinin iki unvan arasındaki farkı önemsemediklerini ve onları sık sık birbiriyle karıştırdıkları da örnekleriyle sabittir. “Murza karaçu” örneğinde bile bu durumu görmekteyiz, zira karaçu unvanı, “mirza” değil, ancak “bek” olanlara verilirdi. Diğer bir deyişle mirzalar karaçu olamazdı ve Rus kroniklerinde geçen “Murza karaçu” ibaresi de aslında yanlıştır.

Rus kroniklerine göre Sibiryaya karaçusu daha Küçüm hana hizmet etmekteydi ve siyasi açıdan Küçüm han zayıfladığında ondan ayrılarak, kendi vilayetinde özerk bir idari yapı oluşturmuştur.¹⁸ Bu vilayet Rus tarih kaynaklarında “Karaçu ulusu” adıyla anılmaktadır. Ayrıca kendisi ayrılmadan önce Sibiryadaki “Küçüm’e bağlı en kuvvetli ve kudretli murza” idi¹⁹. Diğer taraftan Kadir Ali Bek eserinde Oraz

¹⁶ V. V. Velyaminov-Zernov, *İzsledovaniye o Kasimovskih Tsaryah i Tsareviçah*, Sankt-Peterburg, 1863, I, s. V.

¹⁷ H. F. Miller, *Sibirskaya İstoriya*, Sanktpeterburg, 1764, 528 s; J. E. Fischer, *Sibirische Geshichte*, Sankt-Petersburg, 1768; P. Nebolsin, *Pokoreniye Sibiri. İstoriçeskoye İzsledovaniye* [Sibiryanın Fethi. Tarihi Araştırma], Sanktpeterburg, 1849, 146 s.

¹⁸ H. F. Miller, *Sibirskaya İstoriya*, Sanktpeterburg, 1764, s. 32.

¹⁹ H. F. Miller, *Sibirskaya İstoriya*, Sanktpeterburg, 1764, s. 32.

Muhammed'in anne babasına hizmet ettiğini yazmaktadır. Bu durumda Sibiryalı karaçu ile Kadir Ali Bek'in aşağı yukarı aynı zaman diliminde, hem Sibirya'da yarı bağımsız statüye sahip bir hükümdar, hem de Oraz Muhammed'in babası Ondan Sultan'a hizmet eden bir görevli olması pek düşünülemez.

Sibiryalı karaçunun mensup olduğu kabilenin adı malum değildir. Rus kroniklerinde ise etnik kökenine dair "Tatar (Türk-RA) murza karaçusu" ibaresi geçmektedir. Oysa Kadir Ali Bek eserinde de belirttiği gibi Celayir kabilesi ve üstelik de Tarak damgalı Celayir kabilesine mensup olduğunu bildirmektedir. Celayir kabilesi günümüzde Kazak, Kırgız, Özbek ve diğer Türk halkları arasında bir kabile adı olarak geçmektedir. Ancak bunlardan Tarak damgalı Celayir kabilesi günümüz Kazakistan'ın güney-doğusunu ve Kırgızistan'ın kuzey kısımlarını kapsayan Yedisu bölgesinde bulunmaktadır²⁰.

Kadir Ali Sibirya karaçusu ise vatani Sibirya hakkında bir şey anlatması gerekirdi. Oysa Kadir Ali ne Sibirya, ne Küçüm han, ne de Seyyid Ahmed hakkında birşeyler söylemektedir. Ancak müellif Yedisu'nun coğrafyasına dair detaylı bilgiler aktarmaktadır, üstelik oranın halkına hoş duygular beslemektedir: "...be-mevzi'-i hudūd-ı Alatağ-da sākin boldı. Ol yer bisyār 'āzim, bülend tağ bolğay ve murğ-zār ve āb-ı çeşme bisyār bolğay. Ol tağ-dın nihāyet-siz suvlar peydā bolğay. Şehr-i Talas kırırı anda bolğay. Şehr-i Otrar, Şayram haddığa yakın bolğay. Çuv, Talas, Isıg Kōl, Tekelik, Almalık, İle, Qaratal ol vilāyet-lerde bolğay. Yeti kent hem anda bolğay ve hālķı bisyār 'āzim-ķuvvet ve şevket ve bahādūr bolğay".

Usmanov Kadir Ali Bek'in büyük ihtimalle Oraz Muhammed'den çok daha önce Sibirya'ya geldiğini söylemektedir. Ancak Yedisu ile Sibirya hanlığı arasındaki ilişkiler pek sağlam değildi. Sibirya hanlığının Yedisu'dan ziyade Maverai'n-nehr ile hem siyasi, hem ticari ilişkileri kuvvetli ve sıkıydı. Kadir Ali Bek Sibirya'ya Oraz Muhammed'den çok daha önceleri gitseydi, o zaman Oraz Muhammed'in ana babasına pek hizmet edemezdi.

Kadir Ali bize göre Oraz Muhammed'in ana-babasına hizmet eden soylu bir karaçu idi. Daha sonra Oraz Muhammed Moskova'ya gittiğinde onun ailesi, annesi

²⁰ A. Kuandıkov, "Kazakskiye tamgi", *World, Air Astana Magazine*, 2002/1, s. 25-35.

vs. ile gitmiş ve Oraz Muhammed'in baş veziri olmuştur. V. V. Velyaminov-Zernov da benzer görüşte bulunmaktadır²¹.

1.2 Eseri

Kadir Ali Bek'in kaleme almış olduğu eserinin büyük bir kısmını 1247-1318 tarihleri arasında yaşamış ünlü İranlı tarihçi Fazlallah Reşidü'd-Din'in kaleminden çıkmış Camiü't-Tevarih adlı Farsça eserinin Türkçe'ye tercümesini oluşturmaktadır. Bunu eserinde: İnşā'allahü Te'ālā min yā Rabbü'l-'ālemin sebeb ol irdi kim bu tevārih-ka Oraz Muḥammed ḥān ḥāzret-leri-niij ata anasıdın ḳulluḳ itip ḳıla kilgen Calayir Taraḳ tamḡalı irdi. Çiijgiz-nāme kitābıdın bu nüṣḥa Fārs tilidin Türki tilige evgürdim" cümleleriyle kendisi de belirtmektedir. Bilindiği gibi, Reşidü'd-Din'in bu ünlü eserinin yaygın kullanılan diğer adı da Çiijgiz-name'dir. Kadir Ali Bek eserin son kısımlarını ise kendisi kaleme almıştır. Müellifin kendi deyimiyle: "Ḳayusın soij zamānda bolḡanlarını öz istinbātından Allahü Te'ālā tevfiḳ berip taşnif ḳıldım".

Eserin yazılış amacını "Pādşāh Bariş Fedoraviç ḥān-niij tuz ötmek 'adl ḥaḳḳı üçün bitildi" şeklindeki bir cümle ile belirterek 1598 tarihinde Rus tahtına geçen Çar Boris Fedoroviç Godunov'a ithaf etmiştir. Zaten eserin Sankt-Peterburg nüshasının ilk sahifelerinde yer alan ve Çar Boris Fedoroviç Godunov'a övgüler yağdıran ve "Cümletü'l-Kristān pādşāh ḥāzretleri Bāriş Fidoraviç uluḡ bik ak ḥāndur" ibaresi başlayan ilk bölümde bunu teyit etmektedir. Ancak bu eserin Çar'a takdim edilip edilmediği hususunda herhangi bir bilgi mevcut değildir. Yazılış sebeplerinden biri olarak da "... ve taḳı Oraz Muḥammed ḥān ḥāzretleriniij neçük pādşāh ḥāzretleri 'izzet ikrām bilen ḥānlıkka olturḡanın" ibaresi ile belirttiği gibi Rus Çarı Boris Godunov tarafından Oraz Muhammed'in Kasım hanlığına tayin edildiğini tarif etmek istemesini gösterebiliriz. Müellifin deyimi ile eserinde "tā Nuḥ 'aleyhe's-selām-dın berü Oḡuzḡa diḡeç, Oḡuzdın hicretke diḡeç, hicretdin Çiijgizge diḡeç, Çiijgizdin bu zamānḡa diḡeç neçaklı pādşāhlar, ḥānlar" tasvir edilmektedir.

Eserin bilinen dört nüshasının hiçbirinde mukaddime kısmı günümüze kadar ulaşmamıştır, bu yüzden Kadir Ali Bek'in şahsına dair bilgiye ulaşmamakla birlikte,

²¹ V. V. Velyaminov-Zernov, *İzsledovaniye o Kasimovskih Tsaryah i Tsareviçah*, Sanktpeterburg, 1864, II, s. 635.

yazarı tarafından esere verilen orijinal adını da öğrenme imkanımız bulunmamaktadır. Ne var ki, onun Reşidü'd-Din'in Camiü't-Tevarihinin bir tercümesi olduğu gerçeği eseri bilim dünyasına ilk kez tanıtan İ. N. Berezin'in itibarı de olsa eser adı için *Türkçe Camiü't-Tevarih tercümesi* ibaresini kullanmasına sebep vermiştir. Diğer araştırmacılar da bu teklifi doğru bulmuş ve günümüzde Kadir Ali Bek'in eseri için bu künyenin kullanılması benimsenmiştir. Bazı araştırmacılar da açıklamalı olmasını bakımından Kadir Ali Bek'in *Camiü't-Tevarih'i* ibaresini kullanmaktadırlar.

Eserin ne zaman yazıldığı hakkında doğrudan bilgiyi Kazan nüshasının sonunda bulmaktayız: Târih-niij miij on birinde Koyan yılı mübârek Muḥarrem ayınıij âḫirında Şenbih küni bu târihni tamâm kıldı. Uşbu târih-i evvel uşbu kitâb-niij nüshasınıij târihi-dür. Bu teferruatlı malumata dayanarak eserin 20 Temmuz 1602 Cumartesi günü tamamlandığını öğreniyoruz. Gerçi Ch. Rieu *Catalogue of The Turkish Manuscripts in The British Museum, London, 1888* başlıklı eserinde Kadir Ali Bek'in eserinin yazıldığı tarih olarak Miladî 1598 tarihine denk gelen Hicrî 1005 tarihini göstermektedir. Bu ileride verdiğimiz bazı sebeplerden dolayı pek gerçekçi gözükmemektedir.

Bu eser Türk tarih yazımı geleneğine göre kaleme alınmış en güzel nümunelerden biridir. Bu kategorideki çok sayıdaki diğer Türkçe tarih kitapları gibi eserde evvela Oğuz kağana ait klişeleşmiş hikaye anlatılır. Daha sonra Cengiz hanın atalarını konu eden hikaye, Cengiz hanın bizzat kendisi, hayatı, ailesi, ordusuyla ilgili konular ile devam etmektedir. Ardından Cengiz hanın oğulları ve hükümdar olan bazı torunlarının hayatıyla ilgili kısa pasajlar verilmektedir. Eserin tercüme olmayıp, müellifin kendisi tarafından yazılmış olan bölümlerde Altın Orda'nın devamı olan Ak Orda, Kök Orda, Nogay Ordası, Kırım ve Kazak hanlıkları hükümdarlarına dair kısa biyografik bilgiler verilmektedir. Eser Kazak hanı Tevekkül'ün yeğeni olan Oraz Muhammed'in Kasım hanlığı tahtına geçişinin görkemli ve ayrıntılı bir şekilde anlatıldığı parça ile son bulmaktadır.

Eser yukarıda da denildiği gibi Reşidü'd-Din'in eserinden yapılan tercüme kısmı ile müellifin kendi kaleminden çıkmış orijinal kısımlardan oluşmaktadır. Eser mukaddime, "fasıl"lardan ve her biri destan olarak adlandırılan bölümlerden oluşmaktadır. Eserin mukaddimesinden günümüze sadece Sankt-Peterburg

nüshasında kaydedilen sondan birkaç cümle ulaşmıştır. Ardından yine Sankt-Peterburg nüshasında yer alan *Fasl-ı Evvel. Tarif-i Baris* bölümü gelmektedir. Kadir Ali Bek'in kendi kaleminden çıkan bu bölümden sonra Cengiz hanın atalarının isimlerinin sıralandığı *Fasl-ı Evvel* ve ardından yine Cengiz han'ın çocuk ve torunlarının isimleri, kaç yaşında öldüğü ve kaç sene hükümdarlık ettiğine dair kısa bilgiler ihtiva eden *Fasl-ı Ekinçi* gelmektedir. Bunların ardından Şi'r, Şi'r-i Ğazāni Şi'r-i Ğaznevi Şi'r-i Çiijiz Hān başlıklarından oluşan ikisi birer dörtlük, ikisi birer beyt şeklinde Farsça şiirler bulunmaktadır. Onun ardından "Bāb-ı evvel ez-mücelledi evvel ez-kitāb Cāmi'üt-Tevārih der beyān. Hikāyet-i zāhir-i etrāk ve keyfiyet-i inşi'āb anlarnıj be-ķabāil-i muhtelif ve şerh-i hāl-i ābā vü ecdād. Her ķavm bersebil-i külli ve in bāb müştemilest ber-dibāçe ve ķehār faşl" şeklindeki Reşidü'd-Din'in eserinden aynen alınan Farsça bir ibareden sonra asıl tercüme kısmına geçilmektedir. Buradaki bölümlerin başlıkları şöyledir:

1. Faşl-ı dibāçe (3a/01-4a/03)
2. Fihrist. Esāmi-i aķvam-i etrāk (4a/03-4a/10)
3. Şu'be-i Oğuz (4a/10-4b/11)
4. Kısm-ı evvel ya'ni evvelgi bölek (4b/11-4b/17)
5. Kısm-ı düvüm ya'ni ikinci bölek (5a/01-5b/15)
6. Faşl-ı evvel der-tārih hikāyet-ı ķavm-i Oğuz (5b/16-10a/21)
7. Dāstān-ı Dobun Bayan (10a/14-12a/14)
8. Dāstān-ı Bodonķar hān (12a/15-12b/06)
9. Dāstān-ı Dutum Menen (12b/03-13b/05)
10. Dāstān-ı Őaydu hān (13b/05-14a/17)
11. Dāstān-ı Tümine hān (14a/17-14b/16)
12. Dāstān-ı Őabul hān ibn-i Tümine hān (14b/16-15a/12)
13. Dāstān-ı Bartan bahādūr bin Őabul hān (15a/12-16a/06)
14. Dāstān-ı Yesüge bahādūr (16a/06-17b/06)
15. Dāstān-ı Çiijiz hān bin Yesüge bahādūr (17b/06-42a/09)
16. Dāstān-ı Ögetey hān bin Çiijiz hān (42a/09-43b/05)
17. Dāstān-ı Coçi hān bin Çiijiz hān (43b/05-49b/16)
18. Dāstān-ı Çağatay hān bin Çiijiz hān (49b/16-51a/08)

19. Dāstān-ı Toluy hān bin Çiijgiz hān (51a/08-52a/04)
20. Dāstān-ı Güyük hān bin Ögetey hān (52a/04-52a/11)
21. Dāstān-ı Möijke hān bin Toluy hān bin Çiijgiz hān (52a/12-52b/10)
22. Dāstān-ı Kubilay hān bin Toluy hān bin Çiijgiz hān (52b/10-54a/02)
23. Dāstān-ı Temür hān bin Çim-kim hān bin Kubilay hān bin Toluy hān bin Çiijgiz hān (54a/03-54a/09)
24. Dāstān-ı Hülagü hān bin Toluy hān bin Çiijgiz hān (54a/10-57a/09)
25. Dāstān-ı Abaqa hān bin Hülagü hān bin Toluy hān bin Çiijgiz hān (57a/10-58a/07)
26. Dāstān-ı Teküder Aḥmed Hülagü hān bin Toluy hān bin Çiijgiz hān (58a/08-58b/08)
27. Dāstān-ı Arḡun hān bin Abaqa hān bin Hülagü hān bin Toluy hān bin Çiijgiz hān (58b/09-59a/18)
28. Dāstān-ı Kiçetü hān bin Abaqa hān bin Hülagü hān bin Toluy hān bin Çiijgiz hān (59a/19-59b/12)
29. Dāstān-ı Ğazan hān bin Arḡun hān bin Abaqa hān bin Hülagü hān bin Toluy hān bin Çiijgiz hān (59b/12-60a/17)
30. Dāstān-ı Urus hān (60b/01-61b/04)
31. Dāstān-ı Toḡtamış (61b/05-62a/12)
32. Dāstān-ı Temir Kutlu hān bin Temir Bik Ulan (62a/13-62b/08)
33. Dāstān-ı Hācı Girey Hān (62b/09-63a/06)
34. Dāstān-ı İdige Biy (63a/07-64b/10)
35. Dāstān-ı Hācı Muḥammed hān bin Bik Qondu Ulan (64b/11-65a/10)
36. Dāstān-ı Bulḡayır hān bin Tuluşık Ulan (65a/11-65b/06)
37. Dāstān-ı Yādīgār hān bin Aybiy ‘Arab Ulan (65b/07-66a/05)
38. Dāstān-ı Oraz Muḥammed hān bin Ondan Sultān (66a/06-69b/17)

Bunlardan 3a-60a sayfeleri Fazlallah Reşidü’-d-Din’in Camiü’t-Tevarih’inin tercümesini, 60b-69b sayfeleri Kadir Ali Bek’in kendisi tarafından kaleme alınan parçaları içermektedir.

1.3. Camiü’t-Tevarih’in Nüshaları

Eserin bilinen dört nüshası vardır. Sankt-Peterburg nüshası olarak bilinen ilk nüsha Tatar aydını İ. Halfin tarafından bulunmuştur. Ancak onu bilim dünyasına kazandıran şahıs 1851’de Moskvityanın dergisinde yeni bulunan bu eser hakkında tanıtım makalesi yayınlayan Rus şarkiyatçı İ. N. Berezin’dir.²² Eserin ikinci nüshası Kazan nüshası adını taşımaktadır ve 1922’de Kazanlı molla G. Galejev-Barudî’ye ait kitaplar arasında Tataristanlı araştırmacı A. Rahim tarafından bulunmuş ve akademik çevrelere tanıtılmıştır²³. Eserin üçüncü nüshası sadece bir sayfeden ibaret olup, yine A. Rahim tarafından 1927’de Tataristan’ın Kışkarı köyünde bulunmuştur. Camiü’t-Tevarih’in son nüshası British Museum’dadır ve ilk kez burada tanıtılacaktır. Eserin hiçbir nüshası içeriği bakımından tam değildir, ancak birinin eksikliğini diğeri başarılı bir şekilde tamamladığı söylenebilir.

1.3.1. Sankt-Peterburg Nüshası

Camiü’t-Tevarih’in bilim dünyasına kazandırılan ilk nüshası 1829’da vefat eden Kazan Üniversitesi öğretim üyesi İ. Halfin tarafından bulunmuş ve makul bir fiyat karşılığında elinde bulunan diğere yazmalar ile birlikte Kazan Üniversitesi’ne kazandırılmıştır. İ. Halfin’in bu el yazmasını kimden ve ne zaman temin ettiği bilinmemektedir. Ancak İbrahim Halfin’in dedesi Sait ve babası İshak’ın, kendi zamanlarında Kazan’daki aydın Tatar kesiminin önde gelenlerinden olduğu dikkate alınırsa, bu tür değerli el yazması eserlerinin aile kütüphanesinde eskiden beri bulunabileceği ihtimali de vardır. A. Rahim bu nüshanın Kazan’a muhtemelen Kasimov şehrinden birileri tarafından getirilmiş olabileceğini düşünmektedir.²⁴

Önceleri Kazan Üniversitesi Kütüphanesinde 10422 numara ile kayıtlı olan Camiü’t-Tevarih’in bu nüshası 1854 yılında üniversitenin Şarkiyat Fakültesinin kapatılmasının ardından, Doğu dillerindeki çok sayıda diğere yazma eserler ile birlikte Sankt-Peterburg Üniversitesi Kütüphanesine nakledilmiştir. Halihazırda Sankt-Peterburg Üniversitesi Kütüphanesi Şarkiyat bölümünde M₅O-59 numarası ile

²² İ. N. Berezin, “Tatarskiy Letopisets, Sovremennik Borisa Feodoroviça Godunova”, *Moskvityanın, Uçebno-Literaturniy Jurnal na 1851 God. Çast VI*, Moskova, 1851, s. 543-554.

²³ A. Rahim, “O Novom Spiske Tatarskogo İstoriçeskogo Soçineniya XVII Veka”, *Tatarnu Üyrenüv İlmî Cemiyetinüñ Haberçüsü=Vestnik Nauçnogo Obşçestva Tatarovedeniya*, Kazan, 1927/7, s. 133-150.

²⁴ A. Rahim, “O Novom Spiske Tatarskogo İstoriçeskogo Soçineniya XVII Veka”, *Vestnik Nauçnogo Obşçestva Tatarovedeniya*, Kazan, 1927, s. 135.

muhafaza edilmektedir. Halen bulunduğu şehre göre, bu nüsha literatürde Sankt-Peterburg nüshası olarak geçmektedir. Bazen de nüshayı bulan şahıs adına göre, İ. Halfin nüshası adı ile anılmaktadır.

Sankt-Peterburg nüshası her biri 19,5x14,5 cm ölçüsünde 157 varaktan, yani 314 sahifeden ibarettir. Her sahifesinde on birer satır bulunmaktadır. Metin koyu krem renginde olan XVII. yüzyılın ilk yarısına ait, filigranlı Avrupa kağıdı üzerine siyah mürekkeple yazılmıştır.²⁵ Ancak bölüm ve fasıl adları, has isimler ile belirli kelimeler, bazı Arapça ve Farsça cümleler kırmızı mürekkeple kaydedilmiştir. Nüsha İ. N. Berezin'in tespitine göre, "pek zarif olmayan şikesteyle istinsah edilmiş olmasına rağmen, sıradan Tatarca kitaplara kıyasla daha iyi düzene sahiptir".²⁶ Nüshanın düzgün hatlara sahip olması M. A. Usmanov'a onun bir uzman hattat tarafından ticari bir amaçla veya özel sipariş üzerine yazıldığını düşündürmektedir.²⁷ Titizlikle kaydedildiğini söyleyebileceğimiz bu nüshanın metni çok sayıda has isim ile Arapça ve Farsça bazı ibareler dışında harekesiz, ancak okunaklıdır. Metnin bazı sahifelerinin ilgili satır araları ile kenar boşluklarında istinsah sırasında yapılmış imlâ hatalarına dair düzeltmeler mevcuttur. Yazma umumiyetle iyi durumdadır. Bazı varakların, özellikle son birkaç varanın, kenarları zedelenmiş veya yırtılmıştır. Nüshanın son birkaç cümlesinin yer aldığı varak halihazırda eksiktir. Bunun yanı sıra Sankt-Peterburg nüshasında Kazan nüshasının 60a-66a sahifelerinde yer alan Dāstān-ı Urus hān, Dāstān-ı Toqtamış Dāstān-ı Temir Kutlu hān bin Temir Bik Ulan Dāstān-ı Hācı Girey Hān bin Delük Qayaş Ulan, Dāstān-ı İdige Biy Razi'ullahü 'aleyh ve Dāstān-ı Yādīgār hān bin Aybiy 'Arab Ulan bölümlerinin büyük bir kısmı, diğer bir ifadeyle yaklaşık 10 varaklık bir metin eksiktir. Ayrıca Oğuz kağan hikayesinin anlatıldığı Faşl-ı dibāçe'de de, yine Kazan nüshasına kıyasla yaklaşık 2-3 varaklık bir metin eksik olduğu ortaya çıkmaktadır.

Sankt-Peterburg nüshasının en önemli özelliği eserin ithaf edildiği Rus çarı Boris Godunov adına kaleme alınan yaklaşık 9 sahifelik bir övgü parçasının bulunmasıdır. Bu bölüm diğer nüshalarda bulunmamaktadır. Bununla birlikte

²⁵ M. A. Usmanov, "Sbornik Letopisey Kadır-Ali-Beka (1602 g.)", *Tatarskiye İstoriçeskiye İstoçniki XVII s XVIII vv.*, Kazan, 1972, s. 36.

²⁶ İ. N. Berezin, "Tatarskiy Letopisets. Sovremennik Borisa Feodoroviça Godunova", *Moskvityanin, Uçeno-Literaturniy Jurnal na 1851 god. Çast VI*, Moskova, 1851, s. 36.

²⁷ M. A. Usmanov, "Sbornik Letopisey Kadır-Ali-Beka (1602 g.)", *Tatarskiye İstoriçeskiye İstoçniki XVII s XVIII vv.*, Kazan, 1972, s. 36.

nüshanın pek çok sahifesinin kenar boşluklarında benzer bazı kısımlarını eserin ancak Londra nüshasının esas metninde rastladığımız Ebu'l-gazî Bahadır Han'ın Şecere-yi Türkî'sine ait parçalar bulunmaktadır.

Bu nüsha “İşitgüçige hōş kilip okuğuçığa ‘âkılgā faydası bolğay. Hem ceddin bilmeklik her bendesige vâcib bolğay. İnşā'allahü Te‘ālā her kıaysısını birer faşl beyān kılgumuz turur ve Āllahü Te‘ālā Huve'l-müste‘ān ve huve ‘aleyhi'l-i‘timād ve't-teklān ve şallallahu ‘alā seyyidinā Muḥammed ve alihi ecma‘in” şeklindeki bir parça ile başlar. Bu satırlar büyük ihtimalle eserin mukaddimesinin sonuna aittir. Buradan yazmanın ilk bir veya iki varağının daha kayıp olduğu anlaşılmaktadır. Nüshanın sonu ise şu ibareler ile son bulmaktadır: “Meymene. Aqvām-ı kavm Kıatağın irür. İki san nefer. Meysere. Aqvām-ı kavm Alaç miiji irür. Üç san nefer. Kıavm-i Kıatağın öz aralarında bu zamānga digeç öz aralarında uluğları ma'lūm irür. Ammā Alaç miiji arasında uluğı Tarağ tamğalı Calayir bolğay. Çiijgiz hān zamānıdın birü mertebe mertebe bile Tebire bikke tigdi. Andın Şeyḫ Şūfi bikke tigdi, andın Aytavulı bikke tigdi. Andın Aytbağa bikke tigdi. Andın Kııraç bikke tigdi. Andın Tutğa bikke tigdi. Bu Alaç miijiniij ağası bola kilgenler bular turur. Özbik-yā arasında ma'lūm meşhūr irür. 1051 sene-yi tāriḫ tamām şedd.”

Sankt-Peterburg nüshasının metni 1854 yılında matbu harflerle Rus şarkiyatçı İ. N. Berezin tarafından “Doğu Tarihçileri Kütüphanesi” serisinin 2. cildi olarak yayınlanmıştır. İ. N. Berezin'in yayını nüshadaki esas metni içermektedir. İ. N. Berezin her ne kadar nüshanın bazı sahifelerinin kenar boşluklarında Ebu'l-gazî Bahadır Han'ın Şecere-yi Türkî'sine ait parçaları “Doğu Tarihçileri Kütüphanesi” serisinin 3. cildinde yayınlamaya düşündüğünü belirtmesine²⁸ rağmen, bu seride yayınlanması planlanan eserler Camiü't-Tevarih'in Sankt-Peterburg nüshası ile son bulmuş ve daha sonra hiç kimse nüshadaki Şecere-yi Türkî'ye ait parçalar üzerinde durmamıştır.

Sankt-Peterburg nüshasında müellifinin adı zikredilmiş olmasına rağmen, diğer nüshalarla karşılaştırmadan eserinin kime ait olduğu anlaşılmamaktadır. Nüshanın istinsah tarihi metnin sonunda da belirtildiği gibi Hicrî 1051 yılıdır. Bu tarih Miladi

²⁸ İ. N. Berezin, *Biblioteka Vostochnih İstorikov, İzdavayemaya İ. Berezinim, Professorom Kazanskogo Universiteta. Tom II. Çast Pervaya. Sbornik Letopisey. Tatarskiy Tekst s Russkim Predisloviyem*, Kazan, 1854, s. VII.

takvime göre 1641 yılına tekabül etmektedir, diğeri bir deyişle eserin orijinalinin bitirildiği tarihten tam olarak 40 yıl sonra yazılmıştır.

1.3.2. Kazan Nüshası

Camiü't-Tevarih'in İ. N. Berezin tarafından bilim dünyasına duyurulan nüshası 1922 yılına kadar eserin bilinen yegane nüshası olarak bilinmekteydi. 1922'de Kazanlı molla G. Galejev-Barudî tarafından Kazan'daki Doğu Eserleri Merkez Kütüphanesine bağışlanan kitaplar arasında A. Rahim tarafından eserin yeni bir nüshası bulunmuştur. G. Galejev- Barudî'nin şahsını ve kütüphanesini yakından tanıyan bir kişiye göre, bu kitap kendisine Kasimov şehrinden getirilmiştir. Büyük bir ihtimalle bu elyazması eser önceden molla G. Galejev-Barudî ile akrabalık ilişkisi bulunan Kasım hanlığındaki eski soylu bir aile olan Şakulovlara aitti.²⁹ Bu nüsha Doğu Eserleri Merkez Kütüphanesinde 969 numara ile kayıtlara geçirilmiştir. Daha sonra Kazan Üniversitesi Kütüphanesine nakledilmiş ve halihazırda buranın Şarkiyat bölümünde T-40 numarası ile muhafaza edilmektedir. Günümüzde Kazan şehrinde bulunması sebebiyle bu nüshaya literatürde Kazan nüshası denmektedir. Bazı araştırmalarda son sahibinin adı ile Barudî nüshası şeklinde geçmektedir.

El yazmasını doğrudan inceleyen A. Rahim şu bilgileri aktarmaktadır: Eserin bu nüshası 20-15 cm ebadına sahip 81 varaktan oluşan bir mecmuanın içindedir. Bu 81 varağın 70'i Camiü't-Tevarih'in metnini içermektedir. Metin toplam 138 sahifelik yer tutmaktadır, 1. ve 140. sahifeler boştur. Geride kalan 10 varak *Defter-i Çingiz-name* başlığını taşımaktadır ve XVII. yüzyılın diğeri bir meşhur eseri olan *Dastan-ı Çingiz han ve Aksak Temir*'de rastlanan hikayeleri ihtiva etmektedir. Son 81. varağın her iki tarafı da boştur. Bununla birlikte mecmuanın ilk varağının dış tarafı, yani ilk sayfası da boştur. İlkinde olduğu gibi bu nüshada da eserin adı ve müellifi hakkında bilgi içermesi düşünülen mukaddime kısmı mevcut değildir. El yazması mecmua birkaç deri parçasıyla kaplı siyah bir kapağa sahiptir. Derinin üzerinde sivri uçlu bir cisimle primitif süslemeler oyulmuştur. Kitabın dış sayfaları, muhtemelen, nemli bir ortamda uzun süre kaldığı için küflenmiş ve hasar görmüştür, bu yüzden son

²⁹ A. Rahim, "O Novom Spiske Tatarskogo İstoriçeskogo Soçineniya XVII Veka", *Vestnik Nauçnogo Obşçestva Tatarovedeniya*, Kazan, 1927, 136.

sahifelerdeki bazı kelimeler güçlkle okunmaktadır. Kitap kaliteli, kalın kağıt üzerine istinsah edilmiştir. Kağıdın üzerindeki filigranlar onun Avrupa kökenli olduğuna işaret etmektedir. Satırlar oldukça düzgün yapılmış, her sahifede birbirinden hemen hemen eşit uzaklıkta yer alan 17 satır yazılıdır. Yazısından yola çıkarak kitabın baştan sonuna kadar tek bir müstensih'in kaleminden çıktığı söylenebilir. Müstensih'in mecmuanın sonundaki notuna güvenilirse, kitap kamaş kalem ile istinsah edilmiştir. İmlasına bakılırsa, müstensih'in yazdıklarının güzel olması için çok uğraştığı söylenemez. Fakat müstensih her bölümün başlığını, bazı özel isimleri ve bir takım ibareleri kırmızı mürekkeple yazmıştır. Birden fazla kelimedenden oluşan özel isimlerin okuyucu tarafından karıştırılmaması için her ismin üzerine belirgin bir çizgi çizilmiştir. Muhtemelen, müstensih'in kullandığı orijinal nüshada da bu böyleydi. Müstensih'in kullandığı talik şikeste yazı şekli gayet okunaklıdır.³⁰

Mecmuanın sonunda müstensih her ne kadar kendi adını vermese de, eserin istinsah tarihi hakkında bilgileri oldukça teferruatlı biçimde aktarmaktadır: “...tarih Toijuz yılı 1144 sene bolğanda mäh-ı ramažan ayınıij beş yayıısı Seşenbih kün tüş vaqtında uşbu kitâbıij yazıp tamâm boldı. Erteijki namâz oğup olturdım tâ öyle namâzınça tâ zahir namâzın kılıp olturdım, namâz-i diğerinçe bu ğağnı yazdım. Kış irdi, kalemim kamaş irdi”. Milâdî takvime göre bu tarih 20 Şubat 1732 olur. Aynı tarih 12 hayvanlı Türk takvimine göre yukarıda bahsi geçen domuz yılına denk gelmektedir. Bu tarih eser bu nüshasının orijinalinden tam olarak 130 yıl, ilk nüshadan ise 91 yıl sonra istinsah edildiği anlamına gelmektedir.

Eserin bu nüshası da diğeri gibi sağlam olmayıp, eksik varaklar içermektedir. İlk varak kopuktur; varağın alt kısmında eni birkaç santimetrelik bir parça yırtılmış ve kayıptır. Bununla birlikte 9, 10, 11, 34, 35, 36, 63 ve 74. varakların da bazı yerleri yırtılmıştır, ancak metni okumada herhangi bir zorluk teşkil etmemektedirler. 9. ve 11. varaklarda ortada boydan boya 2-3 cm.lik zarar görmüş bir alan vardır, bu yüzden oradaki harfler okunmamaktadır. Varaklar bir yerde yanlış dikilmiştir, bunun sonucunda 12. varak sıra numarasına göre 27. varağın yerine dikilmiştir. Müstensih her ne kadar her sahifeye 17 satırlık bir metin kaydetmeye gayret ettiyse de, satır

³⁰ A. Rahim, “O Novom Spiske Tatarskogo İstoriçeskogo Soçineniya XVII Veka”, *Vestnik Nauçnogo Obşçestva Tatarovedeniya*, Kazan, 1927, 137-138.

sırası bazen 16'ya düşmekte, bazen de daha 33'e kadar çıkmaktadır. Daha çok sütunlara ayırdığı satır sayısı artan sahifelerde harflerin boyutları nispeten daha küçük tutulmuş ve sıkışık dizilmiştir. 9b, 10a, 14b, 35a sahifelerde olduğu gibi, müstensih bazı sahifelerde bir kısım satırları ara boşluklara dikey olarak kaydetmiştir. Nüshanın başında eserle ilgisi olmayan ve muhtemelen “Ahtam hakkındaki hikaye”ye ait şu satırları içeren iki adet kopuk parça vardır: “...helāk kılıç tartdı Ahtam yana ‘aşā köter... āhır buları Ahtamniij başını kesti. Uluğ birle canādil...” ve “[Y]albanij bir dōstu bar irdi. ...irdi. Cühūd Ahtam-ge qarşu ...[...]di. ‘Ali musın, Ahtam [musın]...”

Bu nüsha doğrudan “Faşl-ı evvel. Der-dāstānhā’ vü abā vü ecdād-ı Çiijgiz hān...” başlığı ile başlar, bu yüzden Sankt-Peterburg nüshasında karşılaştığımız eserin mukaddimesinden bir kısım bulunan parça ile Rus Çarı Boris Fedoroviç (Godunov) adına düzenlenen methiye kısmı burada yer almamaktadır. Bu rağmen, Kazan nüshası diğerlerine kıyasla eserin en sağlam nüshası denilebilir, zira Sankt-Peterburg nüshasında Oğuz kağan hakkındaki bölümde yaklaşık 20-25 satırlık bir parça eksiktir. Eserin orijinal kısımlarından Dāstān-ı Urus hān bölümünde de önemli bir kısım eksiktir. Dāstān-ı Toqtamış hān bölümünün başlığı ve ön kısmı eksik olduğundan, okyucu Sankt-Peterburg nüshasındaki bu bölümü kolaylıkla Dāstān-ı Urus hān’ın devamı sanabilir. Aynı sözleri Dāstān-ı Ēdige bölümünün ön ve son kısımları için de söyleyebiliriz. Sankt-Peterburg nüshasında ayrıca Dāstān-ı Bulğayır hān bin Tuluşık Ulan bölümünün son kısım kayıptır, Dāstān-ı Yādigār hān bin Aybiy ‘Arab Ulan bölümü ise hiç kaydedilmemiştir.

Kazan nüshasını diğer nüshalardan ayıran önemli özelliklerinden biri de eserin müellifinin kim olduğu ve hangi tarihte yazıldığına dair bilgi bulundurmasıdır; “Dāstān-ı Oraz Muḥammed hān bin Ondan Sulṭān...” bölümünün son kısmında eserin “el-ḥaḳir, el-faḳir bende, nevāyi Ḳādir ‘Ali Biy tarafından kaleme alındığını ve bu eserin tāriḥniij miijde on birinde ḳoyan yılı mübārek Muḥarrem ayınıij āhırında Şenbih küni” tamamlandığını öğrenmekteyiz. Bu tarih 20 Temmuz 1602 Cumartesi gününe denk gelmektedir.

1.3.3. Kışkarı Nüshası

Eserin bu nüshası 1927’de A. Rahim tarafından eski idari taksimata göre, Tataristan’ın Arsk kantonuna bağlı Novo-Kişitskoye volostundaki Kışkarı köyünde Türkçe el yazmaları parçalarından oluşan bir mecmua içinde bulunmuştur. Bu yüzden literatürde Kışkarı nüshası veya A. Rahimi nüshası olarak bilinmektedir.

Bu nüsha tek sahifeden ibaret olup, sadece eserin Hacı Girey han hakkındaki küçük bir bölümü ihtiva etmektedir. A. Rahim’in belirttiğine göre, bu sahife dahil, farklı eserlere ait parçalar ŞİŞ. yüzyılın ikinci yarısında başka kitaplardan elde edilen bilgiler ışığında istinsah edilmiş ve derlenmiştir. Eserin Kazan ve Kasimov şehirlerinden uzak bölgede bulunmuş olmasını, A. Rahim “Camiü’t-Tevarih’in halk tarafından az da olsa bilindiğinin işareti” şeklinde değerlendirmektedir.³¹ Kazan nüshasından farklı olarak burada “biy” yerine “bik” terimi geçmektedir. Bu bakımdan bu nüsha Sankt-Peterburg nüshasıyla paralellik göstermektedir, ancak buna rağmen bazı şahıs ve yer adlarında ufak tefek imla farklılıkları göze çarpmaktadır.

³¹ A. Rahim, “O Novom Spiske Tatarskogo İstoriçeskogo Soçineniya XVII Veka”, *Vestnik Nauçnogo Obşçestva Tatarovedeniya*, Kazan, 1927, 147.

1.3.4. Londra Nüshası

1.3.4.1 Londra Nüshası I

Kadir Ali Bek'in eserinin bu nüshası şimdiye kadar bilim dünyasına kazandırılmış değildi. Eserin bu nüshası Charles Rieu'nun *Catalogue of The Turkish Manuscripts in The British Museum, London, 1888* başlıklı kataloğunda Add(itional): 11, 726 numarası ile kayıtlı³² olmasına rağmen, bugüne kadar araştırmacıların ilgisinden mahrum kalmıştı. Bu nüsha Londra'daki British Museum'da "*Department: O. B.P., Catalogue: Add(itional) 11 726, Order: PS2/3706. Author: - Title Excerpta Ex Jamia-Al-Tawarih*" künyesiyle muhafaza edilmekte olan bir elyazması içerisinde yer almaktadır.

El yazması deriden yapılmış, üzerinde oyuklu süslemeleri olan bir kapağa sahiptir. 176x114x15 mm ölçülerine sahip söz konusu kitap açık mavi renkli, kaliteli ve çizgili kağıt üzerine istinsah edilmiştir. Üzerindeki filigranlar kağıdın Avrupa kökenli olduğuna işaret etmektedir. Bu nüshada pek zarif olmayan nesh hattı kullanılmıştır, ancak müstensih'in imlası oldukça düzgün ve okunaklıdır. Her sahifede birbirinden aşağı yukarı eşit mesafede yer alan onar satır kayıtlıdır. Sankt-Peterburg nüshası müstensih'inin göstermiş olduğu itina ve titizlik bu nüshada pek göze çarpmamaktadır. Bu yüzden Londra nüshasının şahsi ihtiyaçlar için çoğaltılmış olduğu düşünülebilir.

El yazmasının künyesi üzerinde her ne kadar "Camiü't-Tevarih'ten alıntı" ibaresi bulunuyor ise de, Kadir Ali Bek'in eseri kitabın sadece bir bölümünü teşkil etmektedir. 51 varaktan müteakip el yazması üç ayrı eserin bir araya geldiği bir mecmua niteliğindedir. Bunun 1b-26a sahifeleri "Hezā der-beyān Oğuz-nāme evvel ez-kitāb-ı Cāmi'üt-Tevāriḥ" başlığını taşımakta ve Kadir Ali Bek'in eserine aittir. 26a-29a sahifeleri yukarıdaki metnin devamı niteliğinde olmasına rağmen, içeriği bakımından farklı olup, Ebu'l-gazî Bahadır Han'ın Şecere-yi Türkî'sinden Oğuz Han'ın Çin'i, Tibet'i, daha sonra Semerkand ve Buhara'yı alarak İran'a geldiğinden ve Kıya kavminden bahsedildiği bölümü ihtiva etmektedir.

³² Ch. Rieu, *Catalogue of The Turkish Manuscripts in The British Museum*, London, 1888, s.282-283.

30b-43a sayfeleri Hacı Halife tarafından kaleme alınan Cihânumâ adlı esere ait bir parça olup “Hezâ kışşa-yi Oğuz-nâme Cihân-nâme kıtabında naql kıladur” başlığını taşımaktadır. Bu parça Kazan’ın Ruslar tarafından fethiyle ilgili cümleler ile son bulmaktadır. Parça ufak tefek Tatarca dil özelliklerinin göze çarptığı Osmanlı Türkçesi ile kaleme alınmıştır. Mecmuanın 44b-51b sayfeleri ise “Hezâ Mi’râcü’l-nebi ‘aleyhi’s-şalavât ve’s-selâm” başlığını taşımaktadır. Burada ilk kısmı kaside, gerisi mesnevi tarzında Osmanlı Türkçesi ile kaydedilmiş bir Miraçnâme bulunmaktadır. Mecmuanın 29b-30a, 43b-44a sayfeleri ise müstensih tarafından boş bırakılmıştır³³.

Mecmua içerisindeki ilk iki eser hem konu bakımından, hem imla bakımından benzer özellikler taşımaktadır, ancak aynı şeyi mecmuanın sonuncu kısmındaki parça için söyleyemeyiz. Mecmuanın ilk iki kısmının aynı müstensihin kaleminden çıkmış olabileceği de kuvvetle muhtemeldir. El yazmasının hiçbir yerinde ne müelliflere, ne de müstensihlere dair bilgi bulunmaktadır. Ancak Charles Rieu’nun kataloğunda el yazmasıyla ilgili verilen kısa tanıtım yazısında eserin müellifi sıfatıyla Kadir Ali Bek ismi gösterilmektedir. Eserin İ. N. Berezin tarafından yayınlanan Sankt-Peterburg nüshasına ait matbu metin ile benzerlik arz ettiği belirtilen katalogun tanıtım cümlelerinden Ch. Rieu’nun Kadir Ali Bek’in eserinin söz konusu matbu metninden haberdar olduğu, hatta onu inceleme ve Londra nüshası ile kıyaslama fırsatı bulunduğu anlaşılmaktadır. Ne var ki, İ. N. Berezin’in Sankt-Peterburg nüshasından eserin müellifinin Kadir Ali Bek olduğunu anlamamasını, daha doğrusu müellifin bunun böyle olduğunu bildiren cümlelerinin Sankt-Peterburg nüshasında eksik ve muallak olmasını dikkate aldığımızda, Ch. Rieu’nun eserin müellifinin adını kesin olarak vermesi dikkat çekicidir. Ch. Rieu kataloğunda ayrıca eserin Hicrî 1005 (Miladî 1597-1598) tarihinde Kerman (Kasimov) şehrinde kaleme alındığı belirtmektedir³⁴. Ne var ki bu tarihin eserin tamamlandığı tarih olması ihtimali yoktur, zira eserin ithaf edildiği ve adına methiye yazıldığı Rus çarı Boris Fedoroviç Godunov 1598’de Rus tahtına geçmiştir ve eserinin son kısmında Kasım hanlığına tayininin teferruatlı bir şekilde izah dildiği Oraz Muhammed ise ancak 1600 yılında tahta geçmiştir. Diğer

³³ British Museum’daki Add(itional) 11 726 numaralı Excerpta Ex Jamia-Altawarih başlıklı el yazması.

³⁴ Ch. Rieu, *Catalogue of The Turkish Manuscripts in The British Museum*, London, 1888, s. 282.

tarafından Hicrî 1005 tarihi eserin yazılmaya başlandığı tarih olarak da değerlendirilebilir. Tartışmalı da olsa verdiği kesin malumatlara dayanarak Ch. Rieu'nun eserin müellifini ve yazıldığı tarihi gösteren, günümüzde kayıp, fakat o sıralarda varlığından söz edebileceğimiz bir bilgiye dayandığı düşünülebilir.

Mecmuanın Kadir Ali Bek'in eserine ait sayfaların azlığından da anlaşılacağı üzere bu nüsha eserin sadece bir kısmını içermektedir. Oğuz kağan hakkındaki "Hezâ der-beyân Oğuz-nâme evvel ez-kitâb-ı Câmî'üt-Tevârih" başlıklı bölüm Sankt-Peterburg ve Kazan nüshalarında "Faşl-ı dibâçe" olarak geçmektedir.

Bu nüshadaki metin Sankt-Peterburg ve Kazan nüshalarındaki ilgili bölümlere kıyasla yine eksiktir. Kadir Ali Bek'in eserinin Sankt-Peterburg nüshasıyla büyük bir benzerlik gösteren bu nüshadaki metin 26a sayfasının 3. satırından itibaren tamamen farklı yöne kaymaktadır. Söz konusu 3 sayfalık parça Ebu'l-gazî Bahadır Han'ın Tarih-i Şecere-yi Türkî adlı eserinin "Oğuz hannıij han bolğanınıij zikri"³⁵ başlıklı bölümündeki satırlar ile hemen hemen uyuşmaktadır. Zaten müstensih parçanın sonunda "Şecere-i Türki Ebu'l-gâzi hân Hÿvârezmi taşnifinde uşandağ yazulğandır" cümlesi ile bunu teyit etmektedir. Arkasından "Câm'ü't-Tevârih-de uşandağ naql kıladur. Cihân-nâme-de beyân kıilup söylegenüni âhırı kâğızlarda köçürölüp Cihân-nâmeden yazulğandır" şeklinde bilgi vererek eserin kaynağına doğrudan işaret etmektedir. Söz konusu nüshanın esas kısmında geçen bu parça Sankt-Peterburg nüshasında 10a numaralı sayfanın kenar boşluklarında yer almaktadır. Nüshanın en sonu olan 28b-29a sayfalarında müstensih daha önceki sayfada geçen metin ile uyuşmayan satırlar eklemiştir. Moğol kabilelerinden biri olan Kıyatlaraya dair bilgi içeren bu kısım da müstensihin son cümlelerde belirttiği gibi Ebu'l-gazî Bahadır Han'ın Şecere-yi Türkî'sinden alınmıştır. Söz konusu parça küçük ve önemsiz farklılıklarla Sankt-Peterburg nüshasının 10b sayfasının üst ve sağ kenarlarındaki boşluklarında yer almaktadır.

Nüsha bu bilgiler ile son bulmaktadır. Yukarıda da değindiğimiz gibi müstensih ne kendi adını, ne müellifin adını, ne de istinsah tarihini kaydetmiştir. Ancak bu nüshanın diğerlerine kıyasla en son istinsah edilen nüsha olduğunu söyleyebiliriz. Hatta eserin Sankt-Peterburg nüshasının kenar boşluklarına kaydedilen Şecere-yi

³⁵ Ebulgazi Bahadır Han bin Arab Muhammed Han El-Cengizi El-Hvârezmi, *Tarih-i Şecer-yi Türk*, Kazan, 1891, s. 12 (tıpkıbasım).

Türki'den yapılan eklentilerin Londra nüshasının esas metninde geçtiği dikkate alınır, sonuncu nüshanın ilkinin bir kopyası olduğu ihtimali pek kuvvetlidir. British Museum uzmanlarına göre el yazmasının kaydedildiği kağıt muhtemelen XIX. yüzyıl ile XX. yüzyılın başlarına aittir. El yazmasının son sahifesinde E. Henderson şeklinde bir isim kayıtlıdır. Ondan bir önceki sahifede ise “Purchased of Rodd 9 May 1840” şeklinde bir kayıt yer almaktadır. Buradan eserin söz konusu nüshasının en geç XIX. yüzyılın ilk yarısında istinsah edildiği anlaşılmaktadır.

1.3.4.2. Londra Nüshası II

British Museum'da Add(itional): 11, 725 numarası ise kayıtlı el yazmasının üçüncü kısmını oluşturan 76a-134a sahifelerinde kayıtlı “Dāstān-ı Çiijiz hān bin Yesüğe bahādūr Çiijiz hānnij öz atası irdi. Moğol tili birle İçige tip ayturlar” cümleleri ile başlayan bir metin vardır. Charles Rieu'nun *Catalogue of The Turkish Manuscripts in The British Museum*'unda şu bilgileri verilmektedir: “A cronologically arranged history of Chingiz Khan, without preface or author's name. Contents: Geneology of Chingiz Khan traced up to Budenjer, his ancestor in the eighth degree, f. 76 a. His sons, daughters and wives, f. 77a. His birth and early life, f. 88b. His history, told year by year, from the year of the hare, corresponding to A. H. 591, when he had reached his 41st year, to his death, f. 93a. His dying exhortation to his sons, f. 131 b. The death of Chingiz Khan, which had been kept some time secret, was divulged, it is said, f. 131 a, on the 14th Ramazan, A. H. 624....”³⁶

Mukaddimesi ve müellifi belli olmayan bu metnin başlığı Kadir Ali Bek'in eserinin Cengiz han hakkındaki kısmına ait ilk cümleler ile benzerlik arz etmekteydi. Bu parçanın metni ile Camiü't-Tevarih'in Sankt-Peterburg ve Kazan nüshaları metinleri arasında yapılan kıyaslama sonucu bu parçanın Kadir Ali Bek'in eserine ait olduğu kesinlik kazanmıştır.

Söz konusu parça farklı isimler taşıyan iki eser ile birlikte mecmua şeklindedir. Bu mecmua deriden yapılmış süslemeli bir cilt ile kaplıdır. Ayrıca yukarıda sözünü ettiğimiz Additional 11 726 numaralı el yazmasıyla aynı ölçülere sahiptir: boyu 176

³⁶ Ch. Rieu, *Catalogue of The Turkish Manuscripts in The British Museum*, London, 1888, s. 282.

mm.; eni 114 mm. ve kalınlığı da 31 mm. Kullanılan yazı şekli nesihdir. Müstensih metinleri harekesiz, ancak okunaklı bir tarzda kaydetmiştir. Kullanılan malzeme XIX. yüzyılın ilk yarısına ait açık mavi renkli ve filigranlı Avrupa kağıdıdır. Mecmuanın son sahifesinde 11 726 numarası ile kayıtlı el yazmasında kaydedilen “Purchased of Rodd 9 May 1840” şeklinde tarihi belirtilmiş bir not mevcuttur. Kullanılan malzeme, kağıt ölçüleri, yazı şekli, muhteva ve sonundaki not bu iki el yazmasının aynı tarihli, aynı müstensihin elinden çıkmış ve biri birini tamamlayan nitelikte mecmualar olduğunu düşündürmektedir.

Mecmuanın 1b-70a sahifeleri Hezā kışşa²-yi Çingiz hān başlığını taşımaktadır ve ilki 1819’da İ. Halfin tarafından yayınlanan “Ahval-i Çingiz Han ve Aksak Temir” başlıklı meşhur eserin bir kısmını ihtiva etmektedir. “Dağı Şecere-yi Türki Hvārezmide muşannefi Ebū’l-gāzi Bahādūr hān uşandağ naql kıladur” cümlesiyle başlayan 70b-75b sahifeleri ise Ebu’l-gazî Bahadur Han’ın Şecere-yi Türkî’sinden bir parça içermektedir. Mecmuanın geri kalan kısmında Kadir Ali Bek’ ait söz konusu bölüm yer almaktadır.

Her sahifede birbirinden eşit mesafede bulunan dokuzar satır bulunmaktadır. Bölüm başlıkları ve şahıs adları kırmızı mürekkep ile belirginleştirilmiştir. Bu metin Additional 11 726 numarası ile kayıtlı el yazması içinde bulunan Kadir Ali Bek’in eserine ait parça ile her bakımdan (dil özellikleri, imla, hat) uyuşmakta ve bir bütünlük teşkil etmektedir. Bu yüzden onların aynı nüshanın parçaları olduğu ihtimali kuvvetle muhtemeldir. Parçalarda geçen satır sayısındaki tek rakamlık bir fark ise, en kötü ihtimalle, onların farklı zamanlarda da olsa aynı müstensih tarafından istinsah edildiğine işaret etmektedir.

Bu parçada Cengiz han’ın hayatı, onun ecdadı, eşleri, oğul ve kızları hakkında kısaca malumat verilmektedir. 76a-121b sahifeleri arasındaki metin diğer nüshaların metinleriyle ufak gramer farklılıklar hariç bütünüyle benzerlik arz etmektedir. Ne var ki 121b sahifeden itibaren metin farklı yöne kaymaktadır. 121b ilâ 122b sahifesinin 5. satırına kadarki kısım Ebu’l-gazî Bahadur Han’ın Şecere-yi Türkî’sinin metni ile paralellik göstermektedir. Yukarıdaki satırdan 124b sahifesine kadarki kısım ondan tamamen ayrıdır. Cengiz han’a dair hikayelerin geçtiği tarihî metinlerde bu hikayeye henüz rastlanılmamıştır: [122b] ...⁵Çiijgiz hān kişveristān-ı Buḥārā halkına ⁶kişi yiberip aytdı-kim maija bir dānişmend, ⁷molla kişi yiberüijler. Andın bir neçe söz-

⁸ler suray turur tip Buḥārā ⁹hālķı Qāzı Eşref tigen birlen yana bir [123a] ¹vā‘izni yiberdiler. Çiijgiz ḥān alar-²dın sordı-kim sizler neçük müslümān-³sizler tip . Alar ayttılar kim müslümānlar ⁴Ḥüdāy-niij bendesi tururlar. Ḥüdāy bir ⁵turur ve ni meşel, ni mānend turur. ⁶Çiijgiz ḥān ayttı: Men hem Teijri-ni ⁷bir bilürmen ve taķı ayttılar peygāMBER Teijri-⁸niij ilçi-si turur. Teijir Ta‘ālā özi ⁹emrni ve tehi-ni bendelerige aytmaķ için [123b] ¹yiberip turur. Çiijgiz ḥān hem bu sözge ²ķāil boldu. Andın soij her künde beş ³vaķt namāz oķup Teijri-ġa bendelik ⁴ķılurmız tidiler. Anı hem yaḥşı kördi. ⁵Andın soij on bir ay aşnı her vaķt ⁶ḥevālasaķ yiyermiz. Āmmā bir ay kündüz ⁷aş yimesmiz, āmmā keçe yiyermiz tidiler. ⁸Munı hem ḥōş kördi. Andın soij ⁶Ḥüdāy-niij Mekke atlıġ ivi bolur. Eger [124a] ¹ķuvvetimiz yetse aija barurmız tidiler. ²Çiijgiz ḥān aija ķāil bolmadı. Aytdı-kim ³tamām-ı ‘ālem Ḥüdāy-niij yurtı turur. ⁴Bir yerni taḥşiş ķılıp barmaķ ni turur ⁵tidi. Andın soij alarġa ruḥşat ⁶birdi ve Buḥārāniij ahāli ve mevālisi ⁷ḥān-dın tarḥan yarlıġı tilediler. Ḥān hem ‘ināyet yüzündin ol ḥalk-ġa tarḥan yarlıġı birdi. Buḥārādın köçüp [124b] ¹Semerķand [taba] bardı ve Semerkandnı hem aldı.

British Museum’da Add(itional): 11, 725 numarası ise kayıtlı el 76a-134a sahifelerindeki metnin sonu Kazan nüshasının 36b sahifesindeki 14. satırın sonuna denk gelmektedir ve Cengiz hanın oġullarına söylediġi vasiyet akabinde Çin şehirlerinden biri olan Nikyas’a doġru yürüdüġünün anlatıldıġı cümle ile son bulmaktadır: “Sizler kim mendin soij men buyurġan yasaķnı buzmaijız, özge ‘amel çıkarmaijız ve taķı Çaġatay bu yerde ḥāzır degüldür. Meniij vaşıyyetim-ni aija tigürüijüz. Mabāda kim men kiçken-din soij meniij sözümni taķı mülk-de tamām cāmişi ķılıijız. Sizler hem andaġ boluijız ol ḥalvet-de bu sözlerni tamām ķılıġay. Her iki oġlı bilen bir biri bilen ķuçaķlaştı-lar, vedā‘ ķıldı-lar. Yana anlarnı ķaytardı, öz ulus memleket-lerine yiberdi. Özi leşkeri bilen Nikyas taba yüzlendi. Tamām.”

İkinci Bölüm: Camiü’t-Tevarih’in İmla Özellikleri

2.1 Ana hatlarıyla imla özellikleri

Düzgün ve gayet okunaklı talik şikeste yazı şekli ile kaleme alınan metnimiz XVI. yüzyılın sonu - XVII. yüzyılın ilk yıllarına ait bir eser olmasına rağmen, imla bakımından Uygur yazı dilinden gelen bir takım özellikler ile Arap ve Fars imlalarının özelliklerini karışık olarak bünyesinde bulundurmaktadır.

Metnimiz imla özellikleri bakımından tam bir uyum sergilememektedir. Türkçe kelime ve ekler değişik şekillerde yazılmışlardır. Hareke işaretleri çok az kullanılmış ve bunlardan büyük bir kısmı Moğolca kökenli özel adlarda görülüp, bu hareketle kelimelerin doğru telaffuzu amaçlanmıştır. Bununla birlikte çoğu şahıs ve kavim adlarının birden fazla imlaya sahip olması dikkat çekmektedir. Bunun gibi çoğu Türkçe kelimelerin imlasında ikililik göze çarpar.

Gerek yapım ekleri, gerekse çekim ekleri sonlarına geldikleri kelime kök ve gövdeleriyle bazen bitişik, bazen de ayrı yazılmışlardır.

Yabancı kelimeler ise, çoğunlukla kendi imla özelliklerine uygun olarak yazılmış olup, az sayıda olsa da aykırılık gösteren örnekler tespit edilmiştir. Yabancı kelimelerde çok az da olsa hareke işaretleri kullanılmıştır.

Ünlülerin kalınlık-incelik bakımından ayırt edilmesinde, kelimelerin aldıkları eklerin ünsüzlerinin kalın veya ince sıradan olup olmamasına da dikkat edilmiştir.

Daha çok Ça^aatayca eserlerde Arapça ve Farsça kökenli kelimelerle ilgili görülen ve büyük ölçüde söz konusu yabancı kökenli kelimelerin yerel telaffuzundan kaynaklandığı¹ düşünülen aykırı durumlar metnimizde de rastlanmaktadır.

Üzerinde durduğumuz metnin başlıca özelliklerinden biri de hem kelime, hem de cümle bağlamında çok sayıda istinsah hatası bulundurmasıdır.

Metnimizin imla özelliklerine anahatlarıyla değindikten sonra Türkçe kelimelerdeki imla özelliklerini ünlüler, ünsüzler, kelime ve eklerin yazılışı, ardından da Arapça ve Farsça kelimelerin yazılışı şeklinde alt başlıklar şeklinde inceleyelim.

2.2 Türkçe kelimelerin imla özellikleri

2.2.1. Ünlülerin yazılışı

1. Türkçe kelimelerde “a” ünlüsünün yazılışı

a) Ön seste “a” ünlüsünün yazılışı:

Elif (ا) ile:

artuq ارتوق (6a/16, 17b/16, 18b/17, 20b/12 vs.), ağa اغا (4a/11, 4b/06, 4b/08, 8a/12 vs.), ağaç اغاج (53b/01), aq اق (24a/07, 24b/04, 33b/01, 42a/06).

Üstünlü elif (آ) ile:

anij آذینک (2a/04, 2a/12, 2a/12 vs.), anı آدی (6b/05, 6b/14, 7a/01, 7a/04 vs.), at آط (13a/06, 44a/12 vs.), az آز (3a/08, 66b/14, 66b/15).

Medli elif (ا) ile:

aç آج (21a/14, 23a/10), aruv آرو (6b/08, 11b/16, 16b/13, 30b/21 vs.), aş آش (9b/18, 39b/10), at آت (3b/09, 3b/12, 3b/13, 6b/10 vs.), ay آی (2b/07, 2b/07, 4a/15, 6b/03 vs.), altı آل تی (2b/07, 4a/12, 4a/12, 4a/13 vs.).

b) İç seste “a” ünlüsünün yazılışı:

Elif (ا) ile:

bar بار (3b/15, 4a/12, 4a/13, 6a/13 vs.), baş باش (27b/16), başka باشقه (3b/14, 7b/04, 8a/16, 13b/13 vs.), bulaq بولاق (23a/05), sarıq ساریق (15b/10).

İşaretsiz olarak:

barmaq برماق (41a/13, 41a/14, 41a/15 vs.), kaçan قچان (6b/15, 9a/07, 33b/17, 35a/11 vs.), şanduk صندوق (27a/14), tarax تراق (69a/12, 69b/11).

Üstün işareti ile:

Çok az sayıda örnek vardır. Çoğunlukla Moğolca kökenli şahıs adlarının doğru okunması için kullanılmıştır: Buqatay بوقتای (12b/03), Bartan برتان (15a/12).

c) Son seste “a” ünlüsünün yazılışı:

Elif (ا) ile:

ağa اغا (4a/11, 4b/06, 4b/08, 8a/12 vs.), ana انا (6b/02, 6b/02, 6b/03, 12b/06 vs.), tapa تاپا (3a/09, 4a/07, 8a/10, 8a/16 vs.), orta اورتا (20a/18, 20a/18, 36b/03), yanaşa ينه شا (16a/18, 67b/09).

Hā-i resmiyye (ه) ile:

ağça اقچه (39a/16), barça بارچه (1b/09, 3b/10, 7b/06, 8a/09, 8a/12 vs.), yana ينه (4b/17, 6b/09, 8b/12, 15a/12 vs.).

2. Türkçe kelimelerde “e” ünlüsünün yazılışı

Metnimizde “e” ünlüsü çoğunlukla elif (ا) ile karşılanmıştır. Bazı örneklerde işaret kullanılmamış olup, bazılarında ise ha-i resmiyye ile karşılanmıştır.

a) Ön seste “a” ünlüsünün yazılışı:

Elif (ا) ile:

el ال (29b/19, 31b/05, 31b/21, 34b/15 vs.), Elçi (noyan) العچی (45b/17, 52b/12, 53a/08 vs.), er ار (2b/10, 13a/13, 39b/15), Erdiş اردیش (26a/01).

b) İç seste “e” ünlüsünün yazılışı:

Elif (ا) ile:

çeçek ججک (57a/07, 58b/03), bilen بیلان (3b/13, 4a/09, 4a/14, 4b/06 vs.), bölük بولاک (4a/09, 4b/09, 4b/11, 5a/01 vs.), yiber- ییار (4a/07, 4a/07, 6a/03, 8a/07 vs.).

İşaretsiz olarak:

beşik بشیک (18a/14), kem کم (23a/05, 31a/05, 35b/07), men من (6b/16, 7a/15, 23a/11, 27a/09 vs.), neçük نچوک (3a/07, 3b/01, 3b/14, 3b/15 vs.), temir تمیر (14b/20, 25b/04, 38a/07).

Üstün işareti ile:

menij مئینک (15b/10), Talan Naur Kes طالان نوز کس (22a/14), kem کم (34b/01, 35b/07).

c) Son seste “e” ünlüsünün yazılışı:

Elif (ا) ile:

bile بیلا (7b/07, 29a/25, 34b/14, 36a/07 vs.), birge بیرکا (4b/06, 4b/08, 5a/08, 5b/16 vs.), köre کورا (33b/13, 37b/03, 38a/06 vs.), kim irse کم ایرسا (5a/06, 6a/11, 7a/05, 7b/06 vs.), özge اوزکا (10b/07, 13a/17, 63b/15).

Hā-i resmiyye (ه) ile:

köşe قوشه (32b/07, 36a/17, 65a/03), keçe کچه (6b/01, 6b/02, 12b/17, 26a/04 vs.), neçe نهجه (4a/09, 5b/05, 7a/08, 8b/17 vs.), yigirme یکرمه (14a/20, 43a/02, 53b/16, 68a/16).

3. Türkçe kelimelerde “ı, i” ünlülerinin yazılışı

a) Ön seste “ı, i” ünlülerinin yazılışı:

Elif ye (ای) ile:

iç ایچ (3b/15, 11b/06, 11b/10, 11b/11 vs.), iki ایکی (4a/09), ilik ایلیک (24b/01), ini اینی (30a/07, 41a/01, 45b/19 vs.), iş ایش (6b/16, 8a/04, 13a/13, 37b/03 vs.).

Esreli elif ile (ا) ile:

İle إله (61a/07), İrke Kara اړكه قرا (21a/10).

b) İç seste “ı, i” ünlülerinin yazılışı:

Ye (ی) ile:

altın التین (8b/02, 8b/14, 9a/01, 9a/01 vs.), arık اړیق (38a/08), bir بیر (1b/10, 3b/11, 4a/09, 4a/11 vs.), (kıl- قیل (6a/01, 6b/02, 7b/02, 7b/09 vs.).

İşaretsiz olarak:

sekiz سکز (2a/08, 2b/07, 13a/10, 17b/03), tirik تړیک (9a/06), yigirme یكړمه (14a/20, 43a/02, 53b/16, 68a/16), yıl یل (1b/15, 2a/08, 2a/08, 2a/08 vs.).

Esreli ye ile:

suvı سۆی (3a/07).

c) Son seste “ı, i” ünlülerinin yazılışı:

Ye (ی) ile:

altı التی (2b/07, 4a/12, 4a/12, 4a/13 vs.), ini اینی (8a/11, 16a/08, 20b/02, 20b/07), yeti یتی (2b/02, 16b/15, 17a/15 vs.), yılқы ылқы (21b/05, 24b/13, 26a/12).

4. Türkçe kelimelerde “o, ö; u, ü” ile:ünlülerinin yazılışı

a) Ön seste “o, ö; u, ü” ünlülerinin yazılışı:

Elif vav (او) ile:

oğ اوغ (9a/04, 9a/05, 37b/13 vs.), orda اوردا (19a/12, 23a/02, 25b/16, 27a/16 vs.), ot اوت (3a/03, 3a/06, 12b/17, 21b/16), oğlan اوغلان (6b/03, 6b/07, 6b/09, 6b/11), özge اوزگا (10b/07, 13a/17, 63b/15), Özbek اوز بیک (46b/18, 60b/14, 60b/15, 63b/13), uluğ اولوغ (2a/03, 2a/06, 2a/14, 2b/05 vs.), un اون (18a/14), uruğ اوروغ (1b/08, 3b/09, 3b/10, 5b/05 vs.), üy اوی (2a/03, 17a/08, 33a/02 vs.), üze اوزا (45a/06, 45a/13, 45b/09, 46b/01 vs.).

b) İç seste “o, ö; u, ü” ünlülerinin yazılışı:

Vav (و) ile:

koş قوش (31a/10), kol فول (12b/15, 16a/18, 24a/11 vs.), koy قوی (8b/16, 21b/09, 24b/16, 26b/04), kuma قوما (17b/21, 43a/10, 43a/20, 45a/01 vs.), kuş قوش (41b/01), Kök Böri کوک بوری (65a/17), köijül کونکول (18b/09, 32b/04, 34b/05, 36a/01 vs.), köp

küb (3a/04, 3a/06, 3a/07, 5a/03), küç کوج (20b/03, 29b/26, 30a/12, 30a/26 vs.), külük (18b/05), kün کون (4a/15, 6b/15, 7a/07, 7b/04 vs.).

İşaretsiz olarak:

burun برون (7a/05, 14a/06, 20a/08, 20b/16 vs.), doijuz دونکز (5b/10), kulkı قلقلی (36b/05), tur- تر (1b/03, 1b/10, 2a/11, 3a/15 vs.), Yulduz hān یلدوز خان (4a/16, 8b/11, 9b/13), yuvuq (5a/01, 13b/11, 26b/17, 30a/09 vs.).

Ötre ile:

qaravul قراول (25a/02), suvı سوی (3a/07).

Ötreli vav (و) ile:

Buqa بوقا (12b/03), Buqatay بوقتی (12b/03).

c) Son seste “o, ö; u, ü” ünlülerinin yazılışı:

Vav (و) ile:

baru بارو (36a/05), buzaqu بوزاغو (38a/14), qaraqu قراچو (28b/05, 28b/12, 35b/13, 39b/15 vs.), qoişu قونکشو (8a/07).

Ötreli vav (و) ile:

Yigü ییگو (16b/03)

2.2.2. Ünsüzlerin yazılışı

Metnimizde ünsüzlerin yazılışında Arap imlasının tesiri vardır. “Ç” sesi metnimizdeki örneklerde çoğu zaman ج ile, “p” ise daha çok ب ile karşılanmaktadır.

Metnimizdeki bazı örneklerde ayrıca w diftongunu karşılayan (ف) harfi rastlanmaktadır: birew براف (39a/04, 40b/13, 62a/02), ikew ایکاف (62a/02), küyew کویاف (13a/12). Ancak sonuncu kelimenin vav (و)’lı şekli de vardır: küyev (30a/23, 57b/09, 58b/11). Bunun dışında aynı diftong metnimizde āwāz آواز (6b/11, 7b/07, 14a/14) şeklinde doğru imlasıyla görülen Farsça kelimedede de karşımıza çıkmaktadır: āwāz افاز (63b/12).

1. Türkçe kelimelerde “ç” ünsüzünün yazılışı:

Ç sesini belirtmek için (چ) harfi daha çok ön ses ve iç ses pozisyonlarında kullanılmıştır: çora چورا (28b/06, 61b/07, 62b/17), qaçan فچان (6b/15, 9a/07, 33b/17, 35a/11 vs.), qaç- قاچ (13a/07, 21b/14, 21b/17 vs.), neçe نهچه (4a/09, 5b/05, 7a/08,

8b/17 vs.). Bunun aksine (ج) harfi ise daha çok son ses pozisyonunda geçmektedir: aç آج (21a/14, 23a/10), ağaç اغاج (53b/01), diğec ديكاج (1b/03, 1b/10, 3b/04, 3b/07 vs.), üç اوج (1b/04, 5b/05, 6a/01, 6b/01 vs.), üçem اوجام (11b/01).

2. Türkçe kelimelerde “g/k” ünsüzünün yazılışı:

Metnimizde “k” ve “g” ünsüzlerini ayıran bir işaret olmadığı için, her ikisi de kef (ك) harfi ile gösterilmiştir.

3. Türkçe kelimelerde “ij” ünsüzünün yazılışı:

Türkçe kelimelerin iç ve son seslerinde rastlanan ij sesi metnimizde daima ij (نك) işaretleri ile gösterilmiştir.

4. Türkçe kelimelerde “p” ünsüzünün yazılışı:

P (پ) harfini bulunduran örnekler:

piçin پيچين (46a/10), tapun- تاپون (6b/03, 6b/05, 6b/15).

B (ب) harfini bulunduran örnekler:

alpağut الباغوت (68a/03), çap-tı چاپتی (13a/01, 21b/07, 21b/11 vs.), Kıpçak قپچاق (3b/12, 4b/07, 5b/16, 8b/07 vs.), köp كوب (3a/04, 3a/06, 3a/07, 5a/03 vs.), tapa تبا (3a/09, 4a/07, 8a/10, 8a/16 vs.).

5. Türkçe kelimelerde “s” ünsüzünün yazılışı:

Türkçe kelimelerde “s” ünsüzü genel olarak sin (س) ile karşılanmıştır. Ancak bazı durumlarda sad (ص) ve se (ث) ile yazılı örnekleri de vardır: şal صال (10b/08, 12b/17), Şayram صيرام (3a/13, 8a/14, 61a/06) şoğugan شوغوان (39a/11), . Bazı Moğolca kökenli isimler de sad (ص) ile yazılıdır: Şayin صاين (31b/01, 45b/18, 60b/04).

6. Türkçe kelimelerde “t” ünsüzünün yazılışı:

Türkçe kelimelerde “t” genel olarak te (ت) ile gösterilmiştir, ancak isim anlamındaki at (ad) kelimesi ile hayvan anlamında olan at kelimesini birbirinden ayırt etmek için birincisi te (ت) ile ات şeklinde, ikincisi ise tı (ط) ile اط şeklinde yazılmıştır. Metnimizde bazı Türkçe ve Moğolca kökenli şahıs adlarıyla coğrafi isimlerin yazılışında da tı (ط) harfi kullanılmıştır: Tağay طغای (56a/16, 57b/15), Tağaçar طغاجار (17a/12), Tağaçuk طغانجوق (58a/02), Tağ hān طاق خان (4a/17, 8b/11), Tuğan طوغان (50b/17, 50b/20, 58b/08).

2.2.3 Türkçe eklerin yazılışı

2.2.3.1 Yapım eklerinin yazılışı

2.2.3.1.1 İsimden isim yapım ekleri

İsimden isim yapım ekleri çoğu zaman eklendiği kelime kökü veya gövdesinden ayrı yazılır. Ancak daha çok kalıplaşmış ve üretken olmayan ekler eklendiği kelimelerle bitişik yazılmaktadırlar.

a) +lığ/+lik یلیغ/لیک eki bitişik yazılır: yarlığ (17a/05, 33b/10, 41a/10, 46a/03).

b) +lık/+lik لیک/لیک eki metnimizdeki örneklerde bağlandığı kelime kökü veya gövdesinden ayrı olarak yazılmıştır: açıklık آچ لیک (39a/05, 39a/07), alçaklık لایق (36a/15), amanlık امان لیک (69a/08), bahādurluk بهادور لیک (11b/08, 16b/01), baylık لایق (11b/08).

c) +luk/+lük لوق/لوق eki ise bazen bitişik, bazen de ayrı yazılmıştır: bahādurluk بهادور لوق (16a/09, 66b/16, 66b/17, 67a/09,), simüzlük+de سیموز لوق ده (38a/08). tüijlük+i تونک لویکی (12a/03), uluğluk اولوغلوق (30b/09, 37a/13, 42a/07, 42a/08).

d) +daş داش eki tamamen bitişiktir: qardaşı قرداشی (19a/11, 29a/04) ~ qarındaş قرینداش (1b/03, 4a/09, 10b/11, 12a/06 vb.), i<mi>l+deş ایلدش (68b/05).

e) +çı/+çi جی eki ise az sayıda örneğin dışında bağlandığı kelime kökü veya gövdesiyle bitişiktir: aqtaçı اقاتجی (28a/19, 29a/05, 31a/03), atmaçı اتماجی (41a/17), aykaqçı ایقاقجی (7b/13), bavorçı باورجی (28a/08, 28a/12, 28a/16, 28b/10 vb.), ilçی ایلجی (9a/05, 9a/07, 23a/07, 23a/11 vb.), içgüçü ایچغوجی (42b/20),

f) +çu/+çü جو : qaraçu قراجو (28b/05, 28b/12, 35b/13, 39b/15 vs.),

g) +çıl چیل eki bitişik yazılmıştır: atğı+çıl اتغیچیل (15b/02, 16a/10) ~ atkı+çıl اتقچیل (52a/02).

h) +an/+en ان ekleri imlada da bitişiktir: oğlan اوغلان (6b/03, 6b/07, 6b/09, 6b/11 vb.), iren ایران (36b/15, 38b/01).

i) +düz دوز : kundüz کوندوز (6b/01, 41a/04, 68b/07, 68b/12)

j) +lağ/+lağ لاق/لاغ ekleri kalıplaşmış olduklarından imlada da bitişik yazılır: yaylağ یایلاغ (3a/10) ~ yaylaq یایلاق (3a/15, 3a/17, 6a/08, 35a/06 vs.), quda+lağ قودالاق (25b/04), qış+lağ قیشلاق (3a/10, 3a/15, 6a/09, 47b/15 vs.).

k) +suq سوق : taijsuq+lar تانکسوقلار (39a/11).

l) +sı/+su سوسو : artuqsı ارتوقسی (3a/08, 36b/06) ~ artuqsu ارتوقسو (37b/11).

m) +ķına اغروقڭىنه eki bazen bitişik, bazen de ayrıdır: اڭرۇقڭىنه (26b/01), yaşķına ياشقڭىنه (19b/11, 55b/12, 56a/07, 56a/08 vs.).

n) +aç اچ : yalajjaç يالانكاج (21a/14, 23a/10).

o) +ĝı/gi, +ĝu/+ĝü, +ķı/+ki, +ķu/+kü كى/كى, كو/كو, كى/كى, ايتلىك eki çok az sayıda örnek dışında bağlandığı kelime ile bitişik yazılmaz: burunĝى بورونغى (23a/07, 34b/16, 41a/07), evvelkü اولكو (41a/07) ~ evvelĝى اولغى (4b/11, 54b/14), soijĝى سونكغى (7b/10, 17a/06, 20b/15, 40b/08), kışķı قىشقى (21b/15, 24b/06, 26a/11, 26b/13, vs.), küzĝu+sin كوزكوسين (21b/03, 22b/09, 24b/14, 25a/02 vs.), yazĝı+sın يازغىسین (22a/06, 23a/02, 23b/10, 24b/06 vs.), ilgeriki ايلگىرىكى (20b/15, 40b/07, 40b/08),

Bazı örneklerde bitişik, bazılarında ise ayrı olarak yazılan sıfat yapım eklerinden yalnızca +sız/+siz eki metnimizde bağlandığı kelimeyle bitişik yazılmamıştır.

a) +lıĝ لىغ : altınلىغ (8b/14, 9a/01, 9a/01), atلىغ (5b/04, 6a/14, 10b/01, 10b/03 vs.), devletلىغ دولتلىغ (3b/06, 9b/04, 14a/18).

b) +luĝ/+lüĝ لوك/لوغ : boyluĝ بويلوغ (13a/01, 16b/04, 16b/05, 31a/01).

c) +lıķ/+lik لىق /لىك : ĥatarlıķ خطرلىق (18a/13), ĥürmetلىق حرمتلىق (31b/17), f'ıl+lik فعللىك (14a/10, 38b/06), ķuvvetلىق قوتلىق (3b/05), zaĥmlıķ زخملىق (41b/15, 60b/09, 62a/09, 64a/02).

d) +luķ/+lük لوك/لوك : boyluķ بويلوك (29b/06, 64b/15), küçlük كوچلوك (3b/06, 6a/15), suvluķ سولوك (40b/11), süjyeklik سونكالكلىك (53a/15).

e) +lı/+li لى : aĝalı اڭالى (30a/18), altınلى التىنلى (8b/02, 65a/03), taĝلى تاغلى (25b/04), tamĝalı تمغالى (69a/12, 69b/11), taşلى تاشلى (25b/04).

f) +lu/+lü لوك/لوك : orunlu اورونلى (8b/04), yüzlü يوزلى (36b/05).

g) +sız/+siz سىز/سىز : kim irsesiz كم ايرساسز (41b/09), kitābsız كتابسىز (4a/04, 5a/09, 6a/03, 20a/09), sebsiz سىبسىز (35a/05), suvsız سوسىز (3a/06), tilsiz تىلسىز (39b/04).

h) +suz/+süz سوز : taşavvur+suz تصورسوز (12a/08).

2.2.3.1.2 İsimden fiil yapım eklerinin yazılışı

İsimden fiil yapım ekleri her zaman eklendiği kelime kökü veya gövdesiyle bitişik olarak yazılmıştır.

a) +la/+le لا: ağa+la- اغالا (61a/03), aijla- انكلا (36b/01), bağla- باغلا (8a/04, 41a/17, 56a/08), başla- باشلا (4a/14, 6b/07, 15a/16, 20b/08 vb.), birle- بيرلا (7b/03), çarla- چرلا (64b/17), hānla- خانلا (65a/02, 65a/05), izle- ايزلا (11b/16, 62b/13), ‘izzet+le- عزتلا (09/18), kizle- كيزلا (27a/10), kışla- قيشلا (23a/14, 26b/09), saḡ+la- سغلا (11b/17, 16b/15, 30b/19, 37a/02), sözle- سوزلا (38a/06).

b) +da/+de دا: ün+de- اوندا (32b/02, 44b/13).

c) +al/+el, +ul/+ül ال, اول: yoḡ+al- يوقال (20b/11), köpel- كوپال (31b/12, 32a/05, 34b/16), ḡutul- قوتول (13a/02).

d) +ḡar قار: ot+ḡar اوتقار (3a/11, 40b/11).

e) +ar ار: aḡar- اقرار (42a/04).

f) +ša شا: oḡša-tıp اوخشاتيب (25a/08, 35a/03, 55b/16).

g) +ay ای: ḡartay-ıp قرتاييب (29a/10, 30b/08).

2.2.3.1.3 Fiilden fiil yapım eklerinin yazılışı

Bu ekler metnimizdeki örneklerde hep bitişik yazılmıştır.

a) -l- (-ıl/-il-; -ul/-ül-) -ل- (ول, يل): taḡıl-dı تاقيلدى (29b/05), tapıl-dı تپلدى (4b/14, 5a/17), yazıl-dı يازيلدى (30b/26, 51a/13, 51b/18), yığıl-dı يغلدى (8a/09, 8a/12, 12a/06, 13a/13 vs.), yıḡıl-dı يغلدى (21b/14, 41b/14, 65a/03), yiberil-di يياريلدى (35a/02), ḡoşul-dı قوشولدى (8b/08, 23a/09, 32a/06, 33a/10 vs.).

b) -n- (-ın/-in-; -un/-ün-) -ن- (ون, ن): ḡılın-dı قيلندى (6a/07, 8b/09, 11a/09, 20a/08 vs.), salın-dı سالندى (55b/07, 56b/04, 57a/15), saḡın-dı ساقندى (6b/06), saḡlan-ḡan سقلانغان (11b/11, 37b/03), sıḡın-ıp سغنيب (21a/17), körün-üp كورونوب (15b/10), ötün-üp اوتونوب (62a/02).

c) -dur/-dür, -dır/-dir, -tur/-tür, -tır/-tir تور, در, دور: aytur-dı ايتوردى (18b/09, 56b/01, 60a/04), baḡtur- باقتور (23b/02, 25b/01, 25b/15, 26a/11 vb.) ~ baḡtır- باقتر (20b/11), bastur-dı استوردى (13a/07), ḡıldur-dı قيلدوردى (17b/02, 22b/05, 61a/13), ḡovdur- قودور (21a/11, 26a/08, 26b/04), ḡopuştur-dı قوپوشتوردى (21a/05), oltur- اولتر (3b/04, 12b/07, 12b/11, 29a/20 vb.), ulaştur- اولاشتور (28a/01), oijdur- اونكدور

(65a/01), ozdur- اوزدور (19b/07), saldur- سالدور (68a/10), sındur- سندور (21b/04, 22a/11, 22b/02, 60b/08), toldur- تولدور (39a/16), yaraştır- يراشتور (27a/06).

d) -r, -ar/-er, ur/-ür- اور, ار, ر: batur- باتور (39b/11), çıkar- چىقار (31a/07, 35b/06, 35b/10, 36b/10 vs.), kaytar- فيتار (36b/14, 41b/17) ~ kaytur- قيتور (27a/02), kiter- كيتار (40b/13), köter- کوتار (12b/15, 25b/07, 44a/12, 61a/13 vs.), köçür- کوچور (23a/17, 55b/03), kaçır- قاچر (38b/15, 62a/02) ~ kaçur- قاچور (22a/14, 23b/14, 24a/06, 61b/09 vs.), tapşur- تابشور (18a/13, 30a/28, 31a/09), tigür- تىکور (20b/08, 32b/02, 34b/09, 38a/1 vs.), toğur- توغور (11a/03, 11a/08, 15a/14, 16a/13 vs.).

e) -ğur/-gür, -kür/-kür- کور/قور, کور/غور : evgür- اوکور (69a/12), yügür- يوکور (41b/01), urğur- اوغور (35b/03).

f) -guz/-güz- گوز/كوز: olturguz- اولتورغوز (32b/03, 57a/17, 57a/19, 57b/02 vb.), yürgüz- يورگوز (37a/11, 38a/12, 40b/08, 40b/10).

g) -ker- کار: ötker- اوتکار (34b/01).

h) -sa/-se- سا: körset-ip کورساتيب (38b/14).

i) ş, -ış/-iş, -uş/-üş- ش, يش, وش: karşı-tı قريشتى (31b/14), kılış-tı قلیشتى (8b/06, 14a/13, 16a/10, 23a/07 vb.), oturuş-luq اولتوروشلوق (3a/02, 3a/05, 4a/04, 5a/01, 6a/07), uyuş-up اويوشوب (41b/17), yetiş-ti يتشتى (30b/09, 31a/15, 41b/15), uruş-çalı يراشمادی (15a/12, 22b/12, 23b/06, 25a/07 vs.), اوروشقالى (10a/06, 22b/01, 22b/11, 24a/06 vs.).

2.2.3.2 İsim çekim eklerinin yazılışı

2.2.3.2.1 Çokluk

+lar/+ler لار eki metnimizde az sayıda örnek hariç hep ayrı yazılmıştır: atlıklar اطلاقلار (38b/14), bağlar باغلار (17a/10), bulakları بولاقلاری (23a/05), bikler بيكلار (10a/17, 30a/20, 31b/16 vb.), biyeler بييلار (62b/12, 62b/13, 68a/11), burunlar بورونلار (41b/04), dānalar دانالار (37a/11), dostları دوستلاری (8a/01), (11b/12), yerler يرلار (10b/17).

2.2.3.2.2 Hal Ekleri

I. İlgi hali ekleri نینک ve ین şeklinde yazılmakta olup, çok az sayıda örnek dışında metnimizde bağlandığı kelimelerden ayrı yazılmıştır.

a) +niij/+niij : her birisiniij هر بریسینینک (4b/14, 5a/17, 8b/09, 9b/01 vb.), hāzretleriniij حضرتلارینینک (68b/05, 69a/11, 69a/15), hānniij خاننینک (1b/12, 2a/03, 2a/06, 2a/06 vb.), hātūnniij خاتوننینک (10a/15, 10b/01, 28a/17, 28b/25 vb.), Hııayniij کاسهنینک (13b/07, 14b/19, 19a/06, 20a/10), işniij ایشنینک (33b/13), kāseniij کاسهنینک (65a/14), kişniij کیشینینک (15a/17), sol qoliij قولنینک (30a/30), şunuij شونونک (30a/31).

b) +in: Buraldayın بوردایین (28b/11).

II. Belirtme hali eki نی şeklinde olup, bazen bitişik, bazen de ayrı yazılmıştır. Ancak 3. şahıs iyelik ekinden sonra gelen +n ekinin imlası bitişiktir.

a) +ni/+ni: ādem+ni آدمنی (16a/18), anlarını انلارنی (3a/12, 4b/12, 5a/02, 5b/08), hātūnnı خاتوننی (13a/08, 18a/08, 25a/08 vb.), işni ایشنی (6b/16, 8a/04, 13a/13), kim irseni کم ارسانی (15b/11, 35b/06, 37a/03, 37b/15 vb.), küzgünü کوزکونی (18b/03).

b) 3. şahıs iyelik eklerinden sonra +n: ağasın اغاسین (21a/10), ağa inisin اینی سین (21a/09), barmağların برماقلارین (41a/15), başlıkların باشلیقلارین (22a/08), qayusın قایوسین (20b/03, 69a/13), tuvar qarasin توار قراسین (3a/10, 12b/08, 12b/09, 40b/10), olcasın اولجاسین (22b/08), ordasın اورداسین (22b/08), ordaların اوردالارین (34a/01).

III. Yönelme hali eklerinden +ğa/+ge; +qa/+ke eklendiği kelimedden ayrı olarak yazılır, oysa +a/+e eki metindeki örneklerdne görüldüğü kadar bitişik imlaya sahiptir.

a) +ğa/+ge; +qa/+ke کا/قا, کا/غا: Batuğa باتوغا (46a/08, 60b/04), qavmğa قومغا (8b/06, 11b/15, 13a/12), leşkerge لشکرکا (28a/02, 65a/02), öijege اونکا (32b/04, 39a/02), Qara tağqa قرا تاغقا (13a/02), pādşāhliqqa پادشاهلیققا (20b/05, 32a/11, 36b/07, 46a/03), Tācikke تاجیکا (25b/17, 33a/12), bendelikke بندملیککا (31a/10), Tibet+ke تبتکا (30b/24).

b) +a/+e !: bendelike بدملیکا (30b/04), ilçilike ایلچی لیکا (30b/04), kiçiklike کیچیک لیکا (37a/12-13), öze اوزا (37a/10).

c) Metnimizde iyelik eklerinden sonra datif eki almış örneklerde söz konusu ek bazen bitişik, bazen de ayrı yazılır.

1. (+ij)+ğa/(+ij)+ge: öziijge اوزینیکا (31a/19)

2. (+ij)+a/(+ij)+e: aija انکا (6b/10, 7a/02, 7a/02, 7a/12 vb.), ataija اتانکا (6b/17), başiija باشیکا (27b/15).

3. (+i)+ğa/(+i)+ge: aldığa الديغا (26a/07, 38a/05, 64b/17), başığa باشیغا 39b/07, anasığa اناسیغا (6b/03, 33a/04), çeşmiğa چشمیغا (40b/05), deryāsığa دریاسیغا (18a/16).

4. (+i+n)+a/(+i+n)+e: aldına الدینه (7a/04), başına باشینه (27b/14, 55b/07, 56b/03, 57a/15), özine اوزینه (7b/15, 8a/08, 8b/01, 16a/08 vb.), irine ایرینه (7b/13).

IV. Kalma hali ekleri çok az örnek dışında bağlandığı kelimedenden ayrı yazılırlar.

+da/+de: Alatağ+da آلا تاغ دا (61a/04), Antakya'da انطاکیه دا (63a/15, 63a/16, 63a/16), hâlde حالده (8a/01, 8a/03, 11b/09, 12a/14 vb.), iklimde اقلیم دا (1b/09, 3a/01, 24a/10), zamânda زمانده (8a/04).

V. Ayrılma hali metnimizde bağlandığı isimlerden ayrı yazılmış, ancak bu ve o gibi işaret zamirleriyle birlikte kullanıldığında bitişik kaydedilmiştir.

a) +dın/+dîn; +tın/+tîn : تین/دین : ana+dın انادین (14b/01, 20a/14, 56a/01, 56a/07 vb.), anlardın انلاردین (5a/06, 7b/04, 10a/17, 10b/01 vb.), bikidin بیکی دین (51a/15, 51b/03, 51b/04, 52a/13), kumadan قومادین (16b/09), soijra+tın سونکراتین (56a/16), ilgeritin ایلگری تین (40a/11).

andın اندین (3b/03, 3b/14, 5a/17, 5b/05), mundın موندین (5a/13, 21a/16, 27a/08, 43b/07).

b) +dan/+den: burundan بوروندان (28b/06), hândan خاندان (2a/07, 2a/15, 2b/01), ma'nâ+dan معبى دان (6b/08, 15b/09), bizden بزدان (34b/01), yerden یردان (5b/01, 13b/02, 29a/23, 31a/06).

VI. Vasıta hali eki her zaman bitişik imlaya sahiptir.

+n: kışkısın یازغی سین (21b/15, 24b/06, 26a/11, 26b/13 vs.), küzgüsün کوزکوسین (21b/03, 22b/09, 24b/14, 25a/02 vs.), yazğısın یازغی سین (22a/06, 23a/02, 23b/10, 24b/06 vs.).

VII. Eşitlik hali eki bazen bitişik, bazen de ayrı yazılmıştır.

+ça/+çe ج/چا : ança انچا (6a/09, 10b/11, 20b/14, 25b/12 vb.), munça مونچه (14a/21, 25b/12), ebedü'lebedgeçe ابدالابدکاجه (69a/10), Türkice ترکیجه (20a/15).

VIII. Yön gösterme hali ekleri imlada hep bitişiktir.

a) +ra/+re را : soijra سونکرا (11a/08, 11b/10, 34b/06, 38b/12).

b) +geri گری : ilgeri ایلگری (5a/14, 23a/15, 27a/09, 28b/01 vb.), yoqarı یوقاری (10a/19, 29a/19, 40a/09, 64b/13).

2.2.3.2.3 İyelik eklerinin yazılışı

Teklik 1. şahıs eki (+m; +ım/+im; +um/+üm) م (وم, يم) şeklinde olup, eklendiği kelimeyle bitişik yazılmaktadır: ağam اغام (26a/19), atam اتم (23a/12), atım اتم (36b/09), din+im دينيم (8a/04), haqqım حقيم (40a/14), işim+ni ایشمنی (65a/01), kelinim کلینم (18a/10), köijlüm کونکلوم (7a/16), mālım مالم (12b/10), nāmūsum ناموسوم (36b/09), niyetim نیتم (40b/07), nökerim نوکریم (18b/02), oqım اوقیم (41b/13), vaşiyetim وصیتم (36b/04).

Teklik 2. şahıs eki (+iij/+iij; +uij/+üij) metnimizde ینک, ینک şeklinde yazılmıştır. Bağlandığı kelime ile bitişiktir: at+iij اتینک (24a/11, 24a/12), özüij-dik اوزونکدیک (38a/01), köijlūij کونکلونک (33b/11), qorçılarıij قورجیلاریک (29b/14).

Teklik 3. şahıs ünsüzlerden sonra ی, ünlülerden sonra ise سی şeklinde yazılmıştır:

a) +ı/+i : ى : āhırı اخری (21a/01, 24a/02), atı آتی (5a/13, 5a/17, 6a/09, 6a/16), ‘alāmeti علامتی (15b/12), ‘arākı عراقی (68b/08), dostluqı دوستلوقی (18a/09, 34b/03, 65a/15, 65b/11 vs.), ili ایلی (63a/01, 63a/02), iri ایری (6b/04, 10a/15, 10b/02 vs.), qulı قولى (16b/13), qursağı قورساقی (11b/16, 12a/04).

b) +sı/+si : سی : ağası اغاسی (6b/14, 7a/02, 7a/06, 7b/03), anası اناسی (6b/02, 6b/02, 12b/06, 17a/16), bendesi بندهسی (30b/10), çorası چوراسی (61b/07), derecesi درجهسی (10a/19), ikisi ایکیسی (22a/11, 22b/11, 22b/11, 23a/13), quması قوماسی (19b/08, 19b/10, 43b/10, 44a/10, 45a vs.).

Çokluk 1. şahıs ekinin metnimizde geçen yazılışı مز/یمیز, ومز, ومز şeklinde olup, her zaman bağlandığı kelime ile bitişik yazılmıştır: ağalarımız اغالاریمیز (39b/02), atalarımız اتالاریمیز (39b/02), itimiz ایتمز (62a/05), uruğumuz اوروغومز (39a/16).

Çokluk 2. şahıs ekinin şekli ise نکز, ونکز, ونکز olup, bu ek de bitişik yazılır: barmaqlarıijız برماقلارنکز (41a/16), rüzgāruijız روزکارونکز (36b/06), tiliijiz تیلنکز (40b/14, 40b/15), sözüijiz سوزونکز (38a/04) vilāyet+iijiz ولایتینکز (36b/09).

Çokluk 3. şahıs ekinin metnimizde imlası لاری olup, hātūnları خاتونلاری (10b/03) örneği dışında bağlandığı kelimelerden hep ayrı yazılmıştır: ağa+ları اغالاری (4a/11, 8a/15, 12a/06, 27b/04 vs.), barçaları برچهلاری (41b/01, 61a/03), bikleri بیکلاری (18a/10, 67b/06, 68a/02), devletleri دولتلاری (5a/12), dost+ları دوستلاری (8a/01), hātūnları خاتونلاری (18a/01, 19a/11, 19a/12, 19b/06 vs.), ferzendleri فرزندلاری

(15a/08, 60a/06), erleri ارلاری (36b/16), kavmları قوملاری (5a/02), kayın+ları قاینلاری (36b/17), mirzā+ları میرزالاری (68a/02).

2.2.3.2.4 Karşılaştırmalı sıfat ekinin yazılışı

Bu ek (+rak/+rek) راق/راک şeklinde olup, metnimizdeki örneklerde eklendiği kelimelerden ayrı olarak yazılmıştır: ‘ādilrak عادل راق (33b/04), alaşarak الاشه راق (16b/04), artukrak ارتوقراق (5a/12, 13b/01, 31b/11, 31b/14 vs.), aruvrak اروراق (7b/10), dostrak دوستراق (7b/11), köprek كوب راک (3a/05, 3b/06, 27b/10, 35b/15), maqbūrak مقبول راق (10b/03, 13b/08), tamāmrak تمام راق (24a/15, 40a/17), terbiyetlirak تربیتلی راق (33b/04), ulugrak اولوغ راق (18a/04, 54a/14, 54b/02, 58b/12).

2.2.3.2.5 Sıra sayısı yapan eklerin yazılışı

Bu ekin (+nçı/+nçi;+inçi, +unçı, +ünçi) metnimizde نچی, یینچی, ونچی gibi imlaları vardır: ikinci ایکنچی (1b/08, 2a/06, 2a/10, 5a/01), üçüncü اوچونچی (1b/12, 9b/06, 9b/13, 9b/17), dördüncü تورتنچی (2a/03, 9b/06, 9b/17, 9b/20 vs.), bişinçi بیشنچی (17a/15, 19a/10, 20a/03, 47a/08 vs.), altınçı الینچی (10a/10, 13b/05, 14b/12, 14b/12 vs.), onunçı اونونچی (43b/16, 48a/07, 49a/04, 49a/15).

2.2.3.2.6 Topluluk sayıları yapan eklerin yazılışı

- a) aw/+ew اف : birew براف (39a/04, 40b/13, 62a/02), ikev ایکاف (62a/02), üçew اوچاف (38b/10).
- b) +em ام: üç+em اوچام (11b/01).

2.2.3.2.7 Üleştirme sayıları yapan eklerin yazılışı

Bu ek (+ar/+er) ار şeklinde yazılmıştır: birer برار (3b/09, 14a/01 vs.).

2.2.3.3 Fiil çekim eklerinin yazılışı

2.2.3.3.1 Geniş zaman eklerinin yazılışı

Teklik 1. şahıs: -ur-mın/-ür-min : ورمين ايتورمين (6b/17), barurmin ايتورمين (6b/17), barurmin بارورمين (64b/17), kılmın قیلورمين (6b/16, 40a/14), yürürmin یورورمين (36b/10).

Teklik 1. şahıs olumsuz -mas-mın/-mes-min : ماسمن ایتماسمن ایتماسمن (41a/13), tilemesmin تیلاماسمن (36b/09).

Teklik 2. şahıs -ur-sın/-ür-sin : ورسین/ورسین barursın بارورسین (64b/17), bilürsin بیلورسن (40a/11).

Teklik 3. şahıs: -ur/-ür : الور (46a/13), barur بارور (12a/09, 12b/01, 13b/09, 13b/13 vb.), bolur بولور (10a/23, 13b/02, 13b/02, 13b/11 vb.), qalor قالور (17a/08), kılor قیلور (7b/12, 9a/12, 10a/16, 11a/14 vb.), kilür کیلور (4a/02, 4a/10, 4a/12, 5a/04 vb.), olturur اولتورور (3b/04, 12b/07, 12b/11, 29a/20 vb.), uruşur اوروشور (10a/06), yatur یاتور (41b/15, 62a/11, 63b/08, 63b/08 vb.).

Teklik 3. şahıs olumsuz -mas-dur/-mes-dür : ماس دور تگمسدور تگمسدور (Spb4a/05).

Çokluk 1. şahıs: -ur-mız : ورمیز ایتورمیز (51a/16).

Çokluk 1. şahıs olumsuz -mas-mız/-mes-miz : ماسمیز تینمسمیز تینمسمیز (13a/09).

Çokluk 2. şahıs: -ar-sız/-ur-sız : ورسز/ارسز buyurursız بیورورسز (34a/16), qazarsız قازارسز (13a/06).

Çokluk 3. şahıs: -ur-lar/-ür-ler : اورلار ایتورلار (3a/12, 3a/12, 3b/10, 4a/01 vb.), bilürler بیلورلار (5a/15), biylürler بییلورلار (34b/08), kıllar قیلورلار (18a/06, 20a/10, 40a/01, 43b/12), kilürler کیلورلار (39a/11).

Çokluk 3. şahıs olumsuz -mas-lar/-mes-ler : ایتماسلار (40a/02), bilmesler بیلماسلار (6a/04).

2.2.3.3.2 Belirli geçmiş zaman eklerinin yazılışı

Teklik 1. şahıs -dım/-dim; -tım/-tim; -dum/-düm : دیدیم aydım دیدیم (58a/11, 59a/22), başladım باشلادیم (31a/22, 56b/12), berdim بردیم (33b/10, 41a/14), bitidim بیتیدیم (49b/16, 56b/13), boldum بولدوم (7b/01, 41b/14), evgürdim اوکوردیدیم

(69a/12), fermānladım فرمانلادیم (7a/17), qaytardım قیتاردیم (41b/17), keçtim کچتم (41b/08).

Teklik 1. şahıs olumsuz -ma-dım/-me-dim مادیم : kılmadım قیلمادیم (7a/11, 41b/11), tapmadım تپمادیم (23a/12).

Teklik 2. şahıs -dij/-dij; -duj/-dūj: bolduj بولدوک (24a/12), kıldij قیلدینک (41a/12),

Teklik 3. şahıs -dı/-di; -tı/-ti : aldı الدی (6b/15, 7a/02, 8a/14, 8b/11 vb.), atadı اتادی (16b/04, 20a/04, 29b/29, 30a/05), aydı ایدی (6b/09, 6b/15, 6b/17, 7a/03 vs.), başladı باشلادی (6b/07, 20b/08), berdi بردی (7a/15, 8b/04, 9a/03, 9a/03), keçti کچتی (2a/12, 5a/08, 10b/08, 12b/17 vs.), tapdı تابدی (7b/13, 20a/19, 20b/12, 21a/08) ~ taptı تابتی (3b/14, 31a/07, 40b/02).

Teklik 3. şahıs olumsuz -madı/-medi : barmadı بارمادی (7a/04), bolmadı بولمادی (19b/14, 21a/12, 23b/06, 30a/28 vs.), çıkmadı چقمادی (33b/05), kılmadı قیلمادی (6b/17, 7a/01, 7a/03, 15a/12 vs.), tapmadı تپمادی (19a/09).

Çokluk 1. şahıs 1. -duğ/-dük :دوق; 2. -dımız/-dimiz:

a) -duğ/-dük: atlandıq آطلان دوق (38b/17), keltürdük کلتوردوق (65b/10), kılduğ قیلدوق (4a/03, 39a/01, 66a/12), öltürdük اولتوردوق (39a/01).

b) -dımız/-dimiz : دیمیز/دمز : kördimiz کوردیمز (38b/11), kıldımız قیلدیمیز (7b/15, 31a/22).

Çokluk 2. şahıs -dujız :قويدونکز koydujız (13a/14).

Çokluk 3. şahıs 1. -dılar/-diler, -tılar/-tiler; 2. -ıştı/-iştı; 3. -uştılar/-üştiler.

a) -dılar/-diler :دیپلار ağrıdılar اگریدیپلار (8a/06), aldılar الدیلار (3b/07, 22b/07, 25a/10, 60a/17), vs.), keçtiler کچتیلار (3b/08, 13b/03, 49b/18, 57a/12), kiijeştiler کینکاشتیلار (6b/10), kördiler کوردیلار (34a/05, 38b/10, 38b/11), kıldılar قیلدیپلار (3a/10, 3a/11, 5b/16, 8a/06), tapdılar تابدیلار (9a/01).

b). -ıştı/-iştı :شتی : qalıştı فالشتی (18b/09).

c) -ıştı-lar/-uştı-ler : وشتیلار/شتیلار : kılıştılar قیلشتیلار (62a/10), koşuluştılar قوشولوشتیلار (31b/13).

Çokluk 3. şahıs olumsuz -madılar/-mediler :مادیلار tapa almadılar تپا المادیلار (13a/11), bilmediler بیلمادیلار (11b/12).çıkmadılar چیقارمادیلار (35b/10), kılmadılar قیلمادیلار (30b/13).

2.2.3.3.3 Belirsiz geçmiş zaman eklerinin yazılışı

Teklik 3. şahıs: 1. -mış/-miş; 2 -p/-up turur; 3) -ıp-dur/-ıp-dür; 4. -ğan-dur.

a) -mış/-miş میښ bolmış بولمیښ (25b/08, 37a/15, 39a/02), یرمیښ (8a/04, 8a/05, 22b/10, 41a/10), تیمیښ (19a/15).

b) -ıp/-up turur ترور ایتب ترور (37b/07), berip turur ترور بریب (34a/15), bolup turur ترور بولوب (41b/04), buyurup turur ترور بیوروب (24a/12), sançıp turur ترور سنچیب (27b/15).

c) -ıp-dur/-üp-dür الیب دور (53a/18), berip-dür بریب دور (63b/12), bolup-dur بولوب دور (63b/14), kılıp-dur قلیب دور (63b/07), yiberip-dür دور ییاریب (63b/14).

d) -ğan-dur/-gen-dür یازیلغان دور (30b/24-25).

Çokluk 3. şahıs -mışlar/-mişler میښلار (65a/04, 65b/09), تیمیښلار (60b/16, 61a/17).

2.2.3.3.4 Gelecek zaman eklerinin yazılışı

Teklik 1. şahıs -ğu-m غوم : kılıgum قیلغوم (34a/16).

Teklik 3. şahıs 1. -ğay/-gey, -qay/-key; 2. -ğu-sı/gü-si; qı-sı/-kü-si:

a) -ğay/-gey, -qay/-key کای/قای, کای/غای bargay بار غای (10b/07), bol-ğay بولغای (3a/03, 3a/04, 3a/05, 3a/06 vb.), buyurğay بیورغای (34b/02), itkey ایتکای (6b/17, 38b/04, 38b/15 vs.), kitkey کتکای (37b/11). Bununla birlikte çıkqay چیققای (33b/17, 38b/05) örneğinde çift ق yerine tek ق harfinin yazılmıştır.

b) -ğu-sı/gü-si, qı-sı/-kü-si کوسی/قوسی, کوسی/غوسی açılığusı آچیلغوسی (SPb4a/09), alğusı آلغوسی (SPb4a/10), içküsi ایچکوسی (SPb4a/11), bolğusı بولغوسی (SPb4a/07, (Spb4b/01), körüngüsi کورونکوسی (SPb4a/08).

Teklik 3. şahıs olumsuz -mağay/-megey ماغای/ماکای: almağay الماغای (37b/14, 39a/07, 39b/04, 39b/05 vb.), bolmağay بولماغای (39a/03, 39a/04, 39b/08, 39b/08), sinmağay سنماغای (25b/05), yetmegey يتماکای (39b/14).

Çokluk 1. şahıs 1. -ğay-mız غایمیز; 2. -ğu-mız غومیز:

a) ayğaymız ایغایمیز (51b/04, 51b/07, 54b/04, 55a/17), kılığaymız قیلغایمیز (7b/15).

b) -ğū-mız: ڳیڭومیز (SPb1a/03).

Çokluk 3. şahıs -ğay-lar/-gey-ler کای لار/غای لار: ڳایا اڳایلار (36a/15), bolğaylar بولغای لار (33b/16, 35a/04, 35a/11, 35a/12 vb.), ڳیڭایلار (36a/16, 41a/03).

Çokluk 3. şahıs olumsuz -mağay-lar ماغای لار: almağaylar الماغای لار (37a/07, 37a/08, 39a/06), aytmagaylar ایتماغای لار (39b/01, 39b/02).

2.2.3.3.5 Şart eklerinin yazılışı

Teklik 1. şahıs -sa-m/-se-m سام: ڳیلسام (6b/05), ölsem اولسام (27a/09).

Teklik 2. şahıs -sa-ij/-se-ij سانک: bilseij بیلسانک (40a/14), bolsaij بولسانک (6b/04, 6b/16), diseij دیسانک (7a/16), kiltürseij کیتورسانک (7a/14), ڳılsaij ڳیلسانک (7a/14).

Teklik 3. şahıs -sa/-se سه/سا: aytsa آیتسا (7b/06, 38a/16), berse برسا (23a/12), bilse بیلسه (34b/02, 38a/17), içse ایچسا (69a/01), kelse کلسه (10a/21, 27a/13, 40b/16, 41a/01).

Teklik 3. şahıs olumsuz -ma-sa/-me-se ماسا: bol-masa بولماسا (38a/04, 40a/05), tapmasa تابماسا (40b/16), itmese ایتمسا (38a/01).

Çokluk 1. şahıs -sa-ğ/-se-k ساک/ساق: barsaq بارساق (62a/06).

Çokluk 2. şahıs -sa-ijiz/-se-ijiz سانکز: ڳılsaijız ڳیلسانکز (33b/15).

Çokluk 3. şahıs -sa-lar/-se-ler سالار: aytsalar ایتسالار (38a/15, 38a/16, 39b/05), bolsalar بولسالار (33b/11, 39a/05, 39b/16), kilseler کیلسالار (27a/11), itseler ایتسالار (33b/15, 39a/09).

Çokluk 3. şahıs olumsuz -ma-sa-lar/-me-se-ler ماسالار: bermeseler برماسالار (37a/04), itmeseler ایتماسالار (37a/01), ڳılmasalar ڳیلماسالار (36b/16, 37a/01, 37a/01, 37a/04), tıjlamasalar تنکلاماسالار (36b/16).

2.2.3.3.6 İstek eklerinin yazılışı

Teklik 1. şahıs 1. -a-yın/-e-yin این; 2. -a-yım/-e-yim ایم.

alayım آلایم (7a/14), tutayım توتایم (7a/14), bolayın بولاین (7a/16), ڳılayın ڳیلاین (7a/16).

Çokluk 1. şahıs 1. -alım/-elim; 2. -alıj/ elij; 3. -alığ/-elik; 4. -ayığ/-eyik:

- a) -alım/-elim الم/الم : kılalım قیلام (34a/16), ötkerelim اوتکار الیم (34b/01);
b) -alıj/ elij الینک : kılalıj قیلالینک (62a/05).
c) -alık الیق : alalık الالیق (41a/11); d) -ayık ایق : bolayıq بولایق (25a/08).

2.2.3.3.7 Emir eklerinin yazılışı

Teklik 1. şahıs 1. -a-yın/-e-yin این; 2. -a-yım/-e-yim ایم.

alayım آلام (7a/14), tutayım توتایم (7a/14), bolayın بولاین (7a/16), kılayın قیلاین (7a/16).

Teklik 1. şahıs olumsuz 1. -ma-yın/-me-yin ماین : çıkmayın چیقماين (7a/15), terk itmeyin ترک ایتماين (8a/05).

Teklik 2. şahıs 1. -ğıl/-gil; -kıl/-kil; 2. -çı

1. -ğıl/-gil; -kıl/-kil غل/گیل, کل/کیل, قیل/کیل: eytgil ایتکل (38a/03), bolğıl بولغیل (7a/12, 7b/01, 20a/04, 27a/02 vs.), itkil ایtkیل (38a/03, 38a/04), kıl-ğıl قیلغل (4a/10).

2. -çı چی : barçı برچی (29a/11).

Teklik 3. şahıs -sın/-sin سین : qaytsın قایتسین (26a/15).

Teklik 3. şahıs olumsuz -ma-sın/-me-sin ماسین : çıqmasın چیقماسین (27a/15), kılmasın قیلماسین (23b/11).

Çokluk 1. şahıs 1. -alım/-elim; 2. -alıj/ elij; 3. -alık/-elik; 4. -ayık/-eyik:

- a) -alım/-elim الم/الم : kılalım قیلام (34a/16), ötkerelim اوتکار الیم (34b/01);
b) -alıj/ elij الینک : kılalıj قیلالینک (62a/05).
c) -alık الیق : alalık الالیق (41a/11); d) -ayık ایق : bolayıq بولایق (25a/08).

Çokluk 2. şahıs 1. -igiz; 2. -ijiz/-iijiz; -uijuz/-üijüz.

a) -igiz: itigiz ایtkiz (40b/12). Metnimizde sadece bir örnek vardır, ancak bunun bir imla hatası olma ihtimali yüksektir.

b) 2. -ijiz/-iijiz; -uijuz/-üijüz ونکز/نکز : ahijiz آلنکز (12b/16, 22b/07), bar-ijiz بارنکز (36b/09), bilijiz بیلنکز (11a/13), körüijüz کورونکز (40b/15), öldürüijüz اولدورونکز (27a/11, 27a/15), yaşuruijuz یاشورونکز (27a/13).

Çokluk 2. şahıs olumsuz 1. -maijız/-meijiz مانکز : bolmaijız بولمانکز (22b/06), çıqarmaijız چارمانکز (36b/10), kılmajız قیلمانکز (27a/10).

2.2.3.4 İsim- Fiil eklerinin yazılışı

-maq/-mek ماق/ماک: almaq (40a/02), bolmaq+nı بولماقنى (40a/07), kılmak (40a/02), tutmaq توتماق (40a/02), qılmaq (40a/07), qılmaq+a قلماغا (24b/14, 25b/03), qılmaq (35a/02, 38b/17), qılmaq+a قلماغا (24b/14, 25b/03), tutmaq توتماق (40a/02).

2.2.3.5 Sıfat-Fiil eklerinin yazılışı

a) -ğan/-gen; -қан/-ken كان/کان;غان: ağırgan اغریغان (7b/13), atқан اتقان (37b/13, 41b/13), başlağan باشلاغان (40a/12), bergen برکان (13a/17, 31a/27, 32b/10, 33a/04) ~ birgen بیرکان (9a/03, 9a/04, 33b/10), bolğan بولغان (4a/05, 12a/09, 15b/01, 20a/02 vs.), qılğan قیلغان (13a/13, 20b/03, 22a/03, 27a/04 vs.), ölgen اولکان (39b/06, 52b/04, 57a/05).

Olumsuz: bitilmegen بئلمگن (32a/02).

b) -r (-ar/-er, -ur/-ür) ر (ور/ار): çuq-ur (yer) چوقور (13a/05, 13a/06), turur (biylik) تروور (37b/11-12), (üç) yaşar یاشار (62a/01).

c) -ğuçı/-güçi کوچی/غوچی: (fermān) bergüçi برکوچی (11b/11), (it) yegüçi یکوچی (32a/09), içgüçi اچکوچی (42b/20), qılğuçı قلغوچی (14a/11), okuğuçı اوکوغوچی (SPb1a/01).

d) -ın اقین (suv) اқын (40b/10).

2.2.3.6 Zarf-Fiil eklerinin yazılışı

a) -p (-ıp/ip; -up/-üp) ب (وب;یب): ağırip اغریب (34a/13),atlanıp اطلانب (21b/10, 39a/01, 40a/17, 46a/04 vs.), aqarıp اقاریب (42a/04), qoşup قوشوب (35a/14, 35b/12, 68a/03), minip منیب (67b/08), otüp اوتوب (64b/15, 69a/04, 69a/16), otünüp اوتونوب (62a/02).

b) -a/-e !: al-a al-a (kildi) آلا آلا (26a/03), üze اوزا (45a/06, 45a/13, 45b/09, 46b/01 vb.).

c) -ğunça/-günçe گونچه/غونچه: bolğunça بولغونچه (45b/19), ölgünçe اولگونچه (41a/14), yetkünçe يتگونچه (26a/09).

d) -urğa اورغه baqtururğa باقتورورغه (25a/13), qılurğa قیلورغه (23b/12).

e) -may/-mey مای kılmay قلمای (69a/01), tutmay توتمای (7a/02), itmey ایتمای (41a/04), tigmey تیممای (42a/05, 58b/15).

- f) -ğalı/-khalı قالی/غالی: alğalı الغالی (25a/16), uruşğalı اوروشقالی (22b/01, 22b/11).
- g) -geç/-keç: körgeç کورکاج (10a/05), işitkeç ایشیتکاج (8a/02, 8a/05, 8a/08, 26b/03).

2.3 Arapça ve Farsça kelimelerin imla özellikleri

Metnimizdeki Arapça ve Farsça kökenli kelimeler genellikle asıllarına uygun olarak yazılmıştır. Ancak bazı kelimelerin imlası metinde farklı verilmektedir.

Arapça kelimelerde uzun ā ünlüsünden sonra gelen hemzenin ى ye ile yazılışı Çağatay sahasında kaleme alınmış eserlerde görülen ortak özelliktir. Bu özelliğin metnimizde karşılaşılan örnekleri şunlardır: عجایب ‘acāyib (11b/01) [Arapça aslı عجائب], غرایب ġarāyib (11b/01) [Arapça aslı غرائب], فایده fāyda (39a/12, 39b/08) [Arapça aslı فائده]. Bunun aksine طائفه tāi’fe (32b/08) kelimesinde durum Arapça’daki aslına uygundur.

Bunun yanı sıra eserin esas aldığımız Kazan nüshasında نسل nesl kelimesi baştan sona kadar نصل neşl (6a/02, 6a/03, 6a/05, 6a/06 vs.) olarak kaydedilmiştir. Bunun gibi Arapça خواتین havātin kelimesinin metnimizdeki imlası hep خواتون havātūn şeklindedir. Ayrıca سوال su’āl kelimesi de hep سوال sūāl şeklinde yazılmıştır.

2.4 Özel adların imlasındaki ikililik

Metnimizde Türkçe bazı kelimelerde görülen ses ikiliği özel adları da kapsamaktadır. Çoğunlukla Moğolca kökenli şahıs, kavim ve yer-su adları metnimizde birden fazla imlaya sahiptir. Dizin bölümünde her birini gösterdiğimiz bu ikililiklerden bazıları şunlardır: Möijke Temür مونیکا تمور (46b/01, 46b/07) ~ Möijkü Temür مونکو تمور (55b/17, 59b/14), Oğumış hātūn اوقومش خاتون (58b/12) ~ Oğumış hātūn اوقیمش خاتون (42a/15), Orçıkan اورچقان (19b/14) ~ Orçığan اورچغان (19b/10), Ögeday اوکدای (18a/16, 19b/12) ~ Ögetey اوکتای (1b/12, 2a/02, 20a/05, 26a/03 vs.), Tayan hān تیان خان (16a/19, 19b/02, 21b/11) ~ Tayaij hān تایانجان (23b/12, 24a/04), Katakın قاتقین (5b/08, 12a/11, 22a/09, 22a/17 vs.) ~ Katakın قاتغین (69b/08, 69b/10), Kōnqırat قنقرات (3b/17, 5b/01, 22b/03, 43b/18 vs.) ~ Kōijrat قونکرات (62b/11, 64a/10), Kōrulas قورلاس (3b/17, 11a/02) ~ Kōrulas قورولاس (5b/02), Kurtkaçi

قورتقاجى (45a/08) ~ Kurtkaçu قورتقاچو (49a/14), Hoşum biy بى خوشوم (69b/01) ~
Hoşum biy بى خوصوم (69b/15), İl Kıtluğ ایل قوتلوق (58a/02) ~ İl Kıtluğ ایل قتلغ
(58a/16, 59b/10), Çejtüm hātün چنکتوم خاتون (44a/15) ~ Çejdüm hātün جنکدوم خاتون
(44b/08).

Üçüncü Bölüm: Camiü't-Tevarih'in Fonetik Özellikleri

3.1 Ünlüler

3.1.1 Ünlü ikililiği

Türkçe'nin gelişim süreci boyunca gerek kelime köklerinde, gerekse eklerinde bulunan ünlüler çeşitli değişmelere uğramıştır. Türkçe'nin değişik sahalarına ait metinlerde karşılaştığımız bu değişmelere üzerinde durduğumuz metinde de rastlanılması tabiidir. Pek çok Türkçe yazılı eserde olduğu gibi incelemekte olduğumuz metinde de çoğu kelimenin ayrıca ikili imla şekline sahip olduğu görülmüştür. Ünlüleri bakımından ikililik taşıyan kelimeleri şu şekilde ayırdık.

3.1.1.1 e~i ikililiği

e/i ikililiği Türkçe’de öteden beri devam ede gelen çözümü zor meseledir. Bu mesele eski metinlerde olduğu gibi, metnimizde de hayli karışıktır. Bilindiği gibi Karahanlıca’da ilk hecede bulunan **e** sesi, genel olarak Harezmi Türkçesi’nde de muhafaza edilmiş, fakat daha sonraları **ı** ile veya Nehcü’l-Feradis (1360) gibi harekeli metinlerde **ı** ile işaretlenen bir sese dönüşmeye başlamıştır.³⁷ J. Eckmann’a göre ilk hecedeki söz konusu ses muhtemelen **e** ve **i**’nin her ikisinden de farklı, yarı açık bir **e**’yi temsil etmektedir.³⁸ Gerçekten de üzerinde durduğumuz metinde olduğu gibi, aynı kelimedede hem **i**’li, hem de **e**’li şekillerin yan yana bulunması, bu iki sesi kendinde toplayan ve sonradan **e** ve **i** şeklinde ayrı ayrı gelişen bir sesin varlığını düşündürmektedir. Günümüz Türk lehçe ve ağızlarında ise söz konusu ses değişiminin kesin olarak birbirinden ayrı **e/i** ikililiği şeklinde devam ettiği bilinmektedir. Bununla birlikte **e/i**’nin aynı metinde yan yana bulunması bir geçiş devresi özelliği olduğu, eski ve yeni olmak üzere farklı telaffuzların imlaya yansıtılması olarak düşünülebilir. Metinde diğer ünlülerin imlası ile ilgili benzer ikililiği de dikkate aldığımızda bu olayın ele almakta olan metinde daha çok eski ve yeni veya farklı telaffuzlardan kaynaklandığı daha ikna edici gibi görünmektedir. Bu yüzden ilk hecedeki **ı** ve **ı** işaretleri bulunduran kelimeleri bazı araştırmacılar gibi **e**’li değil **i**’li transkripsiyonunu benimsedik.

Söz konusu ses değişimi bakımından imlada ikili özellik gösteren kelimeler metnimizde oldukça çoktur: ber- (2b/10, 2b/13, 2b/18 vb.) ~ bir- (9a/05, 13b/06, 18b/10, 21a/11 vb.); beri (41a/07) ~ biri (6a/06); berü (69a/16) ~ birü (3a/11, 3a/12, 4b/10, 20a/08 vb.); beş (14b/01, 64a/05) ~ biş (10b/05, 16b/08, 17b/19, 18a/01 vb.); beşinçi (10a/19, 13b/12, 13b/16, 14b/09 vb.) ~ bişinçi (17a/15, 19a/10, 20a/03, 47a/08 vb.); er (2b/10, 13a/13, 39b/15) ~ ir (12a/07, 13a/01, 14a/21, 39b/03 vb.); er- (66a/15, 66b/01, 69b/03 vb.) ~ ir- (4b/08, 4b/09, 4b/13, 12b/05 vb.); et- (35b/12) ~ it- (11b/12, 20b/16, 22a/08, 37b/09 vb.); kel- (4a/02, 4a/10, 4a/12, 4b/17 vb.) ~ kil (5a/04, 6a/12, 6b/06, 6b/08 vb.); keijeç (22a/06) ~ kiijeç (13a/14, 22a/12, 22b/17 vb.) / kiijeş (40a/03); keijeş- (6b/10, 21a/06) ~ kiijeç- (33b/12); ket- (15b/10, 26b/01, 37a/06) ~ kit- (5b/05, 14a/17, 25a/10, 26a/04 vb.); men (6b/16, 7a/15, 23a/11, 27a/09

³⁷ J. Eckmann, *Çağatayca El Kitabı*, İstanbul, 1988, s. 18

³⁸ *a.g.e.*, s. 18

vb.) ~ min (36b/09); sen (7a/13, 7a/16, 33b/11, 40a/11 vb.) ~ sin (7a/16, 65a/01); te- (12b/16, 27b/15, 61b/08) ~ ti- (6b/10, 6b/17, 7a/16 vb.) vs.

Diğer taraftan böyle ikili imlaya sahip olmayıp e > i ünlü değişimini yansıtan kelimeler de azınsanmayacak sayıdadır: di- (6a/08, 8a/05, 10b/17 vb.); diğec (1b/03, 1b/10, 3b/04 vb.); iki (2a/16, 4b/09, 5a/06 vb.); iksük (27b/11); ilç (9a/05, 9a/07, 23a/07 vb.); illik (24a/04, 60b/16 vb.); im- (6b/02, 6b/04, 6b/07); imdi (51a/13); in (9a/16); iij (10b/09); iren (36b/15, 38b/01); irevil (21b/15); irlik (37a/03); irte (42a/04); iski (63a/03, 68a/14); iş (16a/05); işit- (8a/02, 8a/05, 8a/08 vb.) / işüt- (37b/12); it (10b/11, 38a/08, 53b/01, 62a/05); itek (18a/14); il (19a/01, 20a/01, 20a/03 vb.); kiiij (34b/17, 36b/02); kim irse (5a/06, 6a/11, 7a/05, 7b/06 vb.); kiter- (40b/13); tig- (8a/11, 8b/02, 10b/04, 21a/08 vb.); tigre (12b/13, 31b/20, 35a/06, 55b/05 vb.); tigür- (20b/08, 32b/02, 34b/09, 36b/05 vb.); tive (3a/07); tiz (20b/09).

Aynı zamanda metnimizde yukarıda verilen örneklerin dışında e > i değişiminin yaşanmadığı örnekler de karşımıza çıkmaktadır: evgür- (69a/12); keç (21b/16); keç- (2a/12, 5a/08, 10b/08, 20a/12 vb.); keçe (6b/01, 6b/02, 12b/17, 26a/04 vb.); keçük (13b/04); keçür- (20a/16, 20a/16, 20a/18 vb.); kelin (7b/10, 7b/12, 18a/10, 37a/01 vb.); kerek (38a/02, 38a/03, 38a/08, 38a/10 vb.); ketür- (25a/11); ne (4b/13, 7a/16, 7b/06, 11a/14 vb.); neçaklı (11a/15, 11b/13, 21b/04, 24a/15 vb.); neçe (4a/09, 5b/05, 7a/08, 8b/17 vb.); neçük (3a/07, 3b/01, 3b/14, 3b/15 vb.); nerse (32b/10, 37b/03, 38b/03, 39b/04 vb.).

3.1.1.2 u ~ ı, ü ~ i ikililiği

Metinde e ~ i ikilimesinde görülene benzer bir durum bu ünlüler ile ilgili de görülmektedir; ağırı (37b/17) ~ ağıruç (26b/01, 37a/12); altın (67a/03, 67a/12, 67b/08, 68a/12 vb.) ~ altun (19a/17, 39a/11, 40b/09); barı (26a/03, 40a/06) ~ baru (36a/05); Başğırd (3a/13, 46a/05, 60b/05) ~ Başğıurd (60b/09); beri (41a/07) ~ berü (69a/16); biri (6a/06) ~ birü (3a/01, 3a/11, 3a/12, 4b/10 vb.); biyük (29b/06, 31a/01, 38b/05, 40b/04 vb.) ~ büyük (6a/08); küçük (9a/03, 9a/04, 15a/10, 15a/11 vb.) ~ küçük (68b/04); mında (37a/06) ~ munda (30b/23, 35b/08, 38a/02, 62a/11 vb.); Temir (61b/09, 61b/10, 65a/17 vb.) ~ Temür (16b/16, 45b/04, 47b/12, 50a/14 vb.); yaşurın (6b/06, 6b/15) ~ yaşurun (7a/10, 7b/16, 12a/07, 22b/16); açkın- (35b/01) ~ açkın- (37a/03); baqtır- (20b/11) ~ baqtur- (23b/02, 25b/01, 25b/15, 26a/11, vb.); biti- (28a/23, 28b/09, 31a/21, 32a/13 vb.) ~ bitü- (43b/14); inanır (8a/07) ~ inanur

(12a/14); işit- (8a/02, 8a/05, 8a/08, 26b/03 vb.) ~ işüt- (37b/12); kaçır- (38b/15, 62a/02) ~ kaçur- (22a/14, 23b/14, 24a/06, 61b/09) vs.

3.1.1.3 u ~ a, ü ~ e ikililiği

Metinde az sayıda olsa da u ~ a, ü ~ e şeklindeki imla ikililiği de görülmektedir: ayt-: aytur (5a/14, 6b/03, 7b/07, 7b/08) ~ aytar (11a/15); ordu (27a/17, 28a/13, 28a/19, 28a/20) ~ orda (19a/12, 23a/02, 25b/16, 27a/16); kaytur- (27a/02) ~ kaytar- (36b/14, 41b/17); K̇ara evli (4a/16, 9b/07) ~ K̇ara üyli (9b/07); yür-: yürür (3a/10, 6a/09, 7b/04, 8a/04) ~ yürer (3a/17).

3.1.2 Ünlü Değişmeleri

3.1.2.1 Darlaşma

e>i için bk. 3.1.1.1

a>i

Bu ünlü değişmesi ile ilgili metnimizde tek bir örneğe rastlanmıştır: dağ (28a/01, 28b/08, 38b/11, 39a/02 vb.) > dik (3b/12, 3b/16, 4a/14, 5b/10 vb.).

e>ü

biyle-: biyle-di (4a/09, 11b/07, 28b/07, 28b/10 vb.) ~ biyle-r > biylür (12a/16, 29b/10, 30b/15, 31a/02 vb.); biyle-r+ler > biylürler (34b/08).

3.1.2.2 Düzleşme

u>ı

altun (19a/17, 39a/11, 40b/09) > altın (67a/03, 67a/12, 67b/08, 68a/12 vb.); açkun- (37a/03) > açkın- (35b/01); bahtur- (23b/02, 25b/01, 25b/15, 26a/11, vb.) > bahtır- (20b/11); baru (36a/05) > barı (26a/03, 40a/06); kaçur- (22a/14, 23b/14, 24a/06, 61b/09 vb.) > kaçır- (38b/15, 62a/02); munda (30b/23, 35b/08, 38a/02, 62a/11 vb.) > mında (37a/06); yaşurun (7a/10, 7b/16, 12a/07, 22b/16) > yaşurın (6b/06, 6b/15).

ü>i

berü (69a/16) / biri (6a/06) > beri (41a/07) / birü (3a/01, 3a/11, 3a/12, 4b/10 vb.); belgü (ET) > belgi (9a/14); kiçüg (MK) > kiçik (9a/03, 9a/04, 15a/10, 15a/11 vb.).

o>a

onij (48b/14) > anij (2a/04, 2a/12, 4a/11, 4b/08 vb.); olğa (30a/21) > aija (6b/10, 7a/02, 7a/02, 7a/12 vb.); oija (34b/05, 37b/03) > aija (6b/10, 7a/02, 7a/02, 7a/12 vb.); oşal (3a/04, 5b/01, 35b/15, 37a/14 vb.) < uş+al; tokşan (8b/16, 42b/17) < tokşon (MK);

3.1.2.3 Genişleme

u>a

aytur (5a/14, 6b/03, 7b/07, 7b/08) > aytar (11a/15); ordu (27a/17, 28a/13, 28a/19, 28a/20) > orda (19a/12, 23a/02, 25b/16, 27a/16); kaytur- (27a/02) > kaytar- (36b/14, 41b/17).

ü>e

yür-: yürür (3a/10, 6a/09, 7b/04, 8a/04) > yürer (3a/17)

ı>a

siyurğal (25b/09) > sahurğal (8b/04, 67b/11, 68a/01); +dın (11a/11, 15b/12, 18a/09 vb.) > +dan (6b/08, 15b/09 vb.).

3.1.2.4 Yuvarlaklaşma

İkinci hecedeki yuvarlak ünlünün etkisi ile gerileyici benzeşme sonucu ilk hecedeki ünlünün yuvarlaklaştığını gösteren örnekler:

i > ü

biyük (29b/06, 31a/01, 38b/05, 40b/04 vb.) > büyük (6a/08); kiçüg (MK) > küçük (68b/04).

e >ö; a >o

esrik ~ esrük > ösrük (39b/03, 39b/05); ağırığ/ağruğ > oruv (59a/14)

Kelimedeki b>v>y ve g/ğ>v>y ünsüz değişmesi sonucu ondan önce veya sonraki düz ünlünün yuvarlaklaştığı görülür: eb > ev (4a/16, 9b/07) > üy (9b/07); ebir- > evgür- (69a/12); seb > sev (18b/17, ????) > süy- (7b/11); ağırığ/ağruğ > oruv (59a/14)

i > ü

biti- (28a/23, 28b/09, 31a/21, 32a/13 vb.) > bitü- (43b/14); işit- (8a/02, 8a/05, 8a/08, 26b/03 vb.) > işüt- (37b/12).

3.1.3 Ünlü Düşmesi

3.1.3.1 Kelime başında ünlü düşmesi

Metnimizde sadece iki örneğe rastlanmıştır: arı (3b/03) < narı < naru (MK) < maru (Uyg.); yiber- (4a/07, 6a/03, 7a/05, 8a/07 vb.) < *iyiber- < *ıdu ber-.

3.1.3.2 Vurgusuz orta hece ünlüsünün düşmesi

Türkçe'nin çeşitli devrelerinde çok yaygın görülen bu ses olayı metnimizde de bolca rastlanılmaktadır.

ağız: ağzımğa (41b/14); alın: altına (7a/04), aldığa (26a/07, 38a/05, 64b/17), alında (26a/10, 31a/15); ayır-: ayrıldılar (3b/09), ayrılmadı (17a/16), ayrılıp (3b/11); bağır: bağına (21b/14); köijül: köijlüm (7a/16), köijlüj (33b/11), köijli (7b/16, 12b/09, 29b/15, 30a/09 vb.), köijlin (8a/04), köijlige (37a/02); kayda (64b/17) < kayuda; kaydan (40a/07) < kayudın (64b/17); kıyası (9a/10, 11b/12, 13a/13, 35b/09 vb.) < kıyası; orun: ornın (12a/16), ornun (28b/20), ornunı (68b/09), ornığa (16b/06), ornığa (27a/01, 28a/05, 28b/02, 29a/03 vb.), ornuna (16b/05, 28b/08, 30b/08), ornunda (15b/17, 19a/03, 44a/12), ornıda (12a/16), ornuda (8b/04, 17a/02, 17a/04, 51b/12); oğul: oğlum (7b/11, 8a/03, 20a/04, 27b/17 vb.), oğlınıj (2a/11, 4a/13, 6a/05, 9a/09 vb.), oğlığa (9a/09, 15a/11, 17a/08, 19b/17 vb.), oğlına (9a/03, 9a/03, 12b/06), oğlın (9a/04, 10b/10, 13a/10, 13a/15 vb.), oğlından (4a/05, 9b/22), oğlıdın (29a/16), oğlıdın (53a/08), oğul (1b/04, 5b/05, 6a/16, 6b/01 vb.) < oğlan (6b/03, 6b/07, 6b/09, 6b/11 vb.) < ulan (61b/06, 61b/13, 62b/09, 62b/10 vb.), oyuna < oyna- (7b/08, 13a/06), tegire < tigre (12b/13, 25a/13, 26a/06, 31b/20 vs.), yalıjuz < yalğuz (12a/03, 61b/05).

3.1.3.3 Kelime sonunda ünlü düşmesi

Metnimizde ikili imlaya sahip şu örneklere rastlanılmıştır: biri biri (8a/10, 8a/12, 13b/14, 21b/01) > birbiri (3b/06, 8b/08, 23a/07, 29a/25 vb.), bir+ev (39a/04, 40b/13, 62a/02 vb.) < biregü, ikev (62a/02) < ikegü, üç+ev (14b/05, 38b/10, 67a/03) < üçegü, küyev (13a/12, 30a/23, 57b/09, 58a/16 vb.) < küdegü. Bununla birlikte Orğan suvı (3a/16) gibi isim tamlamalarında tamlananın 3. teklik şahıs iyelik eki aldığı örneklerle birlikte bu ekin atıldığı örnekler de vardır. Örneğin: Baru tağ (8b/13) < *Baru tağı; Or tağ (6a/08) < *Or tağı; Kür tağ (6a/08) < *Kür tağı; Kağay yıl (22b/17, 25a/14, 27a/07) < Kağay yılı.

3.1.4 Birleşme

Türkçe kelime kök ve gövdelerinde iki ünlü yan yana bulunamayacağından, ünlü ile biten bir kelimeye yine ünlü ile başlayan bir kelime veya ek geldiği zaman ünlülerin biri düşerek birleşme olayı meydana gelir. Bu birleşme geçici olduğu gibi, ünlülerden birinin devamlı düşmesi sonucu kalıcı olup kalıplaşabilir. Metnimizde ünlü birleşmesi daha çok “ne” ile ilgili kelimelerde görülür: nerse (32b/10, 37b/03, 38b/03, 39b/04) < nemerse < neme erse < *ne yeme erser; neçün (7b/11, 13a/06, 18a/10) < ne için.

3.1.5 Ünlü türemesi

3.1.5.1 Kelime başında ünlü türemesi

Kelime başında ünlü türemesi ile ilgili metnimizde tek bir örnek kaydedilmiştir: Orus (46a/05, 60b/05, 67b/04, 68a/10) > Rus (3a/13, 31b/12).

3.1.5.2 Kelime ortasında ünlü türemesi

Kelime ortasında ünlü türemesi daha çok Türkçe'nin CVCC ve VCC şeklindeki hecelerde görülmektedir: bürük (12b/16) > bürk; ilik (24b/01) > ilk; körük (39b/01) > körk (7b/10).

3.1.5.3 Kelime sonunda ünlü türemesi

Metnimizde tek bir örnekte iki farklı şekil karşımıza çıkmaktadır: sura- (33b/13) > sor- (9a/02, 27b/15, 41a/11, 41a/13).

3.1.6 Ünlü uyumu

3.1.6.1 Kalınlık-incelik uyumu

Türkçe'nin en önemli özelliklerinden biri ünlülerin kalınlık-incelik ve düzlük-yuvarlaklık özelliklerine göre uyum göstermesidir. Bunlardan kalınlık-incelik uyumu Türkçe'de hem kelime gövdesinde, hem de eklerinde tamdır: ağa: a.+ıjızğa (13a/14), a.+sığa (27b/05); ağruç: a.+kına (26b/01); oğlan: o.+larğa (33a/04, 34b/07, 34b/12), o.+larınıij (4b/07, 11b/03, 15b/02, 19b/11 vb.); tınçlık (37a/09); tıjla-: t.-ğay (37b/10), t.-mağay (39b/04); toğuşma: t.+ğa (24b/02); toldur-: t.-ğay (39a/16), yıraç (3a/04, 7a/11, 7a/13, 36a/17 vb.) vs., işit-: i.-keç (8a/02, 8a/05, 8a/08, 26b/03), i.-

kenim (7a/15); it-: i.-keymiz (30b/14), i.-megey (38a/17); meijiz: m.+lik (15b/08, 16b/05); ti-: t.-diler (13a/09, 62a/06), t.-mişler (60b/16, 61a/17); tigre: t.+sinde (31b/20, 55b/05), t.+sindeki (25a/13, 26a/06); yigirme (14a/20, 43a/02, 53b/16) vs.

Aitlik eki -ki de Eski Türkçe'de olduğu gibi metnimizde de kalınlık-incelik uyumuna girmiştir: burunğı (23a/07, 34b/16, 41a/07), ilgeri-ki (20b/15, 40b/07, 40b/08), küz-gü-sin (21b/03, 22b/09, 24b/13), kış-kı-sın (21b/15, 35a/07), yaz-ğı-sın (22a/06, 23a/02, 23b/10, 24b/06, 24b/13, 46a/11, 62a/05).

İncelemekte olduğumuz metindeki örnekler genel olarak söz konusu ünlü uyumuna tabi olmalarına rağmen, bu kuralın istisnalarına da rastlanılmaktadır. Yukarıda bahsedildiği gibi metinde çok sayıda imla ikililiği karşımıza çıkmaktadır. Bu ikilik damak uyumunun olduğu örneklerde de göze çarpılmaktadır: andağ (3a/05, 3a/07, 4a/02, 4a/12) ~ andek (33a/13, 35a/17), Çiijgiz hân+ğa (12a/09) ~ Çiijgiz hân+ge (69a/16), devlet+siz+lik (36a/01) ~ devlet+lıg (3b/06, 9b/04, 14a/18), evvelkü (41a/07) ~ evvelğı (4b/11, 54b/14), fermân+ığa (37a/10, 41a/04) ~ fermân+iijge (7a/15), hıdmet+ke (26a/17) ~ hıdmet+ığa (26b/07), İrân-zemin+ğa (44b/12) ~ İrân-zemin+ge (35b/03, 35b/12, 44b/13, 54b/02 vb.), mişâl+lıq (15b/09) ~ mişâl+lik (3b/16), Oelun ike+ğa (33b/08) ~ Oelun ike+ge (34b/12, 34b/13), târih+de (30a/14, 30b/14, 33a/13, 33a/18 vb.) ~ târih+ıda (20a/11), yigit+lıq+da (42b/20) ~ yigit+lik+de (11a/05, 11b/05, 14b/21, 19a/06 vb.). Bu ikililiğin yanısıra birkaç Türkçe kökenli kelime de kelime kök ve eki arasında kalınlık-incelik uyumunun olmadığı görülmektedir: baş ayak+ke (6a/12); bir+isiğa (60b/02), yigit+lıq (42b/20).

Başta Çağatayca olmak üzere Türkçe'nin çeşitli sahalarında kaleme alınmış eserlerde, çoğunlukla Arapça-Farsça kökenli kelimelere eklenen eklerde kalınlık-incelik (önlük-artlık) uyumunun bozulduğu yaygın bir şekilde kaydedilmektedir.³⁹ Bu metin söz konusu özellik bakımından diğerlerinden farklı değildir: 'âdil+raq (33b/04), 'alâ-hide+ğa (47b/05), bi-çäre+larğa 68b/10, cānib+қа (40b/05, 60b/17), cānib+dağı (44b/12, 61a/14, 66a/16), cān-āver+ğa (9b/16), cān-āver+larğa (9a/16), Celāle'd-din+ğa (56a/14), çeşm+i+ğa (40b/05), ğanimet++қа (22b/05), ğāyet+қа (37b/01, 49b/17, 57a/12, 59a/21 vb.), Ğaznin+ğa (26b/05), ħazret+ığa (46a/12), ħazret+leriğa (68b/06), ħükm+ığa (41a/04), ħürmet+lıq (31b/17), H̡ārezm+ğa

³⁹ J. Eckmann, *Çağatayca El Kitabı*, İstanbul, 1988, s. 12; Ö. Kaya, *Doğu Türk Yazı Dili ve Edebiyatı Araştırmaları I: Kul Ubeydi (XVI. yüzyıl) ve Kul Şerif (XVII. yüzyıl)*, Bişkek, 2003, s. 9. .

(26a/08), ‘işret+ka (21a/06, 68b/07), ‘izzet+lık (31b/17), Kāşin+ğa (23b/16), kuvvet+lık (3b/05), kuvvet+lıg (6a/15, 16a/17), meşāyih+lar (69a/04), şāhib-kırān+ge (11b/06), şūret+lık (19a/07, 39b/01), şūret+lıg (6b/08, 14b/19), Temüçin+ğa (16a/16), terbiyetli+raq (33b/04), tevārih+ka (69a/11), Tevekkül hān+ge (59a/15), vilāyet+ka (10b/08, 24b/02, 27a/12, 29b/16 vb.), vilāyet+ğa (25b/12, 26a/13, 26b/08, 28a/02) vs.

3.1.6.2 Düzlük-yuvarlaklık uyumu

Eski Türkçe’den sonra ortaya çıkan düzlük-yuvarlaklık uyumu, tam olarak gelişmemiştir. Metinde düzlük-yuvarlaklık uyumu gösteren abışka (28b/25), altın+lı (8b/02, 65a/03), altın+lıg (8b/14, 9a/01, 9a/01)boyluğ (13a/01, 16b/04, 31a/01), buluşluk (44b/13), burun (7a/05, 14a/06, 20a/08, 20b/16 vb.), çukur (13a/05, 13a/05, 13a/06, 41b/05), köijül (18b/09, 32b/04, 34b/05, 36a/01 vb.), küzgü (18b/03), külük (18b/05), kundüz (6b/01, 41a/04, 68b/07, 68b/12), kulluk (13a/15, 34b/11, 41a/09, 69a/11 vb.), oltur- (3b/04, 12b/07, 12b/11, 29a/20 vb.), oğul (1b/04, 5b/05, 6a/16, 6b/01 vb.), öksüz (69a/05), susağlık (39a/09), tüijlügen (12a/03), uluğluk (30b/09, 37a/13, 42a/07, 42a/08 vb.) gibi örneklerin yanısıra bu uyuma tabi olmayan örneklere de sıkça rastlanılmaktadır. Bunlardan bazıları: artuk (6a/16, 17b/16, 18b/17, 20b/12), aruv (6b/08, 11b/16, 16b/13, 30b/21), bavurçı (28a/08, 28a/12, 28a/16, 28b/10 vb.), belgür- (12a/06, 27a/07, 27a/10), bergüçi (11b/11), içgüçi (42b/20), burungı (23a/07, 34b/16, 41a/07), buzağu (38a/14), evgür- (69a/12), keçük (13b/04), kılguçi (14a/11), mest itküçi (40a/01), neçük (3a/07, 3b/01, 3b/14, 3b/15 vb.), neçün (7b/11, 13a/06, 18a/10), şanduk (27a/14), simürt- (26a/02, 37a/07, 62a/05), simüzlük (38a/08), tapşur- (18a/13, 30a/28, 31a/09), tapun- (6b/03, 6b/05c, 6b/15), tapuk (66b/02), yalguz (12a/03, 27a/02, 41b/05, 61b/05), yaraşuk (38b/02), yaşur- (27a/13) vs.

Bunların dışında dudak uyumu bakımından ikilik gösteren örnekler de oldukça fazladır: ağırı (37b/17) ~ ağıruk (26b/01, 37a/12), altın (67a/03, 67a/12, 67b/08, 68a/12 vb.) ~ altun (19a/17, 39a/11, 40b/09), al-ıp (9b/21, 12b/06, 12b/16, 13a/12 vb.) ~ al-up (67a/04), anıij (2a/04, 2a/12, 2a/12, 2a/16 vb.) ~ anuij (a.-dağ 39a/02), artuk+sı (3a/08, 36b/06) ~ artuk+su (37b/11), ayt-ar (11a/15) ~ ayt-ur (5a/14, 6b/03, 7b/07, 7b/08 vb.), ayt-ıp (15b/12, 23a/08, 24a/09, 25a/09 vb.) ~ ayt-urup (18b/09),

bahādurlıķ (11b/08, 16b/01) ~ bahādurluķ (16a/09, 66b/16, 66b/17, 67a/09), baķtır-ıp (20b/11) ~ baķtur-up (26b/12), barı (26a/03, 40a/06) ~ baru (36a/05), Baŗırd (3a/13, 46a/05, 60b/05) ~ Baŗırd (60b/09), Bayındır (4b/01) ~ Bayındur (10a/02), ber-ip (21a/11, 21b/01, 34a/15, 34b/13 vb.) ~ ber-üp (19b/05), beri (41a/07) ~ berü (69a/16), biri (6a/06) ~ birü (3a/01, 3a/11, 3a/12, 4b/10 vb.), biti- (28a/23, 28b/09, 31a/21, 33b/09 vb.) ~ bitü- (43b/14), biyüķ (29b/06, 31a/01, 38b/05, 40b/04) ~ büyük (6a/08), inanır (8a/07) ~ inanur (12a/14), iŗüt- (37b/12) ~ iŗit- 88a/02, 8a/05, 8a/08, 26b/03 vb.), kaçır- (38b/15, 62a/02) ~ kaçur- (22a/14, 23b/14, 24a/06, 61b/09 vb.), kaçtar- (36b/14, 41b/17) ~ kaçtur- (27a/02), oķlık (25b/09) ~ oķluķ (9a/01), oturuşlık (3a/02) ~ oturuşluķ (3a/02, 3a/05, 4a/04, 5a/01 vb.), yaŗurun (6b/06, 6b/15) ~ yaŗurun (7a/10, 7b/16, 12a/07, 22b/16) vs.

3.1.6.2.1 Ünlüsü yuvarlak olan ekler

3.1.6.2.1.1 Ünlüsü yuvarlak olan yapım ekleri

1. İsimden isim yapım eki: +düz: kün+düz (6b/01, 41a/04, 68b/07, 68b/12).

2. Fiilden isim yapım eki: -uķ/-ük: aŗruķ (37a/12), buyruķ (21b/11, 21b/15, 21b/17 vb.), keķ-ük (13b/04), ğoruķ (30b/18) ~ ğoruķ (27a/17), taijsuķ+lar (39a/11), tap-uķ+ (66b/02), yaraŗuķ (38b/02).

3. Fiilden fiil yapım ekleri.

a) -tur-/-tür-; -dur-/-dür-: ay-tur- (18b/09, 56b/01, 60a/04), baķ-tur- (23b/02, 25b/01, 25b/15, 26a/11 vb.), bar-dur- (31a/17), bas-tur- (13a/07), bil-dür- (39a/13), kıl-dur- (17b/02, 22b/05, 61a/13), ğov-dur- (21a/11, 26a/08, 26b/04), ol-tur- (3b/04, 12b/07, 12b/11, 29a/20 vb.), ulaŗ-tur- (28a/01), oij-dur- (65a/01), oz-dur- (19b/07), sal-dur- (68a/10), sın-dur- (21b/04, 22a/11, 22b/02, 60b/08), tol-dur- (39a/16), yaraŗ-tur- (27a/06).

b) -ğur-/-ğür-: ev-ğür- (69a/12), yü-ğür- (41b/01), ur-ğür- (35b/03).

c) -ğuz-: otur-ğuz- (32b/03, 57a/17, 57a/19, 57b/02 vb.), yürğüz- (37a/11, 38a/12, 40b/08, 40b/10).

d) -ur-/-ür-: tig-ür- (20b/08, 32b/02, 34b/09, 38a/1 vb.), toğ-ur- (11a/03, 11a/08, 15a/14, 16a/13 vb.).

3.1.6.2.1.2 Ünlüsü yuvarlak olan çekim ekleri

I. İsim çekimi

1. Geniş zaman

Teklik 3. şahıs ir-ür, turur>durur: +dur/+dür; +tur/+tür

a) er+ür /ir+ür: toğan er-ür (66a/15, 66b/01), biy er-ür (69b/03, 69b/04); birge ir-ür (32a/05), anij bilen ir-ür (33a/03), qarındaşları ir-ür (35b/16), toğan ir-ür (67a/07).

b) turur / durur: pādşāh-ı vaqt turur (1b/10), bilgili turur (3a/17), meşhūr turur (3b/04), ma'lūm turur (31a/27), bar durur (31a/17).

c) +dur/+dür (<durur): hān+dur (34b/01), bar+dur (4b/11,31a/07, 31a/15, 31b/21 vb.), tūgūl+dūr (36b/11).

II. Fül çekimi

1. Geniş zaman

Teklik 1. şahıs: -ur-mın/-ür-min: ayt-ur-mın (6b/17), bar-ur-mın (64b/17), kıl-ur-mın (6b/16, 40a/14), yürür-ürmin (36b/10).

Teklik 2. şahıs -ur-sın/-ür-sin: bar-ur-sın (64b/17), bil-ür-sin (40a/11).

Teklik 3. şahıs: -ur/-ür: al-ur (46a/13), bar-ur (12a/09, 12b/01, 13b/09, 13b/13 vb.), bol-ur (10a/23, 13b/02, 13b/02, 13b/11 vb.), inan-ur (12a/14), qal-ur (17a/08), kıl-ur (7b/12, 9a/12, 10a/16, 11a/14 vb.), kel-ür (4a/02, 4a/10, 4a/12, 5a/04 vb.), oltur-ur (3b/04, 12b/07, 12b/11, 29a/20 vb.), uruş-ur (10a/06), yat-ur (41b/15, 62a/11, 63b/08, 63b/08 vb.).

Teklik 3. şahıs olumsuz -mas-dur/-mes-dür: tig-mes-dür (Spb4a/05).

Çokluk 1. şahıs: -ur-mız: ayt-ur-mız (51a/16).

Çokluk 2. şahıs: -ur-sız: buyur-ur-sız (34a/16).

Çokluk 3. şahıs: -ur-lar: ayt-ur-lar (3a/12, 3a/12, 3b/10, 4a/01 vb.), bil-ür-ler (5a/15), biyl-ür-ler (34b/08), kıl-ur-lar (18a/06, 20a/10, 40a/01, 43b/12), kel-ür-ler (39a/11).

2. Belirli geçmiş zaman

Çokluk 3. şahıs -duq/-dük: atlan-duq (38b/17), bitü-dük (43b/14), kel-dük (65b/10), kıl-duq (4a/03, 39a/01, 66a/12), öltür-dük (39a/01).

3. Belirsiz geçmiş zaman

Teklik 3. şahıs: a) ip/-up turur: b) -ip-dur/-ip-dür: c) -ğan-dur

a) -ıp/-up turur: ayt-ıp turur (37b/07), ber-ıp turur (34a/15), bol-up turur (41b/04), buyur-up turur (24a/12), sanç-ıp turur (27b/15).

b) -ıp-dur/-üp-dür: al-ıp-dur (63a/18), ber-ıp-dür (63b/12), bol-up-dur (63b/14), kılp-dur (63b/07), yiber-ıp-dür (63b/14).

c) -ğan-dur/-gen-dür: yazıl-ğan-dur (20b/24-25).

4. Şimdiki zaman

Teklik 3. şahıs olumsuz: -may-dur/-mey-dür: bol-may-dur (20a/05), tig-mey-dür (24b/05).

Çokluk 3. şahıs olumsuz: -may-dur-lar/-mey-dür-ler: uruş-may-dur-lar (22b/11).

5. Gelecek zaman

Teklik 1. şahıs -ğu-m: kıl-ğu-m (34a/16).

Teklik 3. şahıs -ğu-sı/gü-si; ku-sı/-kü-si: açılığuşı (SPb4a/09), alguşı (SPb4a/10), biyleğüşü (SPb4a/10), içküşü (SPb4a/11), köterilğüşü (SPb4a/07), bolğuşı (SPb4a/07, (Spb4b/01), körüngüşü (SPb4a/08), yoluğuşı (SPb4a/11).

Çokluk 1. şahıs: -ğu-mız: kıl-ğu-mız (SPb1a/03).

6. Emir

Teklik 3. şahıs -sun/-sün: bol-sun (3a/02, 40b/11, 54a/05), kil-sün (26b/06), tüş-me-sün (27a/12).

Çokluk 3. şahıs -sun-lar/ -sün-ler: kıl-sun-lar (27a/11), kör-sün-ler (40a/16).

7. Soru eki

Eski Türkçede de soru ekinin ünlüsü daima yuvarlaktır: mu/mü: alalık mu (41a/10), bar mu (41a/10), bilür-mü-sin (7a/10), kaytaluk mu (41a/10), uruşalık mu (25a/07), yaraşalık mu (25a/07), yok mu (25a/07, 41a/10).

8. Sıfat-fiil ekleri

-ğuçı/-güçi: fermān ber-güçi-ler (11b/11), it ye-güçi (32a/09), iç-güçi (42b/20), işit-güçi (SPb1a/01), kılgüçi (14a/11), oku-güçi (SPb1a/01), mest it-küçi (40a/01).

-ur/-ür: çuk-ur (yer) (13a/05, 13a/06), oturur tur-ur (biylik) (37b/11-12).

9. Zarf-fiil ekleri

-ğunça/-günçe; -kunça/-künçe: bol-günça (45b/19), it-me-günçe (38a/06), öl-günçe (41a/14), yet-künçe (26a/09), yet-me-günçe (22b/05).

-urğa/-ürge: bahtur-urğa (25a/13), kılgurğa (23b/12).

3.1.6.2.2 Ünlüsü düz olan ekler

3.1.6.2.2.1 Ünlüsü düz yapım ekleri

1. İsimden isim yapım ekleri

+daş: kardeş (19a/11, 29a/04) < karındaş (1b/03, 4a/09, 10b/11, 12a/06 vb.).
+sız/+süz: günāh+sız (40a/13), hadd+sız (10a/21), haber+sız (39a/05), kiijeç+sız (21b/07, 34a/08), kim irse+sız (41b/09), kitāb+sız (4a/04, 5a/09, 6a/03, 20a/09), nihāyet+sız (43b/11, 61a/05), sebeb+sız (35a/05), suv+sız (3a/06).
+çı/+çi: aқта+çı (28a/19, 29a/05, 31a/03), atma+çı (41a/17), ayқақ+çı (7b/13), bавur+çı (28a/08, 28a/12, 28a/16, 28b/10 vb.), il+çi (9a/05, 9a/07, 23a/07, 23a/11 vb.), yargu+çı (55b/14, 57b/03, 57b/17, 60a/01).
+çıl: atğı+çıl (15b/02, 16a/10) ~ atқı+çıl (52a/02).
+an/+en: oğlan<oğul+an (6b/03, 6b/07, 6b/09, 6b/11 vb.), ir+en (36b/15, 38b/01).

2. İsimden fiil yapım ekleri

+la/+le: ağa+la- (61a/03), anuқ+la- (25b/17), aij+la- (36b/01), baғ+la- (8a/04, 41a/17, 56a/08), baş+la- (4a/14, 6b/07, 15a/16, 20b/08 vb.), çar+la- (64b/17), fermān+la- (7a/17), hesāb+la- (17a/15), hān+la- (65a/02, 65a/05), kış+la- (23a/14, 26b/09), söz+le- (38a/06).
+ik: bir+ik- (8b/06, 15b/14, 28b/15, 32b/09 vb.).
+kar: ot+kar (3a/11, 40b/11).
+ar: aқ+ar- (42a/04).

3.1.6.2.2.2 Ünlüsü düz çekim ekleri

I. İsim çekimi

1. Geçmiş zaman

Teklik 3. şahıs: ol ir-di (28b/05, 40a/09, 40a/12, 43b/10 vb.), nefer i-di (9b/01), atlığ i-di (19b/09), ne ir-miş (41a/10), küçük i-ken-dür (62b/12).

Teklik 3. şahıs olumsuz: hūb-şüret-lık ir-mes ir-di (19a/07), ma'lūm ir-mes ir-di (4b/09, 45a/09, 52a/11), Moğol ir-mes ir-di (4b/12-13).

Çokluk 3. şahıs: kāfir i-diler (7b/03), bir i-diler (24b/07), leşker i-diler (29a/18).

2. Şart

Teklik 3. şahıs: bar érse (39b/16).

3. Hal ekleri

İlgi hali 1. +niij/+niij; 2. +iij/iij; 3. +m.

a) +niij/+niij: Fārs+niij (6a/02), her birisi+niij (4b/14, 5a/17, 8b/09, 9b/01 vb.), hāzretleri+niij (68b/05, 69a/11, 69a/15), hān+niij (1b/12, 2a/03, 2a/06, 2a/06 vb.), hātūn+niij (10a/15, 10b/01, 28a/17, 28b/25 vb.), Hıtay+niij (13b/07, 14b/19, 19a/06, 20a/10), iş+niij (33b/13), kāse+niij (65a/14), kişi+niij (15a/17).

b) +iij/iij: hān+iij (64a/01), sol kol+iij (30a/30).

c) +m: Buralday+m (28b/11).

Belirtme hali +nı/+ni.

+nı/+ni: ādem+ni (16a/18), anlar+nı (3a/12, 4b/12, 5a/02, 5b/08), hātūn+nı (13a/08, 18a/08, 25a/08 vb.), iş+ni (6b/16, 8a/04, 13a/13), kim irse+ni (15b/11, 35b/06, 37a/03, 37b/15 vb.), küzgülü+ni (18b/03).

Yönelme hali 1. +ğa/+ge; +қа/+ke; 2. +a/-e; İyelik eklerinden sonra (+iij)+a; (+iij)+ge; (+ı+n)+a; (+ı)+ğa.

a) +ğa/+ge; +қа/+ke: Batu+ğa (46a/08, 60b/04), kavm+ğa (8b/06, 11b/15, 13a/12), leşker+ge (28a/02, 65a/02), öije+ge (32b/04, 39a/02), Kara tağ+қа (13a/02), pādşāhlık+қа (20b/05, 32a/11, 36b/07, 46a/03), Tācık+ke (25b/17, 33a/12), bendelik+ke (31a/10), Tibet+ke (30b/24).

b) +a/-e: Bazı durumlarda +ğa/+ge; +қа/+ke ekleri ile birlikte Oğuzca bir özellik olan +a/-e eklerine de rastlanılmaktadır. bendelik+e (30b/04), ilçilik+e (30b/04), kiçiklik+e (37a/12, 37a/13), öz+e (37a/10).

c) İyelik eklerinden sonra bir taraftan Oğuzca, diğer taraftan ise Çağatayca özellik taşıyan datif ekleri görülür.

1. (+iij)+ğa/(+iij)+ge: öz+iij+ge (31a/19)

2. (+iij)+a/(+iij)+e: aija (6b/10, 7a/02, 7a/02, 7a/12 vb.), ata+iij+a (6b/17), baş+iij+a (27b/15).

3. (+ı)+ğa/(+ı)+ge: ald+ı+ğa (26a/07, 38a/05, 64b/17), baş+ı+ğa (39b/07, ana+sı+ğa (6b/03, 33a/04), çeşm+ı+ğa (40b/05), deryā+sığa (18a/16).

4. (+ı+n)+a/(+ı+n)+e: alt+ı+n+a (7a/04), baş+ı+n+a (27b/14, 55b/07, 56b/03, 57a/15), öz+i+n+e (7b/15, 8a/08, 8b/01, 16a/08 vb.), ir+i+n+e (7b/13).

Kalma hali +da/+de.

+da/+de: ahd+da (65b/14, 67a/16), Alatağ+da (61a/04), Antakya+da (63a/15, 63a/16, 63a/16), hāl+de (8a/01, 8a/03, 11b/09, 12a/14 vb.), iklim+de (1b/09, 3a/01, 24a/10).

Ayrılma hali 1. +dın/+din; 2. +dan/+den.

a) +dın/+din; +tın/+tin: açlık+dın (39a/07), ana+dın (14b/01, 20a/14, 56a/01, 56a/07 vb.), anlar+dın (5a/06, 7b/04, 10a/17, 10b/01 vb.), b.+ler+din (35b/13), biki+din (51a/15, 51b/03, 51b/04, 52a/13), soijra+tın (56a/16), ilgeri+tin (40a/11).

b) +dan/+den: burun+dan (28b/06), hân+dan (2a/07, 2a/15, 2b/01), kuma+dan (16b/09), ma'nâ+dan (6b/08, 15b/09), biz+den (34b/01), yer+den (5b/01, 13b/02, 29a/23, 31a/06).

Eşitlik hali +ça/+çe.

+ça/+çe: ança (6a/09, 10b/11, 20b/14, 25b/12 vb.), munça (14a/21, 25b/12).

Yön gösterme hali 1. +ra/+re; 2. +geri (<gerü).

a) +ra/+re: soijra (11a/08, 11b/10, 34b/06, 38b/12).

b) +geri (<gerü): il+geri (5a/14, 23a/15, 27a/09, 28b/01 vb.).

Karşılaştırma hali: +rağ/+rek

+rağ/+rek: 'âdil+rağ (33b/04), alaşa+rağ (16b/04), artuğ+rağ (5a/12, 13b/01, 31b/11, 31b/14 vb.), terbiyetli+rağ (33b/04), k.+rek (3a/05, 3b/06, 27b/10, 35b/15).

3. Çokluk ekleri

Çokluk ekleri +lar/+ler: atlık+lar (38b/14), bāğ+lar (17a/10), ba'zı+lar (43a/01, 52b/17), bāzırgān+lar (11b/15, 11b/15, 39a/10), bik+ler (10a/17, 30a/20, 31b/16 vb.), biy+ler (62b/12, 62b/13, 68a/11), ilçi+ler (24b/04, 24b/11, 27a/04).

4. İyelik ekleri

Teklik 3. şahıs iyelik ekleri 1) +ı/+i; 2. +sı/+si.

a) +ı/+i: aḥır+ı (21a/01, 24a/02), at+ı (5a/13, 5a/17, 6a/09, 6a/16), dostluğ+ı (18a/09, 34b/03, 65a/15, 65b/11 vb.), il+i (63a/01, 63a/02), ir+i (6b/04, 10a/15, 10b/02 vb.).

b) +sı/+si: ağa+ sı (6b/14, 7a/02, 7a/06, 7b/03), ana+sı (6b/02, 6b/02, 12b/06, 17a/16), çora+sı (61b/07), derece+si (10a/19), dervāze+si (6a/13), iki+si (22a/11, 22b/11, 22b/11, 23a/13), hazine+si (19a/17, 25a/11).

Çokluk 2. şahıs +ıjız/++ijiz.

+ıjız/++ijiz: rüzgār+ıjız (36b/06), til+ijiz (40b/14, 40b/15), vilāyet+ijiz (36b/09).

Çokluk 3. şahıs +ları/+leri.

+ları/+leri: ağa+ları (4a/11, 8a/15, 12a/06, 27b/04 vb.), at+ları (3b/16, 4b/09, 4b/12, 4b/14), bik+leri (18a/10, 67b/06, 68a/02), ferzend+leri (15a/08, 60a/06).

II. Fiil Çekimi

1. Belirli geçmiş zaman

Teklik 3. şahıs -dı/-di; -tı/-ti: al-dı (6b/15, 7a/02, 8a/14, 8b/11 vb.), ata-dı (16b/04, 20a/04, 29b/29, 30a/05), ber-di (7a/15, 8b/04, 9a/03, 9a/03), niyâz it-ti (12a/04).

Teklik 3. şahıs olumsuz -madı/-medi: bar-madı (7a/04), bol-madı (19b/14, 21a/12, 23b/06, 30a/28), çık-madı (33b/05), im-medi (6b/02), tig-medi (18b/09, 41b/07, 66b/03, 66b/12).

Çokluk 2. şahıs -dijız: koy-dijız (13a/14).

Çokluk 3. şahıs 1. -dılar/-diler; 2. -ıştı/-ışti.

a) -dılar/-diler: ağrı-dılar (8a/06), al-dılar 3b/07, 22b/07, 25a/10, 60a/17), ata-dılar (4b/12, 6a/10, 6b/13, 11a/04), bil-diler (39a/16), kıl-dılar (3a/10, 3a/11, 5b/16, 8a/06).

Çokluk 3. şahıs olumsuz -madılar/-mediler: al-madılar (13a/11), çıkar-madılar (35b/10),

kıl-madılar (30b/13), bil-mediler (11b/12).

b). -ıştı/-ışti: kal-ıştı (18b/09).

2. Belirsiz geçmiş zaman

Teklik 3. şahıs -mış/-miş: bol-mış (25b/08, 37a/15, 39a/02), ir-miş (8a/04, 8a/05, 22b/10, 41a/10), ti-miş (19a/15).

Çokluk 3. şahıs -mışlar/-mişler: ay-mışlar (65a/04, 65b/09), ti-mişler (60b/16, 61a/17).

3. Geniş zaman

Teklik 1. şahıs -ar-mın/-er-min: tut-ar-mın (6b/16), im-er-min (6b/04), küt-er-min (27b/16).

Teklik 1. şahıs olumsuz -mas-mın/-mes-min: ir-mesmin (41a/13), tile-mes-min (36b/09).

Teklik 3. şahıs -ar/er: aq-ar (10b/17, 12b/08, 12b/14), ayt-ar (11a/15), kaz-ar (13a/05), tut-ar (7b/12, 33a/11, 33b/04, 46a/01), bol-er (16a/18), it-er (10a/12, 20a/17).

Teklik 3. şahıs olumsuz -mas/-mes: kal-mas (38a/05), kil-mas (7b/12), tanı-mas (29a/11), ber-mes (30b/19), bil-mes (7b/06), iç-mes (69a/01), keç-mes (62a/07), yiber-mes (7a/05).

Çokluk 2. şahıs -ar-sız: kaz-arsız (13a/06).

Çokluk 3. şahıs olumsuz -mas-lar/-mes-ler: ayt-maslar (40a/02), bil-mes-ler (6a/04).

4. Gelecek zaman

Teklik 3. şahıs -ğay/-gey: bar-ğay (10b/07), batur-ğay (39b/11), bol-ğay (3a/03, 3a/04, 3a/05, 3a/06 vb.), buyur-ğay (34b/02), kal-ğay (36b/04, 39b/07, 40a/02, 40a/03).

Teklik 3. şahıs olumsuz -mağay/-megey: al-mağay (37b/14, 39a/07, 39b/04, 39b/05 vb.), bol-mağay (39a/03, 39a/04, 39b/08, 39b/08), çıkar-mağay (37b/03), sın-mağay (25b/05), yet-megey (39b/14).

Çokluk 1. şahıs -ğay-mız/--gey-miz: ay-ğaymız (51b/04, 51b/07, 54b/04, 55a/17), kil-ğaymız (7b/15).

Çokluk 3. şahıs -ğay-lar/-gey-ler: al-ğaylar (36a/15), bar-ğaylar (23a/04), bol-ğaylar (33b/16, 35a/04, 35a/11, 35a/12 vb.), kil-ğaylar (36a/16, 41a/03).

Çokluk 3. şahıs olumsuz -mağay-lar/-megey-ler: al-mağay-lar (37a/07, 37a/08, 39a/06), ayt-mağay+lar (39b/01, 39b/02),

5. Şart

Teklik 1. şahıs -sa-m/-se-m: kil-sam (6b/05), öl-sem (27a/09).

Teklik 2. şahıs -sa-ij/-se-ij: bol-saij (6b/04, 6b/16), kil-saij (7a/14)

Teklik 3. şahıs -sa/-se: atlan-sa (38a/11), ayt-sa (7b/06, 38a/16), bol-sa (10a/19, 12a/07, 19b/07, 28a vb.), kil-sa (37b/14, 37b/17), ber-se (23a/12), ön-se (32a/05).

Teklik 3. şahıs olumsuz -ma-sa/-me-se: bol-masa (38a/04, 40a/05), tap-masa (40b/16), it-mese (38a/01).

Çokluk 1. şahıs -sa-ğ/-se-k: bar-sağ (62a/06),

Çokluk 2. şahıs -sa-ijız/-se-ijiz: kil-saijız (33b/15).

Çokluk 3. şahıs -sa-lar/-se-ler: ayt-salar (38a/15, 38a/16, 39b/05), bar-sa-lar (38a/05, 40b/16),

bol-salar (33b/11, 39a/05, 39b/16), kıl-salar (40a/03), it-seler (33b/15, 39a/09).

Çokluk 3. şahıs olumsuz -ma-sa-lar/-me-se-ler: kıl-masalar (36b/16, 37a/01, 37a/01, 37a/04), oğu-salar (39b/04), tap-masalar (37a/04), it-meseler (37a/01), yür-meseler (36b/17).

6. İstek

Teklik 2. şahıs olumsuz -may-sın/-may-sin: al-maysın (18a/10)

7. Emir

Teklik 1. şahıs 1. -a-yın/-e-yin; 2. -a-yım/-e-yim.

a) -a-yın/-e-yin: bol-ayın (7a/16, 24b/12), çık-mayın (7a/15), kıl-ayın (7a/16), öldür-eyin (61b/08).

b) -a-yım/-e-yim: it-eyim (9a/02).

Teklik 2. şahıs 1. -ğıl/-gil; -kıl/-kil; 2. -gin; 3. -çı

1. -ğıl/-gil; -kıl/-kil: kıl-ğıl (4a/10), it-kil (38a/03, 38a/04),

3. -çı: bar-çı (29a/11)

Teklik 3. şahıs -sın/-sin: kayıt-sın (26a/15).

Teklik 3. şahıs olumsuz -ma-sın/-me-sin: çık-masın (27a/15), kıl-masın (23b/11).

Çokluk 1. şahıs 1. -alım/-elim; 2. -alıj/ elij

a) -alım/-elim: kıl-alım (34a/16), ötker-elim (34b/01).

b) -alıj/ elij: kıl-alıj (62a/05),

Çokluk 2. şahıs 1. -igiz; 2. -iijiz.

a) -igiz: itigiz (40b/12),

b) -iijiz: it-iijiz (33b/12, 36b/12, 40b/14),

Çokluk 2. şahıs olumsuz -mayın/-meyin: çık-mayın (7a/15), terk it-meyin (8a/05).

8. Belirli geçmiş zamanın şartı

Teklik 1. şahıs -dı irse: belgürdi irse (12a/06), bol-dı irse (39b/05), tig-di irse (8b/02), yol berdi irse (39a/02), tur-dı irse (42a/04).

9. Belirsiz geçmiş zamanın hikayesi

Teklik 3. şahıs -ğan ir-di: ağrı-ğan irdi (7b/13), bahtur-ğan irdi (18b/06), bol-ğan irdi (20a/02), kıl-ğan irdi (20b/03, 40a/12).

10. İsim-fiil ekleri

-mağ/-mek: al-mağ (40a/02), atan-mağ+ğa (6b/10), kıl-mağ (35a/02, 38b/17), tut-mağ (40a/02), biti-mek+lik (31a/22), di-mek (13b/01, 13b/10), öl-mek+ni (36b/09), öltür-mek+ke (8a/06), öt-mek (36b/01).

11. Sıfat-fiil ekleri

a) -ğan/-gen; -қан/-ken: atlan-ğan (38a/11), başla-ğan-lar (11b/09), saldur-ğan (68a/10), yığıl-ğan (8b/08), yapa tur-ğan (13a/11), öl-gen (39b/06, 52b/04, 57a/05), yiber-gen-din (28a/03), at-қан (37b/13, 41b/13), kaç-қан-lar (38b/12), işit-ken-im (7a/15), öt-ken-din (61b/09).

b) -ar/-er: üç yaş-ar (62a/01).

12. Zarf-fiil ekleri

a) -may/-mey: kıl-may (69a/01), ululaşa al-may (62b/13), tut-may (7a/02), it-mey (41a/04), kel-mey (38a/05), öltür-mey (13a/09), tig-mey (42a/05, 58b/15).

b) -a/-e: al-a al-a kildi (26a/03), al-a al-a yiberdi (26a/10), kıl-a algaylar (36a/15), kör-e almağay (39b/03), tap-a almadılar (13a/11), üz-e (45a/06, 45a/13, 45b/09, 46b/01 vb.).

c) -ğalı/-qalı: al-ğalı (25a/16), uruş-qalı (22b/01, 22b/11).

d) -geç/-keç: kör-geç (10a/05), işit-keç (8a/02, 8a/05, 8a/08, 26b/03).

e) -ğanda/-gende: bar-ğanda (44b/12), kıl-ğanda (46a/02), kız-ğanda (38a/07), yaşa-ğanda (62a/03), olturguz-ğanda (46a/03), kil-gende (55b/02), öltür-gende (15b/15).

3.1.6.2.3 Ünlüsü hem düz hem yuvarlak olan ekler

3.1.6.2.3.1 Ünlüsü hem düz hem yuvarlak olan yapım ekleri

1. İsimden isim yapım ekleri

1. a) +lğ/+lig; b) +lğ/+lik; +luğ/+lük; c) +lı/+li; +lu/+lü: Eski Türkçe'de bu ekin ünlü uyumuna tabii olduğu bilinmektedir.

a) +lğ/+lig; +luğ/+lğ: altın+lğ (8b/14, 9a/01, 9a/01), at+lğ (5b/04, 6a/14, 10b/01, 10b/03 vb.), sını+lğ (64b/16), şüret+lğ (6b/08, 14b/19),

b) +lık/+lik; +luk/+lük: pādşāh+lık (4a/09, 13b/06, 15b/11), şüret+lık (19a/07, 39b/01), bilik+lik (14a/20), f'ıl+lik (14a/10, 38b/06), körk+lük+rek (7b/10), küç+lük (3b/06, 6a/15).

c) +lı/+li; +lu/+lü: ağa+lı (30a/18), altın+lı (8b/02, 65a/03), derd+li (30a/05), ir+li (38b/05), süijek+li (32a/09, 52b/07, 54a/13, 54b/17 vb.), orun+lu (8b/04), yüz+lü (36b/05).

2. Fiilden isim yapım eki

Fiilden isim yapım eki -uq'un ünlüsü Eski Türkçe'de yuvarlaktır, ancak aşağıdaki bazı örneklerden de görüleceği üzere sonraki devrelerde öndeki düz ünlünün etkisi ile düzleşmiştir. a) -uq: ağruq (37a/12), buyruq (21b/11, 21b/15, 21b/17 vb.), (uluq) ğoruq (30b/18) ~ qoruq (27a/17), taijsuq+lar (39a/11), tap-uq+ (66b/02), yaraşuq (38b/02).

b) -ıq: arıq (38a/08), balçık+lı (23a/06), katıq (37a/10, 37b/08, 38a/16, 39b/15 vb) ~ qatıq (62a/08, 64b/14), Cayıq (61a/15, 63b/04, 64b/12), Sasıq (48b/10).

3. Fiilden fiil yapım ekleri

1. -ıl/-il; -ul/-ül: aç-ıl- (12a/03), ayır-ıl- (3b/09, 3b/11, 17a/16), ber-il- (30b/03, 34b/06, 35a/06, 36a/02 vb.), koy-ıl- (11a/13), tap-ıl- (4b/14, 5a/17), ayt-ul- (30a/14, 33a/13, 33a/18), qoş-ul- (23a/09, 32a/06, 33a/10).

2. -ın/-in; -un/-ün: baq-ın- (25b/13), kıln- (6a/07, 8b/09, 11a/09, 20a/08 vb.), saqın- (6b/06), sal-ın- (55b/07, 56b/04, 57a/15), sıq-ın- (21a/17), açqun- (37a/03), tap-un-(6b/03, 6b/05, 6b/15).

3. -ış/-iş; -uş/-üş: qarış- (31b/14), kıln-ış- (8b/06, 14a/13, 16a/10, 23a/07 vb.), yet-iş- (30b/09, 31a/15, 41b/15), oltur-uş-(3a/02, 3a/05, 4a/04, 5a/01, 6a/07), yoqur-uş- (14a/14).

4. -ır/ir; -ur/-ür: qaç-ır- (38b/15, 62a/02), yügir- (38a/08, 38a/08, 38a/09, 38a/09), bat-ur- (39b/11), qaç-ur- (22a/14, 23b/14, 24a/06, 61b/09 vb.), toq-ur- (11a/03, 11a/08, 15a/14, 16a/13 vb.), ket-ür- (25a/11), köç-ür- (23a/17, 55b/03).

5. -dır/-dir; -dur/-dür; -tır/-tir; -tur/-tür: baq-dır- (46a/09), min-dir- (40b/09), kıln-dur- (17b/02, 22b/05, 61a/13), oij-dur- (65a/01), oz-dur- (19b/07), sal-dur- (68a/10), öl-dür- (23b/14, 29a/11, 55b/05, 55b/12 vb.), baq-tır- (20b/11), baq-tur- (23b/02, 25b/01, 25b/15, 26a/11 vb.), öl-tür- (10b/10, 13a/10, 15b/05, 16a/16 vb.).

3.1.6.2.3.2 Ünlüsü hem düz hem yuvarlak olan çekim ekleri

I. İsim çekimi

1. İyelik ekleri

Teklik 1. şahıs: +ım/+im; +um/+üm:

a) +ım/+im: birāder+im (67a/04), haqq+ım (40a/14), iş+im+ni (65a/01), kelin+im (18a/10).

b) +um/+üm: hulq<um>+um+da (41b/17), yol+um+da (41b/05, 41b/08), ulus+um+ğa (9a/05), hükm+üm+de (36b/03), söz+üm+ni (7a/12, 36b/12, 41a/12).

Teklik 2. şahıs: +iij/+iij; +uij/+üij.

a) +iij/+iij: at+iij (24a/11, 24a/12), hān+iij (64a/01), öz.+iij (38a/01).

b) +uij/+üij: qol+uij+da (24a/11), köijl+üij (33b/11), söz+üij+ni (7b/01), süt+üij+ni (6b/04).

Çokluk 1. şahıs: +ımız/+imiz; +umuz/+ümüz, +umuz/+ümüz.

a) +ımız/+imiz: kavm+ımız+da (6b/09), it+imiz (62a/05), yer+imiz+ni (12b/16).

b) +umuz/+ümüz: qulluğ+umuz+nı (41a/11), uruğ+umuz (39a/16).

c) +umuz/+ümüz: üst+ümüz+de+ki (40a/15).

Çokluk 2. şahıs: +iijiz/+iijiz; +uijuz/+üijuz.

a) +iijiz/+iijiz: til+iijiz (40b/14, 40b/15), vilāyet+iijiz (36b/09).

b) +uijuz/+üijuz: söz+üijuz (38a/04).

c) +uijuz/+üijuz: mülk+üijüz+de (36b/06), söz+üijüz (34a/17).

II. Fiil çekimi

1. Belirli geçmiş zaman

Teklik 1. şahıs -dım/-dim; -tım/tim; -dum/-düm.

a) -dım/-dim; -tım/tim: ay-dım (58a/11, 59a/22), başla-dım (31a/22, 56b/12), ber-dim (33b/10, 41a/14), qaytar-dım (41b/17), keq-tim (41b/08).

b) -dum/-düm: bol-dum (7b/01, 41b/14), qoşul-dum (23a/11), toğur-dum (12a/08), keltür-düm (7b/01, 40b/09, 41b/09), yürgüz-düm (40b/10).

Teklik 2. şahıs -dij/-dij; -duij/-düij;

a) -dij/-dij: qıl-dij (41a/12).

b) -duij/-düij: bol-duij (24a/12).

2. Belirsiz geçmiş zaman

Teklik 3. şahıs: -ıp-dur/-ip-dür: al-ıp-dur (53a/18), kıl-ıp-dur (63b/07), ber-ip-dür (63b/12), yiber-ip-dür (63b/14).

3. Emir

Çokluk 2. şahıs -iijız/-iijiz; -uijuz/-üijüz.

a) -iijız/-iijiz: çıkar-iijız (31a/07), bil-iijiz (11a/13), it-iijiz (36b/12), kiter-iijiz (40b/13).

b) -uijuz/-üijüz: yaşur-uijuz (27a/13), yüz ur-uijuz (27a/14), kör-üijüz (40b/15), öldür-üijüz (27a/11, 27a/15), tigür-üijüz (36b/05, 36b/11).

4. Zarf-fiil ekleri

-ıp/ip; -up/-üp zarf-fiil ekinin ünlüsü Eski Türkçe'de genellikle yuvarlaktır.

a) -ıp/ip: ar-ıp aç-ıp (13a/02), açar-ıp (42a/04), oğşat-ıp (25a/08, 35a/03, 55b/16), sal-ıp (33a/12), sanç-ıp (27b/15), min-ıp (67b/08).

b) -up/-üp: olturu-up (15b/10, 21a/06, 24a/16, 27a/01 vb.), öt-üp (64b/15, 69a/04, 69a/16), ötün-üp (62a/02).

3.2 Ünsüzler

3.2.1 Ünsüz değişimleri

b- ~ m- değişmesi

Bünyelerinde n ve ij seslerini içeren bazı kelimelerin ön seslerindeki b- sesi metnimizde tamamen m- şeklindedir: ben > men (6b/16, 7a/15, 23a/11, 27a/09 vb), bin- > min- (37a/07, 39b/01, 67b/08), bindir- > mindir- (40b/09), bij > mii (12b/11, 14a/20, 14a/21, 15a/17 vb.), bejjiz > mejjiz+lik (15b/08, 16b/05).

İşaret zamiri *bu* isim çekim ekleri aldığı zaman araya giren n bağlama ünsüzünün tesiri ile ön ses durumundaki b sesi m sesine dönüşmektedir: muni (27b/14), munda (30b/23, 35b/08, 38a/02, 62a/11), mundın (5a/13, 21a/16, 27a/08), mundağ (7b/05, 16a/10, 16a/17, 29b/05 vb.) ~ mundağ (16a/18, 28a/06, 29b/15, 31a/09 vb.), munça (14a/21, 25b/12). Bununla birlikte bunuij (34b/01, 36a/, 55b/06, 56b/09) ~ bunuij (13b/09) ~ munuij (3b/12, 3b/16, 4a/14, 5b/10 vb.) buğan (58b/15) ~ muija (7a/01, 19a/04, 21a/15, 21a/15 vb.) gibi bazı örneklerde ikili şekil de göze çarpmaktadır.

b > v değişmesi

ebir- > evgür- (69a/12), çab > çav (5a/13, 16a/11), tebe > tive (3a/07), sub > (Ankar) suv (3a/14), Erdiş suvını (26a/01), yablağ > yavlağ (16a/03). Metnimizde bu ses hadisesinin b>v>y şeklinde daha ilerlemiş bir özelliğine de rastlamaktayız: eb > Kıara ev+li (4a/16, 9b/07) > Kıara üy+li (9b/07), seb- > sev- (18b/17) > süy- (7b/11).

g/ğ > v değişmesi

ağrığ/ağruğ > oruv (59a/14), alpağut > alpavut (68a/03, 68a/14), yağuk > yuvuk (5a/01, 13b/11, 26b/17, 30a/09 vb.).

+ağv/+egü > v/w değişmesi

Metnimizdeki biregü > birew (39a/04, 40b/13, 62a/02 vb.), ikegü > ikew (62a/02), küdegü > küyew (13a/12, 30a/23, 57b/09, 58a/16 vb.), üçegü > üçew (14b/05, 38b/10, 67a/03), tağağv > tağuk > tavuk (yılı) (22a/15, 25a/05, 26b/10) gibi örneklerde son hece durumundaki +ağv/+egü'nin v ve w seslerine dönüştüğü anlaşılmaktadır. İlginçtir ki metnimizde bu ses hadisesi yaygın görülmesine rağmen, buzov ~ muzov olması gereken yerde buzağv (38a/14) şeklinde arkaik bir örnek de geçmektedir. Bununla birlikte g/ğ > v ünsüz değişmesi sadece kelime kök ve gövdeleri ile sınırlı kalmayıp +lig > meij+lüv (54a/02) örneğinden de görüldüğü gibi eklere de yayılmıştır.

k/g > y değişmesi

Bu ses hadisesi ile ilgili metnimizde şu ikili örneklere rastlanmıştır: bik (13b/01, 13b/10, 22b/12, 25b/13 vb) > biy (62a/04, 62a/09, 62a/15, 62a/15 vb), tig- (8a/11, 8b/02, 10b/04, 21a/08 vb.) > tiy-gen (39b/07), bigim (62b/01, 62b/02, 62b/03, 66b/07) > biyim (65b/13), çigne- > çiyne- (40b/07).

ij > ğ değişmesi

yalijuz < yalguz (12a/03, 61b/05), baş+ı+ija (27b/15) > baş+ı+ğa (39b/07), muija (7a/01, 19a/04, 21a/15, 21a/15 vb.) > buğan (58b/15).

n ~ ğ değişmesi

oğlı+n+a (9a/03, 9a/03, 12b/06) ~ oğlı+ğa (9a/09, 15a/11, 17a/08, 19b/17), ornu+n+a (16b/05, 28b/08, 30b/08) ~ ornuğa (27a/01, 28a/05, 28b/02, 29a/03).

n ~ ij değişmesi

mundağ (7b/05, 16a/10, 16a/17, 29b/05 vb.) ~ muijdağ (37b/06), ol+ğa > oija (34b/05, 37b/03).

ij > m değişmesi

menij (6b/11, 7a/12, 7b/11, 8a/03 vb.) ~ benim (36b/03).

ij > y değişmesi

süijek+li (32a/09, 52b/07, 54a/13, 54b/17 vb.) > süyek+li (56b/03).

ş > ç değişmesi

kiijeş (40a/03) > keijeç (22a/06) ~ kiijeç (13a/14, 22a/12, 22b/17, 23a/08 vb.),
keijeş- (6b/10, 21a/06) > kiijeç- (33b/12).

n > t değişmesi

alın+ı+n+a > altına (7a/04).

h > y değişmesi.

sahurğal (8b/04, 67b/11, 68a/01) > siyurğal (25b/09).

ķ > ħ değişmesi

Ön ses ve iç sesteki sızıcılaşma hadisesi ile ilgili metnimizde şu örnek

kaydedilmiştir: ķatun > ħātūn (6b/04, 6b/06, 7a/05, 12a/07 vb.), oķşat- > oħşat-

(25a/08, 35a/03, 55b/16), yaķşı > yaħşı (10a/02, 10a/08, 10a/12, 10a/21 vs.).

ķ/k > ğ değişmesi

Metnimizde ünsüzler arasında en çok ikililik oluşturan örnekler bu ses hadisesi ile ilgilidir. ķ/k > ğ ünsüz değişmesi metnimizde ön seste olduğu kadar iç ses durumunda da görülür.

ķoruķ (27a/17) > ğoruķ (30b/18), aķa (23b/11) > ağa (8a/09, 16a/08, 20b/02, 20b/07 vs.), atķıçıl (52a/02) > atğıçıl (15b/02, 16a/10), buķtaķ (55b/07) > buğtaķ (56b/04, 57a/15), cırķamışı (37a/15, 37b/04) > cırğamışı (37a/17), Ķataķın (5b/08, 12a/11, 22a/09, 22a/17 vs.) > Ķatağın (69b/08, 69b/10), evvelķü (41a/07) > evvelğı (4b/11, 54b/14).

t > d değişmesi

Bu ses hadisesi daha çok Türkçe'nin Oğuz grubunu temsil eden lehçelerde görülmesine rağmen, metnimizde de örneklerine rastlanılmaktadır. te- (12b/16, 27b/15, 61b/08) ~ ti- p 3a/12, 3b/10, 3b/10, 4a/01 vs.) > di- (6a/08, 10b/17, 12b/07, 12b/10 vs.), Ertiş suv (3a/16) > Erdiş suvını (26a/01), taķı > tağı > dağı (18b/06,

34b/11, 37b/01, 63a/02 vs.), teg > dik (3b/12, 3b/16, 4a/14, 5b/10 vs.), turur > (bar)+durur (31a/17). Ancak bu örnekler fazla olmayıp, metinde genelde t > d ses hadisesinde t'den yana örnekler baskın çoğunluktadır.

3.2.1.1 Sedasızlaşma

Türkçe'nin daha çok Karluk grubuna giren lehçelerinde çok heceli kelimelerin sonundaki -IG ses gruplarında ğ/g ünsüzlerinin sedasızlaşma hadisesi baş gösterir. Metnimizde -IG ses grubunun hem sedasızlaştığı, hem de korunduğunu gösteren ikili imlaya sahip epey örnek karşımıza çıkmaktadır: anı teg > andağ (3a/05, 3a/07, 4a/02, 4a/12 vs.) > andağ (24a/17) ~ andek (33a/13, 35a/17) boyluğ (13a/01, 16b/04, 16b/05, 31a/01) > boyluğ (29b/06, 64b/15), çerig > çerik 30b/19, 38b/02, 46a/08 vs.), dağ (3a/11, 37b/02) > dağ (28a/01, 28b/08, 38b/11, 39a/02 vs.), muni teg > mundağ (7b/05, 16a/10, 16a/17, 29b/05 vs.) > mundağ (16a/18, 28a/06, 29b/15, 31a/09 vs.), tuğ+ı (24a/07) > tuğ (42a/08), uruğ (1b/08, 3b/09, 3b/10, 5b/05 vs) > uruğ (14a/19, 15b/07, 22a/08, 44b/11 vs.), K̄ara tağ (13a/02) > K̄ara tağ (12b/07), atığ (62a/08, 64b/14) > atığ (37a/10, 37b/08, 38a/16, 39b/15 vs.), ısığ (26a/15, 26b/06) > ısığ (41b/16), sarığ > sarığ (15b/10), yaylağ (3a/10) > yaylağ (3a/15, 3a/17, 6a/08, 35a/06).

-IG ses gruplarındaki ğ/g ünsüzlerinin sedasızlaşma hadisesine daha çok sıfat ekleri olan +lığ/+lık, +luğ/+lüg eklenmiş kelimelerde karşımıza çıkmaktadır. Bu durum söz konusu eklerin metnimizde düşmān+lık (14a/04, 14a/09, 15b/13 vs.), ğavvāş+lık (11b/13), alāş+lık (20b/09), bahādur+lık (11b/08, 16b/01) ~ bahādur+luğ (16a/09, 67a/09) gibi örneklerde görüldüğü gibi soyut isim oluşturan +lık/+lik, +luğ/+lük gibi yapım ekleri karıştırılmasına yol açar. Eski Türkçe'de de ünlüsünün durumu köke tabi olan söz konusu sıfat ekleri bir taraftan eski sedalı şekillerini korurken (boy+luğ (13a/01, 16b/04, 16b/05, 31a/01), kuvvet+lığ (6a/15, 16a/17), sını+lığ (64b/15), şüret+lığ (6b/08, 14b/19)), diğer taraftan sedalılaşarak +lık/+lik, +luğ/+lük şeklinde kullanılmaktadır: boy+luğ (29b/06, 64b/15), atar+lık (18a/13), ürmet+lık (31b/17), f'il+lik (14a/10, 38b/06), kuvvet+lık (3b/05), küç+lük (3b/06, 6a/15), köijül+lik (16a/09, 39a/12), köz+lik (15b/08, 15b/10), meijiz+lik (15b/08, 16b/05), mişāl+lık (15b/09) ~ mişāl+lik (3b/16), şüret+lık (19a/07, 39b/01), süijek+lik (53a/15), zaħm+lık (41b/15, 60b/09, 62a/09, 64a/02). Aynı zamanda

metnimizde +lğ/+lik, +lğ/+lğ sıfat ekinin son ünsüzünün düştüğü örneklere de rastlanmaktadır: köijül+li (30b/21, 39a/15), süijek+li (32a/09, 52b/07, 54a/13 vs.), orun+lu (8b/04), tağ+lı (25b/04) vs.

3.2.1.2 Sedalılaşma

Türkçe'de iki ünlü arasındaki sedasız ünsüzün sedalılaşması yaygın bir görnüştür. Bu ses hadisesi özellikle sedasız ünsüz ile biten bir kelime kökü veya gövdesi ünlü ile başlayan bir ek ile genişletildiğinde sıkça karşımıza çıkmaktadır. Metnimizde şu örnekler kaydedilmiştir: alt: ald+ına (9a/02), ayağ: ayağ+ı (19a/17, 30a/05), ayağ+ımını (41b/15), ayağ+ında (13b/04), ayağ+ını (40a/03), barmağ: barmağ+ın (41a/14), barmağ+ını (41a/13), baş barmağ: baş barmağ+ın (41a/12), başlığ: başlığ+ı (28a/03, 29a/24, 29b/22, 30b/26 vs.), bendelik: bendelig+e (30b/04), biklik: biklig+i (28a/20, 28b/06, 28b/11, 28b/13 vs.), bilik: bilig+in (37b/10), bilmek: bilmeg+ini (36b/16), birik-: birig-ip (14a/03), ilçilik: ilçilig+e (30b/04), irlilik: irlig+ini (37a/03), küçüklik: küçüklig+e (37a/12, 37a/13), kökrek: kökreg+i (16a/17), kırak: kırığında (7a/09, 26a/02), kolluk: kolluğın (65a/03), kulluk: kulluğ+umızını (41a/11), kulluğ+una (67b/01), kulluğında (31a/17, 35b/17, 67b/02, 68a/04), muhabbetlik: muhabbetligi (65a/14), pādşāhlik: padşahlığ+ı (23b/01), tirik: tirig+inde (9a/06), tirlilik: tirligi (17a/08, 19a/17, 33a/02), tirligin (22a/15, 23a/10), tüijlük: tüijlög+i (12a/03), ulağ: ulağı (37a/07, 39a/10), ulağın (26a/02), uruk: uruğı (12a/01, 12a/11, 12a/12, 12a/12).

Bunun dışında kelime ortasında sedalılaşma hadisesine örnek olarak tağı (3a/12, 3a/16, 3a/16, 3b/05 vs.) > tağı (25b/01) rastlanır.

3.2.2 Ünsüz uyumu

Türkçe'de bilindiğı gibi ilerleyici benzeşme ile sedasız ünsüzlerle biten kök ve gövdelere, sedasız ünsüzlerle başlayan ekler gelir, bunun gibi sedalı ünsüzlerden sonra da sedalı ünsüzler gelir. Metnimizde ünsüz uyumunu kelimelerin sonlarına gelen eklerin durumuna göre iki grupta toplayabiliriz:

- a) Düzenli olarak ünsüz uyumuna giren ekler
- b) Ünsüz uyumuna bazen girip, bazen uyum dışı kalan ekler

3.2.2.1 Düzenli olarak ünsüz uyumuna giren ekler

Çekim ekleri

I. İsim çekimi

Geniş zaman teklik 3. şahıs +dur/+dür: bar+dur (4b/11,31a/07, 31a/15, 31b/21 vs.), hân+dur (34b/01), tügül+dür (36b/11), târih+i+dür (69b/17).

II. Fiil çekimi

1. Belirli geçmiş zaman

Teklik 1. şahıs -dım/-dim, -dum/-düm, -tım/-tim: ay-dım (58a/11, 59a/22), ber-dim (33b/10, 41a/14), kör-düm (41a/14), keç-tim (41b/08). Sadece tap-dım (37a/16) şeklinde tek bir örnek uyum dışına çıkmıştır.

Teklik 3. şahıs -dı/di, -tı/ti: al-dı (6b/15, 7a/02, 8a/14, 8b/11 vs.), atlan-dı (8a/10, 12b/14, 22a/07, 22b/02 vs.), bağırdı-dı (46a/09), kaçur-dı (22a/14, 23b/14, 24a/06 vs.), yasat-tı (25b/04), yarat-tı (12a/01), yaraş-tı (15a/12). Burada da sadece tap-dı (7b/13, 20a/19, 20b/12, 21a/08 vs.) ve tut-dı (7b/02, 7b/17) şeklinde iki örnek uyum dışıdır, ancak onların sırasıyla tap-tı (3b/14, 31a/07, 40b/02) ve tut-tı (57a/15, 59a/01, 60b/09, 60b/10) şeklinde uyumlu varyantı da var.

Çokluk 3. şahıs -dılar/diler, -tılar/tiler: kal-dılar (6b/12, 34a/09, 35b/08), koşul-dılar (8b/08, 21a/15), keç-tiler (3b/08, 13b/03, 49b/18 vs.), yığıl-dılar (32b/08, 46a/09), ilet-tiler (14b/20), öt-tiler (5a/15, 11b/03, 58a/11 vs.), tut-tılar 21b/15.

2. Belirsiz geçmiş zaman

Teklik 3. şahıs -ıp-tur/-ip-tür, -ken-dür, -ğan-dur/-gen-dür.

a) -ıp-tur/-ip-tür: kıl-ıpdur (63b/07), yiber-ıpdür (63b/14).

b) -ğan-dur/-gen-dür, -ken-dür: kil-gendür (62b/05), i-kendür (62b/12), yazıl-ğandur (30b/26).

3. Gelecek zaman

Teklik 3. şahıs -ğay/-key, -ğay/-gey: çık-ğay (33b/17, 38b/05), tap-ğay (12a/07, 40a/08, 41a/01), tut-ğay (38a/13, 38b/15), yoğalt-ğay (39b/10), toldur-ğay (39a/16), toij-ğay (62a/06), yığıl-ğay (40a/04), it-key (6b/17, 38b/04, 38b/15 vs.), kit-key (37b/11), öt-key (36b/06), tig-gey (39b/15), kel-gey (37b/09, 38a/15, 38b/15)

Sıfat-fiil ekleri

-kan/-ken: at-kan (37b/13, 41b/13), ayt-kan+ı (38a/04, 38a/05), çık-kan (64b/13), kaç-kan+lar (38b/12), ir-ken (7b/06, 16a/03), it-ken (3a/15), keç-ken+din (5a/10, 36b/11, 54a/15)

Zarf-fiil ekleri

1. -kunça/-künçe: yet-künçe (26a/09),
2. -keç: iştir-keç (8a/02, 8a/05, 8a/08, 26b/03),
3. -çalı: uruş-çalı (22b/01, 22b/11).

3.2.2.2 Ünsüz uyumuna bazen girip, bazen uyum dışı kalan ekler

I. Hal ekleri

Yönelme hali +ğa/ge, +ka/ke.

a) +ğa/ge: henüz+ğa (46a/13), hân+ğa (8a/11, 12b/01, 13a/16, 13b/09 vs.), hâtün+ğa (16b/15, 28b/26), kim irse+ge (12a/04, 19b/05), köyeij+ge (25b/13), kün+ge (37a/13, 68b/06, 69a/08), ma'nâ+ğa (12a/04) vs.

b) +ka/ke: at+ka (39a/13), 'ayş+ka (37a/15, 37b/04), burç+ka (67b/03), cemâ'at+ka (41a/16), çobanlık+ka (37a/13), ğanimet+ka (22b/05), ğâyet+ka (37b/01, 49b/17, 57a/12, 59a/21 vs.), hıdmet+ke (26a/17), keç+ke (21b/16), körünüş+ke (67b/08), tevârih+ka (69a/11),

Yönelme hali ekleri genelde ünsüz uyumuna uyarlar. Ancak metnimizde bazı kelimelerin hem bu ekin hem sedalı, hem de sedasız şekli ile kullanıldığı göze çarpmaktadır: tarâsün+ka (39b/13) ~ tarâsün+ğa (39b/11), vilâyet+ka (10b/08, 24b/02, 27a/12 vs.) ~ vilâyet+ğa (25b/12, 26a/13, 26b/08, 28a/02), vücüd+ka (37b/07) ~ vücüd+ğa (37b/02), yaq+ka (36a/01) ~ yaq+ğa (32b/02). Bununla birlikte -b, -c, -d ünsüzleriyle biten Arapça ve Farsça kelimelerin bir kısmı yönelme halinin ekinin sedasız şeklini almaktadırlar. Bu durum Türkçe'de söz konusu ünsüzler ile biten Arapça ve Farsça kökenli kelimelerin sırasıyla -p, -ç,-t sesleri telaffuz edilmesiyle açıklanabilir. cânib+ka (40b/05, 60b/17), hesâb+ka (35b/10, 36a/12), Seyyid Nâkıb+ka (63b/12), Termed+ke (26a/10). Ne var ki benzer uyumsuzluk bazı Türkçe kelimelerde de karşımıza çıkmaktadır: Alatağ+ka (61a/01), tağ+ka (21b/14), tokuş+ğa (24a/16).

Kalma hali +da/+de, +ta/+te.

a) +da/+de: ahd+da (65b/14, 67a/16), Alatağ+da (61a/04), 'âlem+de (11b/06, 11a/09), altı+da (25b/17), bāb+da (49b/14).

b) yoğ+ta (30b/03), vaqt+ta (3b/10, 12a/03).

Kalma hali ekleri de genelde ünsüz uyumuna tabi olurlar. Ancak metnimizde bunun dışında kalan örnekler de oldukça fazladır: baş+da (59b/14) ~ baş+ta (5a/08), vaqt+da (11a/09, 20a/02, 21b/01, 23a/07 vs.) ~ vaqt+ta (3b/10, 12a/03), Cayıq+da (63b/04), kulluq+da (33b/15), kursaq+da (15b/11), yaq+da (9b/11, 25a/16), yigitlik+de (11a/05, 11b/05, 14b/21, 19a/06 vs.), pişvâyılık+da (37b/13), Sarayçıq+da (66a/17), Taijktut+da (27a/08), toquş+da (24b/08, 64a/15), uruş+da (23b/14, 25b/09, 62a/04, 65a/01), vilâyet+din (27b/13, 35a/02).

Ayrılma hali +dan/den, +dın/+din, +tın/+tin.

a) +dan/den: ata+dan (6a/16), hân+dan (2a/07, 2a/15, 2b/01), suv+dan (12b/14, 13b/03), yazı+dan (9a/03), yıl+dan (5a/06), zamân+dan 6a/05 örneklerinden de görüldüğü gibi ayrılma hali ekleri de genelde ünsüz uyumuna tabidir. Ancak Bekrat+dan (24a/09), bulğaklık+dan (38b/09), Cayıq+dan (64b/12), susağlık+dan (39a/05) gibi örnekler ünsüz uyumuna aykırılık teşkil etmektedir.

b) +dın/+din: kelin+din (7b/10, 7b/10), kim irse+din (27b/11), kadim+din (23b/01, 29b/05, 30b/27 vs.), qayu+dın (64b/17), zamân+dın (13a/16, 20a/08) gibi örnekler ünsüz uyumuna tabidir. Kenizek+din (50b/12), Qoijqirat+dın (30b/24), Taijktut+dın (27a/10), susağlık+dın (39a/07) gibi örnekler ise bunun aksine ünsüz uyumsuzluk içindedir.

c) +tın/+tin: Metnimizde çok az görülen bu ek yaq+tın (21b/16, 38a/13, 68a/15), yuqar+tın (40a/15) gibi örneklerde kurala uyuyor olsa da, yaq+dın (12b/08), soijra+tın (56a/16), ilgeri+tın (40a/11) gibi örneklerde uyum dışı kalarak diğer hal ekleri gibi bazen ünsüz uyumuna tabi olduğunu, bazen de bu kuralın dışına çıktığını göstermektedir.

II. Fiil çekimi

Fiilden fiil yapım ekleri

-dır/-dir, -tır/-tir: baqdır-dı (46a/09) ~ baqtır- (20b/11), baqtur- (23b/02, 25b/01, 25b/15, 26a/11).

3.2.3 Ünsüz düşmesi

-l- > ø : keltür- (7a/03, 7a/12, 7a/14, 7b/01 vs.) > ketür- (25a/11).

-r- > ø : **ķurtul-** > **ķutul-** (13a/02), **er-** (22a/04, 59b/16, 66a/15, 66b/01 vs.) ~ **ir-** (4b/08, 4b/09, 4b/13, 12b/05 vs.) > **i-** (3b/13, 8b/17, 9b/01, 13b/13 vs.), **birlen** (16b/14, 20a/17) > **bilen** (3b/13, 4a/09, 4a/14, 4b/06 vs.), **birle** (4a/11, 5a/08, 5b/16, 10a/02 vs.) > **bile** (7b/07, 29a/25, 34b/14, 36a/07 vs.)

ġ/g > ø : Bu ses hadisesi metnimizde farklı durumlarda karşımıza çıkmaktadır.

a) Yönelme hali eki +ġa/+ge'nin ön ses durumundaki ġ/g ünsüzü Oğuzca lehçelerinde olduğu gibi 3. teklik şahıs iyelik ekinden sonra düşmüştür: **birbiri+ne** (3b/06, 8b/08, 23a/07, 29a/25 vs.), **ir+ine** (7b/13), **itek+ine** (18a/14), **leşker+ine** (22b/05), **öz+ine** (7b/15, 8a/08, 8b/01, 16a/08 vs.) ~ **öz+üne** (32b/08, 44b/13), **söz+ine** (7b/15, 15a/12, 36b/16, 38a/04) vs. Bunun gibi +ġa/+ge yönelme hali ekinin 2. teklik şahıs iyelik ekinden sonra geldiğinde bazı örneklerde benzer durum görülür: **ata+iġa** (6b/17), **baş+iġa** (27b/15), **birliġ+iġe** (7a/14).

b) +liġ/+liġ, +luġ/+lüġ sıfat yapım ekleri bazı örneklerde son ses durumundaki ġ/g ünsüzü düşürülerek kullanılmıştır: **altın+liġ** (8b/14, 9a/01, 9a/01) > **altın+lı** (8b/02, 65a/03), **köijül+lik** (16a/09, 39a/12) > **köijül+li** (30b/21, 39a/15), **süijek+lik** (53a/15) > **süijek+li** (32a/09, 52b/07, 54a/13 vs.), **yüz+lük** (41a/07) > **yüz+lü** (36b/05), **aġa+lı** (30a/18), **balçık+lı** (23a/06), **orun+lu** (8b/04), **taġ+lı** (25b/04), **tamġa+lı** (69a/12, 69b/11), **taş+lı** (25b/04).

c) ġ/g ünsüzleri ayrıca bazı örneklerde iç ses durumunda iken düşer: **ķazġan** > **ķazan** (49b/06, 62b/05, 62b/06), **ķergeġ** > **ķerek** (38a/02, 38a/03, 38a/08, 38a/10 vs.), **tarġaġ** > **tarāġ** (69a/12, 69b/11), **yoġġaru** > **yoġarı** (10a/19, 40a/09, 64b/13 vs.), **uluġla** > **ulula-** (62b/13).

ķ/ķ > ø : Bu ses hadisesi yine ġ/g > ø ünsüz düşmesine benzemekle birlikte metnimizdeki örneklerde son ses durumundaki ķ/ķ'yi kapsamaktadır: **ķiġik** (9a/03, 9a/04, 15a/10, 15a/11 vs.) ~ **ķüġük** (68b/04) > **ķiġi** (9b/22, 12a/16, 14b/08, 14b/15 vs.), **yasāġ** (9b/15, 36b/10, 37a/04, 37b/02 vs.) > **yasa** (30b/17).

3.2.4 Ünsüz türemesi

Metnimizde iki türlü ünsüz türemesi örneġi ile karşılaşılılmaktadır:

a) Ön seste y- türemesi: **iġla** > **yıġla-** (6b/02, 29a/14), **ıraġ** > **yıraġ** (3a/04, 7a/11, 7a/13, 36a/17 vs.) ~ **yıraġ** (21a/12). Bunun dışında Arapça'dan alıntı bir

kelime olan esir'in metnimizde yesir (23b/17) şeklinde ön seste y- ünsüzü türemiş şekli geçmektedir.

b) İç seste -n- türemesi: -ğuça/-güçe > -ğunça/-günçe, -kuça/-küçe > -kunça/-künçe. Şu örneklerde görülür: bol-ğunça (45b/19), öl-günçe (41a/14), sū'āl itme-günçe (38a/06), yet-künçe (26a/09), yetme-günçe (22b/05).

c) Son seste -n türemesi. Geç döneme ait bu ses hadisesiye ilgili metnimizde sadece bir örneğe rastlanmasına rağmen, Kıpçak grubu lehçelerinde yönelme hali eki +ğa/+ge alan şahıs ve işaret zamirlerinde görülmektedir: bu+ğa > buğan (58b/15).

d) Son seste +h türemesi: uğrı (69a/06) > uğruh (37a/05).

3.2.5 Ünsüz yer değiştirmesi

aynala (6a/12) > aylana, müslümân (44b/17, 45a/11, 45a/12, 53a/05 vs.) > müsülman (6a/13), Kerülen (12b/12, 12b/14) > Kelüren (3b/01, 10b/17, 12b/10 vs.). Bu gruba ayrıca metnimizde geçen tusnağ (68b/10, 68b/11) kelimesini de dahil edebiliriz görüşümdedir, zira burada ünsüz yer değiştirmesi hadisesi ile birlikte bir imla hatası olması ihtimali yüksektir: tutsağ > tustağ > tusnağ.

3.2.6 Ünsüz tekleşmesi

Farsça dost kelimesi metnimizde hem orijinal, hem de mahallî özellik olarak addedebileceğimiz şekliye görülmektedir: dost (6b/16, 7a/01, 7a/04, 7a/11 vs.) > dos (33b/03, 33b/04).

3.2.7 Hece düşmesi

Hece düşmesi hadisesi metnimizde şu örneklerde yaşanmıştır: qarındaş (1b/03, 4a/09, 10b/11, 12a/06 vb.) < qardaş (19a/11, 29a/04): kim irse (5a/06, 6a/11, 7a/05, 7b/06 vb.) < kimse (28b/09, 30a/10, 35b/09, 39b/14), qoyın (21b/09, 24b/15, 26b/04) < koy (8b/16, 21b/09, 24b/16 vs.).

3.2.8 Benzer hece düşmesi (Haploloji)

Esli Türkçe'de seyrek olarak ses düşmesi, ses ve hece kaynaşması hadisesi ile hece yutulması (haploloji) hadisesine rastlanmaktadır. Metnimizde bunun en güzel örneğini -tur/-dur eki teşkil etmektedir. Metnimizde -tur/-dur eklerinin yansırı onların önceki şekli olan turur/durur da kullanılmıştır: 'acāyib ve ğarāyib turur

(11b/01), zāhir bolup turur (41b/04), bar durur (31a/17), bar+dur (4b/11,31a/07, 31a/15, 31b/21 vs.), hān+dur (34b/01), tūgūl+dūr (36b/11), tāriḥ+i+dūr (69b/17).

3.2.9 Hece kaynaşması

Hece kaynaşması olayı metnimizde sadece iki örnekte karşımıza çıkmaktadır. soijsun (28b/01) > soijdan soij. aġadın (30b/30) > aġayın >aġa (ve) ini (8a/09, 16a/08, 30/07, 33a/07 vs.). Bu iki kelime metnimizde geç dönem mahalli örneklerin yer aldığı en güzel örnekleridir.

Dördüncü Bölüm: Camiü't-Tevarih'in Şekil Bilgisi Özellikleri

4.1 Yapım Şekil Bilgisi

4.1.1 Yapım ekleri

4.1.1.1 İsimden isim yapım ekleri

1. İsimden isim yapım eki 1. +lıġ/+lig; 2. +lık/+lik, +luġ/+lük.

a) +lıġ/+lig: yarlıġ (17a/05, 33b/10, 41a/10, 46a/03).

b) +lık/+lik, +luġ/+lük: açlık (39a/05, 39a/07), alçaklık (36a/15), amanlık (69a/08), asāyişlik (37a/09, 68a/07), bahādur+lık (11b/08, 16b/01) ~ bahādur+luġ (16a/09, 66b/16, 66b/17, 67a/09,), baylık (11b/08), bi-hūşlık (41b/14), bulġaklık (31b/13, 32b/06, 38b/08, 38b/09, 34b/14, 66b/01), dānişmendlik (57a/07), devletsizlik (36a/01), dostluġ (18a/09, 32b/04, 34b/03, 65a/15, 65b/11, 65b/12), dūşmān+lık (14a/04, 14a/09, 15b/13 vs.), giriftārlik (67a/18), ġavvāş+lık (11b/13), ġalāş+lık (20b/09), ilçilik (28a/23, 30b/04), iminlik (37a/09), irlık+ini (37a/03), kiçiklik+e (37a/12, 37a/13), ulluġ (34b/11, 41a/09, 69a/11), miiġ bikilik+ni

(37b/16), muhabetlik+i (65a/14), muhalefetlik (55b/11), susağlık (39a/09), simüzlük+de (38a/08). tüjülük+i (12a/03), uluğluk (30b/09, 37a/13, 42a/07, 42a/08).

2. Sıfat yapım eki 1. +lığ/+lig, +luğ/+lüg; 2.+lık/+lik, +luğ/+lük; 3. +lı/+li, +lu/+lü.

a) +lığ/+lig, +luğ/+lüg: altın+lığ (8b/14, 9a/01, 9a/01), at+lığ (5b/04, 6a/14, 10b/01, 10b/03 vs.), boy+luğ (13a/01, 16b/04, 16b/05, 31a/01), devlet+lığ (3b/06, 9b/04, 14a/18), kuvvet+lığ (6a/15, 16a/17), sını+lığ (64b/15), şüret+lığ (6b/08, 14b/19).

b) +lık/+lik, +luğ/+lük: boy+luğ (29b/06, 64b/15), hatar+lık (18a/13), hürmet+lık (31b/17), f'il+lik (14a/10, 38b/06), kuvvet+lık (3b/05), küç+lük (3b/06, 6a/15), köijül+lik (16a/09, 39a/12), köz+lik (15b/08, 15b/10), meijiz+lik (15b/08, 16b/05), mişāl+lık (15b/09) ~ mişāl+lik (3b/16), şüret+lık (19a/07, 39b/01), suv+luğ (40b/11), süijek+lik (53a/15), zaħm+lık (41b/15, 60b/09, 62a/09, 64a/02).

c) +lı/+li, +lu/+lü: ağa+lı (30a/18), altın+lı (8b/02, 65a/03) ~ altun+lı (40b/09), balçık+lı (23a/06), haber+li (39a/07), hātün+lı (38b/05), köijül+li (30b/21, 39a/15), süijek+li (32a/09, 52b/07, 54a/13 vs.) ~ süyek+li (56b/03), tağ+lı (25b/04), tamğa+lı (69a/12, 69b/11), taş+lı (25b/04), tertib+li (38b/03), Qara üy+li (9b/07, 63a/02), orun+lu (8b/04), yüz+lü (36b/05).

3. Sıfat yapım eki +sız/+siz, +suz/+süz: günāh+sız (40a/13), hadd+sız (10a/21), hesāb+sız (11b/13, 68b/08), kim irse+sız (41b/09), kitāb+sız (4a/04, 5a/09, 6a/03, 20a/09), sebep+sız (35a/05), suv+sız (3a/06), til+sız (39b/04), vasıta+sız (11a/17), yaş+sız (33b/11), yol+sız (38b/06), taşavvur+suz (12a/08).

4. +daş: Metnimizde qardaş (19a/11, 29a/04) ~ qarın+daş (1b/03, 4a/09, 10b/11, 12a/06 vb.), imil+deş (68b/05) örneklerinin yanısıra Boydaş (61b/04, 66b/10, 66b/11) şeklindeki şahıs adında görülür.

5. +çı/+çi, +çu/+çü: Meslek isim ve sıfatları yaparak bu mesleklerle ilgili şahısları bildirir⁴⁰: aqta+çı (28a/19, 29a/05, 31a/03), atma+çı (41a/17), aykaq+çı (7b/13), bavur+çı (28a/08, 28a/12, 28a/16, 28b/10 vb.), il+çi (9a/05, 9a/07, 23a/07, 23a/11 vb.), içgü+çi (42b/20), qara+çu (28b/05, 28b/12, 35b/13, 39b/15 vs.), qaraqçı (69a/06), yarğu+çı (55b/14, 57b/03, 57b/17, 60a/01).

⁴⁰ J. Eckmann, Çağatayca El Kitabı, İstanbul, 1988, s. 32.

6. +çıl: T. Banguoğlu'nun deyimi ile bu ek "az kelime vermiş vurgulu bir üretim ekidir."⁴¹ Eski Türkçe'de ender kullanılan ek metnimizde de sadece bir örnekte geçmektedir: atğı+çıl (15b/02, 16a/10) ~ atkı+çıl (52a/02).

7. +an/+en: Üretken bir ek olmayıp, eskiden beri şu kelimelerde görülür: oğlan<oğul+an (6b/03, 6b/07, 6b/09, 6b/11 vb.), ir+en (36b/15, 38b/01).

8. +düz: kün+düz (6b/01, 41a/04, 68b/07, 68b/12) < küntüz.

9. +lağ/+lağ (İsimden fiil yapan -la-/-le + ğ/k/k): yaylağ (3a/10) ~ yaylağ (3a/15, 3a/17, 6a/08, 35a/06 vs.), kuda+lağ (25b/04), kış+lağ (3a/10, 3a/15, 6a/09, 47b/15 vs.).

10. +suk: taijsuk+lar (39a/11).

11. +sı/+si: artuqsı (3a/08, 36b/06) ~ artuqsu (37b/11).

12. +kına: İsim ve sıfatlara gelerek eklendiği kelimeye vurgu ve küçültme anlamı katar: ağruq+kına (26b/01), yaş+kına (19b/11, 55b/12, 56a/07, 56a/08 vs.).

12. +aç/+eç: Çoğu zaman karluğaç "kırlangıç", sanduqaç "bübülcük" gibi örneklerden görüldüğü üzere eklendiği kelimelere küçültme anlamı kattığı görülen bu ek metnimizde kelimeye anlam değişikliği katmadan kullanılmıştır: yalajaç (21a/14, 23a/10) < yalaj (çıplak, açık) + aç.

13. +ça/+çe: Bu ek metnimizde geçen aq+ça (39a/16), bar+ça (1b/09, 3b/10, 7b/06, 8a/09 vs.) örnekleri rastlanmaktadır. Üretken değildir.

14. +ğı/gi, +ğu/+gü, +kı/+ki, +ku/+kü: Bu ek isimlere eklenen aitlik ekidir. Özellikle yer ve zaman isimlerinden aitlik ifade eden sıfatlar yapar: burunğı (23a/07, 34b/16, 41a/07), evvelkü+sündin (41a/07) ~ evvelğı (4b/11, 54b/14), soij+ğı (7b/10, 17a/06, 20b/15, 40b/08), kış+kı+sın (21b/15, 24b/06, 26a/11, 26b/13, vs.), küz+güsin (21b/03, 22b/09, 24b/14, 25a/02 vs.), yaz+ğı+sın (22a/06, 23a/02, 23b/10, 24b/06 vs.), ilgeri+ki (20b/15, 40b/07, 40b/08),

Bu ek daha çok genitif ve lokatif eklerinden sonra gelir: başımdağı (27b/16), haddındağı (26a/04), haddındağın (26a/14), kün toğuşundağı (6a/03), oij kıldağı (28b/07, 34a/02), tarafındağı (46a/04, 46a/09, 46a/10, 60b/05), tigrisindeki (25a/13, 26a/06), yaқтаğı (26b/08), üstümüzdeki (40a/15).

⁴¹ T. Banguoğlu, Türkçenin Grameri, İstanbul, 1974, s. 165

4.1.1.2 Fiilden isim yapım ekleri

1. -a/-e, -ı/-i, -u/-ü: Çeşitli anlamlarda isim ve sıfat yapan bu ek metnimizde şu örneklerde rastlanmaktadır: aylan-a < aynal-a (6a/12) kıojuş-u < kıojuş-u (8a/07), tap-a (3a/09, 4a/07, 8a/10, 8a/16 vs.), tet-e (30a/21, 64a/10), tegir-e < tigr-e (12b/13, 25a/13, 26a/06, 31b/20 vs.), yar-a+lığ (62a/09), yaraş-u (18a/08).

2. -ğ/-g, -ığ/-ig, -uğ/-üg, -k/k, -ık/-ik, -uğ/-ük.

a) Bu ekler bir hareketin yerini veya sonucunu bildiren isimler, bazen de alet isimleri yapar⁴²: arık (38a/08), bölek (4a/09, 4b/09, 4b/11, 5a/01 vs.), büyük (29b/06, 31a/01, 38b/05, 40b/04 vs.) ~ büyük (6a/08), bulağ+ları (23a/05), bulğak (29a/20), buyruk (21b/11, 21b/15, 21b/17, 22a/03 vs.), Cayık (61a/15, 63b/04, 64b/12), katığ (62a/08, 64b/14) ~ katık (37a/10, 37b/08, 38a/16, 39b/15 vs.), goruk (30b/18) ~ koruk (27a/17), ınak (9a/10, 9a/13, 28b/14), ısığ (26a/15, 26b/06) ~ ısığ (41b/16), keçük (13b/04), kötek (69a/07), kışlak (3a/10, 3a/15, 6a/09, 35a/06 vs.), tapuk (66b/02), tarağ (69a/12, 69b/11), örtük+lü (60a/15), ulağ (37a/07, 39a/10), uzağ (37b/05), yarağ (22a/06, 25b/17, 34b/17), (yaylağ (3a/10) ~ yaylak (3a/15, 3a/17, 6a/08, 35a/06 vs.).

b) Pasif anlamlı geçişli fiillerden türetilmiş sıfatlar: ağıruk (26b/01, 37a/12), artuk (6a/16, 17b/16, 18b/17, 20b/12 vs.), ösrük (39b/03, 39b/05).

3. -ğak/-kağ, -gek/-kek: ay-kağ+çı (7b/13).

4. -ğü/-ku, -gü/-kü, -ğı/-kı: küzgü (18b/03), uy-ku (6b/02, 30a/11, 42a/04, 44a/13), at-ğı+çıl (15b/02, 16a/10) ~ at-kı+çıl (52a/02). Bu ek daha çok +çı/+çi eki ile birlikte meslek isim ve sıfatları yaparak bu mesleklerle ilgili şahısları bildirir: fermān ber-güçi+ler (11b/11), hased kıl-ğüçi (14a/11), it ye-güçi (32a/09), iç-güçi (42b/20), toydur-ğüçi (9b/18), Buğay yar-ğüçi (55b/14, 57b/03, 57b/17, 60a/01).

5. -ğün/-gün, -kun/-kün, -ğın/-gin, -kın/-kin: toz-ğün (32b/07).

6. -m, -ım/-im, -um/-üm: yarı-m (38a/08, 44a/01, 44a/02).

7. -n, -an/-en, -ın/-in, -un/-ün: sa-n (14a/21, 69b/09, 69b/09), uzu-n (16b/04, 36a/15, 64b/16), yaşur-un (7a/10, 7b/16, 12a/07, 22b/16) ~ yaşur-ın (6b/06, 6b/15), yığ-ın (68a/10) ~ yığ-ın (68b/09).

8. -nç: tınç+lık (37a/09).

⁴² J. Eckmann, *Çağatayca El Kitabı*, İstanbul, 1988, s. 41

9. -ş, -ış/-iş, -uş/-üş: sanç-ış (64b/14), toğu-ş (8a/10, 16a/10, 20b/10, 21b/03 vs.), ur-uş (15b/15, 18a/06, 20b/03, 22a/06 vs.), körün-üş (67b/08).

Moğolca ekler

10. -l: Moğolca'ya has bir ektir, ancak Türkçe kelimelere de eklenmektedir. Metnimizdeki örnekleri: soyurğal < siyurğa-l (25b/09) ~ sahurğa-l (8b/04, 67b/11, 68a/01), tüge-l (12b/10).

11. -ul: Sadece Moğolca asıllı kara- “bak-“ fiiliyle tek bir örnekte görülmesine rağmen (-(v)ul) eki çapavul, yortavul gibi Türkçe kelimelerde de geçer. Metnimizdeki örnek: qaravul (21b/13, 21b/13, 25a/02, 47b/16 vs.).

Farsça ekler

12. -mışi:: -mışi/-mişi eklerinin aslı Türkçe'deki -mış/-miş ekleridir. Reşidü'd-Din'in kitabında da Türkçe ve Moğolca kelimelere söz konusu ek getirilerek ardından gerden “yapmak, etmek, kılmak” yardımcı fiili ile birlikte birleşik fiillerin oluşturulduğu örneklere rastlanır. Metnimizdeki örneklerde ise Farsça gerden yardımcı fiili yerine Türkçe kılmak- yardımcı fiili getirilmiştir: asramışi kılmak- (37a/01), ceydamışi (39b/12), cırğamışi (37a/17) ~ cırkamışi (37a/15, 37b/04, 68b/07), olcamışi kılmak- (25a/01), siyurğamışi (37b/05, 40b/08, 56a/15), tamacāmışi kılmak- (55a/10), yasamışi it- (37b/15, 38a/01), yasamışi kılmak- (9b/21, 37a/11, 37b/16, 41a/03), yaylamışi kılmak- (26a/01-02, 62a/05).

4.1.1.3 İsimden fiil yapım ekleri

1. +la/+le: ağa+la- (61a/03), anuğ+la- (25b/17), aij+la- (36b/01), bağ+la- (8a/04, 41a/17, 56a/08), baş+la- (4a/14, 6b/07, 15a/16, 20b/08 vb.), bir+le- (7b/03), çar+la- (64b/17), fermān+la- (7a/17), hesāb+la- (17a/15), hān+la- (65a/02, 65a/05), iz+le- (11b/16, 62b/13), izzet+le- (09/18), kiz+le- (27a/10), kıış+la- (23a/14, 26b/09), sak+la- (11b/17, 16b/15, 30b/19, 37a/02), söz+le- (38a/06), taş+la- (32b/02, 42a/01, 58a/17), tıj+la- (7a/12, 36b/16, 37b/10, 38a/07 vs.), ulu+la- (62b/13), yağa+la- (35a/08), yaiji+la- (14a/16), yay+la- (26b/07, 35a/08). İsimlerle beraber metnimizde bir sayı sıfatının da +la/+le eki aldığını görmekteyiz: bir+le-p (7b/03).

2. +a/+e, +ı/i, +u/+ü: ağ(ı)r+ı- (7b/13, 8a/06, 22b/08), at+a- (4b/12, 6a/10, 6b/13, 11a/04 vs.), at+a-n- (3b/09, 3b/12, 4a/09, 16b/02 vs.), aş+a- (69a/09), oy(u)n+a- (7b/08, 13a/06), yaş+a- (6b/07, 17b/01, 62a/03, 69a/10).

3. +k, +ık/+ik: yol+uk-sa (27a/14, 27a/14), kara-k+çı (69a/06), bir+ik- (8b/06, 15b/14, 28b/15, 32b/09 vb.).

4. +da/+de: ün+de- (32b/02, 44b/13).

5. +al/+el, +ul/+ül: yok+al- (20b/11), köp+el- (31b/12, 32a/05, 34b/16), kut+ul- (13a/02).

6. +kar: ot+kar (3a/11, 40b/11).

7. +ar: ak+ar- (42a/04).

8. +sa: su+sa-ğ+lık (39a/09, 61b/10).

9. +şa/+şe: oğ+şa-tıp (25a/08, 35a/03, 55b/16).

10. +ay/+ey (Eski Türkçe'de -ad/-ed, Orta Türkçe'de +ad/+ed): İsmi ifade ettiği anlamda bir "olma" bildiren geçişsiz fiiller yapar.⁴³ Metnimizde sadece bir örneğe rastlanmıştır: kart+ay- (29a/10, 30b/08).

4.1.1.4 Fiilden fiil yapım ekleri

1. -ıl- (-ıl/-il-; -ul/-ül-): Edilgenlik eki olup, fiili pasiflik ve meçhulluk anlamı katar: tağ-ıl- (29b/05), tap-ıl- (4b/14, 5a/17), yaz-ıl- (30b/26, 51a/13, 51b/18), yığ-ıl- (8a/09, 8a/12, 12a/06, 13a/13 vs.), yık-ıl- (21b/14, 41b/14, 65a/03), yiber-ıl- (35a/02), koş-ul- (8b/08, 23a/09, 32a/06, 33a/10 vs.).

2. -ın- (-ın/-in-; -un/-ün-) dönüşlülük ekidir: açkın- (35b/01) ~ açkun- (37a/03), kıl-ın- (6a/07, 8b/09, 11a/09, 20a/08 vs.), sal-ın- (55b/07, 56b/04, 57a/15), sak-ın- (6b/06), sakla-n- (11b/11, 37b/03), sın- (25b/05), sığın- (21a/17), kör-ün- (15b/10), ötün- (62a/02).

3. -dur/-dür, -dır/-dir, -tur/-tür, -tır/-tir ettirgenlik ekleridir: ay-tur- (18b/09, 56b/01, 60a/04), bak-tur- (23b/02, 25b/01, 25b/15, 26a/11 vb.) ~ bahtır- (20b/11) ~ bahtır- (46a/09), bar-dur- (31a/17), bas-tur- (13a/07), bil-dür- (39a/13), kıl-dur- (17b/02, 22b/05, 61a/13), kov-dur- (21a/11, 26a/08, 26b/04), koy kopus-tur- (21a/05), uş-tur- (14a/08), ol-tur- (3b/04, 12b/07, 12b/11, 29a/20 vb.), ulaş-tur-

⁴³ J. Eckmann, *Çağatayca El Kitabı*, İstanbul, 1988, s. 44

(28a/01), oij-dur- (65a/01), oz-dur- (19b/07), sal-dur- (68a/10), sın-dur- (21b/04, 22a/11, 22b/02, 60b/08), tol-dur- (39a/16), yaraş-tur- (27a/06).

4. -r, -ar/-er, ur/-ür-: bat-ur- (39b/11), çık-ar- (31a/07, 35b/06, 35b/10, 36b/10 vs.), kayıt-ar- (36b/14, 41b/17) ~ kayıt-ur- (27a/02), kit-er- (40b/13), köter- (12b/15, 25b/07, 44a/12, 61a/13 vs.), köç-ür- (23a/17, 55b/03), kaç-ır- (38b/15, 62a/02) ~ kaç-ur- (22a/14, 23b/14, 24a/06, 61b/09 vs.), kovş-ur- (67b/07), tapşur- (18a/13, 30a/28, 31a/09), tig-ür- (20b/08, 32b/02, 34b/09, 38a/1 vs.), toğ-ur- (11a/03, 11a/08, 15a/14, 16a/13 vs.).

5. -t: Vokal veya r ve l gibi ünsüzlerden sonra gelen bu ettirgenlik eki metnimizde bir çok örnekte karşımıza çıkmaktadır: oğşa-t- (25a/08, 35a/03, 55b/16), oltur-t- (7b/09, 8b/04, 8b/15, 19a/03 vs.), simür-t- (26a/02, 37a/07, 62a/05), tala-t- (14b/21), tile-t- (23a/02), yara-t- (12a/01, 62a/07), yasa-t- (25b/04), yoğal-t- (39b/10), yürü-t- (7b/05).

6. -ğur/-gür, -kür/-kür: ev-gür- (69a/12), yü-gür- (41b/01), ur-ğur- (35b/03).

7. -ğuz-: oltur-ğuz- (32b/03, 57a/17, 57a/19, 57b/02 vb.), yürğüz- (37a/11, 38a/12, 40b/08, 40b/10).

8. -ker: Sadece bir örnekte görülen bu ek daha çok isimden fiil yapım +kar/+ker ekini (örneğin, ot+kar (3a/11, 40b/11) hatırlatmaktadır: öt-ker (34b/01).

9. -sa/-se: Ender görülen ve istek ifade eden bu ek metnimizde sadece bir örnekte rastlanmaktadır: kör-se-t- (38b/14).

10. ş, -ış/-iş, -uş/-üş: İşteşlik eki olup, birden fazla failin ortaklaşa veya karşılıklı yaptığı hareketi bildirir: karış- (31b/14), kıl-ış- (8b/06, 14a/13, 16a/10, 23a/07 vb.), kov-ış- (21a/09), oltur-uş-(3a/02, 3a/05, 4a/04, 5a/01, 6a/07), yoğur-uş- (14a/14).

ş, -ış/-iş, -uş/-üş ekleri her zaman ortaklaşa yapılmış bir hareket ifade etmez. Şu örneklerde eklendiği fiillere daha farklı bir anlam yüklemektedirler: uyu-ş- (41b/17), yet-iş- (30b/09, 31a/15, 41b/15), uruş- (10a/06, 22b/01, 22b/11, 24a/06 vs.), yaraş- (15a/12, 22b/12, 23b/06, 25a/07 vs.).

4.2 Çekim Şekil Bilgisi

4.2.1 İsim Çekimi

4.2.1.1 Çokluk

Çokluk ekleri +lar/+ler: atlık+lar (38b/14), bāğ+lar (17a/10), ba‘zı+lar (43a/01, 52b/17), bāzīrgān+lar (11b/15, 11b/15, 39a/10), bulağ+ları (23a/05), bik+ler (10a/17, 30a/20, 31b/16 vb.), biy+ler (62b/12, 62b/13, 68a/11), burun+lar (41b/04), cemā‘at+lar (5a/02, 7b/07, 33b/10, 68a/12), çığır+ları (27b/09), daban+lar (40a/09), dānā+lar (37a/11), dost+ları (8a/01), endiše+ler (36a/01), evliyā+lar (69a/04), ğavvāş+lar (11b/12), yer+ler (10b/17), öjīn+ler (31b/12).

Hal ekleriyle kullanımı

1. İlgi halinde: ağa+larniij (7a/10), dānā+larniij (38a/04), pādşāh+larniij (1b/09, 24a/13), uşbu+larniij (4b/13), oğlan+larniij (13a/08, 56a/10). 2. Belirtme halinde: ağa+ların (8a/02), oğlan+larnı (13a/06, 61b/01), iş+lerni (39b/09), söz+lerni (36b/12), vilāyet+lerni (8b/01, 8b/11, 8b/12, 17b/21 vs.). 3. Yönelme halinde: ağız+larığa (40b/08), bi-çāre+larığa (68b/10), cān-āver+larığa (9a/16), cemā‘at+larığa (5a/01), dost+larığa (36b/05), düşmān+larığa (36b/05). 4. Bulunma halinde: iş+lerde (38b/17), kır+larda (3a/13), kitāb+larda (20a/09), kün+lerde (7a/07, 7b/04, 7b/08, 41b/02 vs.), yıl+larda (20b/16, 21a/08, 22a/16, 22b/04). 5. Ayrılma halinde: iş+lerdin (40a/04), oğlan+lardın (43b/06, 43b/07, 46b/02), uşbu+lardın (5a/03).

4.2.1.2 Hal Ekleri

Yalın hal: Eksizdir.

İlgi hali 1. +niij/+niij; 2. +iij/iij; 3. +ın.

a) +niij/+niij: Fārs+niij (6a/02), her birisi+niij (4b/14, 5a/17, 8b/09, 9b/01 vb.), hāzretleri+niij (68b/05, 69a/11, 69a/15), hān+niij (1b/12, 2a/03, 2a/06, 2a/06 vb.), hātūn+niij (10a/15, 10b/01, 28a/17, 28b/25 vb.), Hıtay+niij (13b/07, 14b/19, 19a/06, 20a/10), iş+niij (33b/13), kāse+niij (65a/14), kişi+niij (15a/17).

b) +iij/iij: hān+iij (64a/01), sol kol+iij (30a/30).

c) +ın: Buralday+ın (28b/11).

Belirtme hali 1. +nı/+ni; 2. +n

a) +nı/+ni: ādem+ni (16a/18), anlar+nı (3a/12, 4b/12, 5a/02, 5b/08), hātūn+nı (13a/08, 18a/08, 25a/08 vb.), iş+ni (6b/16, 8a/04, 13a/13), kim irse+ni (15b/11, 35b/06, 37a/03, 37b/15 vb.), küzgü+ni (18b/03).

b) 3. şahıs iyelik eklerinden sonra +n: ağa+sı+n (21a/10), ağa ini+si+n (21a/09), barmağ+ların (41a/15), başlık+ların (22a/08), kayu+sı+n (20b/03, 69a/13), tuvar kara+sı+n (3a/10, 12b/08, 12b/09, 40b/10), olca+sın (22b/08), orda+sı+n (22b/08), orda+ların (34a/01).

Ancak bazen 3. çokluk şahıs iyelik ekinden sonra gelen belirtme hali eki +n olduğu gibi +nı/+ni de olabilir: at+ları+n (8b/09, 37a/07, 34a/02, 49b/15) ~ at+ları+nı (54a/17), oğlan+ların (8a/02, 9a/09, 13a/09, 15b/12) ~ oğlan+ları+nı (17b/19, 35b/10, 49b/15), oğ+larını (41b/07).

Yönelme hali 1. +ğa/+ge; +ğa/+ke; 2. +a/-e; İyelik eklerinden sonra (+iij)+a; (+iij)+ge; (+i+n)+a; (+i)+ğa.

a) +ğa/+ge; +ğa/+ke: Batu+ğa (46a/08, 60b/04), kavm+ğa (8b/06, 11b/15, 13a/12), leşker+ge (28a/02, 65a/02), öije+ge (32b/04, 39a/02), Kara tağ+ğa (13a/02), pādşāhlık+ğa (20b/05, 32a/11, 36b/07, 46a/03), Tācık+ke (25b/17, 33a/12), bendelik+ke (31a/10), Tibet+ke (30b/24).

b) +a/-e: Bazı durumlarda +ğa/+ge; +ğa/+ke ekleri ile birlikte Oğuzca bir özellik olan +a/-e eklerine de rastlanılmaktadır. bendelik+e (30b/04), ilçilik+e (30b/04), küçüklik+e (37a/12, 37a/13).

c) İyelik eklerinden sonra bir taraftan Oğuzca, diğer taraftan ise Çağatayca özellik taşıyan datif ekleri görülür.

1. (+iij)+ğa/(+iij)+ge: öz+iij+ge (31a/19)

2. (+iij)+a/(+iij)+e: aija (6b/10, 7a/02, 7a/02, 7a/12 vb.), ata+ij+a (6b/17), baş+iij+a (27b/15).

3. (+i)+ğa/(+i)+ge: ald+i+ğa (26a/07, 38a/05, 64b/17), baş+i+ğa 39b/07, ana+sı+ğa (6b/03, 33a/04), çeşm+i+ğa 40b/05, deryā+sığa (18a/16).

4. (+i+n)+a/(+i+n)+e: alt+i+n+a (7a/04), baş+i+n+a (27b/14, 55b/07, 56b/03, 57a/15), öz+i+n+e (7b/15, 8a/08, 8b/01, 16a/08 vb.), ir+i+n+e (7b/13).

Kalma hali +da/+de.

+da/+de: ahd+da (65b/14, 67a/16), Alatağ+da (61a/04), Antakya+da (63a/15, 63a/16, 63a/16), hāl+de (8a/01, 8a/03, 11b/09, 12a/14 vb.), iklim+de (1b/09, 3a/01, 24a/10).

Ayrılma hali 1. +dın/+din; 2. +dan/+den.

a) +dın/+din; +tın/+tin: açıklık+dın (39a/07), ana+dın (14b/01, 20a/14, 56a/01, 56a/07 vb.), anlar+dın (5a/06, 7b/04, 10a/17, 10b/01 vb.), b.+ler+din (35b/13), biki+din (51a/15, 51b/03, 51b/04, 52a/13), soijra+tın (56a/16), ilgeri+tin (40a/11).

b) +dan/+den: burun+dan (28b/06), h̄ān+dan (2a/07, 2a/15, 2b/01), kuma+dan (16b/09), ma'nā+dan (6b/08, 15b/09), biz+den (34b/01), yer+den (5b/01, 13b/02, 29a/23, 31a/06).

Vasıta hali 1 +n; 2. birle/bile, birlen/bilen.

+n: kış+kı+sı+n (21b/15, 24b/06, 26a/11, 26b/13 vs.), küz+gü+si+n (21b/03, 22b/09, 24b/14, 25a/02 vs.), yaz+gı+sı+n (22a/06, 23a/02, 23b/10, 24b/06 vs.). Bu örneklerin dışında vazıta birle/bile, birlen/bilen edatları ile gerçekleştirilir.

Eşitlik hali +ça/+çe.

+ça/+çe: Eşitlikten ziyade daha çok bir yakınlık bildiren bu ekin çeşitli kullanılışları vardır. Bazı metinlerde sevgi ifade eden küçültmeler ifade ettiği gibi bazılarında hem miktar gösteren bir edat, hem de küçültme eki olarak kullanılmıştır. Metnimizde küçültme eki olarak gösterildiğine ait tek bir örnek vardır: aķ+ça (39a/16). Ancak daha evvelden “beyazca, biraz beyaz (gümüş)” anlamında kullanılan bu kelime sonraları “para” anlamında kalıplaşmış bir kelimeye dönüşmüştür. Eşitlik hali ekinin miktar gösterme vazifesinde kullanıldığına örnekler: ança (6a/09, 10b/11, 20b/14, 25b/12 vb.), munça (14a/21, 25b/12). +ça/+çe eki ayrıca ebedü'lebed+geçe (69a/10) örneğinde zaman bakımından “kadar” anlamı taşımaktadır. Söz konusu ekin ayrıca tarz bildirdiğine dair örnekler de vardır: Türki+ce (20a/15).

Yön gösterme hali 1. +ra/+re; 2. +geri (<gerü).

a) +ra/+re: soij-ra (11a/08, 11b/10, 34b/06, 38b/12).

b) +geri (<gerü): il+geri (5a/14, 23a/15, 27a/09, 28b/01 vb.), yoķar+tın (40a/15), yoķarı (10a/19, 29a/19, 40a/09, 64b/13).

4.2.1.3 İyelik ekleri

Teklik 1. şahıs

+m (+ım/+im; +um/+üm): aĝa+m (26a/19), ata+m (23a/12), at+ım (36b/09), birāder+im (67a/04), din+im (8a/04), haķķ+ım (40a/14), iş+im+ni (65a/01), kelin+im (18a/10), köijl+üm (7a/16), māl+ım (12b/10), nāmūs+ım (36b/09), niyet+im (40b/07), nöker+im (18b/02), oķ+ım (41b/13), vaşiyet+im (36b/04).

Hal ekleriyle kullanımı

1. İlgı halinde: ata+m+nij (40a/13).2. Belirtme halinde: at+ım+nı (6b/11), ayag+ım+nı (41b/15), endişe+m+ni (40a/14), iş+im+ni (65a/01), söz+üm+ni (7a/12, 36b/12, 41a/12), üy+üm+ni (23a/12), vaşiyet+im+ni (36b/11). 3. Yönelme halinde: ağz+ım+ğa (41b/14), köz+üm+ge (15b/10), ulus+um+ğa (9a/05). 4. Bulunma halinde: hulķ<um>+um+da (41b/17), hüküm+üm+de (36b/03), yol+um+da (41b/05, 41b/08). 5. Ayrılma halinde: öz+üm+din (7a/13).

Çokluk ekleriyle kullanımı: ferzend+ler+im (37b/01), oğlan+lar+ım (33b/11, 36b/01, 36b/03, 36b/04), oğlan+lar+ım+nij (13a/05), oğlan+lar+ım+da (37b/07), vilāyet+ler+im+nij (36b/02).

Teklik 2. şahıs.

+ij/+ij; +uij/+üij: at+ij (24a/11, 24a/12), hān+ij (64a/01), öz+ij (38a/01), sol kol+ij (30a/30), köijl+üij (33b/11), qorçı+lar+ij (29b/14).

Hal ekleriyle kullanımı

1. 2. teklik iyelik ekinin ilgi hali ekleriyle birlikte kullanıldığına metnimizde rastlanmamıştır. 2. Belirtme halinde: söz+üij+ni (7b/01), süt+üij+ni (6b/04). 3. Yönelme halinde: baş+ij+a (27b/15), birlik+ij+e (7a/14), kol+un+ğa (41b/03), öz+ij+ge (31a/19). 4. Bulunma halinde: kol+uij+da (24a/11). 5. Ayrılma halinde: söz+üij+den (7a/15).

2. teklik iyelik eki yönelme hali eki ile genişletirildiğinde bazı örneklerde +a/+e, bazı örneklerde ise +ğa/+ge ekleri alarak karışıklık göstermesi dikkat çekicidir.

Çokluk ekleriyle kullanımı: qorçı+lar+ij (29b/14).

Teklik 3. şahıs.

1) +ı/+i; 2. +sı/+si:

a) Ünsüzlerden sonra +ı/+i: āhır+ı (21a/01, 24a/02), at+ı (5a/13, 5a/17, 6a/09, 6a/16), ‘alāmet+i (15b/12), ‘arāķ+ı (68b/08), dostluķ+ı (18a/09, 34b/03, 65a/15, 65b/11 vs.), il+i (63a/01, 63a/02), ir+i (6b/04, 10a/15, 10b/02 vs.), kıl+ı (16b/13), kursaķ+ı (11b/16,12a/04).

b) Ünlülerden sonra +sı/+si: aģa+sı (6b/14, 7a/02, 7a/06, 7b/03), ana+sı (6b/02, 6b/02, 12b/06, 17a/16), ba‘zı+sı (1b/09, 17b/21, 23a/08), bende+si (30b/10), qora+sı (61b/07), derece+si (10a/19), dervāze+si (6a/13), iki+si (22a/11, 22b/11, 22b/11,

23a/13), hazine+si (19a/17, 25a/11), kuma+sı (19b/08, 19b/10, 43b/10, 44a/10, 45a vs.), ma'nā+sı (24a/13, 42b/18).

Hal ekleriyle kullanımı

1. İlgi halinde +(s)_ı+n_{ij}, +(s)_i+n_{ij}, ata+sı+n_{ij} (5b/15, 10b/05, 12a/16, 12a/16 vs.), ata ana+sı+n_{ij} (17a/08) ay+ı+n_{ij} (20a/20, 27a/15, 56a/01, 56a/02 vs.), barça+sı+n_{ij} (11b/16, 41b/13, 54a/17), ba'zı+sı+n_{ij} (51b/14), kuma+sı+n_{ij} (52b/07), nebere+si+n_{ij} (43b/12), nüsha+sı+n_{ij} (69b/16).

2. Belirtme halinde: 3. teklik şahıs iyelik eki almış bir kelime belirtme hali eki genişlettiildiğinde aşağıdaki örneklerden de görüldüğü üzere genelde +n şeklinde olur. Ancak metnimizde ekin +n_ı/n₊ şeklini taşıyan örneklere de rastlanmaktadır.

a) +(s)_ı+n₊/(s)_i+n₊: akl_ı+n₊ (41a/01), ārzū+sı+n₊ (37b/09), at_ı+n₊ (16b/03, 18a/15, 23b/02, 26a/02 vs.), barça+sı+n₊ (8a/08, 8b/15, 12a/13, 20b/16 vs.), barı+sı+n₊ (26a/03), barmāğ_ı+n₊ /41a/14), kolluğ_ı+n₊ (65a/03), kul_ı+n₊ (60a/17, 67b/02), māl_ı+n₊ (12b/08, 22a/15, 23a/10).

b) +(s)_ı+n_ı/(s)_i+n_ı: ārzū+sı+n_ı (40a/17), at_ı+n_ı (7b/05, 15b/03), ayāğ_ı+n_ı (40a/03), barça+sı+n_ı (8b/12, 20b/11, 27a/13, 39a/06), barmāğ_ı+n_ı (41a/13), ba'zı+sı+n_ı (17b/20), kol_ı+n_ı (40a/02).

3. Yönelme halinde: Burada da iki farklı bir durum söz konusudur. Bazı kelimeler Çağatayca'ya has bir özellik olan +ğā/+ge eki almaktadır, oysa diğerleri pronominal n'nin ardından +a/+e eki almaktadırlar.

a) +(s)_ı+ğā/(s)_i+ge: āhır_ı+ğā (39b/14), aldığā > alın_ı+ğā (26a/07, 38a/05, 64b/17), ay_ı+ğā (68a/07), baba+sı+ğā (67b/08), baş_ı+ğā (39b/07), kol_ı+ğā (16a/18), kul_ı+u+ğā (37a/12), nesl_ı+i+ge (66b/03),

b) +(s)_ı+n+a/(s)_i+n+e: altına > alın_ı+n+a (7a/04), aldına > alt_ı+n+a (9a/02), bağr_ı+n+a (21b/14), barça+sı+n+a (8b/03), kulluğ_ı+u+n+a (67b/01), or(u)n_ı+u+n+a (16b/05, 28b/08, 30b/08).

4. Bulunma halinde: Bazı kelimeler söz konusu ekler ile genişlettiirildiklerinde pronominal n'si almaz, bazıları ise alır.

a) +(s)_ı+da/(s)_i+de: alnıda > alın_ı+da (26a/10, 31a/15), nesl_ı+i+de (69b/05), ornıda > orun_ı+da (12a/16) ~ ornuda (8b/04, 17a/02, 17a/04 vs.),

b) +(s)_ı+n+da/(s)_i+n+de: ahd_ı+n+da (29a/23, 35a/13, 56a/07, 56a/09), ast_ı+n+da (37b/12), ay_ı+n+da (20a/14, 20a/19, 21a/01, 21a/02 vs.), kolluğ_ı+n+da

(31a/17, 35b/17, 67b/02, 68a/04 vs.), k̄ırsak+ı+n+da (12a/05), maḳām+ı+n+da (10b/05, 21b/06).

5. Ayrılma halinde: Burada yönelme ve bulunma hallerinde olduğu gibi pronominal n'nin olduğu ve olmadığı iki ek şekli ile karşı karşıyayız.

a) +(s)ı+dın/+(s)i+din; +(s)ı+dan/+(s)i+den: at+ı+dın (21b/14), ata+sı+dın (15a/04, 23b/08, 56b/06, 61a/10 vs.), ata ana+sı+dın (69a/11), kol+ı+dın (35a/17, 37a/03), barça+sı+dan (9b/02) ~ barça+sı+dın (10a/19, 56a/14, 57a/16, 65b/13), k̄uma+sı+dın (59a/03), miij+i+den (36a/12), nesl+i+din (11a/04, 12a/02, 15a/03, 18b/04 vs.), oğ(u)l+ı+dın (53a/08).

b) +(s)ı+n+dın/+(s)i+n+din; +(s)ı+n+dan/+(s)i+n+den: ata+sı+n+dın (57b/10) ~ ata+sı+n+dan (2a/03, 2a/15), barça+sı+n+dın (18a/01, 13b/08, 45a/06, 58b/13), oğ(u)l+ı+n+dan (4a/05, 9b/22) ~ oğ(u)l+ı+n+dın (29a/16).

Çokluk 1. şahıs.

+ımız/+imiz; +ımız/+ümüz: aḡa+lar+ımız (39b/02), ata+lar+ımız (39b/02), it+imiz (62a/05), uruğ+ımız (39a/16).

Hal ekleriyle kullanımı

1. Belirtme halinde: k̄ulluğ+ımız+nı (41a/11), māl+ımız+nı (12b/16), yer+imiz+ni (12b/16). 2. Bulunma halinde: kavm+ımız+da (6b/09), üst+ümüz+de+ki (40a/15).

Çokluk ekleriyle kullanımı: aḡa+lar+ımız (39b/02), ata+lar+ımız (39b/02).

Çokluk 2. şahıs.

+iijiz/+iijiz; +uijuz/+üijuz: barmaḡlar+iijiz (41a/16), rüzgār+iijiz (36b/06), til+iijiz (40b/14, 40b/15), söz+üijiz (38a/04) ~ söz+üijüz (34a/17), vilāyet+iijiz (36b/09).

Hal ekleriyle kullanımı

1. Yönelme halinde: aḡa+iijiz+ḡa (13a/14), vilāyet+iijiz+ḡa (27a/12, 27a/14), töre+iijiz+ge (33b/13). 2. Bulunma halinde: mülk+üijüz+de (36b/06).

Çokluk ekleriyle kullanımı: memālik+ler+iijiz+ge (36b/08).

Çokluk 3. şahıs.

+ları/+leri: aḡa+ları (4a/11, 8a/15, 12a/06, 27b/04 vs.), at+ları (3b/16, 4b/09, 4b/12, 4b/14 vs.), ata+ları (30a/18), ana+ları (11a/04), baldız+ları (56b/17), barça+ları (41b/01, 61a/03), bulak+ları (23a/05), bik+leri (18a/10, 67b/06, 68a/02),

devlet+leri (5a/12), dost+ları (8a/01), hātūn+ları (18a/01, 19a/11, 19a/12, 19b/06 vs.), hüner+leri (39b/10), ferzend+leri (15a/08, 60a/06), ir+leri (36b/16), çaraçu+ları (18a/10, 28b/05, 68b/05), çarındaş+ları (1b/03, 4a/09, 10b/11, 12a/06 vs.), çavm+ları (5a/02), çayın+ları (36b/17), kız+ları (54b/12, 56a/13, 57a/11, 57b/09 vs.), mirzâ+ları (68a/02).

Hal ekleriyle kullanımı

1. İlgi halinde: hātūn+ları+nij (54a/11, 58a/10), çarındaş+ları+nij (33b/03), kız+ları+nij (18b/07, 58a/10), kul+ları+nij (37a/02), oğlan+ları+nij (4b/07, 11b/03, 15b/02, 19b/11 vs.), ferzend+leri+nij (14a/12), nebere+leri+nij (49b/05, 56b/11, 57b/12, 57b/13 vs.).

2. Belirtme halinde:

a) +ları+n/+leri+n: at+ları+n (8b/09, 37a/07, 34a/02, 49b/15), barmağ+ları+n (41a/15), başlık+ları+n (22a/08), çarındaş+ların (8b/03), çayın+ları+n (37a/01), kız+ları+n (56b/12), kol+ları+n (12b/15), kuma+ları+n (59a/03), nebere+leri+n (44a/08, 44a/17, 47b/05, 51a/14), yasağ+ları+n (37a/10), oğlan+ları+n (8a/02, 9a/09, 13a/09, 15b/12, 16a/02), vaçan+ları+n (24a/06).

b) +ları+nı/+ler+ni: at+ları+nı (54a/17), oğ+ları+nı (41b/07), oğlan+ları+nı (17b/19, 35b/10, 49b/15).

3. Yönelme halinde:

a) +ları+ğa/+leri+ge: ağız+ları+ğa (40b/08), at+ları+ğa (38a/11), hātūn+ları+ğa (36b/16), haçret+leri+ğa (68b/06), ehl+leri+ge (69a/03), çoş+ları+ğa (26b/07), ordu+ları+ğa (26b/11, 40b/05), oğlan+ları+ğa (27a/09, 31a/21, 31a/21, 31a/23 vs.), nebere+leri+ge (66a/13), vilāyet+leri+ğa (27a/02).

b) +ları+n+a/+leri+n+e: ođlan+ları+n+a (34a/06), rūh+ları+n+a (69a/02), söz+leri+n+e (22b/07), vilāyet+leri+n+e (13b/11).

4. Bulunma halinde:

a) +ları+da/+leri+de: ara+ları+da (65a/15, 65b/14), oğlan+ları+da (32b/09, 33b/03).

b) +ları+n+da/+leri+n+de: ara+ları+n+da (12b/14, 22b/15, 30b/27, 62b/13 vs.), çöl+leri+n+de (3a/06), kışlağ+ları+n+da (37a/15), orda+ları+n+da (21a/06), oğlan+ları+n+da (14b/13), suv+ları+n+da (3a/15), yurt+ları+n+da (37b/11, 40b/12).

5. Ayrılma halinde:

a) +ları+dan/+leri+den; +ları+dın/+leri+din hātūn+ları+dan (10b/03), hātūn+ları+dın (18a/03, 30a/20, 43b/10, 46a/14 vs.), qarındaş+ları+dın (54b/02, 57b/02, 57b/03), kız+ları+dın (18b/16), kuma+ları+dın (57b/05, 59a/03), oğlan+ları+dan (5b/16) ~ oğlan+ları+dın (35b/11, 66b/01), uluğ+ları+dın (23a/07).

b) +ları+n+dan/+leri+n+den; +ları+n+dın/+leri+n+din: oğ+ları+n+dan (41b/13), oğlan+ları+n+dın (14b/14, 31a/14).

4.2.1.4 İsimlerin Yüklem Görevinde Kullanılması

1. Geniş zaman

Teklik 3. şahıs ir-ür, turur>durur: +dur/+dür; +tur/+tür

a) er+ür /ir+ür: toğan er-ür (66a/15, 66b/01), biy er-ür (69b/03, 69b/04); birge ir-ür (32a/05), anıj bilen ir-ür (33a/03), qarındaşları ir-ür (35b/16), toğan ir-ür (67a/07).

b) turur / durur: pādşāh-ı vaqt turur (1b/10), bilgili turur (3a/17), meşhūr turur (3b/04), ma'lūm turur (31a/27), bar durur (31a/17).

c) +dur/+dür (<durur): hān+dur (34b/01), bar+dur (4b/11,31a/07, 31a/15, 31b/21 vb.), tūğül+dür (36b/11).

2. Geçmiş zaman

Teklik 3. şahıs: ol ir-di (28b/05, 40a/09, 40a/12, 43b/10 vb.), nefer i-di (9b/01), atlığ i-di (19b/09), ne ir-miş (41a/10), kiçik i-ken-dür (62b/12).

Teklik 3. şahıs olumsuz: hūb-şūret-lıq ir-mes ir-di (19a/07), ma'lūm ir-mes ir-di (4b/09, 45a/09, 52a/11), Moğol ir-mes ir-di (4b/12-13).

Çokluk 3. şahıs: kāfir i-diler (7b/03), bir i-diler (24b/07), leşker i-diler (29a/18).

3. Şart

Teklik 3. şahıs: bar irse (39b/16).

4.2.2 Sıfat

Sıfatlar tek başlarına birer isim olan kelimeler olmakla birlikte kelimenin cümle içindeki görevine göre bu özelliği aldığından özel bir durum göstermemektedirler, dolayısıyla burada şekil ve çekim bakımından ayrıca üzerinde durulmamıştır. Şekil bakımından 4.1.1.1 ile 4.2.1 bölümlerinde değinilmiştir. Burada ise sıfatlarda görülen

karşılaştırma ve pekiştirme dereceleri üzerinde durulmuştur. Sayılar ise ayrı bir başlık altında ele alınmıştır.

4.2.2.1 Karşılaştırma

Sıfatlarda karşılaştırma iki şekilde yapılır: 1. Sıfat durumunda bir kelimeye “daha” anlamı katan +rağ/+rek ekleri ile; 2. diğerlerine kıyasla üstünlük anlamı katan iij zarfı kelimenin önüne getirilerek.

a) +rağ/+rek: ‘ādil+rağ (33b/04), alaşa+rağ (16b/04), artuğ+rağ (5a/12, 13b/01, 31b/11, 31b/14 vs.), aruv+rağ (7b/10), dost+rağ (7b/11), köp+rek (3a/05, 3b/06, 27b/10, 35b/15), mağbül+rağ (10b/03, 13b/08), tamām+rağ (24a/15, 40a/17), terbiyetli+rağ (33b/04), uluğ+rağ (18a/04, 54a/14, 54b/02, 58b/12), yağşı+rağ (40a/06, 40a/07), yağın+rağ (37a/02), yuvuğ+rağ (3b/13, 6a/11, 12b/12).

b) iij: iij kiçiki-niij (10b/09), iij ilik (24b/01).

4.2.2.2 Pekiştirme

Özellikle renk bildiren kelimelere görülen pekiştirme metnimizde sadece bir örnekte rastlanmaktadır: tüp-tüz (20b/10)

4.2.3 Sayılar

4.2.3.1 Asıl sayılar

Metnimizde tek kelimedenden ibaret sayılar ile birlikte sıfat grubu şeklinde değerlendirebileceğimiz birleşik sayılar da kaydedilmektedir. Sonuncuları daha çok metinde geçen tarihlendirmelerde görülür.

a) Tek kelimedenden ibaret sayılar: bir (1b/10, 3b/11, 4a/09, 4a/11 vs.), iki (2a/16, 4b/09, 5a/06, 5a/15 vs.), üç (1b/04, 5b/05, 6a/01, 6b/01 vs), dört (4a/05, 4a/13, 5a/10, 6a/16), biş (10b/05, 16b/08, 17b/19, 18a/01 vs.), altı (2b/07, 4a/12, 4a/12, 4a/13), yeti (2b/02, 16b/15, 17a/15, 42a/12), sekiz (2a/08, 2b/07, 13a/10, 17b/03), toğuz (2b/07, 8b/16, 12b/05, 13a/03 vs.), on (2a/12, 5b/08, 9b/23, 18a/17 vs.), yigirme (14a/20, 43a/02, 53b/16, 68a/16) ~ yigirmi (38b/16), otuz (14a/20, 20a/17, 61a/17, 67a/10), kırık (6a/12, 17b/03, 43a/01, 43b/12 vs.), illik (60b/16), altmış üç (64a/01), yetmiş (9a/08, 12b/11, 13a/13, 13a/16 vs), seksen (64b/02), toğsan (42b/17), miiij (12b/11, 14a/20, 14a/21, 15a/17 vs.), tümen (4b/16, 27b/02, 28b/11, 29b/06), vs.

Metnimizde ayrıca Farsça dü “iki”, çehar “dört”, hezâr “bin” kelimesinin de asıl ve sıra sayıları olarak kullanıldığı örneklere rastlanmıştır: dü (69b/01), dü-vüm (4b/17, 5b/03, 9b/03), çehar (2b/18), hezâr (SPb/2a/10), hezâr-hâ (42a/07).

b) Birleşik sayılar: altı yüz beş+de (24b/10), altı yüz on (25b/17), altı yüz yigirme iki+de (26b/10), altmış iki miij (29b/23), yetmiş miij (12b/12), yigirme bir (24a/01), yüz bir miij (27b/08), yüz yigirme toköz miij (27b/06) vs.

Asıl sayıların metnimizde isim olarak kullandıklarına da rastlanmaktadır. Bu durumda onlar iyelik ve hal ekleri de alırlar: Bu iki+si+niij anası bir irdi (61b/03), Keytulanniij bir miij+i+ni ol biylür érdi (29b/10), Her birisin bir+ev+ge berdi (18b/07) vs.

Sayı isimleri ayrıca neçe kelimesi ile birlikte yaklaşık ifadeler oluşturmaktadırlar: Özleri bir neçe nökerleri bilen yatıp irdi (61b/12); ...bir neçe kündin soij vefât boldı (62a/12); ...anlarniij neçe hezâr qal‘asın alıp taşarruf kıılıp aldı (SPb/2a/10-11).

Metnimizde geçen tarihlendirmelerde, günler ve yıllar sayılarıyla ifade edilir: Toijuz yılı altı yüz yigirme törtde Çiijgiz hân vefât boldı (24a/03); Târihniij altı yüz éllik törtde Şevvâl ayınıij ikisinde Yekşenbih keçesi anadın toğdı (56a/01) vs.

Asıl sayılar metnimizde ayrıca on biki (37b/17), yüz biki (28a/04, 35b/13, 37b/10, 38a/02 vs.), miij biki (27b/11, 28a/04, 28b/04, 29b/14 vs.), miij ağası (30a/10, 30a/28, 30a/30, 30b/27 vs.), tümen biki (31a/12, 35b/13, 37b/10, 38a/02 vs.) gibi askerî ve idarî ünvanları teşkil eden unsurlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

4.2.3.2 Sıra sayıları

Sıra sayıları +nçı/+nçi (+inçi, +unçı, +ünçi) ekleri ile yapılır.

iki+nçi (1b/08, 2a/06, 2a/10, 5a/01), üç+ünçi (1b/12, 9b/06, 9b/13, 9b/17), tört+ünçi (2a/03, 9b/06, 9b/17, 9b/20 vs.), biş+inçi (17a/15, 19a/10, 20a/03, 47a/08 vs.), altı+nçi (10a/10, 13b/05, 14b/12, 14b/12 vs.), yeti+nçi (12b/05, 17b/15, 26b/11, 26b/11 vs.), sekiz+inçi (12a/09, 14b/17, 15b/11, 17b/15 vs.), toköz+unçı (13a/10, 14b/16, 43b/15, 48a/04 vs.), on+unçı (43b/16, 48a/07, 49a/04, 49a/15), yigirme tört+ünçi (68a/05) vs.

4.2.3.3 Topluluk sayıları

Metnimizde topluluk sayıları belirten +av/+ev; +aw/+ew (<+ağu, +egü) eklerinin yanı sıra ender görülen +em şeklindeki bir ek de rastlanmaktadır.

a) +av, +ev: bir+ew (39a/04, 40b/13, 62a/02), ikew < iki+ew (62a/02), üç+ev (38b/10), üç+ev+si (14b/05, 67a/03), üç+ev+si+nij (67a/05), törtev+si (18b/06). Bir bir cüdā cüdā kalemde kildi (50a/01).

b) +em: üç+em (11b/01).

4.2.3.4 Üleştirme sayıları

Metnimizde üleştirme sayıları sadece +ar/+er ekleriyle değil aynı zamanda sayı tekrarı ve sayı isminin vasıta haliyle de belirtildiğini gösteren örnekler vardır.

a) +ar/+er: bir+er (3b/09, 14a/01 vs.).

b) Sayı tekrarı ile: Her biri-siniij oğlın bir bir aytayım (43b/17); Bu yeti oğul-nij oğlan-ların, neberelerin bir bir meşrūh ve mufaşşal bölündi (44a/08); Her uruğdın her biri-sindin birer birer uruğ bolup birbirisidin ayrıldılar (3b/08-09).

c) Sayı isminin vasıta hali ile: Bu biş oğul-nij oğlan-ların birin birin şerh berildi (44b/17-18).

4.2.3.5 Belirsizlik sayıları

Metnimizde şu kelimeler belirsiz sayıları bildirerek cümle içerisinde belirsizlik sıfatları görevine üstlenmektedir: az (3a/08, 66b/14, 66b/15), barça (1b/09, 3b/10, 7b/06, 8a/09 vs.), biraz (18a/14), barı (26a/03, 40a/06) ~ baru (36a/05), bir neçe (42a/04, 61b/12), cümle (4a/10, 16a/02, 31a/11, 31b/09), cüz'i (11a/13), her bir (12b/06, 12b/06, 12b/11 vs.), tamām (3b/03, 3b/05, 6a/06, 6b/04 vs.), neçe (4a/09, 5b/05, 7a/08, 8b/17 vs.), öküş (3a/08, 4b/14, 5a/03, 5a/07 vs.), tügel (12b/10).

Belirsizlik sayıları bazen metnimizde geçen birev ikev (62a/01) gibi ikilemeler ile de yapılır.

4.2.4 Zamir

4.2.4.1 Şahıs zamirleri

Teklik 1. şahıs:men (6b/16, 7a/15, 23a/11, 27a/09 vs.) ~ min (36b/09).

İlgi hali: a) men+iij (6b/11, 7a/12, 7b/11, 8a/03 vs.); b) men+im (36b/03).

Belirtme hali: men+i (7a/10, 41a/13, 41b/13, 41b/15 vs.).

Yönelme hali: maija (8a/04, 23a/12, 27b/16, 29a/11 vs.).

Ayrılma hali: men+din (9a/05, 27a/01, 33b/12, 36b/04 vs.).

Teklik 2. şahıs: sen (7a/13, 7a/16, 33b/11, 40a/11 vs) ~ sin (7a/16, 65a/01).

İlgi hali: sen+ij (6b/04, 7a/15, 7b/01, 24a/11 vs.).

Belirtme hali: sen+i (6b/16, 6b/17, 7a/14, 41b/03 vs.).

Yönelme hali: saija (6b/16, 7a/17, 24a/09).

Teklik 2. şahıs kibar şekli: siz (9a/08).

İlgi hali: siz+nij (27a/12, 34a/17, 36b/04).

Yönelme hali: siz+ge (36b/04, 36b/04).

Çokluk 1. şahıs: biz (7b/15, 34a/15, 38b/10, 38b/11 vs.) ve bizler (34a/17).

İlgi hali: biz+nij (6b/09, 6b/10, 12b/16, 39b/02 vs.).

Belirtme hali: biz+ni (7b/15, 7b/17, 38b/11, 39b/02).

Yönelme hali: biz+ge (7b/16, 8b/05, 8b/06, 30b/13 vs.).

Ayrılma hali: a) biz+din (39a/16, 39a/16); b) biz+den (34b/01).

Çokluk 2. şahıs: sizler (33b/11, 36b/01, 36b/08, 36b/10 vs.).

Yönelme hali: sizler+ge (33b/10).

4.2.4.2 İşaret zamirleri

Metnimizde şahıs zamirlerinin yanısıra çok sayıda işaret sayıları da yer almaktadır: bu, ol, bular anlar, oşal, oşul, uşbu, in (2b/18) vs.

bu

İlgi hali: munuij (3b/12, 3b/16, 4a/14, 5b/10).

Belirtme hali: munu (33b/03) ~ munı (27b/14).

Yönelme hali: muija (7a/01, 19a/04, 21a/15, 21a/15 vs.); bu+ğan (58b/15).

Bulunma hali: munda (30b/23, 35b/08, 38a/02, 62a/11 vs.).

Ayrılma hali: mundın (5a/13, 21a/16, 27a/08, 43b/07).

ol

İlgi hali: onij (48b/14) ~ anij (2a/04, 2a/12, 4a/11, 4b/08 vb.) ~ anuij (39a/02).

Belirtme hali: anı (6b/05, 6b/14, 7a/01, 7a/04).

Yönelme hali: olğa (30a/21) ~ aija (6b/10, 7a/02, 7a/02, 7a/12 vb.); oija (34b/05, 37b/03) ~ aija (6b/10, 7a/02, 7a/02, 7a/12 vb.).

Bulunma hali: anda (3a/09, 4a/08, 12b/09, 13b/11 vs.).

Ayrılma hali: andın (3b/03, 3b/14, 5a/17, 5b/05 vs.).

bular

İlgi hali: bular+nij (14a/12, 49b/09, 49b/10, 67a/06).

Belirtme hali: bular+nı (7b/11, 26a/04, 26a/09, 39b/02).

Yönelme hali: bular+ğa (22a/10, 31a/10, 34b/10, 38b/16).

Ayrılma hali: bular+dın (16a/13, 16b/11, 17a/16, 19b/14 vs.).

anlar (3b/16, 5a/07, 5a/08, 5a/10 vs.).

İlgi hali: anlar+nij (1b/03, 2b/18, 3a/02, 3a/03 vs.).

Belirtme hali: anlar+nı (3a/12, 4b/12, 5a/02, 5b/08 vs.).

Yönelme hali: anlar+ğa (4b/13, 8a/13, 13a/14, 20b/10 vs.).

Ayrılma hali: anlar+dın (5a/06, 7b/04, 10a/17, 10b/01).

uşbu (5a/01, 7a/06, 10b/06, 21b/06 vs.).

İlgi hali: uşbu+nuij (3a/11, 28a/01, 34b/11, 38a/09).

Ayrılma hali: uşbu+dın (37b/01) ~ uşbu+ndın (28b/09, 38b/07).

uşbular (35b/04)

İlgi hali: uşbular+nij (4b/13).

Ayrılma hali: uşbular+dın (5a/03).

4.2.4.3 Birliktelik zamirleri

bir bir (3b/06, 8a/12, 8b/08, 13b/14 vs.).

İyelik hali: bir biri (22b/11, 30b/30, 36b/13) ~ biri biri (8a/10, 21b/01), bir biri+si (9a/12, 22b/15, 53a/13), biri biri+si (8a/12, 13b/14).

Belirtme hali: bir biri+n (21a/09),

Yönelme hali: bir biri+ne (3b/06, 8b/08, 23a/07, 29a/25 vs.); bir birisi+ge (3b/13).

Ayrılma hali: bir biri+n+din (32a/05); bir biri+n+den (34b/16); bir biri+si+din (3b/09); bir birisi+n+den (3b/11).

barça (1b/09, 3b/10, 7b/06, 8a/09).

İyelik hali: barça+sı (8a/06, 8a/15, 8a/17, 8b/05 vs.).

Çoğulu: barça+ları (41b/01, 61a/03).

İlgi hali: barça+sı+nij (11b/16, 41b/13, 54a/17 vs.).

Belirtme hali: barça+sı+n (8a/08, 8b/15, 12a/13, 20b/16 vs.); barça+sı+nı (8b/12, 20b/11, 27a/13, 39a/06 vs.).

Yönelme hali: barça+ğa (10a/12); barça+sı+na (8b/03).

Ayrılma hali: barça+dın (18a/04, 28b/01, 52a/14); barça+sı+dın (10a/19, 56a/14, 57a/16, 65b/13); barça+sı+n+dın (18a/01, 13b/08, 45a/06, 58b/13).

Bunların dışında metnimizde barı (barı+sı+n (26a/03), barı+dın (40a/06)) ~ baru (baru+sı (36a/05)) gibi birliktelik zamirleri de rastlanmaktadır.

4.2.4.4 Soru zamirleri

Metnimizde geçen soru zamirleri şunlardır: ne (4b/13, 7a/16, 7b/06, 11a/14 vs.), neçaklı (11a/15, 11b/13, 21b/04), neçe (4a/09, 5b/05, 7a/08, 8b/17 vs.), neçük (3a/07, 3b/01, 3b/14, 3b/15 vs.), neçün (7b/11, 13a/06, 18a/10), kim (12a/07, 12a/13, 39a/07, 39a/10 vs.), kimler (41a/14), kaçan (6b/15, 9a/07, 33b/17, 35a/11 vs.), kayda (64b/17), kaydan (40a/07), kıaysı (11b/12, 13a/13, 35b/09), kıayu (20b/03, 20b/13, 35a/11, 41b/07 vs.). Örneklerden de anlaşılacağı üzere metnimizdeki soru zamirleri esasen kim, ne ve kıayu gibi kelime köklerinin türetilmiş şekillerinden oluşmaktadır.

4.2.4.5 Belirsizlik zamirleri

Belirsizlik anlamı taşıyan zamirler de metnimizde oldukça yaygın kullanılmıştır: adın (16a/13), ança (6a/09, 10b/11, 20b/14, 25b/12), başka (3b/14, 7b/04, 8a/16, 13b/13 vs.), ba'zı (1b/08, 3b/14, 4a/09, 4a/11), ba'zı+sı (1b/09, 17b/21, 23a/08), biri (36a/06, 41a/03, 56a/17, 57b/07 vs.), birisi (3b/11, 4b/09, 14a/01, 20b/07 vs.), bir neçe+si (13a/07, 13a/07), cümle (04a/10, 16a/02, 31a/11, 31b/09 vs.), cümle+si (34b/11, 35b/13, 38b/16, 41b/06 vs.), filân (3b/10), her (1b/08, 2b/09, 2b/18, 3a/01 vs.), her bir (12b/06, 12b/06, 12b/11, 19b/06 vs.), her bir+i (19b/06, 19b/12), her bir+i+si (1b/10, 9a/11, 11b/14 vs.), hiç kim (39a/03), ğayr (4a/01, 20b/07, 22a/09, 22a/14 vs.), munça (14a/21, 25b/12), nerse (32b/10, 37b/03, 39b/04), kimse (28b/09, 39b/14) ~ kim irse (5a/06, 6a/11, 7a/05, 7b/06 vs.), kim irseler (13a/13, 37a/05, 63a/05), öije (5a/08, 10b/08, 16a/14, 16b/07 vs.), öije+leri (64b/09, 64b/10), öijin (3b/12, 4a/02, 5a/11, 5a/12 vs.), özge (10b/07, 13a/17, 63b/15), özge+si (55b/12).

En ilginç de metinde özge belirsiz zamiri Eski Türkçe'den beri kullanılan diğer iki şekli öije ve öijin ile birlikte karışık kullanılmaktadır.

4.2.4.6 Dönüşlülük zamirleri

Metnimizde geçen dönüşlülük zamiri: öz (6a/01, 6a/04, 6b/14, 8b/03 vs.). Oğuzca bir unsur olan *kendi* dönüşlülük zamiri metnin Oğuzca unsurlar taşımaya rağmen geçmemektedir.

İyelik ve hal eki almış şekilleri: öz+din (27b/03), öz+üm+din (7a/13), öz+iij (38a/01), öz+i (8b/17, 21b/17, 24b/04, 24b/11 vs.), öz+i+nij (38a/12), öz+i+ni (21b/14, 40b/16), öz+ü+ni (38a/17), öz+iij+ge (31a/19), öz+i+ne (7b/15, 8a/08, 8b/01, 16a/08 vs.), öz+ü+ne (32b/08, 44b/13), öz+i+n+de (32a/19, 38b/01), öz+i+n+din (42a/10), öz+leri (4b/10, 34b/08, 36a/01, 61b/12 vs.), öz+leri+n (38b/14, 42a/01).

4.2.4.7 Bağlama zamirleri

Metnimizde bağlama zamiri olarak “ki” anlamına gelen kim soru zamiri çokça kullanılmıştır. Ayrıca Farsça ki “kim, hangi, ki o” edatı da kullanıldığı örnekler vardır.

a) kim: Anij ağa oğlanları kim Oğuz bilen birge irmes irdiler (4b/08); Bu kavm ma‘lüm turur kim Tācık anlarını Moğol tip ayturlar (5a/02); Bu cemā‘atlar kim kavmları bisyār öküş turur, köp turur (5a/02-03); Anij yaylağı Or tağ tağı ve Kür tağ degen tağ érdi kim ‘azim uluğ büyük érdi (6a/07-08); Her keçe anası uyķusunda andağ körer kim ol yaş oğlan anasığa aytur... (6b/02-03).

b) ki: yakın bilijiz ki silsile-yi tekvin-i mevcūdāt ... turur (11a/13-14); Bināberin muķaddemāt taķrir ķılır ve el-‘ahd ‘aliü‘r-revāyi ki Alan Kōa neçe müddetdin soij érsiz tul irdi (12a/02-03).

4.2.5 Zarf

4.2.5.1 Yer zarfları

Metnimizde geçen örnekleri şunlardır: alın: alın+ına < altına (7a/04), alın+ığa < aldığı (26a/07, 38a/05, 64b/17), alın+ıda < alında (26a/10, 31a/15); alt: alt+ına < aldına (9a/02); ara (22b/15): ara+da (18a/07, 37a/05), ara+mızda (6b/10), ara+sında (3b/13, 11a/07, 13b/06, 14a/01 vs.), ara+sından (10b/07), ara+sındın (16a/17), ara+larında (65a/15, 65b/14), ara+larında (12b/14, 22b/15, 30b/27, 62b/13 vs.); arı: arı+ğısı (3b/03), art: art+ıdın (26a/08, 26b/04); ast: ast+ında (37b/12), baş (6a/12):

baş+da (59b/14), baş+ta (5a/08), baş+dın (24b/02), çet: çet+i (13b/02), iç: iç+inde (3b/15, 11b/06, 11b/10, 11b/11 vs.), ilgeri (5a/14, 23a/15, 27a/09, 28b/01 vs.): ilgeri+ge (30b/23), ilgeri+tin (40a/11); kat: kat+ında (51b/14); orta (64b/13): orta+sında (20a/18, 20a/18), orta+sından (36b/03); öze (37a/10); tapa (3a/09, 4a/07, 8a/10, 8a/16); tigre: tigre+de (35a/06), tigre+sin (12b/13), tigre+sinde (31b/20, 55b/05); üst: üst+üne (22a/07, 22a/11, 22b/12, 23a/04 vs.), üst+ünde (12a/04, 40a/10, 41b/10); yakın (16a/06, 29a/26, 41b/06, 61a/06); yaq: yaq+ka (36a/01), yaq+da (9b/11, 25a/16), yaq+tın (21b/16, 38a/13, 68a/15), yaq+ıdın (16a/17, 65a/14, 65a/15); yan (15a/17, 40b/04): yan+ga (34b/05), yan+ı (9a/02), yan+ıga (40b/05), yan+ıda (63b/08, 63b/10); yırak (3a/04, 7a/11, 7a/13, 36a/17 vs.) ~ yırak (21a/12): yırak+dın (38b/09); yoqarı (10a/19, 40a/09, 64b/13): yoqar+tın (40a/15).

4.2.5.2 Hal zarfları

Metinde Şu örnekler kaydedilmiştir: andağ (3a/05, 3a/07, 4a/02, 4a/12) ~ andağ (24a/17), andek (33a/13, 35a/17), birge (4b/06, 4b/08, 5a/08, 5b/16 vs.), bir dem (41b/06), iij (10b/09, 24b/01), her hâlde (61b/07, 66b/02, 66b/16, 67a/08 vs.), her-âyine (12a/08), hiç (6b/09, 7a/05, 19a/09, 23a/12 vs.), be-gâyet (29a/09, 34b/17, 55b/07), gâyet (6b/08, 6b/12, 6b/14, 8b/14 vs.), ilik (24b/01), kelbeij (37a/12), kiiij (34b/17, 36b/02), katla (22a/01, 24b/14, 31a/05, 40a/05 vs.), mundağ (16a/18, 28a/06, 29b/15, 31a/09 vs.) ~ mundağ (7b/05, 16a/10, 16a/17, 29b/05 vs.), nâ-gâh (22a/10, 26b/16, 23a/04, 27b/14 vs.), oşandağ (41a/14), tamâmi (28b/12, 29b/27, 32a/17, 34a/03 vs.), tiz (20b/09), uŐbundağ (41b/02), uzağ (37b/05), yaqın (16a/06, 29a/26, 41b/06, 61a/06 vs.), yağuz (12a/03, 61b/05), yağuzın (27a/02) ~ yağuzun (41b/05), yanaşa (16a/18, 67b/09), yanaru (60a/09), yaşurın (6b/06, 6b/15) ~ yaşurun (7a/10, 7b/16, 12a/07, 22b/16), yuvuğ (5a/01, 13b/11, 26b/17, 30a/09 vs.).

4.2.5.3 Zaman zarfları

Metinde tespit edilen örnekler Şu Şekilde sıralanabilir: baki (33a/10), bugün (13b/03, 15b/03, 32a/04, 34b/13 vs.), burun (7a/05, 14a/06, 20a/08, 20b/16 vs.), burunlar (41b/04), burunğı (23a/07, 34b/16), burunğı+dın (41a/07), dâ'im (7b/04,

17a/16, 38a/12, 68b/12 vs.), ebedü'lebed+geçe (69a/10), evvel (1b/01, 2b/18, 2b/18, 4b/11 vs.), imdi (51a/13), irta (42a/04), hemişe (10a/02, 10a/08), henüz (5a/14, 7a/07, 30b/25, 33b/11 vs.), keçe ve künden (68b/07, 68b/12), sojra (11a/08, 11b/10, 34b/06, 38b/12 vs.), sojra+tın (56a/16), sojrsun (28b/01).

4.2.5.4 Miktar zarfları

Metnimizde geçen örnekler şunlardır: artuğ (6a/16, 17b/16, 18b/17, 20b/12), artuğsı (3a/08, 36b/06) ~ artuğ+su (37b/11), az (3a/08, 66b/14, 66b/15), bisyār (3a/17, 3b/08, 5a/03, 5a/07 vs.), iksük (27b/11), kem (23a/05, 35b/07), kem kem (31a/05), köp (3a/04, 3a/06, 3a/07, 5a/03 vs.), öküş (3a/08, 4b/14, 5a/03, 5a/07 vs.).

4.2.6 Edatlar

4.2.6.1 Bağlama Edatları

ammā (18a/01, 29a/27, 32a/04, 32a/18), dağı (18b/06, 34b/11, 37b/01, 63a/02) ~ tağı (3a/12, 3a/16, 3a/16, 3b/05 vs.) ~ tağı (25b/01), eger (6b/03, 6b/05, 7a/13, 33b/15 vs.), hem (3b/08, 4a/01, 4a/07, 5a/01 vs.), illā (38a/03, 32b/03, 38a/07, 41a/01), meger (37b/11), ve (1b/03, 1b/08, 1b/09, 1b/13) ~ vü (1b/02, 1b/02, 1b/04, 2b/18 vs.), veli (11b/15, 17a/02, 17a/04, 43a/02), velikin (18a/01, 29a/27, 32a/04, 32a/18 vs.), ya'ni (4a/04, 4a/14, 4a/17, 4b/11 vs.), yā (6a/05, 9a/01, 9a/03, 25a/07 vs.), yana (4b/17, 6b/09, 8b/12, 15a/12 vs.).

4.2.6.2 Çekim Edatları

berü (69a/16) ~ birü (3a/01, 3a/11, 3a/12, 4b/10 vs.), biri (6a/06) ~ beri (41a/07), birlen (16b/14, 20a/17) ~ bilen (3b/13, 4a/09, 4a/14, 4b/06 vs.), birle (4a/11, 5a/08, 5b/16, 10a/02 vs.) ~ bile (7b/07, 29a/25, 34b/14, 36a/07 vs.), da (16b/01, 28b/21), de (3a/07, 30a/20, 30b/05dağ (3a/11, 37b/02) ~ dağ (28a/01, 28b/08, 38b/11, 39a/02 vs.), dik (3b/12, 3b/16, 4a/14, 5b/10 vs.), digeç (1b/03, 1b/10, 3b/04, 3b/07 vs.), üçün (7a/13, 7b/17, 18a/15, 19a/07 vs.), üze (45a/06, 45a/13, 45b/09, 46b/01 vs.).

4.2.6.3 Kuvvetlendirme Edatları

oğ (8a/11, 10b/15, 10b/16, 24a/16).

4.2.6.4 Nida Edatları

ay (40a/11, 42a/05), yā (66a/09, 69a/10).

4.2.6.5 Tasvir Sesleri

Daha çok olup bitenin çıkardığı sesi belirten tasvir sesleriyle ilgili metnimizde sadece bir örnek rastlanmıştır: çakka çukka it- (41b/12).

4.2.7 Fiil Çekimi

4.2.7.1 Bildirme Kipleri

4.2.7.1.1 Geniş Zaman

Geniş zaman -r (-ur/-ür) ekinin zaman kavramı açısından aynı zamanda şimdiki zaman ve gelecek zaman anlamları da taşıdığı herkesçe bilinir. Metnimizdeki örneklerini şahıslara göre şu şekilde sıralayabiliriz:

Teklik 1. şahıs: -ur-mın/-ür-min: ayt-ur-mın (6b/17), bar-ur-mın (64b/17), kıl-ur-mın (6b/16, 40a/14), yür-ür-min (36b/10).

Teklik 1. şahıs olumsuz -mas-mın/-mes-min: ayt-mas-mın (41a/13), tile-mes-min (36b/09).

Teklik 2. şahıs -ur-sın/-ür-sin: bar-ur-sın (64b/17), bil-ür-sin (40a/11).

Teklik 3. şahıs: -ur/-ür: al-ur (46a/13), bar-ur (12a/09, 12b/01, 13b/09, 13b/13 vb.), bol-ur (10a/23, 13b/02, 13b/02, 13b/11 vb.), inan-ur (12a/14), kal-ur (17a/08), kıl-ur (7b/12, 9a/12, 10a/16, 11a/14 vb.), kel-ür (4a/02, 4a/10, 4a/12, 5a/04 vb.), oltur-ur (3b/04, 12b/07, 12b/11, 29a/20 vb.), uruş-ur (10a/06), yat-ur (41b/15, 62a/11, 63b/08, 63b/08 vb.).

Teklik 3. şahıs olumsuz -mas-dur/-mes-dür: tig-mes-dür (Spb4a/05).

Çokluk 1. şahıs: -ur-mız: ayt-ur-mız (51a/16).

Çokluk 1. şahıs olumsuz -mas-mız/-mes-miz: tın-mas-mız (13a/09).

Çokluk 2. şahıs: -ur-sız: buyur-ur-sız (34a/16), kaz-ar-sız (13a/06).

Çokluk 3. şahıs: -ur-lar/-ür-ler: ayt-ur-lar (3a/12, 3a/12, 3b/10, 4a/01 vb.), bil-ür-ler (5a/15), biyl-ür-ler (34b/08), kıl-ur-lar (18a/06, 20a/10, 40a/01, 43b/12), kel-ür-ler (39a/11).

Çokluk 3. şahıs olumsuz -mas-lar/-mes-ler: ayt-mas-lar (40a/02), bil-mes-ler (6a/04).

4.2.7.1.2 Belirli geçmiş zaman

Teklik 1. şahıs -dım/-dim; -tım/-tim; -dum/-düm: ay-dım (58a/11, 59a/22), başla-dım (31a/22, 56b/12), ber-dim (33b/10, 41a/14), biti-dim (49b/16, 56b/13), bol-dum (7b/01, 41b/14), evgür-dim (69a/12), fermânla-dım (7a/17), kaytar-dım (41b/17), keç-tim (41b/08), keltür-düm (7b/01, 40b/09, 41b/09), kör-düm (41a/14), kıl-dım (7a/13, 7a/17, 7b/01, 38a/01 vs.), koşul-dum (23a/11), otkar-dım (40b/11), sıypa-dım (41b/16), tap-dım (37a/16), tile-dim (7a/11), toğur-dum (12a/08), tur-dum (42a/01), yıkıl-dım (41b/14), yürüz-düm (40b/10).

Teklik 1. şahıs olumsuz -ma-dım/-me-dim: kıl-ma-dım (7a/11, 41b/11), tap-madım (23a/12).

Teklik 2. şahıs -dij/-dij; -duij/-düij: bol-duij (24a/12), kıl-dij (41a/12),

Teklik 2. şahıs olumsuz şekli metnimizde kaydedilmemiştir, ancak diğer örneklerden yola çıkarak onun metnin yazıldığı dönemin yazı dilinde -ma-dij/-me-dij; -ma-duij/-me-düij olduğunu söyleyebiliriz.

Teklik 3. şahıs -dı/-di; -tı/-ti: al-dı (6b/15, 7a/02, 8a/14, 8b/11 vb.), ata-dı (16b/04, 20a/04, 29b/29, 30a/05), ay-dı (6b/09, 6b/15, 6b/17, 7a/03 vs.), başla-dı (6b/07, 20b/08), ber-di (7a/15, 8b/04, 9a/03, 9a/03), biti-di (69b/01), bol-dı (2a/03, 2a/07, 2a/07, 2a/11 vs.), keç-di (20a/12) ~ keç-ti (2a/12, 5a/08, 10b/08, 12b/17 vs.), keltür-di (6b/06, 7b/17, 16b/14, 23b/17 vs.), kör-di (6b/17, 7a/01, 7a/04, 8a/01 vs.), koşul-dı (23a/09, 32a/06, 33a/10), niyâz it-ti (12a/04), tap-dı (7b/13, 20a/19, 20b/12, 21a/08) ~ tap-tı (3b/14, 31a/07, 40b/02), tapıl-dı (4b/14, 5a/17), tile-di (7a/07, 7b/15, 10b/07, 22a/02), tur-dı (34b/06, 42a/04, 55a/09), yıkıl-dı (21b/14, 65a/03).

Teklik 3. şahıs olumsuz -madı/-medi: bar-madı (7a/04), bol-madı (19b/14, 21a/12, 23b/06, 30a/28 vs.), çık-madı (33b/05), im-medi (6b/02), keltür-medi (7a/03), kıl-madı (6b/17, 7a/01, 7a/03, 15a/12 vs.), tap-madı (19a/09), tig-medi (18b/09, 41b/07, 66b/03, 66b/12).

Çokluk 1. şahıs 1. -duğ/-dük; 2. -dımız/-dimiz:

Çokluk 1. şahıs zamirinden türemiş -mız/-miz eki Eski Türkçe'den başlayarak Karahanlı Türkçesi ve sonraki dönemlerde de kullanılmıştır. Çağatayca eserlerde söz konusu ek sadece mutlak gelecek zamanda kullanılıp, görülen geçmiş zamanda -duğ/-dük sıfat-fiilinden gelen -k/-k şahıs eklerine dönülmüştür. Kıpçakça sahasında ise -duğ/-dük ve -dımız/-dimiz eklerinin her ikisi de kullanılmıştır

a) -duğ/-dük: atlan-duğ (38b/17), bitü-dük (43b/14), keltür-dük (65b/10), kıl-duğ (4a/03, 39a/01, 66a/12), öltür-dük (39a/01).

b) -dımız/-dimiz: kör-dimiz (38b/11), kıl-dımız (7b/15, 31a/22).

Çokluk 2. şahıs -dijiz/-diijiz: Çokluk ikinci şahıs için -dijiz/-diijiz eki dışında çok yaygın olarak -ijlar/-ijlar- eki de kullanılmasına rağmen metnimizde sadece ilkinin örneğine rastlanmıştır: koy-dijiz (13a/14).

Çokluk 3. şahıs 1. -dılar/-diler, -tılar/-tiler; 2. -ıştı/-iştı; 3. -uştılar/-üştiler.

-lar/-ler şahıs ekinin yanı sıra metnimizde işdeşlik eki -ış/-iş de belirli geçmiş zaman 3. çokluk şahıs eki vazifesinde kullanılmaktadır. Bazı örneklerde -ıştı/-iştı eklerine +lar/+ler çokluk eki eklenmiştir.

a) -dılar/-diler: ağrı-dılar (8a/06), al-dılar 3b/07, 22b/07, 25a/10, 60a/17), ata-dılar (4b/12, 6a/10, 6b/13, 11a/04), ay-dılar (5b/10, 6a/12, 7b/13, 12a/06), başla-dılar (22b/09), ber-diler (8b/05, 8b/07, 17b/01, 35b/07 vs.), bil-diler (39a/16), biti-diler (32a/13), bol-dılar (4a/10, 5b/07, 5b/08, 7a/13 vs.), keç-tiler (3b/08, 13b/03, 49b/18, 57a/12), keltür-diler (9a/02, 27a/16, 30a/06, 60a/16 vs.), keijeş-tiler (6b/10), kör-diler (34a/05, 38b/10, 38b/11), kıl-dılar (3a/10, 3a/11, 5b/16, 8a/06), koşul-dılar (8b/08, 21a/15), tap-dılar (9a/01), tur-dılar (34b/03, 35a/04, 68a/01),

b). -ıştı/-iştı: kal-ıştı (18b/09).

c) -ıştı-lar/-iştı-ler: kıl-ış-tılar (62a/10), koşul-uştılar (31b/13).

Çokluk 3. şahıs olumsuz -madılar/-mediler: al-madılar (13a/11), bil-mediler (11b/12), çıkar-madılar (35b/10), kıl-madılar (30b/13).

4.2.7.1.3 Belirsiz geçmiş zaman

Teklik 1. şahıs ekleri kaydedilmemiştir.

Teklik 2. şahıs ekleri kaydedilmemiştir.

Teklik 3. şahıs: Bazı araştırmacılar -miş/-miş ve ip/-up tur(ur) şekillerini birbirinden ayırarak sırasıyla anlatılan geçmiş zaman ve belirli geçmiş zaman şeklinde ele almışlardır.⁴⁴ Ancak her ne kadar hem köken, hem de yapı bakımından farklı olmalarına rağmen, bunları karşıladıkları anlamın ortak olması sebebiyle birarada değerlendirmek mümkündür. Metnimizde şu şekiller kullanılmıştır: 1. -miş/-miş; 2 ip/-up turur; 3) -ip-dur/-ip-dür; 4. -ğan-dur.

a) -miş/-miş: Eski Türkçe'den beri kullanılan ek: bol-mış (25b/08, 37a/15, 39a/02), ir-miş (8a/04, 8a/05, 22b/10, 41a/10), ti-miş (19a/15).

b) -ip/-up turur: -p zarf-fiili şeklinin tur- yardımcı fiilinin geniş zaman şekli turur'dan yapılmış bu şekil Kıpçak sahasında Codex Cumanicus'tan itibaren rastlanmaktadır. ayt-ip turur (37b/07), ber-ip turur (34a/15), bol-up turur (41b/04), buyur-up turur (24a/12), sanç-ip turur (27b/15).

c) -ip-dur/-üp-dür: Bir önceki kalıptaki turur yardımcı fiilindeki benzer hecenin düşmesi ile oluşan şekildir. Kıpçakça eserlerde belirsiz geçmiş zamanı belirtmek için oldukça sık kullanılan bir kalıptır. Her iki şekil Çağatayca'nın ancak geç dönemlerine ait eserlerde rastlanmaktadır. al-ip-dur (63a/18), ber-ip-dür (63b/12), bol-up-dur (63b/14), kıl-ip-dur (63b/07), yiber-ip-dür (63b/14).

d) -ğan-dur/-gen-dür: Geçmiş zamanın etkisi hala devam eden tamamlanmış bir hareketini ifade eder.⁴⁵ Metnimizde tek bir örneğine rastlanmıştır: yazıl-ğan-dur (20b/24-25).

Çokluk 1. şahıs ekleri kaydedilmemiştir.

Çokluk 2. şahıs ekleri kaydedilmemiştir.

Çokluk 3. şahıs -mişlar/-mişler: ay-mışlar (65a/04, 65b/09), ti-mişler (60b/16, 61a/17).

4.2.7.1.4 Şimdiki zaman

Şimdiki zamanı da ifade eden geniş zaman eklerinin dışında metnimizde -a zarf- fiil şekline dur-/dür- (< turur) getirilmek suretiyle teşkil edilen -a-dur şekli de şimdiki zamanı bildirmek için kullanılır. Metnimizde çok az sayıda görülen örnekleri ise şunlardır:

⁴⁴ R. Toparlı, *İrşadü'l-Müluk ve's-Selatin*, Ankara, 1992, s. 125-126.

⁴⁵ J. Eckmann, *Çağatayca El Kitabı*, İstanbul, 1988, s. 132.

Teklik 3. şahıs -a dur: naql kıla dur (L28a/).

Teklik 3. şahıs olumsuz: -may-dur/-mey-dür: bol-may-dur (20a/05), tig-mey-dür (24b/05).

Çokluk 3. şahıs olumsuz: -may-dur-lar/-mey-dür-ler: uruş-may-dur-lar (22b/11).

4.2.7.1.5 Gelecek zaman

Metnimizde gelecek zamanı belirtmek için asıl gelecek zaman eki olan -ğay/-gey, -kay/-key eklerinin yanı sıra -ğu sıfat-fiilinden türetilmiş mutlak gelecek zaman ekleri -ğu/-gü-, ku/-kü da kullanılmıştır. Metnimizde geçen örnekleri şahıslara göre şu şekilde sıralayabiliriz:

Teklik 1. şahıs -ğu-m: kıl-ğu-m (34a/16).

Teklik 2. şahıs ekleri kaydedilmemiştir.

Teklik 3. şahıs 1. -ğay/-gey, -kay/-key; 2. -ğu-sı/gü-si; ku-sı/-kü-si:

a) -ğay/-gey, -kay/-key: bar-ğay (10b/07), batur-ğay (39b/11), bol-ğay (3a/03, 3a/04, 3a/05, 3a/06 vb.), buyur-ğay (34b/02), çık-kay (33b/17, 38b/05), it-key (6b/17, 38b/04, 38b/15 vs.), kit-key (37b/11), öt-key (36b/06), tig-gey (39b/15), kel-gey (37b/09, 38a/15, 38b/15), kal-ğay (36b/04, 39b/07, 40a/02, 40a/03), tap-kay (12a/07, 40a/08, 41a/01), tut-kay (38a/13, 38b/15), toldur-ğay (39a/16), toij-ğay (62a/06), yokalt-kay (39b/10), yığıl-ğay (40a/04).

b) -ğu-sı/gü-si, ku-sı/-kü-si: açılığuşı (SPb4a/09), alguşı (SPb4a/10), biyleğüşü (SPb4a/10), içküşü (SPb4a/11), köterilğüşü (SPb4a/07), bolğuşı (SPb4a/07, (Spb4b/01), körüngüşü (SPb4a/08), yolukğuşı (SPb4a/11).

Teklik 3. şahıs olumsuz -mağay/-megey: al-mağay (37b/14, 39a/07, 39b/04, 39b/05 vb.), bol-mağay (39a/03, 39a/04, 39b/08, 39b/08), çıkar-mağay (37b/03), sın-mağay (25b/05), yet-megey (39b/14).

Çokluk 1. şahıs 1. -ğay-mız/--gey-miz; 2. -ğu-mız:

a) ay-ğaymız (51b/04, 51b/07, 54b/04, 55a/17), kıl-ğaymız (7b/15).

b) -ğu-mız: kıl-ğu-mız (SPb1a/03).

Çokluk 2. şahıs ekleri kaydedilmemiştir.

Çokluk 3. şahıs -ğay-lar/-gey-ler: al-ğaylar (36a/15), bar-ğaylar (23a/04), bol-ğaylar (33b/16, 35a/04, 35a/11, 35a/12 vb.), kıl-ğaylar (36a/16, 41a/03).

Çokluk 3. şahıs olumsuz -mağay-lar/-megey-ler: al-mağay-lar (37a/07, 37a/08, 39a/06), ayt-mağay+lar (39b/01, 39b/02).

4.2.7.2 Tasarlama Kipleri

4.2.7.2.1 Şart

Eski Türkçe'de -sar/-ser şeklinde olan şart eki sondaki -r ünsüzünün düşmesiyle Karahanlı döneminden itibaren -sa/-se şeklinde kullanılmıştır. Şart ekinden sonra gelen şahıs ekleri ise görülen geçmiş zamanda olduğu gibidir. Türkçe'de bazı durumlarda -sa/-se ekleri şart anlamının yanı sıra dilek anlamı da taşır.

Teklik 1. şahıs -sa-m/-se-m: kıl-sam (6b/05), öl-sem (27a/09).

Teklik 2. şahıs -sa-ij/-se-ij: bil-seij (40a/14), bol-saij (6b/04, 6b/16), di-seij (7a/16), keltür-seij (7a/14), kıl-saij (7a/14).

Teklik 3. şahıs -sa/-se: atlan-sa (38a/11), ayt-sa (7b/06, 38a/16), ber-se (23a/12), bil-se (34b/02, 38a/17), bol-sa (10a/19, 12a/07, 19b/07, 28a vb.), iç-se (69a/01), kel-se (10a/21, 27a/13, 40b/16, 41a/01), kit-se (9b/07), kıl-sa (37b/14, 37b/17), ön-se (32a/05), oijdur-sa (65a/01), oyna-sa (7b/08), tap-sa (40a/08), tıjla-sa (38a/07), tol-sa (12b/09), toij-sa (62a/07), toğ-sa (41a/05, 41a/06), uyukla-sa (31a/11), yoluğ-sa (27a/14, 27a/14).

Teklik 3. şahıs olumsuz -ma-sa/-me-se: bol-masa (38a/04, 40a/05), tap-masa (40b/16), it-mese (38a/01).

Çokluk 1. şahıs -sa-ğ/-se-k: bar-sağ (62a/06).

Çokluk 2. şahıs -sa-ijiz/-se-ijiz: kıl-saijiz (33b/15).

Çokluk 3. şahıs -sa-lar/-se-ler: ayt-salar (38a/15, 38a/16, 39b/05), bar-sa-lar (38a/05, 40b/16), bol-salar (33b/11, 39a/05, 39b/16), kel-seler (27a/11), kıl-salar (40a/03), it-seler (33b/15, 39a/09).

Çokluk 3. şahıs olumsuz -ma-sa-lar/-me-se-ler: ber-meseler (37a/04), it-meseler (37a/01), kıl-masalar (36b/16, 37a/01, 37a/01, 37a/04), oğu-salar (39b/04), tap-masalar (37a/04), tıjla-masalar (36b/16),), yür-meseler (36b/17).

4.2.7.2.2 İstek

Teklik 1. şahıs 1. -a-yın/-e-yin; 2. -a-yım/-e-yim.

seni al-ayım (7a/14), dōst tut-ayım (7a/14), bol-ayım (7a/16).

Çokluk 1. şahıs 1. -alım/-elim; 2. -alıj/ elii; 3. -alık/-elik; 4. -ayık/-eyik: a) -alım/-elim: kııl-alım (34a/16), ötker-elim (34b/01); b) -alıj/ elii: kııl-alıj (62a/05). c) -alık/-elik: al-alık (41a/11); d) -ayık/-eyik: bol-ayık (25a/08).

4.2.7.2.3 Emir

Emir kipi genelde teklik ve çokluk 2. ve 3. şahıslardan ibaret kabul edilir.⁴⁶ Buna rağmen istek kipinde değerlendirilen teklik ve çokluk 1. şahısları buraya da dahil ettik. Emir kipinde şahıslara göre hem şekil, hem de kronolojik bakımdan farklı ekler kullanılmıştır.

1. şahıs istek-emir eki Eski Türkçe'de -ayın/-eyin şeklindedir.⁴⁷ Karahanlı Türkçesi'nde ise -ayın/-eyin, -yın/-yin, -ay/-ey, ayı/-eyi, -yı/-yi eklerinin yanısıra bazı örneklerde -eyim şekliyle de karşılaşmaktayız. Eski Anadolu Türkçe'sinde ise -ayın/-eyin ekinin yanında teklik 1. şahıslarda -ayım/-eyim şekli de kaydedilmiştir. Çağatayca -ayın/-eyin olan ekler Kıpçakça eserlerde -ayım/eyim (-ğayım/-geyim) şeklindedir. Şecere-yi Terakime'de ise her iki şeklin kullanıldığı kaydedilmiştir⁴⁸. Bunun gibi metnimizde de her iki ek şekli rastlanmaktadır. Ancak teklik 1. şahsın olumsuzunda sadece n son ünsüzün geçtiği -yın/-yin ekleri görülür.

Teklik 2. şahıs ekleri -ğıl/-gil ve onların sedasız şekilleri -kııl/-kil'nin yanı sıra metnimizdeki bir örnekte Eski Türkçe'de de ender görülen ve emir kipine gelen pekiştirme özellikli-çı eki kaydedilmiştir.

Teklik 3. şahıs için Eski Türkçe'de -zun/-zün, -sun/-sün ekleri kullanılmıştır. Aynı devrede -su/-sü, -sunı/-süni ve -çun/-çün şekilleri de kullanılan eklerden metnimizde -sın/-sin şekli kullanılmıştır.

Metnimizde geçen örneklerden sayısal olarak en fazla çeşide sahip ek çokluk 1. şahıs ile ilgilidir. Burada Eski Türkçe'den beri kullanılan -alım/-elim eklerinin yanı sıra Çağatayca'daki -alıj/ elii şekli ile Kıpçakça eserlerde görülen -alık/-elik şekilleri de karışık olarak kullanıldığını görülmektedir. Bununla birlikte günümüz

⁴⁶ T. Banguoğlu, *Türkçe'nin Grameri*, İstanbul, 1974, s. 473.

⁴⁷ *Drevnetyurkskiy Slovar*, Leningrad, 1969, s. 655.

⁴⁸ Z. Kargı-Ölmes, Ebulgazi Bahadır Han. Şecere-yi Terakime (Türkmenlerin Soykütüğü), Ankara, 1996, s. 90.

Kazakça'sında görülen ve eserin yazıldığı dönemin mahalli özelliği olan -ayık/-eyik eki de metnimizde geçen bir örnekte kaydedilmiştir.

Metnimizdeki eserin yazıldığı dönemin diğer bir mahalli özelliği de çokluk 2. şahıs ekinde görülmektedir. Burada Eski Türkçe'den beri kullanılan -iijiz/-iijiz; -uijuz/-üjüz eklerinin yanı sıra aynı ekin günümüz Kazan Tatarca'sında şekli -ıgız/-igiz⁴⁹ kaydedilmiştir. Ancak bu ekin istinsah hatasından kaynaklanma ihtimali yüksektir, zira söz konusu kelimeyle aynı sahifede yer alan benzer örneklerde hep -iijiz/-iijiz; -uijuz/-üjüz eklerini görmekteyiz.

Metnimizdeki emir kipinin şahıslara göre şu şekilleri mevcut olup, aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

Teklik 1. şahıs 1. -a-yın/-e-yin; 2. -a-yım/-e-yim.

a) -a-yın/-e-yin: bol-ayın (7a/16, 24b/12), kıl-ayın (7a/16), öldür-eyin (61b/08).

b) -a-yım/-e-yim: al-ayım (7a/14), ayt-ayım (43b/17), baħşış it-eyim (9a/02), tut-ayım (7a/14).

Teklik 1. şahıs olumsuz 1. -ma-yın/-me-yin: çık-mayın (7a/15), terk itmeyin (8a/05).

Teklik 2. şahıs 1. -ğıl/-gil; -kıl/-kil; 2. -çı

1. -ğıl/-gil; -kıl/-kil: eytgil (38a/03), bol-ğıl (7a/12, 7b/01, 20a/04, 27a/02 vs.), it-kil (38a/03, 38a/04), keltür-gil (7a/17), kıl-ğıl (4a/10), kıyās itkil (38a/04), koy-ğıl (41a/13), yiber-gil (40a/15).

2. -çı: bar-çı (29a/11).

Teklik 3. şahıs -sın/-sin: kayıt-sın (26a/15).

Teklik 3. şahıs olumsuz -ma-sın/-me-sin: çık-masın (27a/15), kıl-masın (23b/11).

Çokluk 1. şahıs 1. -alım/-elim; 2. -alıj/ elij; 3. -alık/-elik; 4. -ayık/-eyik.

a) -alım/-elim: kıl-alım (34a/16), ötker-elim (34b/01).

b) -alıj/ elij: kıl-alij (62a/05).

c) -alık/-elik: al-alık (41a/11).

d) -ayık/-eyik: bol-ayık (25a/08).

Çokluk 2. şahıs 1. -igiz; 2. -iijiz/-iijiz; -uijuz/-üjüz.

⁴⁹ *Tatarskaya Grammatika II. Morfologiya*, Kazan, 1993, s. 137.

a) -igiz: itigiz (40b/12).

b) -iijiz: al-iijiz (12b/16, 22b/07), bar-iijiz (36b/09), bil-iijiz (11a/13), çıkar-iijiz (31a/07), it-iijiz (33b/12, 36b/12, 40b/14), kiter-iijiz (40b/13), kıl-iijiz (36b/07), kör-üijüz (40b/15), öldür-üijüz (27a/11, 27a/15), tigür-üijüz (36b/05, 36b/11), yaşur-ujuz (27a/13), yiber-iijiz (40b/15), yüz ur-ujuz (27a/14).

Çokluk 2. şahıs olumsuz -maiız/-meijiz:

-maiız/-meijiz: bol-maiız (22b/06), boz-maiız (36b/10), çıkar-maiız (36b/10), kıl-maiız (27a/10), tut-maiız (27a/10).

4.2.7.3 İsim- Fiiller

-mağ/-mek: al-mağ (40a/02), al-mağ+a (7a/07), atan-mağ+ka (6b/10), bol-mağ+nı (40a/07), kıl-mağ (35a/02, 38b/17), kıl-mağ+a (24b/14, 25b/03), tapun-mağ+nı (6b/05), tut-mağ (40a/02), tutuşmağ+nı (39a/13), urmağ (37a/06), di-mek (13b/01, 13b/10), öl-mek+ni (36b/09), öltür-mek+ke (8a/06), ti-mek (23b/04, 24a/13, 24a/13, 25b/13 vs.).

Metnimizde yer alan bazı isim-fiiller soyut isim yapan +lık/+lik ekleri alarak fiil kökünün sahip olduğu anlamı tanımlayan birer durum ismine dönüşmektedirler: tartış-mağ+lık (39b/09), unut-mağ+lık (39b/02, 39b/03), uzat-mağ+lık (38a/16), yaraş-mağ-lık+nı (25a/07), biti-mek+lik (31a/22), ti-mek+lik (23b/03).

4.2.7.4 Sıfat-Fiiller

a) -ğan/-gen; -қан/-ken: ağır-ğan (7b/13), at-қан (37b/13, 41b/13), atlan-ğan (38a/11), bahtur-ğan (18b/06), başla-ğan (40a/12), ber-gen (13a/17, 31a/27, 32b/10, 33a/04) ~ bir-gen (9a/03, 9a/04, 33b/10), bol-ğan (4a/05, 12a/09, 15b/01, 20a/02 vs.), buyu-ğan (36b/10), қал-ğan (8a/11, 25b/09, 37b/12), kıl-ğan (13a/13, 20b/03, 22a/03, 27a/04 vs.), kılın-ğan (49b/14), saldur-ğan (68a/10), yığıl-ğan (8b/08), yapa tur-ğan (13a/11), öl-gen (39b/06, 52b/04, 57a/05), yetiş-ken (31a/15).

Olumsuz: ber-me-gen+de (59a/15), bitil-me-gen (32a/02).

Çokluk ekleriyle kullanımı: başla-ğan+lar (11b/09), bol-ğan+lar (11b/10), kaç-қан+lar (38b/12), kıl-ğan+lar (41b/01), kil-gen+ler (69b/13, 69b/14).

İyelik ekleriyle kullanımı: bil-gen+im (7a/15), işit-ken+im (7a/15), ayt-қанı (38a/04, 38a/05), izle-gen+i (11b/16).

İsim hal ekleriyle kullanımı: ayt-ğan+ın (38a/03), al-ğan+ın (25b/10), bol-ğanlar+nı (69a/13), al-ğan+da (62a/02), atlan-ğan+da (33a/12), bar-ğan+da (44b/12), bol-ğan+da (63b/13), al-ğanlar+da (39a/03), t-ken+din (61b/09), t-ken-din (61b/09), yiber-gen-din (28a/03).

b) -r (-ar/-er, -ur/-r): u-ur yer (13a/05, 13a/06), tur-ur biylik (37b/11-12), u ya-ar (62a/01).

c) -uı/-uı: fermn ber-uı-ler (11b/11), it ye-uı (32a/09), i-uı (42b/20), iit-uı (SPb1a/01), ıl-uı (14a/11), oku-uı (SPb1a/01), mest it-kuı (40a/01).

d) -in: aın suv (40b/10).

4.2.7.5 Zarf-Fiiller

a) -p (-ıp/ip; -up/-p): arı-p (34a/13), al-an (19b/06, 54b/14), atlan-ıp (21b/10, 39a/01, 40a/17, 46a/04 vs.), ar-ıp a-ıp (13a/02), aar-ıp (42a/04), bar-ıp (7a/10, 7b/12, 10a/17, 21b/07 vs.), ılın-ıp (66a/12), ılı-ıp (16a/10), oul-up (35a/14, 35b/12, 68a/03), oat-ıp (25a/08, 35a/03, 55b/16), sal-ıp (33a/12), san-ıp (27b/15), min-ıp (67b/08), otur-u-up (15b/10, 21a/06, 24a/16, 27a/01 vb.), t-p (64b/15, 69a/04, 69a/16), tn-p (62a/02).

b) -a/-e: al-a al-a kildi (26a/03), al-a al-a yiberdi (26a/10), z-e (45a/06, 45a/13, 45b/09, 46b/01 vb.).

c) -una/-une; -una/-une: bol-una (45b/19), it-me-une (38a/06), l-une (41a/14), yet-une (26a/09), yet-me-une (22b/05).

d) -ura/-re: batur-ura (25a/13), ıl-ura (23b/12).

e) -may/-mey: ıl-may (69a/01), ululaa al-may (62b/13), tut-may (7a/02), it-mey (41a/04), kel-mey (38a/05), ltr-mey (13a/09), tig-mey (42a/05, 58b/15).

f) -alı/-alı: al-alı (25a/16), uru-alı (22b/01, 22b/11).

g) -ge/-ke: kr-ge (10a/05), iit-ke (8a/02, 8a/05, 8a/08, 26b/03).

h) -anda/-gende: bar-anda (44b/12), ıl-anda (46a/02), ız-anda (38a/07), yaa-anda (62a/03), olturuz-anda (46a/03), kil-gende (55b/02), ltr-gende (15b/15).

4.2.7.6 Birleik Fiil ekimi

Birleşik fiil çekimi metnimizde er- (> e- > i-) yardımcı fiili ile kurulur.

4.2.7.6.1 Belirli Geçmiş Zamanın Şartı

Teklik 1. şahıs -dım/-dim irse: kil-dim irse (41b/06).

Teklik 3. şahıs -dı irse: belgürdi irse (12a/06), bol-dı irse (39b/05), tig-di irse (8b/02), yol ber-di irse (39a/02), tur-dı irse (42a/04).

Çokluk 3. şahıs -dılar/-diler irse: musaḥḥar kıl-dılar ir-se (35a/03).

4.2.7.6.2 Belirsiz Geçmiş Zamanın Hikayesi

Belirsiz geçmiş zaman hikayesi metnimizdeki örneklerde iki şekilde yapılmaktadır. Teklik 3. şahıs 1. -ğan ir-di/-gen ir-di; 2. -up ir-di/-üp ir-di.

a) -ğan ir-di/-gen ir-di: ağrı-ğan irdi (7b/13), baḫtur-ğan irdi (18b/06), bil-gen ir-di (7b/03), bol-ğan irdi (20a/02), kıl-ğan irdi (20b/03, 40a/12), yürügen érdi (65a/16).

b) -up ir-di/-üp ir-di: al-ıp ir-di (17b/20, 17b/21, 18a/01), aytur-up ir-di (18b/09), ber-üp irdi (19b/05, 21b/01), çab-ıp al-ıp ir-di (21b/04), ḥāmīle bol-up ir-di (15b/09), vefāt bol-up ir-di (13a/03), keç-ip ir-di (23b/01), körün-üp ket-ip ir-di (15b/10), kiltür-üp ir-di (23a/16), ḫal-ıp ir-di (21b/13), nikāḥ kıl-ıp ir-di (17b/20),

Çokluk 3. şahıs -p (-ıp/-ip, -up/-üp) ir-diler: aytıp ir-diler (15b/12), ber-ip ir-diler (36a/07), çık-ıp ir-diler (13a/10), kiltür-üp ir-diler (35a/12), oltur-up ir-diler (33b/14), öltür-üp ir-diler (30b/12), musaḥḥar kıl-ıp ir-diler (35a/15).

4.2.7.6.3 Belirsiz Geçmiş Zamanın Rivayeti

Belirsiz geçmiş zamanın rivayeti Çağatayca ve Kıpçakça eserlerde genelde -ğan ir-miş/-gen ir-miş; -ğan iken/-gen iken gibi kalıplarla yapılır. Metnimizde ise bunların yerine zarfi fiil eki -p (-up/-üp)'ün de geçtiği şu şekil kullanılmıştır: ḫayt-ıp ir-miş (8a/05), anıj birle bir bol-up ir-miş (22b/10).

4.2.7.6.4 Geniş Zamanın Hikayesi

Teklik 3. şahıs: -r (-ır/ir, -ur/-ür) ir-di: aḫ-ar ir-di (12b/08, 12b/14), bar-ur ir-di (64b/15), başla-r ir-di (4a/14), biyl-ür ir-di (12a/17), iç-er ir-di (65a/14, 65a/15), inan-ur ir-diler (12a/14), kil-ür ir-di (13a/04), ḫaz-ar ir-di (13a/05), kıl-ur ir-di

(69a/03, 69a/05, 69a/06), kuvala-r ir-di (69a/05), kötek ur-ar irdi (69a/07), kaytıp kel-ür ir-di (7a/08), revān bol-ur ir-di (10a/23), otur-ur ir-di (12b/07, 12b/11), uruş-ur ir-di (10a/06), yığ-ar ir-di (12b/08, 12b/09), yürüt-ür irdi (7b/05), yür-ür ir-di (7b/04, 65a/06).

Çokluk 3. şahıs 1. -r (-ır/ir, -ur/-ür) ir-diler; 2. -r (-ır/ir, -ur/-ür)-lar ir-di.

a) -r (-ır/ir, -ur/-ür) ir-diler: otur-ur ir-diler (3b/04), ayt-ur i-diler (5a/14, 7b/07, 7b/08), ma'lüm kııl-ur ir-diler (9a/12).

b) -r (-ır/ir, -ur/-ür)-lar ir-di: ayt-urlar ir-di (3b/10-11, 18b/03, 40a/04, 42b/19), bil-ürler ir-di (5a/15).

4.2.7.6.5 Geniş Zamanın Rivayeti

Geniş zamanın rivayeti -ur ir-miş şekli ile yapılır. Metnimizde sadece bir örneğe rastlanmıştır: yaman işni tutup yür-ür ir-miş (8a/04).

4.2.7.7 Birleşik Fiiller

Metnimizdeki örneklerden de görüldüğü üzere hareketlerin büyük bir kısmı birden fazla unsur yan yana getirilerek ifade edilmiştir. Daha çok iki unsurdan oluşan bu şekillerde unsurlardan biri Arapça, Farsça ve nadiren de Türkçe bir isimdir, ötekisi ise her zaman Türkçe yardımcı fiildir. Bu yardımcı fiiller çou zaman al-, kııl, it-, ur-, tap-, -ye gibi fiillerdir. Metnimizde kaydedilen birleşik fiilleri şu başlıklar altında toplayabiliriz:

4.2.7.7.1 Tasviri Fiiller

Tasviri fiiller -e/a zarf-fiillerine belirli bazı yardımcı fiiller getirilerek yapılır. Bunlardan al- ve bil- yardımcı fiilleri ile yapılanları muktadirlik ve olabilirlik belirtmek için kullanılır. Metnimizde de bununla ilgili çokça örneğe rastlanmaktadır: ceydamışı it-e al-mağay (39b/12), inkār it-e bilmegeyler (33b/16), keç-e bil-medi (12b/15), kııl-a algaylar (36a/15), kör-e almağay (39b/03), tap-a almadılar (13a/11), min-e al-mağaylar (37a/07-08), öltür-e al-mağay (39b/06), yasamışı it-e al-mağay (39b/14).

4.2.7.7.2 Bir isim ile bir fiilden oluşan birleşik fiiller

Daha çok Arapça ve Farsça ve bazen de Türkçe isimlerin kullanıldığı birleşik fiiller metnimizde oldukça çok rastlanmaktadır.

1. Arapça v Farsça kökenli isimler ve yardımcı fiiller ile yapılan birleşik fiiller:

a) bol- yardımcı fiili ile: cem‘ bol- (21a/05, 22a/09, 22a/14, 23b/05 vs.), def‘ bol- (36b/05), helāk bol- (42a/01), hāmīle bol- (12a/07, 15b/09), hariş bol- (39b/11, 39b/13, 39b/14, 39b/16 vs.), hāsıl bol- (24a/15, 36a/15, 63b/04), ‘ilāc bol- (55a/03), maḫhūr bol- (24a/11), muḫarrer bol- (29b/15, 35a/12), mevḫūf bol- (68a/01), peydā bol- (4a/08, 5b/16, 10b/01, 10b/02 vs.).

b) kıl- yardımcı fiili ile: aḡāz kıl- (68a/14), āşḫārā kıl- (6b/05), cezm kıl- (38b/17), defn kıl- (27b/01, 66b/06, 67a/01, 67a/11), ḡāret kıl- (22a/01, 22a/15, 26a/16, 26a/16 vs.), ḡargāra kıl- (41b/16), helāk kıl- (39a/01, 41b/08), hādīş kıl- (11a/09), ḥamle kıl- (41b/12, 42a/01), ḥavālet kıl- (29b/27, 30a/13), ḥesāb kıl- (17a/06, 17b/02, 20a/17), ḥarāb kıl- (26a/17), ḥurūc kıl- (62a/08), iḥsān kıl- (68b/10), iḫrār kıl- (7a/13), iltifāt kıl- (7a/01, 7b/12, 36b/16).

c) ḳal- yardımcı fiili ile: ‘aceb+ḡa ḳal- (6b/12), hāmīle ḳal- (12a/05, 16b/14).

d) et-it-yardımcı fiili ile: cem‘iyyet et- (24a/07, 25b/16), ḡümān et- (38a/16), helāk et- (6b/17, 14b/21), ḥesāb it- (35b/06), inkār it- (33b/16), ḳabūl it- (9a/13.), ḳaşd it- (22a/10, 22b/16, 38b/15, 41b/06), ḳıyās it- (38a/04, 39a/09), maḫbūs it- (30a/03), mu‘ayyen it- (5b/11), musaḫḫar it- (20b/16, 35b/08), müşāhede it- (11a/12).

e) çik- yardımcı fiili ile: giriftārlik çik- (67a/18).

f) bağla- bahā bağla- (11b/15),

g) kel- yardımcı fiili ile: ḥōş kel- (27b/17).

h) ber- yardımcı fiili ile: i‘lām ber- (64b/16).

i) tigür- yardımcı fiili ile: zaḫmet tigür- (20b/08).

2. -mīş/-mīş ekli Türkçe ve Moğolca fiiller ve yardımcı fiiller ile yapılan birleşik fiiller: asramīş kıl- (37a/01), bişmīş kıl- (41a/12), cırḳamīş kıl- (68b/07), kiijeçmīş it- (41a/02), siyurḡamīş kıl- (56a/15), tamācāmīş kıl- (55a/10), yasamīş it- (37b/15, 38a/01, 39b/13-14) yasamīş kıl- (9b/21, 37a/11, 37b/16), yaylamīş kıl- (26a/01-02, 62a/05).

3. Türkçe isimler ve yardımcı fiiller ile yapılan birleşik fiiller: atı çavı çık- (5a/13, 16a/11), köijül aḡrı- (22b/08), köijül ḳal- (61b/08), kelbeij it- (37a/12), kir

yuv- (7a/09), kötek ur- (69a/07), kolğa tüşür- (22a/04), tizge kil- (40a/11), toğuş kıl- (8a/10, 16a/10, 20b/10, 21b/03 vs.), üstün bol- (20b/10), yaǵşı kör- (37a/03), yığın kıl- (68b/09, 22a/17).

4.2.7.7.3 Yarı Tasvir Fiilleri

-a/-e zarf-fiillerine al-, bil-, ber-, tur-, ǵal-, yaz- gibi yardımcı fiillerinin eklenmesi ile yeterlilik, çabukluk, yaklaşma, süreklilik anlamı taşıyan birleşik fiiller oluşturulmaktadır. Bununla birlikte bu şekildeki fiil gruplarından oluşturulan bazı şekiller kelimelerin anlamlarına yukarıdaki özelliklerden ayrı özellikler katarlar.

Metnimizde geçen bu özellikli birleşik fiilleri şöyle sıralayabiliriz:

a) -p al- şeklinde al- yardımcı filli -p (-ıp/ıp, -up/-üp) zarf-fiiline eklendiğinde fiile, bağlamdaki failin hareketi kendisi için gerçekleştirdiğini belirten bir anlam katar: barıp al- (26b/08, 42b/18), çabıp al- (18a/01, 21b/04, 23a/10), kılıp al-(21b/09, 22a/08), satıp al- (36a/11), tilep al- (37a/06), kilip al- (26a/06). Bazen -p (-ıp/ıp, -up/-üp) ekli zarf-fiilin kendisi de yardımcı fiil durumunda olabilir: nikāh kılıp al- (19b/04), musaǵǵar kılıp al-(17b/21), taşarruf kılıp al- (3b/07).

b) -p bar- kalıbı ise esas harekete eşlik eden başka bir hareketin vazfını göstermektedir: alıp bar- (13a/12, 18a/07, 18a/08, 40a/13), çabıp bar- (38b/10).

c) -p ber- kalıbında ise ber- yardımcı filli -p (-ıp/ıp, -up/-üp) zarf-fiiline eklendiğinde fiile, bağlamdaki failin hareketi başkası için gerçekleştirdiğini belirten bir anlam katar: kılıp ber- (13a/17).

d) -p ket-/kit- şekli fiile hareketin aniden başka bir duruma geçtiğini gösteren bir anlam kazandırır: bolup kit- (5b/05, 11a/06, 14a/17), kaçıp kit- (26b/04), salıp kit- (33a/12), kaytıp kit- (46a/12).

e) -p kör- kalıbı fiile hareketin gerçekleştirildiği, denetlendiği gibi bir anlam katar: kilip kördiler (SPb5a/07).

f) -p ǵal- şekli ise fiile hareketin hızlı şekilde başka bir duruma geçtiğini bildiren bir anlam ilave eder: alıp ǵal- (13a/11, 62a/01).

g) -p kel- şekli de hareketin yavaş yavaş büyüğünü veya azaldığını bildiren anlam katar: -p kel-/kil- şekli ise önce -p (-ıp/ıp, -up/-üp) zarf-fiilinin temsil ettiği hareketin, ardından da yardımcı fiilin temsil ettiği hareketin birbiri ardına gerçekleştiğini göstermektedir: alıp kil- (21b/08, 22a/09, 28a/04).

h) -p yiber- şekli fiile hareketin aniden ve çabuk bir şekilde gerçekleştiği anlamı katar: kovup yiber- (21a/10), koşup yiber- (35b/12).

4.2.7.8 Fiillerde Olumsuzluk

Olumsuz eki metnimizdeki örneklerde geniş zaman dışındaki kiplerde -ma/-me şeklindedir. Geniş zamanda ise -mas/-mes'tir. İlgili örnekleri fiil çekiminde verilmesine rağmen, burada da ayrıca gösterilmesinde yarar görmekteyiz:

Geniş Zaman

Teklik 1. şahıs olumsuz -mas-mın/-mes-min: ayt-mas-mın (41a/13), tile-mes-min (36b/09).

Teklik 3. şahıs olumsuz -mas-dur/-mes-dür: tig-mes-dür (Spb4a/05).

Çokluk 1. şahıs olumsuz -mas-mız/-mes-miz: tın-mas-mız (13a/09).

Çokluk 3. şahıs olumsuz -mas-lar/-mes-ler: ayt-mas-lar (40a/02), bil-mes-ler (6a/04).

Belirli Geçmiş Zaman

Teklik 1. şahıs olumsuz -ma-dım/-me-dim: kıl-ma-dım (7a/11, 41b/11), tap-madım (23a/12).

Teklik 3. şahıs olumsuz -madı/-medi: bar-madı (7a/04), bol-madı (19b/14, 21a/12, 23b/06, 30a/28 vs.), tap-madı (19a/09), tig-medi (18b/09, 41b/07, 66b/03, 66b/12).

Çokluk 3. şahıs olumsuz -madılar/-mediler: al-madılar (13a/11), bil-mediler (11b/12), çıkar-madılar (35b/10), kıl-madılar (30b/13).

Şimdiki zaman

Teklik 3. şahıs olumsuz: -may-dur/-mey-dür: bol-may-dur (20a/05), tig-mey-dür (24b/05).

Çokluk 3. şahıs olumsuz: -may-dur-lar/-mey-dür-ler: uruş-may-dur-lar (22b/11).

Gelecek zaman

Teklik 3. şahıs olumsuz -mağay/-megey: al-mağay (37b/14, 39a/07, 39b/04, 39b/05 vb.), bol-mağay (39a/03, 39a/04, 39b/08, 39b/08), çıkar-mağay (37b/03).

Çokluk 3. şahıs olumsuz -mağay-lar/-megey-ler: al-mağay-lar (37a/07, 37a/08, 39a/06), ayt-mağay+lar (39b/01, 39b/02).

Şart

Teklik 3. şahıs olumsuz -ma-sa/-me-se: bol-masa (38a/04, 40a/05), tap-masa (40b/16), it-mese (38a/01).

Çokluk 3. şahıs olumsuz -ma-sa-lar/-me-se-ler: ber-meseler (37a/04), it-meseler (37a/01), kıl-masalar (36b/16, 37a/01, 37a/01, 37a/04).

Emir

Teklik 1. şahıs olumsuz 1. -ma-yın/-me-yin: çık-mayın (7a/15), terk itmeyin (8a/05).

Teklik 3. şahıs olumsuz -ma-sın/-me-sin: çık-masın (27a/15), kıl-masın (23b/11).

Çokluk 2. şahıs olumsuz 1. -mayın/-meyin; 2. -maiğız/-meiğiz:

a) -mayın/-meyin: çık-mayın (7a/15), terk it-meyin (8a/05).

b) -maiğız/-meiğiz: bol-maiğız (22b/06), boz-maiğız (36b/10), çıkar-maiğız (36b/10), kıl-maiğız (27a/10), tut-maiğız (27a/10).

4.2.7.9 Soru

Metnimizde soru ekinin sadece yuvarlak dar ünlü şekilleri mevcuttur: -mu. Soru ekinin şahıs eklerinden önce geldiği durumlar sıkça rastlansa da, metnimizde soru eki her zaman sondadır: Bizge icâzet bar mu yâ yok mu? (41a/10), ...yâ kaytaluk mu, yâ tağı 11kal'alarını alalık mu (41a/10-11), ...uruşalık mu, ya yok mu, ya yaraşalık mu (25a/07). Ancak bir örnekte soru ekinin şahıs ekinden önce geldiği görülmektedir: bil-ür-mü-sin (7a/10).

TENKİTLİ METİN

[SPb/1a]* 1İşitgüçige hoş kilip okuğuçığa ‘ākılğa fā’idesi bolğay. 2Hem ceddin bilmeklik her bendesige vācib bolğay. İnşā’allahü Ta‘ālā 3her kıaysısını birer faşl beyān kılgumuz turur 4ve Allahü Ta‘ālā huve’l-müste‘ān 5ve huve ‘aleyhi’l-i’timād ve’t-teklān ve şallallahu ‘alā seyyidinā Muḥammed ve ālihi ecma’in. 6Faşl-ı Evvel. 7Cümletü’l-Kristān pādşāh ḥāzretleri Bariş Fidoraviç uluğ 8bik aq ḥāndur. Der-ta‘rif-i eyyām-ı devletihi. Der-medḥ-i esāmi-i işāret-beyān. 9Rabb-i lā yezāl ez-meleküt⁵⁰ ve e’n-nās. <Der->ta‘rif-i aynalası altı ḥan, tögere-10gi tört ḥan, dünyāniij tört burçın biylegen ḥan, ḥalāyıkın 11‘adillik bilen surağan ḥan, yetimlerge raḥm⁵¹ kılıp, çığaylarnı 12toydurgan ḥan, kış ve yaz, ay ve yıl ḥazinede bar mālın Ḥaqq [SPb/1b] 1yolında iḥsān kılgan ḥan, yeti iklim kişverni alğan ḥan, 2taḥt-ı Kāzan, taḥt-ı Ḥāci Tarḥān, taḥt-ı Tura, taḥt-ı Sarayçık 3müsellem ḥan, tağda Tümen, kırdā Çerkes, oyda İştēk, barça 4taşarrufında ḥan, Macar, Baçkır, Rüm vilāyeti <bile> barış kiliş kılgan 5ḥan, yaḥşı atıij çabılsa <...> bilen çabılkağa diğēç çıkkān 6ḥan, Nemeç, Körel vilāyeti hem anlarnı cebin⁵² kılgan ḥan, Kıırım 7bile Türknı hem vehmidin yaprak dik titretken ḥan,. sansız ḥan 8oğlı sulḥānlarnı işiginde tapuğ ittürgen ḥan, o 9yan ḥan, bu yan ḥan, ortasında cümletü’l-kristān pādşāhı 10Bariş Fidoraviç ḥan. Taḥtiij seniij tağğa oḥşar, ḥalkıij 11seniij sāye-yi devletge oḥşar, zātıij seniij mişāl-i ayğa [SPb/2a] 1oḥşar, ‘adliij seniij bulıt-ka oḥşar, fi’liij 2seniij şefā‘at-ka⁵³ oḥşar, ḥayriij seniij teijizge oḥşar. 3İl aşasun, yüz yaşasun atı yaḥşı Bariş ḥan. 4Kulluğ-dın murād ol turur kim maşrıkdın mağribge diğēç barça 5memleket-lernı alıp nuşret kılıcın çabıp düşmān-larına 6zafer tabıp sansız ḥan oğlı sulḥān-larnı esir itip özüne 7kul kıldurdı. Macar, Rüm vilāyeti-din murād ol turur kim andın hem 8mundın hem barış kiliş

* SPb/1a - SPb/5b sahifelerindeki kısım K ve L nüshalarında yoktur.

⁵⁰ meleküt: orjinalinde melekük şeklinde yazılmıştır.

⁵¹ raḥm: orjinalinde raḥim şeklinde yazılmıştır.

⁵² cebin: orjinalinde ilk harfin noktası altta değil üstte gösterilmiştir, ardından fazladan bir elif geçmektedir.

⁵³ şefā‘at: orjinalinde elif yoktur.

itişip, dostuna dost bolup 9düşmânına düşmân bolup dostluk itişti. Nemeç, 10Körel-
din murād ol turur kim anlarniij neçe hezār ƙal‘asın alıp 11taşarruf ƙılıp aldı hem
anlar bularğa oturu turuşurğa mecālî bolmadı. [SPb/2b] 1Zehresi yok irdi, aniij üçün
cebin⁵⁴ atandı Ƙırım 2bile Türkniiij her bir şuvı, yaylağın ƙonuşun alıp, ƙal‘alar
3saldurdı. Cümle düşmânına basruƙ itip, ol sebab 4Ƙırım bile Türk yapraƙ dik titrer
irdi. Nihāyet-siz ħan-5lar, sultānlar özine ƙulluƙ ƙıldurğan-dın murād ol turur 6kim
tört yaƙta dört ħanniij yurtın alıp, özine 7musahħar ƙıldurdı. Gāyet-siz ‘asker sipāh
özine tābi‘ ƙıld-8urdı. Neçe ança hezār tağ-dın murād ol turur kim seniij taħtiijni
9tağğa mişāl ƙıldı-lar, ya‘ni tağni Ĥaƙƙ Tebāreke ve Ta‘ālā 10yerge basruƙ ƙılıp taƙı
seniij devletli taħtiij memleketke 11basruƙ bolğay. Ĥaƙƙ-dın murād ol turur kim sāye-
yi devlet [SPb/3a] 1mişāl seniij ħalkiij devlet-ke oħşar. Aniiij üçün 2barça ħalk seniij
devletiij turur. Pādşāhniij pādşāh-3lığı ħalk birle turur. Ĥaƙƙ-niiij devleti pādşāh birle
turur. 4‘Adliij seniij bulutğa oħşar. Bulit-dın murād ol turur 5kim barça ‘ālem içinde
ins ü cin ü berri vü hoş tıyūrğa 6digeç bārı mevcūd bolup, nebāt giyāhlar “vaħdehu
la-şerik-leh” 7tip mevcūd bolğan-lar ağaç, ot, çöp, ħāşek, gül, seçek-8lerge aşlıƙ
zirā‘at-çilik-ke fā‘idesi barça ħalde tiger. 9Yağmur ayından Ĥaƙƙ-niiij fermāni bilen
yağar. Ol sebab-dın barça 10ħalkğa ‘adliij tiger yağmur mişāl-lik. Zātiiij mişāl-i ayğa
oħşar. 11Ay-dın murād <ol turur kim> barça ‘ālem içinde cānvarğa yaruƙlığı tiger.
Seniij [SPb/3b] 1barça ‘ālem içinde iħsāniij tiger. Sahurğal ƙılıp yarlıƙa-2viiij tiijiz-ge
oħşar. Tiijiz<din> murād ol turur kim deryā turur, deryā 3suvın hiç kim irse içip
tümete almas. Seniij ‘ināyet 4sahurğallariij tā ebedü’l-ebedgeçe, ħazinede māliiij hiç
kim irsege 5berip tükenmes hem iksimes. Der-ta‘rif-i devlet. İdil, Cayıƙ 6iyesi ħan.
Oйда Orus, ƙırda Tatar, barça ulusni ba-7ƙturğan ħan. Tāriħ-niiij miijde törtünde
peydā boldı, Orus 8memleketinde ā‘zam ħān. Devlet aija yār bolup şehr-i Maskevde
altun-9lığ taħtına mingen ħān. Ĥalāyıkın yığıp şāf şāf leşker 10yığıp, düşmānına ƙarşu
turğan ħān. Oijda ve şolda sultā-11nlar, bikler ve mirzālar aç arslan tek her bir
bahādurlar cevlān [SPb/4a] 1ƙılır. Düşmānına zafer tabıp, nuşret ƙılıcın çabıp Çerkes
2bilen Tatarğa. Nemeç Körel boldı ayak astı. Feth ü nuşret bilen 3yeter bolğay Şām
bilen ‘Irāƙ-ğa. Tāriħ miijde bişde mu-4ndağ ħurūc ƙıldı, şedefdin dāne-i incū dik
saçıldı. Her bir 5dānesi Rūm bilen Ĥiṭāyğa tigmes-dür. Aniiij bahāsı ƙün-6din küнге

⁵⁴ bk.dipnot 3.

ziyâde bolsun. Devleti hem bozulmasun. Memleketi 7‘adl kilip, zulm köterilgüsi. Keçe kitip, kündüz bolgusı. 8Bulut arasındın kün közi körüngüsü. Bizniij pād-9şāhımız Bariş hān-niij devleti açılğusı. Dem-be-dem Rūm 10Hıtāynı algusı. Yeti iklim kişverni biylegüsü. Ezel sākisidin 11bir mey içküsü. Fāni dünyāda devlet ve iqbālğa yolukğusı. Barça müyesser [SPb/4b] 1bolgusı inşā‘allah. Der-ta‘rif-i ‘azamet-i umerā-i sipāh. Oijda so-2lda sultān-lar sansız hezār bik-ler ve mirzālar dergāhiijda 3künde tabuğuijğa kilürler. Sansız tümen halkıij bar ‘adl-lık 4terge, saija layık memleketiijde. Her iş saija muvāfık. Devlet-i 5sa‘ādet saija vāmık. Barça ulus içinde Maskev atlıg 6şhriij düşmān-larğa köp-dür. Seniij hālāik kal‘a ve hişār 7içinde toluq atlan digende yüz miij ir anuq, her kapuijda 8her künde beşer yüz saqçiiij bar. Teijri ezeldin saija böyle berdi. 9Taht-ı Süleymān-nı saija rūzi kıldı. ‘Adl kıldı, zulm köterildi. 10Kim sini köre almas, tenide başı ve ne cānı bar. Kim saija kulluk 11kılıp hıdmet kılsa, ‘izzeti artar. Kim köp bilikni bilip köijlide tutsa [SPb/5a] 1devleti artar. Sa‘ādet aija yār bolsa miḥnet-ni kim tartar. Şāf 2karaçu ‘azamet miijer miijer bik-leriiij bar. Aţlanıp çıksa-3ij yer çiçeği dek ala, bārgāh aq ordaij, kökdeki bulıt kibi 4köp ‘askeriiij bar. Ay kibi, kün kibi halk-ğa yaruqluğuiij bar. 5Barça Orus ve Tatar ve Nemeç ve Lapkaniiij Bariş atlıg hānı bar. 6Ne zehresi bar. Düşmāniij-niij ilçi kildi. Maşriq bilen mağrib-7din barça kilip kördiler şimāl bile cenūbdın bu heybet-lik 8leşkerni körmediler. Cihān içinde dünyāniij burçın kizd-9im men. Köp kitāb-lar da oqup hem bildim men. ‘Adl ü inşāf 10haberini hem kördüm men. Bu kāmēt-i şahāvet-i pādşāh hiç 11körmemişim. Künde seniij hayriij iksimes. Hazineijde hiç [SPb/5b] 1māliij tükenmes. Tört tarafğa barıp hiç kimimes. Kim seniij 2şefā‘atiiij-ge uçrasa ölse ökünmes. Ta‘rif-i Bariş tamām.

[1b] 1Faşl-ı Evvel. 2Der-dāstān-hā vü⁵⁵ ābā vü ecdād-ı Çiijgiz hān bimā fihi hikāyet-ı ahvāl* 3anlarniiij qarındaşları ve ol onğa diğec turur.

4Dāstān-ı Dobun Bayan vü Alan Qoa.	Dāstān-ı Alan Qoadın üç oğul.	Dāstān-ı Alan Qoaniij oğlı Bodonçar hān ⁵⁶ .
5Dāstān-ı	Dāstān-ı Dutum ⁵⁸ Menen	Dāstān-ı Qaydu oğlı

⁵⁵ vü: S²da yoktur.

* Destanlar ve bu hikayede (geçen) Cengiz Han’ın ataları hakkında.

⁵⁶ hān: S²da yoktur.

Bodonçar oğlu Dutum ⁵⁷ Menen.	oğlu Kaydu hân.	Bay suiçkur.
6Dâstân-ı Baysuiçkur oğlu Tümine hân ⁵⁹ .	Dâstân-ı Tümine oğlu Kaçbul hân.	Dâstân-ı Kaçbul hân ⁶⁰ oğlu Bartân bahâdur.
7Dâstân-ı Bartân bahâdur oğlu Yesüğe bahâdur ⁶¹ .		

Faşl-ı 8kinçi. Der-dâstân-ı Çiiçiz hân ve uruğ-ı emdâr** ol kim ba'zı hân her 'ahd irdiler 9ve ba'zısı pādşâh-ı ulusda⁶² mu'ayyen irdiler. Barça hikâyeti pādşâhlarınij dünyâ-yı iklimde 10mu'âşır her birisi bir vilâyetde irdiler. Tâ bu zamânga diçeç bu pādşâh-ı vaçt turur.

11Dâstân-ı 12Çiiçiz hân: Yesüğe bahâdurnij oğlu irdi.		11Dâstân-ı 12Ögetey hân: Çiiçiz hânınij üçünçi oğlu 13irdi ve ⁶³ veliyyü'l-'ahd ol irdi.	
13Müddet-i 14'ömri: 15yetmiş ⁶⁴ iki yıl	13müddet-i 14pādşâhlığı: 15yigirmi üç yıl.	14Müddet-i 15'ömri: 16...	14müddet-i 15pādşâhlığı: 16on üç yıl ⁶⁵ .

Dâstân-ı Coçı hân: Çiiçiz hân-nij uluğ oğlu irdi. Anij uruğı bu zamânga diçeç bar ⁶⁶ .		Dâstân-ı Çağatay hân: Çiiçiz hân-nij ikinçi oğlu irdi. Anij uruğı bu zamânga diçeç bar ⁶⁷ .	
Müddet-i 'ömri kurb-i kırk yıl ⁶⁸ .	müddet-i pādşâhlığı. ⁶⁹ ...	Müddet-i 'ömri: ⁷⁰ ...	müddet-i pādşâhlığı: ⁷¹ ...

⁵⁷ Dutum: K'da Tutum.

⁵⁸ Dutum: K'da Tutum.

⁵⁹ hân: S'da yoktur.

⁶⁰ hân: K'da yoktur.

⁶¹ ...bahâdur oğlu Yesüğe bahâdur: K'da ... oğlu dâstân-ı Yesüğe bahâdur.

** Cengiz Han ve Emdar uruşunun destanı.

⁶² ulusda: S'da yoktur.

⁶³ ve: S'da yoktur.

⁶⁴ yetmiş: S'da yoktur.

⁶⁵ 15pādşâhlığı: 16on üç yıl: K'da yoktur.

⁶⁶ Dâstân-ı Coçı hân: Çiiçiz hân-nij uluğ oğlu irdi. Anij uruğı bu zamânga diçeç bar: K'da yoktur.

⁶⁷ Dâstân-ı Çağatay hân: Çiiçiz hân-nij ikinçi oğlu irdi. Anij uruğı bu zamânga diçeç bar: K'da yoktur.

⁶⁸ müddet-i 'ömri kurb-i kırk yıl: K'da yoktur.

⁶⁹ müddet-i pādşâhlığı: K'da yoktur.

⁷⁰ müddet-i 'ömri: K'da yoktur.

⁷¹ müddet-i pādşâhlığı: K'da yoktur.

[2a]

<p>¹Dāstān-ı ²Toluy hān: Çiiğiz hān-niij törtünçi oğlı irdi ³ve vāriş-i yurtı, üyi.</p>		<p>¹Dāstān-ı ²Güyük hān: Ögetey hān-niij zuluğ oğlı irdi. Atasından soij hān boldı.</p>	
<p>⁴Aniij müddet-i ‘ömri: ...</p>	<p>müddet-i pādşāhlığı: ...</p>	<p>⁴Müddet-i ‘ömri: ...</p>	<p>müddet-i pādşāhlığı: ...</p>
<p>⁵Dāstān-ı ⁶Möijke hān: Toluy hān-niij uluğ ⁷oğlı irdi. Güyük hāndan⁷² soij hān⁷³ boldı.</p>		<p>⁵Dāstān-ı ⁶Qubılay hān: Toluy hān-niij ikinci ⁷oğlı irdi. Möijke hāndan soij hān⁷⁴ boldı.</p>	
<p>⁸Müddet-i ‘ömri: ...</p>	<p>müddet-i pādşāhlığı: sekiz yıl.</p>	<p>Müddet-i ‘ömri: seksen üç yıl</p>	<p>müddet⁷⁵-i pādşāhlığı: otuz beş yıl.</p>
<p>⁹Dāstān-ı ¹⁰Temür hān: Qubılay hān-niij oğlı-niij oğlı ¹¹irdi kim bu zamānda hān ol turur.</p>		<p>⁹Dāstān-ı ¹⁰Hülagü hān: Toluy hān-niij ikinci oğlı ¹¹irdi. İrān-zeminde pādşāh boldı.</p>	
<p>Müddet-i sinn-i ¹²mübārek ol ‘ahd</p>	<p>müddet-i zamānı kim ez-cülüs ol keçti.</p>	<p>¹²Müddet-i ‘ömri aniij kırk sekiz yıl.</p>	<p>müddet-i pādşāhlığı aniij on⁷⁶ yıl.</p>
<p>¹³Dāstān-ı ¹⁴Abaqa hān: Hülagü hān-niij uluğ oğlı irdi ¹⁵kim atasından soij pādşāh boldı.</p>		<p>¹³Dāstān-ı ¹⁴Teküder Aḥmed: Hülagü hān-niij oğlı irdi. ¹⁵Abaqa hāndan soij pādşāh boldı.</p>	
<p>Müddet-i ¹⁶‘ömri aniij⁷⁷ ...</p>	<p>müddet-i pādşāhlığı on sekiz yıl irdi.⁷⁸</p>	<p>Müddet-i ‘ömri aniij ...</p>	<p>müddet-i pādşāhlığı iki yıl irdi.⁷⁹</p>

⁷² hāndan: K hān

⁷³ soij hān: S’da yoktur.

⁷⁴ S: -

⁷⁵ K: -

⁷⁶ S: -

⁷⁷ K: -

⁷⁸ K: -

⁷⁹ K: -

<p>17Dāstān-ı 18Argun hān: Abağa hān-nıij uluğ⁸⁰ oğlu irdi [2b] 1kim Aḥmedden soij pādşāh boldı.</p>		<p>16Dāstān-ı 17Keyḥātu hān: Abağa hān-nıij oğlu irdi. 1Argun hāndan soij pādşāh boldı.</p>	
<p>2Müddet-i ‘ömri ...</p>	<p>müddet-i pādşāhlığı yeti yıl.</p>	<p>2Müddet-i ‘ömri ...</p>	<p>müddet-i pādşāhlığı üç yıl⁸¹ toquz ay.</p>
<p>3Dāstān-ı 4Sultān Sa‘id Ġāzān hān: Argun hān-nıij 5uluğ oğlu irdi. Keyḥātudan soij pādşāh 6boldı.</p>		<p>3Dāstān-ı 4cülüs-ı mübārek şāhinşāh-ı islām 5Olçaytu Sultān ḥalledallahu mülkühü.</p>	
<p>Müddet-i ‘ömri 7otuz üç yıl altı ay.</p>	<p>müddet-i pādşāhlığı sekiz yıl toquz ay.</p>	<p>6Müddet-i 7yaşı sinn- i mübārek anıij 8bu ‘ahd</p>	<p>6müddet-i 7salt[anat anıij ab-ı] pāyında bolsun.</p>

⁸Şi‘r

⁹Müşkilāti-rā ki ‘aql ez-derk-i ān kâşır şevd

Nefs-i derrākeş be-burhān güyed ez-her-yek
cevāb

¹⁰Der-şeb er ḥ‘āhed be-mu‘ciz rāh bi‘nmāyed be-
ḥalk

Ger zi piş-i ḥātır-ı vaḳḳād ber-dāred ḥicāb

¹¹Şi‘r-i Ġāzāni

¹²Zi-şüd bāzār-ı din ü kār-i devlet der-girift

Bā-şeh-i giti Ġāzān Ḥān dīn-i peygamber girift

¹³Revnāḳ-ı şer‘-i muṭahhar-rā esās-ı nev nihād

Resm-i şirk ü küfr ü bid‘at-rā be külli ber-girift

¹⁴Şi‘r-i Ġaznevi

¹⁵Bāḳi be-ḳayd-i ḳāfiye mānde‘st der-cihān

Āşār-i ḥüsn-i siret-i Maḥmud Ġaznevi

¹⁶Şi‘r-i Çiijgiz Hān

¹⁷Be-ferzend zinde‘st nām-ı peder

Be ferzend bāki‘st kām-ı peder

¹⁸Bāb-ı evvel ez-mücelled-i evvel ez-kitāb-ı Cāmi‘üt-Tevāriḥ der beyān. Ḥikāyet-i
zāhir-i etrāk ve keyfiyyet-i inşi‘āb anlarnıij be-ḳabā‘il-i muhtelif ve şerḥ-i ḥāl-i ābā
vü ecdād. Her ḳavm ber-sebil-i külli ve in bāb müştemilest ber-dibāçe ve çeḥār faşl.
[3a] 1Faşl-ı dibāçe.⁸² Ḳadimü‘l-eyyām-dın birü her ıḳlimde dünyādağı ḥalk 2şehr

⁸⁰ K: -

⁸¹ K: -

⁸² L: *Hezā der-beyān Oğuz-nāme-i evvel ez-kitāb-ı Cāmi‘üt-Tevāriḥ* ibaresi geçmektedir.

olturuşluk bolsun ve şahrâda olturuşluk bolsun anlarnıij hadd-i 3nihâyeti⁸³ yoq irdiler. Huşûşan anlarnıij vilâyetleri murğ-zâr bolğay. Ot 4seçekleri köp bolğay. Oşal ‘imâretlerdin⁸⁴ şehrdin yırağ olturğanları 5şahrâda olturuşluk kavm-lar ol şehir halkıdan köprek bolğay. Andağ kim 6yerleri İrân-zeminde ‘Arab-mülk⁸⁵ bolğay. Çöllerinde suvsız ot köp 7bolğay. Andağ kim⁸⁶ yer⁸⁷ da⁸⁸ tivege münâsib bolğay, neçük otnı köp yigey ve suvı 8gaz {bolğay}. Bu sebab-din ‘Arab⁸⁹ uruğı aymağı ‘Arabnıij⁹⁰ artuqsı boldı. Öküş 9‘Arab⁹¹ ol yerde, anda boldı. Anlarnıij kim hesâbı yoq, Mağrib tapa bolğay. Hindü 10deryâsı yaqasında vağan kıldılar. Qışlağ yaylağ yürür köçer tuvar qarasin 11otqarıp ol yerde menzil kıldılar. Uşbunıij dağ kavm-nı evveldin birü, qadim¹²ü’l-eyyâmdın birü anlarnı Türk tip ayturlar ve tağı ayturlar yazı şahrâda ve ta¹³ğlarda ve kırlarda vilâyet-i Deşt-i Qıpçak ve Rus ve Çerkez⁹² ve Başğırd ve Talas ve Şayram 14ve İbir Sibir⁹³ ve Bolar, Anqar suv tâ hadd-i vilâyet-i Türkistân ve Uyğuristân meşhür 15turur, ol anıij⁹⁴ suvlarında vağan itip yaylağ⁹⁵ kışlağ itken Nayman kavm 16turur ve tağı Ertiş ve Qara Qorum ve tağı Altay tağ, Orğan suvı, vilâyet-i Qırkıız, Kem-17Kemciyut yürer yerleri yaylağ ve kışlaqları bisyâr bilgi-li turur. Her biri-si-nıij [3b] 1Moğolistân yeri Kereyit kavmı neçük kim Onan ve Kelüren ve Talan Balcius ve Burqan 2Qaldun, Köke Naur ve Buyir Naur⁹⁶ ve Qarqat ve Köyin ve Ergene⁹⁷ ve Qalayır⁹⁸ ve Sileije ve Bar³kuçin Töküm ve Qalalçin Elet ve Ötküh kim andın arığı-sı sedd-i Hıtây turur. Tamâmı 4anlarnıij uruğı ol yerlerde olturur irdiler⁹⁹. Bu zamânga diğec meşhür turur 5ve tağı tamâmı vilâyet-i Çin ve Hind ve Keşmir ve İrân-zemin ve Rum ve Şâm ve Mısr kuvvet⁶lık ve küçlük

⁸³ nihâyeti: K. nihâyet

⁸⁴ ‘imâretlerdin: L. ‘imâret-leri-din

⁸⁵ ‘Arab-mülk: L. Ğarab mülki

⁸⁶ andağ kim: K. anda

⁸⁷ yer: L. yerler

⁸⁸ da: L. -

⁸⁹ ‘arab: L. Ğarab

⁹⁰ ‘arabnıij: L. Ğarab-nıij

⁹¹ ‘arab: L. Ğarab

⁹² Çerkez: S. Çerkez-ke

⁹³ İbir Sibir: S. İbir ve Sibir

⁹⁴ anıij: K. -

⁹⁵ yaylağ: K. yağlağ

⁹⁶ Buyir Naur: S., L. Bur Naur

⁹⁷ Ergene: S. Ezgene

⁹⁸ ve Qalayır: K. -

⁹⁹ irdiler: S., L. ve

devlet-lıg irdiler. Birbirine yağı irdiler ve köprek rub‘-i 7meskûn tahtın taşarruf kılip aldılar. Ol kavm ol kündin bu künge diğec 8bisyâr kavm bolup keçtiler ve hem zamānda her uruğdın her biri-sindin¹⁰⁰ birer 9birer uruğ bolup birbirisidin ayrıldılar. Her birisine birer at atandı 10filān uruğ¹⁰¹ tip ve tağı Oğuzniij barça kavmın ol vaqıtta Türkmān tip aytur₁₁lar irdi¹⁰². Anlarniij uruğları birbiri-sinden¹⁰³ ayrılıp her biri-si bir sebebdin 12munuij-dik at atandı. Mişāl-i Kıpçak ve Qalaç ve Qanklı ve Qarluğ ve tağı öiijn kavm 13bular bilen birbiri-sige yavuç-raq idi. Bu zamān-da¹⁰⁴ Moğol arasında at atanıp 14şöhret taptı. Neçük kim Calayir, Tatar, Oyrat, Merkit ve tağı andın başqa ba‘zı kavmlar 15Moğol içinde irdiler her biri-si-niij bir¹⁰⁵ pādşāhı bar irdi¹⁰⁶. Neçük kim Kereyit, Nayman, 16Oijut anlar mişāl-lik kim qadimü‘l-eyyāmdın berü munuij-dik atları ma‘lūm turur. 17Qonqrat, Qorulas, İgires, İlçigin, Uryaijkit, Kelkenüt. Anlardın öiijn-ni [4a] 1ve ğayr hem¹⁰⁷ cümlesin Moğol Dürlikin tip ayturlar ve tağı kavm-i Nirūn kim hāş Moğol 2turur. Andağ kim öiijn kavmlarnı meşrūh ve mufaşşalda tilese kelür. Şerhin 3muhtaşar kılduğ.

3Fihrist.

4Esāmi-i aqvām-i etrāk ya‘ni kitāb-sız şahrā olturuşluğ kavm-nı tamāmısın Dip 5Yaquy-niij tört oğlından bolğan turur. Dip Yaquy Ebulca hān-niij oğlı turur. 6Ebulca hān Nūh peygamber ‘aleyhi’s-selām-niij oğlı turur. Ebulca hān-nı Nūh ‘aleyhi’s-selām şimāl¹⁰⁸ 7tapa yiberdi, şimāl-niij kün toğuşı, şimāl-niij kün bağışı ol yerge yiberdi¹⁰⁹ ve hem 8Qara hān ve Or hān ve Kür hān ve Küz hān bular anda peydā boldı. Qara hān-niij oğlı Oğuz 9atandı. Neçe yıl pādşāhlık biyledi. Ba‘zı qarındaşları bilen bir idiler, iki bölek 10boldılar ve şerh cümle tilese¹¹⁰ kelür tā ma‘lūm kılgıl. Şu‘be-i Oğuz kim Qara hān-niij 11bilgi-li oğlı turur ve ba‘zı ağaları ve ba‘zı ağa oğlanlar<ı> anıij birle bir idiler. Teb‘a. 12Oğuz¹¹¹ uruğın andağ tilese¹¹² kelür kim

¹⁰⁰ her biri-sindin: S., L. her birisidin

¹⁰¹ uruğ: K. ruğ

¹⁰² ayturlar irdi: S., L. aytur irdi-ler

¹⁰³ birbiri-sinden: S. birbiri-siden

¹⁰⁴ zamān-da: L. zamānede

¹⁰⁵ bir: S. -

¹⁰⁶ bar irdi: S., L. -

¹⁰⁷ ve ğayr hem: L. -

¹⁰⁸ şimāl: K. -

¹⁰⁹ şimāl-niij kün toğuşı, şimāl-niij kün bağışı ol yerge yiberdi: S., L. -

¹¹⁰ tilese: S., L. tile

¹¹¹ Oğuz: K. Oğuz-niij

Oğuzniij altı oğlu bar irdi. Altı ¹³oğlu-niij her biri-si-niij tört oğlu bar irdi ve taqı Oğuzniij altı oğlu oij qol¹¹³ ¹⁴bilen sol qol-nı başlar irdi. Munuij-dik mücebde Dest-i rāst, ya'ni ¹⁵oij qol¹¹⁴

Kün hān,	Ay hān,
Qayı, Bayat,	Yazır, Döger,
Alqa{r} evli, ¹⁶ Qara evli,	Dordurğa, Yaparlı,
Yulduz hān,	
Avşar, Qızıq, Bigdili, Qarqın,	

¹⁷Dest-i çep, ya'ni¹⁵ sol qol

Kök hān,	Taq hān
[4b] ₁ <Bay>ındır, Biçene,	Salur, İymür
₂ Çavuldur, Çepni,	Ala yuntlı, Ü[re]gir
₃ Diiyiz hān	
₄ Yigdir, Bügdüz	
⁵ Y1{n}va, Qınıq	

⁶Teb'a. Oğuzniij ba'zı ağa oğlanları bilen birge irdiler. Uyğur, Qanqlı, ⁷Qıpçaq, Qarluq, Qalaç, Ağaçer Oğuzniij ağaları-niij uruğı, Or hān ve Kür hān ⁸ve Küz hān aniij ağa oğlanları kim Oğuz bilen¹¹⁶ birge irmes irdiler ve bu qavm ⁹iki bölek irdiler. Biri-si ol kim anlarniij atları mufaşşal ma'lüm irmes ve taqı bir ¹⁰böleki-niij tafşilde ma'lüm turur. **Teb'a.** Qavm-niij özleri qadimden birü ¹¹anlarniij uruqları ma'lüm boldı.

Qısm-1 evvel ya'ni evvelğı bölek. Qavm kim barızdur bu zamān-da¹¹⁷ anlarnı Moğol tip atadılar velikin anlarniij aşlı at-ları Moğol ¹³irmes irdi. Ne bu lafz soij zamān-da anlarga Moğol tip çıktı. Uşbularniij ¹⁴her uruğı öküş qavm bolup yürdiler. Her biri-si-niij atları mu'ayyen tapıldı, ¹⁵neçük kim Calayir, Sunit, Tatar, Merkit, Körlüt¹¹⁸, Tamğalıq, Tarğut, ¹⁶Oyrat, Barğut, Qurı, Töles, Tümen¹¹⁹, Bulğaçın,

¹¹² tilese: S., L. tilese-ler

¹¹³ qol: S., L. -

¹¹⁴ ya'ni oij qol: S., L. -

¹¹⁵ ya'ni: S., L. -

¹¹⁶ bilen: L. birle

¹¹⁷ zamān-da: S., L. zamāne-de

¹¹⁸ Körlüt: L. -

Kermüçin, Orasut, Teleijüt, 17Kestimi, Uryanķut, Ğorıķan, Saķa. Yana **ķısm-i düvüm** [5a] 1ya'ni ikinçi bölek. Ğavm-i Bolar hem uşbu cemā'atlarğa yavuķ şahrāda olturuşluk turur. 2Bu Ğavm ma'lüm turur kim Tācık anlarını Moğol tip ayturlar. Bu cemā'atlar kim Ğavm3ları bisyār öküş turur¹²⁰, köp turur. Uşbulardın ba'zı uruğ-ları ma'lüm 4boldı. Mufaşşal şerh anlarını aħvālin tilese kilür neçük kim Kereyit¹²¹, Nayman, 5Oijut, Taijķut, Bekrin, Ğırķız. **Teb'a**. 6Ol Ğavm ma'lüm turur kim aşıl anlardın iki kim irse Ergene-ķolğa bardılar. Yıl yıldan 7anlar köp boldı-lar¹²². Anlarını uruğı öküş bisyār boldı. İsm-i cins lafz-ı Moğol 8yosununça¹²³ keçti-ler¹²⁴ ve taķı öije¹²⁵ Ğavm-dın anlar birle birge irdi-ler¹²⁶. Evvel başta anlarını 9zamānında bu lafz irdi ve bu bir Moğol bir Ğavm irdi. Ğıtābsız Ğavmdın 10irdi-ler¹²⁷ ve neçük kim 'ināyet-i ezeldin¹²⁸ anlar haķķında Ğurb tört yüz yıl zamān keçken-11din soij anlarını uruğı bisyār köp boldı. Anlarını keşreti öjini 12Ğavm-dın artuķraķ boldı. Anlarını Ğuvvet-i devletleri öjini Ğavm-dın¹²⁹ vilāyetlerde 13atı çavı çıktı, neçük kim ekşer Etrāknı Moğol tip ayturlar. Andağ kim mundın 14ilgeri Tatar ğālib irdi. Cümle ni Tatar tip aytur idiler¹³⁰ ve henüz 'Arab 15ve Hind ü Ğıtay Tatarnı bilürler irdi ve¹³¹ bu Moğollar aşl¹³² iki bölek bolup ötti-ler. 16Evvel Ğısm, ya'ni evvel bölek uruğı aşli Moğol Ğavmı-dan irdi¹³³. Ergene-17ķolda irdiler taķı andın çıkıp keldiler ve her biri-si-niij atı yolu maşşüş tapıldı. [5b] 1Oşal yerden çıkıp keldiler. Neçük kim¹³⁴ Nököz, Uryaijķıt, Ğonķırat, İgires, 2Olķunut, Ğorlas, İlçigin, Ğuijliut, Oronavut, Ğoijķitan, Arulat, 3Kelkenüt, Nuncin, Uşin, Suldus, İldürgin, Bayarat, Kiijet. **Ğısm-i düvüm**, 4ya'nı ikinçi bölek, kim ol Ğavm turur kim¹³⁵ Dobun Bayan-niij biçe

¹¹⁹ Tümen: S., L. -

¹²⁰ turur: S., K. -

¹²¹ Kereyit: K. -

¹²² boldı-lar: K. boldı

¹²³ yosununça: S. yosunuça

¹²⁴ keçti-ler: K. keçti

¹²⁵ öije: L. özge

¹²⁶ irdi-ler: L. idi-ler

¹²⁷ irdi-ler: K. irdi

¹²⁸ ezeldin: S., L. -

¹²⁹ Ğavm-dın: S., K. -

¹³⁰ idiler: S., L. irdiler

¹³¹ irdi ve: K. -

¹³² aşl: S., L. aşli

¹³³ irdi: L. turur

¹³⁴ neçük kim: S., L. -

¹³⁵ kim: L. -

hātūnı¹³⁶ Alan Ƙoa atlığ irdi¹³⁷. 5İriden soij öldi. Ol hātūndın üç¹³⁸ ođul toğdı. Andın neçe uruđ bolup kitti. 6Aşlı¹³⁹ Dobun Bayan Moğoldın irdi ve Alan Ƙoa Ƙavm-i Ƙorlasdın irdi ve bu Ƙavm soij¹⁴⁰ 7iki kısım boldılar.

Nirun-ı 8mutlağ anlar on altı uruğ Ƙavm boldılar.	Nirun 8kim anlarını Ƙıyat tip ayturlar. Ƙatađın, Salciut, Tayciut,
On altı Ƙavm munlar tururlar ¹⁴¹ .	Ƙıyat digenleri bu turur ¹⁴² . 9Ƙıyat-ı 10mutlağ munuij-dik mücebde. 11Yürgin, Ƙaişiyut, Ƙıyat bisyār
9Hertegen, Cenes 10ve Sicut Doijuz ¹⁴³ tip, soij aydılar, 11Noyaqın, Duryan ¹⁴⁴ , Maijđut ¹⁴⁵ , Dörben ¹⁴⁶ 12Barin, Barulas, Hedergin, 13Curyat, Burat, Doğlat ¹⁴⁷ , 14Yesüt ¹⁴⁸ , Sügen, 15Ƙaijđıyat ¹⁴⁹ .	12Ƙıyat 13Borđıđın ya'ni eşhel-i çeşm anlarınıij 14uruğı Ƙiijgiz hān atası boldı. 15Ƙiijgiz hānniij uluđ ¹⁵⁰ atasınıij evvel mensūbda irdi ¹⁵¹ -ler.

16Faşlı-ı evvel der-tārīh-i hikāyet. Ƙavm-i Ođuz yigirme¹⁵² tört uruđ boldı. Ma'lūm oğlan-ları-dan toğan ve ba'zı ađa inisinden¹⁵³ toğan-lar kim anıij birle birge irdiler. Ƙavm-i Uyđur ve Ƙıpçađ ve Ƙanđlı ve Ƙarluđ ve Ƙalađ. Bu halklar peydā boldı. Hükemālar¹⁵⁴ nağlı kıldılar be-mücebi kim tevārīh-i İslāmiyyeden ma'lūm turur, 17Tevrāt-i beni İsrāilde meşūr turur¹⁵⁵. Nūh peyđamber 'aleyhi's-selām yerni cenūbdın tā şimālğa [6a] ıdıgeç üç kısım kıldı. Evvel Hām-ğa <birdi> öz oğlan-ları

¹³⁶ ...Dobun Bayan-niij biçe hātūnı...: L. ...Alan Ƙoa atlıđ biçe hātūnı irdi

¹³⁷ irdi: K. -

¹³⁸ üç: L. bir

¹³⁹ aşlı: L. -

¹⁴⁰ soij: L. -

¹⁴¹ on altı Ƙavm munlar tururlar: K. -; L. on altı Ƙavm bunlardur.

¹⁴² Ƙıyat digenleri bu turur: K. -

¹⁴³ Siciut doijuz: S., -

¹⁴⁴ Duryan: S. -; L. Urut

¹⁴⁵ Maijđut: K. -

¹⁴⁶ Dörben: K. -

¹⁴⁷ Doğlat: L. Doğlan

¹⁴⁸ Yesüt: L. Yesün

¹⁴⁹ Ƙaijđıyat: L. Ƙaijđıyat

¹⁵⁰ uluğ: L. uruğı

¹⁵¹ irdi-ler: K. irdi

¹⁵² yigirme: S. yigirmi

¹⁵³ inisinden: S., L. inisiden

¹⁵⁴ hükemālar: K. be-mücebi kim hükemālar...

¹⁵⁵ turur: L. dur turur

Sūdān atası irdi, ya‘ni ara zengi-2ler turur¹⁵⁶, Hindūstān memleketinde anij nesli turur¹⁵⁷. Ortasin Sām-a birdi¹⁵⁸. ‘Arabnii Fārsnii atası irdi¹⁵⁹, ya‘ni ‘Arab ü ‘Acem anij nesli¹⁶⁰ turur ve üçüni-si kim Yāfeṣ Etrākniij atası turur, 3ya‘ni itāb-sız kün touṣındaı alk anij nesli¹⁶¹ bolay. Yāfeṣni kün touṣı tapa¹⁶² yiber4di. Moollar¹⁶³ ve Trklr soijratın bu sözni surarlar likin Trklr Yāfeṣni Ebulca ān tip ayturlar ve¹⁶⁴ muaa bilmes-ler bu Ebulca ān Nūḥ ‘aleyhi’s-selām-niij öz olı irdi, 5yā olı-niij olı irdi¹⁶⁵. İllā¹⁶⁶ evvel bir müttefik irdi. Ol kim anij nesli¹⁶⁷ irdi. Evvel zamāndan biri tamām-ı Moollar ve eṣnāf-ı Etrāk¹⁶⁸ ve ṣaḥrāda olturanlar anij nesli¹⁶⁹ turur. Anij ṣerḥin 7muniij-dik mūceb-de tarır ılındı kim Ebulca ān ṣaḥrāda olturuṣluk irdi. Anij 8yaylaı Or ta taı ve Kr ta digen ta irdi¹⁷⁰ kim ‘azim ulu büyük irdi. Ol yerler9de ṣehir turur ana tam-dan ve ıṣlaı anij ol yerde yrr. Yerleri-niij atı Yursu 10ve aıyan ve ar orum turur ve ara orum tip soij atadılar ve ṣehr-i Talas, 11arı Ṣayram¹⁷¹ ol yerge yavura turur. Ol ṣehr adim ü ‘azim ulu turur kim irse krp 12kildi, aydılar ol ṣehrni, baṣ ayak-ke dige aynalası¹⁷² bir knlk yer turur ve ır 13dervāzesi bar turur. Bu zamān-da ol yerde muim mslmān bolay. Mslmāna tābi‘ bolay 14ve bu Ebulca ānniij olı bar irdi Dip Yauy atlı. Ma‘nā-yı Dib taḥt yeri, manṣıb 15bolay, Yauy ulu, klk, uvvet-li¹⁷³ bolay ve bu oul-niij ṣevket ve¹⁷⁴ esbābı 16ve pādṣāḥlıı tamāmı sı artu irdi. Ṣol atadan trt oul irdiler. Anlarniij atı 17ara ān ve Or ān ve Kr ān

¹⁵⁶ turur: L. -

¹⁵⁷ Hindūstān memleketinde anij nesli turur: K. -; L. Hindūstān memleketinde anij neslidir.

¹⁵⁸ ortasin Sām-a birdi: S., K. -

¹⁵⁹ ‘Arabnii Fārsnii atası irdi: S., K. -

¹⁶⁰ nesli: K. faṣlı

¹⁶¹ nesli: K. faṣlı

¹⁶² tapa: K. -

¹⁶³ Moollar: L. Mool

¹⁶⁴ ve Trklr soijratın bu sözni surarlar likin Trklr Yāfeṣni Ebulca ān tip ayturlar ve: K. -

¹⁶⁵ yā olı-niij olı irdi: S., K. -

¹⁶⁶ illā: S., L. meger

¹⁶⁷ nesli: K. faṣlı

¹⁶⁸ eṣnāf-ı Etrāk: S., L. eṣnāf ve Etrāk

¹⁶⁹ nesli: K. faṣlı

¹⁷⁰ digen ta irdi: K. digen irdi ta irdi.

¹⁷¹ arı Ṣayram: S. arı ıram; K. {Müte}arı İJayram.

¹⁷² aynalası: L. aylanası

¹⁷³ klk uvvet-li: K. uvvet-li klk avm

¹⁷⁴ ve: S., L. -

ve Küz hân ve mecmû‘ ol qavm kâfir irdiler¹⁷⁵. Qara hân atası [6b] 1turğan yurtında¹⁷⁶ irdi. Ol yerde¹⁷⁷ Qara hânniij bir oğlı toğdı. Ol oğul üç keçe kündüz anası-2niij sütün immedi. Bu sebab-din anası yığlap tazarru‘ kıldı ve her keçe anası uyqusında 3andağ körer kim ol yaş oğlan anasığa aytur: Ay ana! Eger Hudâyğa tapunsaij, ol Hudâyğa¹⁷⁸ muhibb 4bolsaij seniij sütüni imermin. Ol hâtün kim be-vâsıta ol kim iri, tamâm qavmı bilen¹⁷⁹ 5kâfir irdi-ler, qorqtı.¹⁸⁰ Eger âşkârâ kılsam Hudây-ğa tapunmaqnı, anı oğlı bilen¹⁸¹ birge öltürgey 6tip saqındı. Hâtün yaşurın¹⁸² Hudây-ğa¹⁸³ imân kiltürdi. Tamâm ihlâşı bilen muhibb-i Haqq 7celle ve ‘alâğa boldı. Ol oğlan anası-niij sütün ime başladı. Neçük bir yaşadı 8irse be-gâyet aru, şahib-cemâl ve hüb-şüret-lığ boldı. Atası ol ma‘nâ-dan körüp 9aydı: Bizniij qavmımızda munuij-dik oğlan hiç¹⁸⁴ toğmadı, hiç ferzend yana kilmegey ve taqı kemâl^{10ge}¹⁸⁵ tigse bizniij aramızda mu‘azzam ve mu‘teber bolğay tidi. Cihet aija at atamaq-qa kiijeşti¹¹ler. Ol oğlan bir yaşar irdi. Oğlandın âvâz kildi, meniij atımnı Oğuz qoyuijuz tip. 12Hâzır turğan halk-lar¹⁸⁶ be-gâyet ‘acebğa qaldılar ve be-müceb sözü aniij kim eßer-i irşâd-ı Haqq Ta‘âlâ¹³dın irdi. Ol sebab-din Oğuz atadılar. Neçük kim reside boldı, ‘âqlğa kirdi, atası 14Qara hân öz¹⁸⁷ ağası Kür hândın toğan gâyet hüb, şahib-cemâl kıızı bar irdi, anı 15Oğuzğa aldı. Bir kün Oğuz özi¹⁸⁸ yaşurın¹⁸⁹ ol kızğa aydı, qaçan kim Hudâyğa tapunsaij ve muhibb-i 16Haqq-qa¹⁹⁰ bolsaij men seni soij döst tutarım ve saiija yavuqluğ qılırım tidi¹⁹¹. Ol bu işni uluğ 17kördi ve ol naşıhatnı¹⁹² qabül kılmadı ve aydı: Ataiija ayturım tidi, tâ seni helâk itkey tidi¹⁹³. [7a] 1Oğuz bu

¹⁷⁵ irdiler: L. irdiler irdiler.

¹⁷⁶ yurtında: L. yu yurtında.

¹⁷⁷ ol yerde: K. -

¹⁷⁸ hudâyğa: K. -

¹⁷⁹ tamâm qavmi bilen: S., K. tamâm halkı birle, qavmi birle.

¹⁸⁰ qorqtı: S., L. qoruqtı

¹⁸¹ bilen: S., L. bile

¹⁸² yaşurın: L. yaşurun

¹⁸³ hudâyğa: S., L. -

¹⁸⁴ hiç: K. -

¹⁸⁵ kemâlge: S., L. kemâlğa

¹⁸⁶ halk-lar: S., K. -

¹⁸⁷ öz: L. öziniij

¹⁸⁸ özi: S., K. -

¹⁸⁹ yaşurın: L. yaşurun

¹⁹⁰ muhibb-i Haqq-qa: S. muhibb; L. muhibb-i Haqq Ta‘âlâğa

¹⁹¹ tidi: S., K. -

¹⁹² naşıhatnı: K. naşıhat

¹⁹³ tâ seni helâk itkey tidi: S. -

sebeb-din muija hiç¹⁹⁴ iltifāt kılmadı. Neçük atası kördi kim anı dōst 2tutmay turur taķı ikinci aġası Kūz hān-niij kızın cihet aija aldı. Neçük kim Oġuz¹⁹⁵ aija hem bu 3sözni aydı¹⁹⁶. Ol hem bu sözni aydı¹⁹⁷, qabūl kılmadı ve Hūdāyġa imān kiltürmedi. 4Oġuz soij¹⁹⁸ anı hem¹⁹⁹ dōst tutmadı, anıij aldına²⁰⁰ barmadı. Aņası²⁰¹ Qara hān neçük²⁰² kördi kim 5Oġuzniij²⁰³ ol kızġa hem meyli²⁰⁴ yok. Andın burun hiç kim irse iki hātūnnı²⁰⁵ yibermes irdi. 6Uşbu yoldan çıķtı. Muħabbeti kim anıij haķķında irdi. Taķı bir aġası Or hānniij kızı bar 7irdi, anı almaķġa²⁰⁶ tiledi. Henüz üyüne²⁰⁷ tüşürmedi²⁰⁸ irdi. Kūnler-de bir kūn Oġuz 8yazı-ġa çıķtı, kıyıp kelür irdi. Or hānniij kızın bir neçe kenizekler bilen²⁰⁹ deryā 9kıraġında temāşāġa çıķıp yürürlerin kördi²¹⁰. Kenizekleri kir yuvıp²¹¹ yürürler. Oġuz anlar 10arasına yaşurun barıp, ol kızġa aydı: Meni bilürmüsin? Aġalarnıij kızlarındın²¹² 11yıraķ turup anlarını dōst tutmadım. Anlar bilen²¹³ şoħbet kılmadım, tiledim kim kök-niij 12Hūdāy-ġa imān kiltürgil²¹⁴ tip²¹⁵, aija dōst bolġıl tip. Meniij sözüm-ni tıjlamadı ve münkir 13boldılar. Anıij üçün anlarını özüm-din yıraķ kıldım. Eger sen uluġ Hūdāyġa ikrār 14kılsaij, anıij birlikiije imān kiltürseij seni alayım, dōst tutayım. Kız cevāb 15berdi: Men Hūdāy-nı²¹⁶ işitkenim yok, hem²¹⁷ bilgenim yok, velikin seniij sözüijden çıķmayın ve fermā¹⁶niijge muti‘

¹⁹⁴ hiç: S., K. -

¹⁹⁵ neçük kim Oġuz: S., L. -

¹⁹⁶ aydı: S., L. Oġuz aydı.

¹⁹⁷ aydı: S., L. -

¹⁹⁸ soij: S., L. -

¹⁹⁹ hem: K. -

²⁰⁰ aldına: S., L. qaşıġa

²⁰¹ aņası: S., K. -

²⁰² neçük: S., L. -

²⁰³ Oġuzniij: K., L. Oġuz

²⁰⁴ meyli: K. meyl

²⁰⁵ hātūnnı: K. hātūn

²⁰⁶ almaķġa: K. almaġa

²⁰⁷ üyüne: L. ivine

²⁰⁸ tüşürmedi: K. tüşürmeydür

²⁰⁹ bilen: S., L. birle

²¹⁰ yürürlerin kördi: K. yürürler

²¹¹ yuvıp: L. yuvup

²¹² aġalarnıij kızlarındın: S. aġalarnıij kızlarındın; K. aġalarnıij kızlardın.

²¹³ bilen: S. bile

²¹⁴ kiltürgil: K. kiltür

²¹⁵ tip: S., L. -

²¹⁶ hūdāynı: K. hūdāy {ġa}nı

²¹⁷ hem: S., K. -

bolayın tidi²¹⁸. Sen ne diseij anı kılayın tidi²¹⁹. Oğuz aydı: Köijlüm tilegen sin
17turursen, sini²²⁰ kabül kıldım tidi ve andağ fermān-ladım saija, bir Hudāy-ğa imān
kiltürgil ve muḥibb [7b] 1aija bolğıl. Seniij sözüijni kabül kıldım ve imān
kiltürdüm²²¹ tidi ve muḥibb-i²²² Haqq Ta‘ālāğa boldum²²³ tidi. 2Andın soij Oğuz ol²²⁴
kızını kabül kıldı ve dōst tutdı. Öijelerge birmedi. Neçük kim Hudāynı 3birlep bilgen
irdi, Haqq-ka niyāzlık irdi. Neçük kim anlarnıij atası ağası²²⁵ kāfir idiler. 4Oğuz
anlardın başka yürür irdi. Künlerde bir kün Oğuz yazığa aijğa çıktı. Dā’im 5peyveste
‘Arabi tili²²⁶ bilen Hudāy Ta‘ālāniij atını²²⁷ tilinde yürütür irdi Allah tip²²⁸ 6ve kim
irse munuij²²⁹ ma‘nāsını²³⁰ bilmes irdi. Ol ne til turur²³¹ irkenin²³² neçük kim²³³ Oğuz
aytsa²³⁴ barça 7hāzır cemā‘at-lar Oğuzğa muvāfaqat kılıp hōş āvāz bile²³⁵ Allah tip
aytur irdi-ler²³⁶. 8Ol kavm oynasa yürse, ma‘reke de ol tilni aytur irdi-ler. Künlerde
bir kün 9Kara hān kelinlerin yığdı. Uluğ toy kıldı. Anlarnı orun-da olturttı. 10Buyurdı
kim soruijuz bu iki kelindin neçük kim soij-ğı kelin-din bu iki kelin pākize, aruraq,
körk11lükrek turur, neçün bularnı süymes²³⁷, soijğı-nı²³⁸ süver²³⁹ meniij oğlum, anı
dōst-raq²⁴⁰ 12tutar. Aija barıp, anıij bilen²⁴¹ şöbet kılır. Bu kelin-lerge iltifāt kılımas.
Ol iki kelin 13iri-din ağırgan irdi, gayret-lenip fırsat tapdı²⁴². İrine aykaq-çı²⁴³ aydı-

²¹⁸ tidi: S., L. -

²¹⁹ tidi: K. -

²²⁰ sini: K. sin; L. seni

²²¹ kiltürdüm: S. kiltürdim

²²² muḥibb: K. muḥabbet

²²³ boldum: S. boldım

²²⁴ ol: K. -

²²⁵ anlarnıij atası ağası: K. atası ağası anlarnıij.

²²⁶ tili: K. til

²²⁷ atını: S., L. atın

²²⁸ Allah tip: K. mundağ tip ‘Arabi Allah

²²⁹ munuij: S., L. anıij

²³⁰ ma‘nāsını: S., L. ma‘nāsın

²³¹ turur: S., L. -

²³² irkenin: K. irken

²³³ neçük kim: K. -

²³⁴ aytsa: S. aysa

²³⁵ bile: S., L. bilen

²³⁶ irdi-ler: K. irdi

²³⁷ süymes: S., L. sevmes

²³⁸ soijğı-nı: L. soijğı kelin-ni

²³⁹ süver: L. sever

²⁴⁰ dōst-raq: S., L. dōst

²⁴¹ bile: S., L. bilen

²⁴² fırsat tapdı: S., L. fırsatlanıp

²⁴³ aykaq-çı: ayğaq-çı

lar: Ol 14öijin din-ni²⁴⁴ tutup turur. Yerniij kök-niij Hudāyı-ğa imān kiltürüp, aija dōst bolup 15turur. Tiledi kim taķı²⁴⁵ bizni özi-ne muvāfaķat ķılğaymız. Biz aija inkār ķıldımız²⁴⁶, anij sözine 16kirmedimiz²⁴⁷, bu sebebdin anij köijli bizge yaman boldı²⁴⁸ ve ol kelin yaşırun Hudāyğa 17imān kiltürdi. Aija muvāfaķat-lıķ ķıldı. Anij üçün anı dōst tutdı ve bizni düşmān [8a] 1kōrdi²⁴⁹. Ol hālde Oğuz nökerleri bilen, ba‘zı dōstları bilen²⁵⁰ yazıda²⁵¹ aijğa 2çıkıp irdi. Kara hān bu sözni işitkeç ağaların, ağası-niij oğlanların ve hem²⁵² uluğların yığdı ve aydı: Meniij oğlum Oğuz kiçikinde ‘azim muķbil irdi. Tamām hālde 4köijlin maija bağlap irdi. Bu zamānda²⁵³ yaman işni tutup yürür irmiş. Meniij dinim 5yolından kaytıp irmiş. Anı terk itmeyin²⁵⁴ dir. Tamāmı-sı bu sözni işitkeç Oğuzdın 6ağrı-dılar. Barçası Oğuznı öltürmekke ittifaķ ķıldılar. Oğuzniij hātūni²⁵⁵ bu hālden 7vāķıf irdi. Bir inanır ķoijsusı bar irdi. Anı fi‘l-hāl²⁵⁶ Oğuzğa yiberdi, haber berdi²⁵⁷. 8Oğuz bu sözni işitkeç tamāmı nökerlerine ve dōstlarına²⁵⁸ haber ķıldı, leşker tarttı, barçasın özine yıgıp²⁵⁹ 9ol yazı-da uluğ leşker yıgıldı. Atası hem ağa inisi barça nökerlerini²⁶⁰ yıgıp, 10kaşd bilen Oğuz tapa atlandı. İki leşker biri biri bilen toķuş ķıldı. 11Kara hānğa kılıç tıgdi. Ol zaķm-dın oķ öldi. Kalğan²⁶¹ Kara hānniij ağa-sı inisi 12ağa oğlanları barça yıgılıp Oğuz bilen biri birisi yetmiş biş yılğa digeç 13toķuş ķıldılar ve²⁶² ulus leşkerni tamām cāmişi ķıldılar. ‘Āķıbetü’l-emr Oğuz anlarğa 14ğālib boldı. Anlarniij vilāyet-lerin tā Talas, Şayram-dın Buķārāğa digeç²⁶³ aldı. 15Barçası²⁶⁴ Oğuzğa müselleme boldı ve ba‘zı halk

²⁴⁴ din-ni: S., L. din

²⁴⁵ taķı: S., L. -

²⁴⁶ ķıldımız: L. ķıldıķ

²⁴⁷ kirmedimiz: kirmedük

²⁴⁸ boldı: L. bolup boldı

²⁴⁹ kōrdi: S., L. tuttı

²⁵⁰ bilen: L. birle

²⁵¹ yazıda: K. yazı

²⁵² ve hem: K. -

²⁵³ zamānda: S., L. zamān

²⁵⁴ terk itmeyin: S. terik itmen; L. tirik itmen

²⁵⁵ hātūni: K. -

²⁵⁶ anı fi‘l-hāl: S., L. fi‘l-hāl anı

²⁵⁷ berdi: K. di

²⁵⁸ nökerlerine ve dōstlarına: S. nökerlerine dōstlarına; K. nökerlerin

²⁵⁹ yıgıp: S., L. -

²⁶⁰ nökerlerini: K. nökerlerin

²⁶¹ kalğan: S., L. -

²⁶² ve: K. -

²⁶³ digeç: L. {de} digeç

²⁶⁴ barçası: S. barçasını

ağaları²⁶⁵ ve²⁶⁶ ağa oğlanları Oğuzdın 16başka irdiler. Anlar kün toğuşu tapa maḳām ittiler. Mecmū²⁶⁷ barça²⁶⁸ Moğollar²⁶⁹ anlarınıij 17nesli²⁷⁰ turur. Ol zamānda anlarınıij barçası kāfir irdiler. Soij zamānda anlarınıij uruḡı [8b] 1ököş ḳavm bolup yürdiler ve neḳük kim Oğuz vilāyet-lerni özine musahḫar²⁷¹ ḳıldı 2irse ve pādşāhlığıka tigdi irse ol yerde altınlı ḫargāh tikdi, uluḡ toy 3ḳıldı. Öz ḳarındaşların ve uluḡların orunḡa olturtup²⁷² barçasına ḫil‘atlar²⁷³, sahürḡallar²⁷⁴ berdi ve barça leşkerin orunlḡ ornıḡa²⁷⁵ olturtdı ve barça 5ḫalk ḳavmı bilen oij²⁷⁶ yaḡında²⁷⁷ bar irdi²⁷⁸, Uyḡur at berdiler, ya‘ni* barçası bizge 6birikti ve bizge meded ḳılıştı. Tamām Uyḡur ḳavmı anlarınıij nesli turur ve taḳı <bir> ḳavmḡa 7Ḳanḳlı at berdiler ve ḳavm-i Ḳıpçaḳ ve

²⁶⁵ ağaları: L. -

²⁶⁶ ve: K. -

²⁶⁷ mecmū‘: L. {mecnū‘} mecmū‘

²⁶⁸ barça: S., L. -

²⁶⁹ moğollar: L. moḡol

²⁷⁰ nesli: K: neşli

²⁷¹ musahḫar: L. {musahḫar} musahḫar

²⁷² olturtup: K. olturup

²⁷³ ḫil‘atlar: L. {ḫil‘a} ḫil‘atlar

²⁷⁴ sahürḡallar: L. sahürḡal

²⁷⁵ orunlḡ ornıḡa: K. orunlu ornuda; L. orunlḡ or{nıḡa}nıḡa

²⁷⁶ oij: S., L. ol

²⁷⁷ yaḡında: S. yıḡında

²⁷⁸ bar irdi: K. irdi; L. bar {ir} irdi

* Buradan itibaren 9b sahifesinin 3-4 satırlarındaki “Düvüm. Bayat ya‘ni...” kısmına kadarki metin S. nüshasında mevcut değildir. L. nüshasında ise orijinal metne ait 1. parça burada sona ermektedir. Ancak burada Ebulgazi Bahadır Han’ın Şecere-yi Türki’sine ait şu metin vardır. [26a] ...³andın köp ḳavm-lar peydā boldı. ⁴Oğuz ḫān andın soij yürüp ⁵Ḫıtaynı aldı ve Çürçütü ve taḳı Tanḳu-⁶tnı aldı. Tanḳutnı Tācık-ler ⁷Tibet dirler. Andın soij barıp ⁸Ḳara Ḫıtaynı aldı. Ol hem uluḡ yurut ⁹bolur. Ḳişi-siniij çerayı{n} Hindü tik ¹⁰ḳara bolur. Hindüstan birlen Ḫıtay-[26b] ¹niiij arasında muḫit diijizi-niiij ²yaḳasında bolur. Çürçüt digen ³uluḡ yurut turur. Şehrler ⁴ve kendleri köp. Ḫıtay-niiij Temir ⁵ḳazuḳ tarafında bolur. Hindü Tācık ⁶anı Çin dirler. ⁷Aşl lafz-ı Moḡol soij ol turur ‘avām-⁸niiij tili kilmeslikdin bara bara ⁹Moḡol tidiler. Muijiiij ma‘nā-sın ¹⁰Türk bilürler. Ḳayḡu ma‘nā-sına turur.

[27a] ¹Ol-niiij ma‘nā-sı sāde dil ya‘ni ḳayḡulı ²sāde timek bolur. Şecere-i Türki Ḫvārezmi ³Ebu’l-ḡāzi ḫān taşnifi-de uşandaḳ aytmışdur. ⁴Oğuz ḫān-niiij zamānıdın tā Çiiijgiz ⁵ḫān zamānıḡaçe Tin ve Etil ve Yayıḳ ⁶Buluç suvniij yaḳasında Ḳıpçaḳ-⁷dın özge il yoḳ irdi. Tört ⁸niiij yılḡaça ol yerlerde oltur-⁹dılar. Aniiij üçün ol yerlerni ¹⁰Deşt-i Ḳıpçaḳ dip ayturlar. [27b] ¹Oğuz ḫān Talas-dın ötüp ²Semerḳand ve Buḫārā-ḡā kelüp ‘Amū su³yıdın ötüp Ḫorāsānḡa bardı. ⁴Ol çaḳda İrān yurtıda yaḫşı pādşāh ⁵yoḳ irdi. Pādşāhları ölüp ⁶irdi. Henüz pādşāh kötermey ⁷tururlar irdi. Andın soij ⁸Oğuz ḫān **destine** kirdi. ⁹Şecere-i Türki Ebu’l-ḡāzi ḫān Ḫvārezmi taşnifinde uşandaḳ yazulḡandur. [28a] ¹Oğuz ḫān bir yüz taḳı on altı yıl pādşāhlık ḳılıp Ḫaḳḳ-ı Ta‘āla-³niiij rahmeti-ge bardı. ⁴Moḡol ḫān köp yıl-lar pādşāhlık ḳıldı. ⁵**Tamū’l**-kitāb. ⁶C{v}ām‘ü’l-Tevāriḫ-de uşandaḳ naḳl ḳıladur. ⁷Cihān-nāme-de beyān ḳılıp söyleḡenüni ⁸şāhırı kāḡızlarda köçürülüp Cihān-nāmeden ⁹yazulḡandur. [28b] ¹Ḳıyat-lar tidiler aniiij üçün ²Moḡol taḡdan aḳan silni ḳıyan ³dir. Ḳıyat aniiij cem‘i turur. ⁴Ḳıyat-niiij aşl ma‘nāsi küçli, yıldıam ⁵timek bolur. Taḡ-dan aḳan sil ⁶yıldıam ve küçli turur. Aniiij üçün ⁷ol atnı ḳoyup tururlar. Ḳabil ⁸ḫān-niiij altı oḡlı bar irdi. Altı ⁹hem **behlür** ve pehlivān ve yıldıam irdiler. Aniiij üçün olarḡa Ḳıyat-lar [29a] ¹tidiler. Ḳıyat

ili olarniiij nesli ²turur. Naḳl Şecere-i Türki Ebu’l-ḡāzi ³ḫān ⁴Ḫvārezmi-niiij ³taşnifinde uşandaḳ yazulḡandur

alaç ve Ađaç eri hem ol cemā‘at kim bar irdi. 8Oğuznıj oyığa yı<đı>lđan anıj nesli-dür. Uruđ uruđ bolup birbirine oşuldu-đlar. Her biri-si-nıj atların munıj-dık tafşil kılındı ve şerh-i hāl andağ irdi 10kim Oğuznıj altı oğlı bar irdi. Anlarınıj atlar<ı> munıj-dık tafşil-de kelip turur: 11Kün, Ay, Yulduz, Kök, ađ, Diijiz. Ođuz barça vilāyet-lerni aldı. Memālik-i Īrān 12ve Tūrān ve Şām ve Mışr ve Rūm ve Efrenc ve yana vilāyet-lerni aldı. Andın soij barça13sını musah har kıldı. Oğuznıj aşlı yurtı Baru tađ ve Kür tađ-da irdi. Ol yerge 14bardı. ‘Azim uluđ cemā‘at yığdı. Altın-lığ biđāyet h b ‘ālī üy tikdi. 15Uluđ oy kıldı. Barça ulus leşkerni h zır kıldı. Barçasın olturt-16dı. Ol oyda toğuz baytal, toğsan mıj oy soydı. Uluđ oy kıldı. 17Ol altı oğlı özi bilen birge idi. Bir neçe k ndin soij bu oğlanları yazı-đa [9a] 1aijđa ıktı-lar. Yazıdan bir altın-lığ ya ve tağı üç altınlığ ođ-luđ tapdı-lar. 2Anı atası aldına kiltürdiler ve sordı kim neç k bağşış iteyim. Ol yanı 3üç uluđ oğlına berdi, aldı üç oğnı üç kiçik oğlına berdi. Ya birgen 4üç oğulnı Bozođ at birdi-ler. Üç ođ birgen kiçik oğlın Üç5 ođ at birdi. Ma‘n<ā-yı boz pād>şāh turur, ođ ilçi yerinde turur. Mendin soij ulusumđa 6pādşāh Bozođ bolđ<ay. Evvelđı> ođul K n irdi. Ol pādşāh boldı atası tiriginde. 7Ma‘nā-yı Üç ođ ilçi ol <tur>ur. Her açan Bozođ-nıj hığmetinde bolup muvāfađatlıđ kılgay, siz tip. <İkinçi> oğlı Ay irdi. Oğuzdın soij yetmiş yıl 9pādşāhlıđ kıldı. Ata<...>nda Ođuz oğlanların yığdı. Oğlınıj oğlığa 10dıgeç yigirme t rt boldı. Bu <...>slđı. Her aysısı tuvar arasığa ınağ tamđa 11bastı-lar. Yigirme t rt ad<ır>sı kıldılar. Her birisi nişāne kıldılar. 12Her yerde k rseler birbiri-si-nıj< ...> ma‘l m kılır irdiler. K n h n 13ol s zni ab l itip ve Yıiji Kent Īr[ıl h āce]đa burup ınağ bilen 14tamđanı her biri-sine ol belgi kıldı. <...> Oğuznıj 15altı oğlı bar irdi. Üç-<ev>sin Bozođ tip 16aytur<lar>, ücevsini Üç ođ tip ayturlar. Cānvarlarđa in tamđa bastı. Ol Yankent bi<...İrki>l h āce mu‘ayyen 17kıldı. Ađvām-ı Bozođ Oij olda irdi. Ü<çok>dın uluđ [9b] 1irdi. Her biri-si-nıj t rt oğlı bar irdi. On iki nefer idi. K n h nnıj oğulları 2barçasıdan uluđ irdi, t rt nefer.

3Evvel	D�-v�m
4ayı, ya‘ni mu�kem	Bayat ya‘ni devletlığ ve ni‘metlığ ²⁷⁹
5Tamđa. Onđon. Endām-g�şt.	Tamđa. Onđon. Endām-g�şt.
6�ç�nçi	t�rt�nçi

²⁷⁹ devletlığ ve ni‘metlığ: K. devletlı ... lığ

7Alğa{r} evli ya'ni yerge kitse ²⁸⁰ birge irdi. 8Tamğa. Onçon. Endām-güş.	Qara evli ya'ni Qara üyli Tamğa. Onçon. Endām-güş.
--	---

9Ay hānnij oĝlanları. ikinçi oĝlı irdi. Tört nefer

10Evvel	ikinçi
11Yazır ²⁸¹ ya'ni vilāyet ol yaqda köp bolĝay ²⁸² . 12Tamğa. Onçon. Endām-güş.	Döger ya'ni cihet-i tüzej Tamğa. Onçon. Endām-güş.
20üçünçi	törtünçi
21Dordurğa ya'nī yurt alıp yasamışi kıldılar. 22Tamğa. Onçon. Endām-güş.	Yapurlı ²⁸³ ya'ni <...> Tamğa. Onçon. Endām-güş.

13Yulduz hānnij oĝlanları. Üçünçi oĝlı irdi. Tört nefer.

14Evvel	ikinçi
15Avşar ya'ni köijüllük irdi ²⁸⁴ , 16aijğa cānvarğa ²⁸⁵ . Tamğa. Onçon. Endām- güş.	15Qızıq ya'ni qavi hāl irdi yasaq ²⁸⁶ -ı 16mecd. Tamğa. Onçon. Endām-güş.
17üçünçi	törtünçi
18Big dili ya'ni uluĝlarınıij sözün 'izzetledi ²⁸⁷ 19Tamğa. Onçon. Endām-güş.	18Qarqın ²⁸⁸ ya'ni uluĝ aş ve ni'met itip ²⁸⁹ toydurĝuçı. 19Tamğa. Onçon. Endām- güş.

20Aqvam-ı Üç oĝ 21sol qol leşker aija ta'alluq irdi²⁹⁰, 22üç oĝlından kiçisi irdi. Her
birisiniij 23tört oĝul²⁹¹. On iki nefer. Kök hān kim törtünçi 24oĝlı irdi. Tört nefer [10a]

1Evvel	ikinçi
--------	--------

²⁸⁰ kitse: S. kilse

²⁸¹ Yazır: S. Yaz

²⁸² bolĝay: K. -

²⁸³ Yapurlı: S. Yayarlı

²⁸⁴ köijüllük irdi: K. -

²⁸⁵ cānvarğa: K. cā

²⁸⁶ yasaq: S. yaşuq

²⁸⁷ Big dili ya'ni uluĝlarınıij sözün 'izzetledi: K: big

²⁸⁸ Qarqın: S. Qarqını

²⁸⁹ itip: K. -

²⁹⁰ irdi: K. i...

²⁹¹ oĝul: S. oĝlı

2Bayındur ya'ni ol yirde hemişe ni'met birle 3bolğay. Tamğa. Onçon. Endām-güşt.	Beçene ya'ni yaħşı sa'y itküçi Tamğa. Onçon. Endām-güşt.
4üçünçi	törtünçi
5Çavuldur ya'ni nāmūsluğ 6Tamğa. Onçon. Endām-güşt.	5Çipni ya'ni her yerde kim yağını körgeç toktamay ²⁹² 6uruşur irdi. Tamğa. Onçon. Endām-güşt.

18Tağ hān-niij oğlanları. 19Beşinçi oğlı irdi. Tört nefer.

20Evvel	ikinçi
21Salur ya'ni her yerge kilse 22kılıç ve çomağ bilen revān 23bolur irdi. Tamğa. Onçon. Endām-24güşt.	21İymür ya'ni hād-sız bay, yaħşı 22bolğay. Tamğa. Onçon. Endām-23güşt.
7üçünçi	törtünçi
8Ala yuntlı ya'ni tuvar qarası yaħşı bolğay. 9Tamğa. Onçon. Endām-güşt.	Üregir ya'ni hemişe yaħşı işde irdi. Tamğa. Onçon. Endām-güşt.

10Diiiz hānniij oğlanları. Altınçi oğlı irdi. Tört nefer.

11Evvel	ikinçi
12Yigdir ya'ni yaħşı ve uluğ bahādur. 13Tamğa. Onçon. Endām-güşt	Bügdüz ya'ni barçağa tevažu' hıdmet iter. Tamğa. Onçon. Endām-güşt
18üçünçi	törtünçi
19Yıva ya'ni anij derecesi barçasıdın yoğarı 20bolğay. Tamğa. Onçon. Endām-güşt.	19Kınık ya'ni ²⁹³ her yerde bolsa 20'aziz tamıslık ²⁹⁴ boldı.. 21Tamğa. Onçon. Endām-güşt.

14Dāstān-1 Dobun²⁹⁵ Bayan 15Alan Qoa hātūn-niij iri irdi. Qısm-1 evvel. Şurūh-1 ibtidā-yı muverrihān-1 Etrāk-i 16şādıķū'l-ķavlda andağ ma'lūm kıılır. Tamām-1 Moğol ķavmı ol iki kim irseniij uruğı turur. Ergene 17ķolğa barıp kilip irdi-ler. Anlardın

²⁹² toktamay: S. -

²⁹³ ya'ni: K. -

²⁹⁴ tamıslık: S. nerselik

²⁹⁵ Dobun: S. Dobu

bikler ve²⁹⁶ uluğlar ve serverler ve mu‘teberler ba‘zı [10b] 1 kavmlar anlardın peydā boldı. Anlardın Börte Çine atlıg bar irdi. Alan Kıoa²⁹⁷ hātūn-niij 2 iri Dobun Bayan ve taqı bir neçe kavm andın peydā boldı. Ol Börte Çineniij hātūnı, oğlı 3 köp irdi. Barça hātūnları-dan uluğ Kıuti atlıg hātūnı bar irdi. Andın bir maqbūl-rağ 4 yağşı oğul toğdı ve²⁹⁸ mertebe bilen aija pādşahlıg tıgdi. Atı Bataçı Kıyat²⁹⁹ irdi. Anıij 5 oğlı bar irdi, Tamaç atlıg. Ata-sı-niij maqāmında ötti ve bu Tamaç-niij biş oğlı bar irdi. 6 Anıij uluğı Kıayçu mergen atlıg irdi³⁰⁰. Ol hem ol yerde ötti. Uşbu tört oğuldın biri-sini 7 tiledi. Bu maqām-dın özge maqām-ğa bargay. Deryā arasından kırçınlar³⁰¹ kıamışlar yığıp 8 şal bağlap deryānı keçti. Öije vilāyet-ka kildi. Ayturlar kim Dörben kavmı andın peydā 9 boldı. Dörben tört bolğay³⁰². Bu törti-siniij iij kıçiki-niij³⁰³ oğlı bar irdi Kıulun Saşal 10 atlıg. Bir kün tağ öküzin öltürdi. Bayavut-niij Bayalığ atlıg kim irse öz oğlın 11 bir pāre ança tağ öküzü-niij itige sattı ve ol Alan Kıoanıij iri-niij kıarındaşları 12 irdi. Ol oğulnı Alan Kıoağa bahşış kıldı. Ekser-i kavm-i Bayavut Çiijgiz hān-niij 13 zamānında ol oğul-niij nesli³⁰⁴ irdi ve Kıayçu mergen-niij oğlı bar irdi, öz yurtında³⁰⁵ 14 ötti, Kıocum Bokrol atlıg. Anıij oğlı bar irdi, atası yurtında ol irdi³⁰⁶, Yeke Nidur 15 atlıg. Anıij oğlı bar irdi, Sim Savçı atlıg. Turğan yeri ol yerde oğ irdi. Anıij oğlı bar 16 irdi Kıalı Kıaçı atlıg. Atası yerinde oğ irdi. Andın Dobun Bayan toğdı. Anlarniij 17 yurtı Onan ve Kelüren ve Tuğla digen yerler irdi. Andın üç suv aqar, tağdın peydā [11a] 1 bolup. **Kısm-i ikinçi.** Şüret-i Dobun Bayan-niij³⁰⁷ ve hātūnı Alan Kıoa ma‘lüm 2 oğlan-ları. <Do>bun Bayan-<niij ma‘lüm hātūnı be-ğāy>et³⁰⁸ pākize Alan Kıoa atlıg turur. Kıorlas kavmı-dın turur³⁰⁹. 3 Andın iki oğul toğurdı. Biriniij atı Belkүнöt, ikinçi-si-niij atı Bükүнöt. Bu iki-sidin³¹⁰ 4 iki kavm-i Moğol anlarniij nesli-

²⁹⁶ ve: K. -

²⁹⁷ Alan Kıoa: K. -

²⁹⁸ ve: S. -

²⁹⁹ Kıyat: S. Kııyan

³⁰⁰ irdi :K. -

³⁰¹ kırçınlar: K. kırçın

³⁰² bolğay: K. -

³⁰³ kıçiki-niij: S. kıçiki

³⁰⁴ nesli: K. neşli

³⁰⁵ öz yurtında: K. [...]tında

³⁰⁶ ol irdi: K. -

³⁰⁷ Şüret-i Dobun Bayan-niij: K. Bayan-niij

³⁰⁸ Dobun Bayan-niij ma‘lüm hātūnı be-ğāyet: K. [...]bun Bayan- [...]et

³⁰⁹ kavmı-dın turur: K. -

³¹⁰ iki-sidin: S. ikisin

din turur. Şol kavmnı Nirun atadı-lar. Anlarnıj kim³¹¹ anaları Alan 5Koa turur. Dobun Bayan yigit-likde öldi. Alan Koa andın tül qaldı. Dobun Bayan-dın 6toğan iki oğul iki uruğ kavm bolup kitti-ler: Belkünötay; Bükünötay. Bu kavm-lar 7Moğol arasında ma'lüm turur.

Āgāz-ı dāstān. Alan Koa iri³¹² Dobun 8Bayandın soijra üç oğul toğurdı. Muqtezā-yı hikmet-i İzid Ta'ālā³¹³ ve³¹⁴ taqaddüs ol turur kim 9izhār-ı āsar³¹⁵ öz kudret her vaqıtta 'ālem-de kevn ü fesād-ı emr-i ğarib³¹⁶ bedi' hādiş kılındı 10ve mehal-i zuhūr ol hāldin vücūd-ı şahş-ı şerif bi-hemāl bolğay³¹⁷. Be³¹⁸-nazar-ı 'ināyet-i Rabbāni melhūz ve 11ez-ni'met-i merḥamet-i Yezdāni maḥzūz ol ma'nādın bi-'itibār³¹⁹-ı <ü...>1 ü'l-ebşār kılgay ve 'ālemiyān 12kemāl-i kudret bilen anı ma'ānide müşāhede itti³²⁰ ve bir³²¹ edā³²²-yı şükr-i nā-mütenāhi <bilen> müdāvet³²³ 13ve muvāzabet³²⁴ koyıldı ve yaqın biliijiz ki silsile-yi tekvin-i mevcūdāt³²⁵ külli vü cüz'i be-irādet-i 14Hālik-i bi-çün ve meşib-i şāni'-yi kün fe-yekün mesnūt ve merbūt³²⁶ turur. Her ne tilese kıılır 15ve her neçaklı tilese aytar. Yef'elü'llāhü mā yeşāü ve yaḥkümü mā yüridü³²⁷ ve muḥakkaḥ bu ma'nā ve muşaddaḥ 16bu da'vā ḥudūs-ı hādiş-yi ğarib ve vukū'-ı każiyye-yi Alan Koa turur kim bir ğam-ı Moğol ve'l-'ahd 17'ale'r-revāy şol batn-ı pāk anıj vāsıtasız şol <iz>divāc ve rābiṭa-yı imtizāc üç oğul bir [11b] 1biri-nıj soijıdan üçem toğdı, ya'ni ferehmend. Anlarnıj³²⁸ hikāyet-leri 'acāyib u ğarāyib turur. 2Anlarnıj oğlanları muḥkem zürriyet [...] ba'zı uruğları nā-ma'dūd ve qabā'il-i nā-maḥdūd 3bolup öttiler.**Qısm-ı evvel**³²⁹ **der-dibāçe-yi aḥvāl.** Anlarnıj oğlanları-nıj

³¹¹ anlarnıj kim: S. -

³¹² iri: K. irdi

³¹³ Muqtezā-yı hikmet-i İzid Ta'ālā: K. Ta'ālā

³¹⁴ ve: S. -

³¹⁵ āsar: K. ātār

³¹⁶ fesād-ı emr-i ğarib: K. [...]b

³¹⁷ bi-hemmāl bolğay: K. bi- [...]

³¹⁸ be: K. -

³¹⁹ ma'nādın bi-'itibār: K. ma'nādı [...]

³²⁰ itti: K. -

³²¹ ve bir: K. -

³²² edā: K. -

³²³ müdāvet: K. mü'āvet

³²⁴ müvāzabet: S. müvāzabet

³²⁵ silsile-yi tekvin mevcūdāt: K. silsile- [...]dāt

³²⁶ mesnūt ve merbūt: K. mes [...]

³²⁷ Yef'elü'llāhü mā yeşāü ve yaḥkümü mā yüridü: S. -

³²⁸ anlarnıj: K. -

³²⁹ qısm-ı evvel: S. faşl-ı evvel

4uruğı rivāyet kıılır. Hıķāyet bābında andağ kim Alan Ŗoaniij iri Dobun Bayan 5yigitlik-de vefāt boldı. Andın Alan Ŗoa tıl kıaldı. Anıij nesli-ni andağ ma‘lūm kıılurlar³³⁰ 6pādşāhlık mülk ü salţanat şāhib-kırānge mekkārılık dūnyā içinde ‘ālem-de³³¹ zāhir boldı. 7Tamām yer yüzünde dūnyā mülki alarnıij³³² taşarrufunda bolup taht biyledi. Dūnyādın müyesser 8bolup, cebbārılık, sipāhılık, bahādurlık³³³, kuvvet, şevket-lık, baylık, ‘ayş ü ferāgat-lık 9barça hālde kıavi-hāl irdi-ler³³⁴. Dūnyā pādşāhları ulus leşker başlağanlar 10anlar turur. Andın soijra tamām-ı dūnyā içinde yer yüzünde pādşāh bolđanlar ve 11fermān bergüçi-ler tamāmı anlarnıij nesli³³⁵ turur. Dürr-i yetim neçe yıllar şadef içinde sağlandı 12ve kim irse anı bilme[diler. Ol şa]def³³⁶ kıaysı turur. Ğavvāş-lar barça deryāda taleb itip 13ğavvāş-lık kııldı-lar³³⁷ ve köp şadef-ler ve³³⁸ mervāridler hāşıl³³⁹ kııldı-lar. Hesāb-sız ve her neçağlı 14ol mervārid irdi her biri-si bir işke kııldı. Barçası cevāhir bolđay. 15Bāzırgān-lar³⁴⁰ ol cevāhirlerni bahā bağlap her kıavm-ğa ve her kim irsege³⁴¹ sattı-lar. Veli kim 16barçasınıij izlegeni ol dürr-i nām-dār irdi, baţn-ı pāk Alan Ŗoa ya‘ni kıursağı arıđ³⁴² Alan 17Ŗoa turur. Şadef içinde dürrini sağlap vücūd-ı Ŗiijgiz hān irdi ve hađıķat-ı rāst [12a]³⁴³ 1ol yerde dürrdin andağ nūr yarattı. Anıij uruğı, kıavmı bisyār irdi. Alan Ŗoaniij 2neslidin turur. Bināberin muķaddemāt takrir kıılır ve el-‘ahd ‘alıü‘r-revāy ki Alan Ŗoa neçe 3müddetdin soij irsiz tul irdi. Bir vağıtta üyünde yalđuz irdi. Üyüniij tüijlūđi açılmış, andın 4nūr peydā boldı. Anıij kıursağı üstünde tüştı. Ol ma‘na-ğa ‘aceb-ķa kıaldı ve kıorđtı kim irsege niyāz 5itti, ‘ākıllık kııldı. Bir neçe müddet-din soij hāmile kıaldı. Neçük vağıt bolup kıursağında 6hāmile belgürdi irse iriniij kıarındaş-ları ağaları inileri yığılıp kelip aydılar: Neçük andağ 7bolđay kim hātūn irsiz bolsa yaşurun ir tapķay,

³³⁰ kıılurlar: K. -

³³¹ ‘ālem-de: K. ‘ālem

³³² tamām yer yüzünde dūnyā mülki alarnıij: K. tamām [...]ıij

³³³ sipāhılık, bahādurlık,: K. sipāh[...]dūrılık

³³⁴ irdi-ler: K. -

³³⁵ tamāmı anlarnıij nesli: K. tamā[...] neşli

³³⁶ bilmediler. Ol şadef: K. bilme[...]def

³³⁷ kııldı-lar: K. kııldı

³³⁸ ve: S. -

³³⁹ hāşıl: K. -

³⁴⁰ bāzırgān-lar: S. bāzargān-lar

³⁴¹ kim irsege: S. kıaysığa

³⁴² arığ: K. aru

³⁴³ 12a sahifesi kullandığımız K nüshasının fotokopisinde mevcut değildi. Buradaki metin S nüshasına göre dir.

hāmile bolğay. Alan oa cevāb aydı: Andağ irsiz oğul toğurdum her-āyine taşavvursuz yerinde. Andın köp avm-lar peydā boldı. iiygiz hān-niij 9sekizinçi atası Bodonçar hān irdi. Bodonçarniij nesli iiygiz hānga barur. Alan oaniij 10oğlanları bu turur. Ol zamānda nūr peydā <boldı>. Ol sebebdin mevcūd bolğan 11bular turur: Buun ataı, tamām-ı ataın uruğı aniij nesli turur; Bosun Salci, tamām-ı 12Salciut uruğı aniij nesli turur; Bodonçar, iiygiz hānniij nesli aniij uruğı turur. Bu üç 13oğul {oğulnu}niij neslini, barçasın Nirūn tip ayturlar. İřāret ol turur kim puřt-i pāk Alan oa turur. 14Ol avm Alan oađa barça hālde inanur irdiler.

Dāstān-ı Bodonçar hān. Bodonçar Alan oaniij üçünçi oğlı irdi. 15Moğol içinde köp yıl-lar pādřāh-lı ıldı ve be-đāyet <bahā>dur, 16yüreklik irdi. Aniij iki oğlı bar irdi. Uluğınıij atı Bua, kiisiniij atı Buatay irdi. 17Bua atası-niij ornıda pādřāh boldı. Atasınıij ornın ol biylür irdi. Buanıij [12b] 10oğlı Dutum Menen irdi. Aniij uruğı iiygiz hān-đa³⁴⁴ barur. Buatayniij oğlı 2Nacin atlığ irdi. Nacin-niij nesli³⁴⁵ ma‘lūm irmes³⁴⁶. Bodonçar hānniij oğlanlar bu turur:

3Bua ³⁴⁷ . 4Aniij ³⁴⁸ oğlı	3Buatay ³⁴⁹ . 4Aniij ³⁵⁰ oğlı	3 Dāstān-ı Dutum Menen.
Dutum Menen 5iiygiz hānniij yetinçi 6atası ol turur.	Nacin turur. Aniij nesli ma‘lūm irmes. ³⁵¹	4Aniij hātūnı Monulun atlıđ irdi. 5Tuđanda ³⁵² touz ođlı

6bar irdi. Her bir oğlı-na her bir arafdın ız alıp irdi. Mālı, tuvarı, arası bisyār köp irdi. 7Yurtı aniij ara ta³⁵³ digen tağda olturur irdi. Mālı-[niij řesābın bilmes ir]di³⁵⁴. Tört 8yadın mālın, tuvar arasın yığar irdi. Tađ tūbünde uluđ suv aar irdi. Ol suv 9yaasına tuvar arasın yığar irdi. Ol suvnuij yaası tolsa anda köijli tınar irdi, 10malım tūgel turur tip³⁵⁵. Ol zamānda Calayir avmı Moğol Dürlikin irdi. Kelüren digen yerde 11olturur irdi. Yetmiř küren irdi. Her bir kürende miij üylük hālk irdi. Ol

³⁴⁴ hān-đa: S. hān

³⁴⁵ nesli: K. neşli

³⁴⁶ ma‘lūm irmes: K. ma‘lūm. hātūnı

³⁴⁷ Bua: S. -

³⁴⁸ aniij: S. Buanıij

³⁴⁹ Buatay: S. -

³⁵⁰ aniij: S. Buatayniij

³⁵¹ ma‘lūm irmes: K. ma‘lūm irmes. 6anası turur.

³⁵² tuđanda: S. Dutum Menenniij bu hātūndın tuđқан

³⁵³ ta: S. tağ

³⁵⁴ malı-niij řesābın bilmes irdi: K. malı-[...]di.

³⁵⁵ tip: S. dip

ķavm 12yetmiş miij üylük ķavm irdi ve anlarniij yurtı Kerülen Hııāy vilāyeti-ġa yavuk-raq 13turur. Ol zamānda Hııāy bilen³⁵⁶ yaġı-laşıp, Hııāy halkın bir tigrisin ķabıp kildi. Hııāy 14leķkeri³⁵⁷ yıġılıp Calayırġa atlandı. Aralarında Kerülen digen suv aķar irdi. Ol suvdan leķker-i 15Hııāy keķebilmedi. Calayir ol suvġa işenip ol leķker tapa baķıp, ķolların kōterip³⁵⁸, 16bōrüklerin alıp efsūs kılıp aydı-lar: Kiliijiz bizniij mālımıznı, yerimizni alıjız tep. 17Hııāy leķkeri fi'l-hāl bir keķe bilen ot, hāş çöp yıġıp şal baġlap Kelürenni keķti, [13a] 1Calayirni çaptı, katlı-i 'ām kıldı. Ķamçı boyluġ ir oġul-nı ķoymadı. Andın bir küren Calayir kaçıp 2ķutuldu, arıp³⁵⁹ açıp Ķara taġ-ķa kildi, Dutum Menen-niij yurtuna. Dutum Menen ol vaķıt 3vefāt bolup irdi, aniij hātūnı Monulun hātūn bar irdi³⁶⁰. Toķuz oġlı bar irdi³⁶¹. 4Bir kün Monulun araba bilen kilür irdi³⁶², kōrdi kim Calayirniij oġlan cavķasın şķazar irdi yerni çuķur çuķur itip. Monulun hātūn aydı: Meniij oġlan-larım-niij³⁶³ 6aı ķabıp oynar yerlerin neķün çuķur çuķur ķazarsız tip. Oġlanlarını arabası 7bilen basturdu. Bir neķesi öldi, bir neķesi ķorķup kaçtı. Ol ķavmniij Calayir Cumaġan digen bar irdi. Oġlanlarniij atası aġası kilip ol Monulun hātūnnı 9ōltürdi-ler. Aydılar³⁶⁴: munuij oġlanların hem öltürmey tınmasmız tidiler. Oġlanları 10her³⁶⁵ yazı-ġa çıkıp irdiler. Yolun tosüp yolda sekiz oġlın öltürdi. Toķuzunçı oġlın 11tapa almadılar. Ķımız şabasını yapa turġan teri ÷onniij arasında yaşurup alıp ķaldılar³⁶⁶. Aniij atı³⁶⁷ Ķaydu irdi. Bu Kaydunıij ata ķarındaşı-niij oġlı Nacin atlıġ bar irdi. 12Kenbeüt ķavmıġa küyev irdi. Soij bu Ķaydunı ol ķavm-ġa alıp bardı ve bu Calayir ķavmı13dın³⁶⁸ bir neķe kim irseler yıġıldı. Yetmiş er bu işni hareket kılgan Calayırġa aydı: Ķaysı 14ata aġaijızġa kiijeç³⁶⁹ kılıp munuij-dik ķan ķoydiijız tip. Anlarġa kışāş itip bu 15ōltürüş-ken cemā'at-niij oġlın kızın isir itip ve bu Ķayduġa ķulluķ-ġa 16berdi. Ol zamāndın bu

³⁵⁶ bilen: S. -

³⁵⁷ Hııāy leķkeri: K. leķker

³⁵⁸ kōterip: S. -

³⁵⁹ arıp: S. barıp

³⁶⁰ aniij hātūnı Monulun hātūn bar irdi: S. aniij hātūnı Monulun

³⁶¹ toķuz oġlı bar irdi: S. -

³⁶² bir kün Monulun araba bilen kilür irdi: S. araba bilen kilür

³⁶³ oġlan-larım-niij: S. oġlan-larım

³⁶⁴ aydılar: K. aydı

³⁶⁵ her: S. -

³⁶⁶ kıımız şabasını yapa turġan teri ÷onniij arasında yaşurup alıp ķaldılar: K.-

³⁶⁷ aniij atı: K. atı

³⁶⁸ ķavmıdın: K. ķavmdın

³⁶⁹ kiijeç: S. kiijeş

zamān Çiijgiz hānğa digeç kul bola kildiler ve taķı yetmiş kiři bar ¹⁷irdi Calayir Kayduğa kısaş kılıp bergen, ol sebebdin anlar özge Calayirdin [13b] ¹artuķraķ boldı. Çiijgiz hānniij zamānında³⁷⁰ köyeij atandılar. Ma'nā-yi köyeij uluğ bik dimek ²bolur ve taķı Kaydu bilen Nacin ol yerden köçtiler. Moğol-niij bir çeti bolur, Burķu₃çin Töküm<-ke> kildiler ve cihet anij suvı bar irdi. Ol suvdan keçtiler³⁷¹. Bu kün ⁴ayturlar: Kaydu keçük³⁷² turur tip³⁷³. Suvniij ayaķında Nacin vaţan kıldı. Bu³⁷⁴ Kaydu Çiijgiz şhān niij altınçı atası turur. **Dāstān-ı Kaydu hān**. Dutum Menen-niij³⁷⁵ ⁶oğlı irdi. Haķķ Ta'ālā aija andağ uluğ devlet birdi, neçe yıllar Moğol arasında pādşahlık ⁷ķıldı. Ol zamānda anlar Hıţāy-niij Altan hān birle³⁷⁶ ģarb-ķa kiliştiler ve³⁷⁷ bu ⁸Kaydunij üç oğlı bar irdi. Barçasındın³⁷⁸ maķbūl-raķ uluğı-niij³⁷⁹ atı Baysuijķur atlığ irdi³⁸⁰. ⁹Bunij nesli³⁸¹ Çiijgiz hān-ğa barur. İkinçi-si-niij atı Çaraķa Liķum irdi. Üçünçi-si-¹⁰niij atı Çauçin atlığ irdi ve ma'nā-yı Liķum Hıţāy tili bilen uluğ bik dimek ¹¹bolur. Bu Çaraķa Liķum Hıţāy vilāyet-lerine yavuķ irdi, anda pādşāh boldı. ¹²Baysuijķur Çiijgiz hānniij beşinçi atası irdi. Bu Kaydunij üç oğlı iki bölündi. Biri³⁸² ¹³Baysuijķur, anlardın bařķa irdi³⁸³. Anij nesli³⁸⁴ Çiijgiz hānğa barur ve³⁸⁵ bu Çaraķa Liķumdın ķavm-i ¹⁴Tayciut³⁸⁶ andın peydā boldı. Tā Çiijgiz hān zamānığa digeç biri biri-si bilen ¹⁵'adāvetleri³⁸⁷ bar irdi taķı Çauçindin iki ķavm andın peydā boldı: İrteken; Sicut. ¹⁶Bu iki ķavm anij nesli³⁸⁸ turur. Baysuijķur Çiijgiz hānniij³⁸⁹ beşinçi atası irdi³⁹⁰. Çaraķa Liķum-niij ¹⁷nesli Tayciut³⁹¹ irdi³⁹² ve

³⁷⁰ zamānında: K. zamānıda

³⁷¹ ketçiler: S. keçti

³⁷² keçük: S. keçüvi

³⁷³ turur tip: S. tip turur

³⁷⁴ bu: K. -

³⁷⁵ Dutum Menen-niij: S. Dutum Menen hān-niij

³⁷⁶ birle: S. birlen

³⁷⁷ ve: S. -

³⁷⁸ barçasındın: S. barçasıdın

³⁷⁹ uluğı-niij: K. uluğ-niij

³⁸⁰ irdi: S. -

³⁸¹ nesli: K. neşli

³⁸² biri: K. -

³⁸³ irdi: K. idi

³⁸⁴ nesli: K. neşli

³⁸⁵ ve: K. -

³⁸⁶ ķavm-i Tayciut: K. Tayciut

³⁸⁷ adāvetleri: K. adāvet

³⁸⁸ nesli: K. neşli. K nüshasının bütününde benzer imla takip edilmektedir. Bu yüzden tümünü göstermek gerekli görülmemiştir.

³⁸⁹ hānniij: K. hān

bu Çarağa Liqumniij oğlanları, oğlınıij oğlanları Tayciut³⁹³ [14a] 1 arasında meşhür, ma'rûf irdiler. Her³⁹⁴ biri-si birer qavm-da bir pādşāh irdiler. atları bular turur.

2Coçı. 3Leşkeri birle Çiijgiz hān birle 4birge irdi.	2Quril bahādur. 3Çiijgiz hān-niij zamānıda irdi.	2Qaçiyun biki. 3Oij hān bilen ³⁹⁵ birigip Çiijgiz hān ₄ ğa dūşmānlıq kıldı.
5Udur Bayan. 6Çiijgiz hānniij 7zamānıda irdi.	5Bağaci. 6Çiijgiz hānniij 7zamānıda irdi.	5Adal hān. 6Çiijgiz hāndın burun irdi. Aniiij 7oğlı bar irdi
8Aijku Huquçu. 9Çiijgiz hān-niij zamānıda irdi.	8Hambaqay hān. 9Aniiij iki oğlı bar irdi: 10Qadan taysi ³⁹⁶ 11<ve > Otuda ³⁹⁷ digen.	Tarkutay Qırıltuq. Ol Çiijgiz 8hān arasında köp fitneler ko- yuşturdi. 9Dūşmānlıq kılıp irdi. Bisyār 10yaman f' illik irdi.
11Çauçin Hükerniij nesli ol irdi. Hertegen, Sicut 12iki qavm boldılar. Bularniij ba'zı ferzendleriniij atı 13Yesutu ve birisiniij ³⁹⁸ atı Davuru Boto. İki oğul bir kün	Ma'nā-yı Qırıltuq 11hased kılguçı bolğay. Öz qarında12şları bilen hem bisyār huşū-met 13kılıştı.	

14yoğuruştı-lar. Anlarniij burnıdın āvāz kildi. Ol sebab-din anlarnı Qoijqıtan atadılar ve bu qavm-i Qoijqıtan hem³⁹⁹ Çauçin 15Hükerniij nesli turur. Ba'zı nüshada kiltürüp turur. Çarağa Baysuijqurniij hātūnın 16yeijelete aldı. Andın üç oğul toğdı. Uluğiniij atı Ülikçin Çine, Kendü Çine, 17Sorqaqtu Kü Çine. Üç oğul irdi. Andın üç qavm bolup kitti. **Dāstān-ı Tūmine hān.** 18Baysuijqurniij oğlı irdi. Çiijgiz hānniij⁴⁰⁰ tōrtünçü atası irdi. Aniiij uruğı şāhib-i devlet-19lığ uruq uruq-ları⁴⁰¹ pādşāh bola kildiler. Çiijgiz hān-ğa digeç Tūmine hān-niij 20'āqıl ve kāfi bilik-lik toquz oğlı bar irdi. Her

³⁹⁰ irdi: K. -

³⁹¹ Tayciut: K. Taycuvut

³⁹² irdi: K. -

³⁹³ Tayciut: K. Taycuvut

³⁹⁴ her: K. -

³⁹⁵ bilen: S. birle

³⁹⁶ taysi: K. taşı

³⁹⁷ Otuda: K. Otur

³⁹⁸ birisiniij: S. biriniij

³⁹⁹ Qoijqıtan atadılar ve bu qavm-i Qoijqıtan hem: K. Qoijqıtan [...] hem

⁴⁰⁰ hānniij: S. hān

⁴⁰¹ uruq uruq-ları: S. uruqları

biri-sinden yigirme otuz miij üylük irdiler. ²¹Anlarniij sanı ir ve hātūn bilen yüz miij irdiler. Munça qavm-lar peydā boldı. Evvel [14b] ¹Tümüne hānniij uluğ hātūnı-dan bir anadın beş oğul toğdı. Atları bu turur:

² Evvel	² ikinçi,	² üçünçi,
³ Caqsum ⁴⁰² . Anij üç oğlı bar irdi ⁴ Noya-qin, Urut, Maijqut. ⁵ Bu ⁴⁰³ üçevsi üç qavm boldı-lar bu zamānga digeç.	³ Barım Şirtu. Qayçu ve <Ba>yçu qavmı ⁴ aniij nesli turur. Bu Qa<yçu>niiij oğlı ⁵ Urum atlıg, anij Ca ve Nacar atlıg ⁶ iki ⁴⁰⁴ oğlı bar irdi. Bayçu ⁴⁰⁵ . Anij ⁷ oğlı Usnıbay ⁴⁰⁶ atlıg. Çiijgiz hān- ⁸ niiij zamānıda bar irdi.	³ Qaculu ⁴⁰⁷ . Qavm-i ⁴ Barulas anij nesli turur. ⁵ Ortançı oğlı Urum ⁶ Çubula ⁴⁰⁸ irdi. Uluğı-niiij ⁴⁰⁹ ⁷ atı Tudan atlıg irdi ⁴¹⁰ , ⁸ kiçi-si-niiij ⁴¹¹ atı Cuçına irdi. Anij uluğ oğlı ⁹ Boluğan Halaç irdi. ¹⁰ Çiijgiz hān zamānıda bar irdi.

⁷ törtünçi	⁹ beşinçi	¹² altınçi
⁸ Yesim Qaçiyun irdi. Qavm-i ⁹ Hürigin anij nesli turur. ¹⁰ Aniij oğlı Azar Mergen, ikinçi ¹¹ si-niiij atı Tarqun Herqoa ¹² Uluğiniij atı Buraçin Çubu. ¹³ Oğlı Çiijgiz hān-niiij oğla- ¹⁴ nlarındın irdi.	Yamat Kelekey kim qavm-i Budat anij nesli turur. ¹⁰ Or-tançı oğlı Külgen Mergen atlıg. ¹¹ Uluğı-niiij atı Tarqutay atlıg Tar- ¹² qutay, Qurıdal, ¹³ Çırkıday. Çiijgiz hān-niiij oğlanlarından ¹⁴ irdi.	¹³ Evvel ¹⁴ Qabul hān. Anij nesli Çiijgiz ¹⁵ hānga barur. Yetinçisi. ¹⁶ Udur Bayan kim qavmı ⁴¹² anij nesli turur. ¹⁷ Sekizinçi. Bodonçar Duqlat kim ¹⁸ qavm-i Duqlat anij nesli turur.

¹⁵Bular kim kiçi hātun-dın ⁴¹³toğan⁴¹⁴ oğlanlar bular⁴¹⁵ tururlar. ¹⁶Tokuzunçi. Hıtatay. Anı soij Coçı Baçu tip aydılar. Qavm-i Yesüt anij nesli turur. ¹⁷**Dāstān-ı Qabul hān**

⁴⁰² Caqsum: S. Caqsu

⁴⁰³ bu: K. -

⁴⁰⁴ iki: K. ⁶{aniij} iki

⁴⁰⁵ Bayçu: S. atı Bayçu

⁴⁰⁶ Usnıbay: S. Uşıbay

⁴⁰⁷ Qaculu: K. Qaculu. Anij turur...

⁴⁰⁸ Urum Çubula: S. Ordam çu birle

⁴⁰⁹ uluğı-niiij: K. uluğı

⁴¹⁰ irdi: K. -

⁴¹¹ kiçi-si-niiij: S. kiçiki-niiij

⁴¹² qavmı: K. qavm

⁴¹³ bular kim kiçi hātun-dın: S. kiçik hātun-dın

⁴¹⁴ tuğan: S. tuğqan

⁴¹⁵ bular: S. munlar

ibn-i Tümine hân. Kabul hân Çiijgiz hân-niij üçünçi atası irdi. Anij uruğın Kıyat kavm andın⁴¹⁶ tip ayturlar, ya'ni anij uruğı 18Kıyat boldı. Kabul hân-niij altı oğlu bar irdi. Evvel oğlu Okin Barçaq atlıg irdi. Ma'nā-yı 19Okın hüb-şāhib-i cemāl, kız şüretliğ irdi. Anı Tatar gāfil tabıp bend kılıp Hıfāy-niij 20Altan hānı-ğa⁴¹⁷ iletiler. Anda anı⁴¹⁸ temir kadaq bilen 'uqūbet kılıp darāzgūş çūbingā 21talatıp helāk itti ve hem yigit-lik-de öldi. Anij oğlu bar irdi. Sorqaqtu Yürki atlıg. **[15a]** 1Ba'zı Kıyat kavm<ı> anij nesli turur. Anij neberesi bar irdi Sece biki atlıg ve tamām-ı Kıyat Yürkin 2anij nesli turur. Üçünçi oğlınıij atı Bartan bahādur irdi. Cedd-i Çiijgiz hân turur. Törtünçi 3oğlu Kıdan bahādur irdi⁴¹⁹. Uluğ kavm-lar anij nesli-din⁴²⁰ turur⁴²¹. Bisyār [boldı] ve hikāyet-leri anij 4köp turur. Beşinçi oğlu Kutula⁴²² hân atasıdın soij pādşāh boldı. Altınçi oğlu 5Tudan Otçigin irdi. Kabul hân-niij oğlanları bu turur.

6Okın Barçaq	6Bartan bahādur	6Kutuqtu Möijker.	6Kıdan bahādur
7Ma'nā-yı Barçaq hüb şāhib-i cemāl.	7Cedd-i Çiijgiz hân turur.	7Bā'zı Kıyat anij nesli turur. 8Anij ferzendleri köp turur.	7Aqvām-ı ümera bisyār 8nesli anij ⁴²³ , andın köp boldı.
8Kutula ⁴²⁴ hân		9Tudan Otçigin.	
9Anij oğlu Coçı hân irdi. Çiijgiz hân bilen 10birge irdi. Leşker bilen ikinçi oğlu Altan 11irdi. Çiijgiz hân bilen yağı-laştı-lar ⁴²⁵ . 12Bir yaraştı. Sözine vefā kılmadı, yana yağılaştı. Hikāyet<i> bisyār turur.		10Kiçik oğlu irdi. Ma'nā-yı otçigin 11kiçik oğlığa aytur Moğol.	

⁴¹⁶ Kabul hân Çiijgiz hân-niij üçünçi atası irdi. Anij uruğın Kıyat kavm andın: K. -

⁴¹⁷ hānı-ğa: K. hān-ğa

⁴¹⁸ anı: S. atı

⁴¹⁹ Cedd-i Çiijgiz hân turur. Törtünçi oğlu Kıdan bahādur irdi: K. -

⁴²⁰ nesli-din: S. nesli; K. nesli-din

⁴²¹ turur: K. -

⁴²² Kutula: K. Kutulağan

⁴²³ anij: K. -

⁴²⁴ Kutula: S. Kutul

⁴²⁵ yağı-laştı-lar: S. yağı-laştı

12Dāstān-ı Bartan bahādur bin 13Kābul hān. Cedd-i Çiijgiz hān irdi. Bartan bahādur-niij uluğ hātūnı aqvām⁴²⁶-ı Barķaut irdi, 14Süyüngil Fucin⁴²⁷ atlıg. Andın tōrt oğul toğurdı. Evvelin Muijdu Kıyat atlıg. Anıij 15oğlanları köp irdi. Atası yurtında Çaijšiyut atlıg ol boldı. Muijdu Kıyat atlıg⁴²⁸. Muijdu Kıyatniij 16oğlı bar⁴²⁹ irdi. Çiijgiz hān zamānında⁴³⁰ barça Kıyat kavmın Çaijšiyut başlar irdi. 17Anıij oğlanları Köki noyan ve Muijtu bahādur irdi ve Muijtu bahādur⁴³¹ miij kişiniij biki irdi, ya'ni miij 18ağası. İkinçi oğlı Nekün Tayşı irdi. Kavm-i Nirun anıij nesli turur⁴³². Anıij kavmın Huyin [15b] 1Erken tip ayturlar. Nekün Tayşı-niij oğlanları bisyār irdi⁴³³. Atası yurtında bolğan⁴³⁴ 2oğlı ol⁴³⁵ irdi. Oğlanları-niij uluğı irdi. Kuçu<n> atlıg beğāyet atğıçıl⁴³⁶ mergen irdi ve tağı Nekün 3Tayşı-niij oğlı-niij oğlı irdi. Bugün Cavkat atlıg atını⁴³⁷ Çiijgiz hān Çağatay-ğa berdi. Anıij 4oğlanları kavmı⁴³⁸ bilen Çağatay bilen irdi. Kuçar Tayc<i>ut-ka⁴³⁹ meyl kıldı. Çiijgiz hān 5bilen düşmān boldı. Bi'l-āhir Çiijgiz hān Kuçarnı öltürdi. Üçünçi oğlı Yesüge bahādur 6irdi. Çiijgiz hān-niij atası turur. Borcuķın Kıyat anıij nesli turur ve⁴⁴⁰ ma'nā-yı Borcuķın eşhel-i çeşm 7bolğay. İttifāka Yesüge bahādur-niij ekşer oğlanları ve uruķ tāğayet ötti. Köpreki eşhel-i çeşm ü zeğrd-reng irdi, ya'ni sarıķ meijizlik, kara közlik irdi. Anı Moğol Borcuķın tip ayturlar 9ve bu ma'nā-dan ol zamānda kim⁴⁴¹ Alan Koa vaķt kim hāmile bolup irdi. Nūr mişāllıķ kim irse o 10lturup meniij közümge körünüp ketip irdi. Sarıķ işin kara közlik irdi. Andağ 11kim irseni sekizinçi ķursaqda ol nişāne Yesüge bahādurda bar irdi. Ol yoldın⁴⁴² pādşāh 12lık 'alāmeti Alan Kōaniij oğlanların aytıp irdiler. Bu ma'nā-dın irdi ol şüret-i delil 13turur. Tōrtünçi oğlı Daritay Otçigin atlıg

⁴²⁶ aqvām: S. kavm

⁴²⁷ Fucin: K. Furcin

⁴²⁸ Muijdu Kıyat atlıg: K. -

⁴²⁹ bar: K. -

⁴³⁰ zamānında: S. zamānında

⁴³¹ ve Muijtu bahādur: K. -

⁴³² turur irdi: K. turur

⁴³³ irdi: K. bar irdi

⁴³⁴ bolğan: S. bolğan bolğan

⁴³⁵ ol: K. -

⁴³⁶ atğıçıl: S. atğıçıl

⁴³⁷ atını: S. -

⁴³⁸ kavmı: K. kavm

⁴³⁹ Tayc<i>ut-ka: S. Tayc<i>ut-ğa

⁴⁴⁰ ve: K. -

⁴⁴¹ kim: K. -

⁴⁴² yoldın: S. yold yoldın

irdi. Ol Çiijgiz hân bilen⁴⁴³ düşmân-lıq 14kıldı. Tayciut-qa birikti, andın Oij-hân-ğa bardı. Andın Nayman-ğa bardı. Andın Dör₁₅ben-ge bardı. Çiijgiz hân <bilen> uruş kıldılar. Anij uruqın⁴⁴⁴ Altan ve Kuçarnı öltürgende 16anij uruqını⁴⁴⁵ bisyâr katl kıldılar. Daritay Otçigin-nij⁴⁴⁶ oğlu Taynal Yaya atlıg, 17atası ornunda ol irdi. Bartan bahādurnij Barqaut Süyüngil Fucindin toğan tört oğul bu turur. [16a] 1Atları:

1Muijdu Kıyat	1Nekün Tayşı	1Yesüge bahādur	1Daritay Otçigin
2Cümle Kıyat uruğı anij nesli turur, 3yavlaq bahādur ir-ken ⁴⁴⁷ . Anij oğlanları: 4Köki bahādur no- yan, Muijdu bahādur 5noyan, Çaijšiyut.	2Anij oğlan-ların, 3uruqın ⁴⁴⁸ Huyin Erken 4tip ayturlar. Qavm<ı> bilen 5işleri turğan yerge 6yaqın ⁴⁴⁹ irdiler. 7Cihet 8anij oğlanları 9Qoçun Negün ⁴⁵⁰ , 10Cavqat atğıçıl ya'ni mergen irdi.	2Çiijgiz hānnij 3atası irdi.	2Anij oğlu 3Taynal Yaya 4irdi.

⁶Dāstān-ı Yesüge bahādur. 7İbn-i Bartan bahādur Yesüge bahādur Çiijgiz hân-nij atası turur. Ayturlar: Moğol arasında bisyâr 8pādşāh-lıq kıldı. Öjün qavm-i Moğol-larını, ağa ve ini-si, ağa⁴⁵¹ oğlanları, ini oğlanlarını⁴⁵² özine musahhar tab'ı 9kıldı. Anlar içinde pādşāh-lıq kıldı. Bahādurluq bilen ve köijül-lik bilen 10Moğol bilen bisyâr toquş kıldı⁴⁵³. Tatar qavmı bilen, Hıṭay leşkeri bilen mundağ harb kılışıp, 11eṭrāf-ı cihānda atı çavı çıqtı ve nām-ı meşhūr boldı ve hātūn<ı> bisyâr irdi. Her qavmdın alıp 12irdi. Barça hātūnlar[ı]dın uluğı Oelun Fucin hātūn irdi ve soij anı Oelun⁴⁵⁴ ike dip ayturlar 13irdi. Ol hātūn-dın tört maqbul mu'teber oğul toğurdu. Adın

⁴⁴³ bilen: S. -

⁴⁴⁴ uruqın: S. uruqın

⁴⁴⁵ uruqını: S. uruqın

⁴⁴⁶ Otçigin-nij: S. Otçigin

⁴⁴⁷ ir-ken: S. irdi

⁴⁴⁸ uruqın: S. uruqın

⁴⁴⁹ yaqın: S. ta'yin

⁴⁵⁰ Negün: S. Begün

⁴⁵¹ ağa: S. -

⁴⁵² ini oğlanlarını: K. -

⁴⁵³ Moğol bilen bisyâr toquş kıldı: K. bisyâr Moğol bilen toquş kıldı.

⁴⁵⁴ Oelun: K. Elun

kızı yok irdi ve⁴⁵⁵ tağı bulardın 14başka öjje⁴⁵⁶ hātündin toğan bir oğul bar irdi. Atı Bilgütay noyan irdi. Evvel oğlınıij atı 15Temüçin atlıg irdi⁴⁵⁷. Ol Temüçin⁴⁵⁸ Nayman-niij pādşāhı İlik⁴⁵⁹ atlıg bir yaşar⁴⁶⁰ Tayan hān-nı 16öltürdi. Andın Temüçin-ğa Çiijgiz hān dip atadılar. İkinçi oğlu Coçı Qasar atlıg irdi. 17Ma'nā-yı Qasar⁴⁶¹ andağ kim kuvvet-lıg, 'azim. Mundağ ayturlar kökreginiij⁴⁶² arasındın⁴⁶³, bir yağıdın bir yağığa 18iki it yanaşa yürür irdi. Mundağ⁴⁶⁴ ta'rif kıılır ādemni iki qolığa alıp iki böler irdi. Her hālde 19Çiijgiz hān birle birge irdi⁴⁶⁵. Oij-hān-niij uruşında bisyār harb kııldı. Tayan hānniij [16b] 1uruşında leşkerniij qalbi da ol irdi. Bisyār⁴⁶⁶ bahādurlıq kııldı. Ol yoldın Coçı 2Qasar atandı. Çiijgiz hān anı bisyār süyürgil irdi. Coçı Qasarniij oğlu köp irdi⁴⁶⁷. Ma'rūf, 3meşhūr üç oğlu⁴⁶⁸ bar irdi: Yigü ve Tuqu ve Yesuijeüh atlıg-lar. Bularniij atların⁴⁶⁹ Çiijgiz hān 4atadı. Yigü alaşa boyluğ irdi. Tuqu andın alaşa-rağ irdi. Yesuijeüh uzun 5boyluğ irdi, kıızıl meijizlik irdi. Coçı Qasardın soij uluğ oğlu Yigü atası ornuna 6olturdi. Andın Yigüdin soij oğlu anıij ormığa Herqasun olturdi. Coçı Qasarniij yana 7öjje⁴⁷⁰ oğlan-ları bar irdi. Altalun⁴⁷¹ hātündin, qavmı⁴⁷² Quralas irdi. Andın oğul tuğdı, Maquldar 8atlıg irdi⁴⁷³. Bu Maquldarniij iki oğlu bar irdi. Biriniij atı Cırkıday atlıg, anıij biş oğlu bar 9irdi. Evvel Kıpçaq qumadan boldı. Anıij iki oğlu bar irdi. Taycu Huladay. İkinçi Suqu. Anıij 10oğlu yok irdi. Üçünçi Köke, anıij hem⁴⁷⁴ oğlu yok irdi. Törtünçi Tuda Toqay. Beşinçi Terlik. 11Anıij üç oğlu bar irdi: Baba, Buralğı, Bulad. Maquldarniij bulardın

⁴⁵⁵ ve: S. -

⁴⁵⁶ öjje: S. özge

⁴⁵⁷ atlıg irdi: S. -

⁴⁵⁸ Ol Temüçin: S. -

⁴⁵⁹ İlik: S. -

⁴⁶⁰ yaşar: S. yaşa

⁴⁶¹ Qasar: S. Coçı Qasar

⁴⁶² kökreginiij: K. kökregi anıij

⁴⁶³ arasındın: S. arasındın

⁴⁶⁴ mundağ: S. mundağ mundağ

⁴⁶⁵ irdi: K. idi

⁴⁶⁶ bisyār: K. yār

⁴⁶⁷ köp irdi: K. -

⁴⁶⁸ oğlu: K. oğul

⁴⁶⁹ bularniij atların: K. bular atın

⁴⁷⁰ öjje: S. özgen

⁴⁷¹ Altalun: K. Altan

⁴⁷² qavmı: K. qavm

⁴⁷³ irdi: S. -

⁴⁷⁴ hem: S. -

öije⁴⁷⁵ oğlu yaşda öldi. ¹²At-ları ma'lüm irmes. Coçı Qasarnij tağı bir oğlu Qaralcu atlıg irdi. Coçı Qasarnij bir⁴⁷⁶ Toqay ¹³atlıg bir qulu bar irdi. Anij bir pākize, arıg⁴⁷⁷ hātūnı bar irdi. Bir kün yazı-da Coçı Qasar kördi. ¹⁴Anij birlen⁴⁷⁸ şöbet kıldı. Toquz aydın soij ol hātūn hāmile kiltürdi. Anı Coçı Qasar ¹⁵alıp, Altalun hātūn-ğa berdi. Ol saqladı. Atı Qaralcu atlıg irdi. Bu Qaralcu-nij yeti ¹⁶oğlu bar irdi. Temür, anij oğlu yoq irdi. Sali Muijdu. Anij⁴⁷⁹ iki oğlu bar irdi: Bökütay, ¹⁷Qurmışay Qutuqtu⁴⁸⁰. Anij oğlu Arslan atlıg. Salıntuqa, anij iki oğlu bar irdi: Qurcal, Camuçı. [17a] ¹Moydur, bir oğlu bar irdi. Öz Temür atlıg. Qurtqa⁴⁸¹, anij oğlu yoq irdi⁴⁸². Coçı Qasarnij nesli⁴⁸³ tamām boldı. ²Üçünçi oğlu⁴⁸⁴ Qaçıyun atlıg irdi. Anij hātūnı, oğlu bisyār köp⁴⁸⁵ irdi. Veli atası ornıda ³anij oğlu İlçiday noyan irdi. 'Azim, mu'teber irdi ve tağı İlçiday-nij hem oğlanları köp ⁴irdi⁴⁸⁶. Veli atası ornuda turğan Qıdan atlıg irdi. Andın soij anij oğlu atası ornuda turğan⁴⁸⁷ ⁵İşeije Qar atlıg irdi⁴⁸⁸. Qubilay hān yarlıg kıldı. İlçiday noyan-nij ⁶urukın hesāb kıldılar. Altı yüz nefer çıktı. Anij soijgi⁴⁸⁹ oğlu Otçı noyan irdi. Törtünçi oğlu ⁷Temüğe Otçıgin atlıg irdi. Ma'nā-yı Temüğe atı⁴⁹⁰ turur. Otçıgin ma'nāda Moğol-nij resmi ol turur kim⁴⁹¹ ⁸kiçikin otçıgin dirler⁴⁹², ya'ni ata anası-nij otı, yurtı, mālı, tuvarı⁴⁹³ qarası, üy⁴⁹⁴ tirligi kiçik oğlığa qalur. ⁹Anı Moğol⁴⁹⁵ Otçıgin dip⁴⁹⁶ aytur. Hātūnı anij qavm-i Olkunutdın irdi. Atı Sandıqçin atlıg irdi ve bu ¹⁰Temüğe Otçıgin her yerde⁴⁹⁷ tikse 'imāret-ler, sarāy-

⁴⁷⁵ öije: S. -

⁴⁷⁶ bir: S. -

⁴⁷⁷ arıg: K. aru

⁴⁷⁸ birlen: S. birle

⁴⁷⁹ Sali Muijdu. Anij: K. Sali Muijdunij

⁴⁸⁰ Qutuqtu: K. Qutuqu

⁴⁸¹ Qurtqa: S. Qurtga

⁴⁸² irdi: S. -

⁴⁸³ nesli: S. neslinij nesli

⁴⁸⁴ oğlu: S. -

⁴⁸⁵ bisyār köp: K. köp bisyār

⁴⁸⁶ irdi: S. -

⁴⁸⁷ turğan: S. -

⁴⁸⁸ irdi: S. -

⁴⁸⁹ soijgi: S. soiji

⁴⁹⁰ atı: K. altı

⁴⁹¹ kim: K. -

⁴⁹² dirler: K. aytur

⁴⁹³ tuvarı: K. -

⁴⁹⁴ üy: K. üyi

⁴⁹⁵ Moğol: K. -

⁴⁹⁶ dip: K. -

⁴⁹⁷ yerde: S. yerge

lar, bāğlar, köşk-ler salur irdi. Çiijgiz 11hân anı bisyâr süver irdi. Anıij oğlan-ları bisyâr⁴⁹⁸ köp irdi. Atası yurtında oğlı⁴⁹⁹ 12Çibu atlıg irdi. Anıij oğlan-ları hem köp irdi. Turğan yerinde anıij oğlı 13Tağaçar atlıg irdi. Anıij hem⁵⁰⁰ oğlanları köp irdi. Kāym-mağāmında anıij oğlı Vacval atlıg irdi⁵⁰¹. 14Anıij hem oğlanları köp irdi⁵⁰². Kāym-mağāmında anıij oğlı⁵⁰³ Nayar atlıg irdi. Temüğe Otçigin 15noyan-nıij uruğın Kūbilay hân hesablattı. Yeti yüz nefer irdi. Bişinçi oğlı Belektutay 16noyan irdi. Ol bulardın⁵⁰⁴ anası başka irdi. Dā'im Çiijgiz hân-nıij hizmetinden ayrılmadı. Anıij 17oğlanları köp irdi. Kāym-mağāmında Cavutu⁵⁰⁵ atlıg oğlı⁵⁰⁶ bar irdi ve bu Cavutuğa bu sebebdin [17b] 1Cavutu at berdiler, anıij yüz hātūnı bar irdi ve yüz oğlı bar irdi. Andağ uluğ yaşadı, 2öz hātūnın, öz oğlın⁵⁰⁷ tanımadı. Anıij oğlı Numuğan atlıg irdi. Kūbilay hân hesab kıldurdu 3Belektutay uruğın⁵⁰⁸. Sekiz yüz nefer çıktı. Coçı Kāsarnıij uruğı kırk irdi. Andın soij 4sekiz yüz nefer çıktı. Belektutay oğlı Cavutunıij uruğı yüz irdi. Andın sekiz yüz 5nefer çıktı. Yesüğe bahādurnıij dört oğlı bar irdi. Atları bular turur: 6Çiijgiz hân, Coçı Kāsar, Temüğe Otçigin, Belektutay⁵⁰⁹ noyan. 7Dāstān-ı Çiijgiz hân bin Yesüğe bahādur⁵¹⁰.

8Atası ⁵¹¹	8Uluğ atası ⁵¹² .	8Üçünçi atası ⁵¹³ .
9Çiijgiz hân-nıij 10Yesüğe bahādur	9Çiijgiz hân-nıij uluğ atası 10Bartan bahādur ⁵¹⁷ . Moğol	9Çiijgiz hân-nıij üçünçi atası Kābul hân. 10Moğol

⁴⁹⁸ bisyār: S. -

⁴⁹⁹ oğlı: S. -

⁵⁰⁰ hem: K. -

⁵⁰¹ Kāym-mağāmında anıij oğlı Vacval atlıg irdi: S. -

⁵⁰² Anıij hem oğlanları köp irdi: S. -

⁵⁰³ oğlı: S. oğlanlarıdır

⁵⁰⁴ ol bulardın: anıij

⁵⁰⁵ Cavutu: K. anıij oğlı Cavutu

⁵⁰⁶ oğlı: K. -

⁵⁰⁷ öz oğlın: K. -

⁵⁰⁸ Kūbilay hân hesab kıldurdu Belektutay uruğın: S. Belektutay uruğın Kūbilay hân hesab kıldurdu

⁵⁰⁹ Belektutay: S. Beletutay

⁵¹⁰ Dāstān-ı Çiijgiz hân bin Yesüğe bahādur: L. Hazā kıssa'-yi dāstān-ı Çiijgiz hân bin Yesüğe bahādūr Çiijgiz hānnıij öz atası irdi (Bu kısımdan itibaren L nüshasındaki metin devam etmektedir.)

⁵¹¹ atası: S., L. -

⁵¹² uluğ atası: S., L. -

⁵¹³ üçünçi atası: S., L. -

⁵¹⁴ Çiijgiz hân-nıij Yesüğe bahādur atası: S. Yesüğe bahādur Çiijgiz hānnıij öz atası irdi; L. Yesüğe bahādur Çiijgiz hānnıij öz atası irdi.

atası ⁵¹⁴ . ¹¹ Moğol tili bilen ⁵¹⁵ İçige tip ⁵¹⁶ ayturlar.	tili ¹¹ bilen ⁵¹⁸ Burkı dip ayturlar ⁵¹⁹ .	tili bilen Elinçek ⁵²⁰ tip ayturlar ⁵²¹ .
¹² Törtünçü atası ⁵²² .	¹² Beşinçü atası ⁵²³	¹² Altınçü atası ⁵²⁴
¹³ Çiijgiz hân-nij Tümine hân ⁵²⁵ . ¹⁴ Moğol tili bilen ⁵²⁶ Budatu tip ⁵²⁷ aytur.	Çiijgiz hân-nij Baysuijķur ⁵²⁸ . ¹³ Moğol tili bilen ⁵²⁹ Öküker dip aytur.	Çiijgiz hân-nij Ķaydu hân ⁵³⁰ . ¹³ Moğol tili bilen ⁵³¹ Buraķay ⁵³² tip ⁵³³ aytur.
¹⁵ Yetinçü atası ⁵³⁴	¹⁴ Sekizinçü atası ⁵³⁵	
¹⁶ Çiijgiz hân-nij Dutum Menen ⁵³⁶ , Moğol ¹⁷ tili bilen ⁵³⁷ Dutaku dip aytur. Täyti tili bilen	¹⁵ Çiijgiz hân-nij Bodonçar hân ⁵³⁹ . İştılâh-ı ¹⁶ Täyti-din artuķ irmes. Mecmü'an İçigin ¹⁷ Ebugün tip ⁵⁴⁰ aytur	

⁵¹⁵ bilen: S., L. birle

⁵¹⁶ tip: S. dip

⁵¹⁷ ⁹Çiijgiz hân-nij uluğ atası Bartan bahâdur: S. İkinci atası Çiijgiz hân-nij Bartan bahâdur iridi; L. İkinci atası Çiijgiz hân-nij Bartan bahâdur.

⁵¹⁸ bilen: S., L. birle

⁵¹⁹ ayturlar: K., L. aytur

⁵²⁰ Elinçek: S. Alnecil (?)

⁵²¹ ayturlar: K. aytur

⁵²² törtünçü atası: S., L. -

⁵²³ beşinçü atası: S., L. -

⁵²⁴ altınçü atası: S., L. -

⁵²⁵ Çiijgiz hân-nij Tümine hân: S., L. Çiijgiz hân-nij törtünçü atası Tümine hân iridi.

⁵²⁶ bilen: S., L. birle

⁵²⁷ tip: S. dip

⁵²⁸ Çiijgiz hân-nij Baysuijķur: S., L. Çiijgiz hân-nij beşinçü atası Baysuijķur.

⁵²⁹ bilen: S., L. birle

⁵³⁰ Çiijgiz hân-nij Ķaydu hân: S., L. Çiijgiz hân-nij altınçü atası Ķaydu hân.

⁵³¹ bilen: S., L. birle

⁵³² Buraķay: S. Buratay

⁵³³ tip: S., L. -

⁵³⁴ yetinçü atası: S., L. -

⁵³⁵ sekizinçü atası: S., L. -

⁵³⁶ Çiijgiz hân-nij Dutum Menen: S., L. Çiijgiz hân-nij yetinçü atası Dutum Menen.

⁵³⁷ bilen: S., L. birle

⁵³⁸ Täyti tili bilen Şutaķu tip aytur: S., L. -

⁵³⁹ Çiijgiz hân-nij Bodonçar hân: S., L. Çiijgiz hân-nij sekizinçü atası Bodonçar hân.

Şutaķu tip aytur ⁵³⁸ .	Moğol.	
-----------------------------------	--------	--

Ve yana⁵⁴¹ **19**Çiijgiz hân-niij oğlanlarını aytur. Çiijgiz hân-niij qurb-ı⁵⁴² biş yüz hâtünü **20**bar irdi. Her birisi-ni birer qavmdın alıp irdi ve⁵⁴³ ba‘zı-sını Moğol süretince⁵⁴⁴ nikâh kıılıp irdi. **21**Ba‘zı-sı quma irdi ve köp-rekin barça vilâyetlerni musahhar kıılıp alıp irdi, her birisin bir qavmdın **[18a]** **1**çabıp alıp irdi⁵⁴⁵, ammâ ol hâtün-ları içinde barçasın-dın⁵⁴⁶ uluğ-raķı, mu‘teber⁵⁴⁷, büzürg hâtünü biş **2**irdi⁵⁴⁸. Munuij-dik tafşilde keltirip turur⁵⁴⁹. Evvel hâtünü⁵⁵⁰ Börte Fucin irdi. **3**Koijrat-niij pādşāh Diy noyan-niij kıızı irdi. Barça hâtün-ları-dın mu‘teber ve⁵⁵¹ büzürg irdi. Andın **4**tört oğul toğdı. Barçadın uluğ-raķ, ehl-i ‘itibār ol irdi ve biş kıız toğurdı. Evvel **5**uluğ oğlı Coçı irdi. Tamām-ı pādşāhlar, šāh-zādeler Deşt-i Qıpçaķ-ta anıij nesli turur⁵⁵². **6**Andağ taķrir kıılurlar kim⁵⁵³ Çiijgiz hân qavm-i Merkit bilen⁵⁵⁴ uruş kııldı. Anlar ġālib boldı. **7**Börte Fucin Coçı-ğa hāmile irdi. Börte Fucin-ni alıp bardılar. Ol arada Oij-hân **8**yaraşu irdi. Ol hâtünü Oij-hānğa alıp bardı-lar. Oij-hân Çiijgiz hānniij atası **9**bilen⁵⁵⁵ dost-luğı bar irdi. Ol sebab-din Çiijgiz hānnı oğul uķunğan⁵⁵⁶ irdi. Bu ma‘nā-**10**dın anı kelinim dip ikrām kııldı. Bikleri, qaraçuları aydı: Neçün almaysın tip aydı. **11**Oij-hân bu sözni aydı. Çiijgiz hân bu sözdin hāber tabıp Calayir Saritaķ noyan-niij⁵⁵⁷ oğlı **12**Sabanı Oij-hānğa yiberdi. Börte Fucin-ni ‘izzet kıılıp Calayir Sabağa **13**tapşurdı. Bular ‘azm kııldılar. Yolda havf haţarlıķ irdi. Tağ-lar arasında yolda Coçı **14**toğdı. Sabada⁵⁵⁸ biraz un bar irdi. Anı hamir itip itekine çulğap beşik itti. Ol **15**ma‘nā-dın yolda toğan üçün atın Coçı atadılar. İkinci oğlı Çağatay.

⁵⁴⁰ tip: S. dip

⁵⁴¹ ve yana: K. -

⁵⁴² qurb: S., L. yakın

⁵⁴³ ve: K. -

⁵⁴⁴ süretince: S. destürunça; L. destürinça

⁵⁴⁵ her birisin bir qavmdın çabıp alıp irdi: S., L. -

⁵⁴⁶ barçasın-dın: S., L. barçası-dın

⁵⁴⁷ mu‘teber: K. -

⁵⁴⁸ hâtünü biş irdi: K. hâtünü biş hâtünü ²bar irdi

⁵⁴⁹ keltirip turur: S., L. keltiripdür

⁵⁵⁰ hâtünü: K. hâtün

⁵⁵¹ ve: S., L. -

⁵⁵² turur: L. irdi

⁵⁵³ kim: S. -

⁵⁵⁴ bilen: S., L. birle

⁵⁵⁵ bilen: S., L. birle

⁵⁵⁶ uķunğan: K. uķuğan; L. uķutğan

⁵⁵⁷ noyan-niij: S., L. noyan

⁵⁵⁸ Sabada: S. Saba

Evvel ibtidā⁵⁵⁹ 16vilāyetlerni⁵⁶⁰, Türkistān tā Amūya deryāsıǵa digeç munuij hūkmünde iridi. Üçünçi oǵlı Ögetey⁵⁶¹ 17Çiijgiz hān-dın⁵⁶² soij on üç yaşında hān boldı. Güyük hān anij uluǵ oǵlı iridi ve қа-[18b] 1yduñça şāh-zādeler ol yerde boldı, anij nesli turur. Törtünçi oǵlı Toluy. Anij atı İke 2noyan ve Alıǵ noyan iridi. Çiijgiz hān anı nökerim tip aytur iridi. Ekser Çiijgiz hān bilen her 3yerde birge iridi. Ma'nā: Moǵol tili bilen Toluy tip küzǵünü ayturlar iridi⁵⁶³. Möijkü hān, Qubilay 4hān, Hūlagü hān⁵⁶⁴ ve Arıq Böke anij oǵlanları turur. Temür hān⁵⁶⁵, pādşāh-ı İslām Ğazan 5pādşāh anij nesli-din turur ve bu Çiijgiz hān-nij tört oǵlın Çiijgiz hānnij tört külük 6tip ayturlar⁵⁶⁶ iridi. Törtüsi daǵı⁵⁶⁷ 'āqıl ü kāfi ü kāmil ü bahādur, vilāyetlerni baqturǵan iridi. 7**Qızları-nij atı**. Bu hātündın biş qız iridi⁵⁶⁸. Her biri-sin birewge⁵⁶⁹ berdi. Munuij-dik tafsil 8uluǵ qızı Fucin biki atlıǵ iridi. Evvel anı Oij-hānnij oǵlı⁵⁷⁰ Seijün, anij oǵlı Tosın 9Buqaǵa ayturup iridi. Soij aija tigmedi. Bu sebeb-din anlar⁵⁷¹ arasında köijül qalıştı. 10Andın soij⁵⁷² qavm-i İgeres Nekün oǵlı Boto Gürgen atlıǵ, aija birdi. İkinçi qızı 11Çeçigen atlıǵ iridi. Qavm-i Oyrat-nij⁵⁷³ pādşāhı Qutuqa biki atlıǵ⁵⁷⁴ iridi. Anij oǵlı Turalcı Gürgen 12atlıǵ iridi, aija berdi. Üçünçi qızı Alaqay biki atlıǵ iridi. Öijüt pādşāhı⁵⁷⁵ 13Çiijuy⁵⁷⁶ atlıǵ iridi, aija berdi. Törtünçi qızı Tumulun atlıǵ iridi. Qavm-i Qoijqırat-nij⁵⁷⁷ 14pādşāhı-sı-nij⁵⁷⁸ oǵlı iridi, Gürgen atlıǵ, aija berdi. Beşünçi qızı Altalun atlıǵ iridi. 15Soij Altalun hān⁵⁷⁹ tip aytur iridi. Qavm-i Olkunut

⁵⁵⁹ ibtidā: K. ibtid<ā>

⁵⁶⁰ vilāyetlerni: K. vilāyet

⁵⁶¹ Ögetey: K. Ögete<y>

⁵⁶² hān-dın: K. hān

⁵⁶³ iridi: K. -

⁵⁶⁴ Hūlagü hān: K. -; L. Hevlegü hān

⁵⁶⁵ Temür hān: S. Timü<r> hān; K. anij neslidin Temür hān

⁵⁶⁶ ayturlar: K. aytur

⁵⁶⁷ daǵı: S., L. taqı

⁵⁶⁸ iridi: S., L. idi

⁵⁶⁹ birewge: S., L. birevge birevge

⁵⁷⁰ oǵlı: K oǵlı-nij

⁵⁷¹ anlar: L. anlardın

⁵⁷² soij: S., L. -

⁵⁷³ Oyrat-nij: S., L. Oyrat-nij Oyrat-nij

⁵⁷⁴ atlıǵ: S., L. -

⁵⁷⁵ pādşāhı: S. pādşāhı-sı

⁵⁷⁶ Çiijuy: S. Çiijkuy

⁵⁷⁷ Qoijqırat-nij: S. Qoijqırat; L. -

⁵⁷⁸ pādşāhı-sı-nij: S., L. pādşāhı-nij

⁵⁷⁹ Altalun hān: S., L. Altaluqan

Tacu Gürgen-niij oğlu Cavur Se₁₆çenge berdi. Çiijgiz hân-niij anası-niij⁵⁸⁰ ağası irdi. Tacu Gürgen bu kızın⁵⁸¹ öije⁵⁸² kızları-dın ₁₇artuq sever irdi. İkinci hâtünü Kulan hâtün irdi. Kavm-i Ohan Merkit Tayrasun atlıg [19a] ₁aniij⁵⁸³ kızını bar irdi. Merkit⁵⁸⁴ Çiijgiz hân-ğa il boldı ve bu kızın Çiijgiz hân-ğa kiltürüp berdi. ₂Bu hâtündın bir oğul toğdı, Külgen atlıg irdi⁵⁸⁵ ve⁵⁸⁶ bu Külgen-niij tört oğlu bar irdi. Uluğ ₃oğlu Koca atlıg irdi. Atası vefât taptı. Atası ornunda olturguzdı. Altı miij irni ₄muija berdi ve bu Kocaniij oğlu bar irdi Oruday atlıg. Anij oğlu Ebügen atlıg irdi. ₅Üçünçi hâtün Bayügen atlıg irdi. Kavm-i Tatar irdi. Andın bir oğul toğdı, ₆Caduru atlıg. Ol yigitlik-de öldi. Törtünçi hâtünü Küncü hâtün irdi. Hıtây-niij ₇pādşāhı Altan hân-niij kızını irdi. velikin⁵⁸⁷ hüb-şüretlik irmes irdi. Anij üçün kim ₈atası uluğ⁵⁸⁸ pādşāh irdi, anij hürmeti üçün ‘izzet ü ikrām kıılır irdi. Çiijgiz hân-dın ₉ol hâtün hiç ferzend tapmadı. Tā Arıq Böke-niij zamānıga digeç hayāt<ta> irdi. Andın soij ₁₀öldi. Bişinçi hâtün Yesulun hâtün irdi. Kavm-i Tatar Yesügen atlıg ₁₁aniij kardaşı⁵⁸⁹ irdi. Çiijgiz hân-niij barça hâtün-ları içinde bu biş hâtün-dın⁵⁹⁰ ₁₂uluğ hâtünü, uluğ⁵⁹¹ ordası yok irdi. Ma‘lüm meşhür turur ve⁵⁹² tağı öije hâtün-ları ₁₃içinde bir hâtünü bar irdi. Kereyit-niij pādşāh-sı⁵⁹³ Oij-hân-niij ağası ₁₄Cakembü atlıg irdi⁵⁹⁴. Anij kızını Abıka hâtün⁵⁹⁵ irdi. Anij siijli-si bar irdi. Biktutmuş Fu₁₅cin timiş⁵⁹⁶ atlıg. Çiijgiz hân⁵⁹⁷ anı Coçı-ğa aldı ve tağı bir siijlisin⁵⁹⁸ Toluy-ğa aldı. ₁₆Atı Surçukay biki atlıg irdi ve soij bu Abıka biki-ni kavm-i Urut Köhtay noyan-ğa berdi ₁₇mālī tirligi, barça esbābı, hazinesi bilen. Alarniij kıımız içe turğan altun ayağı bilen [19b] ₁bir bavurçı-sın aldı, anij yād-gārı

⁵⁸⁰ anası-niij: S. anası

⁵⁸¹ kızın: K. kızdın

⁵⁸² öije: S., L. özge

⁵⁸³ anij: S. -

⁵⁸⁴ Merkit: S., L. -

⁵⁸⁵ irdi: S., L. -

⁵⁸⁶ ve: K. -

⁵⁸⁷ velikin: K., L. veli

⁵⁸⁸ uluğ: K. -

⁵⁸⁹ kardaşı: S., L. karındaşı

⁵⁹⁰ hâtün-dın: L. hâtünündın

⁵⁹¹ uluğ: S., L. -

⁵⁹² ve: S. -

⁵⁹³ pādşāh-sı: S. pādşāhı-sı; L. pādşāhı

⁵⁹⁴ irdi: S., L. -

⁵⁹⁵ hâtün: K. hâtünü

⁵⁹⁶ timiş: S., L. -

⁵⁹⁷ hân: S., L. -

⁵⁹⁸ siijlisin: S., L. siijlisini

tip. Andın özgesin Köhtay noyan-ğa bahşış 2kıldı ve taqı Körbasu hātūn irdi. Evvel Nayman-niij Tayan hān-niij uluğ hātūnı 3irdi. Çiijgiz hān Tayan hān-nı öldürgendin soij ol hātūnı Çiijgiz hān Moğol 4düstürinca nikāh kılıp aldı taqı Taijkut-niij pādşāh-niij kızını Çiijgiz hān-ğa 5savkat keltürüp berüp irdi. Anı hem kim irsege bahşış kıldı ve taqı Çiijgiz hān-6niij⁵⁹⁹ alğan hātūn-ları her⁶⁰⁰ biri bir vilāyet-niij her bir kavm-niij uluğ-niij⁶⁰¹ kızını 7Neçe anlar uluğ-lar kızını hem⁶⁰² bolsa da⁶⁰³ bu biş hātūn-dın⁶⁰⁴ ozdurmadı-lar⁶⁰⁵. Çiijgiz hān-niij⁶⁰⁶ 8kavm-i Nayman-dın⁶⁰⁷ bir kuması bar irdi. Andın bir oğul toğdı. Kiçikinde vefāt tapdı. 9Atı Curcutay atlıg idi. Anasınıj⁶⁰⁸ atı mal'üm irmes ve taqı Çiijgiz hān-niij kavm-i 10Tatardın bir kuması bar irdi. Atı mal'üm irmes irdi. Andın bir oğul tuğdı, Orçığan 11atlıg hem⁶⁰⁹ yaşkınasında⁶¹⁰ vefāt tapdı. Çiijgiz hān-niij oğlanlarınıij atları bular 12turur: Coçı, Çağatay, Ögeday, Toluy, Külgen. Bu oğlan-ları her biri bir⁶¹¹ vilāyet-de 13pādşāh boldılar. Anıj oğlı Koca turur. Anıj oğlı Ordı turur. Cavur, Curcutay, 14Orçıkan: Bu üç oğlı yaşında⁶¹² vefāt tapdılar⁶¹³. Buların ferzend⁶¹⁴ bolmadı. Çiijgiz hān-niij kızlarınıij atları⁶¹⁵ bular turur:

Fucin biki ⁶¹⁶	15Çeçigen	15Alağay biki	15Tumalun,
15Kavm-i İgeres	16Oyrat-niij	16Anı Öijüt-nüij	16Anı Kõnqırat-niij

⁵⁹⁹ hān-niij: S., L. hān

⁶⁰⁰ her: S. hem

⁶⁰¹ uluğ-niij: K. uluğ-niij

⁶⁰² hem: S. -

⁶⁰³ da: S., K. -

⁶⁰⁴ hātūn-dın: S., L. hātūn-dın

⁶⁰⁵ ozdurmadı-lar: K. ozdurmadı

⁶⁰⁶ hān-niij: S., L. hān

⁶⁰⁷ Nayman-dın: S., L. Nayman

⁶⁰⁸ anasınıj: S. anası anıj

⁶⁰⁹ hem: S., L. -

⁶¹⁰ yaşkınasında: S., L. kiçiklikde

⁶¹¹ bir: K. -

⁶¹² yaşında: S. yaşda

⁶¹³ tapdılar: K. tapdı

⁶¹⁴ ferzend: K. ferzendi

⁶¹⁵ kızlarınıij atları: K. kızları

⁶¹⁶ biki: L. -

⁶¹⁷ pādşāhı: K. pādşāhı-niij

16Nekün oğlu Boto 17Gürgenge berdi.	17pādşāhı Ƙutuƙa bikniij 18oğlı Turalcı Gürgenge berdi.	pādşāhı ⁶¹⁷ 17Çiijuy Gürgenge-niij oğlığa berdi.	pādşāhı Yügürgen oğlı ⁶¹⁸ 19Gürgenge atlığ, aija berdi.
--	--	---	--

[20a]

1Altalun	1İl Altı,
2Ƙavm-i OlƘunut 3Taycu Gürgenge- niij ⁶¹⁹ 4oğlı Cavur Se-şçenge berdi.	2Bu ƙız ƙumadın bolđan irdi. Ol vađt-da Uyđur-niij pādşāhı İdiƙut ⁶²⁰ il bolup, Çiijgiz ĥān-ğa ƙulluƙ-ƙa ⁶²¹ kildi. Çiijgiz ĥān anı bişinçi 4oğlum bolđıl tip aydı. Aija bu ƙızını atadı. Ol zamān İdiƙut-niij ⁶²² ĥātūnı 5bar irdi. Bu ƙız reside bolmaydur irdi. Soij zamānda Ögetey ĥān İdiƙut-ƙa ⁶²³ bu ƙızını berdi.

7**Tāriĥ.** 8Çiijgiz ĥān-dın burun evvel yād ƙılındı. Nūĥ ‘aleyhi’s-selām-dın birü, ol zamāndın soij Etrāk-i 9‘ālem kitāb-sız ƙavmıda tāriĥ yođ irdi, tā Ođuz zamānında tāriĥ⁶²⁴ bar irdi. Her kitāb-larda beyān 10ƙılırlar. Andın soij Ĥitāy-niij Altan ĥān-niij⁶²⁵ tāriĥi bar irdi ve tağı Mođol-niij tāriĥi yođ irdi 11ve tağı Sulţān Sa‘id Ėazan ĥān-niij tāriĥi-da mücmelen Nūĥ ‘aleyhi’s-selām-dın berü tā ibtidā’-yı hicretke 12diğeç biş miij yıl keçdi ve tağı ol Mođol Dürlikin tip ayturlar. Ođuz zamānında⁶²⁶ bolđan ƙavm ĥalƙ-13lar turur, tā bu zamānda hem at-ları meşhūr turur ve tağı hicretin soij ol ibtidā’-yı tāriĥniij biş yüz 14ƙırƙ toğuzda Toijuz yılı Zi’l-ka‘de ayında⁶²⁷ Çiijgiz ĥān anadın toğdı ve tağı tāriĥniij biş yüz altmış 15iki-sinde atası Yesüđe bahādur vefāt tapdı. Çiijgiz ĥān on üç yaşar irdi⁶²⁸. Yesüđe bahādurın on üç yaşında ƙaldı⁶²⁹.

⁶¹⁸ oğlı: S., L. -

⁶¹⁹ Gürgenge-niij: S., L. Gürgenge

⁶²⁰ İdiƙut: K. <İ>diƙut

⁶²¹ ƙulluƙ-ƙa: S., L. ƙulluƙ-ğa

⁶²² İdiƙut-niij: K. <İdi>ƙut-niij

⁶²³ İdiƙut-ƙa: S. İdiƙut-ğa

⁶²⁴ tāriĥ: K. -

⁶²⁵ Altan ĥān-niij: S. Altan ĥān; K. Altay ĥān-niij

⁶²⁶ zamānında: S., L. zamānında

⁶²⁷ ayında: S. anıda

⁶²⁸ Çiijgiz ĥān on üç yaşar irdi: S., K. -

⁶²⁹ Yesüğe bahādurın on üç yaşında ƙaldı: K. -

Çiijgiz hân Toijuz yılıda⁶³⁰ toğdı. Türkice kün hesâbıdan⁶³¹ 16 yetmiş iki yıl ‘ömr⁶³² keçürdi ve taqı Ay hesâbıdın⁶³³ yetmiş biş yıl ‘ömr keçürdi. Ay hesâbıdan 17 her otuz <üç> yılda bir yıl tefâvüt iter. Barça Moğol Türki hesâb birle hesâb kıılır⁶³⁴ ve taqı Kün hesâbı-18 dın yetmiş iki yıl ‘ömr keçürdi⁶³⁵. Çiijgiz hân yıl⁶³⁶ ortasında toğdı ve taqı⁶³⁷ yıl ortasında vefât 19 tapdı. Çiijgiz hân yetmiş iki yıl ‘ömr keçürdi. Toijuz yılı Zî’l-ka’de ayında toğdı, tâ âhır Toijuz 20 yılı Ramazân ayınıij on dördünçü kün târih-niij altı yüz yigirme dördünde vefât tapdı⁶³⁸. [20b] 1 **Teb’a**. Çiijgiz hân niij atası Yesüğe bahâdur 2 kavm-i Moğol içinde pâdşâh irdi. Ağa ve⁶³⁹ ini-si aija bağışlı hayl ü haşem köp nöker halkı bar irdi. 3 Kayusın uruş kıılıp küç bilen⁶⁴⁰ özine musahhar kıılığan irdi. Atası⁶⁴¹ Yesüğe bahâdur ölgendin 4 soij barçası tarqadı. Kavm-i Tayciut-ka meyil kııldı. Ol zamânda Çiijgiz hân on üç yaşar irdi 5 taqı pâdşâhlık-ka⁶⁴² tigmeydür irdi. Çiijgiz hân-niij anası kavm-i Olkunut irdi. Atı Oelun ike atlıg⁶⁴³. 6 Bu oğlın terbiyet kııldı. Çiijgiz hân-niij atası-niij⁶⁴⁴ ba’zı nökerin mâni’ kııldı. Ol zamânda Çiijgiz 7 hân-ğa ol yıl kavm-i Tayciut öije ağa ve ini-si kavm-i Çuryat ve Merkit, Tatar ve ğayr hem her⁶⁴⁵ biri-si 8 birer⁶⁴⁶ zahmet tigüre başladı ve Bekrat kavm<ı> Çiijgiz hân-ni ğâfil tabıp, bend kııldı. Haqq Ta’âlâ 9 andın halâş-lık berdi ve neçük sa’âdet ü devlet⁶⁴⁷ aija yâr bolup, hâl <ve> kuvvet tabıp tiz 10 zamânda kavm-i Tayciut⁶⁴⁸ bilen toquş kııldı. Anlarğa üstün bolup, Bekrat kavmını tüp 11 tüz kııldı⁶⁴⁹ ya’ni yokaldı ve ba’zı Nirun kavm-lar⁶⁵⁰ Tatar ve⁶⁵¹ Merkit barçasını⁶⁵² baqtırıp leşkeri artuq⁶⁵³ bolup,

⁶³⁰ yılıda: K. -

⁶³¹ hesâbıdan: S., L. hesâbından

⁶³² ‘ömr: K. ‘ömri

⁶³³ hesâbıdın: S., L. hesâbından

⁶³⁴ Barça Moğol Türki hesâb birle hesâb kıılır: K. Barça Türk hesâb birlen Moğul hesâb kıılır.

⁶³⁵ Kün hesâbı-dın yetmiş iki yıl ‘ömr keçürdi: S., L. -

⁶³⁶ yıl: K. ve taqı yıl

⁶³⁷ ve taqı: S., L. -

⁶³⁸ tapdı: L. boldı

⁶³⁹ ve: S., L. -

⁶⁴⁰ uruş kıılıp küç bilen: S., L. uruş bilen küç kıılıp

⁶⁴¹ atası: S., L. -

⁶⁴² pâdşâhlık-ka: S. pâdşâhlık-ğa

⁶⁴³ atlıg: S. -

⁶⁴⁴ atası-niij: K. atası

⁶⁴⁵ her: K. -

⁶⁴⁶ birer: L. biraz

⁶⁴⁷ sa’âdet ü devlet :S., L. sa’âdet-i devlet

⁶⁴⁸ kavm-i Tayciut: S. Taycuvut kavmi

⁶⁴⁹ kııldı: S., L. -

⁶⁵⁰ Nirun kavm-lar: S., L. kavm-i Nirunlar

kuvvet <ve> hāl⁶⁵⁴ tapdı. Tā bu⁶⁵⁵ müddet āhırında yigirme yeti yılda ma‘lūm kavı-
 hāl tamām 13boldı⁶⁵⁶ turur. Barça anıij aḥvāli andın soij anıij hāli kavı boldı. Mufaşşal
 kayu⁶⁵⁷ til-de⁶⁵⁸ ma‘lūm boldı 14ve’s-selām⁶⁵⁹ ve ança aḥvāl ü ḥikāyet ol yıllar içinde
 mufaşşal ma‘lūm turur 15ve ol iki kısım irdi⁶⁶⁰. Biri-si bu yılların ilgeri-ki⁶⁶¹ atı
 Çiijgiz öz yerinde irdi. <İkinçisi> andın soijgı 16yıllarda barçasın tābi‘ itip musahḥar
 itti⁶⁶². **Teb‘a**. Otuz üç yıl⁶⁶³ ançada burun 17ma‘lūm atı Çiijgiz öz yerinde irdi. On bir
 yıl ibtidā bu müddet-de⁶⁶⁴ on bir yıl, **Tulay yıl, ya‘ni Qoyan [21a] 1yılı, Hicret-din⁶⁶⁵**
soij biş yüz toqsan birde Reb‘i ü’l-evvel ayında āhırı Hüker yıl, ya‘ni Sıgır yılı 2altı
yüz{de} birde vāki‘, Cemazi ü’l-aḥir ayında munuij-dik tafşil kılındı. Tulay yıl,
3ya‘ni Qoyan yılı bolğay. Biş yüz toqsan birde vāki‘, Reb‘iü’l-evvel ayında. Çiijgiz
 ḥān bu yılda 4kırk bir yaşar irdi. Kereyit-niij pādşāh-sı Oij-ḥānniij ağası Cakembü
 uruşı boldı ve kavm-i 5Koijqayıt Kereyit bilen cem‘ boldı ve bir ḥilāf Oij ḥān bilen
 bir bolup fitneler qopuştırdı. 6Kiijeşip yurt yurtunda oturup, ordalarında muqim ‘ayş
 ü ‘işret-qa⁶⁶⁶ meşğül boldılar. 7Lū yıl, <ya‘ni> Ejderhā yılı bolğay.⁶⁶⁷ **Biş yüz toqsan**
ikide vāki‘, Reb‘i ü’l-evvel ayında irdi⁶⁶⁸. Çiijgiz ḥān bu yıl-ğlarda hāl işinden barça
 ḥālde kuvvet tapdı. Kuvvet tabıp yerine tigdi. Kereyit pādşāhı Oij-ḥān 9uluğ pādşāh
 irdi⁶⁶⁹ ve mu‘teber irdi. Anlar öz ağa ini-sin öltürüp birbirin qovısup⁶⁷⁰ irdi. 10Oij-ḥān
 bir ağasın qovup yiberdi. Anıij atı İrke Qara atlığ irdi. Ol Naymanniij pādşāhı Inanç
 ḥānga barıp sığındı⁶⁷¹. Inanç 11ḥān hem aija leşker-i meded berip Oij-ḥān-nı

⁶⁵¹ ve: S., K. -

⁶⁵² barçasını: S., L. barçasın

⁶⁵³ artuq: K. ¹²kuvvet artuq

⁶⁵⁴ kuvvet <ve> hāl: K. hāl

⁶⁵⁵ bu: K. -

⁶⁵⁶ boldı: S. bolup

⁶⁵⁷ kayu: K. -

⁶⁵⁸ til-de: K. yıl-da; L. meyl-de

⁶⁵⁹ ve’s-selām: S., L. -

⁶⁶⁰ irdi: S., L. turur

⁶⁶¹ ilgeri-ki: S., L. ilgerki

⁶⁶² itti: S., L. kıldı

⁶⁶³ otuz üç yıl: S., L. -

⁶⁶⁴ müddet-de: K. müd de

⁶⁶⁵ hicret-din: S. hicret-den

⁶⁶⁶ ‘işret-qa: S. ‘işret-ğa

⁶⁶⁷ Ejderhā yılı bolğay: L. -

⁶⁶⁸ irdi: K. -

⁶⁶⁹ pādşāh irdi: S. pādşāh irdi pādşāh irdi

⁶⁷⁰ qovısup: S. qabuşup; L. qovuşup

⁶⁷¹ Inanç ḥānga barıp sığındı: K. -

kovdurdi⁶⁷². Memleketin alıp, İrke Qarağa birdi. Oij-hân 12andın kaçıp, Qara Hıtay-niij pādşāhı Kür hân-ğa bardı. Anda hem imin bolmadı. Yırağ kılıp, 13Uygur vilāyeti-ğa çıqıp⁶⁷³ kildi bir neçe nöker cemā‘atı bilen⁶⁷⁴. Anda bir neçe mehāl qanā‘at kıldı ve munuij-dik 14hâlde harıp açıp, aç ve yalajaç, harāb hāl bilen Çiijgiz hân-ğa kildi⁶⁷⁵. Lū yılı irdi. Güsegüy Naur⁶⁷⁶ 15yerde kilip⁶⁷⁷ koşuldi-lar. Çiijgiz hân-niij muija rahmı kelip ve maldın ve leşkerdin muija meded kıldı. Ol 16yana pādşahlıq-ğa tigdi. Mundın burun bir⁶⁷⁸ nevbet taqı Oij-hân-niij ağası andın qahr bilen 17memleketin alıp muija berip⁶⁷⁹ irdi ve ol Yesüğe bahādurğa sığınıp⁶⁸⁰ irdi. Yesüğe bahādur anıij ağasından [21b] 1memleketin alıp, muija berip irdi. Ol vaqıtta<n> beri⁶⁸¹ biri biri bilen dōst bolup irdi. 2Bu nevbet yana⁶⁸² āhır kildi. **Moğay yıl, ya‘ni Yılan yılı <bolğay>. Biş yüz toqsan üçde vāki‘.** 3Çiijgiz hân küzgüsin bu yıl qavm-i Merkitniij pādşāhı Toqba biki bilen toquş 4kıldı. Anı sindurdi ve her neçaqlı andın çabıp alıp irdi. Tamāmin Oij-hân-ğa berdi. 5Ol hem⁶⁸³ anıij bilen bay⁶⁸⁴ boldı. **Morin yıl, ya‘ni Yılkı yıl<ı> bolğay. Biş yüz toqsan 6törtde vāki‘, Reb‘i ü‘l-āhır ayında⁶⁸⁵.** Çiijgiz hân uşbu yıl öz maqāmında irdi. Neçük kim⁶⁸⁶ andağ Oij-hân 7kavi-hāl bolup kiijeç-siz⁶⁸⁷ barıp qavm-i Merkitni çaptı. Toqba⁶⁸⁸ biki-niij hātūnun⁶⁸⁹ 8alıp, talavdın itip alıp⁶⁹⁰ keldi. Toqbanıij⁶⁹¹ bir ağasınıij oğlın qavmı⁶⁹² bilen özine 9ıl kılıp alıp kildi. **Qoyın yıl, ya‘ni Qoy yılı bolğay. Biş yüz toqsan beşde vāki‘.** 10Çiijgiz hân bu yıl içinde Oij-hân bilen birge atlanıp, Nayman-niij pādşāhı 11Tayan hân-niij ağası

⁶⁷² kovdurdi: S., L. kovdı

⁶⁷³ çıqıp: S., L. -

⁶⁷⁴ bilen: S., L. bile

⁶⁷⁵ kildi: K. -

⁶⁷⁶ Güsegüy Naur: S. Gürsegüy Naur

⁶⁷⁷ kilip: K. -

⁶⁷⁸ bir: K. -

⁶⁷⁹ muija berip: K. -

⁶⁸⁰ sığınıp: S. sığıp

⁶⁸¹ beri: K., L. -

⁶⁸² yana: L. -

⁶⁸³ hem: K., L. -

⁶⁸⁴ bay: K. hem bay

⁶⁸⁵ reb‘i ü‘l-āhır ayında: K. -

⁶⁸⁶ kim: S. -

⁶⁸⁷ kiijeç-siz: L. kiijeç kıldı-larsız

⁶⁸⁸ Toqba: S. Toqbay

⁶⁸⁹ hātūnun: K. hātūn

⁶⁹⁰ alıp: K. -

⁶⁹¹ Toqbanıij: S. Toqbayniij; L. Toqba biki-niij

⁶⁹² qavmı: K. qavm

Buyruḡ ḡān-nı barıp çaptı. Anı barıp bastı⁶⁹³. Anıj yerin Ƙızıl-12baş tip⁶⁹⁴ ayturlar, anıj ḡavmın bastı. Anlar ḡaçtı-lar. Vilāyet-i Kem-Kemciut-ḡa⁶⁹⁵ bardılar. 13Anlarnıj ḡaravulı Beydi Toḡluḡ⁶⁹⁶ atlıḡ irdi. Yolda⁶⁹⁷ ḡaravul ḡalıp irdi⁶⁹⁸. Ol ḡaravul Çiiḡiz ḡā-14ndın ḡaçtı, taḡ-ḡa⁶⁹⁹ çıktı. Atıdın⁷⁰⁰ igeri bilen⁷⁰¹ birge yıkıldı, igerin atı baḡrına aldı. Özini 15tuttılar. Ol ḡışḡısın Kökseḡ Baraḡ bilen⁷⁰² Buyruḡ ḡān-nıj irevli irdi. Anlar andın, bular 16bu yaḡtın namāz-ı bāmdāddın⁷⁰³ toḡuş ḡıldılar tā keḡḡe⁷⁰⁴ diḡeḡ. Oij-ḡān öz yurtında ot 17yaḡıp özi ḡaçtı. Çiiḡiz ḡān-dın Oij ḡān cūdā boldı. Kökseḡ Baraḡ bilen Buyruḡ ḡān [22a] 1Oij ḡānnıj soijuna tüştı ve ba'zı leşkerin tüşürdi, ḡāret ḡıldı. Oij ḡān yana ḡatla 2Çiiḡiz ḡān-dın meded tiledi. Çiiḡiz ḡān tört⁷⁰⁵ uluḡ bikin meded üçün yiberdi, 3tā meded ḡılḡan⁷⁰⁶ leşkeri bilen yiberdi. Anlar barıp Buyruḡ ḡān-nı bastı-lar. Her ne 4anlardın alıp erdi yana ḡayta ḡolḡa tüşürdi, alıp Oij ḡān-nıj cemā'atı-ḡa berdi. 5**Biçin yıl, ya'ni Buzine yılı <bolḡay>. Biş yüz toḡsan altıda vāḡı', Reb'i ü'l-āḡir ayında.** Çiiḡiz ḡān 6bu yıl yazḡısın Sarı Keherde Oij ḡān⁷⁰⁷ bilen keijeḡ⁷⁰⁸ ḡıldı-lar. Uruş yaraḡın 7ḡılıp, Tayciut-ḡa anlar bilen öije ḡavm-lar hem birge irdi. Anlar üstüne atlandı, 8anlarnı bastı ve⁷⁰⁹ anlarnıj köp⁷¹⁰ uruḡ başlıḡların ḡavm<ı> bilen tābi' itip, il ḡılıp alıp 9ḡıldı. Andın soij ḡavm-i Ƙataḡın, Salciut, Dörben Tatar ve ḡayr hem cemā' boldı-lar. Çiiḡiz ḡān 10bilen Oij ḡānḡa ḡaşd itkey-ler. Anlarnıj ḡālidin cāsūs bularḡa ḡaber berdi ve⁷¹¹ nā-gāḡ 11iki-si ittifāḡ itip⁷¹² ol cemā'at-nıj üstüne barıp anlarnı bastı. Anlarnı sındurdı 12ve ba'zı il uluḡ-

⁶⁹³ anı barıp bastı: L. -

⁶⁹⁴ tip: K. etip

⁶⁹⁵ Kem-Kemciut-ḡa: S. Kemciut-ḡa

⁶⁹⁶ Beydi Toḡluḡ: S., L. Yidi Toḡluḡ

⁶⁹⁷ yolda: L. -

⁶⁹⁸ ḡalıp irdi: S., L. -

⁶⁹⁹ taḡ-ḡa: S. taḡḡa

⁷⁰⁰ atıdın: S., L. atındın

⁷⁰¹ bilen: S., L. bile

⁷⁰² bilen: S., K. -

⁷⁰³ bāmdāddın: S. bāmdādın

⁷⁰⁴ keḡḡe: K. keḡe

⁷⁰⁵ tört: S., L. meded üçün tört

⁷⁰⁶ ḡılḡan: S., L. ḡılḡay

⁷⁰⁷ ḡān: K. ḡān ḡān

⁷⁰⁸ keijeḡ: S. keijeş; L. nikāḡ

⁷⁰⁹ ve: S., L. -

⁷¹⁰ anlarnıj köp: K. köp anlarnıj

⁷¹¹ ve: S., L. -

⁷¹² itip: L. itüp

ları Oij-hân-nij hakkında yaman kiijeç⁷¹³ kılıp irdi. Anlarını yaman kıldı¹³ve⁷¹⁴ Çiijgiz hân ol kış Oij-hân-dın cüdâ irdi ve ba'zı kavm-i Tayciut ve Tatar ve 14ğayr hem yana cem' bolup Talan Naur Kes-de uruş kıldı ve anlarını yana kaçurdu ve yana 15malın tirligin gâret kılıp olca kıldı. **Takıku yıl, ya'ni Tavuğ yılı bolğay. Biş yüz to-16kşan yetide vâki', Cemâziye'l-evvel ayında.** Çiijgiz hân bu yıllarda vâkıf boldı, kavm-i 17İgeres ve⁷¹⁵ Kuralas ve Dörben ve Tatar ve⁷¹⁶ Katakın ve Salciut bular Kem suvı boyında yığın [22b] 1kıldılar. Kavm-i Cacirat⁷¹⁷ Samuğa Seçen-ni Kür hân tip atadılar. Anlar bilen uruşkalı 2atlandı ve be-mevzi' Yetti Qorıkan-da irdi. Samuğa Seçen-ni sindurdu hem ol yerde kavm-i 3Konqirat il⁷¹⁸ boldı-lar⁷¹⁹. Ol yerde alıp keldi. **Noğay yıl, ya'ni İt yılı bolğay. Beş yüz toğsan 4sekizde vâki', Cemâziye'l-evvel ayında.** Çiijgiz hân bu yıl-larda uruş-mağa⁷²⁰ kavm-i Alçı Tatar ve Çağan 5Tatar-ğa⁷²¹ atlandı ve şart kıldurdu⁷²² barça leşkerine bir işi-ge yetmegünçe olcağa ganimet-ka 6meşğül bolmaijız tip. Ağası anij⁷²³ Daritay Otçi<gin>, Ku<t>ıla hân-nij oğlu Altan, Nekün Tayşı-nij 7oğlu Kuçar sözlerine hilâf kıldı-lar, olca aldılar. Çiijgiz hân anlardın buyurdu: yana alijız 8anlarını olcasın. Anlar bu sebab-din köijülleri ağrıdı. Meyl Oij hân tapa kıldı<lar> 9ve fitneni başladı-lar. Bu yıl küzgüsin Çiijgiz hân Oij hân-dın haber tapdı. Nayman-nij 10pādşahı-nij ağası Buyruğ hân bilen öije⁷²⁴ kavmler hem anij birle bir bolup irmiş. Tamâm-ı 11leşkerleri bilen iki-si uruşkalı atlandı. Ol ikisi⁷²⁵ bir biri bilen⁷²⁶ uruşmay-durlar, 12yaraşıp Hıtây üstüne bardılar. Ol yerni Ötkü Boğul⁷²⁷ tip ayturlar. Bik muhkem seddi bar⁷²⁸ turur. 13Anij arasında Moğolistan turur. Ol zamânda irdi kim Çiijgiz hân Oij hân-nij oğlu Seijün-

⁷¹³ kiijeç: S. kiijeş

⁷¹⁴ ve: S. -

⁷¹⁵ ve: S., K. -

⁷¹⁶ ve: S., L. -

⁷¹⁷ kavm-i Cacirat: K. Cacirat

⁷¹⁸ il: K. -

⁷¹⁹ boldı-lar: K. boldı

⁷²⁰ uruş-mağa: S., L. uruşmağğa

⁷²¹ Çağan Tatar-ğa: L. Çağan Tatar ve Çağan Tatar-ğa

⁷²² kıldurdu: K. kıldudı

⁷²³ anij: S., K. -

⁷²⁴ öije: S. özge

⁷²⁵ ikisi: S. iki

⁷²⁶ bilen: S. birle

⁷²⁷ Ötkü Boğul: S. Ötke Boğul

⁷²⁸ bar: K. -

14nii kızın öz oğlu Coçı-ğa tilep⁷²⁹ irdi. Coçı-nii kızın Seijün öz oğlğa tilep 15irdi ve ol sebebdin bir biri-nii⁷³⁰ ara söz bolup bir biri-si bilen düşmān-lıq aralarında 16peydā boldı. Oij hān-nii oğlu yaşurun Samuğa Seçen bilen Çiigiz hān-ğa 17kaşd itmekke⁷³¹ yaman kiijeç⁷³² kıldı. Oij hān anlarını māni‘ kılmadı. **Qaqay yıl [23a] 1ya‘ni Toijuz yılı bolğay. Beş yüz toqsan toquzda vāki‘, Cemāziye’l-evvel⁷³³ ayında.** Çiigiz hān yazğı-sın⁷³⁴ bu yıl öz⁷³⁵ ordasında irdi. Oij-hān⁷³⁶ oğlu Seijün üçün hile bilen kız tilete 3yiberdi. Müjlik İçigeni anii soijğudan Oij hān bilen oğlu Seijün bir bolup leşker tartıp 4nā-gāh⁷³⁷ Çiigiz hān-nii üstüne bargaylar. Anların cāsūs haber berdi. Bular hem leşker tarttı. 5Çiigiz hān andın kaçtı. Be-cānib-i Balçutğa bardı. Ol yerde bulakları kem turur⁷³⁸. Bir neçe kün 6anda balçıklı suv içti. Andın soij⁷³⁹ öije⁷⁴⁰ yerge bardı-lar⁷⁴¹. Ol yerdin Oij hān-ğa ve Seijün-ğa 7anii uluğ-larının ilçi yiberdi. Burun-ğı vaqıtta bir birine yaşı-lıq kılışğannı öfke sözün⁷⁴² 8aytıp⁷⁴³ yiberdi. Yaraşalı tip anlar yaraşmadılar⁷⁴⁴. Oij hānnii ba‘zı uluğları özge yanga köijül aytıp⁷⁴⁵ yaman kiijeç⁷⁴⁶ kıldılar. Andın cüdā boldı-lar. Anlarını ba‘zı-sı Çiigiz hānğa 9kilip koşıldı. Ol vaqt-da Çiigiz hānnii ini-si Coçı Qasar Çiigiz hān-dın cüdā 10irdi. Anii üyün tirligin, mālın Oij hān çabıp aldı. Andın aç ve yalajaç Çiigiz hān-ğa 11kildi. Andın soij Coçı Qasar öz tilidin Oij hān-ğa ilçi yiberdi. Men ağam-ğa koşuldum. 12Andın hiç yamanlıq tapmadım. Eger⁷⁴⁷ atam hān meni üyümni yana⁷⁴⁸ maija berse irdi anii bilen⁷⁴⁹ il bolur 13irdim. Munii-dik söz bilen Oij hān-nı gāfil

⁷²⁹ tilep: K. tilep tilep

⁷³⁰ ol sebebdin bir biri-nii: K. sebep anii sebep-li

⁷³¹ itmekke: K. itmek

⁷³² kiijeç: S., L. kiijeş

⁷³³ cemāziye’l-evvel: S. cemāziye’l-āhır

⁷³⁴ yazğı-sın: S. bu yıllarda yazğısın; L. bu yıllar yazğısın

⁷³⁵ öz: S. öz öz

⁷³⁶ Oij-hān: S., L. Oij

⁷³⁷ nāgāh: K. nāh

⁷³⁸ turur: S., L. irdi

⁷³⁹ soij: S., L. -

⁷⁴⁰ öije: S., L. özge

⁷⁴¹ bardı-lar: K. bardı

⁷⁴² sözün: L. sözün

⁷⁴³ aytıp: L. aytup

⁷⁴⁴ Yaraşalı tip anlar yaraşmadılar: K. -

⁷⁴⁵ Oij hānnii ba‘zı uluğları özge yanga köijül aytıp: K. -

⁷⁴⁶ kineç: S., L. kineş

⁷⁴⁷ eger: K. -

⁷⁴⁸ yana: K. -

⁷⁴⁹ bilen: S. -

kıldı,⁷⁵⁰ ikisi leşker tartıp Oij hānı 14bastı. Ol kış ı be-mevzi‘-i Gehre Taban atlıg yer turur, anda kışladı, üyine tüşti. Andın 15ilgeri kavm-i Tayciut-nı ve tağı öije kavm-i Moğol<nı> feth kılıp öz taht<ı>-na fermān-ı kılıp 16kiltürüp irdi ve tağı Moğol uluğ-ları öz ağa ve ini-si ve gayr hem Oij hān bilen 17birge irdi. Anlarını musahhar kılıp özine köçürdi. Bu vaqıtta anlarını pādşāhı [23b] 1Oij hān irdi. Oij hān-nij⁷⁵¹ pādşāhlığı⁷⁵² kadımdin berü keçip irdi. Çiijgiz hān⁷⁵³ ol yerde 2Oij hān-nı öltürdi. Taht ü⁷⁵⁴ memleketin, emvāl-i leşkerin özine baqturdi. Ol yıl atın Çiijgiz⁷⁵⁵ 3atadılar. Ma‘nā-yı Çiijgizi⁷⁵⁶ ol turur, ya‘ni Kür hān timek-lik bolur, ya‘ni pādşāh-ı kāvı-yı mu‘azzam⁷⁵⁷ 4{ol}, uluğ pādşāh timek bolur. Ol memleket-nij ‘ādeti ol irdi, uluğ pādşāhı 5Kür hān tip ayturlar. Bir vaqt-da kavm-i Moğol Nirundın ve ba‘zı Dürlikin cem‘ boldılar ve 6Camuğa Seçen-ni Kür hān tip atadılar. Aija ol at yaraşmadı, mübārek bolmadı. 7Bu ma‘nādın Moğol tili bilen Çiijgiz hān atadılar. Andın burun atası Yesüğe bahādur 8koyğan atı Temüçin irdi. Toijuz yılı atasıdın kaldı. Toijuz yılı pādşāh boldı 9ve tağı Toijuz yılı vefāt tapdı. **ƘulƘına yıl ya‘ni SıçƘan yılı bolğay.**⁷⁵⁸ **Altı yüzde vāƘı‘, Cemāziye‘l-āhır ayında.** 10Çiijgiz hān bu yıl yazgı-sın <öz üyünde irdi. Ol yıl-da>kavm-i Öijüt Alağuş Tegin Öijüt-nij pādşāhı irdi, 11aija haber yiberdi. Nayman-nij pādşāhı Tayaij hān-ğa meded kılmasın⁷⁵⁹ tip ağa⁷⁶⁰ ve ini-sin 12yığıp Çiijgiz hān uruş kılur-ğa Tayaij hān-nij üstüne atlandı. Tayaij hān 13birle Merkit-nij Tokba biki kavm-i Ƙatağın ve Salciut öije⁷⁶¹ kavm-lar anij birle birge irdi. 14Tamāmı-sın Çiijgiz hān kaçurdi. Tayaij hān-nı ol uruşda öldürdi⁷⁶². **Hüker yıl, 15ya‘ni Sıgır yılı bolğay. Altı yüz birde vāƘı‘, Cemāziye‘l-āhır ayında.** Çiijgiz hān bu yıl-larda uruşma-16ğa⁷⁶³ vilāyet-i Ƙāşin-ğa⁷⁶⁴ bardı. Anı Taijğut tip ayturlar. Anij

⁷⁵⁰ kıldı: S., L. kıldı-lar

⁷⁵¹ hān-nij: K. hān

⁷⁵² pādşāhlığı: K. pādşāhlığı

⁷⁵³ hān: S., L. -

⁷⁵⁴ ü: K. -

⁷⁵⁵ Çiijgiz: S., K. Çiijgizi

⁷⁵⁶ Çiijgizi: K. Çiijgiz

⁷⁵⁷ pādşāh-ı kāvı-yı mu‘azzam: S., L. kavm-i mu‘azzam

⁷⁵⁸ bolğay: L. -

⁷⁵⁹ kılmasın: S. kılmasun sun; L. kılmasun

⁷⁶⁰ ağa: L. ağa

⁷⁶¹ öije: S., L. özge

⁷⁶² öldürdi: S. öltürdi

⁷⁶³ uruşmağa: S., L. uruşmaqğa

⁷⁶⁴ Ƙāşin-ğa: S., L. Ƙāşin

uluğ şehri bar irdi ¹⁷ve ƙal‘a-i Lik ve şehri Liijlavuş, anlarını aldı. Vilâyet-i Taijƙut-nı ƙabıp bisyâr yesir keltürdi ⁷⁶⁵. [24a] ¹Teb‘a. Ança ba‘d ez-takdirat Çiijgiz hân ⁷⁶⁶ yerinde ⁷⁶⁷ irdi. Yigirme ⁷⁶⁸ bir yıl tãmmet be-ziyãde bir yıl nãƙışan âhirin ²bolğay. Yigirme ⁷⁶⁹ iki yıl ⁷⁷⁰ ibtidã’ bu müddetde ⁷⁷¹ **Bars yılı irdi. Altı yüz ikide vãƙi’, Recebde ve âhirı Toijuz 3yılı altı yüz yigirme ⁷⁷² tãrt-de** Çiijgiz hân vefãt boldı ⁷⁷³. **Bars yıl altı yüz iki-de vãƙi’, Receb ayında.** ⁴Çiijgiz hân bu yılda illik iki-de irdi ve neçük anıij yurtında Nayman-nıij pãdşãhı Tayaij hân ⁵ve cemi‘ öijin pãdşãhlar anıij birle ⁷⁷⁴ birge ⁷⁷⁵ irdi. Çiijgiz hân anlarınıij ⁶barçasın uruşup ƙaçurdı. Barça ⁷⁷⁶ pãdşãhlarını öltürdi. Anlarınıij vaţan-ların yurtları irdi, aija bardı. ⁷Tayaij hân-nıij tokuz pãyeli aƙ tuğı ⁷⁷⁷ bar irdi. Buyurdı, anı tikdi. Uluğ cem‘iyyet itti. Müijlik ⁸İçigeniij oğı ve Kãkãçü Tibtiijri atlığ merd-i kerem-nefs irdi ve da‘vã-yı kerãmetlik ƙıldı. ⁹Bekrãt-dan burun aytıp irdi. Hüdãy Ta‘ãlã yer yüzinde pãdşãhlık saija bergey tip, ¹⁰ol kün kildi ⁷⁷⁸, da‘vã-yı kerãmetlik ƙıldı. Aydı kim neçük pãdşãhlar bar ⁷⁷⁹ irdi bu ıƙlimde her birisin Kür ¹¹hân dip ayturlar ⁷⁸⁰. Aydılar anlar seniij ⁷⁸¹ ƙoluijda maƙhûr boldı-lar ve seniij atıij bu ma‘nãdın ¹²Çiijgizi irdi, ya‘ni pãdşãh-lar pãdşãhı bolduij. Hüdãy Ta‘ãlã buyurup turur: seniij atıij ¹³Çiijgiz hân bolğay. Çiijgiz hân timek ma‘nãsı ⁷⁸² pãdşãhlarınıij ⁷⁸³ pãdşãhı ⁷⁸⁴ timek bolur. Lafz-ı ¹⁴Moğol bilen ve Kãkãçü Tibtiijri mundağ ⁷⁸⁵ at ƙoydı-lar ⁷⁸⁶. Barça uluğ-lar ol ma‘nã-nı ƙabûl ƙıldılar.

⁷⁶⁵ keltürdi: L. keltürdi-ler

⁷⁶⁶ hân: K. -

⁷⁶⁷ yerinde: S. yernide

⁷⁶⁸ yigirme: L. yigirmi

⁷⁶⁹ yigirme: L. yigirmi

⁷⁷⁰ yıl: K. -

⁷⁷¹ müddetde: K. müddet

⁷⁷² yigirme: L. yigirmi

⁷⁷³ boldı: K. -

⁷⁷⁴ neçük anıij yurtında Nayman-nıij pãdşãhı Tayaij hân ve cem‘i öijin pãdşãhlar anıij birle: S. - ; L. neçük anıij yavuğında Nayman-nıij pãdşãhı Tayaij hân ⁵ve cem‘i öijin pãdşãhlar anıij birle

⁷⁷⁵ birge: K. -

⁷⁷⁶ barça: K. barçasın

⁷⁷⁷ tuğı: S., L. tuğı

⁷⁷⁸ kildi: K. -

⁷⁷⁹ bar: K. -

⁷⁸⁰ ayturlar: S., L. aytur

⁷⁸¹ seniij: S. niij

⁷⁸² ma‘nãsı: S. -

⁷⁸³ pãdşãhlarınıij: S., L. pãdşãhlar

⁷⁸⁴ pãdşãhı: K. pãdşãh

⁷⁸⁵ mundağ: K. çundağ

⁷⁸⁶ ƙoydı-lar: K. ƙoydı

15Barçası⁷⁸⁷ bu atnı muqarrer kıldılar ve anıj kuvveti küçi her neçaqlı tamām-rağ hāsıl boldı ve pādşāhlık 16cihānda boldı. Andın soij ol yıl oğ Buyruk hān-ğa toquşmaq-ğa⁷⁸⁸ atlandı. Ol hem konup olturup 17irdi. Andaq⁷⁸⁹ oğ bastı, öltürdi. Anıj memleketin aldı. **Tulay yıl, ya'ni Qoyan yılı bolğay, altı [24b] 1yüz üçde vāki', Receb ayında.** Çiijgiz hān bu yılda iij ilik⁷⁹⁰ vilāyet-i 2Kāşin-ni musahhar kılıp irdi. Yana yaijı başdın yağı boldı. Ol vilāyet-ka toquş-mağa⁷⁹¹ 3atlandı ve tamām-ı ol vilāyetni musahhar kıldı⁷⁹² ve hem ol yıl oğ Kırkızğa ilçi yiberdi⁷⁹³. 4Anlar il boldı-lar. Anıj⁷⁹⁴ ol ilçi-ler özleri⁷⁹⁵ bilen aq suijqurlar, bölek-ler keltürdi. 5Anlar bu ilçilerdin yiberdi. **Lū yılı, ya'ni Ejderhā yılı bolğay.**⁷⁹⁶ **Altı yüz törtde vāki', Receb ayında.** 6Çiijgiz hān bu yıl-larda⁷⁹⁷ yazğı-sın öz üyünde irdi. Kışkı-sın Merkit-niij pādşāhı 7Toğba biki-ge atlandı. Anıj birle⁷⁹⁸ Tayaij hān-niij oğlı Küşlük Toğba Beki bilen⁷⁹⁹ bir idiler. 8İki leşker toquş kıldı-lar. Toğba biki ol toquş-da oğ öldi. Ağa-sı-niij oğlı kaçıp vilāyet-i⁸⁰⁰ Uyğurğa 9bardı. Küşlük kaçıp Türkistān-niij⁸⁰¹ hākimi Qara Hıtay Kür hān-ğa bardı. 10**Mogay yıl, ya'ni Yılan yılı bolğay. Altı yüz beşde vāki', Şa'bān ayında.** Çiijgiz hān 11bu yılda İdi kut Uyğurniij pādşāhı-nı⁸⁰² taleb kıldı, ilçiler yiberdi. Ol hem özi 12ilçi yiberip irdi⁸⁰³, il bolayın tip. Toğba biki-niij⁸⁰⁴ ağası-niij⁸⁰⁵ oğlı aija haber berdi. 13**Morin yıl, ya'ni Yılkı yılı bolğay. Altı yüz altıda vāki', Şa'bān ayında.** Çiijgiz hān bu yılda⁸⁰⁶ yazğı-sın üyünde irdi, küzgüsin tağı⁸⁰⁷ yana qatla toquş

⁷⁸⁷ barçası: S. parçası

⁷⁸⁸ toquşmaq-ğa: K. toquş-ğa

⁷⁸⁹ andaq: S. anda

⁷⁹⁰ iij ilik: K., L. sebep anıj ilik

⁷⁹¹ toquş-mağa: S., L. toquş-maqğa

⁷⁹² kıldı: S., L. kıldurdi

⁷⁹³ ilçi yiberdi: S., L. kişi yiberdi, ilçileri.

⁷⁹⁴ Anıj: S., L. -

⁷⁹⁵ özleri: K. özi

⁷⁹⁶ ya'ni ejderhā yılı bolğay: S., L. -

⁷⁹⁷ yıl-larda: S. yıl-lar ta

⁷⁹⁸ anıj birle: S., L. -

⁷⁹⁹ bilen: S. birle

⁸⁰⁰ vilāyet: K. -

⁸⁰¹ Türkistān-niij: K. Tür Türkistān-niij

⁸⁰² pādşāhı-nı: S., K. pādşāhı

⁸⁰³ yiberip irdi: S., L. yiberdi

⁸⁰⁴ Toğba biki-niij: K. aija Toğba biki-niij

⁸⁰⁵ ağası-niij: S., L. -

⁸⁰⁶ yılda: K. yılla-14rda

⁸⁰⁷ tağı: S., L. -

kılmağa⁸⁰⁸ vilâyet-i Taijķutķa⁸⁰⁹ 15atlandı. Ol⁸¹⁰ vilâyetniiĵ pādşāhı Őidurĵu⁸¹¹ atlıĵ irdi. Kızın muija berdi. **Ķoyın yıl, 16ya'ni Ķoy yılı bolĵay. Altı yüz yetide vāķi', Őa'bān ayında.** Ķiiĵiz ĵān yaz vaķt-da be-mevzi'-i¹⁷ Kelüren{de} irdi. Ķarluķ-niiĵ Arslan ĵān, Uyĵurniiĵ İdi ķut ikisi ol yerde Ķiiĵiz ĵānĵa [25a] 1ķulluķķa⁸¹² keldiler. OlcamıŐi ķıldılar. Ķavm-i Ķoiĵķirat irdi. Toķuĵar noyan-nı iki miiĵ atlıĵ bilen 2ķaravul ķoydı. Kūzĵusin leŐkeri⁸¹³ bilen Ķıtayĵa bardı ve kōp Őehrlerni aldı. **Biĵin yılı, 3ya'ni Buzine⁸¹⁴ <yılı> bolĵay.⁸¹⁵ Altı yüz sekizde vāķi', Ramażān ayında.** Ķiiĵiz ĵān bu yıl-larda her bir oĵlı-ĵa leŐker 4bōlōp berdi. Őzi Őehrler ķabap vilâyet-i Ķıtāyda mersūm yūrōp vilâyetlerni bisyār aldı. 5**Taķıķu yıl, ya'ni Tavuķ yılı bolĵay. Altı yüz toķuzda vāķi', Ramażān ayında.** Ķiiĵiz ĵān bu yıllar 6be-hudūd-ı Őehr-i Ķuiĵdu⁸¹⁶ ve⁸¹⁷ taĵt-gāh-ı Ķıtāyĵa yetti. Pādşāhı Altan ĵān uluĵları bilen kiiĵeĵ⁸¹⁸ 7ķıldı. Munuiĵ bilen uruŐalıķ mu, ya yoķ mu⁸¹⁹, ya yaraŐalıķ mu tip. YaraŐmaķ-lıķ-nı 8oĵŐatıp ilĵi yiberdi, il bolayıķ tip. Őz kıızı⁸²⁰ Ķūnĵu ĵātūnnı Ķiiĵiz ĵānĵa 9berdi. Andaĵ aĵvāli aytıp soiĵ Altan⁸²¹ ĵān Őehr-i Nemkiiĵge bardı. Ķıtāy-niiĵ kūn toĵuŐı Őarı 10bolur. Ķara Mūrēn-niiĵ yaķası bilen kitti. Ķiiĵiz ĵān-niiĵ leŐkeri Őehr-i Ķuiĵdunı aldılar. Māl 11ve ĵazinesi anda Altan ĵān-niiĵ⁸²² kōp irdi. Barĵasın ketūrdi-ler. Ol vilâyet-de kōp uluĵları il boldı. 12**Noķay yıl, ya'ni İt yılı bolĵay. Altı yüz onda vāķi', Őevvāl ayında.** Ķiiĵiz ĵān bu yıl-lar hem ol 13vilâyet-i Ķıtāy-da irdi. Oĵulların⁸²³, uluĵların ol vilâyet tigresindeki ĵalknı baķtururĵa meŐĵöl 14boldı. **Ķaķay yıl, ya'ni Toiĵuz yılı bolĵay. Altı yüz on birde vāķi', Őevvāl ayında.** 15Ķiiĵiz ĵān bu yıl-larda⁸²⁴ hem vilâyet-i Ķıtāy-da irdi ve Samuķa bahādur bu yıl-larda hem vilâyet-i

⁸⁰⁸ kılmaĵa: S., L. kılmaķĵa

⁸⁰⁹ Taijķutķa: S. Taijķutĵa

⁸¹⁰ ol: K. -

⁸¹¹ Őidurĵu: K. Őidur

⁸¹² ķulluķķa: S., L. ķulluķĵa

⁸¹³ leşkeri: K. leşker

⁸¹⁴ ya'ni buzine: S., L. -

⁸¹⁵ bolĵay: K. -

⁸¹⁶ Ķuiĵdu:L. Ķuiĵdun

⁸¹⁷ ve: S., L. -

⁸¹⁸ kiiĵeĵ: S., L. kiiĵeŐ

⁸¹⁹ ya yoķ mu: S., L. -

⁸²⁰ kıızı: K. kıızın

⁸²¹ Altan: K. Alta

⁸²² Altan ĵān-niiĵ: K. Altan-niiĵ

⁸²³ oĵulların: S., L. oĵlanların

⁸²⁴ yıl-larda: K., L. yıllar

Hıtâyda irdi ve⁸²⁵ Samuğa bahādurnı leşker bilen ba‘zı vilāyet-₁₆lerni alğalı yiberdi ve Tulun Çerbi<-ni> Çagan Balğasun tapa yiberdi. Ol yaqda köp vilāyet-lerni ₁₇aldı. **ƘulƘına yıl, ya‘ni SıçƘan yılı**⁸²⁶ <bolğay. Altı yüz on ikide vāƘi‘.> Çiijgiz hān bu yıl-lar Calayir MuƘali köyeijni sol Ƙolı bilen yiberdi. [25b] ₁Evvel ol şehrlerni alıp irdi. Yana yağı boldılar. Anı yana⁸²⁷ tağı baƘturdı. **Hüker yıl, ya‘ni ₂Sıgır yılı bolğay. Altı yüz on üçde vāƘi‘, Zü‘l-Ƙa‘de ayında**⁸²⁸. Çiijgiz hān bu yıl-lar Hıtay vilāyeti-₃din aşlı öz yurtuna tebredi ve Subuday bahādurnı uruş Ƙılmağa⁸²⁹ Ƙavm-i Merkit-ke ₄yiberdi. Ol leşkerniij arabasını⁸³⁰ temirdin yasattı, ya‘ni temir ƘudalaƘta, yolda, tağlı taşlı ₅yerde⁸³¹ araba sınmağay tip iki miij Ƙişi bilen⁸³² ToƘuçar bahādurnı Ƙaravul Ƙıldı hem anlar ₆bilen birge yiberdi. Anlar bardılar ve ƘuduƘu ToƘta⁸³³ biki-niij ağası irdi. Merkit leşkeri bilen ₇irdi. Anı bular köterdiler. Tamāmı-sın ve Burğul noyan ve Durbay noyan iki-sin yiberdi. ₈Ƙavm-i Tumat-Ƙa evvel il bolup irdi. Soij yana yağı bolmuş. Anlarını barıp bastı-lar ve Burğul ₉noyan ol uruşda öldi ve Çiijgiz hān soij anij Ƙalğan oklı-ğına öküş köp⁸³⁴ siyurğal⁸³⁵ ₁₀Ƙıldı. Ƙalğanın yarlıƘadı. **Barş yıl <bolğay.> Altı yüz on törtde vāƘi‘, Zü‘l-Ƙa‘de <ayında>.** Çiijgiz hān ¹¹bu yıl-larda⁸³⁶ MuƘali köyeijni tamām-ı sol leşkeri bilen ve ba‘zı Hıtay leşkeri il bolup kilip irdi⁸³⁷. ₁₂Aniij bilen⁸³⁸, munça leşker bilen Hıtay vilāyeti-ğā⁸³⁹ yiberdi. Ança Hıtay vilāyeti-dan vilāyetler ₁₃baƘındırıp irdi. Barçasın MuƘali köyeij-ge⁸⁴⁰ berdi. Ma‘nā-yi köyeij lafz-ı Hıtay <bilen> uluğ bik timek ₁₄bolur, hem uluğ pādşāh timek⁸⁴¹ ve CoƘı-nı vilāyet-i ƘırƘızğā⁸⁴² yiberdi. Vilāyet-i ƘırƘız yağı ₁₅bolup irdi, yana baƘturdı. **Tulay**

⁸²⁵ Samuğa bahādur bu yıl-larda hem vilāyet-i Hıtâyda irdi ve: K., L. -

⁸²⁶ ya‘ni sıçƘan yılı: K., L. -

⁸²⁷ yana: S., K. -

⁸²⁸ ayında: S., K. -

⁸²⁹ Ƙılmağa: S., L. Ƙılmağā

⁸³⁰ arabasını :S. arabasın

⁸³¹ yerde: K. yerde yerde

⁸³² bilen: S., L. birle

⁸³³ ƘuduƘu ToƘta: S., K. Ƙudu ToƘta

⁸³⁴ köp: S. -

⁸³⁵ siyurğal: S. sohurğal-lar; L. soyurğal-lar

⁸³⁶ yıl-larda: K., L.yıl-lar

⁸³⁷ kilip irdi: S., L. kildi-ler

⁸³⁸ aniij bilen: S., L. -

⁸³⁹ vilāyeti-ğā: K. vilāyet-ğā

⁸⁴⁰ köyeij-ge: S. köyeije

⁸⁴¹ timek: K. hem timek

⁸⁴² ƘırƘızğā: S., L. ƘırƘız

yıl, ya'ni **Qoyan yılı bolğay**. Altı yüz on bişde <vâkı'>. Çiijgiz hân 16bu yıl-larda⁸⁴³ öz ordasında kilip uluğ cem'iyet itti, uluğ quriltay kıldı, ya'ni uluğ kiijeç⁸⁴⁴ kıldı. 17Leşker yarağın anuq-lap, vilâyet-i Tâcık-ke niyet kılıp atlandı. Lu yıl, ya'ni **Ejderhâ yılı**⁸⁴⁵ bolğay.⁸⁴⁶ Altı yüz [26a] 1on altıda vâkı', **Zi'l-hicce ayında**. Çiijgiz hân bu yıl-larda vilâyet-i Tâcık-de irdi. Erdiş suvını yayla-2mışı kıldı. Tâ atın, ulağın simürtürdi⁸⁴⁷. Küzgüsin ol yerdin tebredi. Ol vilâyet-lerniij kırağında 3şehrler bar irdi. Yolda barısın ala ala kildi. Tamâm Otrarğa kildi. Coçı, Çağatay, Ögetey 4bularnı ol yerdin Türkistân haddındağ⁸⁴⁸ şehrlerini alıp keçe kitti. Özi Toluy bilen birge 5Buğârâğa bardı. **Moğay yılı, ya'ni Yılan yılı bolğay**.⁸⁴⁹ Altı yüz on yeti-de vâkı', **Zi'l-hicce**⁸⁵⁰ <ayında>. Çiijgiz hân bu yıl-larda⁸⁵¹ 6Buğârâğa kilip aldı hem uşbu yıl oq anıij tigresindeki şehrlerini aldı ve⁸⁵² Semerkandnı aldı⁸⁵³. Oğlan-7ları Otrarnı alıp, atası aldığa kildi-ler⁸⁵⁴ ve Coçı Yaiji-kent, Barçım-kent, anlarını alıp kildi 8ve Cibe

⁸⁴³ yıl-larda: S. yıl

⁸⁴⁴ kiijeç: S., L. kiijeş

⁸⁴⁵ ya'ni ejderhâ yılı: S., L. -

⁸⁴⁶ bolğay: K. -

⁸⁴⁷ semürtürdi: S. semürtti; L. semürütti

⁸⁴⁸ haddındağ: S., L. haddindeki

⁸⁴⁹ ya'ni yılan yılı bolğay: S., L. -

⁸⁵⁰ zi'l-hicce: L. -

⁸⁵¹ yıl-larda: L. yıl-lar

⁸⁵² L nüshasında burada araya şu metin girmektedir: [121b] 1aldı. Buğârâniij Buğârâniij cemi' şeyh meşâyihî ve mollâ 2ve mu'ti-si, yahşî ve yamanı şehrdin çıkıp 3Çiijgiz hân-niij hizmetîğa keldiler. 4Hân hem atlanıp şehrnii içige 5kirip seyr kılıp mescid-i câmi'-niij 6işikige kildi ve mescidniij içige at 7birlen kirip maqşûreğa kildi. Bu mescid 8'acâyip uluğ 'imâret irdi. Hân sordı-9kim bu iv Sultân Muhammedniij ivi turur mu[122a] 1halk aytdılar kim Teijri-niij ivi 2turur. Atdın tüşüp minberniij üstige çıktı ve Moğol-lar 'ulemâ ve müctehid4erge at tutturup özleri 5piyâle içmekke meşğül boldılar. 6Muşhaf-niij varaqları atları-niij 7{a}yaqı-niij astına yatıp irdi. Ol 8zamânda Buğârâğa seyyidlerniij uluğı 9bir seyyid bar irdi. Muşhaf-niij varağı atniij [122b] 1ayaqınıij astında körüp bir müctehiddin 2sordı-kim bu ni vâkı'ât turur tip. Ol 3müctehid ayttı: Ay, seyyid tik turğıl. 4Teijri Ta'âlâ-niij gâzab vaqtı turur. 5Çiijgiz hân kişveristân-ı Buğârâ halkına 6kişi yiberip aytdı-kim maija bir dânişmend 7molla kişi yiberüijler. Andın bir neçe söz-8ler suray turur tip Buğârâ 9halkı Kâzi Eşref tigen birlen yana bir [123a] 1vâ'izni yiberdiler. Çiijgiz hân alar-2dın sordı-kim sizler neçük müslümân-3sizler tip . Alar ayttılar kim müslümânlar 4Hüdâ-y-niij bendesi tururlar. Hüdây bir 5turur ve ni meşel, ni mânend turur. 6Çiijgiz hân ayttı: Men hem Teijri-ni 7bir bilürmin ve taqı ayttılar peygâmbir Teijri-8niij ilçi-si turur. Teijri Ta'âlâ özi 9emrni ve nehy-ni bendelerige aytmak için [123b] 1yiberip turur. Çiijgiz hân hem bu sözge 2kâ'il boldı. Andın soij her künde beş 3vaqt namâz oqup Teijri-ğa bendelik 4kılurmız tidiler. Anı hem yahşî kördi. 5Andın soij on bir ay aşnı her vaqt 6h'âlasak yiyermiz. Ämmâ bir ay kündüz 7aş yimesimiz, ämmâ keçe yiyermiz tidiler. 8Muni hem hõş kördi. Andın soij 9Hüdây-niij Mekke atlıg ivi bolur. Eger [124a] 1kuvvetimiz yetse aija barurmız tidiler. 2Çiijgiz hân aija kâil bolmadı. Aytdı-kim 3tamâm-ı 'âlem Hüdây-niij yurtı turur. 4Bir yerni taşış kılıp barmaq ni turur 5tidi. Andın soij alarğa ruşat 6birdi ve Buğârâniij ahâli ve mevâlisi 7hân-dın tarhan yarlıgı tilediler. Hân hem 'inâyet yüzündin ol halk-ğa tarhan yarlıgı birdi. Buğârâdın köçüp

⁸⁵³ Semerkandnı aldı: L. Semerkand <tapa> bardı ve Semerkandnı aldı.

⁸⁵⁴ kildi-ler: K. kildi

noyan ve Subuday bahādurnı Sultān Muḥammed H^vārezm Şāhniij⁸⁵⁵ artıdın qovdura yiberdi, 9tā Ḥorāsān ve ‘Irākka yetkünçe ve Coçı ve Çağatay ve Ögetey bularnı Ḥ^vārezmğa⁸⁵⁶ yiberdi ve taqı 10özi Termedke bardı. Ceyhün-dın keçti. Toluy ḥān-nı leşker alnıda vilāyetler ala ala yiberdi. 11Tā Ḥorāsān-ğa digeç aldı. Ol kış-ķı-sın ekşer vilāyet-lerni baqturdı. Çiijgiz ḥān 12özi Ceyhün-dın keçip, Balḥ-nı aldı. Andın soij Tāluḳānga kildi. **Morin yıl, ya‘ni Yılķı yılı bolğay.** 13**Altı yüz on toqızda vāķi‘, Muḥarrem ayında.** Çiijgiz ḥān yazğı-sın bu yıl Tāluḳān vilāyet<1>-ğa meşğül 14boldı ve Toluy ḥān tamām-ı şehrler, vilāyetler Ḥorāsān ḥaddındağın tamāmı-sın aldı ve Çiijgiz ḥān 15ilçi yiberdi. Kün ısığ germ boldı, ḳaytsın tip. Andın ḳayttı. Yolda her ne vilāyet bar irdi 16barçasın gāret ḳıla kildi-ler ve taqı şehr-i Herātını aldı ve ḳatlı <ü> gāret ḳıldı. Bu vaqt-da Çiijgiz ḥān kal‘a-yı¹⁷ Tāluḳān-nı⁸⁵⁷ ḥarāb ḳıldı*. Ol yerde Toluy ḥıdmet⁸⁵⁸ ḳıldı ve Çağatay, Ögetey anlar hem kildiler. **[26b]** 1Coçı ağıruḳ-ķına ḳaytıp ketip turur irdi⁸⁵⁹ hem ol yıl ḥaber kildi, Sultān Celāle‘d-din Ğaznin-2de⁸⁶⁰ Sind deryāsında Ḳutuḳu noyan bilen⁸⁶¹ uruş ḳılıp, Ḳutuḳunı basıp turur tip. 3Çiijgiz ḥān işitkeç fi‘l-ḥāl atlandı, tebredi. Sultān Celāle‘d-din Sind deryāsıdın⁸⁶² keçip, 4ḳaçıp kitti. Artıdın Bala noyan-nı⁸⁶³ ḳuvdura yiberdi. **Ḳoyın yıl, ya‘ni Ḳoy yılı bolğay.** 5**Altı yüz yigirmede⁸⁶⁴ 5vāķi‘, Muḥarrem ayında.** Çiijgiz ḥān bahār⁸⁶⁵ bu yıl Sind suvı boyında irdi. Ögetey ḥānnı Ğazninga 6yiberdi. Anı aldı⁸⁶⁶. Bisyār ḳatlı <ü> gāret ḳıldı ve neçük havā ısığ boldı⁸⁶⁷ anı kilsün tip ḥāber yiberdi. 7Andın ḳaytıp kildi ḳoşlarığa, ata ḥıdmetığa. Ol yerde yazğı-sın yayladı, şahrāda. Tā Calayir 8Bala noyan<nı> Hindüstān vilāyet<1>-ğa yiberdi. Ol yaқта-ğı tamām-ı vilāyetlerni barıp aldı. 9**Biçin yıl, ya‘ni Büzine yıl⁸⁶⁸ bolğay.** 10**Altı yüz yigirme⁸⁶⁹ birde vāķi‘, Muḥarrem**

⁸⁵⁵ şāhniij: S., L. şāh

⁸⁵⁶ Ḥ^vārezmğa: S., L. Ḥ^vārezmğa

⁸⁵⁷ kal‘e-yi Tāluḳān-nı: K. Tāluḳān-nı

* Metinde sehven *kildi* yazılmıştır.

⁸⁵⁸ ḥıdmet: K. ḥıdmet-ke

⁸⁵⁹ irdi: K. -

⁸⁶⁰ Ğaznin-de: S. Ğaznede

⁸⁶¹ bilen: S., L. birle

⁸⁶² deryāsıdın: S. deryāsıdın

⁸⁶³ noyan-nı: K. noyan

⁸⁶⁴ yigirmede: L. yigirmi-de

⁸⁶⁵ bahār: K. bahādūr

⁸⁶⁶ aldı: K. -

⁸⁶⁷ boldı: S., L. irdi

⁸⁶⁸ ya‘ni Büzine yıl: S., L. -

ayında. Çiijgiz hân bu yıl yazğı-sın kayttı⁸⁷⁰. Ol vilâyetdin öz ordusığa tapa kadem koydı⁸⁷¹. Ol kış⁸⁷² yolda kışladı. Yazğısın yetti. **10Taķıķu yıl, ya'ni Tavuķ yılı bolğay.**⁸⁷³ **Altı yüz yigirme**⁸⁷⁴ **ikide vâķi', Sefer ayında.** Çiijgiz hân bu yıl **11yazğı-sın** öz ordularığa kilip tüşti. Yetinçi yıl irdi Tâcık vilâyetığa⁸⁷⁵ atlangalı⁸⁷⁶. Yetinçi yılda **12yazğı-sın**⁸⁷⁷ barçasın baķturup⁸⁷⁸ kildi ve taķı ol yıl oķ küzğüsin vilâyet-i Taijķut-ķa⁸⁷⁹ **13ağlandı.** Burun neçe kerret il bolup irdi, yana kayta yağı boldı. Ol yıl oķ kışķı-sın barıp **14şehr-i Derşegey atlıg turur,**⁸⁸⁰ uluğ mu'azzam şehr turur, anı aldı. Anıj pādşāhı Şidurģu atlıg, anıj şehri **15Tarķay atlıg turur,** anı aldı.⁸⁸¹ **Noķay yıl, ya'ni İt yılı bolğay.** **Altı yüz yigirme**⁸⁸² **törtde vâķi', Sefer ayında.** **16**Çiijgiz hân bu yıl yazğısın be-mevzi'-i Onķut Tālķan Kuduķ⁸⁸³ digen yerde irdi. Nā-gāh ecel **17yavuķ** kildi. Öz hālını⁸⁸⁴ bilip, öz ođlanları⁸⁸⁵ Ögetey ve⁸⁸⁶ Toluynı taleb kıldı. Anlar bilen birge **[27a]** **1**hālvetde oturup, anlarģa vaşıyyet kıldı. Ögetey hānnı veliyyü'l-'ahd kılıp öz ornuģa⁸⁸⁷ mendin **2soij sen**⁸⁸⁸ bolğıl tidi. Anlar<nı> yana vilâyetleriģa, mülk, ulus ve üyine⁸⁸⁹ kayturdı⁸⁹⁰. Özi⁸⁹¹ yalğuzın leşkeri **3**bilen vilâyet-i Bekiyas⁸⁹² tapa bardı. Ol yerge yetti irse vilâyet-i Taijķut ve Curķa pādşāh-ıge ilçi-ler yiberdi⁸⁹³. Mervāridin muraşşā' kılğan tağl-lar cümlesin Çiijgiz hānģa 'arzā şķıldı. Andın soij

⁸⁶⁹ yigirme: L. yigirmi

⁸⁷⁰ Çiijgiz hân bu yıl yazğı-sın kayttı: K. -

⁸⁷¹ Ol vilâyetdin öz ordusığa tapa kadem koydı: K. -

⁸⁷² Ol kış: K. -

⁸⁷³ bolğay: S. -

⁸⁷⁴ yigirme: L. yigirmi

⁸⁷⁵ vilâyetığa: S. vilâyetige

⁸⁷⁶ atlangalı: K. atlandı

⁸⁷⁷ yazğı-sın: S., L. -

⁸⁷⁸ baķturup: S., L. baķtırıp

⁸⁷⁹ Taijķut-ķa: S. Taijķut-ģa

⁸⁸⁰ turur: S., L. -

⁸⁸¹ Anıj pādşāhı Şidurģu atlıg, anıj şehri Tarķay atlıg turur, anı aldı: S. - ; K. Anıj pādşāhı Şidurģu atlıg, anıj Tarķay atlıg turur, anı aldı;

⁸⁸² yigirme: L. yigirmi

⁸⁸³ Onķut Tālķan Kuduķ: S., L. Onķun Tālān Kuduķ

⁸⁸⁴ hālını: K. hālın

⁸⁸⁵ oğlanları: S., L. oğlanları-nı

⁸⁸⁶ ve: K. -

⁸⁸⁷ ornuģa: S., L. ornuģa

⁸⁸⁸ sen: K. -

⁸⁸⁹ mülk, ulus ve üyine: S., L. üyine ve ulusıģa

⁸⁹⁰ kayturdı.: L. kaytardı

⁸⁹¹ özi: S., L. -

⁸⁹² Bekiyas: L. Yikiyas

⁸⁹³ vilâyet-i Taijķut ve Curķa pādşāh-ıge ilçi-ler yiberdi: K. vilâyet-i Taijķut ve Curķa turur, pādşāh-ı

⁴Curķa<ģa> ilçiler yiberdi

Taijķut pādşāhı il boldı, yaraşmaĝa tiledi. Bir ay mūhlet tiledi. 6Tā bir ay piş-keşler yaraşturdı. Andın soij çıkıp kildi Çiijgiz ĥān-ĝa.⁸⁹⁴ Anıj⁸⁹⁵ yüzinde 7ĥastalık belgürdi. **Ķaķay yıl, ya‘ni Toijuz yılı bolĝay. Altı yüz yigirme törtde⁸⁹⁶ vākı‘, Sefer ayında.** 8Çiijgiz ĥān bu yıl içinde yetmiş üç yaşında irdi. Vilāyet-i Taijķut-da vefāt tapdı. Mundın 9ılgeri ol vaķt-da kim oĝlanlarıĝa vaşiyet kılıp⁸⁹⁷ irdi. Anda aytıp irdi kim men ölsem ol vāk‘anı 10belgürtmeijiz. Ehl-i Taijķut-dın kizleijiz, ta‘zıyet tutmaijiz, zārılık kılıp nevĥa kılmaijiz. Uluĝlar 11ve leşker ĥalkı barçası şabr kılısunlar. Ehl-i Taijķut çıkıp kilseler barçasın öldürüijüz. 12Ĥaber-i vāk‘a her vilāyet-ķa tüşmesün, tā ulus birge⁸⁹⁸ sizniij bilen vilāyet-iijizĝa⁸⁹⁹ kilmesin. Be-müceb 13ol vāk‘anı yaşuruijuz, neçük ehl-i Taijķut çıkıp kilse barçasını⁹⁰⁰ kılıç bilen keçürüijüz kim⁹⁰¹ meniij süijekim⁹⁰² 14turgān şanduknı alıp öz vilāyetiijizĝa yüz uruijuz.⁹⁰³ Yolda her ne⁹⁰⁴ yoluķsa, her āferide yoluķsa⁹⁰⁵ 15öldürüijüz, tā ĥaber her tarafķa çıkmasın⁹⁰⁶ tip bu vaşiyetni kıldı. Toijuz yılı Ramażān ayı-niij 16on törtünçi kün, tāriĥniij altı yüz yigirme törtide⁹⁰⁷ öz ordasında⁹⁰⁸ kiltürdiler⁹⁰⁹. İzhār-ı vāk‘a kıldılar 17ve tört anıj uluĝ ordusu⁹¹⁰ uluĝ ta‘zıyet tutdılar. Öz yerinde burun vaķt-da cihet-i ķoruķ-ı [27b] 1büzürg⁹¹¹ ta‘yin buyurup irdi, ol yerde defn kıldılar. Külli şey’in hālik illā ve cehelehu‘l-ĥikme 2ve ileyhi turca‘ün.⁹¹² **Zıkr-i diger⁹¹³ ümera-yi tümen ve hezārda ve leşkerleri Çiijgiz ĥānniij.** Ança buķavul ve 3dest-i rāst ve dest-i çep, ya‘ni

⁸⁹⁴ ĥān-ĝa: S., L. ĥān

⁸⁹⁵ anıj: S., L. -

⁸⁹⁶ yigirme törtde: S. yigirme bişde; L. yigirmi bişde

⁸⁹⁷ kılıp: S., L. kıldı

⁸⁹⁸ birge: S., L. -

⁸⁹⁹ vilāyet-iijizĝa: S. vilāyetiijizge

⁹⁰⁰ barçasını: S. barçasın

⁹⁰¹ kim: S., L. -

⁹⁰² meniij süijekim: S., K. - ; L. meniij süijekim {ni}

⁹⁰³ turgān şanduknı alıp öz vilāyetiijizĝa yüz uruijuz: S. -

⁹⁰⁴ ne: S. kişini; L. kişi

⁹⁰⁵ her aferide yoluķsa: S., L. -

⁹⁰⁶ çıkmasın: S., L. çıkmasun

⁹⁰⁷ yigirme törtde: K. yigirme törtde; L. yigirmi törtde

⁹⁰⁸ ordasında: S. ordusında

⁹⁰⁹ kiltürdiler: S. kiltürdi

⁹¹⁰ ve tört anıj uluĝ ordusu: S. ve anıj tört uluĝ ordası; L. anıj tört uluĝ ordası

⁹¹¹ büzürg: {oĝlı} büzürg

⁹¹² L nüshasındaki metnin buradan sonraki devamı baş kısmı K nüshasının 36a sayfasının 16-17.

satırlarına denk gelen “Ĥikāyet-i Çiijgiz ĥān” başlıklı kısımdan itibaren gelmektedir.

⁹¹³ diger: K. -

oij ol sol ol⁹¹⁴ ta'allu bar irdi. zidin⁹¹⁵ soij trtni olı 4Toluy hn-a aldı. Aija ta'allu boldı⁹¹⁶ ve ana iijin olanları ve aaları ola-nları, aa-sıa⁹¹⁷, anasıa⁹¹⁸ il, leker blp irdi. Anlar mass tti, ma'lm boldı ol teb'a-lar. 6Yz yigirme tokuz miij nefer. Harb ana buavul ve barun-ar ve ciyun-a<ı> ya'ni alb 7ve ccin ta'allu bar irdi. Ol mirs yoldın Toluya tigdi. Ali Toluyın ke noyan tip aytur irdi. Yz{de} bir miij nefer. Teb'a. ol-ı evvel ve hezrda-yi hs iijgiz hn-da irdi. Tamm-ı ıırları trt ulu ordusunda irdi kim ol kim irse kim aija ta'allu bar irdi. 10Bir miij nefer. Ol zamnda mehr ma'lm anda irdi kim hezrda-yi hs her nee kprek irdi, t miij 11kim irsedin⁹¹⁹ artu irmes irdi. Miij-din iksk hem irmes irdi. Bu miij biki iijgiz hn-12niij ordusunda ya'ni orda bik-ligi ol kim irse irdi,⁹²⁰ aan atlı. ol avm-i Tatar irdi. 13Taijut vilyet-idin⁹²¹ irdi. On bir yaar irdi. Ol aan sıır ktp yrr irdi. 14iijgiz hn n-h bir kn muni yazıda krdi bir blek sıırnı ktp baına otlar seek-15ler sanıp turur. iijgiz hn sordı, ne n baıija nine ılıp-sın edi. Ol aydı: Men 16sıırların ktermin. Sıırlar maija tbi' turur. Ol baımdaı sıırlara nine turur⁹²² tidi. Bu sz 17iijgiz hn-a hs kildi. Anı iktledi, air beini olum bolıl tidi. Bu aan ve ula⁹²³ [28a] 1suvisun ol 'Acemdin ubuijda⁹²⁴ ol ordalara ol hezrdaa bu ulaturur irdi. Bu aan iijgiz 2hn-niij, soij ogetey hn-niij⁹²⁵ hkmi bilen h-zdelera mer-yı bzrgler-a, lekerge⁹²⁶ muaddemi bolup Hty vilyeti-a⁹²⁷ kitti. Leker 3balıı bolup ol araf-a⁹²⁸ kitti. Anı Hty-a⁹²⁹ yibergendin⁹³⁰ soij Buda atlı bar irdi, ol hem avm-i 4Taijut irdi, anı hem isir itip alıp kilgen irdi, soij ulu boldı, yz biki, miij biki

⁹¹⁴ ol: K. -

⁹¹⁵ zidin: K. zdin

⁹¹⁶ aija ta'allu boldı: S. -

⁹¹⁷ aaları olanları, aa-sıa: S. aalar ve aa olanlarıa

⁹¹⁸ anasıa: K. -

⁹¹⁹ kim irsedin: S. kii kim irsedin

⁹²⁰ irdi: K. idi

⁹²¹ vilyet-idin: K. vilyet-din

⁹²² turur: K. -

⁹²³ ula: S. ula

⁹²⁴ ubuijda: S. ubunuijdın

⁹²⁵ soij ogetay hn-niij: K. -

⁹²⁶ mer-yı bzrglar-a, lekerge: S. mir-i buzurg lekerleri

⁹²⁷ vilyeti-a: K. vilyet-a

⁹²⁸ araf-a: S. arafa

⁹²⁹ Hty-a: S. Hty

⁹³⁰ yibergendin: S. yibergen

boldı⁹³¹. 5Çağannij ornuga ol manşubda boldı. Buda Börte Fucin-niij ordusunda irdi ve⁹³² yüz-6ler ve miijler mundağ tafşil kılındı.

7Yüzler-i 8büzürg-ı Çiijgiz hānda evvel Çagan noyan 9ma'lūm irdi. Ol Hıtāy-ğa kitti. Andın 10soij Buda noyan irdi.	7Yüzler-i 8İl Temür bavurçı, şol qavm-i Sunit <irdi>. 9Şol Börte Fucin-niij ordusunda irdi.
11Yüzler-i 12Yürki bavurçı, şol qavm-i Dörben <irdi>. 13Bu<nuij> uluğ atası Bulad ağa, bu yerde uluğ 14ümerā turur. Şol Börte Fucin-niij ordusunda irdi-ler.	11Yüzler-i 12Olday qorçı ⁹³³ , şol qavm-i Calayir <irdi>. 13Tört ordu-ğa başlıq irdi.
15Yüzler-i 16Elbiger bavurçı, şol Albat uruğı qavm-i 17Kereyit <irdi>. Şol Börte Fucin ordusunda irdi.	15Yüzler-i 16Cemāl h ^v āce, şol qavm-i Merkit <irdi>. Qulan 17hātūn-niij ağası <irdi>.
18Yüzler-i 19Qaijkiyaday. Uluğ ordusı ⁹³⁴ Yesulun 20hātūn-da irdi.	18Yüzler-i 19Yesün Teve, şol qavm-i Tatar <irdi>. Aqtaçı ⁹³⁵ 20bikligi, dört kezlik irdi. < Uluğ ordusı 24Börte Fucinge ta'alluq irdi> <23Biktaşı atlıq hān anı Hūlagū hānga ilçilik-ke yiberdi> <oğlı irdi>
21Yüzler. 22Hāli bu sekiz yüz kim ma'lūm boldı 23bitildi ve taqı ikinçi {Uluğ ordusı 24Börte Fucinge ta'alluq irdi}<21yüzler 22yana neçük ma'lūm bolsa bitilgey>	{21Yüzler. 22Yana neçük ma'lūm bolsa bitilgey ⁹³⁶ . 23Biktaşı atlıq hān anı Hūlagū hānga ilçilik-ke yiberdi}

25Teb'a. Ān-cā Çiijgiz hānniij meymene ve meysere, ya'ni oij qol sol qolda ta'alluq bar irdi⁹³⁷. 26Yüz miij nefer. 27Meymene, [28b] 1ya'ni leşker-i oijda barçadın ilgeri

⁹³¹ boldı: K. -

⁹³² ve: S. -

⁹³³ qorçı: S. qorçıh

⁹³⁴ ordusı: S. ordası

⁹³⁵ Aqtaçı: K. <A>qtaçı

⁹³⁶ Yana neçük ma'lūm bolsa bitilgey: S. -

⁹³⁷ Āncā Çiijgiz hānniij meymene ve meysere, ya'ni oij qol sol qolda ta'alluq bar irdi: K. -

Burğuçı noyan irdi ve soijsun, ya'ni andın soij 2aniij ornuga Burkül⁹³⁸ noyan irdi. Otuz miij nefer.

<p>3Miijer-i 4hāşşa Burğuçı noyan. Şol 5Barça 6Arulat irdi. 7Barça 8karaçu biklerin⁹³⁹ 9uluğrağı ol irdi. 10Çiijgiz⁹⁴⁰ 11hān-niij 12evvel 13çora ağası irdi⁹⁴¹. Andın 14soij 15tümen⁹⁴² 16bik-ligi boldı. 17Andın 18soij 19oij 20koldağı 21leşkerni 22biyledi. 23Ögetey 24hān-niij 25zamānında⁹⁴³ 26vefāt 27tapdı⁹⁴⁴. 28Aniij 29ornuna 30Buralday 31bitildi⁹⁴⁵. 32Möijkü 33hān 34zamānında⁹⁴⁶ 35Balçık, 36Kubilay 37hān 38zamānında 39Burğuçı 40oğlu 41İl 42Temür 43biyledi; 44andın 45soij 46Buralday-ın 47İrkamış 48irdi. 49Aniij 50oğlanları 51tağı 52bisyār 53bar 54irdi. 55Tamāmı 56karaçu 57sulug 58irdi. 59Biri-si 60Öz 61Temür 62bavurçı 63bik-ligi 64irdi. 65Özi⁹⁴⁷ 66inağ, 67meşhūr 68irdi. 69Bu 70memleket-de⁹⁴⁸, 71Uçan 72oğlu, 73Beklemiş 74aniij 75nesli 76turur. 77Tölek-ke 78birikti 79ol 80sebeb-din 81Sükey 82bilen 83birge 84öltürdi.</p>	<p>3Miijer-i 4Burkül noyan. Miij biki irdi. 5Kavm-i 6Huyşin irdi. 7Burğuçı noyan-dın 8soij 9barça 10uluğ 11karaçuları, 12uluğları 13burun-dan 14berü 15bar irdi. 16Çiijgiz 17hānda 18şol 19kavm-i 20Huyşin 21Burğu-8çı 22noyan 23dağ⁹⁴⁹ 24bolup 25ötti. 26Oij 27koldağı 28leşkerde⁹⁵⁰ 29uşbundın 30uluğ 31kimse 32yoğ 33irdi. 34Evvel 35bö- 36keül 37irdi, 38bavurçı 39kerek 40yarağ 41irdi. 42Andın 43soij 44tümen 45bik-ligi 46boldı. 47Ögetey 48hān 49zamānında⁹⁵¹ 50aniij 51oğlu 52Çupukür 53Kubilay irdi⁹⁵². 54Kubilay 55hān 56zamānında 57Turçı 58gürgen 59irdi, 60kim 61Kelmiş 62akanıij 63siijli-si 64Şirin 65atlığ, 66öz 67ağa-15sı-niij 68oğlu 69irdi 70Hülagü 71hān-niij, 72muija 73berdi⁹⁵³.</p>
<p>17Miijer-i 18Ciday noyan. 19Kavm-i 20Maijüt irdi. Andın 21soij 22Kubilay 23hān</p>	<p>17Miijer-i 18Kiijkiyatay noyan. Şol 19kavm-i 20Olğunut 21turur. 22Kubilay 23hān 24zamānda</p>

⁹³⁸ Burkül: S. Burğul

⁹³⁹ biklerin: S. biklerdin

⁹⁴⁰ Çiijgiz: K. -

⁹⁴¹ irdi: S. ol irdi

⁹⁴² tümen: K. -

⁹⁴³ Ögetey hān-niij zamānında: S. Ögetey hān zamānında; K. Ögetey hān-{a}niij zamānında

⁹⁴⁴ vefāt tapdı: S. -

⁹⁴⁵ Aniij ornuna Buralday bitildi: S. -

⁹⁴⁶ Möijkü hān zamānında: S. -

⁹⁴⁷ özi: S. öz

⁹⁴⁸ memleket-de: S. memleket

⁹⁴⁹ dağ: S. dek

⁹⁵⁰ koldağı leşkerde: K. leşker kolda

⁹⁵¹ zamānında: S. zamānda

⁹⁵² irdi: K. -

⁹⁵³ berdi: K. ¹⁶Kiijkiyatay berdi

<p>zamānıda oğlu-nij oğlu Maijķutay ²⁰atlıg. Anij ornun ol biyledi. Bu Ciday noyan-²¹nij hikāyet<i>, öz qarındaşları da meşrūh ü mufaşşal ²²Maijķut uruğında kilür Ķutluğşāh noyan⁹⁵⁴ anij nesli turur.</p>	<p>oglu-nij oğlu anij ²⁰Buķaycayi atlıg irdi ve Turatu gürgen ve ²¹Yisura uluğları şunuij nesli⁹⁵⁵ turur.</p>
<p>²³Miijer-i ²⁴Tulun Ķerbi, şol qavm-i Ķoijķitan⁹⁵⁶ irdi, Miiplik İçige-²⁵niij oğlu kim Ķiiğiz hānniij anası Oelun ikeni ²⁶ol alıp irdi taķı bir oğlu bar irdi anij Tebtiijri⁹⁵⁷ tip ²⁷ayturlar⁹⁵⁸.</p>	<p>²²Miijer-i ²³Söketü Ķerbi, şol qavm-i Ķoijķitan irdi. Tulun ²⁴Ķerbiniij ağası irdi, ma'lūm turur. Bu vilāyet⁹⁵⁹ ²⁵Ķeken hātūn-niij irdi, Tusana atlıg abışķa kim ²⁶hātūn-gā⁹⁶⁰ bardı, şunuij nesli turur.</p>
<p>[29a] ¹Miijer-i ²Bala noyan. Şol qavm-i Calayir irdi. Ķubilay hān zamānıda ³Madu atlıg anij ornuğa⁹⁶¹ ol⁹⁶² olturdı. Ve Ahın atlıg ilçi ⁴bu yerge hānğa kildi, anij qarındaşı⁹⁶³ irdi ve bu yerde ⁵Nurin aķtaķı şunuij qarındaşları-<dın> turur.</p>	<p>¹Miijer ²Argay Ķasar noyan, şol hem qavm-i Calayir ³irdi. Bala noyanniij ağası irdi, ⁴ma'lūm irdi.</p>
<p>⁶Miijer-i ⁷Tuğrul, şol qavm-i Suldus, qarındaşı anij Sidun⁹⁶⁴ ⁸noyan irdi. Caran bavurçı uluğ bik irdi, Ķiiğiz hān-⁹niij hığmetinde irdi, anlarniij qarındaşları irdi. Ķubilay ¹⁰hān anı bevasıta ol kim Arıķ Bökeni ta'ric⁹⁶⁵ kılıp</p>	<p>⁵Miijer-i ⁶Sidun noyan şol qavm-i Suldus <irdi>. Ma'rūf, ⁷meşhūr irdi. Şunuij uruğı Ķubilay hān-⁸niij hığmetinde irdi-ler⁹⁶⁶. Ol Ķubilay hān ⁹zamānıda hayāt<ta> irdi. Velikin be-ğāyet ¹⁰ķartayıp öldi. Andağ öz kelin-lerin ¹¹tanımas irdi. Ayturlar:</p>

⁹⁵⁴ noyan: S: -

⁹⁵⁵ nesli: S. neslidin

⁹⁵⁶ Ķoijķitan: S. Ķoijķinat

⁹⁵⁷ Tebtiijri: K. Tiijri

⁹⁵⁸ ayturlar: K. aytur

⁹⁵⁹ vilāyet: K. lāyet

⁹⁶⁰ hātūn-gā: S. hān-gā

⁹⁶¹ ornuğa: S. ornuğa

⁹⁶² ol :K. -

⁹⁶³ qarındaşı: K. qardaşı

⁹⁶⁴ Sidun: S. Şidu

⁹⁶⁵ ta'ric: S. tahyic; K. ta<'>ric

irdi, ¹¹ ol yoldın anı öldürdi.	Maija barçı tip ¹² aytur irdi. Çuban bik anıij nesli turur.
¹² Miijer-i ¹³ Şiki Kütüku, şol kavm-i Tatar irdi. Ol vaqt-da kim ¹⁴ Tatarnı çaptı-lar, tağ arasında bir oğlan yığlar. ¹⁵ Ol ⁹⁶⁷ vaqt-da Börte Fucin ferzendge arzū irdi. Çiiğiz ¹⁶ hān buyurdı, ol ike oğlanı ⁹⁶⁸ iktüleijiz tip. ¹⁷ Neçük uluğ boldı, Börte Fucin at koydı, Eriken ike ¹⁸ tip. Beşinçi oğlum tip aytur irdi ⁹⁶⁹ . Ögetey hān ¹⁹ anı ağam tiyür irdi. Möijkü hānlardın yoqarı ²⁰ olturur irdi. Arıq Bökeniij bulğaqında öldi.	¹³ Miijer-i ¹⁴ Dosuqa, şol kavm-i Dörben irdi. <İr>katu noyan ¹⁵ anıij oğlı Yesü Buqa Gürgen şunuij barça-sı ¹⁶ oğlındın tuğan-lar turur. ¹⁷ Miijer-i ¹⁸ kavm-i Oyrat. Anlar tört miij leşker idiler, ¹⁹ mufaşşal ma'lüm boldı. Anlarniij uluğı pādşāhı ⁹⁷⁰ ²⁰ Kotuqa biki irdi. Neçük il boldı, tamām-ı leşker-i ²¹ Oyrat mundağ kā'idede turdı. Anlarniij miij ⁹⁷¹ ²² biki h'āsti*. Andın soij oğlanları öldi ⁹⁷² .
²¹ Miijer-i ²² Maijıl Türken şol kavm-i Barin <irdi> ve Bayan Abaqa ²³ hān 'ahdında uşbu yerden bendelik-i hān-ğa ²⁴ kitti, ol yerde leşker başlığı boldı, hem ⁹⁷³ barça oğlanları ⁹⁷⁴ ²⁵ anıij leşker biki boldı ⁹⁷⁵ .	²³ Miijer-i ²⁴ Yaluğan Kılca ⁹⁷⁶ , şol kavm-i Barulas irdi. Andağ ²⁵ ayturlar kim Dörben halkı bile ⁹⁷⁷ Barin hem bir birine ²⁶ yağın irdi. Şolar bir birine bir uruğ irdi- ²⁷ ler ⁹⁷⁸ . Aşli-leri bir turur ama bir yerde bir uruğ ²⁸ bolup yürür ⁹⁷⁹ irdiler.
[29b] ¹ Miijer-i ² Barin Qorçı noyan, şol	¹ Miijer-i ² Muqur Kuran, şol kavm-i

⁹⁶⁶ irdi-ler :S. irdi

⁹⁶⁷ ol :K. o

⁹⁶⁸ ol ike oğlanı: S. anı

⁹⁶⁹ Beşinçi oğlum tip aytur irdi: S. Aytur, ya'ni beşinçi beşinçi oğlum tip.

⁹⁷⁰ pādşāhı: K. pādşāh

⁹⁷¹ miij: K.-

* h'āsti- kelimenin anlamı "(sen) istedin". Klasik Farsça'da ayrıca "(o) istedi" anlamını da verir. Cami'üt-Tevarih'in Farsça orijinalinde de aynen geçmektedir. Burada yazar Farsça metindeki "ve ümera-i hazara kesani bude end ki h'āsti" cümlesinin tercümesini eksik olarak "anlarniij [miij] bigi h'āsti" şeklinde vermiştir.

⁹⁷² öldi: S. boldı tiyürler

⁹⁷³ hem: K. -

⁹⁷⁴ oğlanları: K. uluğları

⁹⁷⁵ boldı: K. boldı hem

⁹⁷⁶ Yaluğan Kılca: S. Yaluğan Kılca

⁹⁷⁷ bile: S. bilen

⁹⁷⁸ irdi-ler: S. irdi

⁹⁷⁹ yürür: S. turur

<p>qavm-i Barin irdi. Maij³qıl 3Türkenniij qarındaşı irdi. Anlar⁹⁸⁰ iki miij irdiler. Miij 4ağaları atı ma'lüm irmes. Tümen⁹⁸¹ meşhür irdi⁹⁸². Ne ekşer 5qadim-din berü şol qavmlar irdi, mundağ qā'idede 6turğan aşli bir tümen irdi.</p>	<p>Hıdırgin, şol Qıyat 3uruğı-dın⁹⁸³, qavm-i Nirun-dın⁹⁸⁴ irdi ve sebep 4ol kim dürüst sözlük irdi. Bu ma'nā-dın 5aija at taqıldı, Muqur Quran tip. Ğāyet 6biyük boyluq irdi. Büküri oğlınıij oğlı 7irdi.</p>
<p>7Miijer-i 8Taycu gürgen, şol qavm-i Olqunut irdi. Çiijgiz hān-9niij ana-sı-niij⁹⁸⁵ ağa-sı irdi. Çiijgiz hān-niij⁹⁸⁶ kiçik kıızı Altalu<n>-10qannı oğlı⁹⁸⁷ Savur Seçenge⁹⁸⁸ ayturdı.⁹⁸⁹ Hikāyet-i aniij öz yerinde kilür.</p>	<p>8Miijer-i 9Qadan Keyteül, şol qavm-i Sunit <irdi> 10Keytulan-niij bir miiji-ni ol biylür irdi.</p>
<p>11Miijer-i 12Yesün Tive Taraqı, şol qavm-i Oryaijkit ini-si 13Yesü Buqa Tayşi kim qorçı irdi. Çiijgiz hān-14da⁹⁹⁰ qorçılarniij miij biki irdi. Ata uruğı Buqa-15niij külli qorçılıq yolında mülāzım idi ve be-terbiyet 16mu'teber boldı, bu vilāyetqa kildi.</p>	<p>11Miijer-i 12qavm-i Öijüt, anlar tört miij irdi. Anlarniij biki 13Ay Buqa irdi. Andın soij Alaquş Tigin⁹⁹¹ ve Şaijuy 14şolar hem qavm-i Öijüt irdi ve bu qavm rāst 15köijli bilen il boldı. Mundaq qarārda muqarrer 16boldı.</p>
<p>17Miijer-i 18Köki noyan ve Möktü Qıyal⁹⁹² oğlanları ve qavm-i 19Qıyat</p>	<p>Miijer-i Müijlik İçige, şol qavm-i Qoijqıtan, Kököçü T<eb>teijriniij atası,</p>

⁹⁸⁰ anlar: K. -

⁹⁸¹ tümen: K. -

⁹⁸² irdi: S. turur irdi

⁹⁸³ uruğı-dın: S. uruğı

⁹⁸⁴ Nirun-dın: S. Nirun

⁹⁸⁵ ana-sı-niij: K. ana-sı

⁹⁸⁶ hān-niij: K. hān

⁹⁸⁷ oğlı: S. -

⁹⁸⁸ Savur Seçenge: K. Savur Seçen

⁹⁸⁹ ayturdı: n(?) irdi

⁹⁹⁰ hān-da: K. hān-¹⁴d

⁹⁹¹ tigin: K. tigini

⁹⁹² Qıyal :K. Qıyal Qıyal

<irdi> kim bu zamānda Toqtay elinde turur ve ⁹⁹³ köp Kıyat 20taķı şunuij neslidin bolğay. ⁹⁹⁴	Tulun Çerbi Çiijgiz hānniij anasınıj iri irdi ⁹⁹⁵ . Hikāyet-i anıij aşl tariħde meşrūh aytilur ⁹⁹⁶ . 17Miijer 18şahih turur.
---	--

21Meysere, 22ya'ni leşkeri sol ķolnı Moğol Ciyunķar tip aytur. Anlarniij başlığı Calayir Muķali köyeij irdi. 23Andın soij şol ķavm-i Barin Naya noyan boldı. Altmış iki miij⁹⁹⁷ nefer.

24Miijer-i 25Muķali köyeij, şol ķavm-i Calayir irdi ve neçük uluğ mu'teber bik 26irdi, köp küç berdi Çiijgiz hānga, Çiijgiz tamām-ı leşker-i 27Calayirni aija havālet ķıldı. Miijer miijer ta'yin ķıldı. Üç 28miij irdi mecmū'ı. ⁹⁹⁸ Çiijgiz vaķtı kim Karaun Çidun-ğa yiberdi, 29ser-hadd-ı Hıtāy turur ⁹⁹⁹ . Hıtāy ¹⁰⁰⁰ halkı anı ¹⁰⁰¹ köyeij atadı, ya'ni uluğ, mu'teber timek 30bolur.	24Miijer-i 25Yesü Buķa Tayşı, şol ķavm-i Oryaijķıt 26irdi. Celme Ühe-niij oğlı irdi. Çiijgiz hān-da 27uluğ mu'teber idi. Ol zamānda tamāmı büzürg uluğ 28ehl-i i'tibār idi: Bavurçı noyan ve Burķul noyan 29ve Celme Ühe ve Sudun noyan
--	---

[30a] 1Andın soij Çiijgiz hān hem köyeij tip aytur irdi. Soij 2oğlanların hem köyeij tip atadılar. Hantun noyan-3nı Kıydu maħbūs ¹⁰⁰² itti, nā-gāh Numuğan bilen öz 4vilāyetı-ğa çıķtı. Anıij oğlanları Carķu ve Umuķ şunuij 5nesli-din turur.	[30a] 1bular idi-ler ve Karaun Çoban miij biki irdi. 2Ağasıdın tuğan irdi Yesü Buķa Tayşı ¹⁰⁰³ ve Tayşı be-lügat-ı Hıtāy uluğ baħşı timek 4bolur. Ögetey hān anı zārāfet ¹⁰⁰⁴ bilen 5tayşı atadı ve sebep anıij bir yolu ayağı derdli 6boldı, anı araba bilen ordusına kiltürdiler.
---	---

⁹⁹³ ve: K. -

⁹⁹⁴ bolğay :turur bolğay

⁹⁹⁵ Miijer-i Müijlik İçige, şol ķavm-i Kıoijķıtan, Kōkōçü T<eb>teijriniij atası, Tulun Çerbi Çiijgiz hānniij anasınıj iri irdi: K. -

⁹⁹⁶ Hikāyet-i anıij aşl tariħde meşrūh aytilur: K. -

⁹⁹⁷ miij: K. -

⁹⁹⁸ mecmū'ı : S. ķamu mecmū'ı

⁹⁹⁹ turur :K. -

¹⁰⁰⁰ Hıtāy :K. -

¹⁰⁰¹ anı :S. -

¹⁰⁰² maħbūs: K. anı maħbūs

¹⁰⁰³ Tayşı: K. Tayşı niij³ge

¹⁰⁰⁴ zārāfet: S. ħurāfet

<p>6Miijer-i 7Köhtay noyan ve Bulçin noyan bu iki-si ağa ini irdi-8ler. Şol kavm-i Urut, Nirun-dın irdi-ler 9ve sebep ol kim uluğ biki Urut¹⁰⁰⁵ irdi¹⁰⁰⁶. Rāst köijli 10bilen Çiijgiz hānga küç berdiler, tamām-ı leşker anlarniij kavmin anlarğa buyurdı¹⁰⁰⁷. Miiij ağası kimseler boldı. 11Mecmū'ı dört miiij irdi-ler. Çiijgiz hān bir keçe uyqusında 12kördi, Abıka bikini, Cakembüniij kıızı irdi kavm-i 13Kereyit kim, ol hātūn-nı Köhtay noyan-ğa berdi, 14bahşış¹⁰⁰⁸ kııldı. Tārih-de aytulur.</p>	<p>7Miijer-i 8Boto gürgen¹⁰⁰⁹, şol kavm-i İgeres irdi. 9Dürlük-din irdi ve bu kavm-i Kōnqırat -ka yavuş 10irdi. Kızını Çiijgiz hān-dın aldı. Andag şerhi-de 11kilür ve neçük mu'teber idi, rāst köijli bilen 12küç berdi. Tamām-ı leşkeri İgeres-ni Çiijgiz hān muija 13havālet kııldı. Miiij ağası-nı bu ta'yın kııldı. Barçası 14üç miiij leşker idi-ler. Anlarniij at-ları ma'lūm boldı.</p>
<p>15Miijer-i 16Yeke Kūtuqut noyan, şol kavm-i Tatar irdi. Uluğ 17bik¹⁰¹⁰ irdi ve mu'teber. Ağa-sı Cūme gürgen<-niij> irdi. 18Bir ata-dın iki kız qarındaşı bar irdi. Biri-niij <atı> 19Yesülün, ikinci-si-niij atı Yesüget. Çiijgiz 20hān iki-sin de aldı. Barça hātūn-larındın uluğ 21hātūn-niij birisi olğa tete ol idi¹⁰¹¹. Hikāyet-i 22kavm-i Tatar da kilür.</p>	<p>15Miijer-i 16İlçi noyan. Huğu noyan, Kābay Bör, Teküder, Şoijkor. Bu 17biş bik ma'lūm turur, kavm-i Kōnqırat irdiler ve İlçi, Huğu 18ağalı ini-li irdi. Ataları Diy noyan irdi. Kōnqırat -19niij pādşāhı irdi¹⁰¹². Çiijgiz hān uluğ hātūnı Börte 20Fucin alarniij¹⁰¹³ qarındaşı irdi¹⁰¹⁴. Taqı ol dört bikler¹⁰¹⁵ bar 21irdi¹⁰¹⁶ ve ağasından tuğan Darbatay oğlanları. 22Diy noyan-niij ağası. Ögetey hān ve Kūbilay hān-23niij küyevleri aniij</p>

¹⁰⁰⁵ Urut: S. -

¹⁰⁰⁶ irdi: K. -

¹⁰⁰⁷ Rāst köijli ¹⁰bilen Çiijgiz hānga küç berdiler, tamām-ı leşker anlarniij kavmin anlarğa buyurdı: K. Rāst köijli ¹⁰bilen anlarğa buyurdı.

¹⁰⁰⁸ bahşış: S. tahkik

¹⁰⁰⁹ Boto gürgen :K. Boto gürgen Boto gürgen

¹⁰¹⁰ bik: K. bik-ler

¹⁰¹¹ Barça hātūn-larındın uluğ hātūn-niij birisi olğa tete ol idi: S. Barça hātūnlarındın uluğı dört hātūnlariniij biri ol irdi.

¹⁰¹² irdi: K. idi

¹⁰¹³ alarniij: K. -

¹⁰¹⁴ irdi :K. idi

¹⁰¹⁵ taqı ol dört bikler: K. Ol dört taqı bikler

¹⁰¹⁶ irdi :K. idi

	nesli-din turur.
23Miijer-i 24Kuyuldar seçen, şol kavm-i Maijkut irdi. 25Nirun-dın irdi. Anij miiji kavmı Çiijgiz hân-da 26irdi ve ‘azım mu‘teber idi. Uluğ küç berdi ve 27be-meretebe Muqali köyeij bilen oturur irdi 28ve hiç vaqt-da ¹⁰¹⁷ hıdmet-din cüdâ ¹⁰¹⁸ bolmadı. 29Bu vilâyet-de halife ve Mekritay şunuij 30nesli-din turur. Miij ağası neçük hıdmet-de, 31Burқан noyan hem şunuij neslidin turur.	24Miijer-i 25Naya noyan, şol kavm-i Barin irdi. Tamam-ı leşkeri ¹⁰¹⁹ ol kavm-26niij ve neçük uluğ bik irdi, rāst köijli bilen Çiijgiz hân-27ğa il bolup küç berdi, Çiijgiz hân Barin leşkerin muija 28tapşurdı. Miij ağası öz köijli tilegençe özi yasadı 29ve mecmü‘ anlar üç miij leşker idi-ler. <Çiijgiz hân> buyurdı kim ¹⁰²⁰ Muqali 30köyeijdin ¹⁰²¹ soij ¹⁰²² sol kōliij leşkerin ol biyledi.
[30b] 1Miijer-i 2Soto noyan, şol kavm-i Kōijqıtan irdi, Miijlik İçige-3niij oğlu. İlgeri anij aḥvālin şerḥ berildi.	[30b] 1Miijer-i 2Calayir Tay Yusuvur, şol kavm-i Calayir idi ve ol 3yoқта Yusuvur bu vilâyet-қа kildi ve Kürüt-4ni kim ilçilige bendelige hân-ğa yiberdi. Argun 5hân-niij oğlu Yesü Temür de orda ¹⁰²³ bik-ligi irdi. Celâyir Tay 6Yusuvur-niij ¹⁰²⁴ nesli-din turur.
4Miijer-i 5Oijur noyan, şol kavm-i Bayavut, Dürlikin-din irdi 6ve bökeül bavurçı uluğ irdi. Çiijgiz hân-da Kerçüğü 7noyan irdi. Şol hem kavm-i Yesut-dın irdi ¹⁰²⁵ . Ol hem bökeül 8irdi. Soij	7Miijer-i 8Uqay <ve> Kereçü, şol kavm-i Calayir irdi-ler. Bu iki-si 9Çiijgiz hānniij ata anasındın qala kilgen hāş 10bende-si irdi, ol cihet-din Calayir Monulun 11hātün-nı öltürüp irdiler. ¹⁰²⁹ Çiijgiz hân

¹⁰¹⁷ hiç vaqt-da : K. der hiç vaqt-da

¹⁰¹⁸ cüdâ: S. ḥāli

¹⁰¹⁹ leşkeri: S. leşker

¹⁰²⁰ buyurdı kim: S. -

¹⁰²¹ köyeijdin: K. köyeij

¹⁰²² soij: K. -

¹⁰²³ orda: K.-

¹⁰²⁴ Celâyir Tay Yusuvur-niij: S. Celâyir Yusuvur-niij

¹⁰²⁵ Şol hem kavm-i Yesut-dın irdi: S. -

¹⁰²⁶ ornuna :S. ornığa

<p>kartaydı. Burgul noyan-nij ornuna¹⁰²⁶ olturdi ve 9neçük uluğluq-qa¹⁰²⁷ yetişdi. Ammā¹⁰²⁸ Oijur bökeüllik bilen 10ötti.</p>	<p>12tilede kim¹⁰³⁰, anlarını ümerā-yi büzürg kılğay. Qabül 13kılmadı-lar, aydılar: Yesüge Bahādur bizge bend 14berdi, tā şebani itkeymiz. Bu sebeb-din bir 15miij-ni biylür irdi. Saba, atası Sarıtak 16noyan, şunuij nesli-din irdi¹⁰³¹.</p>
<p>11Miijer-i 12Subaday bahādur, şol qavm-i Oryaijkit irdi. Neçük 13ol öldi, oğlı Kököçü anij miijini¹⁰³² ol biyledi ve ahvāl-i 14Subaday bahādur-nij tārīhide¹⁰³³ her yerde kilür.</p>	<p>17Miijer-i 18Duqalku Çerbi, şol qavm-i Arulat irdi. Burçi noyan-19niij ağası irdi¹⁰³⁴ ve ma'nā-yi Duqalku ol turur; köp 20söz bilgey¹⁰³⁵, sözni köp bilgey. Çerbi, ya'ni 21rāst köijül-li, içi aru bolğay ve Yayar ve¹⁰³⁶ Turqa-22kut atlıq şol ümerā' hān-da idi, şunuij nesli-23din turur. Ve ma'nā-yi bu at Hıtāyda ilgeri-ge aytur.</p>
<p>15Miijer-i 16Udaçı, şol qavm-i Huyin Oryaijkit irdi ve ol qavm-17niij oğlanları bu Udaçı miiji bilen birge yasa ve yo-18sun uluğ {a}goruq, be-mevzi'-yi Burqan Qaldun turur, 19anda saqlar irdi. Çerik-ke¹⁰³⁷ bermes irdi¹⁰³⁸. 20Miijer-i 21Şikü Gürgen, şol qavm-i Qonqırat irdi. Alçu noyan-22niij oğlı idi.</p>	<p>24Miijer-i 25Bilektutay noyan Çiiygiz hān-niij ağası irdi 26ve ahvāl-i hikāyet-leri anij dāstānıda yazılğan-27dur ve tārīh-i Çiiygiz hān-da her yerde meşrūh ayturlar. 28Miijer-i 29Üger Qalça ve Qudrus Qalça, şol qavm-i Barin irdiler. Bu iki-si 30ağa ve ini¹⁰⁴² idi-ler birbiri bilen.¹⁰⁴³</p>

¹⁰²⁷ uluğluq-qa :S. uluğluq-ğa

¹⁰²⁸ ammā: K. -

¹⁰²⁹ öltürüp irdiler: S. öltürdiler irdi; öltür{di}üp idiler.

¹⁰³⁰ Kim :S. -

¹⁰³¹ irdi: S. turur irdi

¹⁰³² miijini: K. miijni

¹⁰³³ tārīhide: K. tārīh-de

¹⁰³⁴ irdi: K. idi

¹⁰³⁵ köp söz bilgey: S. -

¹⁰³⁶ ve :K. -

¹⁰³⁷ çerik-ke: K. çerike-ge

¹⁰³⁸ irdi :S. idi

<p>Çiiğiz hân-niij kıızı Tumalun hâtün 23munda irdi. Çiiğiz hân¹⁰³⁹ bu tört miij leşker 24Kıonqırat-dın irdi ve¹⁰⁴⁰ muija berdi. Vilâyet-i Tibet-ke 25yiberdi. Henüz ol yerde turur ve Bayauday kim 26bu yerde qorçı başlığı turur, şol yer-din kildi. Bu 27leşker qadim-din berü öz aralarında miij ağası 28miij biki ta'yin irdi¹⁰⁴¹.</p>	
<p>29Miijer-i 30Ökle Çerbi, şol qavm-i Sunit irdi.</p>	<p>31Miijer-i 32Taysun, şol qavm-i Calayir idi. Muqali köyeij-niij ağası</p>
<p>31Miijer 32Temüder noyan, şol qavm-i Sunit irdi. Çiiğiz hân-da[31a] 1qorçı idi. Oğı biyüq boyluğ irdi¹⁰⁴⁴, mülâzım Çiiğiz hân-da 2irdi, Mübârek qorıçı atlığ. Anij oğlanları¹⁰⁴⁵ Suntay 3noyan, anij oğı Emgeçin ve Buqday Aqtaç-lar 4idiler.</p>	<p>[31a] 1idi, tağı bir qarındaşı bar irdi, anij atı ma'lüm 2bolmadı. İki miij leşkerni¹⁰⁴⁶ biylür irdi¹⁰⁴⁷.</p>
<p>5Miijer-i 6Münke Kalça, şol qavm-i Maijqut irdi, Quyuldar 7seçenniij¹⁰⁴⁸ oğı idi. Ahvâl anlar-niij taqrir bardur¹⁰⁴⁹.</p>	<p>3Miijer-i 4Kuşaqul <ve> Cusuq, şol qavm-i Cacirat idi-ler, Nirun-5dın irdi. Ağaları birle bir qatlayı tağı kem kem Hıtây vilâyet 6ve Curçeni aldı, Çiiğiz hân buyurdı, tâ şol yerden¹⁰⁵⁰ Moğol-7dın iki nefer çıkarııız ve neçük anlar</p>

¹⁰³⁹ hân: S. -

¹⁰⁴⁰ ve :K. bu

¹⁰⁴¹ irdi: K. idi

¹⁰⁴² ağa ve ini: K. ağadın

¹⁰⁴³ bilen: S. bilen bular

¹⁰⁴⁴ irdi: K. idi

¹⁰⁴⁵ anij oğlanları: S. oğlanları anij

¹⁰⁴⁶ leşkerni: S. leşkeri

¹⁰⁴⁷ irdi: K. idi

¹⁰⁴⁸ seçenniij :K. seçen

¹⁰⁴⁹ bardur: K. barur

¹⁰⁵⁰ yerden :S. Hiravun

	tarқақан cellād taptı. 8Anıj leşkerin muija berdi, üç miij-ni, anıj ¹⁰⁵¹ serhaddın 9muija tapşurdı. Mundağ söznıj ¹⁰⁵² , ma'nā-yi Quşaqul 10ol turur, kim şol ondın ¹⁰⁵³ iki-ni bularğa birür irdi ¹⁰⁵⁴ , qoş, 11ya'ni her kim uyuklasa.
8Miijer-i 9Uyar Anşı, şol qavm-i Qara Hıtāy irdi ve il 10boldı. Bendelik-ke Çiijgiz hān-ğa kildi. Uluğ 11mertebe-de keçti. Şol cümle ümerā'<nıj> uluğ<ı> turur ve ma'nā-yi 12anşı tümen biki bolğay ve neçük Çiijgiz ¹⁰⁵⁵ hān-13ğa kildi, tamām-ı Qara Hıtāy leşkeri on miij irdi, 14ol biylür irdi ve bu zamān anıj oğlanlarındın ¹⁰⁵⁶ 15hān alnıda yetişken mu'teber bardur, miij ağası 16miij biki ta'yin kılındı.	12Miijer-i 13Tuğanu Anşı, şol qavm-i Curçe irdi ¹⁰⁵⁷ . Bu bik il 14boldı ve büzürg mu'teber bolup ötti ve tamām-ı leşker-i 15Curçeni ol biylür irdi, on miij leşkerni. Özi 16miij ağası miij biki yasadı ve bu zamānda anıj oğlanları 17hān-nıj kulluğında bar durur ¹⁰⁵⁸ . Muhterem idiler ve bir qarārda 18öz leşkerin biylür idiler.

19Ol leşkerler Çiijgiz hān-nıj¹⁰⁵⁹ ança buqavul, oij qol, sol qol-da ta'alluq bar irdi, hāşşa öziij-ge¹⁰⁶⁰ tābi' irdi. 20Çiijgiz hān-dın soij Hudāy Ta'ālā yurtın, ašli üyün, leşkerin Toluy hān-ğa qaldı. Aija tābi' boldı, 21bu miijler ve tümenler ma'lüm boldı, meşrūh mufaşşal bitildi ve ança 'alā-hıde öije oğlanları-ğa, öz oğlanları-ğa 22leşker bölüp berdi bu zamān başladım ve taqı harf-i ikinçi meşrūh ve mufaşşal bitimek-lik kıldımız. İnşā'allahü Ta'ālā e'l-'aziz 23ança İke noyan-dın başqa öz oğlanları-ğa, ağası-nıj oğlanları-ğa {leşker bölüp berdi. Bu zamān²⁴ başladım ve taqı harf} ve

¹⁰⁵¹ üç miij-ni, anıj: S. anıj üç miij

¹⁰⁵² söznıj: S. buyurdı

¹⁰⁵³ ondın :S. Hiravum-dın

¹⁰⁵⁴ irdi: K. idi

¹⁰⁵⁵ Çiijgiz: K. -

¹⁰⁵⁶ oğlanlarındın :S. oğlanlarındın

¹⁰⁵⁷ irdi: K. idi

¹⁰⁵⁸ bar durur: S. bardur

¹⁰⁵⁹ ol leşkerler Çiijgiz hān-nıj: S. Çiijgiz hān-nıj ol leşkerleri

¹⁰⁶⁰ öziijge: S. öziige

ağası¹⁰⁶¹, küçigin otçigin, öz anası Oelun ike bular kısmet kılıp, leşker, il bölüp berdi.
 25Yigirme sekiz miij nefer. 26Teb'a.¹⁰⁶² 27Ança öz oğlanlarığa bergen ma'lüm turur.¹⁰⁶³ On altı miij nefer.¹⁰⁶⁴ **Hışşe'-yi anij uluğ oğlu Coçı hân**. Tört miij nefer.
 Miijer.¹⁰⁶⁵ [31b] 1Şayin hân. Toqталma hân

2Miijer-i 3Hüijkür, şol qavm-i Sicut irdi. Batu-niij ¹⁰⁶⁶ 4zamânında ¹⁰⁶⁷ sol qolnı ol biylür irdi ve bu zamân-da 5Çerkes ¹⁰⁶⁸ atlıg, şol Toqtay da uluğ irdi, anij 6oğlanları atası yolın biyledi.	2Miijer-i 3Kiijitay Qutan noyan, şol qavm-i Kiijit irdi. 4Anij oğlu Huran ¹⁰⁶⁹ atlıg şâh-zâde, Qunçi 5elinde irdi, şol barça uluğlardın 6büzürg irdi anij ulusunda.
7Miijer-i 8Huşi<d>ay, şol ümerâ-yi qavm-i Huşin irdi. 9Şol cümle qarındaşları Burçi noyan.	7Miijer-i 8Bayqu, şol qavm-i Huşin irdi ve ¹⁰⁷⁰ 9oj qolnı ol biylür irdi.

10Çiijiz hân-da bu tört bik ma'lüm turur, tört miij leşkeri¹⁰⁷¹ bilen Coçı-ğa berdi ve bu zamân-da 11ekser-i leşker-i Toqtay-niij ve Bayan-niij, bu tört miij leşker-niij nesli turur ve ança âhir artuq-rağ 12köpeldi, şol leşkerler-din turur kim Rus ve Çerkes ve Qıpçaq ve Macar andın öijin-ler 13hem anlar-ğa qoşuluştı-lar. Ağa ve ini-si-niij kim anlar arasında bulğaklıq-da bir birine kilip 14qarıştı-lar. Ol sebab-din soij¹⁰⁷² artuqraq leşker peydâ boldı. **Hışşe'-yi ikinçi oğlu Çağatay hân**¹⁰⁷³. Tört miij nefer. 15Miijer-i 16Tulatay Qaralçar, şol qavm-i Barulas irdi. Anij oğlan-ları Abaqa hân-da uluğ bik-ler irdi, 17anlar¹⁰⁷⁴ 'izzet-lıq hürmet-lıq irdi. Teküder oğul, İçil noyan. 18Miijer-i 19Muke noyan, şol qavm-i <Calayir> irdi. Anij atası Bisür noyan kim devâ bilen anı leşker¹⁰⁷⁵ birdi, ser-ğadd-ı Hırāsân-ğa 20yiberdi. Ol ğadd-de¹⁰⁷⁶ ğudüd-ı Balğ

¹⁰⁶¹ ağası-niij oğlanları-ğa ve ağası: S. ağası

¹⁰⁶² teb'a: S. -

¹⁰⁶³ Ança öz oğlanlarığa bergen ma'lüm turur: S. -

¹⁰⁶⁴ On altı miij nefer: S. -

¹⁰⁶⁵ miijer: S. -

¹⁰⁶⁶ Batu-niij: S. Şayin hân Batu-niij

¹⁰⁶⁷ zamânında: K. zamânıda

¹⁰⁶⁸ Çerkes: S. Toqталma hân Çerkes

¹⁰⁶⁹ Huran: S. Huran

¹⁰⁷⁰ ve: K. -

¹⁰⁷¹ leşkeri: S. leşker

¹⁰⁷² soij: K. -

¹⁰⁷³ Hışşe'-yi ikinçi oğlu Çağatay hân: K. İkinçi oğlu Çağatay hışşe'.

¹⁰⁷⁴ anlar: K. anlarını

¹⁰⁷⁵ leşker: K. -

¹⁰⁷⁶ ğadde: S. sedd

tigresinde Baygızda oturur irdi. Anıj anda oğlan-ları 21köp boldı. Nevrüz-niij ağası Hācı¹⁰⁷⁷ elinde irdi. Bu yerde vefāt tapdı. Ol yerde taqı oğlanları bardur. [32a]

1Miijer	1Miijer.
---------	----------

2Bu iki miijni aşlı nüshada bitilmegen irdi.

3Çiijgiz hān-da bu iki bik ma'lūm boldı¹⁰⁷⁸, taqı bikler atları ma'lūm bolmadı¹⁰⁷⁹,

4ammā tamām-ı tört miij leşker-ni Çagatay-ğa berdi. Aşl Çagatay¹⁰⁸⁰ leşker anıj oğlanları bu kün 5devā bilen birge irür, bu tört miij leşker soij bir birindin önse artuq-raq köpeldi-ler 6ve taqı¹⁰⁸¹ öije Moğol-lardın qavmi-ler kilip soij zamānda qoşuldı.

Hişse'-yi 7üçünçi oğlı Ögetey hān. Tört miij nefer.

8Miijer-i İlügey, şol qavm-i Calayir irdi. Ol turur kim 9Nevrüz oğlı, Argun aqa ¹⁰⁸² it yegüçi irdi. 10Bu İlügeyniij ¹⁰⁸³ oğlanları turur, neçük kim Möijkü hān ¹⁰⁸⁴ 11pādşāhlıq-qa ¹⁰⁸⁵ olturdı, anda ol aydı: 12Pādşāhlıq Ögetey hānniij uruğğa 13tigdi. Ol hikayetni bitidiler.	8Miijer-i 9İlik Teve aqa, İlciktey irdi. Şol Tamğalıq süijekli, 10şol qavm Suldus-dın irdi. Anlarniij nesli<din> 11Tumay turur kim Hōrasanda miij biki irdi ¹⁰⁸⁶ ve ¹⁰⁸⁷ bu zamān 12şol tümende Abulay-niij ¹⁰⁸⁸ miij biki irdi.
14Miijer-i 15Dair şol qavm-i Qoijqıtan irdi, şunuij cümle uruğı 16Miijlik İçiğeniij uruğı bilen ¹⁰⁸⁹	13Miijer. 14 Bu miij ¹⁰⁹⁰ aşl nüshada bitilgen yoq irdi.

17Çiijgiz hān-da bu tört bik ma'lūm boldı, tamāmı <tört> miij leşker bilen Ögetey hān-ğa berdi¹⁰⁹¹. 18Her neçaqlı taqı öije¹⁰⁹² qavm-dın <bikler bar> irdi, ammā i'tibār

¹⁰⁷⁷ Hācı: K. -

¹⁰⁷⁸ ma'lūm boldı: K. ma'lūm bikni boldı.

¹⁰⁷⁹ ma'lūm bolmadı: K. ma'lūm irmes bolmadı.

¹⁰⁸⁰ Aşl Çagatay: S. Çagatay aşl

¹⁰⁸¹ ve taqı: K. ve taqı ve taqı

¹⁰⁸² aqa: S. ağa

¹⁰⁸³ İlügeyniij: K. İlüyniij

¹⁰⁸⁴ hān: K. qān

¹⁰⁸⁵ pādşāhlıq-qa: S. pādşāhlıq-ğa

¹⁰⁸⁶ Anlarniij nesli<din> Tumay turur kim Hōrasanda miij biki irdi: S. -

¹⁰⁸⁷ ve: K. -

¹⁰⁸⁸ Abulay-niij: S. Amulay bik

¹⁰⁸⁹ Miijlik İçiğeniij uruğı bilen: S. -

¹⁰⁹⁰ Çiijgiz hān-da bu tört bik ma'lūm boldı, tamāmı <tört> miij leşker bilen Ögetey hān-ğa berdi: S. Çiijgiz hān-da bu berdi.

¹⁰⁹¹ bu tört bik ma'lūm boldı: S.-

¹⁰⁹² öije :S. özge

bular¹⁰⁹³, tört miij leşker turur. Her neçaqlı 19hāşşeten hān-niij özinde ta'alluq bar iridi, bu tört miij leşkerniij nesli-din turur. Velikin¹⁰⁹⁴ ol vaqt-da [32b] 1kim pādşāh boldı, aşli anlarniij 'ādet-leri ol turur, öije şāh-zādelerni leşkeri bilen 2özine ünder. Anda öz oğlu Güyük hān sözün taşlay¹⁰⁹⁵, öije¹⁰⁹⁶ yaqğa ölektüre¹⁰⁹⁷ kıldı, öz sözün hem tigürmedi. 3Möijke hān-nı pādşāhlıq-ğa olтурguzdı. Hāşşa öz leşkerin anlarğa¹⁰⁹⁸ bahşış kıldı. İllā ança Kö-4ten-ge ta'alluq bar iridi, sebeb ol kim Möijke hān bilen dōstluğı¹⁰⁹⁹ bar iridi, öije-ge köijül 5kılmadı. Tā gāyet vaqt-qa digeç anıij oğlanları hān elide iridi. Ögetey hān-niij uruğı-niij leşkerin bahşış kıldı, Qayduniij leşkerin ammā Qayduniij leşkeri irmes iridi. Ol vaqt-da 6kim Arıq Böke-niij bulğaq-lıgıda¹¹⁰⁰ yıgılıp iridi. Andın soij başın alıp öz ağası Qubilay 7hān-ğa bardı. Qaydu qaçıp aşli öz yurtına¹¹⁰¹ kildi. Her bir köşede tozgün bolğan leşker-8lerni özüne¹¹⁰² yıgıdı. Her 9tai'fedın yıgıldı-lar. Ol vilāyet-de qadım-din berü sipāhi qalıp 9irdi. Muija birikti ve soij leşkeri kim bu zamānda anıij oğlanlarıda turur. Uşbu cins-de şol 10leşkerdin Çiijgiz hān bergen iridi, artuq nerse bermedi.¹¹⁰³

İi∅seW-yi 11beğınçı oÈlı Külgen. Tört miij nefer.

12Miijer-i Qubilay noyan, şol qavm-i Barulas turur. { ¹³ Oğlı Cavurçı oğlı niij o}	12Miijer-i 13Tuğrul, şol qavm-i Neküz iridi. Bu vilāyet-de Aqra 14oğlı, Cavurçı, oğlı-niij oğlı anıij Subatay 15kim miij biki turur. Şunuij nesli-din turur.
14Miijer-i 15Tuğrul ¹¹⁰⁴ , şol hem qavm-i Neküz iridi.	16Miijer-i 17bu miij aşli nüshada ¹¹⁰⁵ bitilmedi.

[33a] 1Çiijgiz hān-da bu tört uluğ bik ma'lum turur. Tört miij leşker bilen Külgen-ge berdi. 2Külgen-niij oğlı Uruday iridi. Uruday-niij üyi tirligi¹¹⁰⁶ Tebrizde turur.

¹⁰⁹³ bular: K. bu vilāyetler

¹⁰⁹⁴ velikin: S. likin

¹⁰⁹⁵ taşlay: S. tiijlamadı

¹⁰⁹⁶ öije: S. özge

¹⁰⁹⁷ ölektüre: S. köijül

¹⁰⁹⁸ anlarğa: S. aija

¹⁰⁹⁹ dōstluğı: K. dōstluq

¹¹⁰⁰ bulğaq-lıgıda: S. bulğaq-lıgında

¹¹⁰¹ yurtına: K. yurta

¹¹⁰² özüne: S. özine

¹¹⁰³ Uşbu cins-de şol leşkerdin Çiijgiz hān bergen iridi, artuq nerse bermedi. S. nerse bermedi.

¹¹⁰⁴ Tuğrul :K. Tuğr

¹¹⁰⁵ nüshada: K. nüsha

¹¹⁰⁶ tirligi: S. ili

Cavurçı-niij¹¹⁰⁷ 3oğlanları anij bilen irür. **Te'ba.** 4Ança kiçik ini-si tā ağası ini-si oğlanları-ğa¹¹⁰⁸ ve taqı öz anası-ğa bergen irdi. 5On iki miij nefer. **6Hişse'-yi 7kiçik ini-si Otçigin noyan.** Ol tört ağa ini-din kiçiki irdi. Biş miij nefer. 8Çiijgiz hân bu biş miij leşkerni muija berdi. Şol qavm-i Kelkenüt Uryaut bir miij, şol 9qavm-i Yesüt <bir miij>, Çiijgiz hân Cacirat Samuqa¹¹⁰⁹ Seçen-ni öltürdi. Tört yüz nefer 10leşkerni Otçigin noyan-ğa berdi ve bāki şol her qavm-dın qoşuldu ve cümle biş miij leşker¹¹¹⁰ boldı. 11Çiijgiz hân barça qarındaşları-dın¹¹¹¹ anı artuq dōst tutar irdi, velikin āhir zamānda neçük 12vilāyet-i Tācik-ke aqlanganda anı üyünde ordularında leşkeri bilen salıp kitti ve nāgāh 13aija andek töhmet boldı. Müteğayır boldı. Andağ meşrūh-da anij aqvāli¹¹¹² tārih-de aytulur. 14**Hişse'-yi 15Coçı Qasarniij oğlanları.** Çiijgiz hân-niij ini-si-niij oğlu Yegü, Tuqu, Yesünke. 16Bir miij nefer. 17Çiijgiz hân şol her yerdin yığıp¹¹¹³ bir miij leşkerni öz ini-si Coçı Qasarniij oğlanları-ğa 18berdi ve hāl-i mertebe¹¹¹⁴ ve anlarniij 'izzet tārihde aytulur, inşā'allahü Ta'ālā¹¹¹⁵. **Hişse'-yi 19Qaçıyun oğlu İlçiday noyan** kim ini-si-niij oğlu¹¹¹⁶ irdi. Üç miij nefer. 20Çiijgiz hân üç miij leşkerni öz ini-si-niij oğlu İlçiday noyan-ğa berdi ve ba'zı şol qavm-i [33b] 1Nayman-dın¹¹¹⁷ ve ba'zı şol öije qavm-dın yığıp, anlarniij uluqları ol leşkerniij Aq Suvuday 2Urçığaş¹¹¹⁸ köyeij irdi ve ba'zı uluqlar taqı öije qavm-dın qavm-ı Oryaijkit anlarniij at-ları 3ma'lüm irmes. Çiijgiz hân İlçiday noyan-nı barça qarındaşları-niij oğlanlarıda<n>¹¹¹⁹ munu dōs-4rak tutar irdi, anij üçün <kim> ol 'ādiraq, terbiyet-li-raq irdi. Atası Qaçıyun yigit-likde 5öldi. Anij atı artuq çıkmadı, velikin İlçiday 'azim mu'teber idi¹¹²⁰ ve meşhūr idi. **Hişse'-yi 6Çiijgiz hân anası Oelun ike.** Üç miij nefer. Çiijgiz hân-da bu leşker uluqları 7barçası anası¹¹²¹ bilen birge kilgen irdi, şol

¹¹⁰⁷ Cavurçı-niij :S. Cavurçı

¹¹⁰⁸ oğlanları-ğa: K. oğlanlarğa

¹¹⁰⁹ Samuqa: S. Samuke

¹¹¹⁰ leşker: nefer leşker

¹¹¹¹ qarındaşları-dın: K. qarındaşlardın

¹¹¹² aqvāli: K. aqvāl

¹¹¹³ yığıp: S. -

¹¹¹⁴ mertebe: S. mertebede

¹¹¹⁵ İnşā'allahü Ta'ālā: K. -

¹¹¹⁶ oğlu: S. oğlanları

¹¹¹⁷ ve ba'zı şol qavm-i Nayman-dın: S. -

¹¹¹⁸ Urçığaş :K. Ur Urçığaş

¹¹¹⁹ qarındaşları-niij oğlanlarıda<n>: S. qarındaşlarıda

¹¹²⁰ idi: S. -

¹¹²¹ anası :K. -

kavm-i Qurlas ve Olqunut. Bu üç miij neferni 8anası Oelun ike-ğa berdi. Anlarniij at-
 ları ma'lüm irmes. 9Çiijgiz hân-da neçük bu uluğlar ma'lüm irdi, leşkeri bilen
 meşrûh bitildi. Oğlanları-ğa 10birgen cemâ'atlar ma'lüm boldı kim yarlıg buyurdı
 Çiijgiz hân: Bu uluğlarını sizlerge berdim. 11Oğlanlarım sizler henüz yaş-sız ve taqı
 kim günâh-lık bolsalar sen anlarını öz köijlüij bilen¹¹²² 12öltürmegil, maija
 kiijeçmekinçe.¹¹²³ Mendin soij bir biriijiz bilen kiijeç¹¹²⁴ itiiijiz. Ançada müceb
 13töreijizge köre yahşı surap iş-niij¹¹²⁵ túbüne yetkürüijüz.Ol hâlde bu naşihat-nı
 buyurdı. 14Ol hâzırda barça ümerâ' uluğları baqıp oturup irdiler. Anlar¹¹²⁶ râst köijli
 bilen 15kulluğda boldılar. Eger günâh itseler ittifâk bilen kiijeç¹¹²⁷ kılsaijız, anlarniij
 günâhı rüşen 16bolğay. Tâ köijüllerinde inkâr ite bilmegeyler ve muqırr u mu'terif
 bolğay-lar kim anlarniij muâhaze-i müşt 17sebeb-i günâh¹¹²⁸ turur. Şol uluğ gâzab ve
 tehevür, şol leşkerdin çıkqay¹¹²⁹, kaçan Çiijgiz hân tamâm-ı [34a] 1leşkerin, yurt-
 ların, ordaların ta'yin buyurdı, kiçik oğlu Toluy han-ğa berdi. Anij atı 2İke noyan irdi
 ve mecmû' uluğlar mu'teberler oij qoldağı, sol qoldağı¹¹³⁰ cümlesin ol biyledi.
 Anlarniij at-ların 3bitigen irdi ve taqı uluğları leşkerniij at-ları¹¹³¹ ma'lüm bolmadı.
 Tamâmı mülâzım irdiler. Anij vefâtı-4dın soij kâ'ide bilen mülâzemet Siyur Qoqtı
 biki, uluğ hâtünü irdi, aija mülâzemet-lık kıldı. 5Oğlanları Möijke hân ve Qubilay
 hân¹¹³² ve Hülagü hân ve Arıq Bökege digeç kördiler ve neçük Ögetey hân-da 6irdi
 şol cümle leşkerler İke noyan oğlanlarına qaldı. Tuladay Bik bavurçı irdi. İlgey
 noyan 7ini-si irdi şol Sunit, bir miij leşker kavm-i Sunit¹¹³³, iki miij şol kavm-i
 Suldus-nı öz 8köijli bilen şâh-zâdelerdin, uluğlardın kiijeç-siz¹¹³⁴ öz oğlu Köten-ge
 berdi. Çiijgiz hân-da 9uluğ ümerâ'-lar mülâzım idi ve Siyur Qoqtı biki şâh-zâdelere
 bilen oq qaldılar. Şiki Qutuğu 10şol¹¹³⁵ kavm-i Tatar kim Çiijgiz hân anı beşinçi

¹¹²² bilen: S. birle

¹¹²³ kiijeçmekinçe: S. kiijeşmekinçe

¹¹²⁴ kiijeç: S. kiijeş

¹¹²⁵ iş-niij : S. iş anij

¹¹²⁶ anlar: K. olar anlar

¹¹²⁷ kiijeç: S. kiijeş

¹¹²⁸ günâh: K. günâhkâr

¹¹²⁹ çıkqay: S. çıkğay

¹¹³⁰ sol qoldağı: K. -

¹¹³¹ uluğları leşkerniij at-ları: K. uluğlar leşker uluğniij at-ları

¹¹³² ve Qubilay hân: K. -

¹¹³³ kavm-i Sunit: S. -

¹¹³⁴ kiijeç-siz: S. kiijeş-siz

¹¹³⁵ şol: K. Moğol

oğlum tip aytıp irdi ve Sodon noyan, 11şol kavm-i Suldus ve Cuday noyan şol kavm-i Maijķut ve Mōijkeser ķorķı şol kavm-i Calayir ve Turiķin 12ķorķı şol kavm-i Yesut ve Ķubilay ķorķı şol kavm-i Bayavut ve Yesur ķorķı, şol kavm-i Ķoijķitan ve taķı 13uluğlar miij bikler ittifaķ bilen Siyur Ķoķtı biki hıdmetinde kilip Mōijķū hān ađasından¹¹³⁶ ağrıp ‘arż 14ķıldı kim bu leşker-i Suldus ve Sunit birge ta‘alluķ irdiler, bu zamān Ögetey hān öz oğlı 15Kōten-ge berip turur,¹¹³⁷ Ķiijgiz hān bahşiş ķılğan bizge tigip idi. Biz neķūk andın keķelim. 16Aniij fermānın neķūk hilāf ķılalım. Bu ma‘nādın hāzret-i Ögetey hān-ğa ‘arż ķılğum turur: “ne¹¹³⁸ buyurursız?” 17Siyur Ķoķtı biki cevāb aydı kim sizniij sözüijüz rāst turur,¹¹³⁹ velikin şol envā‘dın bizler [34b] 1andın kem tururbız tā bunuij-dik ötkerelim¹¹⁴⁰. Bizden soij hān-dur ve¹¹⁴¹ ol hākimlik her neķaķlı 2cevāb¹¹⁴² bilse buyurgay ve neķūk uluğ ‘aql bilen andağ kifāyet buyurdı, tamām-ı hāzır ümerā’ 3uluğlar tik turdılar. Bu¹¹⁴³ ma‘nā-dın sebep Kōten arasında Toluy hān-niij oğlanları dōstluķı 4tamām peydā boldı. Ol vaķt-da Ögetey hān-niij uruğı dūşmānlik bilen Mōijķū hān-dın 5Kōten oija yanga kōijül ķılmadı. Lā-cerem Mōijķū hān soij Kōten-ge leşkerler bahşiş ķıldı¹¹⁴⁴. Andın 6soij Kōten bir ķarārda turdı. Andağ şerħ berildi. Andın soijra Ķubilay hān soij andağ 7aniij oğlanlar<ı>đa leşker berdi. Anlar rāst kōijli bilen¹¹⁴⁵ mülāzemet-lıķ¹¹⁴⁶ ķıldılar ve bu zamān 8aniij uruğı Olcaytu hān-niij hıdmetinde irdiler. Meşhūr¹¹⁴⁷-ı ‘ādet-i leşker özleri biylürler 9ve barça vücūhdın şerāit bilen taķdim-ğa¹¹⁴⁸ tigürdiler ve tamām-ı leşker Yeke noyan-da bar irdi, ya‘ni 10Toluy bularđa ta‘alluķ irdi. Bu müddet-de Ķubilay hān-niij hıdmetinde irdiler. Yeke noyan-niij oğlı 11irdi. Hān vaķt-da ve¹¹⁴⁹ bu zamān cümlesi ķulluķda¹¹⁵⁰ Temür hān-da irdiler¹¹⁵¹. Uşbunuij-dađı¹¹⁵² leşkerler

¹¹³⁶ ağasından: S. ağasından

¹¹³⁷ turur: S. -

¹¹³⁸ ne: K. -

¹¹³⁹ sözüijüz rāst turur: S. rāst turur sözüijüz

¹¹⁴⁰ ötkerelim: S. ötkerelim

¹¹⁴¹ ve: S. -

¹¹⁴² cevāb: S. şevāb

¹¹⁴³ bu: K. -

¹¹⁴⁴ ķıldı: S. -

¹¹⁴⁵ bilen: S. birle

¹¹⁴⁶ mülāzemet-lıķ: S. mülāzemet

¹¹⁴⁷ meşhūr: S. ma‘hūd

¹¹⁴⁸ taķdim-ğa: K. taķdim

¹¹⁴⁹ ve: S. -

¹¹⁵⁰ ķulluķda: K. ķulluķ

¹¹⁵¹ irdiler: S. irdi

12Çiigiz hân öz qarındaşları, ini-si ağası oğlanlarığa¹¹⁵³ beşinçi oğlan Külgen öz anası Oelun 13ikege berip irdi. Tamâmı-sı bugün han-da tururlar ve eger ba'zı leşkerler kim bar ol vaqt-da 14kim bulğaklık bilen esbâb bile zarüret-din Türkistân haddında ve¹¹⁵⁴ Mâverâü'n-nehrde 15kalıp idiler şolar uşul-ı miijeri bilen mundaq qarârda hân elinde irdiler ve tâ gâyet 16bir birinden öse burunğı haddınğa kildi, köpeldi ve bu yıllar kim Qubilay hân Hıtây memleketi 17ve Nankiyas ve Qaracaij ve Curçe ve Taijktut ve Tibet kim be-gâyet kiij vilâyet turur. Tamâm yarağdın [35a] 1her neçaqlı eşbâbı bar, anı musahhar kıldılar. Her vaqtda ba'zı -nı şol şâh-zâdelar kim mülâzım irdiler, 2tamâmı-sığa leşkerler berip ol vilâyet-ka fetḥ kılamak üçün uşbu vilâyet-din ma'lûm yiberildi 3ve neçük musahhar kıldılar irse, anlarını anda oq oḥsatıp ol memleket mu'ayyen buyurdi. Tâ hem 4ol yerde turdılar, ya'ni sâkin boldılar ve bu zamânda qâ'ide bilen ol vilâyet-de bolğaylar. 5Aniij-dağ şerḥ tarih-de kilür ve ba'zı taqı leşkerler bar irdi, sebeb-siz taqı ser-ḥadd-ı Hıtây kim 6Moğolistân-niij yurtı kim bu tigrede bir birine peyveste irdi. Mevâzi' yaylaqı, kışlaqı berildi 7ve leşkeri bisyâr gâyet-siz bar irdi ve tamâmı şahrâlarda otağlarda irdiler ve kışkı-sın 8ve yazğı-sın Hıtây-da ve Curçe-de ve Moğolistân yaqalap qonup yaylap olturur irdiler 9ve mecmû'ı ol leşkerler kim ma'lûm irmes¹¹⁵⁵. Şol İke noyan-dın mirâs oğlanları Möijke hân 10ve Qubilay hân ve Hülagü hân ve Arıq Böke digeç tigdi, velikin anlarınıij 'âdet-leri andağ 11turur, qaçan her kim şunuij nesli-leri bolsa qayusı uluğ bolsa ol biylür, aniij ḥükmünde bolğay-12lar ve neçük Möijke hân atası-niij yurtın biyledi, andın soij ḥanlıq muija muqarrer boldı 13ve¹¹⁵⁶ tiledi kim İrân-zemin vilâyeti-ni musahhar kılgay. Çiigiz hân 'ahdında Ögetey hân-nı 14aniij Elik Bekrat-ka uluğlar bilen qoşup leşker bilen yiberdi ve der-âhir Curmağun-nı 15soij leşker bilen tamağa yiberdi. Tamâmı-sın müstaḥlaş musahhar kılıp irdiler. Henüz ḥalife-yi 16Bağdâd kim aşl pādşâhlar irdiler ve selâṭin-i Rûm, atabekler-i Şirâz ve mülük-ı Şâm ü Mışır ü Malâḥda 17yağı irdiler. Aniij vilâyet-lerin soij alıp irdi. Anlardın andek avâze bilen şunuij qolıdın [35b] 1açqındı. Çiigiz hân-niij uruğında öz qarındaşları

¹¹⁵² uşbunuij-dağı: S. Uşbunuij-dağ

¹¹⁵³ oğlanlarığa: K. oğlanlarğa

¹¹⁵⁴ ve: S: -

¹¹⁵⁵ irmes: S. irdi

¹¹⁵⁶ ve: S. -

içinde¹¹⁵⁷ ağa ini-si ve şāh-zādeler arasında Hūlagū hān-2nii aşār-ı muḥabbet ü siyāset ü şevket ü devlet aniij bar irdi. İttifaḳ körüp, kiijeç¹¹⁵⁸ 3kılıp, mu‘ayyen kılıp urgurdılar, kaçan leşkeri kim cihet-i Tamāğa Īrān-zeminge yiberdiler 4ve ança Basalı noyan hem Tamāğa tapa bardı. Vilāyet-i Keşmir ve ḥudūd-ı Badaḥşān ve Balḥ-nı<ij> tamāmı, uşbular 5Hūlagū hān-da bolğay. Şol mecmū‘-yı leşkerler taḳı şunça bar irdi Yeke noyanniij uruğında bar irdi 6ve ança şāh-zādeler tamāmısı şol on on-dın iki iki kim irseni çıḳardılar. Ḥesāb 7ittiler andağ, kim şol aşlı bar irdi,¹¹⁵⁹ kem bolmadı. Cümlesini bayḥuy Hūlagū¹¹⁶⁰ hān-ğa berdiler. Tā bu 8vilāyet-қа kildiler, munda¹¹⁶¹ oḳ ḳaldılar ve neçük musaḥḥar itti vilāyetlerni, leşkerler bilen birge yürüp. 9Aniij oğlanları bilen bu sebab-din şol on ondın iki iki kimseni, her ḳaysı şol ağa inileri, 10öz oğlanlarını ḥesāb-қа çıḳarmadılar. Anlar toğmaların ve taḳı cellād kim irselerni mu‘ayyen ḳıldı-11lar. Büzürg¹¹⁶² ḳarındaşları öz oğlanlarıdın¹¹⁶³ kim lāyıḳ tümen bikligi ve miiḳ bikligi itip, mu‘ayyen 12itip¹¹⁶⁴ yiberdiler ve tamāmı-sın leşker bilen Hūlagū hān-ğa ḳoşup yiberdiler. Īrān-zemin-ge 13ol biklerdin toğan¹¹⁶⁵ cümlesi tümen biki ve miiḳ biki ve yüz biki boldılar. Andağ kim ekşer ḳaraçu uluğ-14ları¹¹⁶⁶ Çiiḳiz hān zamānıda bar irdi, anlarniiḳ uruğı bugün Hūlagū hān-niiḳ ḥıdmetinde irdiler. 15Her biri-si öz yolunça menşüb ve mevsūm-da irdiler ve bu zamān-da anlar köprek uruğı oşal atası-16niiḳ yolunda irdiler ve her uluğlar oğlu bar irdi kim bu yerde anlarniiḳ ḳarındaşları irür bugün. 17Temür hān-niiḳ ḳulluğunda turur ve taḳı şāh-zādeler ol yerde uluğ mu‘teber leşker uluğ[1] irdiler. Şol [36a] 1devlet-sizlik-den özleri bāṭıl endişeler ḳılıp, öije yaḳḳa¹¹⁶⁷ köijül berdiler, günāhkār boldılar. 2Şol mertebedin imāretdin¹¹⁶⁸ tüşti-ler,¹¹⁶⁹ velikin mevcūd irdiler ve bunuiḳ dik esbābda zıkr berildi. Mecmū‘ 3leşker bugün şol Amūya deryāsı yaḳasından tā ḥudūd-ı Mışır ü

¹¹⁵⁷ içinde: K. -

¹¹⁵⁸ kiijeç: S. kiijeş

¹¹⁵⁹ aşlı bar irdi: S. aşlı kim bar irdi

¹¹⁶⁰ Hūlagū: S: Hūla<gū>

¹¹⁶¹ munda: S. mundağ

¹¹⁶² büzürg: S. ümerā’ büzürg

¹¹⁶³ oğlanlarıdın: S. oğlanların

¹¹⁶⁴ etip: S. -

¹¹⁶⁵ tuğan: S. tuğḳan

¹¹⁶⁶ uluğ-ları: K. uluğ-lar

¹¹⁶⁷ yaḳḳa: S. yaḳḳa

¹¹⁶⁸ imāretdin: K. imāret

¹¹⁶⁹ tüşti-ler: K. tüşti

Şām-ğa diğec bar irdi, tamāmı-sı¹¹⁷⁰ bayhuy¹¹⁷¹ 4hāş Hūlagū hān-da bolğay. Her kim irse anıj uruğı-dın bolsa k̄āym-maḳāmında ol taht-ı ta‘alluḳ bar boşlğay ve bu zamān anlardın barısı¹¹⁷² pādşāh-ı İslām haledē’l-lāhū sulṭānūhūde irdiler. Leşkeri kim ‘alā-ḥide 6hāşsa atası Arğun-da ta‘alluḳ bar irdi. Şol uluğlar Abaḳa hān zamānında bolğay. Her biri rağbet 7ve¹¹⁷³ iḥtiyārı bile¹¹⁷⁴ öz oğlan-ların öz ini-lerin nökerlik-ke¹¹⁷⁵ birge bayhuyı Arğun hān-ğa berip irdiler. 8Ança Abaḳa hān bu yoldın berip irdi ve ança hem Abaḳa hān zamānında pādşāh-ı İslām Ğazan yaşḳına 9irdi, bayhuy muija berdi ve tā bu zamān-da her kim irse, şol ümerā’-lar soij ‘arz kıldılar, ini-lerin, 10öz oğlanların pādşāh-ı İslām Ğaran hān-nıj¹¹⁷⁶ oğlı Alçuğa berdiler ve ança bu zamānda cihet-i ketbūli 11ve mülāzemet-i hāş şol toğmalar Moğol kim bāzırgānlardın şol etrāf-ı cānib-din satıp alıp 12kiltürüp irdiler. Ba‘zı ümerā’ kiijeç kıldılar. Şol neçe ḥesāb-ka kilmediler. Şol öz miiji-den cihet-i 13ketbū’li-lik-ke berdiler. Tamāmı ‘alā-ḥide¹¹⁷⁷ incū-yi hāş pādşāh-ı İslām hūlide mülkühu irdiler. 14Aḥvāl-i Moğol leşkerleri ança vaḳt-ka¹¹⁷⁸ diğec ma‘lūm bolup ötti,¹¹⁷⁹ kim ḳalem-de mundağ kildi ve bisyār bolğay 15kim soij uzun müddet vuḳūf mundağ ḥāşıl bolmadı. Soij neçük ma‘lūm kıla alğaylar.¹¹⁸⁰ Anı alçaḳ-lıḳ 16bile kılgay-lar,¹¹⁸¹ inşā’llahū’l-‘aziz. **Hikāyet-i Çiijgiz hān.** Çiijgiz hān¹¹⁸² 17oğlan-ları-ğa vaşıyyet kıldı, neçük uluğlardın yıraḳ bolup, bir köşede iki oğlı bilen birge olturup [36b] 1köp naşihat¹¹⁸³ aydı: Ay oğlanlarım,¹¹⁸⁴ aijlajız sizler, maija vaḳt-ı sefer, bu dünyadın ötmek maija 2yavuḳ kelip turur¹¹⁸⁵ ve¹¹⁸⁶ maija ḳuvvet-i Yezdāni-din ve tā yedd-i āsmāni-din¹¹⁸⁷ memleketi kiij turur.

¹¹⁷⁰ tamāmı-sı: S. tamāmısın

¹¹⁷¹ bayhuy: K. bayhu<y>

¹¹⁷² barısı: S. barısı

¹¹⁷³ ve :K. -

¹¹⁷⁴ bile: S. birle

¹¹⁷⁵ nökerlik-ke: S. nökerlik

¹¹⁷⁶ Ğaran hān-nıj: K. Ğarāḡa, anıj

¹¹⁷⁷ ‘alā-ḥide: K. <‘alā>ḥide

¹¹⁷⁸ ança vaḳt-ka: S. ança tā-ğāyet vaḳıtka

¹¹⁷⁹ ötti: S. ötüp irdiler

¹¹⁸⁰ alğaylar: S. alğay

¹¹⁸¹ kılgay-lar: S. kılgay

¹¹⁸² Çiijgiz hān: S., K. -

¹¹⁸³ naşihat: L. naşihat-lar

¹¹⁸⁴ oğlanlarım: L. {oğla} oğlanlarım

¹¹⁸⁵ maija vaḳt-ı sefer, bu dünyadın ötmek maija yavuş kelip turur: S., L. bu dünyadın sefer kılmak vaḳtı maija tip turur.

¹¹⁸⁶ ve: S., K. -

¹¹⁸⁷ āsmāni-din: S., K.. āsmāni

Şol vilâyetlerim-niij 3ortasından her taraf-ğa bir yıllık yol bolğay. Aija digeç benim hüküm-de bolğay, cihet oğlan-4larım sizniij için turur. Mendin soij sizge ƙalğay. Ay, oğlan-larım, meniij¹¹⁸⁸ vaşiyetim¹¹⁸⁹ sizge¹¹⁹⁰ 5ol turur kim düşmân-larğa def boluijuz, dōst-larğa yaḥşı-lık tigrüijüz. Bir ƙulklı,¹¹⁹¹ bir yüzlü¹¹⁹² 6boluijuz. Tâ rûzgâriijiz nâz ü ni‘met bilen ötkey. Şol mülküijüzde artuƙsı Haƙƙ¹¹⁹³ Ta‘âlâ ni‘met bergey,¹¹⁹⁴ berekât bergey. 7Mendin soij ulus-da Ögetey-ni veliyyü‘l-‘ahd ƙılıijiz, pādşâhlık-ğa olturt-tuijuz. Barça 8aniij hükümde boluijuz. Öküş naşihat ƙıldı ve tamâm-ı naşihat-dın soij buyurdı, sizler memleket-leriijizge, ulusuijüzge¹¹⁹⁵ 9bariijiz. Vilâyet-iijiz mu‘aṭṭal ü mühmel turur. Min tilemes-min, üde ölmekni ve be-cihet-i atım nâmūsım bilen¹¹⁹⁶ 10yürürmin. Sizler kim mendin soij men buyurğan yasaƙnı buzmaiijiz, öije¹¹⁹⁷ ‘amel ƙıƙarmaiijiz ve taƙı 11Çağatay bu yerde ḥâzır tüğüldür.¹¹⁹⁸ Meniij vaşiyetim-ni aija tigürüijüz. Mebādâ kim men keçken-din soij meniij 12sözümni taƙı mülk-de tamâm câmişi¹¹⁹⁹ itiiijiz.¹²⁰⁰ Sizler hem andağ boluijuz. Ol ḥalvet-de bu sözlerni 13tamâm ƙılğay¹²⁰¹ soij¹²⁰² her iki oğlı bilen bir biri bilen ƙuçaklaştılar ve vedâ‘ ƙıldı-lar. Yana anlarını 14ƙaytardı, öz ulus memleket-lerine yiberdi. Özi leşkeri bilen Nikyas tapa yüzlendi. Tamâm.¹²⁰³ 15**Hikâyet-i bâ-fevâiid.** Ān ki: Çiijiz ḥân buyurdı¹²⁰⁴ turur kim irenleriniij oğlan-ları atası-niij 16bilmegini tuijlamasalar ve ini-ler ağaları-niij sözine iltifât ƙılmasalar¹²⁰⁵, irleri ḥâtün-ları-ğa 17inanmasalar, ḥâtün-

¹¹⁸⁸ meniij: L. benim
¹¹⁸⁹ vaşiyetim: L. vaşiyetlerim
¹¹⁹⁰ sizge: L. sizlerge
¹¹⁹¹ ƙulklı: S., L. ƙulklığ
¹¹⁹² yüzlü: S. yüzlüg; L. yüzlük
¹¹⁹³ Haƙƙ: S. Allahü; L. Allah
¹¹⁹⁴ ni‘met bergey: K. -
¹¹⁹⁵ ulusuijüzge: K. -; L. ulusuijizge
¹¹⁹⁶ bilen: S., L. birle
¹¹⁹⁷ öije: S., L. özge
¹¹⁹⁸ tüğüldür: L. degüldür
¹¹⁹⁹ tamâm câmişi: S. tamâ<m> câmişi
¹²⁰⁰ itiiijiz: S., L. ƙılıijiz
¹²⁰¹ ƙılğay: S., L. ƙılğan
¹²⁰² soij: S., L. -
¹²⁰³ tamâm: S., K. -
¹²⁰⁴ buyurdı: S. buyurup
¹²⁰⁵ ƙılmasalar :K. ƙılma<sa>lar

ları¹²⁰⁶ iri-niij buyruğınça yürmeseler ve kayın-ları kelin-lerin kabül [37a] 1kılmasalar ve kelin-leri¹²⁰⁷ kayın-ların hürmet¹²⁰⁸ itmeseler, uluğlar kiçiklerni asramış kılmasalar, 2kiçikler uluğlarniij naşihatın¹²⁰⁹ saklamasalar ve büzürg-lerniij köijli kullarınıij köijli-ge yakın-rağ 3turğaylar ve irligini öz kolıdın açkundurmasalar¹²¹⁰ ve her¹²¹¹ kim irseni yahşı körseler ve tağı ehl-i vilāyet-ni 4bay¹²¹² kılmasalar ve tağvıyet bermeseler¹²¹³ ve yosun yasağ yolunda ‘aql ü kifāyet tapmasalar, 5bu sebeb-din ol arada muhālifler, uğruh,¹²¹⁴ ötrükçiler¹²¹⁵ ve yağılar¹²¹⁶ harāmi-ler, andağ kim irseler 6peydā bolğay. Ol kim irselerge urmağ mında yol bermegey, ya‘ni tilep alıp ketmegey¹²¹⁷ ve atı, 7ulağı ve kudurma tuvar qarası anlarniij asāyış tapa almağay-lar. Ağların simürtip mine 8almağay-lar. Lā-cerem andağ ağları harıp¹²¹⁸ teri-si katıp ölgey. Munuij-dik kavm-i tertıbsız 9irdiler, anlarğa imin-lik, tınç-lıq, ferāğat ve asāyış-lıq yoğ irdi. Bu meğalde neçük 10Çiijgiz hān peydā boldı. Anıij fermānığa kildi-ler. Anlarniij katıq yasağ-ların anlar öze yeijil kılıp¹²¹⁹ 11yasamışı kıldı. Ança dānāları,¹²²⁰ bahādurları¹²²¹ bar irdi, anlarnı leşker uluğı¹²²² itip yürgüzdi 12ve ança cellād çālāk tabıp ağruğ kuluğa berdi, kelbeij itti ve nādān-larnı kamaçı bilen urup kiçik-13lige tüşürüp koyçı itti, çobanlıq-ka yiberdi. Bu sebeb-din anıij işi neçük¹²²³ kündin künge uluğluğ-ka¹²²⁴ 14tıgdi. Oşal āsmāndın, be kuvvet-i Hudāy Te‘ālā-dın nuşret aija indi. Yer yüzinde aija meded-i devlet peydā 15bolmış, yaylaqları, anıij yeri ‘ayş-ka {ve} cırkamışı boldılar ve

¹²⁰⁶ hātūn-ları: K. hātūn-lar

¹²⁰⁷ kelin-leri: K. kelin-ler

¹²⁰⁸ hürmet: K. hiğmet

¹²⁰⁹ uluğlarniij naşihatın: K. uluğraqınıij naşihat

¹²¹⁰ açkundurmasalar: K. açkunmasalar

¹²¹¹ her: K. -

¹²¹² bay :K. yay

¹²¹³ bermeseler: S. kılmasalar bermeseler

¹²¹⁴ uğruh: S. uğrı

¹²¹⁵ ötrükçiler: S. ötrükçi

¹²¹⁶ yağılar :S. yağı

¹²¹⁷ Ol kim irselerge urmağ mında yol bermegey, ya‘ni tilep alıp ketmegey: S. -

¹²¹⁸ harıp: S. arıp

¹²¹⁹ kılıp: S. kıldı

¹²²⁰ dānāları: K. dānālar

¹²²¹ bahādurları: K. bahādurlar

¹²²² uluğı: K. uluğ

¹²²³ neçük: S. -

¹²²⁴ uluğluğ-ka: S. uluğluğ-ğa

kışlaqlarında muvâfiķ ve 16muṭābıķ tüşdiler. Uluđluķnı bu ma'nādın tapdım¹²²⁵ ve bu biliklerni öz 'aqlım birle istinbāt kıldım.¹²²⁶ Bu sebab-dın asāyiş ve 'ayş ve cırğamışı bizge [37b] 1boldı. Tā bu gāyet-ķa tigdi. Uşbudın¹²²⁷ soij tayşı yüz miij dağı on miij yıl eger ferzendlerim 2vücüdğa¹²²⁸ kilgey-ler, hānlıķ-ķa¹²²⁹ olturğaylar. Munuij-dađ yosun ve yasaķ Çiijgiz hān-niij 3kim şol her nerse mümtāz tüşdi. Muija köre saķlanğay. Oija iş çıkarmağay¹²³⁰ hem şol āsmāndın 4meded-i devlet anlarğa peydā bolğay ve peyveste 'ayş-ķa cırğamışı bolğay-lar ve Hūdāy 5cihān-nı anlarğa siyurğamışı kılgay ve halk-ı 'ālem anlarğa du'ālar¹²³¹ kılgay. 'Ömri uzaķ bolğay 6ve ni'met köp bolğay. Men ḥasanete siyāsete ve ümmete riyāsete işāret-i muij-dađ ma'nā turur 7taķı aytıp turur. Oğlanlarım-da bisyār¹²³² pādşāhlar kim mendin soij vücūd-ķa kilgeyler. Uluđlar 8ve pehlevān-lar ve bik-ler kim anlar elinde bolğay-lar, yasaķ-nı katıķ tutmağay. Pādşāhniij 9işi mezazel ve mümkaṭı' bolğay. Çiijgiz hān-niij ārzūsın ṭaleb itip¹²³³ kilgey taķı aytıp turur, 10tümen biki ve miij biki ve yüz biki kaçan yıl evvelinde āhırında kilgeyler. Çiijgiz hānniij biligin tuijlağay 11ve yana kitkey. Meger anlar artuķsu¹²³⁴ leşker peydā kılgay ve anlar kim öz yurt-larında olturup 12turur bilik-ni işütmedi¹²³⁵ anlarniij ḥāli mişāl-i taş bolğay köp suv astında kaķan,¹²³⁶ 13yā kemālge kiltürmey atķan oķ bolğay, nā-pedig bolğay. Andađ kim irse pişvāyi-liķ-da 14oltura almağay, taķı aytıp turur her kim irse öz üyüni¹²³⁷ rāst kılsa mülk-ni hem rāst 15kılgay. Her kim irse ol kim irseni andağ şart bile¹²³⁸ yasamışı itse lāyık aija bolğay, kim 16miij biklik-ni taķı tümen biki-lik-ni bergeyler ve yasamışı kılgay taķı aytıp turur her kim irse öz 17içini pāk¹²³⁹ kılsa mülki-ni hem şol ağrı-dın

¹²²⁵ uluđluķnı bu ma'nādın tapdım: K. ve neçük be-fazlı-ı Hūdāy büzürg ya'ni uluđluķnı maija bu ma'nādın tapdım.

¹²²⁶ öz 'aqlım birle istinbāt kıldım: K. 17şol öz 'aqlım-dın istinbāt-dın kıldı

¹²²⁷ uşbudın: S. uşbundın

¹²²⁸ vücüdğa: S. vücüdķa

¹²²⁹ hānlıķ-ķa: S. hānlıķ

¹²³⁰ çıkarmağay: K. çıkarmay

¹²³¹ du'ālar: S. du'ā

¹²³² bisyār: S. köp

¹²³³ itip: S. itkey

¹²³⁴ artuķsu: S. artuķsı

¹²³⁵ işütmedi: S. işütmey

¹²³⁶ kaķan: S. kaķay

¹²³⁷ üyüni: S. üyini

¹²³⁸ andağ şart bile: S. -

¹²³⁹ pāk: K. pāk pāk

pāk kılgay, taķı aytıp turur her on biki ulusnı [38a] 1özi¹²⁴⁰ dik yasamıŝı itnese anı ħātūnı ođlı¹²⁴¹ bilen günāhkār kıldım. Őol on-nıij biri-si 2cihet-i bik-lik-ke¹²⁴² iĥtiyār kıldım ve yüz biki ve miij biki ve tümen biki munda oķ¹²⁴³ kerek, taķı aytıp turur, 3her söz kim bar üç dānā bilen¹²⁴⁴ ittifaķ itmek¹²⁴⁵ kerek. Her yerde¹²⁴⁶ anı aytđanın itkil ve illā muija i'timād 4bolmasa öz sözüijiz¹²⁴⁷ taķı dānālarınij sözine¹²⁴⁸ kıyās itkil eger muvāfiķ tüŝse aytđanı¹²⁴⁹ 5ve alandaç¹²⁵⁰ kilmey ħalmas aytđanı.¹²⁵¹ Taķı aytıp turur her kim irse uluğlar aldığa barsa tā ol va6ķt-ķa diğeç hiç sözlemegey ve taķı¹²⁵² kim ol uluđ su'āl itmegünçe aija köre kıyās itip¹²⁵³ anıij 7su'ālı-đa mu'tābıķ bile¹²⁵⁴ cevāb ayđay. Eger andın ilgeri söz aytsa, eger tıjlasa fe-bihā ve illā temir kızđanda 8kerek. Taķı aytıp turur her aķ kim simüzlük-de¹²⁵⁵ yaĥŝı yügirür ve yarım itli ve arıķ hem anıij dik yügirür, ol 9aķnı yaĥŝı tip ayturlar, ammā aķ kim bu ĥalde yügirür, uŝbunuij-dik uluç¹²⁵⁶ ĥalde yaĥŝı yügirür, 10anı yaĥŝı tip aymas. Taķı aytıp turur, ümerā' uluđ kim server bolđay ve tamāmi leŝkeri andağ kerek 11kim kaçan¹²⁵⁷, neçük kim aijđa atlan-sa öz aķ-ları-đa mu'ayyen kılgay. Neçük kim¹²⁵⁸ uruŝ-ķa atlanđan dik 12atı ve āvāzesi özi-nıij mu'ayyen yürgüzgey¹²⁵⁹ ve dā'im Ĥudāy Ta'ālā-dın du'ā-yı ĥayr tilegey ve köijül bağlap 13ārāyiŝ-ni sekiz yaķtın tilegey,¹²⁶⁰ tā kuvvet-ni Ĥudāy ħadim bir yerde turup¹²⁶¹ tört ħarafı-nı tutķay. 14Taķı aytıp turur ĥalk arasında neçük kiçik buzağu dik tik turđay ve taķı uruŝ vaķtında miŝāl 15ĥarđ-aç kim ŝikār-đahda cehd iŝke zār-lıķ bile kilgey. Taķı aytıp turur, her söz kim aytsalar ve 16gümān

1240 özi: K. öziij
1241 ħātūnı ođlı: S. ođlı ħātūnı
1242 bik-lik-ke: K. bik-lik
1243 munda oķ: S. munuij daķ
1244 bilen: S. bile
1245 ittifaķ itmek: S. kiijeŝmek
1246 yerde: S. -
1247 sözüijiz: S. sözüijni
1248 sözine: S. söziğe
1249 aytđanı: S. aytkenleri
1250 alandaç: S. hergiz
1251 aytđanı: S. -
1252 ve taķı: K. ta vaķtı
1253 itip: K. birle
1254 bile: K. -
1255 semüzlük-de: S. semizlik-de
1256 uluç: S. uç
1257 kaçan: S. -
1258 neçük kim: K. -
1259 yürgüzgey: K. yürgüzge<y>
1260 tilegey: K. tiledi
1261 turup: K. tört

itse kim söz katık turur, anı eger haddığa tigüre¹²⁶² aytsalar ve eger hezl bilen yana¹²⁶³ söz uzatmaqlık 17itmegey. Taķı aytıp turur, kim irse özünü¹²⁶⁴ neçük bilse taķı birewni¹²⁶⁵ şundağ bilgey. Taķı aytıp turur, [38b] 1irkün-ni özinde irmes tip bilgey. Barça yerde özi dik irenler bile¹²⁶⁶ körgey. Hātün 2andağ bolsa kerek neçük iri¹²⁶⁷ aijğa ya çerik-ke kitip¹²⁶⁸ irse üyün¹²⁶⁹ esbābın yaraşuķ kılğay. 3Andağ kim neçük ilçi ya mihmān¹²⁷⁰ bolsa anij üyüne kilip kōngay, barça nersedin tertibli körgey-4ler ve aşını¹²⁷¹ yaḥşı itkey ve¹²⁷² mihmān-nı yaḥşı kōnaķ-lağay. Lā-cerem iriniij yaḥşı atını¹²⁷³ 5peydā kılğay. Anij¹²⁷⁴ atı biyü-k-ke çıkķay¹²⁷⁵ neçük tağ üstüne çıkķan¹²⁷⁶ dik. Yaḥşı¹²⁷⁷ irli, yaḥşı hātūnlı tip ma‘lūm 6bolğay ve eger hātūnı yaman fi‘l-lik nāsibesi bolsa, yol-sız ve tedbirsiz bolsa iri-niij yama7nlıkı uşbundın ma‘lūm bolğay. Meşel-i meşhūr turur. Mısrā‘: Ez-hāne be-ked-hudāy māned hemeçiz. 8Taķı aytıp turur, bir vaķt-da bulğak-lık-da andağ barur iridi, kim Darkey Ühe, şol kavm-i 9Katakın-ğa barur iridi, kim bulğak-lık-dan kitip özi birle iki nökeri iridi. Yıraķ-dın iki 10aḥlık-nı¹²⁷⁸ kördi-ler. Nökerleri aydılar: Neçük biz üçev anlarını kovalay çabıp barıp 11soķalım tidi. Ol aydı kim biz anlarını neçük kördimiz, anlar hem bizni anij-daķ kördiler. Şāyed 12ol iki aḥlık kamaçı soķup kaçķaylar¹²⁷⁹. Soijra mu‘ayyen ve muḥaķķaķ¹²⁸⁰ boldı kim ol iki-niij biri-si 13Temür Ühe iridi. Şol kavm-i Tatar ve kurb-ı biş yüz irni şol nökerleri bilen özi bir 14yılğada busup¹²⁸¹ turur iridi ve özlerin körsetip tā neçük ol üç aḥlık-lar¹²⁸² aija 15kaşd itkey. Kaçırıp kōvup kilgey ve be-

¹²⁶² tigüre: K. tigür

¹²⁶³ yana: S. -

¹²⁶⁴ özünü: S. özini

¹²⁶⁵ birewni: S. biregüni

¹²⁶⁶ bile: S. bilen

¹²⁶⁷ iri: S. irleri

¹²⁶⁸ kitip: K. -

¹²⁶⁹ üyün: hātūnlar üyün

¹²⁷⁰ mihmān: K. mihmā<n>

¹²⁷¹ aşını: K. aşın

¹²⁷² ve: S. -

¹²⁷³ iriniij yaḥşı atını: K. yaḥşı atı irniij

¹²⁷⁴ anij: K. -

¹²⁷⁵ çıkķay: S. çıkķay

¹²⁷⁶ çıkķan: S. çıgan

¹²⁷⁷ yaḥşı: K. -

¹²⁷⁸ aḥlık-nı: S. aḥlıgnı

¹²⁷⁹ kaçķaylar: K. kaçķanlar

¹²⁸⁰ metinde muḥaķķıķ şekli geçmektedir.

¹²⁸¹ busup: K. buşup

¹²⁸² aḥlık-lar: S. aḥlı tutķay -lar

meded-i nökerleri bilen anlarını tutkay.¹²⁸³ Ol ma'nā¹⁶ tabıp kaçtı ve yigirmi nöker taķı ol zamān havāli¹²⁸⁴ bolup bularǵa birikti ve cümlesi çıkıp kildi. ¹⁷Maķşūd ol kim ihtiyāt ve cezm kılmaq işlerde vācib turur. Taķı aytıp turur biz aijǵa atlan-duk [39a*] ¹ve bisyār köp taǵ öküzün öltürdük ve leşker birle atlanıp ve bisyār yağını helāk kıldıq, ²neçük Hudāy Ta'ālā yol berdi irse ve anuij-daķ müyesser bolmış, unutǵanda öijjege köijül ³kılǵan-larının. Taķı aytıp turur, qalǵan-larda hiç kim Yesü Banay daķ hiç bahādur bolmaǵay. ⁴Hızlarda anuij-dik kim irse meşel taķı birew bolmaǵay. Likin şol meşaqkat-i sefer-rencin bilmegey. ⁵Şol susaǵlıq-dan açlıqdan özi habersiz bolǵay, taķı kim irse şol nökerleri ve leşkerleri anuij birle birge bolsalar ⁶barçasını taķı taħammül katıq-larını özi dik bilgey. Anlar tǵat ve tǵb kiltüre almaǵaylar. ⁷Bu sebebdin pişvālik leşker başlıǵı bola almaǵay ve kim irse şāyeste'-yi leşker ⁸başlıǵı irse kaçan şol aç<lık>dın susaǵlıq-dın haberli bolǵay. Taķı birewlerniij hālin muija köre ⁹qıyās itkey ve yolda hesāb bilen yürgey, artuq yürmegey, kaçan leşker aç<lık> ve susaǵlıq itseler ¹⁰tuvar qara, at, ulaǵı her yaǵı. Taķı aytıp turur andaǵ kim bāzircānlar ¹¹bizge altun bile şoquǵan tonlar ve taijsuq-lar, yaǵşı nerselerini alıp kilürler. ¹²Fāyda itmek ümidi üçün ol metā'lar, qumaşlar bilen be-ǵāyet qavi köijüllik bolǵaylar. Ümerā'-yi leşker soij andaǵ ¹³kerek kim oǵlan-ları-ǵa oq attırǵay, atqa çaptırǵay. Tutuşmaq-nı yaǵşı bildürgey. ¹⁴Anlarını munuij-dik işde āzmāyiş itkey ve andaǵ bolǵay¹²⁸⁵. ¹⁵Meşhūr ve bahādur bolup yürgeyler. Kaçan anuij-dik evvel baz yürgenler qavi köijüllik boldılar, ¹⁶ol hünerni bildi-ler. Taķı aytıp turur, bizdin soij bizdin uruǵımız qabalar bilen aqça toldurǵay, ¹⁷yaǵşı tonlar kiygeyler ve ni'metler çerb ü şirin yigeyley. [39b] ¹Yaǵşı şüret-lik atlarǵa mingey-ler ve hūb yüzlük, körüklik hātūn-lar-nı alǵay, aytmaǵay-²lar kim bularını bizniij atalarımız aǵalarımız cem' kılǵan irdiler tip ve bizni ol uluǵ kün unut-³maqlıq itkey. Taķı aytıp turur, ir şarāb ü tarāsūn-hōr bolsa neçük mest ösrük bolsa köre ⁴almaǵay “ne nerse turur irkin” tip. Neçük aija oqusalar tıjlamaǵay ve tilsiz dik bolǵay ⁵ve neçük aija söz aytsalar cevāb bere almaǵay ve neçük kim irse ösrük boldı irse ol ⁶hālet-de¹²⁸⁶ ölgen bolǵay. Eger

¹²⁸³ tutkay: S. tut tutǵay

¹²⁸⁴ havāli: S. ahvāli

* Kazan nüshasının istifade ettiğimiz fotokopisinde 39a sahife yoktu. Bu kısım S nüshasından alınmıştır.

¹²⁸⁵ bolǵay: S. {bolǵay} bolǵay

¹²⁸⁶ ol hālet-de: {ol hālet-de} ol hālet-de

tilese turup öltüreyin tise rāst öltüre almağay. 7Anıj-dik kim irseni başığa zaħm tiygen bolğay. Anıj üçün medhūş ü müteħayyirlik-ka ƣalğay 8ve ƣarāb ü ƣarāsūn-nıj ‘aqlğa ve hūnerge fāyda-sı bolmağay ve ħālƣ arasında yaħşı hem bolmağay. Yaman 9ışlerni itkey. Tartış-maƣlık, öltürmek-lik peydā bolğay. Bu yosun-luƣ irde řol nerse-10ler kim bolsa ve hūnerleri kim bar bolğay şunıj-daƣ kim her iki-sini mu‘ayyen yoƣaltƣay. Ař ve şılan-nı 11otdın keltürüp suvğa baturğay. Pādřāh kim irse řarāb-ka ü ƣarāsūn-ğa ħariř 12bolsa, anıj uluğ işleri ve bilik-leri ve yosun-lar mu‘azzam ceydamışi ite almağay¹²⁸⁷. Bik bolğan 13kim irse řarāb ü ƣarāsūn-ka ħariř bolsa anıj işleri mıj-lerni ve yüzlerni ve on-larnı yasa-14mışi ite almağay, āħır-ğa yetmegey. Erkeřiktü ƣaƣan řarāb içmek-lik-ke ħariř bolsa, ol kimse 15uluğ ƣatık urūs demişi itkey, ya‘ni belā-yi ‘azım mıjıa yetkey. Ƙaraçu er, ya‘ni ‘ämme řarāb içmek-16lik-ke ħariř bolsalar, ař ve külle ve her neçaƣlı bar irse anlarnıj cümlesini tamām itkey ve müflis bolğay. 17Ĥıdmetkārān kim içmek-lik-ke¹²⁸⁸ ħariř bolsa, peyveste rüzgār anlarnı mu‘azzeb ve müşevveş-bar. Bu řarāb [40a] 1ve ƣarāsūn mest itküçi-ni köijül yüzi bilen körmes ve yaħşı-larnı ve mundaƣ mest ƣılurlar 2aytmas-lar yaman turur, ya yaħşı. Ƙolını mest itse tā řol tutmaƣ almaƣ hūnerdin ƣalğay 3ve ayağını mest ƣılsalar tā řol ħareket kilmek-din ƣalğay ve köijülni mest itse tā kiijeş 4endişesini cevāb ayta almağay ve cümle ħavāřı ve ālāt-ı idrāk-nı řol işlerdin yıǵılğay. 5Eger şunı içmekdin çāresi bolmasa andağ kerek kim bir ayda üç ƣatla mest bolğay. Neçük řol 6üçdin ölse ħařā bolğay. Eger bir ayda iki ƣatla mest bolsa yaħşıraƣ ve eger bir ƣatla bolsa barıdın 7yaħşı-rāƣ ve eger özi içmese andın yaħşı-sı yoƣ ve ol nefis kim mest bolmaƣnı özi ƣaydan 8tapƣay ve eger tapsa ‘aziz irdi. Taƣı aytıp turur, Çiijiz ħān ol vařt-da kim ‘azimet-i memālik-i Ĥıtāy-ğa 9ƣıldı. Altan ħān-ğa uruř-mağa aşlandı. Be-mucebi kim ma‘hūd ol irdi. Daban-lar yoƣarı tağ 10üstünde irdi, tař yumalandı. Ƙoğuş yerlerdin boynuğa kilip tüşti. Ƙuyaq-nıj çikleri 11tizge kildi. Aydı: Ey, yār Ĥudāyā ƣadim-din berü sen bilürsin ve aǵāhsın, kim ilgeri-tin Altan ħān 12fitnelik ƣılğan irdi ve ħuřümet-ni başlağan ol irdi. Okin Barƣaƣ ve Hambaƣay ħān-nı ƣavm-i 13Tatar anı tutup aija alıp bardılar, ƣalarım meniij atam-nıj cedit irdiler, günāhsız öltürdi ve men 14ƣıřāř ve intiƣām <birle> anlarnıj ƣanın şaleb ƣılurımın. Eger bilseij kim bu

¹²⁸⁷ almağay: K. almay

¹²⁸⁸ içmek-lik-ke: K. içmek-ke

endişemni meniij haqqım turur. 15Şol yoqartın kuvvet ü nuşret maija meded yibergil ve fermān bergil tā şol üstümüzdeki melā'ikeler 16ve ādem-ler ve peri-ler ve divler maija meded bolğay-lar, tā şol, mu'āvenet maija körsün-ler ve be-tazarru' her ne tamā-17mrāḡ ārzūsı-nı niyāz kılıp bu münācāt-nı kıldı. Andın soij atlanıp tebredi ve be-vāsıta-yı [40b] 1şadaḡa¹²⁸⁹ ve niyet bilen rāst. Altan ḡān kim andaḡ pādşāh irdi, şevket-lıḡ ve 'azamet irdi 2ve kesret-i leşker ve baştat-ı vilāyet ve ḡaşānet-i kıllā' anıij nihāyeti yoḡ zafer taptı. Ol vilāyet 3anıij memleketi¹²⁹⁰, anıij oḡlan-ların alıp, soijra müslim boldı.¹²⁹¹ Taḡı aytıp turur, Çiijgiz ḡān bir vaḡt-4da biyüḡ kır¹²⁹² bar irdi, anı Altan kırı tip ayıurlar irdi¹²⁹³, ya'ni¹²⁹⁴ biyüḡ arḡa irdi, anda kilip tüşti. Yan şyānıḡa, eḡrāf cānib-ḡa, orduları-ḡa ve ḡayl ü ḡaşemi-ḡā naḡar kıldı. Ḳorçı-lar-ḡa buyurdı. Turḡan-lar 6munıij-dik kır daḡ bolup ḡara bolsun-lar ve ḡātün-lar ve kelin-ler ve kıızlar kim mundaḡ 7kıızıl ot tüslük çiyney turur irdi-ler. Himmet, meniij niyetim ol turur kim ilgeri-ki şeker 8siyurḡamışı-nı anlarıij aḡızları-ḡa şirin kıldım ve ilgeri-ki ve soijḡı yürgüzüp anlarḡa 9altun-lı tün-ler bilen kiltürdüm ve anlarıı yaḡşı āḡte¹²⁹⁵ atlarḡa mindi-rip yolda yür-10güzdüm ve tatlı arıḡ aḡın suvlardın içerdim ve tuvar ḡarasın anlarıij yaḡşı otluḡ 11suvluḡ yerlerde otḡardım. Oşal keḡe¹²⁹⁶ bolsun yol-larını iḡtiyāc kıldım. Ot tiken-ler bar 12irdi, anlarıij yurt-larında yiyürdüm¹²⁹⁷. tā anlardın yıraḡ itigiz dip ot 13tikeni kiteriijiz tip. Taḡı aytıp turur eger şol bizniij uruḡdın birew yasaḡ turur kim müḡerrer turur, 14bir nevbet ḡilāf itse anı tiliijiz bilen naşıḡat itiiijiz ve eger iki nevbet muḡālefet itse yana 15tiliijiz belıḡ körüijüz. Üçünçi ḡatla anı be-mevzi'-i Dürbelcin Ḳudulḡurḡa yiberiijiz. Neḡük ol yerge 16barsa ve yana kilse özi-ni bilgey ve eger tā edeb tapmasa anı bend ü zindān-ḡa buyuruıjuz. Eger [41a] 1şol yerdin çıḡıp kilse edeb tapḡay ve 'āḡlın saḡlaḡay ve illā cümle aḡa ve ini cem' bolğay-2lar ve kiijeḡmişi¹²⁹⁸ itkeyler¹²⁹⁹ ve¹³⁰⁰ maşlaḡat anı körgey. Taḡı

¹²⁸⁹ şadaḡa: S. şadıḡ

¹²⁹⁰ vilāyet anıij memleketi: S. memleket vilāyet

¹²⁹¹ anıij oḡlan-ların alıp, soijra müslim boldı: S. anıij oḡlan-ları müslim boldı

¹²⁹² kır: K. kır

¹²⁹³ irdi: K. -

¹²⁹⁴ ya'ni: S. -

¹²⁹⁵ āḡte: S. -

¹²⁹⁶ keḡe: K. {a} keḡe

¹²⁹⁷ yiyürdüm: K. biyürürüm

¹²⁹⁸ kiijeḡmişi: S. kiijeḡmiş

¹²⁹⁹ itkeyler: K. itkey

¹³⁰⁰ ve: K. -

aytıp turur, tümen biki ve miij biki ve yüz 3biki andağ kerek kim¹³⁰¹ her biri öz leşkeri-ni andağ yasamışı kılğay-lar. Zabt¹³⁰² andağ bolğay kim her vaqt-da 4kim anıij fermānığa hükmı-ğa yetkey, keçeni kündüz kılıp itmey atlangay, tağı aytıp turur her ir 5ferzend kim Barquçin Töküm ve Onan¹³⁰³ Kilüren-de toğsa be-irşād ve hidāyet ve āzmāyış artuğ merdāne 6bahādur¹³⁰⁴ bolğay ve dānā ü zirek bolğay ve her kız kim ol yerde toğsa bi-meşşāta ve gülgüne-nağz ya'ni 7yağşı ve hūb yüzlük bolğay ve bu evvelküsündin cilav, burunğı-dın beri irdi. Tağı aytıp turur, 8bir vaqt-da Muqali köyeij-ni leşker bilen Nankiyas tapa yiberdi. Yetmiş iki kal'a-nı ol vilāyet-de 9aldı ve ilçi yiberdi, kulluğ bilen Çiijgiz hān-ğa. Oşal hālden neçük vilāyet-ler feth kılğanın 10haber berdi, ve su'al kıldı kim bizge icāzet bar mu yā yok mu? Yarlıg ne irmiş; yā kaytaluğ mu, yā tağı 11kal'alarnı alalık mu tip. Neçük ilçi kaytıp kildi. Muqali köyeij sordı: Neçük kulluğumızın 12Çiijgiz hān-ğa tigürdüij. Meniij sözümni 'arz kıldıij, ne aydı? Ol ilçi aydı¹³⁰⁵: Baş barmağın beşmişi kıldı 13ve¹³⁰⁶ sordı kim meni, soij barmağını koydı. Aydı kim Muqali-ğa koyğıl tip. Bi-hūde aytmasman, 14tā ölgünçe küç berdim ve sa'y ü ictihād tamāmını¹³⁰⁷ kördüm ve tağı sordı kim¹³⁰⁸ tağı kimler barmağın¹³⁰⁹ koydı oşandağ 15oğ. {Barmağların koydı-lar}. Şol yoldın aydı: Bavurçı ve Burğul ve Kubilay ve Cılağun ve Karaçar 16ve Çaday ve Baday ve Kışlık bu cemā'at-ka buyurdı, barmağ-lariijz koyuijuz tip. <Barmağların koydı-lar>. Aydı: Mendin ilgeri 17soij mu'āvin ve mu'āzid ve küç birgenler, bā-isti'dād ve oğnı yağşı¹³¹⁰ atmaçı-lar, kötel at bağlat-kanlar [41b] 1ve kuş-ka şikārlıq kılğan-lar, kuş çüygen-ler, it yügürt-ken-ler, barçaları anlar¹³¹¹ 2irdi-ler. Tağı aytıp turur kün-lerde bir kün Bala Kalça kim şol mu'teberān-ı ümerā irdi, uşbun-dağ 3sordı¹³¹² kim seni şāhib-i şevket ve¹³¹³ bahādur tip ayturlar. Şol 'alāmet-i feth seniij koluijğa 4neçük

¹³⁰¹ kim: K. -

¹³⁰² zabt: K. -

¹³⁰³ Onan: K. O<nan>

¹³⁰⁴ merdāne bahādur: S. merdāne ve bahādur

¹³⁰⁵ Ol ilçi aydı: K. -

¹³⁰⁶ ve: S. -

¹³⁰⁷ tamāmını: S. tamāmın

¹³⁰⁸ sordı kim: S. buyurdı

¹³⁰⁹ barmağın :S. barmağını

¹³¹⁰ oğnı yağşı: K. yağşı oğnı

¹³¹¹ anlar: K. anları

¹³¹² sordı: S. buyurdı

¹³¹³ ve: S. -

zāhir bolup turur. Cevāb buyurdı kim burun-lar¹³¹⁴ taht-ı memleket-ge olturmas-ıdın
burun bir nevbet yalguzun¹³¹⁵ yol bile¹³¹⁶ kilür irdim. Altı ir yolumda buşup bir
çuçurda 6maija kaçd itti-ler.¹³¹⁷ Men neçük anlarğa yakın kildim irse cümlesi bir
demde oқnı yağmur daқ¹³¹⁸ 7kıldı-lar. Tamāmı-sı-nıij oқ-ları ھاta boldı¹³¹⁹ ve hiç
қayusı¹³²⁰ maija tigmedi ve men қılıç bilen¹³²¹ 8anlarını helāk kıldım. Ol yerdin
selāmet keçtim irse meniij yolumda ol¹³²² ölgen-lerniij altı 9ahte atı hiç kim irsesiz
tizgi-nin basa basa yürür hem altı-sını hem alıp kiltürdüm. 10Taқı aytıp turur, bir
nevbet Burғuçı bilen kilür irdim. On iki kim irse tağ-nıij¹³²³ üstünde yolını 11alıp turur
irdi-ler ve Burғuçı¹³²⁴ meniij soijğum-da¹³²⁵ kilür irdi. Aiija intizār kılmadım ve
i‘timād ber-қuvvet 12u şevket körüp anlarğa ھاamle kıldım. Anlar her on iki-si ittifaқ
bilen oқnı attı-lar, çaққа чуққа 13itip meniij oқım hem anlarğa¹³²⁶ revān bardı.
Barçası-nıij¹³²⁷ at-қан oқlarından¹³²⁸ nā-gāh 14bir oқ kilip¹³²⁹ aғzımğa tigdi ve
yıkıldım. Oşul қатıқ zaһm-dın bi-hüş-lıқ boldum. Anıij daқ¹³³⁰ 15hālde Burғuçı yetiştı
ve meni kördi kim şol zaһm-lıқ bolup yatur irdim. Ayağımını yerge 16sıypadım ve
neçük yol daқ¹³³¹ boldı. Ol hālde ısıқ suv peydā kıldı. Tā ғargara kıldım
17halkumımda¹³³² қan uyuşup irdi, қaytardım. Cān kitip irdi, yana kildi. ve çın
hareket¹³³³ zāhir boldı. [42a] 1Turdum ve yana ھاamle kıldım. Şol meniij şalābetimdin
қoruқtılar¹³³⁴ tāğdın özlerin taşlap helāk 2boldı-lar ve cān berdiler ve sebeb-din
tarhanlıқ Burғuçı noyan-nıij uruğı-ğa ol turur, 3andağ ol vaқt-da munuij dik sa‘y

¹³¹⁴ kim burun-lar: K. kim burun-lar {kim burun-la<r>}

¹³¹⁵ yalguzun: S: yalguzın

¹³¹⁶ bile: S. bilen

¹³¹⁷ itti-ler: K. itkey-ler

¹³¹⁸ daқ: S. tik

¹³¹⁹ oқ-ları ھاta boldı: K. oқ-larını ھاta kıldı-lar

¹³²⁰ қayusı: S. қaysı

¹³²¹ bilen: S. birle

¹³²² ol: S. -

¹³²³ tağ-nıij: S. tağ

¹³²⁴ Burғuçı: K. Bur<ğ>u>çı

¹³²⁵ soijğum-da: S. soijum-da

¹³²⁶ meniij oқım hem anlarğa: K. meniij oқım anlarğa hem

¹³²⁷ barçası-nıij: K. ve meni barçası-nıij

¹³²⁸ oқlarından: K. oқlarında

¹³²⁹ kilip: S. -

¹³³⁰ daқ :S. dek

¹³³¹ daқ :S. dek

¹³³² halkumımda: K. halk<um>umda

¹³³³ çın hareket: K. hikāyet

¹³³⁴ қоруқtıлар: K. қорқtu {r} lar

kıldı. Taķı aytıp turur, Çiijgiz hān yigit zamānıda 4irte uyķudın turdı irse¹³³⁵ kākūlinde bir neçe kıllar¹³³⁶ aķarıp turur irdi. Cemā‘at-ı muķarrebān su‘āl 5kıldılar kim, ay pādşāh-ı civān-baħt, sen henūz yaş igeç ķarılık-ğa tigmey turup¹³³⁷ seniij 6kākūliijde şol aķ nişāne neçük¹³³⁸ zāhir boldı. Cevāb aydı kim, neçük Hūdāy Te‘ālā tiledi kim 7meni muķaddem ve mihter-i tümenāt ve hezārĥā kıldı, ya‘ni uluĥlarniij ve miijler ve tümenlerniij başlıĥı kıldı¹³³⁹ ve tuķ-ı devlet maija boldı. ‘Alāmet ķırı kim nişān-ı uluĥluķtur¹³⁴⁰ ve¹³⁴¹ maija peydā boldı. 9Taķı aytıp turur.¹³⁴² **Dāstān-ı Ögetey hān bin Çiijgiz hān.** 10Ögetey hān Çiijgiz hān-niij üçünçi oĥlı irdi. Özın-din soij ol hān boldı. 11Ögetey hān-niij oĥlan-ları, oĥlı-niij oĥlan-ları bular turur. Atları. Ögetey hān-niij 12yeti oĥlı bar irdi. **Evvel oĥlı Güyük hān** turur. Güyük hān-niij üç oĥlı bar irdi. Atları 13bu turur: H‘āce Oĥul, Naĥu, Huķu. Bular Oķımış ĥātūn-dın tuĥan turur. H‘āce 14Oĥul-niij üç oĥlı bar irdi. Tökme. Tökmeniij tört oĥlı bar irdi: Şımut, Yesüĥen, 15Olcüĥen, Abacı.

15Busçu	15Ebüĥen	15Naĥu	15Huķunıij
16aniij oĥlı 17yoķ irdi.	16iki oĥlı bar 17irdi. Çavtu, 18Köke Temür.	hem Oķımış ĥātūnın 16tuĥup irdi aniij bir oĥlı bar 17irdi, Cabat atlıĥ.	16on oĥlı bar 17irdi. Atları 18bu turur:

[42b]

1Oralsa	1Ķımsu	1Küncik
2aniij ¹³⁴³ üç oĥlı bar irdi: 3Terme Bala, Ertebe Durçi, Sütkey.	2aniij oĥlı Teküder 3atlıĥ. ¹³⁴⁴	2aniij oĥlı ma‘lūm irmes.
4Durçi ¹³⁴⁵	4Ķubeşın	4İrgemen,
5aniij oĥlı Kōrin 6atlıĥ.	5aniij bir oĥlı bar irdi ¹³⁴⁶	

¹³³⁵ irse: K. -

¹³³⁶ kıllar :K. kıllar

¹³³⁷ turup :K. turur

¹³³⁸ neçük: S. nedin

¹³³⁹ uluĥlarniij ve miijler ve tümenlerniij başlıĥı kıldı: K. başlıĥ uluĥluķ tümen-lerniij ve miij-ĥlerniij kıldı

¹³⁴⁰ uluĥluķtur: K. uluĥluķ

¹³⁴¹ ve: K. -

¹³⁴² Taķı aytıp turur: S. -

¹³⁴³ Oralsa, aniij: S. Oralsaniij

¹³⁴⁴ atlıĥ: S. -

¹³⁴⁵ Durçi: S. Dubçi

	6Çuşket atlıg.	
7Tekü Sabuça	7Teskişi	7Darbüij İgirday.

8Güyük hân-niij nesli tamâm boldı. **İkinçi oğlu Ögetey hân-niij Köten.**

9Köten-niij üç oğlu bar irdi. At-ları bular turur: Münketü. 10ÇiijTemür. 11aniij oğlanlarınıij ¹³⁴⁷ atı ma'lüm irmes.	9Köten, 10aniij oğlu 11Yesü Buça atlıg.
--	---

12Üçünçi oğlu Ögetey hân-niij Kücü. Bu oğlu bisyâr 'âkıllıq irdi. Hân anı 13bisyâr siver irdi. Öz ornuğa veliyyü'l-'ahd kılıp irdi.¹³⁴⁸ Atası hayâtında vefât boldı.¹³⁴⁹ 14Bu Küçünüij üç oğlu bar irdi. Atları bular turur:

15Şiremon,	15Bulavçı,	15Suse.
------------	------------	---------

16Törtünçi oğlu Ögetey hân-niij Qaraçar. Bu Qaraçarniij bir oğlu bar irdi. Anij atı 17Toqsan atlıg irdi. **Beşinçi oğlu Ögetey hân-niij Qaşi.** Bu Qaşi-niij 18ma'nası Çiijgiz hân Taijkut vilâyetin barıp aldı, bu Qaşi ol vaqt-da tuğdı. Anij 19üçün Qaşi atadı, Moğol Taijkut-nı Qaşi tip ayturlar irdi. Ol zamânda bu Qaşi 20içgüçi şarâb-hör bisyâr harış irdi. Yigit-lıq-da¹³⁵⁰ vefât boldı. Anij bir oğlu bar irdi, [43a] 1Sekine hâtün-dın tuğan, atı¹³⁵¹ Qaydu atlıg irdi. Bu Qayduniij kırk oğlu bar irdi tip aytur. Ba'zı-lar 2yigirme tört oğlu bar tip ayturlar.¹³⁵² Veli kim ma'lüm meşhür oğlanlar<1> bular turur:

2Çapar	3Yaijçar	3Urus	3Sarban Tudadur ¹³⁵³
3aniij yeti oğlu bar irdi. 4Böri Temür, Olcay Temür, 5Qutluq Temür, Çeçektü 6Toq Temür, Çerikçi, Oladay.	Qurıl	4Dunçin hâtündın 5tuğan irdi. Bu Urus-niij 6iki oğlu bar irdi: 7Alguy, Hülacu.	4aniij iki oğlu bar 5irdi: Böriktay, 6Bucir.

¹³⁴⁶ aniij bir oğlu bar irdi: S. aniij oğlu

¹³⁴⁷ oğlanlarınıij: K. oğlanları

¹³⁴⁸ irdi: S. -

¹³⁴⁹ boldı: S. kıldı

¹³⁵⁰ yigit-lıq-da: S. yigit-lik-de

¹³⁵¹ atı: S. -

¹³⁵² oğlu bar tip ayturlar: S. tip ayturlar; K. oğlu bar tip ay<t>u<r>lar

¹³⁵³ Sarban Tudadur: S. Sarban

	8Yesüka Buğa	8İgü Buğa	8Li Bahşi
--	--------------	-----------	-----------

9**Altınçı oğlu Ögetey hân-niij Qadan Oğul.** 10Bu Qadan Oğul-niij anası kuma irdi. Ergene atlıg irdi. Bu Qadan Oğul-niij yeti oğlu bar irdi.

11Durçi	11Kıpçaq	11Qadan Öbük	
12aniij iki oğlu bar 13irdi: Suse, Eskebe.	12aniij oğlu Qurıl 13atlıg.	12aniij iki oğlu bar irdi: 13Lahurğa, Mübârek-şâh.	
14Yaya	14Yesür	14Qurmışay	14Açıqay
15aniij iki oğlu bar irdi: 16Özek Temür, İş Temür.	15aniij oğlu ma'lüm 16irmes.	15aniij oğlu ma'lüm irmes.	15aniij oğlu Örik 16Temür atlıg irdi.

17Bu Açıqay oğlu Örik Temürniij on bir oğlu bar irdi. At-ları bular turur:¹³⁵⁴ Körsiye, Tokluğ Buğa, 18Qutluğ H^vâce, Qutluğ Temür, Abacı, Küç Temür, Çin Temür,¹³⁵⁵ Çin Bulad, Arğun, Muhammed 'Ali¹³⁵⁶ 19**Yetinçi¹³⁵⁷ oğlu Ögetey hân-niij Melik.** 20Bu Melik aniij anası kuma irdi. Ögetey hân-niij ordasında dânişmend-şâhib anı saklap irdi. [43b] 1Bu Melik-niij altı oğlu bar irdi. At-ları bular turur:

1Tümen	1Tuğan Cana	1Turhal
	2aniij ¹³⁵⁸ oğlu Altı 3Qurtqa atlıg irdi.	2aniij oğlu 3Tokçora atlıg 4irdi.
2Tuğan Buğa	2Tuğan.	2Qutluğ Tuğmış,
3aniij oğlu Ülüktü 4atlıg irdi.	3Ögetey hân-4niij nesli tamâm boldı.	3aniij oğlu bar irdi, ¹³⁵⁹ 4Tokluğ atlıg. 5Aniij oğlu Tüzün atlıg irdi.

5**Dâstân-ı 6Coçı hân bin Çiijgiz hân.** Coçı hân Çiijgiz hân-niij uluğ oğlu irdi. Barça oğlan-7lardın Fucin biki atlıg kız mundın uluğ irdi. Qavm-i Qonqırat Diy noyan-niij kıızı Börte Fucin-8din tört oğul, biş kız¹³⁶⁰ irdiler. Ol uluğ oğlu Coçı hân irdi.¹³⁶¹ Çiijgiz hân Oij hân-niij 9ağası Cakembüniij kıızını Coçı hân-ğa alıp irdi. Atı

¹³⁵⁴ at-ları bular turur: S: at-ları

¹³⁵⁵ Çin Temür: S. -

¹³⁵⁶ Muhammed 'Ali: S. Muhammed 'Ali ve tağı İş Temürniij oğlu Gali-hvâce atlıg irdi.

¹³⁵⁷ yetinçi: S. bişinçi

¹³⁵⁸ Tuğan Cana aniij: S. Tuğan Cana-niij

¹³⁵⁹ bar irdi: S. -

¹³⁶⁰ kız: K. kıızı

¹³⁶¹ Ol uluğ oğlu Coçı hân irdi: S. -

Bikettemiş hātun irdi. Coçı hān-10niij barça hātūn-ları-dın uluğ¹³⁶² hātūnı ol irdi. Havātini¹³⁶³ ve kıması bisyār köp¹³⁶⁴ irdi. 11Oğlan-ları köp irdi. Oğlı-niij oğlanları-niij hesābı yok irdi. Nihāyet-siz bolup östi. 12Andağ rivāyet kılırlar kim, Coçı hān-niij kırb-ı kırık oğlı bar irdi tip ayturlar. Neberesi-niij 13hesābı yok irdi. Andağ kim ma'lūm meşhūr Coçı hān-niij on tōrt oğlınıij atlarını bitüdük.¹³⁶⁵ Mufaşşal mundağ turur: Evvel¹³⁶⁶ Ördē, ikinci Batu, üçünci Berke, tōrtünci Berkeçar, 15beşinci Şiyban, altıncı Taijkūt, yetinci Bural, sekizinci Çılavkūn, tokuzuncı Suijkūr, 16onuncı Çimbay, on birinci Muḥammed, on ikinci Udur, on üçüncü Toḫa Temür, on tōrtüncü 17Seijkūm. Her biri-siniij oğlın bir bir aytayım.¹³⁶⁷ **Evvel oğlı¹³⁶⁸ Coçı hānniij Ördē.** 18Bu Ördē Coçı hān-niij uluğ oğlı irdi. Kıvm-i Kıonkırat Sartak atlığ hātūn Coçı hān-niij [44a] 1uluğ hātūnı irdi. Andın tuğdı bu Ördē.¹³⁶⁹ Coçı hān-niij leşkeriniij yarımın biylür irdi. Muija ta'alluğ 2irdi ve tağı yarımını Batu biylür irdi.¹³⁷⁰ Tōrt ini-si leşkerniij şol kıolı-nı biylür irdi. Ordur,¹³⁷¹ Toḫa Temür, 3Suijkūr, Seijkūm sol kıolnı biylür irdi-ler ve bu Ördēniij üç uluğ hātūnı bar irdi. Evvel 4biri-si-niij atı Cūke hātūn irdi.¹³⁷² Kıvm-i Kıonkırat irdi. İkinci-si Tubākana hātūn, ol hem kıvm-i Kıonkırat irdi. 5Üçünci-si-niij atı¹³⁷³ <..?>, ol hem kıvm-i Kıonkırat irdi. Atası Öke Çıyan atlığ¹³⁷⁴ irdi. Atası ölgen-6din soij¹³⁷⁵ bu hātūnnı¹³⁷⁶ alıp irdi ve kımaları bisyār bar¹³⁷⁷ irdi, ve bu hātūn-lardın yeti oğul 7tuğdı. Evvel¹³⁷⁸ Sartakay, Kıulay,¹³⁷⁹ Kıurumişi, Kıoijkıran, Curmakay, Kıutuğu Hülagü. 8Bu yeti oğul-niij oğlan-ların, neberelerin bir bir meşrūh ve mufaşşal bölündi. **Evvel Ördēniij 9oğlı Sartakay.** Bu Sartakay kıvm-i

¹³⁶² uluğ: S. -

¹³⁶³ havātini: S. hātunı; K. havātini

¹³⁶⁴ köp: S. -

¹³⁶⁵ Andağ kim ma'lūm meşhūr Coçı hān-niij on tōrt oğlınıij atlarını bitüdük: K. Andağ kim ma'lūm meşhūr at-ları mezkūr oğlı Coçı hān-niij on tōrt oğlın<iij> 14atları<nı> bitüdük.

¹³⁶⁶ Evvel: K. -

¹³⁶⁷ Her biri-siniij oğlın bir bir aytayım: S. -

¹³⁶⁸ evvel oğlı: S. -

¹³⁶⁹ andın tuğdı bu Ördē: S. bu Ördē andın tuğdı

¹³⁷⁰ irdi: K. -

¹³⁷¹ Ordur: S. -

¹³⁷² irdi: K. -

¹³⁷³ üçünci-si-niij atı: K. üç<ünç>i-si-niij atı

¹³⁷⁴ atlığ: K. atlığ atlığ

¹³⁷⁵ soij: S. -

¹³⁷⁶ hātūnnı: K. hātūn

¹³⁷⁷ bar: S. -

¹³⁷⁸ evvel: S. -

¹³⁷⁹ Kıulay: S. -

10Könkırat, Cüke hâdün-dın tuğan irdi. Bu Sartakay-nij 10tört uluğ hâdünı bar irdi ve neçe kuması hem bar irdi. Hülagü hân-nij hâdünı Kutay hâdün-nij 11siijli-si irdi. Munuij hâdünı Huciyan atlığ irdi. Bu hâdün-dın bir oğul tuğdı, Koyçı atlığ. 12Bu Koyçı ulus-ı Ördeniij ornunda hâkim irdi ve¹³⁸⁰ bu Koyçı bisyâr simiz irdi. Hiç cânvar at kötere 13almas irdi. Araba bilen yürür irdi. Bir kün saçadı, uykuğa barıp irdi. Saçap öldi ve bu 14Koyçı-nij dört uluğ hâdünı bar irdi. Ol uluğı Nuğulun-kan hâdün kavm-i Könkırat irdi. 15İkinçi-si Nuğulun hâdün kavm-i Merkit irdi. Üçünçi-si-nij atı Ceijtüm hâdün, kavm-i Könkırat irdi. 16Törtünçi-si Tarkuçin hâdün¹³⁸¹ kavm-i Cacirat irdi ve bu Koyçı-nij dört oğlı bar irdi. Bayan, Baçkırtay, 17Çığan Buğa, Mağuday. Munuij oğlan-ların, neberelerin mundağ tafşil kılındı. **[44b] 1Evvel Koyçı-nij oğlı Bayan.** Bu Bayan-nij dört oğlı bar irdi. At-ları bu turur.

2Yaşadiy	2Satay Buğa	2Teijene ¹³⁸²	2Salcitubay ¹³⁸³
3kavm-i Könkırat Münkeniij kıızı 4İlgen hâdündin tuğdı.	3Arkulun hâdündin tuğdı.	3Altıçü hâdündin 4tuğdı	3munuij anası 4ma'lüm irmes.

5İkinçi Koyçı-nij oğlı Baçkırtay.¹³⁸⁴ 6Bu Baçkırtay kavm-i Merkit Nuğulun hâdündin tuğdı ve bu Baçkırtay-nij hâdünı kavm-i Kereyit 7irdi, Köklün hâdün. Andın bir oğul bar irdi. Anij atı Biratay.¹³⁸⁵ **Koyçiniij üçünçi oğlı Çığan Buğa.**¹³⁸⁶ 8Bu Çığan Buğa Ceijdüm¹³⁸⁷ hâdündin tuğan irdi. Munuij hâdünı Sermis atlığ irdi. Kavm-i Kereyit¹³⁸⁸ 9irdi. Tus Temür¹³⁸⁹ digen-nij¹³⁹⁰ kıızı irdi. Andın oğul tuğdı, Erteke atlığ. **Törtünçi oğlı 10Koyçı-nij Mağuday**¹³⁹¹ ve bu Mağuday kavm-i Cacirat¹³⁹² Tarkuçin hâdün-dın tuğdı. Anij 11hiç oğlı bolmadı. Koyçı-nij atası Sartakay uruğı¹³⁹³ tamâm boldı. **İkinçi**

¹³⁸⁰ ve: S. -

¹³⁸¹ hâdün: K. -

¹³⁸² Teijene: S. Tegene

¹³⁸³ Salcitubay: S. Salcitutay

¹³⁸⁴ ikinçi Koyçı-nij oğlı Baçkırtay: S. Koyçı ikinçi oğlı Baçkırtay

¹³⁸⁵ anij atı Biratay: K. atı anij Biratay

¹³⁸⁶ Koyçiniij üçünçi oğlı Çığan Buğa: K. üçünçi Koyçiniij Çığan Buğa

¹³⁸⁷ Ceijdüm: S. Ceijtüm

¹³⁸⁸ Kereyit: S. Merkit

¹³⁸⁹ Tus Temür: S. Tuş Temür

¹³⁹⁰ digen-nij: K. digen

¹³⁹¹ Törtünçi oğlı Koyçı-nij Mağuday: S. Koyçı-nij törtünçi oğlı Mağuday

¹³⁹² Cacirat: K. Cacirat irdi

¹³⁹³ uruğı: K. uruğ

Ördeniij oğlu ulay.¹³⁹⁴ ¹²Bu ulay andađ irdi kim Hūlagū hān Īrān-zemin-ġa¹³⁹⁵ barganda tā her cānib-dađı ŗāh-zādelemleri ¹³⁹⁶leŗkeri bilen cihet ōzūne buluŗluđġa¹³⁹⁷ ūndedi. Ulus-ı Őrde bu ulay-nı Īrān-zemin-ge ¹⁴leŗker bilen yiberdi ve Māzmāndan be-Dihistān-i Hūārezm yolıdın kaytıp ıķıp kildi. ¹⁵Aniij neġe hātūnı bar irdi. Biri-niij atı Yedi-kūn atlıđ, avm-i onırat irdi. İkinġi-si-niij atı ¹⁶adan atlıđ ve biri-si ōksay atlıđ ve bu ulay-niij biŗ ođlı bar irdi. Mundađ tafŗil ılındı. ¹⁷Tūmgen, Tūmen, Miijqan, Ayaı, Mūslūmān. Bu biŗ ođul-niij ođlan-ların ¹⁸birin birin ŗerh berildi. **Evvel ulayniij ođlı**¹³⁹⁸ **Tūmgen** ve bu Tūmgen-niij ūġ uluđ hātūnı ¹⁹bar irdi. Evvel biri-si avm-i Tatar Bulđan atlıđ, Saal noyan-niij ızı irdi. İkinġi-si Buralun hātūn, [45a] ¹ūġunġi-si¹³⁹⁹ Olcay atlıđ uma irdi. Bu hātūn-ların ūġ ođul tuđdı. Mundađ tafŗil ılındı.

² Caru	² Mūbārek,	² Kūġūk.
³ aniij hātūnı Uyaur	³ Buralun hātūn-dın tuđdı.	³ Olcay atlığ uma- ⁴ dın ¹⁴⁰⁰
⁴ Tuya. Andın iki oğul tuğdı:	Bu Mūbārek-niij [iki] ođlı bar irdi: İl Bua, Tōre	tuğan irdi.
⁵ Noay, Satalmıŗ.	Temūr.	

⁶**İkinġi ulay-niij ođlı**¹⁴⁰¹ **Tūmen**. Bu Tūmen Yedi-kūn hātūn-dın tuđan irdi ve neġe hātūnı uması bar irdi. Barasın-dın uluđ hātūnı aniij¹⁴⁰² Buralun atlıđ hātūn¹⁴⁰³ irdi. Andın yeti ođul tuđdı. Mundađ tertib ūze: ⁷A Kūyik, Dāniŗmend, urtaı, utluđ Bua, utluđ Temūr, İl Temūr, Yabla. ⁸Bu biŗ altı ođul-dın ōije¹⁴⁰⁴ ođlı yo irdi. A Kūyik, Dāniŗmend, urtaı, utluđ Temūr bu tōrt-isi-⁹niij anası ma'lūm irmes ve¹⁴⁰⁵ utluđ Bua Buralun hātūndın tuđan turur. İl Temūr umadın tuđan turur. ¹⁰**Tōrtunġi ulayniij ođlı**¹⁴⁰⁶ **Ayaı**. Bu Ayaı-niij hātūn-ları ma'lūm irmes. Kūrkūr

¹³⁹⁴ ikinġi Ördeniij oğlı ulay: S. Ördeniij ikinġi oğlı ulay

¹³⁹⁵ Īrān-zemin-ġa: S. Īrān-zemin-ge

¹³⁹⁶ leŗkeri: K. leŗker

¹³⁹⁷ buluŗluđġa: K. buluŗluđ

¹³⁹⁸ evvel ulayniij oğlı: S. ulayniij evvel oğlı

¹³⁹⁹ ūġunġi-si: K. ūġunġi

¹⁴⁰⁰ umadın: K. uma{y}-⁴dın

¹⁴⁰¹ ikinġi ulay-niij oğlı: S. ulay-niij ikinġi oğlı

¹⁴⁰² aniij: K. -

¹⁴⁰³ hātūn: K. -

¹⁴⁰⁴ ōije: S. ōzge

¹⁴⁰⁵ ve: S. -

¹⁴⁰⁶ tōrtunġi ulayniij oğlı: S. ulayniij tōrtunġi oğlı

oğlu Kutluğ Buğanij¹⁴⁰⁷ 11kızı-dın bir oğul tuğdı. Atı Kıran atlığ irdi. **Beşinçi Kulaynıj oğlu Müslümān.** 12Bu Müslümān Qadağan hātūndın tuğup irdi. Anıj hātūn-ları bisyār köp¹⁴⁰⁸ irdi. Bir hātūnı-nıj¹⁴⁰⁹ 13atı Ördē Tegin atlığ irdi. Qavm-i Nayman irdi. Bu Müslümān-nıj tōrt oğlı bar irdi. Mundağ tafşil ūze: 14Cavutu, Yapalat, H^vāce, İlyās, Ördē Tegin hātūndın tuğup irdi. 15**Üçünçi Ördēnıj oğlı**¹⁴¹⁰ **Qurumişi.** Qurumişi-nıj oğlı yoq irdi. Havātini anıj ma‘lūm irmes. 16**Tōrtünçi Ördēnıj**¹⁴¹¹ **Qonqırat.** Bu Qonqırat Ördēdin soij ulus-nı ol biyledi. Anıj 17oğlı yoq irdi. **Beşinçi oğlı Ördēnıj**¹⁴¹² **Curmaqay.** Bu Curmaqay-nıj hem oğlı yoq irdi ve havātini¹⁴¹³

[45b] 1anıj¹⁴¹⁴ ma‘lūm irmes. **Altınçı oğlı Ördēnıj**¹⁴¹⁵ **Qutuquy.** Bu Qutuquy-nıj hem ferzēdi ma‘lūm irmes. 2**Yetinçi oğlı Ördēnıj**¹⁴¹⁶ **Hūlagū.** Bu Hūlagū-nıj iki uluğ¹⁴¹⁷ hātūnı bar irdi. Biriniij¹⁴¹⁸ atı Suluğan 3hātūn irdi. İkinçi-si-nıj atı Turbaçin¹⁴¹⁹ hātūn¹⁴²⁰ qavm-i Qıpçaq-lardın¹⁴²¹ irdi ve¹⁴²² munıj iki oğlı bar irdi. 4Biri-si-nıj atı Temür Buqa, ikınçi-si-nıj atı Olqutu atlığ irdi. **Evvel oğlı Hūlagū-nıj**¹⁴²³ **Temür Buqa.** 5Hūlagū-nıj tōrt uluğ hātūnı bar irdi. Evvel¹⁴²⁴ uluğ hātūnı qavm-i Qonqırat Yesū noyan-nıj 6kızı irdi, Kökçin hātūn. İkinçi-si qavm-i Arğun-lar Qozı Qoçkar-nıj kıızı Arğun Tigin hātūn. 7Üçünçi-si Qutuçin hātūn, tōrtünçi Bayalun hātūn.¹⁴²⁵ Qavm-i Qonqırat Hūlagū hān-nıj hātūnı 8Qutay hātūn-nıj siijli-si irdi.

¹⁴⁰⁷ Buğanıj: S. Buğanıj

¹⁴⁰⁸ köp: S. -

¹⁴⁰⁹ hātūnı-nıj: K. hātūn-nıj

¹⁴¹⁰ üçünçi Ördēnıj oğlı: S. Ördēnıj üçünçi oğlı

¹⁴¹¹ tōrtünçi oğlı Ördēnıj: S. Ördēnıj tōrtünçi oğlı

¹⁴¹² beşinçi oğlı Ördēnıj: S. Ördēnıj beşinçi oğlı

¹⁴¹³ havātini: S. hātūnı; K. havātini

¹⁴¹⁴ anıj: S. hem

¹⁴¹⁵ altınçı oğlı Ördēnıj: S. Ördēnıj altınçı oğlı

¹⁴¹⁶ yetinçi oğlı Ördēnıj: S. Ördēnıj yetinçi oğlı

¹⁴¹⁷ uluğ: S. -

¹⁴¹⁸ Biriniij: S. anıj

¹⁴¹⁹ Turbaçin: S. Turbarçin

¹⁴²⁰ hātūn: S. -

¹⁴²¹ Qıpçaq-lardın: K. Qıpçaq-lar

¹⁴²² ve: K. -

¹⁴²³ evvel oğlı Hūlagū-nıj: S. Hūlagū-nıj evvel oğlı

¹⁴²⁴ evvel: S. -

¹⁴²⁵ hātūn: S. -

Bulardın başka kumaları bar irdi ve¹⁴²⁶ bu hātūn-lardın 9ma'lūm altı oğul tuğdı. Mundağ tertib üze kılındı:¹⁴²⁷

10Köylek	10Toğa Temür	10Caijkuvat	10Buğa Temür	10Yasasi	10Uşanan
11Kökçin hātū ₁₂ ndın tuğdı.	11Argun Tigin 12hātūndın 12hātūndın tuğdı.	11Kutuçin 12hātūndın 13toğdı.	11Bayalun hātū ₁₂ ndın toğdı.	11Kutuçin hātū ₁₂ ndın toğdı.	11Ol hem Kökçin 12hātūndın toğdı.

14İkinçi oğlı Hūlagū-niij¹⁴²⁸ Olkutu. 15Bu Hūlagū-niij tört oğlı bar irdi. Mundağ tafşil kılındı. Üç Kurtқа, Biş Kurtқа, Buğa Temür, Derek. 16Coçı hān-niij oğlı Ördeniij nesli uruqı¹⁴²⁹ tamām boldı. Bi'avnillahi Ta'alā ve minhu. İkinçi oğlı Coçı 17hān-niij Batu. Bu Batu kavm-i Koijkirat Alçi noyan-niij kızı Koçı hātūn-dın toğup irdi. Bu Batunı 18Şayin hān tip ayturlar ve¹⁴³⁰ 'azım, mu'teber ve hem-kün irdi. Coçı hān-niij yurtında ulus leşkerin¹⁴³¹ ol 19biylür irdi. Tā 'ömri tamām bolğunça Çiijgiz hān-niij tört oğlı kaçan ölgen-din soij barça ağa ve ini [46a] 1oğlan-ları anij birle irdi. Anlar arasında 'azm ü hürmet tutar irdi-ler. Hiç kim irse bu kiijeç¹⁴³² 2kılğan-da anij sözidin çıkmas irdi-ler. Belki tamām-ı şāh-zādeler mu'ı' aija irdiler ve neçük Ögetey 3hān-nı pādşāhlıq-қа olturguzğanda andın burun Çiijgiz hān-niij hūkmi¹⁴³³ yarlığı bilen Coçı hān 4leşker bilen atlanıp irdi şimāl tarafındağı vilāyet-lerni baqtura, şol İbir Sibir ve Bular ve¹⁴³⁴ 5Deşt-i Kıpçaq ve Başğırd ve Orus, Nemiç, Körel, Kırım ve Çerkes tā Derbend haddığa digeç, Moğol-lar anı 6Temür Qalha tip ayturlar, aija digeç aldı. Coçı-dın¹⁴³⁵ soij bu ulus-lar Batunij fermānında 7irdi. Öz ağası-niij oğlı Möijkü hān anij ağası Güyük hān-niij öz oğlı ağası Töcek, bular başlıq 8ve tağı uluğlar Subaday bahādur, Cebe noyan bu çerik-ni başlap bu vilāyet-қа kildiler. Barçası Batuğa 9yığıldı-lar. Batu bular bilen şimāl tarafındağı köp vilāyet-lerni baqdırdı.

¹⁴²⁶ ve: S. -

¹⁴²⁷ kılındı: K. -

¹⁴²⁸ ikinçi oğlı Hūlagū-niij: S. Hūlagū-niij ikinçi oğlı

¹⁴²⁹ uruqı: S. -

¹⁴³⁰ ve: S. -

¹⁴³¹ leşkerin: S. leşkerni

¹⁴³² kiijeç: S. kiijeş

¹⁴³³ hūkmi: K. hūkm

¹⁴³⁴ ve: S. -

¹⁴³⁵ Coçı-dın: S. Coçı hān

Tārīḡ-niij¹⁴³⁶ 10altı yüz otuz üçde irdi, kim Piçin yılı irdi, vāḡi‘ Cemāziye’l-āḡir ayında. Şimāl tarafındaḡı ekşer 11köp vilāyet-lerni musaḡḡar ḡıldı¹⁴³⁷ ve yazḡı-sın altı yüz otuz yeti-de ḡoyan yılı bahār¹⁴³⁸ vaḡtıda Güyük 12ḡān bilen Möijkü ḡān yarlıḡı bilen Toluy ḡān ḡazretıḡa ḡaytıp kitti-ler. Soij müddet 13yana Batu vilāyet-ler¹⁴³⁹ ve memleketler bisyār aldı. Anij uruḡı¹⁴⁴⁰ henüzḡa diḡeç alur ve Batuniij uluḡ 14ḡātūnı bar irdi ve ḡuması bisyār bar¹⁴⁴¹ irdi. Bu ḡātūn-ları-dın tört oḡul toḡdı. Atları bu turur:¹⁴⁴² 15Sartaḡ, Tuḡan, Ebüken, Ular ḡaḡı. Bu tört oḡlan-ları-niij uruḡın her birin 16başḡa başḡa şerḡ berildi. **Evvel Batu oḡlı¹⁴⁴³ Sartaḡ.** 17Batuniij uluḡ ḡātūnı-dın toḡup irdi. Bu Sartaḡ-niij ḡiç oḡlı yoḡ irdi. **İkinçi Batuniij oḡlı¹⁴⁴⁴ Tuḡan. [46b]** 18Bu Tuḡan-niij biş oḡlı bar irdi. Mundaḡ tertib üze: Tarbu, Möijke Temür, 2Tuda Möijke, Toḡtunḡa, Ögeçi. Ayturlar kim bu oḡlan-lardın başḡa taḡı 3oḡlı bar irdi tip. Atı ma‘lūm irmes. Tafşil bu biş oḡlını¹⁴⁴⁵ yazduḡ.¹⁴⁴⁶ **Evvel Tuḡanniij 4oḡlı¹⁴⁴⁷ Tarbu.** Bu Tarbuniij ḡātūn-ları, ḡumaları bar irdi, ammā atları mal‘ūm irmes. 5Tarbuniij iki oḡlı bar irdi. Atları bu¹⁴⁴⁸ turur:

Tula Buḡa	Küncek
6aniij oḡlı ma‘lūm irmes.	6aniij bir oḡlı bar irdi, atı ¹⁴⁴⁹ Yüz Buḡa.

7**İkinçi oḡlı Tuḡanniij¹⁴⁵⁰ Möijke Temür.** 8Bu Möijke Temürniij ḡātūn-ları, ḡumaları bar irdi. Üç uluḡ ḡātūnı-niij at-ları 9ma‘lūm turur. Evvel ḡātūnı ḡavm-i ḡoijḡirat, Olcay ḡātūn irdi. İkinçi Sulḡān ḡātūn, ḡavm-i 10Uyşin irdi. Üçünçi ḡuti ḡātūn. Bu ḡātūn-lardın on oḡlı¹⁴⁵¹ bar irdi. Mundaḡ tafşil 11üze:

11Alḡuy	11Abaḡı ¹⁴⁵²	11Tüdegen	11Türkük
---------	-------------------------	-----------	----------

¹⁴³⁶ tāriḡ-niij: S. tāriḡi

¹⁴³⁷ şimāl tarafındaḡı ekşer köp vilāyet-lerni musaḡḡar ḡıldı: S. -

¹⁴³⁸ bahār: K. bahādur

¹⁴³⁹ vilāyet-ler: S. vilāyet-ler açtı

¹⁴⁴⁰ uruḡı: K. uruḡ

¹⁴⁴¹ bar: S. -

¹⁴⁴² atları bu turur: K. -

¹⁴⁴³ evvel Batu oḡlı: S. Batuniij evvel oḡlı

¹⁴⁴⁴ ikinçi Batuniij oḡlı: S. Batuniij ikinçi oḡlı

¹⁴⁴⁵ oḡlını: K. oḡlın

¹⁴⁴⁶ yazduḡ: K. yazduḡ

¹⁴⁴⁷ evvel Tuḡanniij oḡlı: S. Tuḡanniij evvel oḡlı

¹⁴⁴⁸ bu: S. bular

¹⁴⁴⁹ atı: K. -

¹⁴⁵⁰ ikinçi oḡlı Tuḡanniij: S. Tuḡanniij ikinçi oḡlı

¹⁴⁵¹ oḡlı: S. oḡul

¹⁴⁵² Abaḡı: K. Asaḡı

12Olçay hātün- 13dın toğup irdi.	{ ¹² Kutu hātündın ¹³ toğup irdi.}	12Sultān hātündın 13toğup irdi.	12Kutu hātündın 13toğup irdi.
-------------------------------------	---	------------------------------------	-------------------------------------

11Toğtay. 12Olçay hātündın tuğup¹⁴⁵³ irdi. Möijkü hān-niij kıızı irdi, Salçıday gürgenniij hātünü Kelmiş ağanıij siijli-si irdi.¹⁴⁵⁴ Bu zamān Coçı hān-niij ulusın-da pādşāh Toğtay irdi.¹⁴⁵⁵ Anıij hātünü bar irdi.¹⁴⁵⁶ 16Biriniij atı Altı Buluğan hātün, 17ikinçi-si-niij atı Tökülçe hātün, kavm-i 18Koişkırat irdiler.¹⁴⁵⁷ Bulardın üç oğlu¹⁴⁵⁸ 19bar irdi. Mundağ tafşil üze. Atları 20bu turur: Yapaş, İksar, Tükel Buğa,

14Saray Buğa. 15Mulay-qaş. 16Anıij bir¹⁴⁵⁹ oğlu bar irdi. Atı Ulus Buğa.¹⁴⁶⁰ 17Kıdan. Anıij oğlu bar irdi, Atı Küijes.¹⁴⁶¹ 18Kuduğan Tuğrıça, kim anıij oğlu Özbik hān. Özbik¹⁴⁶² oğlu Cānı-bik hān. Tuğan oğlu Möijke Temürniij on oğlınıij nesli tamām boldı. [47a] 1Üçünçi oğlu Tuğan-niij Tuda Möijkü. 2Bu Tuda Möijküniij iki hātünü bar irdi. Uluğı-niij¹⁴⁶³ atı Artqaş hātün, kavm-i Koişkırat irdi. İkinçi-si-3niij atı Tura atlıg hātün, kavm-i Alçi Tatar irdi. Anlardın üç oğul toğdı. Mundağ tafşil üze:

4Özmöijkü	4Çeçketü	Tubtay
5Artqaş hātün-dın ¹⁴⁶⁴ 6toğup irdi. Anıij 7bir oğlu bar irdi 8Hıtāy Çuq atlıg.	5Tura atlıg hātündın 6toğup irdi.	

4Törtünçi oğlu Tuğan-niij Toktunğa sve bu Toktunğanıij hātünü-niij¹⁴⁶⁵ at-ları ma'lüm irmes. 6İki oğlu bar irdi. Mundağ tertib¹⁴⁶⁶ üze: 7Babuç, Tükel Buğa. 8Bişinçi oğlu Tuğan-niij Ükeçi. 9Bu Ükeçi-niij oğlu yok irdi. 10Üçünçi oğlu Batunıij¹⁴⁶⁷ Ebüken. Bu

¹⁴⁵³ tuğup: S. tuğmiş

¹⁴⁵⁴ Möijkü hān-niij kıızı irdi, Salçıday gürgenniij hātünü Kelmiş ağanıij siijli-si irdi: S. Kelmiş ağanıij kıızı irdi. Möijkü hān-niij hātünü Salçıday gürgenniij siijli-si irdi; K. Kelmiş ağanıij¹⁴⁵⁴ 13kıızı irdi.

Çiijgiz hān-niij 14hātünü Salçıday gürgenniij 15siijli-si irdi.

¹⁴⁵⁵ Bu zamān Coçı hān-niij ulusın-da pādşāh Toğtay irdi: K. Bu zamān Coçı

¹⁴⁵⁶ Anıij hātünü bar irdi: K. -

¹⁴⁵⁷ irdiler: K. irdi

¹⁴⁵⁸ oğlu: S. oğul

¹⁴⁵⁹ bir: K. -

¹⁴⁶⁰ Ulus Buğa: K. Ulus

¹⁴⁶¹ Küijes: K. Ulus Buğa

¹⁴⁶² Özbik: K. -

¹⁴⁶³ uluğı-niij: K. uluğ-niij

¹⁴⁶⁴ hātün-dın: K. hātün

¹⁴⁶⁵ hātünü-niij: S. hātünü

¹⁴⁶⁶ tertib: S. tafşil

¹⁴⁶⁷ üçünçi oğlu Batunıij: S. Batunıij üçünçi oğlu

Ebüken-niij hātün-ları, qumaları bisyār¹⁴⁶⁸ köp 11irdi. Ammā yeti oğlu bar irdi. Mundağ tafşil ve tertib¹⁴⁶⁹ üze: Barağ, Bulat¹⁴⁷⁰ ve 12Tuğuç, Dağdağa, Aħmed, Sabir, Doijuz. **Törtünçi oğlu Batunij Ulakçı**¹⁴⁷¹. 13Bu¹⁴⁷² Ulakçı-niij hātün-ları ma‘lüm irmes,¹⁴⁷³ oğlu yoğ irdi. Coçı hān-niij ikinçi oğlu 14Batunij uruğ nesli tamām boldı ve Allahü'l-müste‘ān. **Coçı hān-niij üçünçi 15oğlu Bilir İrden Berke**. Bu Berkeniij hiç oğlu yoğ irdi. Munuij hikāyet-leri 16Hülagü hān-da, Abağa <hā>n-da, öije yerlerde kilür. İnşā'allahü Ta‘ālā. **Törtünçi oğlu Coçı hān-17niij**¹⁴⁷⁴ **Berkeçar** ve¹⁴⁷⁵ bu Berkeçarniij hātünları, qumaları bar irdi, ammā iki oğlu bar irdi. 18Mundağ tertib¹⁴⁷⁶ üze.

18Evvel Kökçü.	18İkinçi-si Yosun Buğa
19Bu Kökçüniij tört oğlu bar irdi. 20At-ları bu turur. Ençil Temür, Yılkıçı, Duğday, ¹⁴⁷⁷ Toğ Temür.	19Bu Yosun Buğaniij bir oğlu bar irdi. Atı Saray Buğa.

[47b] 1Törtünçi oğlu Coçı hān-niij Berkeçarniij¹⁴⁷⁸ uruğı tamām boldı. **Bişinçi oğlu Coçı 2hān-niij**¹⁴⁷⁹ **Şiyban**. Bu Şiyban-niij¹⁴⁸⁰ havātini,¹⁴⁸¹ quma-sı bisyār¹⁴⁸² köp irdi. Ammā on iki oğlu 3bar irdi. At-ları mundağ tafşil üze: Baynal, Bahādür, Qadağ, Balag, 4Çerik, Mergen, Qurtğa, Ayaçı, Sayılğan, Bayançar, Macar, Qoyçı.¹⁴⁸³ 5Bu on iki oğul-niij oğlan-ların, neberelerin, uruğın ‘alā-hideğa digeç tafsil kılındı. 6**Evvel Şiyban-niij oğlu Baynal**.¹⁴⁸⁴ 7Bu Baynal-niij oğlu bar irdi. Mundağ tertib üze. At-ları

¹⁴⁶⁸ bisyār: S. -

¹⁴⁶⁹ tafşil ve tertib: S. tafşil

¹⁴⁷⁰ Bulat: K. Bulard

¹⁴⁷¹ törtünçi oğlu Batunij Ulakçı: S. Batunij törtünçi oğlu

¹⁴⁷² bu: S. -

¹⁴⁷³ irmes: S. -

¹⁴⁷⁴ törtünçi oğlu Coçı hān-niij: S. Coçı hān-niij törtünçi oğlu

¹⁴⁷⁵ ve: S. -

¹⁴⁷⁶ tertib: S. tafşil

¹⁴⁷⁷ Duğday: S. Duğtay

¹⁴⁷⁸ Berkeçarniij: K. Berkeçar aniij

¹⁴⁷⁹ bişinçi oğlu Coçı hān-niij: S. Coçı hān-niij bişinçi oğlu

¹⁴⁸⁰ Şiyban-niij: S. Şiyban

¹⁴⁸¹ havātini: S. hātünı; K. havātini

¹⁴⁸² bisyār: S. -

¹⁴⁸³ Baynal, Bahādür, Qadağ, Balag, 4Çerik, Mergen, Qurtğa, Ayaçı, Sayılğan, Bayançar, Macar, Qoyçı: S. Baynal, Ayaçı, Sabılğan, Bayançar, Macar, Qoyınçı Bahādür, Qadağ, Balagan, Çerik, Mergen, Qurtğa

¹⁴⁸⁴ evvel Şiyban-niij oğlu Baynal: S. Şiyban-niij evvel oğlu

bu turur. Aylak Temür, Bik Temür, Biş Buqa.¹⁴⁸⁵ **İkinci Şiyban-nij oğlu Bahādur.**¹⁴⁸⁶ Bu Bahādurnij iki oğlu bar irdi. Mundağ tertib üze: **9** Kutluğ Buqa. Anij oğlanları ma'lüm irmes. Coçı Buqa. Bu Coçı Buqanij dört oğlu bar irdi. At-ları bu turur. **10** Bavaqul, Bik Temür, Bayaiçar, Yuysun Buqa. **Üçünçü oğlu Şiybannij**¹⁴⁸⁷ **11** **Qadaq** ve bu Qadaq-nij bir oğlu bar irdi, atı Tula Buqa ve¹⁴⁸⁸ bu Tula Buqanij iki oğlu bar irdi. Uluğ-nij **12** atı Maijkutay, kiçik-nij atı Tümen Temür¹⁴⁸⁹ ve Tümen Temürnij oğlu bar irdi, atı Üçken **13** atlıg.¹⁴⁹⁰ **Törtünçü oğlu Şiyban-nij**¹⁴⁹¹ **Balağan** ve bu Balağan-nij üç oğlu bar irdi. Mundağ **14** tertib üze.¹⁴⁹² Atları bu turur. Töri, Tügen, Toqday ve bu Toqday-nı Mürtedd **15** Toqday ve Teme Toqtay tip aytur irdiler ve kışlak[1] anij Terek suvı tapa irdi, müddet-i **16** Derbendke digeç. Tā leşker başlığı karavul irdi ve bu Toqday-nij üç oğlu bar irdi. Mundağ tafşil kılındı. **17** Bakırça, Küncek, Çavқан. **Bişinçü oğlu Şiyban-nij**¹⁴⁹³ **Çerik** ve bu Çerik-nij bir oğlu [48a] **1** bar irdi. Atı Toq Temür. **Altınçü oğlu Şiyban-nij**¹⁴⁹⁴ **Mergen** ve bu Mergen-nij iki oğlu bar **2** irdi. Mundağ tafşil kılındı.¹⁴⁹⁵ Toqa Temür, İl Buqa. **Yetinçü oğlu Şiyban-nij**¹⁴⁹⁶ **Qurtqa**. **3** Bu Qurtqanij bir oğlu bar irdi, atı Kines atlıg.¹⁴⁹⁷ **Sekizinçü oğlu Şiyban-nij**¹⁴⁹⁸ **Ayaçı**. **4** Bu Ayaçı-nij bir oğlu bar irdi, Uçqur atlıg. **Toquzunçü oğlu Şiyban-nij**¹⁴⁹⁹ **Sabilқан**. **5** Bu Sabilқан-nij bir oğlu bar irdi, Kutluğ Temür atlıg ve¹⁵⁰⁰ bu Kutluğ Temürnij yeti oğlu bar irdi. **6** Mundağ tafşil ve tertib üze: Buraltay, Bik Temür, Buralgı, Otman, Satbaq,¹⁵⁰¹ **7** Yesü Buqa, Temür Bay.¹⁵⁰² **Onunçü oğlu Şiyban-**

¹⁴⁸⁵ Bu Baynal-nij oğlu bar irdi. Mundağ tertib üze. At-ları bu turur. Aylak Temür, Bik Temür, Biş

Buqa: S. -

¹⁴⁸⁶ İkinci Şiyban-nij oğlu Bahādur: S. Bahādur

¹⁴⁸⁷ üçünçü oğlu Şiybannij: S. Şiyban üçünçü oğlu

¹⁴⁸⁸ ve: S. -

¹⁴⁸⁹ uluğ-nij atı Maijkutay, kiçik-nij atı Tümen Temür: S. Maijkutay, Tümen Temür

¹⁴⁹⁰ atlıg: S. -

¹⁴⁹¹ törtünçü oğlu Şiyban-nij: S. Şiyban-nij törtünçü oğlu

¹⁴⁹² mundağ tertib üze: S. -

¹⁴⁹³ bişinçü oğlu Şiyban-nij: S. Şiyban-nij bişinçü oğlu

¹⁴⁹⁴ altınçü oğlu Şiyban-nij: S. Şiyban-nij altınçü oğlu

¹⁴⁹⁵ Mundağ tafşil kılındı: S. -

¹⁴⁹⁶ yetinçü oğlu Şiyban-nij: S. Şiyban-nij yetinçü oğlu

¹⁴⁹⁷ atlıg: S. -

¹⁴⁹⁸ sekizinçü oğlu Şiyban-nij: S. Şiyban-nij sekizinçü oğlu

¹⁴⁹⁹ toquzunçü oğlu Şiyban-nij: S. Şiyban-nij toquzunçü oğlu

¹⁵⁰⁰ ve: S. -

¹⁵⁰¹ Satbaq: K. Satban

¹⁵⁰² Temür Bay: K. Temür May

nij¹⁵⁰³ **Bayançar**. Bu Bayançarnij bir oğlu 8bar irdi, Ebüken Türken <atlıg> ve¹⁵⁰⁴ bu Ebüken Türken-nij bir oğlu bar irdi, Tuğan-çar atlıg. **9On birinçi Şiyban-nij**¹⁵⁰⁵ **oğlu Macar**. Bu Macarnij bir oğlu bar irdi, Turcı atlıg. **On ikinçi** **10Şiyban-nij**¹⁵⁰⁶ **oğlu Koyınçı**. Bu Koyınçı-nij hiç oğlu yok irdi. Coçı hân-nij bişinçi oğlu **11Şiyban** uruğı tamām boldı. **Coçı hân-nij altınçı oğlu Taijķut**. Bu Taijķut-**12nij** iki oğlu bar irdi. Mundağ tafşil kılındı. Sübektay, Toķuz. Bu iki oğul-nij uruğı **13ma'lüm** mundağ müceb turur, tafşil boldı. **Evvel oğlu Taijķut-nij**¹⁵⁰⁷ **Sübektay**. **14Bu**¹⁵⁰⁸ Sübektay-nij iki oğlu bar irdi. Mundağ tertib üze: Macar. **15Anij** bir oğlu bar irdi, atı Kürük. Kiçik Koyınçı.

16Anij dört oğlu bar irdi. 17Mundağ tertib üze: Buraçar, Küç Temür, Aştan, Duratu.	16İkinçi Taijķut-nij ¹⁵⁰⁹ oğlu Toķuz . Bu Toķuznij üç oğlu bar irdi. 17Mundağ tertib üze:
--	---

[48b] **1Kalmime**, Arıslan, Buralgı. Coçı hân-nij altınçı oğlu Taijķut irdi, anij¹⁵¹⁰ **2uruğı** tamām boldı. **Coçı hännij yetinçi oğlu Bural**. Bu Bural-nij iki oğlu bar irdi. **3At-ları** bu turur.¹⁵¹¹ Uluğı-nij atı Tatar, ikinçi-si-nij atı Manaķ Keder.¹⁵¹² Bu iki oğul-nij uruğın mundağ **4tafşil** kılındı. **Evvel oğlu Bural-nij**¹⁵¹³ **Tatar** ve bu Tatarnij bir oğlu bar irdi, Noķay¹⁵¹⁴ atlıg **5ve** bu Noķay-nij¹⁵¹⁵ üç oğlu bar irdi. Mundağ tafşil üze: Cüke, Böke,¹⁵¹⁶ Töri. **6İkinçi oğlu Bural-nij**¹⁵¹⁷ **Manaķ Keder** ve bu Manaķ Kedernij toķuz oğlu bar irdi. Mundağ tafşil ü tertib¹⁵¹⁸ **7**üze:

7Tuķav ¹⁵¹⁹	7Bekdur	7Ebüken
8anij oğlu bar irdi,	8anij iki oğlu bar irdi:	8anij iki oğlu bar irdi:

¹⁵⁰³ onunçı oğlu Şiyban-nij: S. Şiyban-nij onunçı oğlu

¹⁵⁰⁴ ve: S. -

¹⁵⁰⁵ on birinçi Şiyban-nij: S. Şiyban-nij on birinçi

¹⁵⁰⁶ on ikinçi Şiyban-nij: S. Şiyban-nij on ikinçi

¹⁵⁰⁷ evvel oğlu Taijķut-nij: S. Taijķut-nij evvel oğlu

¹⁵⁰⁸ bu: S. -

¹⁵⁰⁹ ikinçi Taijķut-nij: S. Taijķut-nij ikinçi

¹⁵¹⁰ Taijķut irdi, anij: S. Taijķut-nij

¹⁵¹¹ at-ları bu turur: K. at-ları

¹⁵¹² Uluğı-nij atı Tatar, ikinçi-si-nij atı Manaķ Keder: K. Tatar, Manaķ Keder

¹⁵¹³ evvel oğlu Bural-nij: S. Bural-nij evvel oğlu

¹⁵¹⁴ Noķay: K. Toķay

¹⁵¹⁵ Noķay-nij: K. Toķay-nij

¹⁵¹⁶ Böke: S. Yüke

¹⁵¹⁷ ikinçi oğlu Bural-nij: S. Bural-nij ikinçi oğlu

¹⁵¹⁸ ü tertib :S. -

¹⁵¹⁹ Tuķav: S. Tuķar

9atı ¹⁵²⁰ Ögerdi Buqa.	9Tüdegen, Toqlubay.	9Toquç, Aḥmed.
10Özbek	10Sasıq	10Urus
11aniij oğlu yoq irdi	11aniij bir oğlu bar irdi, 12Basar atlıg.	11aniij oğlu yoq irdi.
13Uruij Kurtqa	13Toqluca	13İlbasmış
14oniij oğlu yoq irdi. ¹⁵²¹		14aniij hem oğlu yoq irdi.

15Coçı ḥān-niij yetinçi oğlu irdi Bural, aniij¹⁵²² uruğı tamām boldı. **Coçı ḥān-niij sekizinçi 16oğlu Çılavkun.** Bu Çılavkun-niij oğlu yoq irdi. **Toquzunçı Coçı ḥān-niij oğlu¹⁵²³ Suijkur.** 17Bu Suijkurniij üç oğlu bar irdi. Anlarniij at-ları, oğlu-niij oğlan-ları-niij at-ları 18mundağ müceb bile tafşil kılındı. **Evvel oğlu Yesü Buqa.** Aniij biş oğlu bar irdi. 19Mundağ at-ları¹⁵²⁴: Buralgı, Köbelek, Tüdegen, Tudaçu, Acinçi. **İkinçi oğlu Şerasun.** [49a] 1Aniij üç oğlu bar irdi. Mundağ tertib üze:

1Ḥ ^v ārezmi	1Caqtu,	2Bayrām
2kavm-i Tatar Bulçin 3ḥātün anası. ¹⁵²⁵	2kavm-i Suldus Kutlıkan ḥātün 3anası. ¹⁵²⁶	3Kalda ve kuma anası. ¹⁵²⁷

2Üçünçi oğlu Macar. 3Aniij üç oğlu bar irdi. Mundağ tertib üze kılındı.¹⁵²⁸ Urusaq, Bayan, Baykur. 4Coçı ḥān-niij toquzunçı oğlu Suijkur irdi, aniij¹⁵²⁹ uruğı tamām boldı. **Coçı ḥān-niij onunçı 5oğlu Çimbay** ve bu Çimbay-niij ḥātünü, kumaları bisyār köp¹⁵³⁰ irdi, ammā iki oğlu bar irdi. 6At-ları bu turur: Handu, Tudavur. Anlarniij oğlan-ları<n>, uruğı<n> mundağ tafşil kılındı. 7**Evvel oğlu Çimbay-niij Handu.** 8Bu Handuniij bir oğlu bar irdi, Yekü atlıg¹⁵³¹ ve bu Yeküniij üç oğlu bar irdi. Mundağ tafşil <ve> tertib üze: 9Calayir Tā Kündelen, Manqutay, Taqaçu ve bu Yekü Çimbay ölgendin soij 10iki yıl pādşahlıq kıldı. Andın soij Toqtay olturdu. **İkinçi oğlu Çimbay-**

¹⁵²⁰ atı: S. -

¹⁵²¹ oniij oğlu yoq irdi: S. -

¹⁵²² irdi Bural, aniij: S. Bural-niij

¹⁵²³ toquzunçı Coçı ḥān-niij: S. Coçı ḥān-niij toquzunçı

¹⁵²⁴ mundağ at-ları: S. at-ları mundağ

¹⁵²⁵ kavm-i Tatar Bulçin ḥātün anası: S. anası Bulçin ḥātün kavm-i Tatar

¹⁵²⁶ kavm-i Suldus Kutlıkan ḥātün anası: S. anası Kutlıkan ḥātün kavm-i Suldus

¹⁵²⁷ anası: S. irdi

¹⁵²⁸ kılındı: K. -

¹⁵²⁹ Suijkur irdi, aniij: S. Suijkurniij

¹⁵³⁰ köp: S. -

¹⁵³¹ atlıg: S. -

nij¹⁵³² **Tudavur.** ¹¹Bu Tudavurnij iki oğlu bar irdi. Mundağ tertib üze: At-ları bu turur.

¹² Macar	¹² Taryaçı
¹³ aniij üç oğlu bar irdi. Mundağ ¹⁵³³ tafşil kılındı. ¹⁴ Melik, H ^v āce, Kurtkaçu.	¹³ aniij oğlu yok irdi.

¹⁴Coçı hān-nij onuncı oğlu Çimbay irdi, aniij¹⁵³⁴ uruğı tamām¹⁵³⁵ boldı. Coçı hānnij on birinçi oğlu Muḥammed. Aniij uruğı ma'lūm irmes.¹⁵³⁶ ¹⁵Coçı hān-nij on birinçi¹⁵³⁷ oğlu Udur. Bu Udurnij¹⁵³⁸ bir oğlu bar irdi, Karaçar atlıg ve bu ¹⁶Karaçarnij biş oğlu bar irdi. Mundağ tafşil kılındı. **Evvel oğlu Karaçarnij Kurtka.**¹⁵³⁹ Bu Kurtkanıij anası ¹⁷İl Tutmuş hātūn irdi. Kavm-i Töles ve bu Kurtkanıij bir oğlu bar irdi, atı Upaşı.¹⁵⁴⁰ **İkinçi oğlu [49b] ¹Karaçarnij Tuzcı.**¹⁵⁴¹ Bu Tuzcı-nij bir oğlu bar irdi, Inandı atlıg. **Üçünçi Karaçarnij¹⁵⁴² oğlu ²Abışka.** Aniij oğlu yok irdi. **Törtünçi Karaçarnij oğlu Emken.**¹⁵⁴³ Bu Emken-nij oğlu yok irdi. **³Bişinçi Karaçarnij oğlu Tükel.**¹⁵⁴⁴ Coçı hān-nij on ikinçi¹⁵⁴⁵ oğlu irdi. Udurnij uruğı ⁴tamām boldı. **Coçı hān-nij on üçünçi oğlu¹⁵⁴⁶ Toğa Temür** ve bu Toğa Temür-nij dört oğlu bar irdi. ⁵Anlarnij at-ları ve nebereleriniij at-ları tafşil ve tertib üze kılındı.¹⁵⁴⁷ **Evvel Bay Temür.**¹⁵⁴⁸ Aniij üç ⁶oğlu bar irdi:¹⁵⁴⁹ Tuğancar Yılkıçı, Kökeçü, **İkinçi¹⁵⁵⁰ Bayan.** Aniij oğlu iki irdi.¹⁵⁵¹ Kazan, Dānişmend.

¹⁵³² ikinçi oğlu Çimbay-nij: S. Çimbay-nij ikinçi oğlu

¹⁵³³ mundağ: K. -

¹⁵³⁴ Çimbay irdi, aniij: S. Çimbay-nij

¹⁵³⁵ tamām: K. -

¹⁵³⁶ Coçı hānnij on birinçi oğlu Muḥammed. Aniij uruğı ma'lūm irmes: K. -

¹⁵³⁷ on birinçi: S. on ikinçi

¹⁵³⁸ Udurnij: S. Udur

¹⁵³⁹ evvel oğlu Karaçarnij Kurtka: S. Evvel Kurtka

¹⁵⁴⁰ Upaşı: S. Usaşı

¹⁵⁴¹ ikinçi oğlu Karaçarnij Tuzcı: S. ikinçi Tuzcı

¹⁵⁴² Karaçarnij: S. -

¹⁵⁴³ törtünçi Karaçarnij oğlu Emken: S. törtünçi Emken

¹⁵⁴⁴ bişinçi Karaçarnij oğlu Tükel: S. bişinçi Tükel

¹⁵⁴⁵ on ikinçi: K. on iki

¹⁵⁴⁶ Coçı hān-nij on üçünçi oğlu: K. on üçünçi hān-nij oğlu

¹⁵⁴⁷ Anlarnij at-ları ve nebereleriniij at-ları tafşil ve tertib üze kılındı: S. -

¹⁵⁴⁸ evvel Bay Temür: S. -

¹⁵⁴⁹ aniij üç oğlu bar irdi: S. -

¹⁵⁵⁰ ikinçi: S. -

¹⁵⁵¹ aniij oğlu iki irdi: K. andın iki oğul

7Üçünçi Uruij.		Törtünçi Kin Temür.	
8anij tört oğul irdi.		8anij iki oğlı bar irdi. ¹⁵⁵²	
9Açık. 10anij oğlı atı ¹⁵⁵³ 11Bahtiyâr.	9Azıklı. 10anij üç oğlı ¹⁵⁵⁴ : 11‘Âdil, Saquçı, Anbarçı.	9H ^v âce Kâra	9Abay. Bular-10nii oğlanları yoq irdi.
12Kâra kız. 13anij üç oğul irdi ¹⁵⁵⁵ : 14Yeijba, Kereyce, 15Şabaqu.	12Sarıca. 13anij bir oğul 14irdi, ¹⁵⁵⁶ atı Küçük.		

12Coçı hân-nii on törtünçi oğlı Siijküm¹³ve bu Siijküm-nii hiç oğlı yoq irdi. Coçı hân-14nii ança şol bābda tafşil kılınğan¹⁵⁵⁷ bu on tört 15oğlı-nii at-ların, oğlı-nii¹⁵⁵⁸ oğlan-larını barçasını¹⁵⁵⁹ bir bir¹⁵⁶⁰ 16mufaşşal bitidim. Tamām.¹⁵⁶¹ **Dāstān-ı Çagatay hân** 17bin Çiiğiz hân. Oğlan-ları, oğlı-nii oğlan-ları tā gāyet vaqt-ka¹⁵⁶² diğeç uruq bolup 18keçti-ler. Çagatay hân-nii altı oğlı bar irdi. Mundağ tafşil üze kılınıdı.¹⁵⁶³ At-ları bu turur.¹⁵⁶⁴

19Evvel ¹⁵⁶⁵	İkinçi	Üçünçi ¹⁵⁶⁶	Törtünçi ¹⁵⁶⁷	Bişinçi ¹⁵⁶⁸	Altınçi ¹⁵⁶⁹
20Muva Tügen	Muciye	Belkesi	Sarman	Yesün Möijke	Baydar

¹⁵⁵² anij iki oğlı bar irdi: S. anij iki oğul

¹⁵⁵³ atı: S. -

¹⁵⁵⁴ oğlı: S. oğul

¹⁵⁵⁵ irdi: S. -

¹⁵⁵⁶ irdi: S. -

¹⁵⁵⁷ ança şol bābda tafşil kılınğan: S. -

¹⁵⁵⁸ oğlı-nii: S. oğlı

¹⁵⁵⁹ barçasını: K. barçasın

¹⁵⁶⁰ bir bir: K. -

¹⁵⁶¹ tamām: K. -

¹⁵⁶² tā gāyet vaqt-ka: K. tā gāyet-ka

¹⁵⁶³ mundağ tafşil üze kılınıdı: S. -

¹⁵⁶⁴ at-ları bu turur: K. at-ları

¹⁵⁶⁵ evvel: S. -

¹⁵⁶⁶ üçünçi: S. -

¹⁵⁶⁷ törtünçi: S. -

¹⁵⁶⁸ bişinçi: S. -

¹⁵⁶⁹ altınçi: S. -

[50a] ve¹⁵⁷⁰ 1şerh-i tafsil bu altı oğul-nij uruğı ma'lüm be-müceb turur. Bir bir cüdā cüdā qalemde kildi. 2Evvel Çağatay hān-nij oğlu¹⁵⁷¹ Muva Tügen. 3Bu Muva Tügen Yesulun hātūndın tuğup irdi. Anij tört oğlu bar irdi. Mundağ tertib 4üze: Bayçu, Böri, Yesün Tuva, Kara Hūlagü. 5Bu tört oğul-nij¹⁵⁷² oğlan-ların, neberelerin¹⁵⁷³ mundağ mücebde her birisin 'alā-hide¹⁵⁷⁴ mufaşşal kılındı. 6Evvel oğlu Muva Tügen-nij¹⁵⁷⁵ Bayçu 7ve bu Bayçuniij oğlu bar irdi Tudan atlığ ve bu Tudan-nij¹⁵⁷⁶ oğlu Buçi atlığ ve Buçi-nij¹⁵⁷⁷ oğlu 8'Abdullāh atlığ. İkinçi oğlu Muva Tügen-nij¹⁵⁷⁸ Böri 9ve bu Böri-nij biş oğlu bar irdi. Mundağ tafsil ve tertib üze kılındı.

10Kadağı Seçen		10Aḥmed	
11aniij tört oğlu bar irdi. Mundağ tertib üze:		aniij iki oğlu bar irdi:	
12Atalbaşur	12Toḡsur ¹⁵⁷⁹	12Basar ¹⁵⁸⁰	12Sati ¹⁵⁸¹
13aniij üç oğlu bar irdi: 14Temür, Uraday Tümen.	13aniij iki oğlu bar irdi: Zü'l-Ḳarneyn, 'Ali. ¹⁵⁸²	aniij ¹⁵⁸³ 13üç oğlu bar irdi: Habil Temür, 14Ḳabil Temür, Yulduz Temür.	
15Buḳa Temür ¹⁵⁸⁴	15Buḳa,		
16aniij iki oğlu bar irdi ¹⁵⁸⁵ : Örük Temür, Olcay.	16aniij oğlu yok. ¹⁵⁸⁶		
16Açıḳı,	16Ebüken	16Abışḳa	17Örük

¹⁵⁷⁰ ve: K. -

¹⁵⁷¹ evvel Çağatay hān-nij oğlu: S. Çağatay hān-nij evvel oğlu

¹⁵⁷² oğul-nij: S. oğul-nij her

¹⁵⁷³ neberelerin: K. -

¹⁵⁷⁴ her birisin 'alāhide: S. -

¹⁵⁷⁵ evvel oğlu Muva Tügen-nij: S. Muva Tügen-nij evvel oğlu

¹⁵⁷⁶ Tudan-nij: S. Tudan

¹⁵⁷⁷ Buçi-nij: S. Buçi

¹⁵⁷⁸ ikinçi oğlu Muva Tügen-nij: S. Muva Tügen-nij ekinçi oğlu

¹⁵⁷⁹ Toḡsur: S. Toḡu

¹⁵⁸⁰ Basar: S. Baba

¹⁵⁸¹ Sati: S. Saki

¹⁵⁸² Zü'l-Ḳarneyn, 'Ali: S. -

¹⁵⁸³ aniij: K. -

¹⁵⁸⁴ Buḳa Temür: S. -

¹⁵⁸⁵ aniij iki oğlu bar irdi: S. -

¹⁵⁸⁶ aniij oğlu yok: S. -

17aniij iki oğlu bar irdi: 18Rezşil, Türgen		17aniij bir oğlu bar irdi Öruk atlıg. ¹⁵⁸⁷	Öruk-niij 18iki oğlu bar irdi: 19Yol Buqa, Gazan ¹⁵⁸⁸
---	--	---	--

[50b] 1Üçünçi Muva Tügen-niij oğlu¹⁵⁸⁹ Yesün Tuva. 2Bu Yesün Tuvaniij üç oğlu bar irdi. Mundağ tafşil ü¹⁵⁹⁰ tertib üze:

3Mübsin	3Barağ	3Basar
4aniij iki oğlu bar irdi: 5Yaya, Öruk.	4aniij biş oğlu bar irdi: 5Toğatay, Arlavah, Büzme, Davasa, Bik Temür. ¹⁵⁹¹	6aniij oğlu Bilge Temür atlıg. ¹⁵⁹²

5Törtünçi oğlu Muva Tügen-6niij¹⁵⁹³ Qara Hülägü ve¹⁵⁹⁴ bu Qara Hülägüniij oğlu bar irdi, Mübäreksäh 7atlıg ve bu Mübäreksähniij biş oğlu bar irdi.¹⁵⁹⁵ Mundağ tafşil kılındı:

8Olçay Buqa 9aniij oğlu 10Qut-luğsäh atlıg irdi. ¹⁵⁹⁶	8Buralğı 9aniij oğlu ma'lüm 10irmes. ¹⁵⁹⁷	8Hurğudan	8Esen Bulad ¹⁵⁹⁸	8Qıdağ
--	--	-----------	-----------------------------	--------

10Qara Hülägü atası Muva Tügen-niij ornıga veliyyü'l-'ahd boldı.¹⁵⁹⁹

11Çağatay hân-niij ikinçi oğlu Muciye. 12Bu Muciyeniij anası kenizek irdi. Yesulun hâtün-niij ordusunda irdi. Ol kenizek-din 13tuğup irdi. Anıij on bir oğlu bar irdi. Mundağ tafşil kılındı.¹⁶⁰⁰

14Teskişi	14Teküder
15aniij oğlu Baydağan atlıg. Bu	15aniij üç oğlu bar irdi: 16'Ömer, aniij iki

¹⁵⁸⁷ atlıg: S. -

¹⁵⁸⁸ Öruk-niij iki oğlu bar irdi: Yol Buqa, Gazan: S. -

¹⁵⁸⁹ üçünçi Muva Tügen-niij oğlu: S. Muva Tügen-niij üçünçi oğlu

¹⁵⁹⁰ tafşil ü: S. -

¹⁵⁹¹ Bik Temür: S. Temür

¹⁵⁹² aniij oğlu Bilge Temür atlıg: S. aniij oğlu irdi Bilge Temür

¹⁵⁹³ törtünçi oğlu Muva Tügen-niij: S. Muva Tügen-niij törtünçi oğlu

¹⁵⁹⁴ ve: S. -

¹⁵⁹⁵ Mübäreksäh atlıg ve bu Mübäreksähniij biş oğlu bar irdi: S. -

¹⁵⁹⁶ irdi: K. -

¹⁵⁹⁷ aniij oğlu ma'lüm irmes: S. -

¹⁵⁹⁸ Esen Bulad: S. İsen Bulad

¹⁵⁹⁹ Qara Hülägü atası Muva Tügen-niij ornıga veliyyü'l-'ahd boldı: S. Atası Muva Tügen ornıga

Hülägü veliyyü'l-'ahd boldı.

¹⁶⁰⁰ mundağ tafşil kılındı: S. -

Baydağan-nij ¹⁶⁰¹ 16tört oğlu bar irdi: 17Tuğan, Olqutu, Torıq, biri-si ma'lüm irmes.	oğlu bar irdi: 18Temüder	
18Ahmed	19Çeçketü	
19Koyan	20anij iki oğlu bar irdi: 21Alçavba, Kuşmağ.	
20İsek 21anij iki oğlu 22bar irdi: Kıybuğa, Uladay.	20Tuğan,	20Bök Buğa

[51a] 1Çağatay hân-nij üçüncü oğlu Bilgesi. Törtüncü oğlu Çağatay hân-nij¹⁶⁰³ Sarman ve¹⁶⁰⁴ 2bu Sarman-nij¹⁶⁰⁵ iki oğlu bar irdi. Anlarnij at-ları: Kuşığı, Yeiji. 3Çağatay hân-nij bişinçü oğlu Yesü Möijke. Çağatay hân-nij altınçü oğlu Baydar 4ve bu Baydarnij oğlu bar irdi Alguy atlığ ve bu Alguy-nij üç oğlu bar irdi: Kaban, Çubi, 5Toğ Temür ve bu Toğ Temürnii iki oğlu bar irdi, İsen Büke, Ağruççı. Alguy oğlu Çubi-nij 6on biş oğlu bar irdi. At-ları bu turur: Toğta,¹⁶⁰⁶ Basar, Dököles, Ençil Buğa, 7Num Kulu, Buyutnaş, Aqbuğa, Sati, Kutanmış,¹⁶⁰⁷ Dāvud, Kembüdürçi, Çekin Temür, 8Çırguday, Miijtaş, Künçük Dürçi.¹⁶⁰⁸ Çağatay hân-nij nesli tamām boldı.¹⁶⁰⁹ 9Dāstān-ı Toluy hân bin Çiijgiz hân. 10Bu Toluy hân-nij on oğlu bar irdi ve hātūn-ları ve kumaları köp irdi. Anij uluğ 1hātūnı Siyur Koqtı biki irdi. Oij hân-nij¹⁶¹⁰ ağası Cakembükenniij kıızı irdi. Toluy hân-nij on 12oğlı{n} mundağ tafşil kılındı: evvel Möijke; ikinçü Çürike; üçüncü Kutuqtu; dörtüncü Kubilay; beşinçü Hülagü; altınçü Arıq Böke; 13yetinçü Böcek; sekizinçü Müge; toğuzunçü Yesüge Yatay; onunçü Sebükta. Bu on oğlan-ların atları¹⁶¹¹ yazıldı imdi. Anij 14oğlan-ların, neberelerin, uruğın

¹⁶⁰¹ Bu Baydağan-nij: S. anij

¹⁶⁰² İkü Temür: K. İk Temür

¹⁶⁰³ törtüncü oğlu Çağatay hân-nij: S. Çağatay hân-nij törtüncü oğlu

¹⁶⁰⁴ ve: K. -

¹⁶⁰⁵ Sarman-nij: S. Sarman

¹⁶⁰⁶ Toğta: Toğa

¹⁶⁰⁷ Kutanmış: K. Kutaymış

¹⁶⁰⁸ Künçük Dürçi: S. Küçük Dürçi

¹⁶⁰⁹ Çağatay hân-nij nesli tamām boldı: K. Tamām boldı Çağatay hân-nij nesli.

¹⁶¹⁰ Oij hân-nij: S. Oij hân

¹⁶¹¹ atları: K. -

mundak tafşil kılındı. **Evvel Toluy hân-niij oğlı**¹⁶¹² **Möijke**. ¹⁵Bu Möijke Siyür Qoqtı biki-din tuğdı. Neçe yıl-lar pādşahlıq hân-lıq biyledi.¹⁶¹³ Anij uruğın soij ¹⁶ayturmız. **İkinçi Toluy hân-niij oğlı**¹⁶¹⁴ **Çürike**. Bu Çürike yigit-likde öldi. Anij oğlı yođ irdi. **[51b] Üçünçi Toluy hân-niij oğlı**¹⁶¹⁵ **Qutuqtu**. Bu Qutuqtunij oğlı yođ irdi. Bir kıızı bar irdi¹⁶¹⁶ Kelmiş ²aqa <atlığ>, qavm-i Qonqırat Salcıday gürgen-ge berdi. **Törtünçi Toluy hân-niij oğlı**¹⁶¹⁷ **Qubilay hân**. ³Bu Qubilay hân Siyür Qoqtı biki-din tuğup irdi. Ol hem pādşahlıq biyledi. Anij oğlan-ların ⁴soij ayđay-mız. **Beşinçi Toluy hân-niij oğlı Hülagü hân**.¹⁶¹⁸ Ol hem Siyür Qoqtı biki-din ⁵tuđup irdi. İrân-zemin-de pādşahlıq kıldı. Uluđ pādşāh¹⁶¹⁹ şāhib-qırān irdi ⁶ol vilāyet-lerde. Barça memleketlerni ol baqturđı İrân-zemin cānib¹⁶²⁰ tapa. Anij uruğın hem¹⁶²¹ ⁷soij ayđay-mız. **Altınçı oğlı Toluy hân-niij**¹⁶²² **Arıq Böke**. Bu hem uluđ hātūndın tuğup ⁸irdi. Anij biş oğlı bar irdi. Mundak tafşil kılındı.

⁸ Evvel Yubuqur	⁸ İkinçi ¹⁶²³ Mülk Temür
⁹ anij biş oğlı bar irdi: ¹⁰ Hulacu, Altı Toqa, Olca, Temür, Urla.	⁹ anij altı oğlı bar irdi. ¹⁰ Mesek-қан, Açıqı, Yesün Tuva, ¹¹ Bahār Bata, Oyırday, Maḥmūd.

⁹ Üçünçi ¹⁶²⁴ Qutuqu	⁹ Törtünçi ¹⁶²⁵ Tamaçı	<Bişinçi> ⁹ Nair Buqa
	¹⁰ Anij ¹⁶²⁶ iki oğlı bar ¹¹ irdi: Bayan, Bacin.	¹⁰ anij biş ođlı bar irdi: ¹¹ Şiškāh, Bayan, Ebügen, Ura Temür, Qurtqa.

¹⁰Yetinçi Toluy hân-niij ođlı¹⁶²⁷ Böcek. Bu Böcek-niij ¹¹hātūnı ve¹⁶²⁸ ¹²qumaları bişyār¹⁶²⁹ köp irdi. Bu hātūn-¹²larıdın¹⁶³⁰ bir ođul tuđdı. Atası ornuda ol¹⁶³¹ ¹³irdi. Atı

¹⁶¹² evvel Toluy hân-niij oğlı: S. Toluy hân-niij evvel oğlı

¹⁶¹³ pādşahlıq hân-lıq biyledi: K. pādşahlıq kıldı

¹⁶¹⁴ ikinçi Toluy hân-niij oğlı Çürike: S. Toluy hân-niij ikinçi oğlı Çürike

¹⁶¹⁵ üçünçi Toluy hân-niij oğlı: S. Toluy hân-niij üçünçi oğlı

¹⁶¹⁶ bar irdi: K. -

¹⁶¹⁷ törtünçi Toluy hân-niij oğlı: S. Toluy hân-niij törtünçi oğlı

¹⁶¹⁸ Beşinçi Toluy hân-niij oğlı Hülagü hân: S. Toluy hân-niij beşinçi oğlı Hülagü

¹⁶¹⁹ pādşāh: K. pādşahlıq

¹⁶²⁰ cānib: S. çaptı

¹⁶²¹ hem: K. -

¹⁶²² altınçı oğlı Toluy hân-niij: S. Toluy hân-niij altınçı oğlı

¹⁶²³ ikinçi: K. -

¹⁶²⁴ üçünçi: K. -

¹⁶²⁵ törtünçi: K. -

¹⁶²⁶ anij: S. Tamaçı-niij

Sebeksar tip¹⁶³² aytur irdiler. Ol cihet-din anij yüz oğlu bar irdi. Anij 14oğlan-ları Temür hân-nij katında¹⁶³³ irdi. At-ları ma'lüm irmes. Ba'zı-sı-nij¹⁶³⁴ at-ları bu turur.

15Şayin Buğa	15Çavtu	15Tekşi	15Tübsiz
16anij iki oğlu bar 17irdi: Dānişmend, Aylavudar	16anij bir ¹⁶³⁵ oğlu bar irdi, 17atı ¹⁶³⁶ Töre Temür.	16anij oğlu yok irdi ¹⁶³⁷ .	15anij dört oğlu bar irdi: 16Baltaçar, Savut, Bek- tay, Buralğı.

18Sekizinçi Toluy hân-nij oğlu¹⁶³⁸ Müge. Bu Mügenij üç oğlu bar irdi. Mundağ yazıldı. 19Çaijtum, 20anij¹⁶³⁹ iki oğlu bar irdi: Ğazan, Hıtay. Ebügen, Bulad. [52a]
1Toğuzunçı Toluy hân-nij oğlu¹⁶⁴⁰ Süyüktay. 2Bu Süyüktay-nij oğlu Toğ-Temür ve¹⁶⁴¹ bu Toğ-Temür 'azim¹⁶⁴² bahādūr irdi, atkı-çıl mergen irdi. 3Onunçı Toluy hân-nij oğlu Süyüktay.¹⁶⁴³ Toluy hân-nij on oğlı-nın nesli uruğı¹⁶⁴⁴ 4tamām boldı. **Dāstān-ı Güyük hân bin Ögetey hân.**

Töreküz şhātūn-dın tuğup irdi. Ögetey-nij¹⁶⁴⁵ uluğ oğlu irdi. Güyük hân-nij hātūn-ları, kumaları 6bisyār köp¹⁶⁴⁶ bar irdi.¹⁶⁴⁷ Barça hātūnlarıdın¹⁶⁴⁸ uluğı¹⁶⁴⁹ Oğul Qamış atlığ irdi ve¹⁶⁵⁰ Güyük 7hân-nij üç oğlu bar irdi. Uluğı-nij atı H'vāce Oğul atlığ, ikinçi-si-nij atı 8Naquy atlığ.¹⁶⁵¹ Bu iki-si Oğul Qamış hātūndın tuğup irdi ve bu

¹⁶²⁷ yetinçi Toluy hân-nij oğlu: S. Toluy hân-nij yetinçi oğlu

¹⁶²⁸ hātūnı ve: S. ve hātūnı ve

¹⁶²⁹ bisyār: K. -

¹⁶³⁰ hātūn-larıdın: K. hātūn-ların

¹⁶³¹ ol: K. -

¹⁶³² tip: S. dip

¹⁶³³ katında: S. qaşında

¹⁶³⁴ ba'zı-sı-nij: S. ba'zısı

¹⁶³⁵ bir: S. -

¹⁶³⁶ atı: S. -

¹⁶³⁷ irdi: S. -

¹⁶³⁸ sekizinçi Toluy hân-nij oğlu: S. Toluy hân-nij sekizinçi oğlu

¹⁶³⁹ anij :S. Çantum-nij

¹⁶⁴⁰ toğuzunçı Toluy hân-nij oğlu: S. Toluy hân-nij toğuzunçı oğlu

¹⁶⁴¹ ve: S. -

¹⁶⁴² 'azim: K. 'azm

¹⁶⁴³ Onunçı Toluy hân-nij oğlu Süyüktay: S. Onunçı oğlu Toluy Süyüktay

¹⁶⁴⁴ uruğı: S. -

¹⁶⁴⁵ Ögetey-nij: S. Ögetey hân-nij

¹⁶⁴⁶ köp: K. -

¹⁶⁴⁷ bar irdi: S. -

¹⁶⁴⁸ hātūnlarıdın: S. hātūnlardın

¹⁶⁴⁹ uluğı: K. uluğ

¹⁶⁵⁰ ve: S. -

¹⁶⁵¹ Uluğı-nij atı H'vāce Oğul atlığ, ikinçi-si-nij atı 8Naquy atlığ: S. Biri H'vāce Oğul ve biri Naquy

Naqıy-nıj¹⁶⁵² oğlu 9Cabat atlıg irdi. Üçünçi-si-nıj atı¹⁶⁵³ Huqu atlıg irdi ve bu Huqu¹⁶⁵⁴ kumadın tuğup irdi ve¹⁶⁵⁵ 10bu Huqunıj oğlu Tökme atlıg irdi ve bu¹⁶⁵⁶ Tökmenıj oğlu bar irdi,¹⁶⁵⁷ atı hem Tökme atlıg irdi¹⁶⁵⁸ 11ve¹⁶⁵⁹ H^vace Oğul-nıj oğlan-ları<nıj> ma'lüm irmes atları.¹⁶⁶⁰ Güyük hân-nıj nesli tamâm boldı.¹⁶⁶¹ 12**Dâstân-ı Möijke hân bin Toluy hân bin Çiijiz hân.** 13Möijke hân Toluy hân-nıj uluğ oğlu irdi. Siyür Qoqtı biki-din tuğup irdi, 14Cakembükeniij kıızı.¹⁶⁶² Möijke hân-nıj hâtün-ları bisyâr köp¹⁶⁶³ irdi. Barçadın uluğ hâtünü 15Kutuqtu hâtün irdi. Qavm-i İgeres Boto gürgen-nıj¹⁶⁶⁴ oğlu Ulday anıj kıızı irdi ve bu hâtündın 16iki oğul tuğdı. Uluğı-nıj atı Baltu, ikinçi-si-nıj atı Uruıjtaş turur¹⁶⁶⁵ ve¹⁶⁶⁶ bu Uruıjtaş-17nıj iki oğlu bar irdi. Uluğı Sarman, kiçiki Numağan ve bu uluğı hâtünü-dın¹⁶⁶⁷ bir kıızı bar irdi [52b] 1Bayalun atlıg. Bu Bayalun-nı Cavqurçin-nıj oğlu-ğa berdi. İkinçi uluğ hâtünü bar irdi, 2atı Uqul Tutmış atlıg. Qavm-i Oyrat irdi ve bu hâtündın oğlu yoq irdi, iki kıızı 3bar irdi. Uluğı-nıj atı Şirin, kiçiki-nıj atı Pıçqa ve Şirin-ni¹⁶⁶⁸ Taycu gürgen-nıj oğlu-ğa 4berdi. Şirin ölgen¹⁶⁶⁹ soij Pıçkanı berdi ve taqı iki yaqşı kuması bar irdi. Biri-si-5nıj atı¹⁶⁷⁰ Babavçin atlıg, qavm-i Baryat irdi. Andın bir oğul tuğdı, Şirki atlıg ve¹⁶⁷¹ bu 6Şirki-<nıj> iki oğlu bar irdi. Evvel Töre Temür, <ikinci-si> Tuğan Temür ve Tuğan Temürnıj oğlu bar 7irdi, Ulus Buqa atlıg. İkinçi kuması-nıj atı Üküyti atlıg ve¹⁶⁷² İlcigin süijekli irdi. 8Bu kumadın bir oğlu bar irdi, Asutay atlıg ve bu Asutay-nıj dört oğlu bar irdi. 9Mundağ at-ları: Olcay, Hulacu, Hantum, Olca Buqa. Möijke

¹⁶⁵² Naqıy-nıj: S. Naqıy

¹⁶⁵³ üçünçi-si-nıj atı: K. ve biri

¹⁶⁵⁴ Huqu: K. Hu<qu>

¹⁶⁵⁵ ve: K. -

¹⁶⁵⁶ ve bu: K. -

¹⁶⁵⁷ bar irdi: S. -

¹⁶⁵⁸ irdi: K. -

¹⁶⁵⁹ ve: S. -

¹⁶⁶⁰ atları: K. -

¹⁶⁶¹ boldı: S. -

¹⁶⁶² Cakembükeniij kıızı: S. -

¹⁶⁶³ köp: S. -

¹⁶⁶⁴ gürgen-nıj: S. gürgen

¹⁶⁶⁵ Uluğı-nıj atı Baltu, ikinçi-si-nıj atı Uruıjtaş turur: S. Uluğı Baltu, kiçigi Uruıjtaş

¹⁶⁶⁶ ve: K. -

¹⁶⁶⁷ uluğı hâtünü-dın: S. uluğ hâtündın

¹⁶⁶⁸ Şirin-ni: K. Şirin

¹⁶⁶⁹ ölgen: S. ölmek-din

¹⁶⁷⁰ biri-si-nıj atı: S. biri-si

¹⁶⁷¹ ve: S. -

¹⁶⁷² ve: K. -

hân-niij uruğı 10 tamâm boldı. **Dâstân-ı Kubilay hân bin Toluy hân bin 11 Çiijiz hân.** Kubilay hân-niij hâtün-ları ve kumaları köp irdi. Barça hâtün-ları-dın 12 uluđı¹⁶⁷³ kavm-i Konqırat-niij pādşāhı Alçı noyan-niij kıızı irdi. Çabun hâtün Kubilay hândın 13 on iki ođul tuğurdı.¹⁶⁷⁴ At-ları mundađ¹⁶⁷⁵ tafşil kılındı. Evvel oğlı Kubilay hân-niij 14 Durçı. Bu Durçı Çabun hâtündın tuğup irdi. Anıij oğlı bar irdi, İnde atlığ. Ol 15 Aباka hândın yaşıka uluđ irdi. Dā'imā ma'lūl, rencūr irdi ve mundağ 'illet bilen öldi. **16 İkinci oğlı Kubilay hân-niij Çim-kim.** 17 Aşl¹⁶⁷⁶ anıij atı Çim irdi. Munuij uluđ hâtünü Tayhuy atlığ irdi ve ba'zı-lar ayturlar munuij **[53a]** 1 hem anası Çabun hâtün turur. Tay-huy anıij bu¹⁶⁷⁷ ikinci atı turur ve¹⁶⁷⁸ ma'nā-yı Tay-huy hân anası 2 timek bolur ve¹⁶⁷⁹ bu Çim-kim yigit-likde öldi. Andın üç ođul qaldı.¹⁶⁸⁰ Mundađ tafşil üze:

3 Evvel Kembele	3 İkinci ¹⁶⁸¹ Terme Bala	3 Üçünçü ¹⁶⁸² Temür hân
4 anıij üç oğlı bar irdi mundağ: ¹⁶⁸³ 5 Yüsün Temür, ¹⁶⁸⁴ Çuijsay, Delkin Buqa.	4 anıij hem üç oğlı bar irdi: 5 Hayşaij, Emen-ke, Berme.	4 bu zamānda hân ol turur. Anı soij 5 Olcaytu hân tip aydılar. ¹⁶⁸⁵ Bu Olcaytu hân hem müslümān 6 irdi tip aydılar. ¹⁶⁸⁶ Bir oğlı bar irdi, atı 7 Tayşı. Yana bir oğlı bar irdi, Tağa Balan 8 atlığ.

6 Üçünçü oğlı Kubilay hân-niij¹⁶⁸⁷ Miijeqan. 7 Bu hem Çabun hâtündın tuğan¹⁶⁸⁸ irdi. Anıij uluğ hâtünü bar irdi. Atı Kutuy, kavm-i Konqırat 8 Alçı noyan-niij oğlı-dın tuğup irdi Anıij üç oğlı bar irdi. Mundağ tafşil üze: 9 Evvel Arslan Buqa, <ikinci>

¹⁶⁷³ uluğı: K. uluğ

¹⁶⁷⁴ tuğurdı: S. tuğdı

¹⁶⁷⁵ mundağ: S. mundağ

¹⁶⁷⁶ aşl: S. aşli

¹⁶⁷⁷ bu: S. -

¹⁶⁷⁸ ve: S. -

¹⁶⁷⁹ ve: S. -

¹⁶⁸⁰ qaldı: K. -

¹⁶⁸¹ ikinci: K. -

¹⁶⁸² üçünçü: K. -

¹⁶⁸³ mundağ: K. -

¹⁶⁸⁴ Yüsün Temür: S. -

¹⁶⁸⁵ Anı soij Olcaytu hân tip aydılar: K. Atı soij Olcaytu

¹⁶⁸⁶ tip aydılar: S. -

¹⁶⁸⁷ üçünçü oğlı Kubilay hân-niij: S. Kubilay hân-niij üçünçü oğlı

¹⁶⁸⁸ tuğan: S. tuğup

Altun Buğa, <üçünçü> Aninde. ¹⁰Bu Aninde müslümân irdi. Ol kavm bilen yağı irdi. Ol ma'nâ-dın Aninde at koyuldu.¹⁶⁸⁹ Vilâyet-i ¹¹Taijkut anıij buyruğunda irdi. Anıij bir oğlu bar irdi, Ürek Temür atlıg. Bir kıızı bar irdi, atı ¹²ma'lüm irmes. **Törtünçü Kubilay hân-nıij oğlu Numuğan.** Bu Numuğan hem soij Çabun hâtündın ¹³tuğup irdi. Anıij hikâyet-i ahvâli bisyâr turur.¹⁶⁹⁰ Her¹⁶⁹¹ biri-si öz mevzi'-ide kilür. Bu Numuğan-¹⁴nıij iki kıızı bar irdi. At-ları ma'lüm irmes. **Bişinçü oğlu Kubilay hân-nıij Qurıday.** ¹⁵Bu Qurıday Korqçin hâtündın tuğup irdi. Merkit süjeklilik irdi. Kubilay hân barça ¹⁶hâtün-ların¹⁶⁹² burun alıp irdi. Tokba biki-nıij qarındaşı Kutunıij kıızı irdi. ¹⁷**Altınçü oğlu Kubilay hân-nıij Hügeçi,** kavm-i Dörben hâtündın tuğdı. Vilâyet-i Karacaij-nı ¹⁸aija berip irdi. Künlerde bir kün zihî murğ-âbi ziyâdeti alıpdur. Anı hân-ğa yetkürdiler. **[53b]** ¹Hân-ğa yetmiş ağaç urdurdı. Tatlı iti anıij päre päre boldı. Andın oğ öldi. ²Anıij bir oğlu bar irdi, Temürükan atlıg irdi.¹⁶⁹³ Atası-nıij vilâyet-i Karacaij-nı aija berdi.¹⁶⁹⁴ Anıij üç oğlu ³bar irdi. At-ları bu turur. Tüş Buğa, Tuğluğ, Bulad. ⁴**Yetinçü oğlu Kubilay hân-nıij Ağruqçı** ve bu Durbaçin hâtündın tuğup irdi ve¹⁶⁹⁵ hân ⁵vilâyet-i Tibet-ni berip irdi. Anıij iki oğlu bar irdi.

⁵ Evvel Temür Buğa	⁵ İkinçisi ¹⁶⁹⁶ Ençil Buğa
⁶ anıij iki oğlu bar irdi: <Evveli> ⁷ atı ¹⁶⁹⁷ Saskiye, ikinçisi ¹⁶⁹⁸ Cuşbek.	

⁸Ağruqçı-dın soij vilâyet-i Tibet-ni bu Temür Buğağa berdi-ler. ⁹**Sekizinçü oğlu Kubilay hân-<nıij> Ayaçı.** ¹⁰Bu Ayaçı-nıij anası Huşçin atlıg irdi, kavm-i Huşin Burkur noyan-nıij kıızı irdi. ¹¹Bu Ayaçı hâtün aldı, neçe müddet keçti, ferzend bolmadı. ¹²**Tokuzunçü oğlu Kubilay hân-nıij Kököçü.** Munıij¹⁶⁹⁹ anası kavm-i Huşin Ayaçı Huşçin atlıg ¹³irdi. Burun vaqt-da Numuğan bilen leşker bilen atlanıp Qaydu

¹⁶⁸⁹ koyuldu: K. koydı

¹⁶⁹⁰ Anıij hikâyet-i ahvâli bisyâr turur: S. Anıij hikâyet-leri köp turur

¹⁶⁹¹ her: K. bir

¹⁶⁹² hâtün-ların: S. hâtündın

¹⁶⁹³ atlıg irdi: K. -

¹⁶⁹⁴ berdi: S. berip irdi

¹⁶⁹⁵ ve: S. -

¹⁶⁹⁶ ikinçisi: K. -

¹⁶⁹⁷ atı: S. -

¹⁶⁹⁸ ikinçi-si: S. -

¹⁶⁹⁹ munıij: K. bumıij

uruşığa ¹⁴bardılar. Anı Numuğan bilen tutup soij müddet-de hân-ğa yiberdiler. ¹⁵**Onunçı oğlu Kubilay hân-niij Kutuk Temür.** Bu munuij anası ma'lüm irmes. ¹⁶Yigirme yaşarda vefât tapdı. Hâtünü bar irdi. Oğul bolmadı. ¹⁷**On birinçi oğlu Kubilay hân-niij Tuğan.** Ol Baya hâtündın tuğup irdi, kavm-i ¹⁸Bayavut Buraççın kıızı. Bir oğlu bar irdi. Atı anıj Caij atlıg. Anıj vilâyet-i Mâçin tip **[54a]** ¹aytur. Şehr-i mu'azzam turur. Anıj¹⁷⁰⁰ atı Ceng-cü, qurb-ı on tümen vilâyet bolğay, hân aija berdi. ²On ikinçi meijlöv oğlu Kubilay hân-niij nâm ma'lüm irmes.¹⁷⁰¹ Kubilay hân-niij nesli tamâm boldı.¹⁷⁰² ³**Dâstân-ı Temür hân bin Çim-kim hân bin Kubilay hân bin Toluy hân bin Çiij giz**

hân. Bu Temür hân Kubilay hân-niij oğlu-niij oğlu irdi. Soij Olcaytu hân ⁵tip aydı-lar ve bisyâr yıllar sâye-yi 'adl ü inşâf ve ber-kâffe-yi hâlâyıq-pâyende bolsun ⁶ve bu Olcaytu hân-niij hâtün-ları, qumaları bisyâr köp irdi. Çim-kim-niij uluğ hâtünü ⁷Kökçin hâtündın¹⁷⁰³ tuğup irdi¹⁷⁰⁴ ve taqı hâtünü, quması köp irdi. Tâ gâyet vaqt-ka¹⁷⁰⁵ diğec ⁸anlarnıj atları ma'lüm irmes. Ammâ uluğ hâtünü Buluğan hâtün irdi, andın¹⁷⁰⁶ bir oğul tuğdı, ⁹Veysi Tayşı atlıg.¹⁷⁰⁷ Koijtayşı tip soij aydılar. İkinçi oğlu taqı bar irdi. Maqla Bilen atlıg. Temür hân-niij dâstânı¹⁷⁰⁸ tamâm boldı. ¹⁰**Dâstân-ı Hülagü hân bin Toluy hân bin Çiijgiz hân.** ¹¹Şerh ü¹⁷⁰⁹ tafşil-i hâtün-ları-niij at-ları. Hülagü hân-niij hâtün-ları köp irdi ¹²ve Soyot-lardın bisyâr alıp irdi. Ança anlarnıj at-ları ma'lüm turur. Mundağ müceb-de ¹³turur.¹⁷¹⁰ Uluğ hâtünü Daqur hâtün turur, Kereyit süijekli irdi. Oij hân-niij oğlu Ayquniij¹⁷¹¹ ¹⁴kızı irdi. Atası bilen¹⁷¹² birge iken-de öije¹⁷¹³ hâtün-ları-dın uluğraqı¹⁷¹⁴ ol irdi. Andın ¹⁵soij atası Toluy hândın başka yürügende Amüya deryâsın keçkendin soij¹⁷¹⁵ köp hâtünler¹⁷¹⁶ ¹⁶aldı. Hülagü

¹⁷⁰⁰ anıj: S. -

¹⁷⁰¹ On ikinçi meijlöv oğlu Kubilay hân-niij nâm ma'lüm irmes: S. -

¹⁷⁰² Kubilay hân-niij nesli tamâm boldı: S. -

¹⁷⁰³ uluğ hâtünü Kökçin hâtündın: S. uluğ hâtünü-dın

¹⁷⁰⁴ irdi: K. -

¹⁷⁰⁵ gâyet vaqt-ka: S. gâyet-ka

¹⁷⁰⁶ andın: S. ondın

¹⁷⁰⁷ atlıg: S. -

¹⁷⁰⁸ Temür hân-niij dâstânı: K. -

¹⁷⁰⁹ ü: K. -

¹⁷¹⁰ müceb-de turur: S. -

¹⁷¹¹ Ayquniij: S. Uyquniij

¹⁷¹² bilen: S. birle

¹⁷¹³ öije: S. özge

¹⁷¹⁴ uluğraqı: K. uluğraq

¹⁷¹⁵ soij: S. -

hân İrân-zemin-de pādşāhlık kıldı. Hülagü hân-niij on tört oğlu, 17yeti kıızı bar irdi. Anlarniij at-ları¹⁷¹⁷ barçasınıij oğlınıij¹⁷¹⁸ oğlığa diğeç qalem-de mundağ kildi. [54b] 1Evvel Hülagü hân-niij oğlu Abaqa hân. Bu Abaqa hân Yesünçin hātün-dın tuğup irdi. 2Atası bilen Moğolistān-dın¹⁷¹⁹ İrân-zemin-ge birge kildi. Cümle qarındaşların¹⁷²⁰ uluğraq 3artuğraq ol irdi. Soij atası ornığa velyyü'l-‘ahd vāriş-i taht ve pādşāhlık ol biyledi. 4Aniij hikāyet soij ayğay-mız.¹⁷²¹ **İkinçi oğlu Hülagü hân-niij Cumqur.** Bu Cumqur Güyük hātündın 5tuğup irdi. Vilāyet-i Moğolistān-da Abaqa hāndın bir ay soij tuğup irdi.¹⁷²² 6Aniij iki hātünü bar irdi. Uluğı¹⁷²³ Nulun hātün irdi. Güyük hātün-niij ağası Buqa Temürniij 7kıızı irdi. İkinçi-si Cavurçı hātün irdi. Buluğan hātün-niij uluğ ikeçi-si irdi. 8Anlardın iki oğul boldı. Mundağ tafşil üze:

9Cuskep ¹⁷²⁴	9Kijsu
10kumadın tuğup irdi. Cavurçı hātün-dın 11yasaq-dın alıp irdi.	10kumadın tuğup irdi. Anıij oğlu Şiramun 11atlıg irdi. ¹⁷²⁵ Ol hayāt<ta> turur.

12Cumqurniij¹⁷²⁶ kıızları bular turur. Uluğı Argudaq atlıg, Nulun hātün-dın tuğup irdi. 13Anı Siyunçaq aqaniij¹⁷²⁷ oğlu Şabadi gürge-ge berdi. Aniij oğlan-ları bar irdi, Cabaş atlıg. 14İki kıızı bar irdi, biri-si Künceşkep atlıg, ol sultān-ı İslām Olcaytu hân-niij evvelgi alğan 15hātünü ol irdi. İkinçi-si kumadın tuğup irdi. İlkatıg atlıg. Anı sultān Ahmed aldı. 16Üçünçi oğlu Hülagü hân-niij <oğlu> Şimut. Bu Şimut kumadın tuğup irdi. Kutuy hātün-17niij ordasında irdi. Atı Nuqaçin ikeçi atlıg irdi. Hıtāy-lar süijekli irdi. Andın 18üç oğul tuğdı. Mundağ tafşil kılındı.¹⁷²⁸ [55a] 1Kara Noqay, Zembü, Süke. **Törtünçi Hülagü hân-niij oğlu Tekşin.** 2Bu Tekşin Kutuy hātün-dın tuğup irdi. Ol¹⁷²⁹ ‘illet-i ester-hāmuşāne irdi. Öküş tabiblerge¹⁷³⁰ 3baqturdu. Hiç ‘ilac

¹⁷¹⁶ hātünlar :S. hātünları

¹⁷¹⁷ at-ları: K. at-ları-nı

¹⁷¹⁸ oğlınıij: K. -

¹⁷¹⁹ Moğolistān-dın: S. Moğolistān

¹⁷²⁰ qarındaşların: S. qarındaşlarıdın

¹⁷²¹ Aniij hikāyet soij ayğay-mız: S. Aniij hikāyeti soij kilür ayğaymız

¹⁷²² Vilāyet-i Moğolistān-da Abaqa hāndın bir ay soij tuğup irdi: K. Vilāyet-i Moğolistān-da bir ay soij

Abaqa hāndın soij tuğup irdi

¹⁷²³ uluğı: K. uluğ

¹⁷²⁴ Cuskep: S. Cuşkap

¹⁷²⁵ irdi: S. -

¹⁷²⁶ Cumqurniij: K. Cumuqurniij

¹⁷²⁷ aqaniij: S. aqaniij

¹⁷²⁸ tafşil kılındı: S. -

¹⁷²⁹ ol: S. -

bolmadı. ‘Āķıbetü’l-emr andın oķ vefāt tapdı. Bu Tekşin Cumķur 4ölgendin soij Nulun hātūn-nı alıp irdi. Andın oğul tuğdı, Tubun atlığ. Bu Nulun hātun-şniiij Cumķurdın tuğan bir kıızı bar irdi, Ördeys atlığ. Soij anı Urgudaķ atadılar. Anı Şadi 6gürgen-ge berip irdi-ler.¹⁷³¹ Soij ‘Arab-niiij oğlı aldı. Andın oğlan-ları bar irdi. **7Bişinçi Hülagü hān-niiij oğlı**¹⁷³² **Ťuķay**. Bu Ťuķay ķumadın tuğup irdi. Atı Buruķcin 8atlığ irdi. Ťutuy hātūn-niiij ordasında tuğup irdi. Vilāyet-i Moğolistān-dın köçüp kile 9turğanda Īrān yolında şāi‘ķa turdı anda vefāt boldı.¹⁷³³ Aniiij oğlan-ları Ťutuy hātūn bilen 10bu yirge kildi. Aniiij oğlı {hāl} bar irdi Baydu atlığ Ťiçetü hān-dın soij neçe aylar mülkde tamācāmışı 11kıldı ve şūret-i hāl¹⁷³⁴ öz¹⁷³⁵ yerinde kilür. Bu Bayduniiij oğlı bar irdi Ťıpçaķ atlığ. Atası bilen birge öldi. 12İkinçi oğlı yana bar irdi, Şāh-ı ‘ālem atlığ ve bir kıızı Ťuladay İdeçi Muħammed atlığ. Bayduniiij anası 13Ťaraķçin atlığ irdi. Ťuķay-niiij kıızı bar irdi Eşil atlığ. Anı ‘Abdullāh aķaniiij¹⁷³⁶ oğlı Toķ Temürge berdi. 14**Altınçı Hülagü hān-niiij oğlı**¹⁷³⁷ **Tübesin**, bu Nuķaçin-din tuğup irdi. Yuşmut bilen 15anası bir irdi.¹⁷³⁸ Aniiij oğlı bar irdi bar irdi Sati atlığ. **Yetinçi Hülagü hān-niiij oğlı**¹⁷³⁹ **Teküder Aħmed**. 16Bu Aħmed Ťutuy hātūn-dın tuğup irdi. Evvel aniiij atı Teküder¹⁷⁴⁰ irdi. Abaķa hān-dın soij 17pādşāh boldı. Aniiij oğlan-ları öz dāstānıda kilür, soij ayğay-mız. **[55b] 1Sekizinçi Hülagü hān-niiij oğlı**¹⁷⁴¹ **Açay**. Bu Açay ķumadın tuğup irdi, Ariķa ikeçi¹⁷⁴² atlığ. Teijiz 2gürgen-niiij¹⁷⁴³ kıızı irdi. Ťutuy hātūn-niiij ordasında¹⁷⁴⁴ irdi. Hülagü hān Īrān-zemin-ge kilgen-de 3Ťutuy hātūn-niiij ordasın başlap mu‘ayyen köçürer¹⁷⁴⁵ irdi. Hülagü hān-dın on 4kūn soij vefāt tapdı.¹⁷⁴⁶

¹⁷³⁰ Ťabiblerge: S. Ťabiblarğa

¹⁷³¹ irdi-ler: S. irdi

¹⁷³² Bişinçi Hülagü hān-niiij oğlı: S. Bişinçi oğlı Hülagü hān-niiij

¹⁷³³ boldı: S. tapdı

¹⁷³⁴ şūret-i hāl: S. şūret-i hālde

¹⁷³⁵ öz: K. -

¹⁷³⁶ aķaniiij: S. ağaniiij

¹⁷³⁷ altınçı Hülagü hān-niiij oğlı: S. altınçı oğlı Hülagü hān-niiij

¹⁷³⁸ Yuşmut bilen anası bir irdi: S. -

¹⁷³⁹ yetinçi Hülagü hān-niiij oğlı: S. yetinçi oğlı Hülagü hān-niiij

¹⁷⁴⁰ Teküder: K. Tekü {r}der

¹⁷⁴¹ sekizinçi Hülagü hān-niiij oğlı: S. sekizinçi oğlı Hülagü hān-niiij

¹⁷⁴² Ariķa İkeçi: K. İkeçi

¹⁷⁴³ gürgen-niiij: S. gürgen

¹⁷⁴⁴ ordasında: S. ordasında

¹⁷⁴⁵ köçürer: S. köçürür

¹⁷⁴⁶ Hülagü hān-dın on kūn soij vefāt tapdı: K. Hülagü hān-dın soij on kūndin soij vefāt tapdı.

Anıj oğlu bar irdi İldar atlıg. Anı pādşāh-ı İslām¹⁷⁴⁷ 5halled-Allāh Rūm tigrisinde öldürdi. **Toğuzunçı Hülagü hānnıj oğlu**¹⁷⁴⁸ **ƘonƘurtay**.¹⁷⁴⁹ 6Bunıj¹⁷⁵⁰ hem anası Ƙuma irdi. Atı Acuha ikeçi DuƘuz hātūn-nıj ordasında¹⁷⁵¹ irdi. Soj¹⁷⁵² müddet 7soj başına buƘtaƘ salındı ve be-ğāyet Ƙızı boldı. Neçe yıl-lardın soj vefāt tapdı 8ve bu ƘonƘurtay-nıj altı oğlu bar irdi. MundaƘ tafşil Ƙılındı.¹⁷⁵³

9İsen Temür	9İldar	9Çerik Temür	9Taş Temür	9Aşığı Temür	9Kerey
10anıj oğlu Bulad atlıg.	10anıj oğlu AƘ Temür atlıg.				

11İsen-Temür hayr-bende atandı. İldar bir keçe ağası bilen ‘ahd-ı pādşāh-ı İslāmga sebep-i muhālefet-lıƘ¹⁷⁵⁴ 12köijül-de bar irdi. Ol sebep-din pādşāh-ı İslām anı öldürdi ve taƘı oğlanları Ƙerey, Çerik Temür andın özgesi yaşƘımasında öldi. **Onunçı Hülagü hān-nıj oğlu**¹⁷⁵⁵ **Yesüdar**. 13Bu Yesüdar¹⁷⁵⁶ anası Ƙuma irdi, Uyişçin atlıg. Ƙutuy hātūn-nıj ordasında irdi. Kürlüt 14süijekli irdi. Ƙaranıjı-nıj Ƙarındaşı irdi. Andın bir Ƙız tuğdı. BuƘay gürgen-nıj oğlu 15Yabsın BuƘa gürgen-ge berdi. Ol iri ölgen-din soj bir yıl iki ay-dın soj bir oğul tuğdı. 16Cabes atadı-lar ve Yesüdarğa oğşatıp nisbet Ƙıldılar. 17**On birinçi Hülagü hān-nıj oğlu**¹⁷⁵⁷ **Möjkü Temür**. Bu Olcay hātūndın tuğup irdi. [56a] 1Tārih-nıj altı yüz illik tört-de Şevvāl ayı-nıj ikisinde Yekşenbih keçesi anadın 2tuğdı. Tārih altı yüz seksen birde Ƙāli‘-i Cevzāda¹⁷⁵⁸ Muħarrem ayı-nıj on altı-sında 3Yekşenbih kün vefāt tapdı. Müddet-i ‘ömri yigirme altı yıl iki ay ‘ömr keçürdi. Anıj 4üç oğlu bar irdi. MundaƘ¹⁷⁵⁹ tafşil üze:

5Anbarçı	5Ƙaycu	5Kerey
6anıj iki oğlu bar irdi. Her biri-si 7bir anadın	6anıj bir oğlu bar irdi Ğazan 7hān ‘ahdında yaman köijül 8bağladı.	6anıj oğlu bar irdi, 7atı ma‘lūm irmes.

¹⁷⁴⁷ pādşāh-ı İslām: S. ‘ahd-ı pādşāh-ı İslām

¹⁷⁴⁸ toğuzunçı Hülagü hānnıj oğlu: S. toğuzunçı oğlu Hülagü hānnıj

¹⁷⁴⁹ ƘonƘurtay: K. ƘonƘur<tay>

¹⁷⁵⁰ bunıj: S. munıj

¹⁷⁵¹ ordasında: S. ordusunda

¹⁷⁵² soj: S. -

¹⁷⁵³ mundaƘ tafşil Ƙılındı: S. mundağ

¹⁷⁵⁴ muhālefet-lıƘ: S. muhālefet

¹⁷⁵⁵ Onunçı Hülagü hān-nıj oğlu: S. Onunçı oğlu Hülagü hān-nıj

¹⁷⁵⁶ bu Yesüdar¹⁷⁵⁶: S. bunıj

¹⁷⁵⁷ On birinçi Hülagü hān-nıj oğlu: S. On birinçi oğlu Hülagü hān-nıj

¹⁷⁵⁸ Cevzāda: S. -

¹⁷⁵⁹ mundaƘ: S. mundağ

tuğup irdi. 8Esen Temür, Künçi.	Ol sebep-din öltürdi, 9tağı bir oğlu bar irdi, Bulad atlıg.	Yaşqına-8sında öldi. Kiçetü 9'ahdında vefât boldı.
------------------------------------	--	--

10Bu oğlan-larniij¹⁷⁶⁰ anası Alınaq ikeçi atlıg irdi.¹⁷⁶¹ Möijkü Temürniij üç hātūnı bar
11irdi. Evvel¹⁷⁶² uluğı¹⁷⁶³ Olcay hātūn, Buqa Temürniij kıızı irdi. İkinçisi Ateş Türgen
12Atabek-niij kıızı irdi. Anası Kördüçin Sumin irdi. Üçünçi-si Nuçin hātūn irdi,
13Durbay noyan-niij kıızı irdi. Ammā kızları Möijkü Temürniij¹⁷⁶⁴ bisyār köp¹⁷⁶⁵ irdi.
Birisi 14barçası-dın¹⁷⁶⁶ uluğı şah-zāde Kördüçin turur. Evvel anı sultān-ı Kermān
Celāle'd-din-ğa 15siyurgamış kııldı. Ol ölgen-din soij Buralgı Satalmış biki-ge tiledi.
16Soijratın ağa oğlu Tağay-ğa berdi, tağı bir¹⁷⁶⁷ kıızı bar irdi Elkin atlıg. Subutay Bik
17Aқтаçı-ğa berdi, tağı biri Қutlıg¹⁷⁶⁸ atlıg, Тарқай гүрген-ge berdi. Ol kız ölgen-
din¹⁷⁶⁹ 18soij Тұлaday İdeçi-ni berdi. Möijkü Temürniij uluğ hātūnı Olcay irdi. Andın
soij [56b] 1Ateş hātūn atabek-niij kıızı-niij¹⁷⁷⁰ kızın¹⁷⁷¹ Maḥmūd şahğa ayturdi. 2On
ikinci Hūlagū ḥān-niij¹⁷⁷² oğlu Hūlacu. Anası kuma irdi. Duğuz hātūn-niij 3ordusunda
irdi. İl ikeçi atlıg¹⁷⁷³ irdi. Қоңқират сүйекли irdi.¹⁷⁷⁴ Аһир ol başına 4buğtaқ¹⁷⁷⁵ salındı.
Andın dört oğul bar irdi, üç kıız bar irdi.

5Süleymān	5Küçük	5H'āce	5Қutluğ Buqa
6atası-dın soij 7keçti	6maraz-dın 7vefāt tapdı. ¹⁷⁷⁶	6 müteveffā boldı.	6ol soij öldi.

8On üçünçi Hūlagū ḥān-niij oğlu Şiybavçı. Hūlacu ikeçi-din tuğup irdi.¹⁷⁷⁷ Abaqa
ḥān-dın ilgeri ve ol kış oқ vefāt boldı. 9On törtünçi Hūlagū ḥān-niij oğlu Tağay

¹⁷⁶⁰ oğlan-larniij: S. oğlan-lar

¹⁷⁶¹ irdi: S. -

¹⁷⁶² evvel: S. -

¹⁷⁶³ uluğı: S. uluğ

¹⁷⁶⁴ kızları Möijkü Temürniij: S. Möijkü Temürniij kızları

¹⁷⁶⁵ köp: S. -

¹⁷⁶⁶ barçası-dın: S. barça

¹⁷⁶⁷ bir: S. -

¹⁷⁶⁸ Қutlıg: S. Қutluğ

¹⁷⁶⁹ ölgen-din: S. ölgen

¹⁷⁷⁰ atabek-niij kıızı-niij: K. atabek-niij kıızı atabek-niij kıızı-niij

¹⁷⁷¹ kızın: S. kızını

¹⁷⁷² ḥān-niij: S. ḥān

¹⁷⁷³ atlıg: S. -

¹⁷⁷⁴ irdi: S. -

¹⁷⁷⁵ buğtaқ: S. -

¹⁷⁷⁶ tapdı: S. boldı

¹⁷⁷⁷ tuğup irdi: S. soij tuğup irdi

Temür. Bunuij¹⁷⁷⁸ anası quma irdi. Qutuy hātūn-niij ordusunda irdi. Andın iki oğul tuğdı. ¹⁰Mundağ tafşil üze: Qurumişi, anuij¹⁷⁷⁹ biş oğlı bar irdi. Çaci. ¹¹Hülagü hān-niij oğlanl-arınıij at-ları ve nebereleri-niij at-ları ma'lūm boldı. ¹²Meşrūh ve mufaşşal kalem-de kildi. Bu zamān başladım. Anuij kızların ve¹⁷⁸⁰ küyevlerin mufaşşal ¹³bitidim, tertib bilen. Ammā Hülagü hān-niij yeti kızını bar irdi. Mundağ tafşil kılındı.

¹⁴ Evvel kızını Buluğan aqa.	¹⁴ İkinçi kızını Cemi.	¹⁴ Üçünçi kızını ¹⁷⁸¹ Meijlügen.
¹⁵ Bu Küyik hātūn-dın tuğup ¹⁶ irdi. Anı qavm-i Tatar Coçı oğlı ¹⁷ Cüme gürgen-ge berdi.	¹⁵ Bu Olcay hātūndın tuğup irdi. ¹⁶ İkeçi-si Buluğan aqa vefāt boldı. ¹⁷ Anı baldızları Cüme gürgen-ge berdi.	¹⁵ Bu Olcay hātūn-dın ¹⁶ tuğup irdi. Qavm-i ¹⁷ Oyrat ¹⁸ Buqa Temür oğlı Çaçır gürgen-ge berdi.

[57a]

¹ Törtünçi kızını Tedüken.	¹ Beşünçi kızını Tarqay.	¹ Altınçı kızını Qutluğan.
² Anuij anası quma irdi. Duquz ³ hātūn-niij ordusunda irdi. ⁴ Anı qavm-i Oyrat Teijiz gürgen-ge ⁵ berdi. Teijiz ¹⁷⁸² ölgen soij oğlı ⁶ Sulaymış aldı. Bu zamān ¹⁷⁸³ Teijizniij ⁷ oğlı-niij oğlı Çeçek gürgen aldı.	² Abuğan ikeçi-din tuğup irdi. ³ Qavm-i Qonqırat Mūsā gürgen-ge berdi. ⁴ Çiijgiz hān-niij ¹⁷⁸⁴ kızını-dın tuğup ⁵ irdi. Özi dānişmendi irdi. ⁶ Atı Bağay Temür irdi. Dānişmendliq ⁷ ādābı ¹⁷⁸⁵ bar irdi. Bu ma'nādın Mūsā atadılar.	² Bu Meijli-keç ikeçi-din ³ tuğup irdi. Anı qavm-i Dörben ⁴ Urgunu noyan-niij oğlı Buqa ⁵ gürgen-ge berdi. Buqadın ⁶ soij oğlı Tevekkül aldı.

¹⁷⁷⁸ bunuij: S. munuij

¹⁷⁷⁹ anuij: S. anı<ij>

¹⁷⁸⁰ ve: S. -

¹⁷⁸¹ kızını: S. -

¹⁷⁸² Teijiz: S. -

¹⁷⁸³ zamān: K. zamā<n>

¹⁷⁸⁴ hān-niij: S. hān

¹⁷⁸⁵ ādābı: K. ādāb<ı>

8Yetinçi kıızı Baba, Olcay hātūn-dın tuğup irdi. Kavm-i Oyrat Argun ağanij oğlu
9Lekzi gürgen-ge berdi. Hülagü hān-nij oğlan-ları, kızları¹⁷⁸⁶ cümlesi-nij nesli
tamām boldı. Mundağ tafşil kılındı.¹⁷⁸⁷ 10Dāstān-ı Abakā hān bin Hülagü hān bin
Toluy 11hān bin Çiijgiz hān. Takrib-i büzürgvār anij ve şerh ve tafşil-i hātūnları,
oğlanları, kızları 12tā gāyet-ka digeç uruğ bolup keçti-ler. Mundağ tertib üze:¹⁷⁸⁸
Abaka hān Hülagü hān-nij uluğ 13oğlu irdi. Kavm-i Suldus Yesünçin hātūn-dın tuğup
irdi. Anij hātūnı, kuması bisyār 14köp irdi. Hülagü hān ölgen-din soij Olcay hātūn-nı
aldı ve Toksı hātūn kim Hülagü 15hān-nij kuması irdi, anı özine tuttu.¹⁷⁸⁹ Tokuz
hātūnnij¹⁷⁹⁰ ornuğa başına buğtağ salındı, 16hātūn boldı ve¹⁷⁹¹ tağı barçadın¹⁷⁹² ilgeri
Durçi hātūn, barçasıdın ilgeri ol¹⁷⁹³ irdi, evvel öldi. 17Nuğdan hātūn-nı aldı, kavm-i
Tatardın. Anij yerine¹⁷⁹⁴ ornuğa olturğuzdı ve¹⁷⁹⁵ neçük ol keçti. 18İl Tüzmiş hātūn-
nı aldı. Kutluğ Temür gürgen-nij kıızı irdi. Siijli-si ve Tarğay gürgen kavm-i
19Konqırat irdi. Anij ornuğa olturğuzdı. Andın soij pādşāh hātūn-nı aldı. Sulţān
[57b] 1Kutbe'd-din Muhammed, hān-ı Kermān-nij kıızı irdi. Anası Yesünçin hātūn-
nij ornuğa 2olturğuzdı. Andın soijra Maratay hātūn irdi. Andın soij Buluğan hātūn
qarında-3şlarıdın irdi. Buqay Yarguçı-nij kıızı irdi. Anı aldı. Anı¹⁷⁹⁶ bisyar süver irdi.
4Maratay hātūn ve Tesenbe hātūn¹⁷⁹⁷ bulardın artuğ irdi. Tağı Tesenbe hātūn irdi,
5melik-i İştānbul Selebus tip ayturlar, anij kıızı irdi ve tağı cümle kumaları-dın anij
birewsi 6Kaymış ikeçi irdi ve biri-si kuması Köki Tağançuq-nij anası irdi, tağı bir¹⁷⁹⁸
kuması 7Bulğaçin Ekeçi, tağı bir¹⁷⁹⁹ kuması Baluçin ikeçi ve tağı bir¹⁸⁰⁰ kuması Şirin
ikeçi. Bu zamān 8Bulad ağanij hātūnı turur tağı biri Alta ikeçi ve bisyār tağı bar irdi.

¹⁷⁸⁶ kızları: K. -

¹⁷⁸⁷ mundağ tafşil kılındı: K. -

¹⁷⁸⁸ üze: K. -

¹⁷⁸⁹ tuttu: S. tutdı

¹⁷⁹⁰ hātūnnij: S. hān-nij

¹⁷⁹¹ ve: S. -

¹⁷⁹² barçadın: K. barça

¹⁷⁹³ barçasıdın ilgeri ol: S. -

¹⁷⁹⁴ yerine: S. -

¹⁷⁹⁵ ve: K. -

¹⁷⁹⁶ anı: S. -

¹⁷⁹⁷ ve Tesenbe hātūn: S. -

¹⁷⁹⁸ bir: K. -

¹⁷⁹⁹ bir: K. biri-si

¹⁸⁰⁰ bir: K. biri

Anlarnıij at-ları ma'lüm 9irmes. **Zıkr-i¹⁸⁰¹ oğlan-ları, kızları küyevleri.** Abağa hân-nıij iki oğlu bar irdi. İki-si 10hem pādşāh boldı-lar. Bir oğlu Argun hân irdi. Anıij anası Qalımış hātūn irdi. Atasındın 11soij hân boldı. İkinçi oğlu Qıçetü hân irdi. Ağası Argun hân-dın soij pādşāh boldı. 12Qıçetü hân-nıij anası Nuqdan hātūn irdi ve şerh-i tafşil oğlan-ları-nıij ve nebereleri-13nıij her biri öz dāstānıda tilese kilür. Ammā kızları Abağa hân-nıij yeti irdi. Mundaq 14tafşil ve tertib üze:

Evvel 15Yol Qutluq	İkinçi 15Tağay	Üçünçi 15Meleke
Tuday 16hātūn-dın tuğup 17irdi. Anı Babalçatay 18Quşçı-ğa berdi.	anıij anası hem ¹⁸⁰² Tuday 16irdi. Aħmedke bir ¹⁸⁰³ atadılar. 17Quncıqalnıij ağası irdi. Andın 18soij Tıladay-ğa atadı. 19Andın soij öldi.	Buluğan hātūn-16dın tuğup irdi. 17Anı Buqay oğlu Tığan Buqağa berdi-ler. ¹⁸⁰⁴

[58a]

1Törtünçi 2Tağançuq	1Beşünçi 2İl Qutluq	1Altınçi 2Olcatay	1Yetinçi 2Nuçin 3Narcav ¹⁸⁰⁵
Köki hātūndın 3tuğup irdi. Anı Argun 4akanıij oğlu Nevruzğa 5berdi. Altı yüz toqsan-6da öldi.	Anası 3Buluçin ikeçi irdi. 4Anı Ğarbatay gürgen-ge 5berdi.	Anıij ¹⁸⁰⁶ 3anası hem Buluçin 4turur.	Anıij anası 4Maratay hātūn 5irdi.

7Abağa hân-nıij nesli tamām boldı. 8**Dāstān-ı Teküder Aħmed Hülagü hân bin 9Toluy hân bin Çiijgiz hân.** Soijı alar pādşāh boldı. Anıij atın Sultān Aħmed tip atadılar. 10Evvel anıij şerh <ü> tafşil¹⁸⁰⁷ hātūn-larınıij, oğlan-ları-nıij, kızları-nıij ve nebereleri-nıij¹⁸⁰⁸ tā¹⁸⁰⁹ ğāyet vaqt-qa 11digeç uruğ bolup ötti-ler taqı küyevlerin hem aydım. Ammā Aħmed Hülagü hân-nıij yetinçi oğlu 12irdi. Şol Qıtuy hātūndın tuğup

¹⁸⁰¹ zıkr: S. -

¹⁸⁰² anası hem: S. hem anası

¹⁸⁰³ bir: S. -

¹⁸⁰⁴ Anı Buqay oğlu Tığan Buqağa berdi-ler: K. Anı Buqay oğlu {dağa¹⁸atadı Tı} Tığan Buqağa 19berdi.

¹⁸⁰⁵ Nucin Narcav: S. Nucin

¹⁸⁰⁶ anıij: K. anıij {anıij}

¹⁸⁰⁷ tafşil: S. -

¹⁸⁰⁸ nebereleri-nıij: K. neberelernıij

¹⁸⁰⁹ tā: K. -

irdi. Anıj hātūnları¹⁸¹⁰ qumaları köp irdi. ¹³Hātūn-ları arasında uluğraqı büzürg-güreki¹⁸¹¹ Töküz hātūn irdi. Şol qavm-i Qonqırat irdi. ¹⁴Andın soij Ermeni hātūn-nı aldı. Ol hem qavm-i Qonqırat irdi. Andın soij Baytegin-ni aldı. ¹⁵Hüseyn aqanıj kıızı irdi. Andın soij Tüdegü hātūn irdi. Mūsā gürgen-niij kıızı irdi. ¹⁶Andın soij İl Qutluğ-nı¹⁸¹² aldı. Küyev kıızı irdi, Toğırçaq-niij anası irdi. Töhmet¹⁸¹³ bilen ¹⁷anı kir suvı-ğa taşladı. Andın soij Tuday hātūn-nı aldı. Oğlan-ları üç irdi. Mundağ ¹⁸tafşil üze:¹⁸¹⁴

¹⁸ Qablançı	¹⁸ Arslançı	¹⁸ Nuqacir
¹⁹ Uşbu Ermeni hātūndın tuğup irdi.	¹⁹ Anıj hem anası Ermeni hātūn irdi.	¹⁹ Munuij anası quma irdi. Qurquçin- ²⁰ dın tuğup irdi.

[58b] ¹Ammā kıızları altı irdi. Mundağ tafşil üze irdi:¹⁸¹⁵ Uluğı-niij atı Küçük, Töküz hātūndın tuğup ²irdi. Anı Alınax-qa berdi. İkinçi-si Küncek. Anıj anası Ermeni hātūn irdi. Anı İrneçin ³bikke berdi. Üçünçi Çeçek, ol hem Ermeni hātūn-dın tuğup irdi. Anı Durbay noyan-niij ⁴oğlu Turaçuğa berdi. Törtünçi-si Maynu, ol hem Ermeni hātūndın tuğup irdi. Anı Kerey ⁵bavurçı-niij oğlu Hadan-ğa¹⁸¹⁶ berdi. Beşinçi Saylun, şol Tüdegü hātūndın tuğup irdi. Anı ⁶Qaracağa berdi. Özdek hātūn-niij orda bik-ligi irdi. Altınçı Kiltirmiş, şol quma Qurquçin ⁷atlıg, andın tuğup irdi.¹⁸¹⁷ Buqu oğlu Şadi gürgen-ge berdi, tümen bik-ligi irdi. Şadi-niij ⁸ağası Tuğan atlıg irdi. Teküder Ahmedniij nesli tamām boldı.¹⁸¹⁸ **9Dāstān-ı Argun hān bin Abaqa hān bin Hülagü hān ¹⁰bin Toluy hān bin Çiijgiz hān.** Evvel, taqrir-i Argun hān. Neseb-i büzürg-vār. Anıj şerh¹⁸¹⁹ ü tafşil-i ¹¹oğlan-ları ve nebereleri anıj tā-ğāyet uruğ bolup ötti-ler ve zıkr-i küyevleri. ¹²Ammā Argun hān Abaqa hān-niij uluğraq¹⁸²⁰ oğlu irdi. Şol Oqumış hātūn-dın tuğup ¹³irdi. Anıj hātūn-ları, qumaları bar irdi. Barçasın-dın¹⁸²¹ ilgeri Qutluğ¹⁸²² hātūn, Teijiz gürgen-¹⁴niij kıızı irdi, anı tiledi. Ol öldi. Anıj ağası Sülemiş-

¹⁸¹⁰ hātūnları: K. hātūnlar

¹⁸¹¹ büzürg-güreki: S. büzürg-reki

¹⁸¹² İl Qutluğ-nı: S. İl Qutluğ-nı

¹⁸¹³ töhmet: K. töhmet-i mecr

¹⁸¹⁴ mundağ tafşil üze: S. munda

¹⁸¹⁵ irdi: S. -

¹⁸¹⁶ Hadan-ğa: S. Handan-ğa

¹⁸¹⁷ Altınçı Kiltirmiş, şol quma Qurquçin atlıg, andın tuğup irdi: S. Altınçı, şol qumadın tuğmuş irdi,

Kiltirmiş atlıg. Quması Qurquçin atlıg.

¹⁸¹⁸ Boldı: S. -

¹⁸¹⁹ şerh: S. şürüh

¹⁸²⁰ uluğraq: S. uluğ

¹⁸²¹ barçasın-dın: S. barçasıdın

¹⁸²² Qutluğ: S. Qutluğ

nij kıızı Olcatay-nı tiledi. ¹⁵Neçük¹⁸²³ henüz yaş irdi. Buğan tigmey turup, andın soij Örük hātūn-nı aldı. Sarıcanij¹⁸²⁴ kıızı ¹⁶irdi. İrneçin bik-nij qarındaşı irdi.¹⁸²⁵ Sarıca¹⁸²⁶ kavm-i Kereyit irdi. Andın soij Salçuq ¹⁷hātūn irdi. Sulṭān Rükne'd-din-i Rūm-nij kıızı irdi. Andın soijra Buluğan hātūn irdi. [59a] ¹Abaqa hānnij uluğ hātūn¹⁸²⁷ irdi. Anı özi tuttı ve neçük ol vefāt boldı.¹⁸²⁸ Buluğan ²hātūn ornuğa Aytay noyan-nij oğlu Otman-nij kıızı-nı aldı. Bu zamānda tilese bar turur. ³Andın soij kumaların¹⁸²⁹ atası-nij kumasıdın Tudaı hātūnnı aldı.¹⁸³⁰ Maratay hātūn-nij ornuğa olturguzdı taqı Qaltaqı ikeçi ve taqı Qutu atlıg Hüseyin aqanıij oğlu Qatlıg Buqanıij kıızı irdi ve taqı Ergene ikeçi Abaqa hān-nij köp kumalarından ilgeri irdi.¹⁸³¹ Ammā oğla-4nları tört irdi.¹⁸³² Mundağ tafşil üze:¹⁸³³

⁵ Evvel oğlu Ġazan hān	⁵ İkinçi oğlu ⁶ Yesü Temür	⁵ Üçünçi oğlu ⁶ Olçaytu Sulṭān ⁷ Muḥammed	⁵ Törtünçi oğlu ⁶ Hıtāı Oğul
Qaltaq ikeçi-din tuğup irdi.	Örük hātūndın ⁷ tuğup irdi.	anıij hem anası Örük hātūn irdi. ¹⁸³⁴ Ol pādşāh-ı vaqt turur.	⁷ Qutluğ hātūndın ⁸ tuğup irdi. ⁹ Burun atı ¹⁰ Siijirgen ¹¹ atlıg irdi.

¹² Evvel kıızı ¹³ Olcatay	¹² İkinçi kıızı ¹³ Olçay Temür ¹⁸³⁵	¹² Üçünçi kıızı ¹³ Qutluğ Temür	¹² Törtünçi kıızı
Anıij anası Örük ¹⁴ hātūn turur. Evvel	Anıij hem ¹⁸³⁸ anası ¹⁴ Örük hātūn turur.	Ol hem Örük hātūn-dın ¹⁴ tuğup	¹³ Şol Buluğan ¹⁴ hātūndın

¹⁸²³ neçük: S. -

¹⁸²⁴ Sarıcanij: K. Savrıcanij

¹⁸²⁵ irdi: S. -

¹⁸²⁶ Sarıca: K. Savrıca

¹⁸²⁷ uluğ hātūnı: K. uluğı hātūn

¹⁸²⁸ Anı özi tuttı ve neçük ol vefāt boldı: S. Vefāt bolğaç anı özi tuttı.

¹⁸²⁹ kumaların: S. kumalardın

¹⁸³⁰ hātūnnı aldı: K. hātūn

¹⁸³¹ Maratay hātūn-nij ornuğa olturguzdı taqı Qaltaqı İkeçi ve taqı Qutu atlıg Hüseyin Aqanıij oğlu Qatlıg Buqanıij kıızı irdi ve taqı Ergene İkeçi Abaqa hān-nij köp kumalarından ilgeri irdi: K.

kumalarından ilgeri irdi

¹⁸³² irdi: S. -

¹⁸³³ üze: S. -

¹⁸³⁴ anıij hem anası Örük hātūn irdi: K. anıij hem anası Örük hātūndın tuğup irdi.

¹⁸³⁵ Olçay Temür: K. Olca<y> Temür

¹⁸³⁶ Quncuqal-ğa: S. Quncuqbalğa

anı 15 15 Anı	evvel	irdi. ¹⁸⁴⁰ Soij oruv	tuğdı. 15 Vefāt
atadı. ¹⁸³⁷ Andın 16 soij	Tevekkül-ge berdi.	15 irdi. İрге	tapdı.
Aqbuqa-ğa berdi. 17 Bu	16 Andın soij	bermegende vefāt	
zamān anıij oğlu	17 17 Qutluğşah 17 bik ¹⁸³⁹	16 tapdı Bağdādda.	
Hüseyn 18 Bik-de	noyan-da, anıij elinde		
bardur.	18 öldi.		

18 Argun hān-nıij uruğı nesli tamām boldı.¹⁸⁴¹ 19 **Dāstān-ı Kiçetü hān bin Abaqa hān bin 20 Hülagü hān bin Toluy hān bin Çiijgiz hān.** Evvel, taqrir-i neseb. Anıij şerh ü tafşil-i 21 hātün-ları, oğlanları,¹⁸⁴² kızları ve nebereleri anıij tā-ğāyet-qa diğec uruğ bolup ötti-ler ve yana 22 küyevlerin hem aydım. Ammā Kiçetü Abaqa hān-nıij ikinçi oğlu irdi. Şol Nuqdan hātün-23 dın tuğup irdi. Qavm-i Tatar ve bahşılar anı İrneçin atadı-lar. Anıij hātün-ları, qumaları [59b] 1 bisyār¹⁸⁴³ köp irdi. Evvel ‘Āyşeni tiledi. İlgeri noyan-nıij oğlu Tuğunıij kıızı irdi. 2 Andın soij Döndüy hātün-nı aldı. Calayir İlke noyan-nıij oğlu Aqbuqanıij kıızı irdi. Andın 3 soij İl Turmuş hātün irdi. Qavm-i Konqirat Qutluğ Temür gürgen-nıij kıızı irdi. Andın soij¹⁸⁴⁴ 4 pādşāh hātün irdi. Qutbe’d-din, sulţān-ı Kerman-nıij kıızı irdi. Andın soij Örük şhātün, Sarıca qavm-i Kereyit anıij¹⁸⁴⁵ kıızı irdi. Andın soij Bulqan hātün irdi ve quması bar 6 irdi Teni atlıg¹⁸⁴⁶ taqı bir quması İsen atlıg, Biklemiş-nıij kıızı irdi, qavm-i Arlat irdi. Üç oğlu 7 bar irdi. Uluğı-nıij atı Alaquıij atlıg irdi.¹⁸⁴⁷ Anası Döndüy hātün irdi. İkinçi-si hem andın tuğup 8 irdi, İrānşāh atlıg irdi.¹⁸⁴⁸ Üçünçi-si Çiij Bulad atlıg irdi. Şol Bulğan hātündın tuğup 9 irdi. Kıızları dört irdi. Biri-si evvel Qutluğ atlıg irdi. Anı Ğarbatay gürgen-ge berdi. İkinçi-si 10 İl Qutluğ irdi. Anı Qutluğ Şāh Bik-ke berdi. Üçünçi-si hem Ara Qutluğ irdi. Bu üç 11 kıızı ‘Āyşe hātündın tuğup irdi. Şol Döndüy hātündın hem kıızı bar irdi. Kiçetü hān-nıij 12 nesli tamām boldı. **Dāstān-ı Ğazan hān bin Argun**

¹⁸³⁷ atadı: K. atadı-lar

¹⁸³⁸ hem: K. -

¹⁸³⁹ bik: S. -

¹⁸⁴⁰ Ol hem Örük hātün-dın tuğup irdi: K. hātündın tuğup ol hem

¹⁸⁴¹ Argun hān-nıij uruğı nesli tamām boldı: K. Argun-nıij nesli tamām boldı.

¹⁸⁴² oğlanları: K. oğ<lan>ları

¹⁸⁴³ bisyār: S. -

¹⁸⁴⁴ soij: S. -

¹⁸⁴⁵ qavm-i Kereyit anıij: S. qavm-i Kereyit-nıij

¹⁸⁴⁶ Teni atlıg: S. -

¹⁸⁴⁷ Uluğı-nıij atı Alaquıij atlıg irdi: S. Uluğı Alaquıij atlıg

¹⁸⁴⁸ İkinçi-si hem andın tuğup irdi, İrānşāh atlıg irdi: S. İkinçi-si İrānşāh atlıg

hān bin Abaqa hān 13**bin Hülagü hān bin Toluy hān bin Çiiğiz hān**. Ve ammā zıkr-i hātün-ları, oğlan-ları 14anıij. Ğazan hān¹⁸⁴⁹ evvel başda yedi qurtqa hātün-larnı¹⁸⁵⁰ aldı. Möijkü Temür gürgen-niij kıızı irdi. Şol 15kavm-i Suldus irdi. Toqluq Şahnıij anası irdi.¹⁸⁵¹ Mübārek Şāhnıij qarındaşı irdi. Mübārek Şāh 16Çağatay hān-niij¹⁸⁵² nesli erdi. Andın soij Bulğan hātün Yesüge Biy-niij kıızı irdi. Anası Argun 17akanıij kıızı irdi. Andın soij Eşil hātün-nı aldı. Toq Temür Bik-niij kıızı irdi, tümen bik-ligi irdi. [60a] 1Buqay Yarguçı-niij oğlu irdi. Andın soij Kökeçi hātün irdi. Anı Moğolistān-dın kiltürüp 2irdi.¹⁸⁵³ Bulğan hātün-nı Duquz hātün, Tuqı hātün-niij ornuğa olturguzdı.¹⁸⁵⁴ Andın soij bu 3Bulğan hātün oğul tuğurdı, Alçu atlıg. Yaşkımasında keçti ve kıızı bar irdi, Olcay Qutluğ atlıg. 4Anı öz ağası-niij oğlıga atadı. Andın soij Döndüy hātün-nı aldı. Andın soij Keramun-nı ayturdı. 5Abatay noyan oğlu Qutluğ Temürniij kıızı irdi. Anı Kökeçi hātün-niij ornuğa olturguzdı. Bu turur 6zıkr-i havātin-leri pādşāh-ı İslām kim şerh berildi. Ferzendleri mundaq işaret boldı: 7Alçu, Olcay Qutluğ. 8Ğazan hān-niij nesli tamām boldı. 9Tāriğ-niij altı yüz toqsan törtde pādşāh-ı İslām Ğazan hān ba-İslām yanaru imān¹⁸⁵⁵ kiltürdi. 10Behuzür-i şeyh-zāde Şadre'd-din İbrāhim Hāmdi Bātmāni ümerā' ittifāq kıılıp barça 'umüm-ı halk müslümānlık-qa 11rücū' kıılıp, kelime-yi tevhid aydılar ve cümlesi müslümān boldı-lar. Ol ay içinde toy-lar kııldılar 12ve cemā'at-ı sādāt ü e'imme vü meşāyiğni olturttı. Buyurdı anlarğa şadaqāt berdi ve der-bāb-ı 13'imāret-i mesācid ü medāris ü hāneqāhāt ü ebvābü'l-bir aḥkām be-mübālağat işdār buyurdı¹⁸⁵⁶ ve neçük 14māh-ı Ramazān kildi. Barça meşāyiğ ü¹⁸⁵⁷ e'imme bilen¹⁸⁵⁸ tā'at¹⁸⁵⁹ ü 'ibādet-qa meşgül boldı ve ber-kāffe-yi 15'uqalā örtüklü irmes turur. İslām ü imān pādşāh-ı İslām ez-ser-i şıdḳ ü ihlās bilen bā-vücüd-i 16'azamet ü şevket-i pādşāhi ve kemāl-i kuvvet-i fermān-revāyi ahyār-ı İslām kiltürdiler. Ğazan barça ümerā' 17anıij şeyh-

¹⁸⁴⁹ hān: K. -

¹⁸⁵⁰ hātün-larnı: S. hātün-nı

¹⁸⁵¹ Toqluq Şahnıij anası irdi: S. Toq Şah anıij anası irdi.

¹⁸⁵² hān-niij: K. hān

¹⁸⁵³ irdi: S. -

¹⁸⁵⁴ Bulğan hātün-nı Duquz hātün, Tuqı hātün-niij ornuğa olturguzdı: S. ornuğa olturguzdı

¹⁸⁵⁵ imān: K. islām

¹⁸⁵⁶ buyurdı: S. sordı

¹⁸⁵⁷ ü: S. -

¹⁸⁵⁸ bilen: S. -

¹⁸⁵⁹ tā'at: K. tā'at-qa

zāde Şadre'd-din-niij qolın aldı-lar. Şıdķ <ü> ihlāş bilen¹⁸⁶⁰ imān-ı İslām kiltürüp müslümān boldılar.¹⁸⁶¹ [60b] 1Dāstān-ı Urus hān. Soij zamānda ol kim 2yād kılındı. Çiijgiz hān oğlan-ları-ğa leşker bölüp berdi. Her biri-sı-ğa tört miij leşker hişşe 3kılıp berdi.¹⁸⁶² Evvel Coçı-ğa tört miij leşker berip irdi. Ol İdil boyında ötti, andın Coçı-niij 4leşkeri tamāmı-sı ikinçi oğlı¹⁸⁶³ Batuğa kıaldı. Evvel Batunı Şayin hān tip ayturlar. Ol Şayin hān 5tamām-ı şimāl tarafındağı vilāyet-lerni İbir Sibirni, Bular, Başğırdnı, Orus ve Çerkes, Nemiç, Körel, Kıırım, 6Deşt-i Kıpçaķ-nı tā Temür Kıpuğa diğeq munuij fermānında irdi. Özi İdil boyında vefāt tapdı. 7Andın soij¹⁸⁶⁴ be-mertebe mertebe bilen ulus-ı Batu Toķtay hān-ğa¹⁸⁶⁵ kıaldı. Ol zamānda Noķay bilen harb 8kılıştı¹⁸⁶⁶ neqe vaķt-lar. Noķay bilen toķuş kıldı. Bi'l-āħir Noķay-nı sındurđı. On yeti kim 9irse bilen Noķay kaçtı, Kele¹⁸⁶⁷ Başğırd tapa. Özi zaħm-lıķ irdi. Yolda Urus tuttı. Urus-ķa 10aydı irdi.¹⁸⁶⁸ Men Noķay-mın tidi. Urus tuttı, Toķtay-ğa alıp kile¹⁸⁶⁹ turur irdi. Yolda oķ öldi. 11Ol Toķtay-ğa neqe yıl-lar pādşāhlıķ kıldı. İdil boyunda andın soij Toķtayğa öldi. Anıj 12nesli-din hiç kim kıalmadı. Baçqır Toķbuğa biki uluğ ümerā' bik boldı.¹⁸⁷⁰ Ol ulusnı ol biy-ledi. 13Kıyat Aştay bilen Çiyçut Alatay İrān-zemin-ge barıp Tuğrılcā oğlı Özbik-ni alıp 14kelip hānlıķ-ķa olturguzdı. Baçqır Toķbuğanı öltürdiler. Özbik hān neqe yıllar İdil 15boyunda pādşāhlıķ kıldılar. Anıj oğlı Cānı-bik hān boldı. Özbik hān-niij ornuğa olturđı. 16Neqe yıl-lar ol hem pādşāhlıķ kıldılar. İki-si-niij pādşāhlığı illik yıl keçti. Timiş-ler Cānı-<bik> 17hān vefāt tapķandın soij her ķaysı-sı her cānib-ķa tarķamış. Cānı-bik hānniij vilāyetin [61a] 1Fetke Noaķrat kelip bozđı. Ol tefriķada oķ Urus hān Alatağ-ķa leşkeri bilen kitti. 2Ol zamānda Cānı-bik hāndın soij Kıyat Aştay oğlı Çırķatlı barça ulusnı ol biyledi. 3Çırķatlını Urus hān öltürđi. Urus hān-nı barçaları ağaladı. Anı pādşāhlıķ-ķa 4olturguzdı. Andın Urus be-mevzi'-i ĥudūd-ı Alatağ-da sākin boldı. Ol yer bisyār

¹⁸⁶⁰ bilen: S: birlen

¹⁸⁶¹ kiltürüp müslümān boldılar: K. kiltürdi

¹⁸⁶² berdi: S. irdi

¹⁸⁶³ oğlı: K. oğul

¹⁸⁶⁴ soij: S. -

¹⁸⁶⁵ Toķtay-ğa: K. Toķta-ğa

¹⁸⁶⁶ kılıştı: her iki nüshada da kelime kaf ق yerine kef ك ile yazılmıştır.

¹⁸⁶⁷ kele: S: keler

¹⁸⁶⁸ irdi: S. -

¹⁸⁶⁹ kile: K. -

¹⁸⁷⁰ bik boldı: K. irdi. Bu kelimededen itibaren K nüshasında yer alan 2 sahifelik metin L nüshasında kayıptır. Metnin devamı K nüshasının 61b sahifesinin 10 satırındaki "Şimāl tarafığa...." cümlesi ile başlar.

‘azim, bülend ştağ bolğay ve murğ-zâr ve âb-ı çeşme bisyâr bolğay. Ol tağ-dın nihâyet-siz suvlar peydâ bolğay. 6Şehr-i Talas kırır anda bolğay. Şehr-i Otrar, Şayram haddığa yakın bolğay. Çuv, Talas, Isıg Kõl, Tekelik, 7Almalık, İle, Qaratal ol vilâyet-lerde bolğay. Yeti kent hem anda bolğay ve hâlkı bisyâr ‘azim-kuvvet 8ve şevket ve bahâdûr bolğay. Ma‘lûm meşhûr turur Urus hân neçe yıl-lar ol mevzi‘ide pâdşâh-9lık biyledi. Bi‘l-âhir şimâl tarafında Keştim digen yerde vefât tapdı. Anıij oğlı Quyruçuk Sulţan 10irdi. Atasıdın soij ulusın ol biyledi. Ol zamânda Kâşgar vilâyeti bilen ‘adâveti bar irdi. 11Bu Quyruçuk Sulţan-nı atasıdın soij pâdşâhlık-qa olturguzdı-lar. Quyruçuk hân 12tip aydılar. Anıij oğlı Barâk atlıg irdi. Atasıdın soij pâdşâh boldı. Barça ulusın özine 13tâbi‘ kıldurdı. Quyru<çu>k hân-dın soij anı hân köterdiler. Barâk hân tip aytur. Kavi, mu‘teber, ‘azim 14ve bahâdur alıp irdi. Her cânib-dağı vilâyet-lerni özine musahhar kıldı. Bi‘l-âhir İdil mevzi‘-de, 15Cayıq boyunda Sarayçık hudûdında Qazı Nevruz uruşında vefât boldı. Anıij oğlı Kiçi Cânı-bik 16hân tip aytur irdiler. Bu Cânı-bik hân atası-nıij ulusın ol biyledi. Anıij oğlan-ları köp 17irdi. Rivâyet kıılurlar, anıij otuz <o>ğlı, kırk inisi bar timiş-ler. Allahü a‘lem. Ammâ ma‘lûm mezkûr nâm-dâr [61b] 1meşhûr oğlan-larnı ve neberelerni mundağ tafşil kııldı. Ammâ meşhûr bolğan oğlanları 2bular turur.

2Kasım hân	2Qanbar sultân	2Ösek hân	2Yadik hân
3Bu iki-si-nıij anası bir irdi		3Bu iki-si-nıij anası bir idi	

4Bavuş	4Boydaş	4Qocaş hân.
5Bu iki-si-nıij <anası> bir idi.		5Bu anadın yalguz irdi.

⁵Dâstân-ı Toktamış. 6Bu Toktamış hân İdil mevzi‘-de ötti. Toy H‘âce Ulan-nıij oğlı irdi. Anıij hikayet-7leri her hâlde ma‘lûm meşhûr turur Qutlu Qıya oğlı İdige Küçük anıij çorası irdi. Bir vaqt-da 8andın köijül qalıp İdige Küçük-ke qahr kıılıp öldüreyin tedi. Andın hâlâş bolup neçe 9yıl-lar ötkendin soij Temir Bik-ni leşkeri bilen başlap kilip Toktamış hân-nı kaçu-10rdı. Temir Bik heybetidin Toktamış hân kaçtı. Şimâl tarafığa açılıq, susa<ğ>lık bolup yürür 11irdi . Soij tapa qaravul saldı. Yetim bahâdûrnı, andın Topal bahâdûrnı saldı. Andın Argun Qara 12H‘âceni saldı. Özleri bir neçe nökerleri bilen yatıp irdi. İdige Küçük oğlı Nuradin Mirzâ¹⁸⁷¹ 13muqaddime-i leşker irdi. Ol qaravulnı gâfil tabıp evvel Yetim bahâdûrnı öltürdi. Andın birin gâfil

¹⁸⁷¹ mirzâ: K. -

14tapup öltürdi. Hân özleri gâfil irdi. Anda vefât kıldı. Külli şey'in hâlikün illâ vechehi lehü'l-hükmi 15ve ileyhi turca'ün. Toqtamış hân-niij ma'lûm meşhûr¹⁸⁷² oğlan-ları bu turur. At-ları mundağ 16tafşil üze:¹⁸⁷³ Evvel Celâle'd-din Sultân, ikinçi Küçük Sultân, üçünçi Çıgarberdi Sultân, 17törtünçi Kelimberdi Sultân, beşinçi Qâdirberdi hân, kıızı Canik atlıg irdi. Anı İdige biy aldı. İdige Küçük Canik-ni alğanda [62a] 1Qâdirberdi hân üç yaşar irdi.¹⁸⁷⁴ Canik İdige biy-din¹⁸⁷⁵ ötünüp alıp kalıp¹⁸⁷⁶ bir keçe birew ikew bilen¹⁸⁷⁷ kaçırıp 3Qırım-ğa yiberdi. Soij on bir yaşağanda Qâdirberdi hân kilip İdil deryâsın öte keçip 4Qırım leşkeri bilen İdige biy bilen toquş kıldı.¹⁸⁷⁸ Ol uruş-da İdige biy-ni öltürdi-ler. 5Qırım leşkeri ümerâ'-yı büzürg¹⁸⁷⁹ uluğlar aydılar:¹⁸⁸⁰ Bu yıl yazğı-sın yaylamışı kılalıij, itimiz simürteliij 6ta uruş-ğa kuvvet¹⁸⁸¹ ve şevket peydâ bolğay. Be-mevzi' kışkı-sın barsaq İdil toijğay tidi-ler. 7Ol sözni yaratmadı. Qâdirberdi hân aytıp turur:¹⁸⁸² Mısrâ'-i Türki.¹⁸⁸³ "İdil toijsa kim keçmes, İdige 8ölse kim barmas; İdil toijmas-dın burun, İdige ölmes<-dın> burun" tidi. Mundağ hurûc kılip çatıg 9toquş-lar kıldı. İdige biy¹⁸⁸⁴ yaralıg boldı. Qâdirberdi hân hem zahm-lıq boldı. İki leşker biri biri 10bilen maşâff kılıştı-lar. Eçki-li¹⁸⁸⁵ oğlu Hasan İdige biy-niij Ahtam atın alıp turur irdi. 11Qâdirberdi hân-ğa haber kıldı, İdige munda yatur tip. Kilip vefât kıldı. Qâdirberdi hân hem ol 12zahm-dın oq soij zamânda bir neçe kündin soij vefât boldı. 13Dâstân-ı Temir Qutlu hân bin Temir **Bik Ulan**. İlik be-mevzi'-i 14İdil haddında memâlik-i Hâcı Tarhan-da bolğay. Anıij hikâyet-leri öz dâstânıda her yerde kilür. 15Ammâ İdige biy¹⁸⁸⁶ bilen biri hân, biri

¹⁸⁷² meşhûr: S. -

¹⁸⁷³ at-ları mundağ tafşil üze: S. -

¹⁸⁷⁴ Anı İdige biy aldı. İdige küçük Canik-ni alğanda Qâdirberdi hân üç yaşar irdi: K. Qâdirberdi üç yaşar irdi, İdige Küçük Canik-ni {İdige biy aldı 2biy} alğanda.

¹⁸⁷⁵ biy-din: S. bik-din

¹⁸⁷⁶ kalıp: K. -

¹⁸⁷⁷ bilen: S. bile

¹⁸⁷⁸ Soij on bir yaşağanda Qâdirberdi hân kilip İdil deryâsın öte keçip 4Qırım leşkeri bilen İdige biy bilen toquş kıldı: S. Soij on bir yaşağanda Qâdirberdi hân kilip Qırım leşkeri bilen İdil deryâsın öte keçip İdige bik bilen toquş kıldı.

¹⁸⁷⁹ büzürg: S. -

¹⁸⁸⁰ aydılar: S. -

¹⁸⁸¹ kuvvet: K. -

¹⁸⁸² Qâdirberdi hân aytıp turur: S. -

¹⁸⁸³ mısrâ'-i Türki :S. Türki

¹⁸⁸⁴ biy: S. bik

¹⁸⁸⁵ Eçki-li: S. Elçiki-li

¹⁸⁸⁶ biy: S. bik

biy¹⁸⁸⁷ irdi. Neçe vaqt-qa digeç münşa'ib uruğı bolup keçti-ler. **16** Temir Ƙutlu hān-niij oğıl Temür hān. Aniij oğıl Bulad hān. Aniij oğıl Kiçik Muḥammed hān. Aniij oğıl taht-niij **17** Aḥmed hān. Ammā Aḥmed hān-niij üç hātūnıdın tokuz oğıl irdi. Mundağ tafşıl¹⁸⁸⁸ üze: Sultān **[62b]** **1** Hüseyin Mirzāniij Ƙarındaşı Biki bigim-din tuğan oğılan-lar at-ları bu turur: Mürtezā hān, **2** İdige sultān, Hüseyin han, Devlet sultān ve tağı Bu bigim oğılan-ları: Şeyḥ Aḥmed hān, **3** Ƙuçan sultān, Hıtāy sultān ve tağı Uysun bigim oğılan-ları: Seyyid Maḥmūd hān, **4** Seyyid Aḥmed hān, Bahādur sultān. Ammā **5** Uluğ Muḥammed hān-niij oğıl Muḥammed Tek¹⁸⁸⁹ hān Ƙazan vilāyetıǵa¹⁸⁹⁰ kilgendür. Aniij oğıl İbrāhim hān, **6** aniij¹⁸⁹¹ oğıl Muḥammed Emin hān, Ƙazan vilāyet-qa¹⁸⁹² 'Abdü'l-laṭif hān, Güher-i Şām hānım. **7** Ammā Küçük Muḥammed hān-niij oğılan-ları bu turur: Maḥmūd hān, Aḥmed hān, Ya'ƙüb sultān, **8** Baḥtiyār sultān. Temir Ƙutlu hān-niij nesli uruğı tamām boldı. **9** **Dāstān-ı Hācı Girey Hān bin Delük Ƙayas Ulan** **10** bin Devlet Hıvāce Ulan bin Taş Temir Ulan bin Temir Hıvāce Ulan <bin> Ƙutlu Hıvāce Ulan¹⁸⁹³ bin **11** Ƙaru Ƙuyaş¹⁸⁹⁴ Köbecik Ulan bin Hācı Girey hān-niij aǵası Cān Girey sultān-nı Ƙoijrat Haydar¹⁸⁹⁵ **12** biy-ler¹⁸⁹⁶ öltürgendin soij Hācı Girey sultān kiçik ikendür, ƙaçıp yürüp Ƙağırǵan bay-ǵa **13** yılǵa¹⁸⁹⁷ kirip yürügende biy-ler¹⁸⁹⁸ öz aralarında biri birin ululaşa almay Hācı Girey sultān-nı izlep **14** tapup hān yasadı-lar. Sene-yi 954¹⁸⁹⁹ Cemāziye'l-āḥir ayında Sultān ilinde Sultān 'Ali oğıl **15** Ƙalçora başlıq Uymas¹⁹⁰⁰ ili-niij Baltaç Bay bir on kişi, Eşteki ili-niij Ötek Bay bir on **16** kişi,¹⁹⁰¹ Yacı¹⁹⁰² ili-niij Ƙuşay usta bir on kişi, Serde ili-niij Ƙul 'Ali bay¹⁹⁰³ bir on kişi, **17** Ƙapçık ili-niij Yamǵurçı bile Ƙızıl Ƙurt bir on kişi, Şapşı¹⁹⁰⁴ ili-

¹⁸⁸⁷ biy: S. bik

¹⁸⁸⁸ tafşıl: K. -

¹⁸⁸⁹ Muḥammed Tek: S. Maḥmutek

¹⁸⁹⁰ vilāyetıǵa: K. vilāyet-qa

¹⁸⁹¹ İbrāhim hān aniij: S. İbrāhim hān-niij

¹⁸⁹² Ƙazan vilāyet-qa: S. -

¹⁸⁹³ Ƙutlu Hıvāce Ulan: S., Kışkarı -

¹⁸⁹⁴ Ƙaru Ƙuyaş: S. Ƙara Ƙunaş; Kışkarı. Ƙara Ƙus

¹⁸⁹⁵ Haydar: Kışkarı -

¹⁸⁹⁶ biy-ler: S., Kışkarı bik-ler

¹⁸⁹⁷ yılǵa: Kışkarı: yalǵa

¹⁸⁹⁸ biy-ler: S., Kışkarı bikler

¹⁸⁹⁹ Sene-yi 954: K. Sene; Kışkarı -

¹⁹⁰⁰ Uymas: Kışkarı Uymas

¹⁹⁰¹ Eşteki ili-niij Ötek Bay bir on kişi: Kışkarı -

¹⁹⁰² Yacı: Kışkarı Keçi

¹⁹⁰³ Ƙul 'Ali bay: Kışkarı Ƙulı 'Ali oğıl

niij Cān Çora biy¹⁹⁰⁵ bir on kiři [63a] ¹ve Nete¹⁹⁰⁶ ili bile¹⁹⁰⁷ Nurma ili-niij Kūl Urus dağı ‘Alike¹⁹⁰⁸ bir on kiři, Őeyh-zāde ili-niij Kūluř ²Mirzā bir on kiři. Dağı bir on Ađ Çora.¹⁹⁰⁹ Tört üyli-niij Kibek Çırmış bir on kiři.¹⁹¹⁰ Muĥammed Biy¹⁹¹¹ ili¹⁹¹² tā külli bir on kiři, ³İski yurt-niij Yādgār bay, Kāsım Seyyid bay bir on kiři, Kāra Devlet ili-niij Kōnađ Usta ⁴bir on kiři, Ĥayırlı¹⁹¹³ ili-niij baĥsende Ĥāfız bir on kiři, Kāra Īřānniij¹⁹¹⁴ Tūřenek ⁵bir on kiři, Temirçi ili-niij Usta oğlı Nođay bir on kiři, bu kim irseler Ĥācı Girey ĥān-nı ⁶pādřāhlık-qa¹⁹¹⁵ alıp¹⁹¹⁶ kilip ĥān yasadılar. Tamām.¹⁹¹⁷ **7Dāřtān-ı İdige Biy Rađi’allahü ‘aleyh.**¹⁹¹⁸ ⁸Ve ‘alā ālihi ve eřĥābihi bi-‘adedi zerrāti’l- meřāriđ ve bi-‘adedi envāri’l-megārib ĥuřuřān ‘ale’l-imām emirü’l-mū‘minin ⁹ve imāmü’l-müslimin Ebü Bekr-i Őiddikü’ř-řāđık el-lezi huve ĥalifetü resūlullāh fi külli nā’ib emrin şecerehu evvel ¹⁰babası emirü’l-mū‘minin Ebu Bekr-i Őiddik Rađi’ullahü ‘anh-niij dört oğlı bar irdi. İki-siden kiçik uluđ ¹¹aniij atı Muĥammed atlığ irdi. řām-da pādřāh irdi. Aniij oğlı Sultān Kā‘b atlığ irdi. Ol hem řām-da ¹²pādřāh boldı. Aniij oğlı Sultān Ĥürmüz irdi. Ol Mışrda pādřāh boldı. Aniij oğlı Sultān Ĥālid ¹³irdi. Ol şarşarda pādřāh boldı. Aniij oğlı Sultān Velid irdi. Ol hem şarşarda pādřāh boldı. ¹⁴Aniij oğlı Sultān Kayder, ol hem şarşarda pādřāh boldı. Aniij oğlı Sultān Mülüd irdi, ol hem ¹⁵řarřarda pādřāh boldı. Aniij oğlı Ebu’l-đāř irdi. Ol Anđākyada pādřāh boldı. Aniij oğlı Sultān ¹⁶Selim irdi. Ol hem Anđākyada pādřāh boldı. Aniij oğlı Sultān şadaf irdi. Ol hem Anđākyada ¹⁷pādřāh boldı. Aniij oğlı Sultān Ebu’l-ĥađ irdi. Ol Mardin-de pādřāh boldı. Aniij oğlı Sultān [63b] ¹‘Ořmān irdi. Ol hem Mardin-de pādřāh boldı. Aniij oğlı Celāle’d-din irdi. Ol Kořantñiniyede ²pādřāh boldı. Aniij iki oğlı bar irdi. Biri-si-niij atı Edhem, biri-niij

¹⁹⁰⁴ şapşı: Kışkarı şaşı

¹⁹⁰⁵ biy: S., Kışkarı bik

¹⁹⁰⁶ Nete: Kışkarı Ötne

¹⁹⁰⁷ bile: S., Kışkarı bilen

¹⁹⁰⁸ ‘Alike: Kışkarı -

¹⁹⁰⁹ Dağı bir on Ağ Çora: Kışkarı Ağ Çora bir on kişi

¹⁹¹⁰ dört üyli-niij Kibek Çırmış bir on kişi: S., K. Tört üyli Kibek Çırmış

¹⁹¹¹ biy: S., Kışkarı bik

¹⁹¹² ili: Kışkarı illi

¹⁹¹³ Ĥayırlı: Kışkarı Bizne

¹⁹¹⁴ Īřānniij: S., K. ‘Ayiřēnniij

¹⁹¹⁵ pādřāhlık-qa: Kışkarı řāhlık-qa

¹⁹¹⁶ alıp: Kışkarı alup

¹⁹¹⁷ tamām: K. -

¹⁹¹⁸ Metnin“Dāřtān-ı İdige...” başlığından itibaren K nüşasının 36b sahfesinin 3. satırındaki “...atlığ irdi” ibaresine kadarki parçası S nüşasında kayıptır.

atı Baba Tükles irdi. ³Baba Tükles Ka‘bede pādşāh boldı. Baba Tükles-niij oğlu Terme atlıg irdi. Bu Terme İdil ⁴Cayıq-da hāşıl boldı. Anıij oğlu Qaraçi atlıg irdi. Ol hem İdil Cayıq-da hāşıl boldı. ⁵Anıij oğlu İslām Kıya. Ol hem İdil Cayıq-da hāşıl boldı. Anıij oğlu Qādir Kıya. Ol hem İdil ⁶Cayıq-da hāşıl boldı. Anıij oğlu Qutlu Kıya Qum kent-de peydā boldı. Anıij oğlu İdige biy ⁷rahmetu’llahi ‘aleyhi ecma‘in Qutlu Kıyanı Urus hān şehid kılıp-dur, ammā Baba Tükles-niij tört ⁸oğlu bar irdi. Biri Ka‘bede pādşāh boldı ve biri Ka‘beniij yanında¹⁹¹⁹ yatur ve biri Ürgençde yatur¹⁹²⁰ ⁹biri¹⁹²¹ Kıyırında Üç Ötlükde yatur.¹⁹²² Bir rivāyet bilen Baba Tükles-niij ma‘lüm üç oğlu bar irdi.¹⁹²³ Biri-niij ¹⁰atı ‘Abbās, Ka‘beniij oij yanında¹⁹²⁴ yatur¹⁹²⁵ biri-niij atı ‘Abdu’r-rahman H^vāce turur, ol dağı Ka‘bede ¹¹yatur ve biri-niij atı Terme turur. Ol İdil Cayıq-da hāşıl boldı. Peygāمبر şalla’llahü ‘aleyhe ve’s-sellem-¹²niij kabrlerindin Seyyid Nāqib-qa āwāz beripdür. İkinçi ‘Ālim Mürtezā Seyyid, üçünçi-si ‘Aziz ¹³Kerāmet Baba Tükles Ata turur. Özbik hān müslümān bolğanda¹⁹²⁶ Özek Çoranı Ka‘be-i şerif-ke ¹⁴yiberip-dür. Anda bu üç irni alıp kelip müslümān bolup-dur ve allahü a‘lem bi’ş-şavāb.¹⁹²⁷ ¹⁵Ammā İdige Biy Toqtamış hān-niij ulusın ol biyledi. Anıij hikāyet-leri özge ¹⁶dāstānında her yerde şerh-ke tilese kilür. Be-mevzi‘-i İdil boyunda ötti. Tā anıij uruğ ¹⁷gāyet-qa digeç münşe‘ab uruğ¹⁹²⁸ bolup ötti-ler, tā ekşer bu zamān öküşrek andın **[64a]** ¹peydā boldı. Ammā İdige biy¹⁹²⁹ altmış üç yaşında vefāt tapdı. Qādirberdi hān-niij ²zuruşında zaħm-lıq irdi.¹⁹³⁰ Barin Saray şehid kıldı. Ammā İdige biy-niij oğlan-ların ³mundaq tafşil tertib üze kılındı.

⁴ Nuradin Mirzā, Mirzā Qāsım	⁴ Seyyid ‘Ali Mirzā
⁵ Bu beşi-si-niij anası bir idi. ‘Ömer	⁵ İki-si yaşda vefāt ⁶ boldı. Atları ma‘lüm

¹⁹¹⁹ yanında: S. yanında

¹⁹²⁰ yatur: S. yatur irdi

¹⁹²¹ biri: S. -

¹⁹²² yatur: S. -

¹⁹²³ Bir rivāyet bilen Baba Tükles-niij ma‘lüm üç oğlu bar irdi: K. Baba Tükles-niijBir rivāyet bilen ma‘lüm oğlu bar irdi.

¹⁹²⁴ yanında: S. yanında

¹⁹²⁵ yatur: S. -

¹⁹²⁶ Özbik hān müslümān bolğanda: S. -

¹⁹²⁷ vallahu a‘lem bi’ş-şavāb: S. -

¹⁹²⁸ uruğ: S. uruğı

¹⁹²⁹ biy: S. bik

¹⁹³⁰ irdi: S. - . Metnin buradan itibaren K nüshasının 64b sahifesinin 4. satırındaki “andın soij” ibaresine kadarki parçası S nüshasında kayıptır.

<p>Ḥ^vāce ḥān-niij kıızı Baḥtı-lı ḡḥānımdın tuḡup irdi. Seyyid ‘Ali Mirzā hem yaşda öldi.</p>	<p>7irmes.</p>
---	----------------

<p>8Keykubat</p>	<p>8Manşür biy,</p>	<p>8Qazı Nevruz</p>
<p>9Bu Qabardin Alıp-niij 10ḡātūnı-dın tuḡup irdi. Nuradin-ğa tete ol 11irdi.</p>	<p>9Bu Quyruçuḡ ḡān-10niij kıızı Süydü ḡā11nımdın tuḡan irdi.</p>	<p>9Bu iki-si-niij anası qavm-i 10Qoijrat kıızı irdi. Atı 11ma‘lūm irmes.</p>

12İdige biy-din soij Manşür biy boldı. Atası-niij qāym-maqāmında ol boldı. Ol vaqıt-da İdige 13biy ḡayāt vaqıtında Nuradin Mirzā iç aḡrı tigip otuz yeti yaşında vefāt tapdı. Manşür biy 14atası ulusın ol biy-ledi ve bi’l-āhir anı Baraḡ ḡān öltürdi. Andın soij Qāzı Nevruz 15Baraḡ ḡān bilen toḡuş kıldı. Baraḡ ḡān ol toḡuş-da öldi. Ol ulus-da Manşür 16biy-niij ornuḡa Qāzı biy boldı. Ol vefāt tapqan-dın soij Nuradin Mirzāniij oḡlı 17Afaş, Oqaş, Ḥōrāzmi; bular irdi-ler. Nuradin Mirzāniij oḡlı Afaş biy boldı. Atası 18ini-si Qāzı biy ulusın ol biyledi. Andın soij Okaş biy boldı. Nece vaqıt-qa digeç [64b] 19ol ulusnı ol biyledi. Qırḡ toḡuz yaşında vefāt boldı Okaş biy. Ammā Afaş 20biy seksen yaşında vefāt tapdı. Ammā Okaş-niij oḡlı Mūsā, Yamḡurçı irdi. 21Atasıdın soij Mūsā biy boldı. Ol ulusnı ol biyledi. Yamḡurçı aḡası ḡayātında 22özi biy boldı. Andın <soij> Ḥōrāzmi biy¹⁹³¹ boldı. Mūsā Yamḡurçı bilen¹⁹³² bir anadın tuḡan şirdi. Andın soij Yamḡurçı-niij oḡlı Aḡış biy¹⁹³³ boldı. Ol ulusnı ol biyledi. Andın 23soij Ḥasan biy¹⁹³⁴ boldı, ammā ulusnı Alçaḡır Mirzā biy-ledi. Ḥasan biy-din¹⁹³⁵ soij Mūsā biy-niij¹⁹³⁶ 24oḡlı Seydaḡ¹⁹³⁷ biy¹⁹³⁸ boldı. Andın soij¹⁹³⁹ şeyḡ Mamay Mirzā ulusnı biy-ledi, ammā özi biy¹⁹⁴⁰ bolmadı. 25Andın soij Yūsuf biy¹⁹⁴¹ boldı. Mūsā biy-niij¹⁹⁴² oḡlı irdi. Andın soij Mūsā biy¹⁹⁴³ oḡlı İsmā‘il 26biy¹⁹⁴⁴ boldı. Soij biy-lik tā bu

¹⁹³¹ Biy: S. bik

¹⁹³² Mūsā Yamḡurçı bilen: S. Mūsā bile Yamḡurçı

¹⁹³³ biy: S. bik

¹⁹³⁴ biy: S. bik

¹⁹³⁵ biy-din: S. bik-din

¹⁹³⁶ biy-niij: S. bik-niij

¹⁹³⁷ Seydaḡ: S. Seyyid Aqa

¹⁹³⁸ biy: S. bik

¹⁹³⁹ soij: S. -

¹⁹⁴⁰ biy: S. bik

¹⁹⁴¹ biy: S. bik

¹⁹⁴² biy-niij: S. bik-niij

¹⁹⁴³ biy: S. bik

zamān-ğa diğec İsmā'il-niij uruğdın taymadı.¹⁹⁴⁵ Ammā öije-10leri¹⁹⁴⁶ mertebedin tüşdi. **11Dāstān-ı Hācı Muḥammed ḥān bin Bik Qondu Ulan** **12**Ol vaqt-da irdi kim¹⁹⁴⁷ Qādirberdi ḥān İdige biy¹⁹⁴⁸ bilen toquş kıldı-lar. Cayıq-dan **13**çıkkān¹⁹⁴⁹ İlik suvı turur, andın¹⁹⁵⁰ yoqarı üç borte çıkar. Ol üç bortenii orta **14**börtesinde Qādirberdi ḥān bilen İdige biy¹⁹⁵¹ katıg sançış kıldı-lar. Ol vaqt-da Hācı **15**Muḥammed Ulan irdi. Bir vilāyet-ka {öt} ötüp¹⁹⁵² barur irdi. Özi Yulaq bahādur boyluq **16**sınlıg irdi. Oq-ları uzun irdi. Andın İdige biy-ge¹⁹⁵³ i'lām berdiler. Anı İdige öz **17**aldığa çarladı: Qayudın kilip qayda barursın tidi. Ol aydı: Men Körel vilāyeti-ğa barurmın tidi. **[65a]** **1**Anda¹⁹⁵⁴ İdige aydı: Sin bu uruş-da me<ni>ij bilen bolğıl.¹⁹⁵⁵ Teijri işimni oijdursa¹⁹⁵⁶ men seni ḡhān-layın tidi. Ol qabül kıldı. Ol yolda Hācı Muḥammed Ulan-nı leşkerge muqaddime kıldı. Bisyār **3**uruştı. Qādirberdi ḥān-nı altınlı¹⁹⁵⁷ qolluğın kese attı. Andın barıp bir köşede yıqıldı. Anı **4**Nuqas Altan bahādur barıp öltürdi. Aşlı Özbik-ya arasında söz bu turur. Andağ aymış-lar. **5**İdige biy¹⁹⁵⁸ hem vefāt boldı. Mansūr biy¹⁹⁵⁹ boldı. Hācı Muḥammed Ulan-nı Mansūr biy¹⁹⁶⁰ ḥān-landı. Biri ḥān, **6**biri biy¹⁹⁶¹ bolup yürür irdi. Hikāyet-de meşhūr turur, Özbik-ya arasında. Mansūr biy-ni¹⁹⁶² Baraq ḥān **7**öltürdi. Andın soij bir kün Hācı Muḥammed ḥān-nı hem Baraq ḥān öltürdi ve taqı Hācı Muḥammed ḥān-niij **8**oğlı Muḥammed Tik¹⁹⁶³ ḥān turur. Anıij oğlı Quluq ḥān turur. Anıij oğlı Aybaq ḥān turur. Anıij oğlı **9**Murtaḡā ḥān turur. Anıij oğlı Cān Girey Sultān, Aqmat Girey Sultān, Küçüm ḥān turur. Hācı

¹⁹⁴⁴ biy: S. bik

¹⁹⁴⁵ Soij biy-lik tā bu zamān-ğa diğec İsmā'il-niij uruğdın taymadı: S. Soij bik-lik diğec İsmā'il-niij uruğdın tā bu zamān-ğa taymadı.

¹⁹⁴⁶ Öjeleri: S. özgeleri

¹⁹⁴⁷ kim: K. -

¹⁹⁴⁸ biy: S. bik

¹⁹⁴⁹ çıkkān: S. çıkkān

¹⁹⁵⁰ andın: K. andın {andın}

¹⁹⁵¹ biy: S. bik

¹⁹⁵² ötüp: K. {öt} ötüp

¹⁹⁵³ biy-ge: S. bikke

¹⁹⁵⁴ anda: S. -

¹⁹⁵⁵ Sin bu uruş-da me<ni>ij bilen bolğıl: S. Sin benim birle bolğıl

¹⁹⁵⁶ oijdursa: S. oijarsa

¹⁹⁵⁷ altınlı: S. altınlıg

¹⁹⁵⁸ biy: S. bik

¹⁹⁵⁹ biy: S. bik

¹⁹⁶⁰ biy: S. bik

¹⁹⁶¹ biy: S. bik

¹⁹⁶² biy-ni: S. bik-ni

¹⁹⁶³ Muḥammed Tik: S. Maḡmutek

Muhammed hân ¹⁰nesli tamâm boldı. Nâm-dâr meşhûr bolğay bular turur.¹⁹⁶⁴
¹¹**Dâstân-ı Bulğayır hân bin Tuluşık Ulan.** ¹²Bulğayır hân Taşkent¹⁹⁶⁵ Türkistân¹⁹⁶⁶
vilâyeti-de padşâh irdi. Anıj kabri şehr-i Sığnağ-da ¹³turur. Anıj oğlu Şâh Butağ
Sultân¹⁹⁶⁷ turur. Bulğayır hân Nuradin Mirzâniij¹⁹⁶⁸ oğlu Oğaş biy¹⁹⁶⁹ bilen ¹⁴bisyâr
muhabbet-ligi bar irdi. Andağ ayturlar, bir¹⁹⁷⁰ kâseniij bir yağıdın biri¹⁹⁷¹ ‘aselni içer
irdi, ¹⁵biri bir yağıdın içer irdi. <A>yurlar, aralarında bisyâr dostluğı bar irdi.¹⁹⁷² Bir
vaqt biri hân, ¹⁶biri biy¹⁹⁷³ bolup yürügen irdi ve tağı Şâh Butağ Sultân-niij oğlu
Şeybağ hân turur. ¹⁷Anıj oğlu Temir, anıj oğlu Kök Böri, anıj oğlu¹⁹⁷⁴ Küçüm
Süyünçek turur. **[65b]** ¹‘Ubeyd hân hem¹⁹⁷⁵ Bulğayır hân-niij nesli-din turur. Anıj
oğlu Burhân hân turur. ²Cânı-bik Sultân hem Bulğayır hân-niij nesli-din turur. Anıj
oğlu İskender hân, anıj ³oğlu ‘Abdullâh hân turur. Küçüm hân-niij oğlu ‘Abdü’l-laîf
hân, anıj oğlu Zü’n-Nün Sultân ⁴Seyyid hân, Cömârt hân, Sultân Muhammed sultân
turur. Süyünçek hân-niij¹⁹⁷⁶ ⁵oğlu Barağ hân, anıj oğlu Derviş hân, Baba hân,
Hârezmi şâh Sultân. Bulğayır ⁶hân-niij nâm-dâr meşhûr oğlan-ları bular turur.
Kalem-de kildi. Anıj nesli tamâm boldı. ⁷**Dâstân-ı Yâdigâr hân bin İbiy** ⁸**Ġarab**
Ulan. İbiy Ġarab oğlu Yâdigâr Ulan irdi. Mûsâ Yamğurçı hân-ları aşlı ⁹söz Özbik-ya
arasında mundağ aymışlar: Ol <İ>biy hân-niij dâstânını bu zamân munda
¹⁰keltürdük. Ol Aybağ hân-ğa Ağ biyim-ni birdi. Ol yoldın aralarında bu künge digeç
Ġacı ¹¹Muhammed hândın birü İdige biy-niij nesli bilen kuda anda, dostluğı her vaqt
bardur. İkinçi ¹²Bulğayır hân-dın birü dostluğı bardur. Mûsâ biy-niij kıızı Afay biyim-
ni Süyünçek hân-ğa ¹³berdi. Barçasıdın ulusnı Oğaş bu kıızı Devlet Sultân biyim-ni
taht-niij Aħmed hân-ğa ¹⁴berdi. Bi’l-âħir aralarında küdük bolup Aħmed hân-nı
Yamğurçı öltürdi. Ol ‘ahd-da Yâdigâr ¹⁵hân irdi. Mûsâ-nı vilâyet-i Ġörâzmi-ğa leşker

¹⁹⁶⁴ Nâmdâr meşhûr bolğay bular turur: S. -

¹⁹⁶⁵ Taşkent: S. Taşkend

¹⁹⁶⁶ Türkistân: S. -

¹⁹⁶⁷ Şâh Butağ Sultân: K. Butağ Sultân

¹⁹⁶⁸ Nuradin Mirzâniij: S. Nuradin Mirzâ

¹⁹⁶⁹ biy: S. bik

¹⁹⁷⁰ bir: S. -

¹⁹⁷¹ biri: S. bir

¹⁹⁷² aralarında bisyâr dostluğı bar irdi: S. -

¹⁹⁷³ biy: S. bik

¹⁹⁷⁴ oğlu: S. -

¹⁹⁷⁵ hem: S. -

¹⁹⁷⁶ “Süyünçek hân-niij...”ibaresinden itibaren K nüshasının 66a sahifesinin 6. satırına kadarki metin parçası S nüshasında kayıptır.

bilen Yādigār hānga meded kıldı. Andın ¹⁶Hōrāzmi yurtın aldı. Yādigār hān-nij oğlu Buraqa Sultān turur. Buraqa oğlu İlek, ¹⁷İmnek turur. İlek oğlu İlpars hān, anij oğlu Sultān Ğāzi, ‘Ömer Ğāzi turur. İlek-nij [66a] ¹bir oğlu İsin Kūl hān turur. İmnek oğlu Buçuğa hān, Sağan hān, Kāl hān, ²Ağatay hān bular turur. Sağan hān oğlu Yosun hān, Yunus Sultān, Pehlevān Kūl Sultān. ³Buçuğa hān-nij oğlu Dost Sultān, İş Sultān. Adu Anaş hān-nij oğlu Tin ⁴Muhammed hān, Maḥmūd Sultān, ‘Ali Sultān. Yādigār hān-nij nesli tamām boldı. Ma‘lūm meşhūr ⁵irdiler. Neçe vaqt-ka digeç münşe‘ab bolup öttiler. **6Dāstān-ı Oraz Muhammed hān bin Ondan Sultān** ⁷bin Şıgay hān bin Badik hān bin Cānı-bik hān bin Barağ hān bin Kuyruçuğ ⁸hān bin Urus hān Halledullahi Ta‘ālā¹⁹⁷⁷ mülkihi ve salṭanatıhi ve efāze‘l-‘ālemin be-reh-i iḥsāne ⁹sāl-hā-yı bisyār ü kuvvet-hā-yı bi-şumār yā ‘Aziz ya Ğaffār ber-ser-i salṭanat pāyende müstedām ¹⁰bād.¹⁹⁷⁸ İn zamān kim yād kılındı. Ābā vü ecdād-ı Oraz¹⁹⁷⁹ Muhammed hān-nij barça uruğ qarındaşları bilen ¹¹bu dāstān-da qalem-de kildi. Neçük kim Urus hān-dın Cānı-bik hān-ğa törtünçi baṭın turur. ¹²Ān zamān kim yād kılınıp irdi, Cānı-bik hān-nij oğlan-ların bu zamān taqı yād kılduğ. Tā ¹³anij oğlu-nij nebereleri-ge digeç münşe‘ab uruğ bolup ötti-ler. Tā bu zamān-ğa digeç ma‘lūm ¹⁴mezḳūr turur. Ammā anlar her biri bir uruğ bolup öz vilāyetinde pādşāhlık biylep nāmdār bolup ¹⁵ötti-ler. Anlarnij nām ma‘lūm mu‘ayyen boldı. Evvel Kāsım hān turur. Çığan bigim-din tuğan erür. Neçe vaqt-lar atası ulusında ¹⁶ol pādşāhlık kıldı. Her cānib-dağı vilāyet-lerni özine musaḥḥar kıldı. Anij hikāyet her yerde ¹⁷kelür. Ma‘lūm meşhūr turur. Bil’-āḥir Sarayçık-da vefāt tapdı. Bu kün anij qabri Sarayçık-da [66b] ¹turur. Anij oğlu Haqnazar hān turur. Hanıq Sultān hānım-dın tuğan erür. Anij hikāyet ma‘lūm meşhūr turur. Ammā Haqnazar hān öz aralarında bulğaklık bolup vefāt tapdı. Anij oğlan-larının ²pādşāhlık bu kün taydı, ammā Qanbar Sultān her hālde Kāsım hān-nij tabuğıda irdi. Muqaddime-i ³leşker irdi. Anij nesli-ge pādşāhlık tigmedi. Ammā Ösek hān turur.¹⁹⁸⁰ Anij oğlu Bulad¹⁹⁸¹ Sultān turur.¹⁹⁸² Anlarğa pādşāhlık

¹⁹⁷⁷ ta‘ālā: S. -

¹⁹⁷⁸ bād: S. bolsun

¹⁹⁷⁹ Oraz: K. <Or>az

¹⁹⁸⁰ Ammā Ösek hān turur: K. -

¹⁹⁸¹ Bulad: S. Bulağ

¹⁹⁸² Anij oğlu Bulad Sultān turur: K. -

tigmedi.¹⁹⁸³ Bi'l-āhīr Bulad¹⁹⁸⁴ Sultān oĝlan-ları bilen 4Noĝay uruşında şehid boldı. Ammā Kāsım hān zamānında Cadik hān irdi. Şıĝım Mirzā şbilen uruşup¹⁹⁸⁵ Yılan biy töbede bir oĝlı bilen şehid boldı. Anıij qabri Ürgenç-de Bağırĝan Atada¹⁹⁸⁶ turur. Anda 6defn kıldılar. Ammā Yadik hān-nıij hātūnı, quması köp irdi. Oĝlan-lar hem köp irdi. Nām-dār meşhūr 7oĝlan-ları bular turur. Targum hān, Bökey Sultān, Şıĝay hān, Melik Sultān. Bu iki-si-nıij anası Abay Qanı bigim turur. Targum 8hān-nıij oĝlan-ları Toquz Sarı tip ayurlar.¹⁹⁸⁷ Melik oĝlı Başı-bek Sultān bilen Toquz Sarı oĝlanları¹⁹⁸⁸ bilen Çıĝat haddında¹⁹⁸⁹ şehid boldılar. Otuz yeti sultān 9ma'lūm meşhūr turur. Ammā Bökey Sultān nesli bolmadı. Ammā Bavuş, Boydaş, anıij¹⁹⁹⁰ oĝlı Edik Sultān 10turur. Anıij oĝlı Boydaş hān turur. Edik Sultān nesli-ni Biş Oĝul dip ayurlar. Ammā bu¹⁹⁹¹ Bo-11ydaş hān Baraq oĝlı Derviş hān toquşında tamāmi Biş Oĝul nesli yigirmi tört sultān 12anda şehid boldı. Biş Oĝul-ĝa pādşahlıq¹⁹⁹² tigmedi. Ammā bir anqa ol vilāyet-de kelte hān-lar 13boldı-lar. Nām ma'lūm meşhūr bolmadı. Burunduq hān turur. Anıij nesli mertebedin tüşdi. 14Ahmed hān turur. Özbik-ya Aqmat hān tip ayurlar. Ol hem az¹⁹⁹³ vaqt hān boldı. Şeydaq bik¹⁹⁹⁴ 15anı bilen uruşdı. Anda şehid boldı. Oraq Mirzā şehid kıldı. Tāhir hān boldı bir az kün 16hānlıq biyledi. Anqa pādşahlıq biylemedi. Ammā Şıĝay hān-nıij hikāyet her hālde bahā-17dürlüğü ma'lūm meşhūr turur. Bi'l-āhīr bir bolup vefāt tapdı. Bu kün qabri Kümüşkentde. [67a] 1'Ali atanıij penāhında defn kıldılar. Ammā Şıĝay hān-nıij havātini {-leri} köp irdi. Ma'lūm 2meşhūr üç uluĝ¹⁹⁹⁵ ordusu bar irdi.¹⁹⁹⁶ Anlardın tuĝan oĝlan-ları bular turur: 3Seyyid Qulı Sultān, Ondan Sultān, Altın Hānım.¹⁹⁹⁷ Bu üçevsü¹⁹⁹⁸ 4Bayım bigim-din tuĝan

¹⁹⁸³ Anlarĝa pādşahlıq tigmedi: K. -

¹⁹⁸⁴ Bulad: S. Bulaq

¹⁹⁸⁵ uruşup: K. -

¹⁹⁸⁶ Bağırĝan Atada: S. Bağırĝan Ata

¹⁹⁸⁷ Targum hān-nıij oĝlan-ları Toquz Sarı tip ayurlar: K. Targum 8hān-nıij oĝlan-ları

¹⁹⁸⁸ Melik oĝlı Başı-bek Sultān bilen Toquz Sarı oĝlanları: K. -

¹⁹⁸⁹ haddında: K. vilāyetinde haddında

¹⁹⁹⁰ Bavuş Boydaş, anıij: S. Bavuş Boydaş-nıij

¹⁹⁹¹ bu: S. -

¹⁹⁹² pādşahlıq: S. pādşah

¹⁹⁹³ az: S. bir

¹⁹⁹⁴ bik: K. -

¹⁹⁹⁵ uluĝ: S. -

¹⁹⁹⁶ irdi: K. irdiler

¹⁹⁹⁷ Seyyid Qulı Sultān, Ondan Sultān, Altın Hānım: K. Seyyid Qulı Sultān, Ondan Sultān, Altın Hānım, Tevekkül hān, İşim Sultān, Sābir Bik Hānım

¹⁹⁹⁸ bu üçüsü: S. -

irdi {ve yana Baraḡ ḡān-nı āzādāne alup keldiler. Birāderim kırḡ }. Tevekkül ḡān, İşim Sultān, řābir Bik ḡānım.¹⁹⁹⁹ 5Bu ücevsi-niij anası Çıḡat-niij Yaḡřim Biḡimdin tuḡan irdi. ‘Ali Sultān, şulum 6Sultān, İbrāhim Sultān, řāhim Sultān. Bular{niij anası} Burunduḡ 7ḡān-niij kıızı Daum ḡānımdın tuḡan irür. Ammā Ondan Sultān-niij ḡikāyet 8her yerde tilese kilür. Bisyār ‘azım bahādur, tir-endāz irdi. Her ḡālde her yaḡı kirelik-de 9bisyār bahādurluḡ kııldı.²⁰⁰⁰ Ammā řıḡay ḡān-niij vaḡt-da muḡaddime-i leřkeri²⁰⁰¹ irdi. Anıj ḡikāyet 10ma‘lüm mezkür turur. Bi‘l-āḡir Ḳalmıḡ şehid kııldı. Otuz yaşında vefāt tapdı. Anıj ḡabri Ḥ‘āce 11Aḡmed Yesevi raḡmetullahi ‘aleyh-niij penāhında defn kııldılar. Anıj ḡavātini²⁰⁰² ḡuması bisyār²⁰⁰³ köp irdi. Her vilāyet-ni alıp irdi.²⁰⁰⁴ Öz aralarından hem alıp irdi.²⁰⁰⁵ Ammā ma‘lüm meřḡür 12iki uluḡ ordusu bar irdi.²⁰⁰⁶ Anlardın tuḡan oḡlan-ları bular turur: Altun ḡānım²⁰⁰⁷ Ösek ḡānniij oḡlı Bular Sultānniij kıızı turur. Andın²⁰⁰⁸ 13tuḡan pādřāh-ı İslām ḡalledullahu mülkihi ve salḡanatıhi Oraz Muḡammed ḡān turur. 14Tatlı ḡānım turur. Çoyum ḡānım²⁰⁰⁹ Burunduḡ ḡān-niij oḡlı Kimsin Sultān-niij kıızı turur. Andın²⁰¹⁰ 15tuḡan Köçek Sultān turur. Ol pādřāh-i İslām Tevekkül ḡān-da muḡaddime-i leşkeri bolḡay. Ol 16vilāyet-de bu ‘ahdda ḡayāt turur. Oraz Muḡammed ḡān evvel ibtidā sekiz yaşında uluḡ babası řıḡay ḡān-dın cüdā boldı-lar.²⁰¹¹ Öz aralarında tefriḡa bolup taḡı on üç yaşında öz babası²⁰¹² 17Ondan Sultān şehid boldı. Andın ḡaldı ve taḡı bir nece vaḡt tarlıḡ bilen Seyyid Tik biy-niij 18elinde giriftārlıḡ çikti. Andın on altı yaşında cümletü‘l-Kristān pādřāhı Bariş Fedoraviç [67b] 1ḡān-niij²⁰¹³ ḡulluḡuna ḡāzır boldı-lar. Ol kündin bu kün-ge diḡeç pādřāh Bariş Fedoraviç 2ḡān-niij²⁰¹⁴ her ḡālde

¹⁹⁹⁹ Tevekkül ḡān, İşim Sultān, řābir Bik ḡānım: K. -

²⁰⁰⁰ bahādurluḡ kııldı: S. bahādur ḡılır irdi

²⁰⁰¹ muḡaddime-i leşkeri: S. muḡaddime-i leşker

²⁰⁰² ḡavātini: S. hatunı; K. ḡavātini

²⁰⁰³ bisyār: S. -

²⁰⁰⁴ Her vilāyet-ni alıp irdi: K. -

²⁰⁰⁵ Öz aralarından hem alıp irdi: K. -

²⁰⁰⁶ Ammā ma‘lüm meřḡür 12iki uluḡ ordusu bar irdi: K. iki uluḡ ordusu bar irdi.

²⁰⁰⁷ Altun ḡānım: S. Altın ḡānımdın

²⁰⁰⁸ andın: K. -

²⁰⁰⁹ Çoyum ḡānım: K. -

²⁰¹⁰ Andın: Çoyum ḡānımdın

²⁰¹¹ řıḡay ḡān-dın cüdā boldı-lar: K. -

²⁰¹² Öz aralarında tefriḡa bolup taḡı on üç yaşında öz babası: K. -

²⁰¹³ Bariş Fedoraviç ḡān-niij: S. Bariş Fedoraviç- niij

²⁰¹⁴ pādřāh Bariş Fedoraviç ḡān-niij: S. Bariş ḡān-niij

kulluğunda hâzır irdi-ler. Pâdşâh hâzret-leri qılın yarlıqap 3târih-niij²⁰¹⁵ miijde <sikizde> Toijuz yılı-niij âhirında irdi. Hâmel burç-qa kilip Sıçqan yılı irdi. Ramazânü'l-mu'azzam 4ayında, on bişinçi kün cümle Orus pâdşâhı 'âlem-penâh pâdşâh²⁰¹⁶ 5Bariş Fedoroviç-niij²⁰¹⁷ oğlı sultân hâzretleri Fedor Barişoviç hükmi yarlığı bilen oijda 6şolda qaraçu 'azamet bik-leri oturup kûçe kûçe, uram uram miltıq endâzlar celâlet⁷ ve siyâset bilen qol qovşurup turur ve siyâset hükmi²⁰¹⁸ bilen Oraz Muhammed hân bin Ondan Sultân-nı 8körünüş-ke alıp bu yerde pâdşâh hâzret-li altın tahtına minip oğlı sultân hâzret babasığa 9yanaşa oturup Oraz Muhammed hân-ğa mübârek pâdşâhlık kıldılar.²⁰¹⁹ 10Şüret-i taht in est.²⁰²⁰

11Pâdşâh hâzret-leri yarlıqap sahurğal-lar, in'âmlar bahşış kıldı. Kermân şehrin **[68a]** 1sahurğal kılip berdi. Bir neçe kün pâdşâh hâzret-leri penâhında²⁰²¹ mevqûf bolup turdılar. 2Kermân şehri-niij bik-leri mirzâları, qara halkı iki yüz kişi anda hâzır irdi-ler. Pâdşâh 3hâzret-leri icâzet berdi. Oraz Muhammed hân-ğa alpağut tilmeç qoşup Şevvâl ayında Pençsenbe 4kün Kermân şehri-ğa 'azm kıldı. Kermân-niij uluğ-ları hem birge hân hâzret-leri kulluğında²⁰²² 5irdi-ler. Bir hafta içinde Şevvâl ayı-niij yigirme törtünçi kün târih-niij²⁰²³ miijde <sikizde> Pençsenbe kün 6devlet bilen, mübârek qadem, qutlığ rüzgâr bilen Kermân şehri-ğa kilip tüşdi-ler. Bir neçe kün eyyâm-ı 7devlet²⁰²⁴ bilen 'ayş ü ferâğat âsâyışlık kıldılar, tâ mübârek Zî'l-hicce ayı-ğa diğeç.²⁰²⁵ Andın 8soij târih-niij miijde <sikizde> Sıçqan yılı mübârek Zî'l-hicce ayı-niij onunçi kün irdi.²⁰²⁶ Penç-şenbih kün 9Oraz Muhammed hân bin Ondan Sultân-nı²⁰²⁷ hânlık-qa²⁰²⁸ olurguzdı-lar.²⁰²⁹ Uluğ ve kiçik barça²⁰³⁰ 10Orus, Tatar²⁰³¹ anda

²⁰¹⁵ târih-niij: S. târih

²⁰¹⁶ 'âlem-penâh pâdşâh: S. -

²⁰¹⁷ Bariş Fedoroviç-niij: K. Bariş Fedoroviç

²⁰¹⁸ hükmi: K. -

²⁰¹⁹ pâdşâhlık kıldılar: S. pād kıldı

²⁰²⁰ İJüret-i taht in est: S. Tahtniij şüreti uşbu turur.

²⁰²¹ penâhında: S. yanında

²⁰²² kulluğında: S. kulluğunda

²⁰²³ târih-niij: S. târih

²⁰²⁴ eyyâm-ı devlet: S. devlet

²⁰²⁵ ayı-ğa diğeç: S. -

²⁰²⁶ Andın soij târih-niij miijde <sikizde> Sıçqan yılı mübârek Zî'l-hicce ayı-niij onunçi kün irdi: S. ayı-niij onunçi kün irdi.

²⁰²⁷ sultân-nı: K. sultân

²⁰²⁸ hânlık-qa: S. hânlık-ğa

h azır irdiler. Tem as a u cun uluğ ‘a ım yıķın²⁰³² boldı. Şeyh ‘Ali h an-nij salduğan
11taş mescid²⁰³³ i inde molla ve²⁰³⁴ d niŐmend, h afız-lar, biy-ler²⁰³⁵ mirz lar an a bar
kim ehl-i İsl m irdi, 12ol cem ‘at-lar mescid i inde cem‘ bolup ittifaķ itip, m b rek
altın²⁰³⁶ Şandali-nii kult r p 13ol mescid i inde  urdu-lar. P dŐah Bariş Fedoravi  h n-
nij²⁰³⁷ h kmi yarlığı bilen 14ol zam n²⁰³⁸ alpavut hem anda h azır irdi. İski yurt-nij
y dig ri B lek Seyyid hu be ağ z  ıldı. 15T rt kim irse t rt yağtın h azret h n-ni
altın²⁰³⁹ Şandali-nij  st ne k terdi-ler. 16Yigirme <sikiz> yaşında Oraz Mu ammed
h n h zretleri²⁰⁴⁰ h nlik- a²⁰⁴¹ olturdu.²⁰⁴² Sellem llah  eb a.²⁰⁴³ [68b] 1Ő ret-i taht
in est.²⁰⁴⁴ 2Meymene, ya‘ni Dest-i R st: Calayir   adir ‘Ali biy²⁰⁴⁵ İŞbay Maij ut
Temir biy.²⁰⁴⁶ 3Meysere, ya‘ni Dest-i  eb: Argun  ataŐ biy²⁰⁴⁷  ıp aķ T key biy.²⁰⁴⁸
4Bar a uluğ ve k c k ek bir, moll  ve ked h da, ehl-i İsl m cem ‘at h azır irdi-ler.
Du‘  ve Ően   ıldı-Őlar ve  ara uları, atalık, i<mi>ldeŐleri h n²⁰⁴⁹ h zret-leri-nij
 st ne n Ő re  ıldılar.²⁰⁵⁰ Bar a h azırlar h n h zret-leri-Ėa m b rek p dlik  ıldı-lar.
Ne e k n-ge diğe  ol ay  tk n e 7ke e ve k nd z ‘ayş   ‘işret- a cır amıŐı  ıldı,
hem ol zam n uluğ ‘a ım toy-lar  ıldılar.²⁰⁵¹ 8Bal ‘ar ķı h s b-sız  ıldı. Yılķı ve  oy,
ŐıĖır bisy r k p  lt rdi. Uluğ mu‘azzam 9yığın  ıldı. Her biri-sine birer mens b  ze
 z  z ornunı ta‘yin  ıldı. Moll  ve h afızılarg  10bive yetim-lerge, tul-lar ve

2029 oltur uzdu-lar: K. oltur uzdu

2030 uluğ ve ki ik bar a: K. -

2031 Tatar: K. -

2032 yıķın: S. yığın

2033 mescid: S. mescidi

2034 ve: K. -

2035 biy-ler: S. bik-ler

2036 altın: S. altunlĖ

2037 Bariş Fedoravi  h n-nij: S. Bariş Fedoravi -nij

2038 zam n: K. zam <n>

2039 altın: S. altunlĖ

2040 h n h zretleri: K. -

2041 h nlik- a: S. h nlik- a

2042 olturdu: S. olurdu

2043 sellem llah  eb a: K. -

2044 Ő ret-i taht in est: S. Tahtnij Ő reti uŐbudur.

2045 biy: S. bik

2046 biy: S. bik

2047 biy: S. bik

2048 biy: S. bik

2049 h n: K. -

2050  ıldılar: S.  ıldı

2051  ıldılar: K.  ıldı

biçârelarğa²⁰⁵² tusnaq-lar<ğa> hayr ve ihsân kıldı. Bendelerni tusnaq-11dın alıp āzād kıldı. Öküş hayr ü hayrât-lar Allahü Te‘âlâ yolunda ihsân-lar kıldı-lar.²⁰⁵³ 12Pâdşâh Barış Fedoraviç hân-nij²⁰⁵⁴ tilegin tiledi. Dâ'im keçe ve²⁰⁵⁵ kündüz bir kâse-yi mey-i ‘asel-ni [69a] 1içse anı yâd kılmay²⁰⁵⁶ anı Allahü Ta‘âlâ-dın tilemey²⁰⁵⁷ içmes irdi ve taqı özi Allahü Ta‘âlâ-nij kulluğunda 2hâzır irdi. Server-i enbiyâ Muhammed Muştafâ Şallallahu ‘aleyhi ve sellem-nij rûh-larına dâ'im²⁰⁵⁸ du‘â ve tazarru‘ bilen 3niyâzlar kılmur irdi, tâ Âdem-i Şafiyu'llah-dın mihter-i enbiyâğa digeç resûl-nij ehl-i beyt-leri-ge tâ andın 4birü neçaklı şahâbe, e'imme, meşâyih-lar, evliyâlar ötüp irdi. Her dâ'im du‘â' ve tazarru‘ bilen anlardın 5isti‘ânet kovalar irdi. Öksüz, ğarib ve <bi->nevâğa rahm <ü> şefkat kılmur irdi. Oij koldı 6şeri‘at bilen ‘amel kılmur irdi. Sol kolu bilen uğrı karaqçı-nı yaman-larnı pâdşâh Bâriş 7Fedoraviç hân hükmi yarlığı bilen siyâset kamçı-sını yaman-larğa kötek urar irdi. Ol sebep-din 8Kermân şehri Barış Fedoraviç hân devletinde amân-lık irdi. Bu sebep-din kün-din küнге 9pâdşâh-ı İslâm Nâşrü'd-din Ebü'l-feth Oraz Muhammed hân-ğa devlet ve iqbâl bilen il aşap 10yüz yaşap tâ ebedü'lebedgeçe devlet aija yâr bolsun, inşâ'allahü Ta‘âlâ; âmin yâ Rabbe'l-'âlemin. 11Sebeb ol irdi²⁰⁵⁹ kim bu tevârih-ka Oraz Muhammed hân hazret-leri-nij ata anasıdın kulluk²⁰⁶⁰ kıla 12kilgen Calayir Taraq tamğalı irdi. Çiijgiz-nâme kitâbıdın bu nüsha Fârs tilidın²⁰⁶¹ Türki²⁰⁶² tilige evgürdim. 13Kıyusın soij zamânda bolğan-larnı öz istinbâtından²⁰⁶³ Allahü Te‘âlâ tevfiq berip taşnif kıldım. 14Pâdşâh Barış Fedoraviç hân-nij²⁰⁶⁴ tuz ötmek ‘adl haqqı için bitildi ve taqı Oraz Muhammed hân 15hazret-leri-nij neçük pâdşâh hazret-leri ‘izzet <ü> ikrâm bilen hânlık-ka²⁰⁶⁵ olturğanın²⁰⁶⁶

²⁰⁵² biçârelarğa: S. biçârelerge

²⁰⁵³ ihsân-lar kıldı-lar: S. ihsân kıldı

²⁰⁵⁴ Barış Fedoraviç hân-nij: S. Barış Fedoraviç-nij

²⁰⁵⁵ ve: S. -

²⁰⁵⁶ kılmay: S. kılmadı<n>

²⁰⁵⁷ anı Allahü Te‘âlâ-dın tilemey: S. -

²⁰⁵⁸ dâ'im: K. dâ'im-ler

²⁰⁵⁹ irdi: S. turur

²⁰⁶⁰ kulluk: K. kulluk itip

²⁰⁶¹ tilidın: S. tilindin

²⁰⁶² Türki:

²⁰⁶³ istinbâtından: S. istinbâtından

²⁰⁶⁴ Barış Fedoraviç hân-nij: S. Barış Fedoraviç-nij

²⁰⁶⁵ hânlık-ka: S. hânlık-ğa

²⁰⁶⁶ olturğanın: S. olturğuzğanın

16hem tā²⁰⁶⁷ Nuḥ²⁰⁶⁸ ‘aleyhe’s-selām-dın berü Oğuzğa diğeç, Oğuzdın hicret-ke diğeç, hicret-d-in Çiijgizge²⁰⁶⁹ diğeç, Çiijgizdın bu zamān-ğa diğeç neçaqlı pādşāhlar, ḥānlar ötüp irdi, [69b] tamāmısı bitildi.²⁰⁷⁰ 1El-ḥaḳir, el-faḳir bende, nevāyi Ḳādir ‘Ali biy bitidi,²⁰⁷¹ bin Ḥoşum biy²⁰⁷² bin Temçik her dü²⁰⁷³ Bahādur Barançi bin²⁰⁷⁴ 2Edim Şayık Mirzā, bin ağası Ḳıraç biy.²⁰⁷⁵ Anıj nesli Şeyḥ Şūfi biy²⁰⁷⁶ irür, bin Ḳobay bin Ḳanbar Mirzā bin 3Aytavulı biy²⁰⁷⁷ Ayt-bağa biy erür. Cedd²⁰⁷⁸ Çiijgiz ḥān zamānıda Sartak noyan irür. 4Anıj oğlu Calayir Saba erür. Anıj nesli Calayir Tebire biy²⁰⁷⁹ irür.²⁰⁸⁰ Anıj nesli Aytavulı biy²⁰⁸¹ irür. Ma‘rūf <ve> 5meşhūr turur. Urus ḥān-nıj nesli-de uluğ ümerā-yi büzürg irür. Urus ḥān-nıj meymene 6meysere bu turur. Bu yerde yād kılındı, ya‘ni meymene Oij ḳol, meysere Sol ḳol irür.

7Meymene	7Meysere
8Aḳvām-ı ḳavm Ḳatağın irür.	8Aḳvām-ı ḳavm Alaç miiji irür.
9İki san nefer.	9Üç san nefer.

10Ḳavm-i Ḳatağın öz aralarında bu zamān-ğa diğeç öz²⁰⁸² aralarında uluğ-ları ma‘lūm irür.²⁰⁸³ Ammā Alaç miiji arasında uluğı²⁰⁸⁴ 11Taraḳ tamğalı Calayir bolğay. Çiijgiz ḥān zamānıdın birü mertebe mertebe²⁰⁸⁵ bile²⁰⁸⁶ Tebire biy-ge²⁰⁸⁷ 12tigdi. Andın Şeyḥ Şūfi biy-ge²⁰⁸⁸ tigdi, andın Aytavulı biy-ge²⁰⁸⁹ tigdi. Andın Aytbağa biy-ge²⁰⁹⁰ tigdi.

²⁰⁶⁷ hem tā: S. -

²⁰⁶⁸ Nuḥ: S. Ḥazret-i Nuḥ

²⁰⁶⁹ Çiijgizge: S. Çiijgiz ḥān-ğa

²⁰⁷⁰ tamāmısı bitildi: K. -

²⁰⁷¹ El-ḥaḳir, el-faḳir bende, nevāyi Ḳādir ‘Ali biy bitidi: S. Ḳādir ‘Ali bik

²⁰⁷² biy: S. bik

²⁰⁷³ her dü: S. -

²⁰⁷⁴ bin: K. -

²⁰⁷⁵ biy: S. bik

²⁰⁷⁶ biy: S. bik

²⁰⁷⁷ biy: S. bik

²⁰⁷⁸ cedd: S. -

²⁰⁷⁹ biy: S. bik

²⁰⁸⁰ irür: S. -

²⁰⁸¹ biy: S. bik

²⁰⁸² öz: K. öz öz

²⁰⁸³ irür: K. -

²⁰⁸⁴ Ammā Alaç miiji arasında uluğı: K. -

²⁰⁸⁵ mertebe: S. -

²⁰⁸⁶ bile: S. bilen

²⁰⁸⁷ biy-ge: S. bik-ke

²⁰⁸⁸ biy-ge: S. bik-ke

²⁰⁸⁹ biy-ge: S. bik-ke

²⁰⁹⁰ biy-ge: S. bik-ke

¹³Andın Kıraç biy-ge²⁰⁹¹ tigdi. Andın Tutqa biy-ge²⁰⁹² tigdi. Bu Alaç miiji-niij ağası bola kilge-¹⁴nler bular turur. Özbik-yā arasında ma‘lūm meşhūr irür. Ketebehū ‘alā yed-i ‘abdū’z-za‘if ¹⁵Kādir ‘Ali biy bin Hōşum biy. Tārīh-niij miijde on birinde Koyan yılı mübārek Muḥarrem ayı-niij ¹⁶āhırında Şenbih küni bu tārīh-ni tamām kıldı. Uşbu tārīh-i evvel uşbu kitāb-niij nüshası-niij ¹⁷tārīhi-dür.²⁰⁹³

SONUÇ

Bu çalışmada Kadir Ali Bek’in çoğu kısmının ünlü tarihçi Reşidü’-d-Din’in Camiü’t-Tevarih adlı eserinin tercümesi olan eserinin imla, fonetik ve morfolojik özellikleri bakımından incelenmiştir.

Eserin metni imlası bakımından Uygur yazı dilinden gelen kelime ekleri ve köklerinin ayrı yazılması gibi özellikler ile Arap ve Fars imlalarının özelliklerini karışık olarak bünyesinde bulundurmaktadır. Üzerinde durduğumuz metnin başlıca özelliklerinden biri de hem kelime, hem de cümle bağlamında çok sayıda istinsah hatası bulundurmasıdır. Bu durum eseri istinsah edenlerin Arapça ve Farsça bilgisinin yanı sıra Türkçe’nin de gramer bilgisinin zayıf olması veya dikkatsizliğinden kaynaklanmış olabileceğini düşündürmektedir.

²⁰⁹¹ biy-ge: S. bik-ke

²⁰⁹² biy-ge: S. bik-ke

²⁰⁹³ Ketebe ‘alā yed-i ‘abdū’z-za‘if ¹⁵Kādir ‘Ali biy bin Hōşum biy. Tārīh-niij miijde on birinde Koyan yılı mübārek Muḥarrem ayı-niij ¹⁶āhırında Şenbih küni bu tārīh-ni tamām kıldı. Uşbu tārīh-i evvel uşbu kitāb-niij nüshası-niij ¹⁷tārīhi-dür: S. 1051 sene-yi tārīh tamām şedd.

Kelimelerin imlası ek ve kökleri bakımından bakımından tam bir uyum sergilememektedir. Türkçe kelime ve ekler değişik şekillerde yazılmışlardır. Hareke işaretleri çok az kullanılmış ve bunlardan büyük bir kısmı Moğolca kökenli özel adlarda görülüp, bu hareketle herhalde kelimelerin doğru telaffuzu amaçlanmıştır. Bununla birlikte çoğu şahıs ve kavim adlarının birden fazla imlaya sahip olması dikkat çekmektedir. Bunun gibi çoğu Türkçe kelimelerin imlasında ikililik göze çarpmaktadır. Gerek yapım ekleri, gerekse çekim ekleri sonlarına geldikleri kelime kök ve gövdeleriyle bazen bitişik, bazen de ayrı yazılmışlardır. Yabancı kelimeler ise, çoğunlukla kendi imla özelliklerine uygun olarak yazılmış olup, az sayıda olsa da aykırılık gösteren örnekler tespit edilmiştir.

Fonetik özellikleri bakımından metinde ilk göze çarpan unsur çok sayıda e~i, u ~ ı, ü ~ i, u ~ a, ü ~ e şeklinde ünlü ikililiğinin bulunmasıdır.

e ~ i: ber- (2b/10, 2b/13, 2b/18 vb.) ~ bir- (9a/05, 13b/06, 18b/10, 21a/11 vb.); beş (14b/01, 64a/05) ~ biş (10b/05, 16b/08, 17b/19, 18a/01 vb.); er (2b/10, 13a/13, 39b/15) ~ ir (12a/07, 13a/01, 14a/21, 39b/03 vb.); er- (66a/15, 66b/01, 69b/03 vb.) ~ ir- (4b/08, 4b/09, 4b/13, 12b/05 vb.); et- (35b/12) ~ it- (11b/12, 20b/16, 22a/08, 37b/09 vb.); kel- (4a/02, 4a/10, 4a/12, 4b/17 vb.) ~ kil (5a/04, 6a/12, 6b/06, 6b/08 vb.); ket- (15b/10, 26b/01, 37a/06) ~ kit- (5b/05, 14a/17, 25a/10, 26a/04 vb.); men (6b/16, 7a/15, 23a/11, 27a/09 vb.) ~ min (36b/09).

u ~ ı: ağır (37b/17) ~ ağırık (26b/01, 37a/12); altın (67a/03, 67a/12, 67b/08, 68a/12 vb.) ~ altun (19a/17, 39a/11, 40b/09); barı (26a/03, 40a/06) ~ baru (36a/05).

ü ~ i: beri (41a/07) ~ berü (69a/16); biri (6a/06) ~ birü (3a/01, 3a/11, 3a/12, 4b/10 vb.); büyük (29b/06, 31a/01, 38b/05, 40b/04 vb.) ~ büyük (6a/08); küçük (9a/03, 9a/04, 15a/10, 15a/11 vb.) ~ küçük (68b/04).

u ~ a: aytur (5a/14, 6b/03, 7b/07, 7b/08) ~ aytar (11a/15); ordu (27a/17, 28a/13, 28a/19, 28a/20) ~ orda (19a/12, 23a/02, 25b/16, 27a/16); kaytur- (27a/02) ~ kaytar- (36b/14, 41b/17).

ü ~ e: yürür (3a/10, 6a/09, 7b/04, 8a/04) ~ yürer (3a/17).

Söz konusu ünlü ikiliğini katiplerin dikkatsizliği, ama daha çok mahallî ağız özelliklerinin yazı diline aksettirilmesinden ileri gelmiş olabileceği düşünülebilir. Bu ses hadsesinin yanı sıra çalışmamızın fonetikle ilgili bölümünde ünlü değişimleri, ünlü düşmeleri ve ünlü türemeleri örnekleri tespit edilmiştir. İnceleme sonucu

ünlülerin ön ses, iç ses ve son ses gibi durumlarda bir kısmının değişmeye uğramadan eski hallerini devam ettirdikleri, bir kısmının ise diğer ünlüler veya ünsüzlerin tesiri değişmeye maruz kaldığı görülmüştür.

Metnimizdeki örneklerde ünlülerin incelik-kalınlık uyumu tamdır, ancak Çağatayca'da bazı Arapça ve Farsça kelimerde görülen ve daha çok onların mahallî telaffuzlarıyla açıklanan uyumsuzluk da yer yer göze çarpmaktadır: 'ādil+raq (33b/04), ānib+dağı (44b/12, 61a/14, 66a/16), çeşm+i+ğa (40b/05), ğanimet++ka (22b/05), ğāyet+ka (37b/01, 49b/17, 57a/12, 59a/21 vb.), 'işret+ka (21a/06, 68b/07), 'izzet+lık (31b/17), Kāşin+ğa (23b/16), kuvvet+lık (3b/05), vilāyet+ka (10b/08, 24b/02, 27a/12, 29b/16 vb.) vs.

Ünsüzlerde görülen ses hadiselerinden dikkat çekenlerden bazıları ise şunlardır: **g/ğ > v**: ağığ/ağruğ > oruv (59a/14), alpağut > alpavut (68a/03, 68a/14), yağuk > yuvuk (5a/01, 13b/11, 26b/17, 30a/09 vb.); **egü > w**: biregü > birew (39a/04, 40b/13, 62a/02 vb.), ikegü > ikew (62a/02), küdegü > küyew (13a/12, 30a/23, 57b/09, 58a/16 vb.), üçegü > üçew (14b/05, 38b/10, 67a/03), tağağ > tağuk > tavuk (yılı) (22a/15, 25a/05, 26b/10). Ancak son ünsüz değişiminde buzov ~ muzov olması gereken yerde buzağ (38a/14) şeklinde arkaik bir örnek de geçmektedir. Metinde ayrıca geç dönem ses hadiselerinden olan **k/g > y** (bik (13b/01, 13b/10, 22b/12, 25b/13 vb) > biy (62a/04, 62a/09, 62a/15, 62a/15 vb), tig- (8a/11, 8b/02, 10b/04, 21a/08 vb.) > tiy-gen (39b/07), bigim (62b/01, 62b/02, 62b/03, 66b/07) > biyim (65b/13), çigne- > çiyne- (40b/07), **ij > y** (süijek+li (32a/09, 52b/07, 54a/13, 54b/17 vb.) > süyek+li (56b/03) vs. örneklere de rastlanmaktadır. Bu durumun ilginç tarafı ise kelimenin hem eski, hem sonraki değişmiş şekillerinin aynı metin içinde kullanılmış olmasıdır. Bu durum bir kez daha mahallî özelliklerin yazı dilinin aksettirildiğini göstermektedir.

Ünsüzlerle ilgili belirtilmesi gereken diğer bir husus da çok heceli kelimelerin sonundaki -IG ses gruplarında ğ/g ünsüzlerinin bir taraftan aynen korunduğu, diğer taraftan ise Karluk lehçelerinde olduğu sedasızlaşma hadisesi baş gösterdiği görülür: boyluğ (13a/01, 16b/04, 16b/05, 31a/01) > boyluk (29b/06, 64b/15), çerig > çerik (30b/19, 38b/02, 46a/08 vs.), dağ (3a/11, 37b/02) > dağ (28a/01, 28b/08, 38b/11, 39a/02 vs.), muni teg > mundağ (7b/05, 16a/10, 16a/17, 29b/05 vs.) > mundağ (16a/18, 28a/06, 29b/15, 31a/09 vs.), tuğ+ı (24a/07) > tuğ (42a/08), uruğ (1b/08,

3b/09, 3b/10, 5b/05 vs) > uruḡ (14a/19, 15b/07, 22a/08, 44b/11 vs.), Ḳara taḡ (13a/02) > Ḳara taḡ (12b/07), ḡatıḡ (62a/08, 64b/14) > ḡatıḡ (37a/10, 37b/08, 38a/16, 39b/15 vs.), ısıḡ (26a/15, 26b/06) > ısıḡ (41b/16), sarıḡ > sarıḡ (15b/10), yaylaḡ (3a/10) > yaylaḡ (3a/15, 3a/17, 6a/08, 35a/06).

Çalışmamızın üçüncü bölümünde metindeki dil verilerinin morfolojik özellikleri üzerinde durulmuştur. Yapım şekil bilgisi ve Çekim şekil bilgisi şeklinde alt başlıklar altında incelediğimiz bu kısımda görülen özellikler aşağıdaki gibi gösterebiliriz.

Somut isim yapan +lık/+lik, +luḡ/+lük eklerindeki son ses hemen hemen tüm örneklerde sedasızdır, ancak yarlıḡ (17a/05, 33b/10, 41a/10, 46a/03) kelimesinde onun sedalı şekli ile karşı karşıyayız. Sıfat yapım eklerinin hem +lıḡ/+lig, +luḡ/+lūḡ şeklinde sedalı, hem +lık/+lik, +luḡ/+lük şeklinde sedasız şekillerinin yanı sıra son ünsüzü düşmüş +lı/+li, +lu/+lü şekline de rastlamaktayız.

Aitlik eki +ki ünlü ve ünsüz uyumuna tabiidir: evvelkü+sündin (41a/07) ~ evvelḡı (4b/11, 54b/14), soij+ḡı (7b/10, 17a/06, 20b/15, 40b/08), ḡıḡ+ḡı+sın (21b/15, 24b/06, 26a/11, 26b/13, vs.), küz+ḡısın (21b/03, 22b/09, 24b/14, 25a/02 vs.), yaz+ḡı+sın (22a/06, 23a/02, 23b/10, 24b/06 vs.), ilgeri+ki (20b/15, 40b/07, 40b/08), kün toḡuşundaḡı (6a/03), oij ḡoldaḡı (28b/07, 34a/02), ḡarafındaḡı (46a/04, 46a/09, 46a/10, 60b/05).

Yapım eklerinde Moḡolca kelimeler ile birlikte geçmiş birkaç örneḡe rastlanmıştır: soyurḡal < siyurḡa-l (25b/09) ~ sahurḡa-l (8b/04, 67b/11, 68a/01), tüḡe-l (12b/10); ḡaravul (21b/13, 21b/13, 25a/02, 47b/16 vs.).

Metinde Türkçe'deki -mıḡ/-miḡ eki Farsça'ya -mıḡı/-miḡı şeklinde geçmiş şekli ile ḡıl- yardımcı fiile oluşturulan ilginç örnekler de dikkat çekmektedir: asramıḡı ḡıl- (37a/01), ceydamıḡı (39b/12), cırḡamıḡı (37a/17) ~ cırḡamıḡı (37a/15, 37b/04, 68b/07), olcamıḡı ḡıl- (25a/01), siyurḡamıḡı (37b/05, 40b/08, 56a/15), tamācāmıḡı ḡıl- (55a/10), yasamıḡı it- (37b/15, 38a/01), yasamıḡı ḡıl- (9b/21, 37a/11, 37b/16, 41a/03), yaylamıḡı ḡıl- (26a/01-02, 62a/05). Reḡidü'd-Din'in kitabında benzer kelimer Türkçe ve Moḡolca kökenli kelimelere -mıḡı/-miḡı ekleri ve buna ilaveten gerden “ḡılmak, etmek, yapmak” şeklindeki yardımcı fiil getirilerek oluşturulmaktaydı. Metnimizde

ise kelimenin ikinci unsuru olan Farsça yardımcı fiilin yerine kııl- şeklinde Türkçe yardımcı fiil getirilmektedir.

İsim çekim eklerinden ayrılma hali +dan/+den ile birlikte çoğu örnekte arkaik +dın/+din ekleri ile de yapılır. İyelik eklerinden sonra gelen datif ekinin (+ı+n)+a/(+i+n)+e şekli ile birlikte (+ı)+ğa/(+ı)+ge şekli kullanılmaktadır. Bazı durumlarda +ğa/+ge; +ka/+ke ekleri ile birlikte Oğuzca bir özellik olan +a/-e eklerine de rastlanılmaktadır. bendelik+e (30b/04), ilçilik+e (30b/04), küçüklik+e (37a/12, 37a/13). İşaret zamiri bu'nun datifli hali bir taraftan mujja (7a/01, 19a/04, 21a/15, 21a/15 vb.) ise, diğer taraftan ise müellifin tesiri ile günümüz Kazakça'da görüldüğü gibi buğan (58b/15) şeklindedir.

Vasıta hali bir taraftan +n, diğer taraftan ise birle/bile, birlen/bilen gibi edatlarla yapılır: kış+kı+sı+n (21b/15, 24b/06, 26a/11, 26b/13 vs.), küz+gü+si+n (21b/03, 22b/09, 24b/14, 25a/02 vs.).

3. şahıs iyelik ekinde sonra yönelme halinde olduğu gibi, bulunma ve ayrılma hallerinde pronominal n'nin olduğu ve olmadığı örnekler görülür: a) nesl+i+de (69b/05, ornuda (8b/04, 17a/02, 17a/04 vs.); b) ay+i+n+da (20a/14, 20a/19, 21a/01, 21a/02 vs.), kulluğ+i+n+da (31a/17, 35b/17, 67b/02, 68a/04 vs.), kұrsaқ+i+n+da (12a/05); c) at+i+dın (21b/14), ata+sı+dın (15a/04, 23b/08, 56b/06, 61a/10 vs.), ata ana+sı+dın (69a/11), kōl+i+dın (35a/17, 37a/03): d) ata+sı+n+dan (2a/03, 2a/15), barça+sı+n+dın (18a/01, 13b/08, 45a/06, 58b/13), oğ(u)l+i+n+dan (4a/05, 9b/22).

Sıfat bahsinde karşılaştırma ve pekiştirme sıfatları üzerinde durulmuştur. İncelediğimiz metinde karşılaştırma sıfatlarının +raқ/+rek ekleri ile yapıldığı görülmüştür: aruv+raқ (7b/10), dost+raқ (7b/11), kōp+rek (3a/05, 3b/06, 27b/10, 35b/15) vs. Pekiştirme sıfatlarıyla ilgili sadece bir örneğe rastlanmıştır: түp-түз (20b/10).

Sayı bahsi de sıfatlardan ayrı olarak ele alınmış ve sırasıyla metinde geçen asıl, sıra, topluluk, üleştirme, belirsizlik sayıları üzerinde ayrı ayrı olarak detaylı bir şekilde durulmuştur. Sayılar ile ilgili en ilgi çeken durum ise topluluk sayılarında +aғu/+egü eklerinden gelişmiş +av/+ev; +aw/+ew eklerinin yanı sıra ender görülen ve mahallî bir özellik olan +em şeklindeki bir ekin de rastlanmasıdır: a) +av, +ev: bir+ew (39a/04, 40b/13, 62a/02), ikew < iki+ew (62a/02); b) üç+em (11b/01).

Zamir bahsinde metindeki şahıs, işaret, birliktelik, soru, belirsizlik, dönüşlülük ve bağlama zamirleri üzerinde ayrı ayrı örnekleri ile birlikte söz edilmiştir. Şahıs zamirleri örneklerinde men (6b/16, 7a/15, 23a/11, 27a/09 vs.) ile birlikte min (36b/09), bunun gibi sen (7a/13, 7a/16, 33b/11, 40a/11 vs) ~ sin (7a/16, 65a/01) örneklerine karışık olarak geçmektedir. Bu işaret zamirinin datifli hali olan muija (7a/01, 19a/04, 21a/15, 21a/15 vs.) şeklinin yanı sıra günümüz Kazakça'ya has mahallî bir örnek olan buğan (58b/15) şekli de rastlanır. Ol işaret zamirinin ise datifli oija (34b/05, 37b/03) ~ aija (6b/10, 7a/02, 7a/02, 7a/12 vb.) gibi şekilleriyle birlikte olğa (30a/21) şekli de görülür. Belirsizlik zamirlerinden özge Eski Türkçe'den beri kullanılan diğer iki şekli öije ve öijin ile birlikte karışık kullanılmaktadır. Dönüşlülük zamiri metnimizde öz kelimesi kullanılmaktadır.

Zarf bahsinde ise yer, miktar, hal ve zaman zarfları metindeki örnekleriyle birlikte detaylı bir şekilde gösterilmiştir.

Fiil bahsinde bildirme kipleri, tasarlama kipleri, isim-fiiller, sıfat-fiiller, zarf-fiiller, birleşik fiiller detaylı bir şekilde örnekleriyle birlikte ele alınmıştır. İncelediğimiz metinde -r (-ur/-ür) geniş zaman eki kavram olarak ayno zamanda şimdiki zaman ve gelecek zaman anlamları da taşımaktadır.

Görülen geçmiş zamanda çokluk 3. şahıs eki vazifesini -dılar/-diler, -tılar/-tiler gibi eklerinin yanı sıra işteşlik eki -ıştı/-iştı; -uştılar/-üştiler de yapmaktadır.

-lar/-ler şahıs ekinin yanı sıra metnimizde işdeşlik eki -ış/-iş de belirli geçmiş zaman 3. çokluk şahıs eki vazifesinde kullanılmaktadır. Bazı örneklerde -ıştı/-iştı eklerine +lar/+ler çokluk eki eklenmiştir.

Belirsiz geçmiş zaman metindeki örneklerde farklı eklerden istifade edilerek yapılmıştır: 1. -mış/-miş; 2 ıp/-up turur; 3) -ıp-dur/-ip-dür; 4. -ğan-dur. Metinde şimdiki zaman -r (-ur/-ür) eklerinin dışında -a dur kalıbı ile de yapılmıştır: naql kıla dur (L28a). Metnimizde gelecek zamanı belirtmek için asıl gelecek zaman eki olan -ğay/-gey, -qay/-key eklerinin yanı sıra -ğu sıfat-fiilinden türetilmiş mutlak gelecek zaman ekleri -ğu/-gü-, ku/-kü da kullanılmıştır.

Tasarlama kiplerinden İstek ve Emir kipinde 1. teklik şahıs için -a-yın/-e-yin (bol-ayın (7a/16, 24b/12), kııl-ayın (7a/16)) ve -a-yım/-e-yim (al-ayım (7a/14), ayt-ayım (43b/17)) ekleri, teklik 2. şahıs için -ğıl/-gil; -kıl/-kil eklerinin yanı sıra bir örnekte Eski Türkçe'den beri kullanılanmasına rağmen çok az örnekte görülen ve

mahallî bir unsura dönüşen -cı eki de kullanılmıştır: bar-cı (29a/11). Çokluk 1. şahıs için -alım/-elim; -alıj/ elij; -alık/-elik; -ayık/-eyik gibi ekler kullanılmıştır, bunlardan sonuncusu bugünkü Kazakça ve Kırgızca gibi dillerde yaygın kullanılır.

Fiiller kısmında dikkat çeken başka bir özellik de birleşik fiillerle ilgili karşımıza çıkmaktadır. Burada bir unsuru çoğunlukla Arapça ve Farsça, diğeri de Türkçe yardımcı fiillerden oluşan birleşik fiillerin yanı sıra -e/a zarf-fiillerine belirli bazı yardımcı fiiller getirilerek yapılan tasvir fiiller ile -a/-e zarf-fiillerine al-, bil-, ber-, tur-, al-, yaz- gibi yardımcı fiillerinin eklenmesi ile yeterlilik, çabukluk, yaklaşma, süreklilik anlamı taşıyan yarı tasvir fiilleri üzerinde detaylı bir şekilde durulmuştur.

Sonuç olarak buraya kadar özetlemeye çalıştığımız incelememizden anlaşılacağı üzere, üzerinde durduğumuz bu metin her ne kadar geç dönem Çağatayca özellikler taşıyor olmasına rağmen, bünyesinde örneklerden görüldüğü kadarıyla Kıpçakça ve çok az sayıda da olsa Oğuzca özellikler taşımaktadır. Müellif'in Yedisu kökenli olması da onun eserine günümüzde Kazakça ve Kırgızca gibi lehçelerde kullanılan mahallî unsurları taşımasına yol açmış olabilir. Metindeki e/i ikiliğindeki örnekler ise daha çok eserin Kazan-Volga bölgesinde istinsah edilmesinden kaynaklandığını düşünmemize sebep vermektedir.

ÖZGEÇMİŞ

24 Ekim 1973 tarihinde Kırgızistan'ın Calal-Abat şehrinde doğdum. 1980 yılında kaydolduğum No.1 İlyiç orta okulundan 1990 yılında “pekiyi” derece ile mezun oldum ve orta öğrenimimde gösterdiğim başarılarımdan dolayı “Gümüş madalya” ile onurlandırıldım. 1990 yılında Bişkek şehrindeki Kırgız Devlet Üniversitesinin Kırgız Filolojisi ve Gazetecilik Fakültesinin Kırgız Dili ve Edebiyatı bölümünü kazandım. 1992 yılında üniversitenin 2. sınıfında okurken, Cumhurbaşkanlığına başlı Beşerî Teşebbüsler Vakfı tarafından Türkiye'ye yüksek tahsil görmeye gönderildim. Aynı yıl İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türkoloji Bölümüne kaydını yaptırdım ve 1996 yılında bu okuldan mezun oldum. 1996 yılında aynı üniversitedeki Sosyal Bilimler Enstitüsüne başlı olarak Türkoloji dalında sınavları kazanarak yüksek lisans eğitimime başladım ve 2000 yılında

Kazakistan, Kırgızistan ve Özbekistan ve Tacikistan'daki Göktürk Yazıtları adlı tezini başarıyla savunarak mezun oldum. 2000 yılında aynı üniversitede Türkoloji dalında doktora programında okumaya hak kazandım. 2001-2004 tarihleri arasında araştırmacı-tercüman sıfatıyla Türk Dili Kurumu'nun "Göktürk Anıt ve Yazıtları" adlı bilimsel projesinde çalıştım. 2005 tarihinde Prof. Dr. Mustafa Özkan'ın danışmanlığını yaptığı *Kadir Ali-Bek ve Cami'ü't-Tevarih'i Üzerinde Dil İncelemesi* adlı doktora tezimi tamamladım.

Özgeçmişim bundan ibarettir.

T. C.
İstanbul Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Doktora Tezi

Kadir Ali Bek ve Camiü't-Tevarih'i
Üzerine Dil İncelemesi

(İmla – Fonetik – Morfoloji – Karşılaştırmalı Metin – Dizin – Sözlük)

EK

Rysbek ALİMOV

2502000169

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Mustafa ÖZKAN

İstanbul 2005

Dizin

A

āb murğ-ābi āb-ı çeşme	(f): su su kuşu, ördek, kaz 53a/18 pınar suyu, kaynak suyu 61a/05
ābā ābā vü ecdād	(a): 1. babalar; 2. gök küreleri, seyyareler, gezegenler atalar, babalar ve dedeler 1b/02, 2b/18, 66a/10
‘abd ‘abdü’z-za‘if	(a): köle, kul (Allah’ın) zayıf kulu 69b/14
abışka	yaşlı erkek, ihtiyar a. 28b/25
‘acāyib ‘acāyib ve ġarāyib	(a): çok tuhaf şey, anlaşılmaz, acayip tuhaf ve şaşılacak a. ve g. turur 11b/01
‘aceb a.+ġa ħal-	(a): şaşılacak şey, gariplik, hayret şaşırmak, hayret etmek be-ġāyet a.+ġa ħ-dılar 6b/12
‘acem	(a): 1. Araptan gayri olan kavim; 2. İranlılar a. 6a/02 a.+din 28a/01
aç	aç, doymamış a. 21a/14, 23a/10, 39a/09
aç-	(karnı) açılmak a.-ip 13a/02, 21a/14
açıl-	1. açılmak; kapalı olan şeyin açık duruma gelmesi; 2. yayılmak tüijlügü a.-ılmış 12a/03
açılık	bk. açlık a. 61b/10
açlık	açlık, tok olmama (krş. açılık) a.+dan 39a/05 a.+dın 39a/07
açkın-	bırakılmak (krş. açkun-) a.-dı 35b/01
açkun-	bk. açkın- a.-masalar 37a/03
ādāb	(a): 1. terbiyeler; 2. usuller, yollar, kurallar a.+ı 57a/07
‘adāvet	(a): düşmanlık, yağılık a.+i 61a/10

	a.+leri 13b/15
âdem âdem-i şafiyu'llah	(a): insan, insanoğu a.+nı 16a/18 a.+ler 40a/16 Hz. Adem a. s.+dın 69a/03
'âdet	(a): görenek, usul, alışkanlık, tabiat a. 34b/08 a.+i 23b/04 a.+leri 32b/01, 35a/10
adın	başka, diğer, ayrı; gayri, başkası a. 16a/13
'âdil	(a): 1. doğruluk gösteren; 2. doğru a.+rak 33b/04
'Âdil	şahıs adı a. 49b/11
'adl	(a): adalet, doğruluk a. 69a/14
âferide	(f): yaratılmış, mahluk, yaratık a. 27a/14
ağa	ağabey, erkek kardeşlerden büyüğü a. 4a/11, 4b/06, 4b/08, 8a/12, 8a/15, 16a/08, 16a/08, 20b/02, 20b/07, 23a/16, 28a/13, 30a/07, 31b/13, 41a/01, 45b/19, 56a/16 a.+m 29a/19 a.+mğa 23a/11 a.+ijizğa 13a/14 a.+sı 6b/14, 7a/02, 7a/06, 7b/03, 8a/11, 13a/08, 15a/18, 18b/16, 19a/13, 21a/04, 21a/16, 21b/11, 22b/06, 22b/10, 25b/06, 28a/17, 28b/06, 28b/24, 29a/03, 29b/09, 30a/17, 30a/22, 30b/19, 30b/25, 30b/32, 31a/24, 31b/21, 32b/06, 33a/04, 34b/12, 43b/09, 46a/07, 46a/07, 51a/11, 54b/06, 55b/11, 57b/11, 57b/17, 58b/08, 58b/14, 62b/11, 64b/03, 69b/02, 69b/13 a.+sınıj 8a/02, 21b/08, 24b/08, 24b/12, 28b/14, 28b/15, 31a/23, 46a/07, 60a/04 a.+sığa 27b/05 a.+sın 21a/10 a.+sıdan 30a/21 a.+sıdın 21a/17, 30a/02 a.+sından 34a/13 a.+larnij 7a/10 a.+larımız 39b/02 a.+ları 4a/11, 8a/15, 12a/06, 27b/04, 29b/04, 31a/05 a.+larnij 36b/16 a.+ların 8a/02

	a.+lı 30a/18
ağa ini	erkek kardeşler; ağabey kardeş (krş. ağadın, ağa ini) a.i. 30/07 a.i.+din 33a/07 a.i.+si 8a/09, 16a/08, 20b/02, 20b/07, 35b/01, 45b/17 a.i.+sin 21a/09 a.i.+sinden 5b/16 a.i.+leri 35b/09
ağaç	1. ağaç; 2. sopa yetmiş a. urdurdı 53b/01
ağadın	bk. ağa ini a. 30b/30
ağāh	(a): 1. bilgili, haberli, uyanık 2. erkek adı a.+sın 40a/11
ağala-	büyük olduğunu kabul etme, hükümdar olarak seçme Urus ḥānnı barçaları a.-dı 61a/03
ağāz ağāz kıl- āğāz-ı destān	(f): başlama başlamak 68a/14 hikayenin başlangıcı 11a/07
ağız	ağız a.+ımğa+(ağzımğa) 41b/14 a.+larığa 40b/08
ağrı	ağrı, illet, ıstırap a.+dın 37b/17
ağrı- köijül ağrı-	ağrımak a.-dılar 8a/06 a.-ğan 7b/13 a.-p 34a/13 üzülmek, incinmek köijülleri a.-dı 22b/08
ağruḡ	1. ağırlık, mal, giyecek ve eşya, yük; 2. kaygı, endişe, dert a. 37a/12 a.+kına 26b/01
ahd	(a): 1. söz verme; 2. and, yemin; 3. devir, zaman, gün a. 1b/08, 2a/12, 2b/08, 11a/16, 55b/11 a.+da 65b/14, 67a/16 a.+ında 29a/23, 35a/13, 56a/07, 56a/09
aḡkam	(a): emirler, hükümler a. 60a/13
aḡvāl	(a): durumlar, oluşlar, bulunuşlar a. 1b/02, 11b/03, 20b/14, 30b/13, 30b/26, 31a/07, 33a/13, 36a/14 a.+i 20b/13, 25a/09, 53a/13 a.+in 5a/04, 30b/03
āḡır	(a): son, nihayet a. 20a/19, 21b/02, 27b/17, 31b/11, 33a/11, 35a/14,

	56b/03 a.+1 21a/01, 24a/02 a.+ıġa 39b/14 a.+ında 20b/12, 37b/10, 67b/03, 69b/16
āhirin	(a): sonrakiler, sonlar a. bolġay 24a/01
ahte ahte at	(f): 1.dışarı çekilmiş, çıkarılmış (kılıç ve benzeri gibi şeyler); 2. iġdiř edilmiş hayvan Moġol ordusunda savaş ve muharebeler için sadece iġdiř atlara binildiġinden ibarenin metindeki anlamı “savaş atı” şeklindedir. ahte at 40b/09, 41b/09
aħyār aħyār-ı İslām	(a): iyi ve faziletli olanlar Müslümanların faziletli olanları 60a/16
aķ	beyaz, ak a. 24a/07, 24b/04, 33b/01, 42a/06
aķ- aķın suv	akmak, cereyan etmek a.-ar 10b/17, 12b/08, 12b/14 akar su 40b/10
Aķ Suvuday Urçıġař	şahıs adı a. köyeij 33b/01
aķa (I)	1. aġabey; yaşça büyük erkek akraba, amca (krş. aġa); 2. Moġollarda kadın ve erkeklerinin isimlerine eklenen ve toplumun ileri geleni anlamına gelen bir sıfat (bk. Arġun aķa, İlik Teve aķa, Siyunçaķ aķa vs.) a. 32a/09, 32a/09, 56b/14, 56b/16, 58a/15 a.+nij 28b/14, 46b/12, 54b/13, 55a/13, 57a/08, 57b/08, 58a/04, 59b/17
aķa ve ini	bk. aġa ini 23b/11
aķar-	aġarmak, beyazlaşmak a.-ıp 42a/04
aķça	para, pul a. 39a/16
‘āķıbet ‘āķıbetü’l-emr	(a): nihayet, son bir işin sonu a. e. 8a/13, 55a/03
‘āķıl	(a): akıllı kimse a. 14a/20, 18b/06
‘āķıllıķ	1. akıllı; 2. akıllılık a. ķıldı 12a/05 a. irdi 42b/12
aķıl	akıl, us a. 2b/09, 34b/02, 37a/04 a.+ġa 6b/13, 39b/08 a.+ımdın 37a/17 a.+ın 41a/01

aқтаçı	Moğollarda hükümdar yılmılarından sorumlu kimsenin ünvanı a. 28a/19, 29a/05 a.+ğa 56a/17 a.+lar 31a/03
aқvam	milletler, uluslar, kavimler a. 4a/04, 9a/17, 9b/20, 15a/07, 15a/13, 69b/08, 69b/08
al-	almak a.-dı 6b/15, 7a/02, 8a/14, 8b/11, 8b/12, 14a/16, 19a/15, 19a/15, 19b/01, 19b/04, 21b/14, 23a/10, 23b/17, 24a/17, 25a/02, 25a/04, 25a/17, 26a/06, 26a/06, 26a/06, 26a/11, 26a/12, 26a/14, 26a/16, 26b/08, 26b/14, 26b/15, 30a/10, 30a/20, 31a/06, 41a/09, 42b/18, 46a/06, 46a/13, 53b/11, 54a/16, 54b/15, 55a/06, 57a/06, 57a/06, 57a/07, 57a/14, 57a/17, 57a/18, 57a/19, 57b/03, 58a/14, 58a/14, 58a/16, 58a/17, 58b/15, 59a/02, 59b/02, 59b/14, 59b/17, 60a/04, 65b/16 a.-dılar 3b/07, 22b/07, 25a/10, 60a/17 a.-madılar 13a/11 a.-ğay 39b/01 a.-ğaylar 36a/15 a.-mağay 37b/14, 39a/07, 39b/04, 39b/05, 39b/06, 39b/12, 39b/14, 40a/04 a.-mağaylar 37a/07, 37a/08, 39a/06 a.-ayım 7a/14 a.-alığ 41a/11 a.-ijiz 12b/16, 22b/07 a.-a a.-a 26a/03, 26a/03, 26a/10, 26a/10 a.-ip 9b/21, 12b/06, 12b/16, 13a/12, 16a/11, 16a/18, 16b/15, 17b/20, 17b/21, 18a/01, 18a/07, 18a/08, 21a/11, 21a/17, 21b/01, 21b/04, 21b/08, 21b/09, 22a/04, 22a/04, 22a/08, 22b/03, 25b/01, 26a/04, 26a/07, 26a/07, 27a/14, 28a/04, 28b/26, 32b/06, 35a/17, 36a/11, 37a/06, 39a/11, 40a/13, 40b/03, 41b/09, 41b/11, 43b/09, 44a/06, 53a/16, 54a/12, 54b/11, 55a/04, 60b/10, 60b/13, 62a/02, 62a/10, 63a/06, 63b/14, 67b/08, 68b/11 a.-up 67a/04 a.-ıpdur 53a/18 ululaşa a.-may 62b/13 a.-maysın 18a/10 a.-ğalı 25a/16 a.-ğan 19b/06, 54b/14 a.-ğanda 62a/02 a.-ur 46a/13 a.-mas 44a/13 a.-maқ 40a/02 a.-mağa 7a/07

‘alā, ‘ale	(a): üst, üzere 6b/07, 11a/17, 69b/14
alaşa	kısa a. boyluğ 16b/04 a.+rak 16b/04
‘alā-ḥide	(a): ayrıca, tek başına a. 31a/21, 36a/05, 36a/13, 50a/05 a.+ğa 47b/05
Alağuş Tegin	şahıs adı t. 23b/10, 29b/13
‘alāmet	(a): işaret, iz, nişan, belge a. 41b/03, 42a/08 a.+i 15b/12
alandaç	asla, katiyyen, hiçbir suretle a. kilmey kalmas 38a/05
alar	onlar a. 58a/09 a.+nij 19a/17
ālāt	(a): aletler, vasıtalar, aygıtlar a.-ı idrāk 40a/04
Alatağ	Aladağlar (Kırgızistan’ın büyük bölümü ile Kazakistan’ın güney-doğusunu kapsayan dağ silsilesi) a.+қа 61a/01 a.+da 61a/04
alçaqlık	alçaklık, adilik a. 36a/15
Alçi noyan	şahıs adı a. noyan+nij 45b/17, 52b/12, 53a/08
Alçi Tatar	kavim adı a. 47a/03
‘ālem	(a): dünya, cihan a. 20a/09, 37b/05, 55a/12 a.+de 11b/06, 11a/09
‘ālemiyān	(a): aleme mensup olanlar, insanlar a. 11a/11
‘ālem-penāh	(a.f.b.i.) alemin sığınacağı yer a. pādşāh 67b/04
a‘lem Allahü a‘lem	(a): en (daha, pek, çok) bilen “Herşeyi bilen Allah’tır” anlamına gelen bir deyim 61a/17, 63b/14
aleyhi aleyhi’s-selam	(a): onun üzerine “ona selam olsun” anlamında peygamberin adı anılırken kullanılan bir söz 4a/06, 5b/17 a.+nij 4a/06, 6a/04 a.+dın 20a/08, 20a/11

alın	alın, cephe, ön a.+ına+(alt.ına) 7a/04 a.+ığa+(aldığa) 26a/07, 38a/05, 64b/17 a.+ıda+(alnıda) 26a/10, 31a/15
‘āli	(a): yüce, ulu, büyük a. üy 8b/14
Allah Allahü Te‘ālā Allahü’l-müste‘ān Allahü a‘lem bi’ş- şav-āb	Allah, Tanrı a. 7b/05, 7b/07, 61a/17, 68b/11 Yüce olan Allah a. 69a/13 a.+nij 69a/01 a.+dın 69a/01 Kendisinden yardım istenen (beklenen) Allah 47a/14 Allah doğrusunu daha iyi bilir 63b/14
Almalık	Yedisu bölgesinde tarihî bir şehir adı a. 61a/07
alpağut	1. kahraman, alp; 2. elçi (krş. alpavut) a. 68a/03
alpavut	bk. alpağut a. 68a/03, 68a/14
alt	alt, aşağı a.+ına+(aldına) 9a/02
Altay	Altay (bir coğrafi bölge adı) a. 3a/16
altı	altı (sayı) a. 2b/07, 4a/12, 4a/12, 4a/13, 5b/08, 8b/10, 8b/17, 9a/15, 14b/18, 17a/06, 17a/07, 19a/03, 20a/01, 25a/14, 41b/05, 41b/08, 43b/01, 43b/02, 45a/08, 45b/09, 49b/18, 50a/01, 51b/09, 55b/08, 58b/01, 67a/18 a.+da 25b/17 a.+sını 41b/09 a.+sında 56a/02
altıncı	altıncı a. 10a/10, 13b/05, 14b/12, 14b/12, 15a/04, 17b/12, 43a/09, 43b/15, 45b/01, 48a/01, 48a/11, 48b/01, 49b/19, 51a/03, 51a/12, 51b/07, 53a/17, 55a/14, 57a/01, 58a/01, 58b/06
Altı Kurtka	şahıs adı a. 43b/03,
altın	altın; kıymetli maden (krş. altun) a. 67a/03, 67a/12, 67b/08, 68a/12, 68a/15 a.+lı 8b/02, 65a/03 a.+lığ 8b/14, 9a/01, 9a/01
altıyüz	altı yüz (sayı) a.+de 23b/09
altı yüz altı	altı yüz altı (sayı)

	a.+da 24b/13
altı yüz beş	altı yüz beş (sayı) a.+de 24b/10
altı yüz bir	altı yüz bir (sayı) a.+de 21a/02, 23b/15
altı yüz iki	altı yüz iki (sayı) a.+de 24a/02, 24a/03
altı yüz ilik dört	altı yüz elli dört (sayı) a.+de 56a/01
altı yüz on	altı yüz on (sayı) a. 25b/17 a.+da 25a/12
altı yüz on altı	altı yüz on altı (sayı) a.+da 26a/01
altı yüz on biş	altı yüz on beş (sayı) a.+de 25b/15
altı yüz on toköz	altı yüz on dokuz (sayı) a.+da 26a/13
altı yüz on tört	altı yüz on dört (sayı) a.+de 25b/10
altı yüz on üç	altı yüz on üç (sayı) a.+de 25b/02
altı yüz on yeti	altı yüz on yedi (sayı) a.+de 26a/05
altı yüz otuz üç	altı yüz otuz üç (sayı) a.+de 46a/10
altı yüz otuz yeti	altı yüz otuz yedi (sayı) a.+de 46a/11
altı yüz sekiz	altı yüz sekiz (sayı) a.+de 25a/03
altı yüz seksen bir	altı yüz seksen bir (sayı) a.+de 56a/02
altı yüz toközsan	altı yüz doksan (sayı) a.+da 58a/05
altı yüz toközsan tört	altı yüz doksan dört (sayı) a.+de 60a/09
altı yüz toköz	altı yüz dokuz (sayı) a.+da 25a/05
altı yüz tört	altı yüz dört (sayı) a.+de 24b/05
altı yüz üç	altı yüz üç (sayı) a.+de 24a/17, 24b/01
altı yüz yeti	altı yüz yedi (sayı) a.+de 24b/16
altı yüz yigirme	altı yüz yigirmi (sayı) a.+de 26b/04

altı yüz yigirme bir	altı yüz yigirmi bir (sayı) a.+de 26b/09
altı yüz yigirme iki	altı yüz yigirmi iki (sayı) a.+de 26b/10
altı yüz yigirme dört	altı yüz yigirmi dört (sayı) a.+de 24a/03, 26b/15, 27a/07, 27a/16 a.+ünde 20a/20
altmış iki miij	altmış iki bin (sayı) a. 29b/23
altmış üç	altmış üç (sayı) a. 64a/01
Altiçü hātün	şahıs adı a. hātündın 44b/03
altun	bk. altın a. 19a/17, 39a/11 a.+lı 40b/09
amanlık	1. güven, emniyet; 2. güvenli, emniyetli a. irdi 69a/08
‘ämme	(a): umuma mahsus olan a. 39b/15
‘amel	1. iş; 2. niyet a. 36b/10, 69a/06
ammā	ama, lakin, fakat a. 18a/01, 29a/27, 32a/04, 32a/18, 32b/05, 38a/09, 46b/04, 47a/11, 47a/17, 47b/02, 49a/05, 54a/08, 56a/13, 56b/13, 57b/13, 58a/11, 58b/01, 58b/12, 59a/03, 59a/22, 59b/13, 61a/17, 61b/01, 62a/15, 62a/17, 62b/04, 62b/07, 63b/07, 63b/15, 64a/01, 64a/02, 64b/01, 64b/02, 64b/06, 64b/07, 64b/09, 66a/14, 66b/01, 66b/02, 66b/04, 66b/06, 66b/09, 66b/09, 66b/09, 66b/10, 66b/12, 66b/16, 67a/01, 67a/07, 67a/09
Amüya deryası	nehir adı; Amu-Derya a. 18a/16, 36a/03, 54a/15
ān	lahza, pek az bir zaman a. 2b/09 a. zamān 66a/12
ana	ana, anne a. 6b/03 a.+dın 14b/01, 20a/14, 56a/01, 56a/07, 61b/05, 64b/04 a.+sı 6b/02, 6b/02, 12b/06, 17a/16, 20b/05, 28b/25, 29b/09, 31a/24, 33b/06, 33b/08, 34b/12, 43a/10, 43a/20, 44b/03, 45a/09, 49a/03, 49a/03, 49a/03, 49a/16, 50b/12, 53a/01, 53a/01, 53b/10, 53b/12, 53b/15, 55a/12, 55a/15, 55b/06, 55b/13, 56a/10, 56a/12, 56b/02, 56b/09, 57a/02, 57b/01, 57b/06, 57b/10, 57b/12, 57b/15, 58a/02, 58a/03, 58a/03, 58a/16, 58a/19, 58a/19, 58b/02, 59a/07, 59a/13, 59a/13, 59b/07, 59b/15, 59b/16, 61b/03,

	61b/03, 64a/05, 64a/09, 66b/07, 67a/05, 67a/06 a.+sınıj 6b/01, 6b/07, 18b/16, 19b/09 a.+sığa 6b/03, 33a/04 a.+ları 11a/04
ança	o kadar, o kadar çok; işte bu kadar; öylesine a. 6a/09, 10b/11, 20b/14, 24a/01, 25b/12, 27b/02, 27b/04, 27b/06, 31a/19, 31a/2131a/23, 31a/27, 31b/11, 32b/03, 33a/04, 35b/04, 35b/06, 36a/08, 36a/08, 36a/10, 36a/14, 37a/11, 37a/12, 49b/14, 54a/12, 66b/12, 66b/16, 68a/11 a.+da 20b/16, 33b/12
anda	1. 3. teklik şahsın lokatif hali; 2. orada, oraya a. 3a/09, 4a/08, 12b/09, 13b/11, 14b/20, 21a/12, 21a/13, 23a/06, 23a/14, 25a/11, 27a/09, 30b/19, 31b/20, 32a/11, 32b/02, 35a/03, 40b/04, 55a/09, 61a/06, 61a/07, 61b/14, 63b/14, 65a/01, 65b/11, 66b/05, 66b/12, 66b/15, 68a/02, 68a/10, 68a/14
andağ	öyle, o şekilde (krş. andağ, andek) a. 24a/17
andağ	öyle, o şekilde (krş. andağ, andek) a. 3a/05, 3a/07, 4a/02, 4a/12, 5a/13, 6b/03, 7a/17, 8b/09, 10a/16, 11b/04, 11b/05, 12a/01, 12a/06, 12a/07, 13b/06, 15b/10, 16a/17, 17b/01, 18a/06, 21b/06, 25a/09, 27b/10, 29a/10, 29a/24, 30a/10, 33a/13, 34b/02, 34b/06, 34b/06, 35a/10, 35b/07, 35b/13, 36b/12, 37a/05, 37a/08, 37b/13, 37b/15, 38a/10, 38b/02, 38b/03, 38b/08, 39a/10, 39a/12, 39a/13, 40a/05, 40b/01, 41a/03, 41a/03, 41a/03, 42a/03, 43b/12, 43b/13, 44b/12, 65a/04, 65a/14
andek	öyle, o şekilde (krş. andağ, andağ) a. 33a/13, 35a/17
andın	1. teklik şahsın ablatif hali; 2. oradan a. 3b/03, 3b/14, 5a/17, 5b/05, 7a/05, 7b/02, 8b/12, 10b/02, 10b/03, 10b/08, 10b/16, 10b/17, 11a/03, 11a/05, 11b/05, 11b/10, 12a/03, 12a/08, 13a/01, 13b/14, 13b/15, 14a/16, 14a/17, 15a/08, 15a/14, 15b/14, 15b/14, 15b/14, 16a/16, 16b/04, 16b/06, 16b/07, 17a/04, 17b/03, 17b/04, 18a/03, 18b/10, 19a/05, 19a/09, 19b/01, 19b/08, 19b/10, 20a/10, 20b/09, 20b/13, 20b/15, 21a/12, 21a/16, 21b/04, 21b/15, 22a/09, 23a/05, 23a/06, 23a/08, 23a/10, 23a/11, 23a/12, 23a/14, 23b/07, 24a/16, 26a/12, 26a/15, 26b/07, 27a/05, 27a/06, 28a/09, 28b/01,

	28b/06, 28b/07, 28b/10, 28b/11, 28b/18, 29b/13, 29b/23, 30a/01, 31b/12, 32b/06, 34a/15, 34b/01, 34b/05, 34b/06, 35a/12, 38a/07, 40a/07, 40a/17, 44a/01, 44b/07, 44b/09, 45a/04, 45a/06, 46a/03, 49a/10, 49b/06, 52b/05, 53a/02, 53b/01, 54a/08, 54a/14, 54b/17, 55a/03, 55a/04, 55a/06, 55b/12, 55b/14, 56a/18, 56b/04, 56b/09, 57a/19, 57b/02, 57b/02, 57b/17, 57b/19, 58a/14, 58a/14, 58a/16, 58a/17, 58b/07, 58b/15, 58b/16, 58b/17, 59a/03, 59a/15, 59a/16, 59b/02, 59b/02, 59b/03, 59b/04, 59b/05, 59b/07, 59b/16, 59b/17, 60a/01, 60a/02, 60a/04, 60a/04, 60b/03, 60b/07, 60b/11, 61a/04, 61b/08, 61b/08, 61b/11, 61b/11, 61b/13, 64a/14, 64a/18, 64b/04, 64b/05, 64b/05, 64b/07, 64b/08, 64b/08, 64b/13, 64b/16, 65a/03, 65a/07, 65b/15, 67a/17, 67a/18, 68a/07, 69a/03, 69b/12, 69b/12, 69b/12, 69b/13, 69b/13
anşı	(ç): tümen başı; büyük ordu komutanına verilen ünvan a. 31a/09, 31a/12, 31a/13
anı	3. teklık şahsın akuzatif hali a. 6b/05, 6b/14, 7a/01, 7a/04, 7a/07, 7a/16, 7b/11, 7b/17, 8a/05, 8a/07, 9a/02, 11a/12, 11b/12, 14b/16, 14b/19, 14b/20, 15b/08, 16a/12, 16b/02, 16b/14, 17a/09, 17a/11, 18a/10, 18a/14, 18b/02, 18b/08, 19a/15, 19b/05, 19b/16, 19b/16, 20a/03, 21b/04, 21b/11, 23b/16, 24a/07, 25b/01, 25b/07, 26b/06, 26b/06, 26b/14, 26b/15, 27b/17, 28a/03, 28a/04, 28a/23, 29a/10, 29a/11, 29a/19, 29b/29, 30a/03, 30a/04, 30a/06, 31b/19, 33a/11, 33a/12, 34a/10, 35a/01, 36a/15, 38a/01, 38a/03, 38a/10, 38a/16, 40a/13, 40b/04, 40b/14, 40b/15, 40b/16, 41a/02, 42b/12, 43a/20, 46a/05, 53a/18, 53b/14, 54b/13, 54b/15, 55a/05, 55a/05, 55a/13, 55b/04, 55b/12, 56a/14, 56b/16, 56b/17, 57a/03, 57a/04, 57a/15, 57b/03, 57b/03, 57b/17, 57b/17, 58a/03, 58a/04, 58a/17, 58b/02, 58b/02,

	58b/03, 58b/04, 58b/05, 58b/14, 59a/01, 59a/14, 59a/15, 59a/23, 59b/09, 59b/10, 60a/01, 60a/04, 60a/05, 61a/03, 61a/13, 64a/14, 64b/16, 65a/03, 66b/15, 69a/01, 69a/01
anij	3. teklik şahsın genitif hali (krş. anuij) a. 2a/04, 2a/12, 2a/12, 2a/16, 2b/07, 4a/11, 4b/08, 5b/16, 6a/02, 6a/03, 6a/05, 6a/06, 6a/06, 6a/07, 6a/09, 6b/12, 7a/04, 7a/06, 7a/13, 7a/14, 7b/12, 7b/15, 7b/16, 7b/17, 8b/08, 10a/19, 10b/04, 10b/06, 10b/14, 10b/15, 10b/15, 11a/17, 11b/05, 12a/01, 12a/04, 12a/11, 12a/12, 12a/12, 12a/16, 12b/01, 12b/04, 12b/04, 12b/04, 12b/05, 12b/07, 13a/03, 13b/03, 13b/13, 13b/16, 14a/06, 14a/09, 14a/18, 14b/03, 14b/03, 14b/04, 14b/04, 14b/05, 14b/06, 14b/08, 14b/09, 14b/09, 14b/10, 14b/14, 14b/16, 14b/16, 14b/17, 14b/18, 14b/21, 15a/01, 15a/01, 15a/02, 15a/03, 15a/03, 15a/07, 15a/08, 15a/09, 15a/14, 15a/17, 15a/18, 15a/18, 15b/03, 15b/06, 15b/15, 15b/16, 16a/02, 16a/02, 16a/02, 16a/03, 16a/08, 16a/17, 16b/06, 16b/08, 16b/09, 16b/09, 16b/10, 16b/11, 16b/13, 16b/14, 16b/16, 16b/16, 16b/17, 16b/17, 17a/01, 17a/02, 17a/03, 17a/04, 17a/06, 17a/09, 17a/11, 17a/12, 17a/12, 17a/13, 17a/13, 17a/14, 17a/14, 17a/16, 17a/17, 17b/01, 17b/02, 18a/05, 18a/17, 18b/01, 18b/01, 18b/04, 18b/04, 18b/05, 18b/08, 18b/11, 19a/01, 19a/04, 19a/07, 19a/08, 19a/11, 19a/14, 19a/14, 19b/01, 19b/13, 19b/13, 20b/13, 20b/13, 21a/10, 21a/17, 21b/05, 21b/11, 21b/12, 22b/10, 22b/13, 22b/15, 23a/03, 23a/07, 23a/10, 23a/12, 23b/13, 23b/16, 24a/04, 24a/05, 24a/15, 24a/17, 24b/04, 24b/07, 25b/09, 25b/12, 26a/06, 26b/14, 26b/14, 27a/06, 27a/17, 28b/02, 28b/08, 28b/08, 28b/12, 28b/12, 28b/15, 28b/19, 28b/20, 28b/22, 28b/26, 29a/03, 29a/04, 29a/07, 29a/12, 29a/15, 29a/25, 29b/10, 30a/04, 30a/05, 30a/23, 30a/25,

30b/03, 30b/08, 30b/13, 30b/26, 31a/01, 31a/02, 31a/03, 31a/08, 31a/08, 31a/14, 31a/16, 31b/04, 31b/05, 31b/06, 31b/16, 31b/19, 31b/20, 32a/04, 32b/05, 32b/09, 32b/14, 33a/03, 33a/13, 33b/04, 33b/05, 34a/01, 34a/03, 34a/16, 34b/07, 34b/08, 35a/05, 35a/11, 35a/14, 35a/17, 35b/02, 35b/09, 36a/04, 36a/10, 36b/08, 37a/10, 37a/13, 37a/15, 38a/06, 38a/08, 38b/03, 38b/11, 39a/04, 39a/05, 39a/15, 39b/07, 39b/07, 39b/12, 39b/13, 40b/02, 40b/03, 40b/03, 41a/04, 41b/14, 42a/16, 42a/16, 42b/02, 42b/02, 42b/02, 42b/05, 42b/05, 42b/10, 42b/11, 42b/16, 42b/18, 42b/20, 43a/04, 43a/04, 43a/12, 43a/12, 43a/12, 43a/15, 43a/15, 43a/15, 43a/15, 43a/20, 43b/02, 43b/02, 43b/03, 43b/03, 43b/05, 44b/07, 44b/10, 44b/15, 45a/03, 45a/12, 45a/15, 45a/16, 45b/01, 46a/01, 46a/02, 46a/07, 46a/13, 46b/06, 46b/06, 46b/16, 46b/17, 46b/18, 47a/06, 47b/01, 47b/09, 47b/15, 48a/15, 48a/16, 48b/01, 48b/08, 48b/08, 48b/08, 48b/11, 48b/11, 48b/11, 48b/14, 48b/15, 48b/18, 49a/01, 49a/03, 49a/04, 49a/13, 49a/13, 49a/15, 49b/02, 49b/05, 49b/08, 49b/08, 49b/10, 49b/10, 49b/13, 49b/13, 50a/03, 50a/11, 50a/13, 50a/13, 50a/16, 50a/16, 50a/17, 50a/17, 50b/04, 50b/04, 50b/06, 50b/09, 50b/09, 50b/13, 50b/15, 50b/15, 50b/16, 50b/20, 50b/21, 51a/10, 51a/13, 51a/15, 51a/16, 51b/03, 51b/06, 51b/08, 51b/09, 51b/09, 51b/10, 51b/10, 51b/13, 51b/13, 51b/15, 51b/16, 51b/16, 51b/16, 51b/20, 52a/15, 52b/14, 52b/17, 53a/01, 53a/04, 53a/04, 53a/07, 53a/08, 53a/11, 53a/11, 53a/13, 53b/01, 53b/02, 53b/02, 53b/05, 53b/06, 53b/18, 53b/18, 54a/01, 54b/04, 54b/06, 54b/10, 54b/13, 55a/09, 55a/10, 55a/15, 55a/16, 55a/17, 55b/04, 55b/10, 55b/10, 56a/03, 56a/06, 56a/06, 56a/06, 56b/10, 56b/12, 57a/02, 57a/11,

	57a/13, 57a/17, 57a/19, 57b/05, 57b/05, 57b/10, 57b/15, 58a/02, 58a/03, 58a/09, 58a/10, 58a/12, 58a/19, 58b/02, 58b/10, 58b/11, 58b/13, 58b/14, 59a/07, 59a/13, 59a/13, 59a/17, 59a/17, 59a/20, 59a/21, 59a/23, 59b/05, 59b/14, 60a/17, 60b/11, 60b/15, 61a/09, 61a/12, 61a/15, 61a/16, 61a/17, 61b/06, 61b/07, 62a/14, 62a/16, 62a/16, 62a/16, 62b/05, 62b/06, 63a/11, 63a/11, 63a/12, 63a/12, 63a/13, 63a/14, 63a/14, 63a/15, 63a/15, 63a/16, 63a/17, 63a/17, 63b/01, 63b/02, 63b/04, 63b/05, 63b/05, 63b/06, 63b/06, 63b/15, 63b/16, 65a/08, 65a/08, 65a/08, 65a/09, 65a/12, 65a/13, 65a/17, 65a/17, 65a/17, 65b/01, 65b/02, 65b/02, 65b/03, 65b/05, 65b/06, 65b/17, 66a/13, 66a/16, 66a/17, 66b/01, 66b/01, 66b/01, 66b/03, 66b/05, 66b/09, 66b/10, 66b/13, 67a/09, 67a/10, 67a/11, 69b/02, 69b/04, 69b/04, 69b/04
Ankar suv	nehir adı; Sibirya'da bulunan Angara nehri a. 3a/14
anlar	3. şahsın çokluk hali a. 3b/16, 5a/07, 5a/08, 5a/10, 5b/08, 7a/09, 7a/11, 8a/16, 11b/10, 13a/17, 13b/07, 16a/09, 18a/06, 18b/09, 19b/07, 21a/09, 21b/12, 21b/15, 22a/03, 22a/07, 22a/07, 22b/01, 22b/08, 24a/11, 24b/04, 24b/05, 25b/05, 25b/06, 26a/17, 26b/17, 27a/02, 27b/05, 29a/18, 29b/12, 30a/30, 31a/07, 31b/13, 33b/14, 34b/07, 35b/10, 35b/15, 37a/10, 37b/08, 37b/11, 37b/11, 38b/11, 41b/01, 41b/12, 46a/01, 66a/14 a.+nij 1b/03, 2b/18, 3a/02, 3a/03, 3a/09, 3b/04, 4b/09, 4b/11, 4b/12, 5a/04, 5a/07, 5a/08, 5a/11, 5a/11, 5a/12, 5b/13, 6a/16, 7b/03, 8a/14, 8a/16, 8a/17, 8a/17, 8b/06, 8b/10, 10b/16, 11a/04, 11a/04, 11b/02, 11b/03, 12b/12, 14a/14, 14a/21, 21b/13, 22a/08, 22a/10, 22b/08, 23a/08, 23a/17, 24a/05, 24a/06, 29a/09, 29a/19, 29b/12, 29b/22, 30a/14, 31a/07, 32a/10, 32b/01, 33a/18, 33b/01, 33b/02, 33b/08, 33b/15, 33b/16, 34a/02, 35a/10, 35b/14, 35b/16, 37a/07, 37a/10, 37b/12, 39b/16, 40a/14, 40b/08,

	<p>40b/10, 40b/12, 48b/17, 49a/06, 49b/05, 51a/02, 54a/08, 54a/12, 54a/17, 57b/08, 66a/15</p> <p>a.+nı 3a/12, 4b/12, 5a/02, 5b/08, 7a/11, 7a/13, 7b/09, 14a/14, 22a/08, 22a/11, 22a/11, 22a/12, 22a/14, 22b/17, 23a/17, 23b/17, 25b/08, 26a/07, 30b/12, 31b/17, 33b/11, 35a/03, 36b/13, 37a/11, 38b/10, 38b/11, 38b/15, 39a/13, 39b/17, 40b/09, 41b/08</p> <p>a.+ğa 4b/13, 8a/13, 13a/14, 20b/10, 27a/01, 30a/10, 31b/13, 32b/03, 37a/09, 37b/04, 37b/05, 37b/05, 40b/08, 41b/06, 41b/12, 41b/13, 60a/12</p> <p>a.+dın 5a/06, 7b/04, 10a/17, 10b/01, 10b/01, 13b/13, 22a/04, 22b/07, 23a/04, 35a/17, 36a/05, 40b/12, 47a/03, 54b/08, 67a/02, 67a/12, 69a/04</p>
Antakya	<p>şehir adı; Türkiye’de bulunan Antakya şehri</p> <p>a.+da 63a/15, 63a/16, 63a/16</p>
anuij	<p>3. teklik şahsın genitif hali (krş. anuij)</p> <p>a.-dağ 39a/02</p>
anukla-	<p>hazırlamak, hazır bulunmak</p> <p>a.-p 25b/17</p>
aij	<p>2. yabancı hayvan, av hayvanı; 2. av</p> <p>a.+ğa 7b/04, 8a/01, 9a/01, 9b/16 38b/17, 38a/11, 38b/02</p>
aija	<p>3. teklik şahsın datif hali</p> <p>a. 6b/10, 7a/02, 7a/02, 7a/12, 7b/01, 7b/12, 7b/14, 7b/15, 7b/17, 9b/21, 10b/04, 13b/06, 18b/09, 18b/10, 18b/12, 18b/13, 18b/14, 19b/19, 20a/04, 20b/02, 20b/09, 21a/11, 23b/06, 23b/11, 24a/06, 24b/12, 27b/04, 27b/09, 29b/05, 29b/27, 31a/20, 33a/13, 34a/04, 36b/03, 36b/11, 37a/14, 37a/14, 37b/15, 38a/06, 38b/14, 39b/04, 39b/05, 40a/13, 41b/11, 46a/02, 46a/06, 53a/18, 53b/02, 54a/01, 69a/10</p>
aijla-	<p>anlamak</p> <p>a.-ijiz 36b/01</p>
ara	<p>ara, arasında</p> <p>a. 22b/15</p> <p>a.+da 18a/07, 37a/05</p> <p>a.+mızda 6b/10</p> <p>a.+sına 7a/10</p> <p>a.+sında 3b/13, 11a/07, 13b/06, 14a/01, 14a/08, 16a/07, 18a/13, 18b/09, 22b/13, 29a/14, 31b/13, 34b/03, 35b/01, 38a/14, 39b/08, 46a/01, 58a/13, 65a/04, 65a/06, 65b/09, 69b/14</p> <p>a.+sından 10b/07</p> <p>a.+sındın 16a/17</p>

	a.+larıda 65a/15, 65b/14 a.+larında 12b/14, 22b/15, 30b/27, 62b/13, 65b/10, 66b/01, 69b/10, 69b/10
‘Arab	(a): Arap (kavim adı) a. 3a/06, 3a/08, 3a/09, 5a/14, 6a/02 a.+niiij 3a/08, 55a/06
‘Arabi	(a): Araplara ait 7b/05, 7b/05
araba	araba a. 13a/04, 25b/05, 30a/06, 44a/13 a.+sı 13a/06 a.+sını 25b/04
‘arāk	(a): alkollü içki a.+ı 68b/08
ārāyiş	(f): 1. süs, bezek, zıynet; 2. süsleyiş, süsleme, bezeme a.+nı 38a/13
arı arığı	öte öteki a.+sı 3b/03
arı-	yorulmak, bitap düşmek (krş. harı-) a.-p açıp 13a/02
arığ (I)	zayıf a. 38a/08
arığ (II)	ark, kanal a. 40b/10
Arığ Böke	şahıs adı a. 18b/04, 35a/10, 51a/12, 51b/07 a.+niiij 19a/09, 32b/06 a.+ni 29a/10 a.+ge 34a/05
Arığa ikeçi	şahıs adı a. 55b/01
arğa	1. arka, arka taraf, art, sırt; 2. tepe, kır biyüük a. 40b/04
art	art, arka taraf a.+ıdın 26a/08, 26b/04
artuğ	fazla, ziyade, daha çok a. 6a/16, 17b/16, 18b/17, 20b/12, 27b/11, 32b/10, 33a/11, 33b/05, 39a/09, 41a/05, 57b/04 a.+rağ 5a/12, 13b/01, 31b/11, 31b/14, 32a/05, 54b/03
artuğsı	fazla, ziyade, daha çok a. 3a/08, 36b/06
artuğsu	bk. artuğsı a. 37b/11
aruv	temiz, pak, güzel a. 6b/08, 11b/16, 16b/13, 30b/21

	a.+rak 7b/10
‘arz ‘arz kı1-	(a): bir büyüğe sunma, gösterme, bildirme, önüne koyma (krş. ‘arzā) arzetmek, sunmak 34a/13, 34a/16, 36a/09, 41a/12
‘arzā ‘arzā kı1-	(a): bir büyüğe sunma, gösterme, bildirme, önüne koyma (krş. ‘arz) arzetmek, sunmak 27a/04
ārzū	(f): istek, heves a. 29a/15 a.+sın 37b/09 a.+sını 40a/17
aşār	1. eserler, izler, nişaneler, anıtlar a. 2b/15, 11a/09, 35b/02
asāyiş	(f): 1. rahat, huzur; 2. güvenlik a. 37a/07, 37a/17
asāyişlik	huzurlu ve güvenli olmak; emniyet, asayiş a. 37a/09, 68a/07
‘asel	bal a.+ni 65a/14, 68b/12
aşl	asıl, temel, esas, hakiki a. 5a/06, 5a/15, 32a/04, 32a/14, 35a/16, 52b/17 a.+ı 35b/07 a.+i 4b/12, 5a/16, 5b/06, 8b/13, 25b/03, 27b/07, 29b/06, 31a/20, 32a/02, 32b/01, 32b/07, 32b/17, 65a/04, 65b/08 a.+ileri 29a/27
āsmān āsmāni yedd-i āsmāni	gökyüzü a.+dın 37a/14, 37b/03 göge, güneşe, aya mensup Allah’ın gücü 36b/02
asra- asramışı kı1-	beslemek, yetiştirmek beslemek, terbiye vermek, yetiştirmek a. kılmaları 37a/01
ast	alt, aşağı a.+ında 37b/12
aş	yemek, aş a. 9b/18, 39b/10
aşa-	yemek a.-p 69a/09
āşkāra āşkāra kı1-	belli, açık, meydanda açığa vurmak, ortaya çıkarmak ā. kılsam 6b/05
at	ad, isim a. 3b/09, 3b/12, 3b/13, 6b/10, 8b/05, 8b/07, 9a/04, 9a/05, 13a/06, 17b/01, 23b/06, 24a/14, 29a/17, 29b/05, 30b/23, 38a/08, 38a/09, 38b/17, 39a/10, 39b/16, 41a/17,

	<p>53a/10 a.+nı 24a/15, 38a/09 a.+larga 39b/01, 40b/09 a.+ım 36b/09 a.+ımnı 6b/11 a.+ıij 24a/11, 24a/12 a.+ı 5a/13, 5a/17, 6a/09, 6a/16, 10b/04, 11a/03, 11a/03, 12a/16, 12a/16, 13a/11, 13b/08, 13b/09, 13b/10, 14a/12, 14a/13, 14a/16, 14b/07, 14b/08, 14b/11, 14b/11, 14b/12, 15a/02, 16a/11, 16a/14, 16a/14, 16b/08, 16b/15, 17a/09, 18b/01, 18b/07, 19a/16, 19b/09, 19b/09, 19b/10, 20b/05, 20b/15, 20b/17, 21a/10, 21b/14, 23b/08, 29b/04, 30a/19, 31a/01, 33b/05, 34a/01, 37a/06, 38a/12, 38b/04, 38b/05, 41b/09, 42b/11, 42b/16, 43a/01, 43b/09, 44a/04, 44a/05, 44a/15, 44b/07, 44b/15, 44b/15, 45a/11, 45a/13, 45b/02, 45b/03, 45b/04, 45b/04, 46b/03, 46b/16, 46b/16, 46b/17, 47a/02, 47a/03, 47a/19, 47b/11, 47b/12, 47b/12, 47b/12, 48a/01, 48a/03, 48a/15, 48b/03, 48b/03, 48b/09, 49a/17, 49b/10, 49b/14, 51b/13, 51b/17, 52a/07, 52a/09, 52a/10, 52a/16, 52a/16, 52b/02, 52b/03, 52b/03, 52b/05, 52b/07, 52b/17, 53a/01, 53a/04, 53a/06, 53a/07, 53a/11, 53b/07, 53b/18, 54a/01, 54b/17, 55a/07, 55a/16, 55b/06, 56a/07, 57a/06, 58b/01, 59a/09, 59b/07, 63a/11, 63b/02, 63b/02, 63b/10, 63b/10, 63b/11, 64a/10 a.+ın 16b/03, 18a/15, 23b/02, 26a/02, 52a/07, 58a/09, 62a/10 a.+ını 7b/05, 15b/03 a.+ıdn 21b/14 a.+lar 8b/10 a.+ları 3b/16, 4b/09, 4b/12, 4b/14, 14a/01, 14b/01, 16b/12, 17b/05, 19b/11, 20a/13, 30a/14, 32a/03, 33b/02, 33b/08, 34a/03, 37a/08, 42a/11, 42a/12, 42a/17, 42b/09, 42b/14, 43a/17, 43b/01, 43b/13, 43b/14, 44b/01, 46b/04, 46b/05, 46b/08, 46b/19, 47a/05, 47a/20, 47b/03, 47b/07, 47b/09, 47b/14, 48b/03, 48b/17, 48b/19, 49a/06, 49a/11, 49b/05, 49b/05, 49b/18, 51a/02, 51a/06, 51b/14, 51b/14, 52b/09, 52b/13, 53a/14,</p>
--	--

	<p>53b/03, 54a/08, 54a/11, 54a/12, 56b/11, 56b/11, 57b/08, 61b/15, 62b/01, 64a/06 a.+ların 8b/09, 37a/07, 34a/02, 49b/15 a.+larını 54a/17 a.+larığa 38a/11 a.+lığ 5b/04, 6a/14, 10b/01, 10b/03, 10b/05, 10b/06, 10b/10, 10b/10, 10b/14, 10b/15, 10b/15, 10b/16, 11a/02, 12b/02, 12b/04, 13a/11, 13b/08, 13b/10, 14b/05, 14b/05, 14b/07, 14b/07, 14b/10, 14b/11, 14b/18, 14b/21, 15a/01, 15a/14, 15a/14, 15a/15, 15b/02, 15b/03, 15b/13, 15b/16, 16a/15, 16a/15, 16a/16, 16b/08, 16b/08, 16b/12, 16b/13, 16b/15, 16b/17, 17a/01, 17a/02, 17a/04, 17a/05, 17a/07, 17a/09, 17a/12, 17a/13, 17a/13, 17a/14, 17a/17, 17b/02, 18b/08, 18b/10, 18b/11, 18b/11, 18b/12, 18b/12, 18b/13, 18b/13, 18b/14, 18b/14, 18b/17, 19a/02, 19a/03, 19a/04, 19a/04, 19a/05, 19a/06, 19a/10, 19a/14, 19a/15, 19a/16, 19b/09, 19b/11, 19b/19, 21a/10, 21b/13, 23a/14, 24a/08, 24b/15, 25a/01, 26b/14, 26b/14, 26b/15, 27b/12, 28a/03, 28a/23, 28b/14, 28b/20, 28b/20, 28b/25, 29a/03, 29a/03, 30b/22, 31a/02, 31b/04, 31b/05, 42a/17, 42b/03, 42b/06, 42b/06, 42b/11, 42b/17, 43a/01, 43a/10, 43a/13, 43a/16, 43b/03, 43b/03, 43b/04, 43b/04, 43b/05, 43b/07, 43b/18, 44a/05, 44a/11, 44a/11, 44b/08, 44b/09, 44b/15, 44b/16, 44b/16, 44b/19, 45a/01, 45a/03, 45a/06, 45a/11, 45a/13, 45b/04, 47a/03, 47a/05, 47a/08, 47b/13, 48a/03, 48a/04, 48a/05, 48a/08, 48a/09, 48b/04, 48b/12, 49a/08, 49a/15, 49b/01, 50a/07, 50a/07, 50a/08, 50a/18, 50b/06, 50b/07, 50b/10, 50b/15, 51a/04, 52a/06, 52a/07, 52a/08, 52a/09, 52a/09, 52a/10, 52a/10, 52b/01, 52b/02, 52b/05, 52b/05, 52b/07, 52b/07, 52b/08, 52b/14, 52b/17, 53a/08, 53a/11, 53b/10, 53b/12, 53b/18, 54a/09, 54a/09, 54b/11, 54b/12, 54b/13, 54b/14, 54b/15, 54b/17, 55a/04, 55a/05, 55a/08, 55a/10, 55a/11, 55a/12, 55a/12, 55a/13, 55a/13, 55a/15, 55b/01, 55b/04, 55b/10, 55b/10, 55b/13, 56a/09, 56a/10, 56a/16, 56a/17, 56b/03, 58b/07, 58b/08, 59a/11, 59b/06, 59b/06, 59b/07, 59b/08, 59b/08, 59b/09, 60a/03, 60a/03, 61a/12, 61b/17, 63a/11, 63a/11, 63b/03, 63b/04 a.+lığlar 16b/03</p>
at	<p>at (binek hayvan) a. 44a/12 a.+ka 39a/13</p>
at-	<p>1. atmak; 2. bırakmak a.-tı 65a/03 a.-tılar 41b/12 a.-tırğay 39a/13</p>

	a.-kan 37b/13, 41b/13
ata	baba, ced a. 9a/09, 13a/11, 13a/14, 26b/07, 29b/14, 63b/13, 66b/05 a.+dan 6a/16 a.+dın 30a/18 a.+m 23a/12 a.+mnij 40a/13 a.+ija 6b/17 a.+sı 5b/14, 6a/01, 6a/02, 6a/17, 6b/08, 6b/13, 7a/01, 7b/03, 8a/09, 9a/02, 9a/06, 10b/14, 10b/16, 12a/09, 12b/06, 13a/08, 13b/05, 13b/12, 13b/16, 14a/18, 15a/15, 15b/01, 15b/06, 15b/16, 16a/03, 16a/07, 16b/05, 17a/02, 17a/04, 17a/04, 17a/11, 17b/08, 17b/08, 17b/08, 17b/09, 17b/09, 17b/10, 17b/12, 17b/12, 17b/12, 17b/15, 17b/15, 18a/08, 19a/03, 19a/03, 19a/08, 20a/15, 20b/01, 20b/03, 20b/06, 23b/07, 26a/07, 28a/13, 30b/15, 31b/06, 31b/19, 33b/04, 36a/06, 42b/13, 44a/05, 44a/05, 44b/11, 50b/10, 51b/12, 54a/14, 54a/15, 54b/02, 54b/03, 55a/11, 64a/14, 64a/17, 66a/15 a.+sınıj 5b/15, 10b/05, 12a/16, 12a/16, 35a/12, 35b/15, 35b/16, 36b/15, 53b/02, 59a/03, 61a/16, 64a/12 a.+sıdın 15a/04, 23b/08, 56b/06, 61a/10, 61a/11, 61a/12, 64b/03 a.+sından 2a/03, 2a/15 a.+sındın 57b/10 a.+larımız 39b/02 a.+ları 30a/18
ata-	atamak, tayin etmek a.-dı 16b/04, 20a/04, 29b/29, 30a/05, 42b/19, 57b/18, 60a/04 a.-dılar 4b/12, 6a/10, 6b/13, 11a/04, 16a/16, 18a/15, 22b/01, 23b/03, 23b/06, 23b/07, 30a/02, 55a/05, 55b/16, 57a/07, 57b/16, 58a/09, 59a/15, 59a/23
atan-	ünlenmek, bir isim veya sıfatla anılmak a.-dı 3b/09, 3b/12, 4a/09, 16b/02, 55b/11 a.-dılar 13b/01 a.-ip 3b/13 a.-makka 6b/10
ata ana	anne baba, ebeveyn a.+sınıj 17a/08 a.+sıdın 69a/11 a.+sındın 30b/09
atabek	Eski Türkler devletlerinde şehzadelerin eğitimi veya bağımsız olarak bir eyaletin yönetimi ile görevli kimse (krş. atalık) a.+nij 56a/12, 56b/01

	a.+ler 35a/16
atalık	Eski Türkler devletlerinde şehzadelerin eğitimi veya bağımsız olarak bir eyaletin yönetimi ile görevli kimse (krş. atabek) a. 68b/05
ateş	(f): ateş, od, hararet, kızgınlık a. 56b/01
atğıçıl	bk. atkıcı a. 15b/02, 16a/10
atkıcı	avcı, atıcı (krş atğıçıl) a. 52a/02
atlan-	1. ata binmek; 2. birisine karşı savaş hareketi başlatmak a.-duğ 38b/17 a.-dı 8a/10, 12b/14, 22a/07, 22b/02, 22b/05, 22b/11, 23b/12, 24a/16, 24b/03, 24b/07, 24b/15, 25b/17, 26b/03, 26b/11, 26b/13, 40a/09 a.-ğay 41a/04 a.-sa 38a/11 a.-ıp 21b/10, 39a/01, 40a/17, 46a/04, 53b/13 a.-ğan 38a/11 a.-ğanda 33a/12
atlık	atlı, süvari a. 38b/12 a.+nı 38b/10 a.+lar 38b/14
atmaçı	okçu a.+lar 41a/17
āvāz	(f): ses, seda a. 6b/11, 7b/07, 14a/14
āwāz	bk. āvāz a. 63b/12
āvāze	(f): 1. yüksek ses; 2. şan, şöhret a. 35a/17 a.+si 38a/12
ay (I)	ay (30 günlük süre) a. 2b/07, 2b/07, 4a/15, 6b/03, 8b/11, 9a/08, 9b/09, 20a/16, 20a/16, 27a/05, 27a/06, 29b/13, 36b/01, 36b/04, 54b/05, 56a/03, 60a/11, 68b/06 a.+da 40a/05, 40a/06 a.+dın 16b/14, 55b/15 a.+mij 20a/20, 27a/15, 56a/01, 56a/02, 68a/05, 68a/08, 69b/15 a.+ığa 68a/07 a.+ında 20a/14, 20a/19, 21a/01, 21a/02, 21a/03, 21a/07, 22a/05, 22a/16, 22b/04, 23a/01, 23b/09, 23b/15, 24a/03, 24b/01, 24b/05, 24b/10, 24b/13, 24b/16, 25a/03, 25a/05, 25a/12, 25a/14, 26a/01, 26a/13, 26b/05, 26b/09,

	26b/10, 26b/15, 27a/07, 46a/10, 62b/14, 67b/04, 68a/03 a.+lar 55a/10
ay (II)	nida edatı a. 40a/11, 42a/05
ay-	söylemek (krş. aytmak) a.-dim 58a/11, 59a/22 a.-dı 6b/09, 6b/15, 6b/17, 7a/03, 7a/03, 7a/10, 7a/16, 8a/03, 12a/07, 13a/05, 13a/09, 13a/13, 18a/10, 18a/10, 18a/11, 20a/04, 24a/10, 27b/15, 32a/11, 34a/17, 36b/01, 38b/11, 40a/11, 41a/12, 41a/13, 41a/15, 41a/16, 42a/06, 60b/10, 64b/17, 65a/01 a.-dılar 5b/10, 6a/12, 7b/13, 12a/06, 12b/16, 14b/16, 24a/11, 30b/13, 38b/10, 53a/06, 54a/05, 54a/09, 60a/11, 61a/12, 62a/05 a.-mişler 65a/04, 65b/09 a.-mas 38a/10 a.-ğay 38a/07 a.-ğaymız 51b/04, 51b/07, 54b/04, 55a/17
Ayaçı	şahıs adı a. 44b/17, 45a/10, 47b/04, 48a/03, 53b/09, 53b/11, 53b/12 a.+nıj 45a/10, 48a/04, 53b/10
ayağ baş ayağ	ayağ a.+ı+(ayağı) 19a/17, 30a/05 a.+ımnı+(ayağımın) 41b/15 a.+ında+(ayağında) 13b/04 a.+ını+(ayağını) 40a/03 (bir şeyin) başı ve sonu baş ayağ+ke 6a/12
ayır-	ayırarak, bölmek a.-ıldılar+(ayrıldılar) 3b/09 a.-ılmadı+(ayrılmadı) 17a/16 a.-ılıp+(ayrılıp) 3b/11
aymak	(m): bölge, mıntıka a.+ı 3a/08
aynala	çevre, etraf a.+sı 6a/12
aykağ aykağcı	kanıt, delil kanıtlayan, delil gösteren a. 7b/13
Ayku	şahıs adı a.+nıj 54a/13
'ayş 'ayş ü 'işret 'ayş ü ferâğat	(a): yaşama, hayat sürme a. 37a/17 a.+ka 37a/15, 37b/04 yiyip içme 11b/08, 21a/06, 68b/07 rahat hayat, eğlence 68a/07

ayt-	söylemek, demek (krş. ay-) a.-urmın 6b/17 a.-urmız 51a/16 a.-ar 11a/15 a.-ur 5a/14, 6b/03, 7b/07, 7b/08, 9a/16, 15a/11, 17a/08, 17a/09, 17b/11, 17b/14, 17b/14, 17b/14, 17b/17, 17b/17, 17b/19, 18b/02, 18b/06, 18b/15, 27b/08, 28b/27, 29a/12, 29a/18, 29b/22, 30a/01, 30b/23, 43a/01, 47b/15, 51b/13, 54a/01, 61a/13, 61a/16 a.-urlar 3a/12, 3a/12, 3b/10, 4a/01, 5a/02, 5a/13, 5b/08, 9a/16, 10b/08, 12a/13, 14b/17, 15b/01, 15b/08, 16a/04, 16a/07, 16a/12, 16a/17, 17b/10, 17b/11, 18b/03, 20a/12, 21b/12, 22b/12, 23b/05, 23b/16, 24a/11, 29a/11, 29a/25, 30b/27, 38a/09, 40b/04, 41b/03, 42b/19, 43a/02, 43b/12, 45b/18, 46a/06, 46b/02, 52b/17, 57b/05, 60b/04, 65a/14, 65a/15, 66b/10, 66b/14 a.-maslar 40a/02 a.-mağaylar 39b/01, 39b/02 a.-ayım 43b/17 a.-sa 7b/06, 38a/16 a.-salar 38a/15, 38a/16, 39b/05 a.-a 40a/04 a.-ip 15b/12, 23a/08, 24a/09, 25a/09, 27a/09, 34a/10, 37b/07, 37b/09, 37b/14, 37b/16, 37b/17, 38a/02, 38a/05, 38a/08, 38a/10, 38a/14, 38a/15, 38a/17, 38a/17, 38b/08, 38b/17, 39a/03, 39a/10, 39a/16, 39b/03, 40a/08, 40b/03, 40b/13, 41a/02, 41a/04, 41a/07, 41b/02, 41b/10, 42a/03, 42a/09, 62a/07 a.-kanı 38a/04, 38a/05 a.-ğanın 38a/03
Aytavulı	şahıs adı a. 69b/03, 69b/04, 69b/12
Aytay	şahıs adı a. 59a/02
Aytbağa	şahıs adı a. 69b/03, 69b/12
aytul-	1.söylenmek, denilmek; 2. rivayet olunmak a.-ur 30a/14, 33a/13, 33a/18
aytur-	1. söylettirmek, dedirtmek; 2. davet etmek; 3. istemek a.-dı 56b/01, 60a/04 a.-up 18b/09
az	az, cüz'î a. 3a/08, 66b/14, 66b/15
āzād	(f): özgür, kurtulmuş, serbest a. kıldı.68b/11
'azamet	(a): büyüklük, ululuk a. 40b/01, 60a/16, 67b/06

Azar mergen	şahıs adı a. 14b/10
Azıklı	şahıs adı a. 49b/09
‘azim	(a): büyük, ulu, iri a. 6a/08, 6a/11, 8a/03, 8b/14, 16a/17, 17a/03, 30a/26, 33b/05, 39b/15, 45b/18, 52a/02, 61a/04, 61a/07, 61a/13, 67a/08, 68a/10, 68b/07
‘azimet	(a): gitme, gidiş a. 40a/08
‘aziz	(a): 1. muhterem, sayın 2. sevgili a. 10a/20, 40a/08, 63b/12
‘azm	(a): karar, kasıt, niyet a. 18a/13, 46a/01, 68a/04
āzmāyış āzmāyış it-	(f): tecrübe, deneme, sınama denemek, sınamak, tecrübe etmek a. itkey 39a/14

B

bāb (I)	(a): 1. kapı; 2. kitabın bir bölümü b. 2b/18, 2b/18, 60a/12 b.+da 49b/14
bāb (II)	(f): layık, uygun; elverişli; hayır, uğur b.+ında 11b/04
baba	baba, ata b. 16b/11, 57a/08 b.+sığa 67b/08
Babalçatay Kuşçı	şahıs adı b. 57b/17 b.+ğa 57b/18
Baba Tükles	şahıs adı b. 63b/02, 63b/03, 63b/13 b.+nij 63b/03, 63b/07, 63b/09
Babavçin	şahıs adı b. 52b/05
Baba hān	şahıs adı b. 65b/05
Babuç	şahıs adı b. 47a/07
Bacin	şahıs adı b. 51b/11
Baçkırtay	şahıs adı b. 44a/16, 44b/05, 44b/06 b.+nij 44b/06
Baçkır Tokbuğa	şahıs adı

	b. 60b/12 b.+nı 60b/14
Badaşşān	Badaşşān; Tacikistanın doğusu ile Afganistan'ın kuzey- doğusunu kapsayan bir coğrafi bölge b. 35b/04
Baday	şahıs adı b. 41a/16
Badik hān	şahıs adı b. 66a/07
bāğ	(f): bağ, bahçe b.+lar 17a/10
bağla-	bağlamak b.-p 10b/08, 11b/15, 12b/17, 38a/12
Bağaci	şahıs adı b. 14a/05
Bağay Temür	şahıs adı b. 57a/06
Bağdād	Bağdad şehri b. 35a/16 b.+da 59a/16
bağışlı	bağınık, tabi durumda olan b. 20b/02
bağır	göğüs b.+ına+(bağırına) 21b/14
Bağırğan Ata	coğrafi bölge adı; günümüz Karakalpakistan'da bulunan ve aynı adı taşıyan tarihi bir bölge b. a.+da 66b/05
bağla-	bağlamak b.-dı 56a/08 b.-p 8a/04
bağlatқан	bağlayan b.+lar 41a/17
bağşende	(f): veren, bağışlayan, affeden b. 63a/04
bağşı	önceleri Moğol şamanlarını, ardından Budist din adamlarını ve ardından bilginleri, katipleri ifade eden bir terim b. 30a/03 b.+lar 59a/23
bağşış bağşış it- bağşış kıl-	(f): bağşış, bağış olarak verilen, ihsan bağışlamak, ihsan etmek b. iteyim 9a/02, bağışlamak, ihsan etmek b. kıldı 10b/12, 19b/01, 19b/05, 30a/14, 32b/03, 32b/05, 34b/05, 67b/11 b. kılğan 34a/15,

Bahtılı hānım	şahıs adı b. 64a/05
Bahtiyār	şahıs adı b. 49b/11
Bahtiyār sulţān	şahıs adı 62b/08
bahā bahā bağla-	(f): kıymet, bedel, değer paha biçmek b. bağlap 11b/15
bahādur	(m): 1. kahraman, yiğit; 2. cesareti ve yiğitliğiyle ünlü kimselere yakıştırılan bir sıfat b. 1b/06, 1b/07, 1b/07, 10a/12, 12a/15, 14a/02, 15a/02, 15a/03, 15a/06, 15a/06, 15a/12, 15a/17, 15a/17, 15b/05, 16a/01, 16a/03, 16a/04, 16a/04, 16a/06, 16a/07, 16a/07, 17b/07, 17b/10, 17b/10, 18b/06, 20a/15, 20b/01, 20b/03, 21a/17, 23b/07, 30b/12, 30b/13, 39a/03, 39a/15, 41a/06, 41b/03, 46a/08, 47b/03, 47b/08, 52a/02, 61a/08, 61a/14, 62b/04, 64b/15, 65a/04, 67a/08, 69b/01 b.+nij 1b/12, 15a/13, 15b/07, 15b/17, 17b/05, 30b/14, 47b/08 b.+nı 25a/15, 25b/03, 25b/05, 26a/08, 61b/11, 61b/11, 61b/13 b.+ğa 21a/17 b.+da 15b/11 b.+lar 37a/11
bahādurlıķ	kahramanlık, yiğitlik (krş. bahādurluķ) b. 11b/08, 16b/01
bahādurluķ	bk. bahādurlıķ b. 16a/09, 67a/09 b.+ı 66b/16, 66b/17
bahār	(f): ilkhavar, bahar mevsimi b. 26b/05, 46a/11
Bahār Bata	şahıs adı b. 51b/11
baķ-	bakmak, nazar etmek b.-ıp 12b/15, 33b/14
baķdır-	boyun eğdirmek, tabi ettirmek (krş. baķındır-; baķtır-; baķtur-) b.-dı 46a/09
baķındır-	boyun eğdirmek, tabi ettirmek (krş. baķdır-; baķtır-; baķtur-) b.-ıp 25b/13

Baķırça	şahıs adı b. 47b/17
bāķi	(a): 1. daimî, kalıcı; 2. artık, artan, geri kalan; bundan başka b. 33a/10
baķtır-	boyun eğdirmek, tabi ettirmek (krş. baķdır-; baķındır-; baķtur-) b.-ip 20b/11
baķtur-	boyun eğdirmek, tabi ettirmek (krş. baķdır-; baķındır-; baķtır-) b.-dı 23b/02, 25b/01, 25b/15, 26a/11, 51b/06, 55a/03 b.-a 46a/04 b.-up 26b/12 b.-urġa 25a/13 b.-ġan 18b/06
buķavul	Moġol ordusunda pozisyonu bakımından tümen başılardan yüksek olan, görevi ise asker düzenini belirlemek, ganimet daġılımını düzenlemek vb. olan bir görevli b. 27b/02, 27b/06, 31a/19
bal	bal b. 68b/08
Bala noyan	şahıs adı b. 26b/04, 26b/08, 29a/02, 29a/03
Bala Őalça	şahıs adı b. 41b/02
Balaķ	şahıs adı b. 47b/03
Balaķan	şahıs adı b. 47b/13 b.+nij 47b/13
Balçık	şahıs adı b. 28b/09
balçık	balçık, çamur b.+lı 23a/06
Balçıut	coġrafi bölge adı; Moġolistan'da tarihî bir bölge b.+ġa 23a/05
baldız	1. güvey, damat; 2. baldız b.+ları 56b/17
Baltaç Bay	şahıs adı b. 62b/15
Baltaçar	şahıs adı b. 51b/16
Baltu	şahıs adı b. 52a/16
Baluçin ikeçi	şahıs adı

	b. 57b/07
Balğ	coğrafi bölge adı; İran'daki Belh şehri b. 31b/20 b.+ını 26a/12, 35b/04
bar	var, mevcut olma durumu b. 3b/15, 4a/12, 4a/13, 6a/13, 6a/14, 6b/14, 7a/06, 8a/07, 8b/07, 8b/10, 9a/15, 9b/01, 10b/01, 10b/03, 10b/05, 10b/05, 10b/09, 10b/13, 10b/14, 10b/15, 10b/15, 12a/16, 12b/06, 13a/03, 13a/03, 13a/08, 13a/11, 13a/16, 13b/03, 13b/08, 13b/15, 14a/07, 14a/09, 14a/20, 14b/03, 14b/06, 14b/08, 14b/10, 14b/18, 14b/21, 15a/01, 15b/01, 15b/11, 16a/14, 16b/03, 16b/07, 16b/08, 16b/08, 16b/09, 16b/11, 16b/13, 16b/13, 16b/16, 16b/16, 16b/17, 17a/01, 17a/17, 17b/01, 17b/01, 17b/05, 17b/20, 18a/02, 18a/09, 18a/14, 19a/01, 19a/02, 19a/04, 19a/13, 19a/14, 19b/08, 19b/10, 20a/05, 20a/09, 20a/10, 20b/02, 23b/16, 24a/07, 26a/03, 26a/15, 27b/03, 27b/07, 27b/09, 28a/03, 28b/06, 28b/12, 28b/26, 30a/18, 30a/20, 31a/01, 31a/19, 32a/19, 32b/04, 32b/04, 34b/09, 34b/13, 35a/01, 35a/05, 35a/07, 35b/02, 35b/05, 35b/05, 35b/07, 35b/14, 35b/16, 36a/03, 36a/04, 36a/06, 37a/11, 38a/03, 39b/10, 39b/16, 39b/17, 40a/11, 40b/04, 40b/11, 41a/10, 42a/12, 42a/12, 42a/14, 42a/14, 42a/16, 42a/16, 42a/16, 42b/02, 42b/05, 42b/09, 42b/14, 42b/16, 42b/20, 43a/01, 43a/02, 43a/04, 43a/04, 43a/06, 43a/10, 43a/12, 43a/12, 43a/15, 43a/17, 43b/01, 43b/03, 43b/12, 44a/03, 44a/06, 44a/10, 44a/10, 44a/14, 44a/16, 44b/01, 44b/07, 44b/15, 44b/16, 44b/19, 45a/03, 45a/06, 45a/13, 45b/02, 45b/03, 45b/05, 45b/08, 45b/15, 46a/14, 46a/14, 46b/01, 46b/03, 46b/04, 46b/05, 46b/06, 46b/08, 46b/10, 46b/16, 46b/17, 46b/19, 47a/02, 47a/06, 47a/07, 47a/11, 47a/17, 47a/17, 47a/19, 47a/19, 47b/03, 47b/07, 47b/08, 47b/09, 47b/11, 47b/11, 47b/12, 47b/13, 47b/16, 48a/01, 48a/01, 48a/03, 48a/04, 48a/05, 48a/05, 48a/08, 48a/08, 48a/09, 48a/12, 48a/14, 48a/15, 48a/16, 48a/16, 48b/02, 48b/04, 48b/05, 48b/06, 48b/08, 48b/08, 48b/08, 48b/11, 48b/17, 48b/18, 49a/01, 49a/03, 49a/05, 49a/08, 49a/08, 49a/11, 49a/13, 49a/15, 49a/16, 49a/17, 49b/01, 49b/04, 49b/06, 49b/08, 49b/18, 50a/03, 50a/07, 50a/09, 50a/11, 50a/11, 50a/13, 50a/13, 50a/13, 50a/16, 50a/17, 50a/17, 50a/18, 50b/02, 50b/04, 50b/04, 50b/06, 50b/07, 50b/13, 50b/15, 50b/16, 50b/16, 50b/20, 50b/22, 51a/02, 51a/04, 51a/04, 51a/05, 51a/06, 51a/10, 51b/08, 51b/09, 51b/09, 51b/10, 51b/10, 51b/13, 51b/15, 51b/16, 51b/16, 51b/18, 51b/20, 52a/06, 52a/07, 52a/10, 52a/17, 52a/17, 52b/01, 52b/03, 52b/04,

	52b/06, 52b/06, 52b/08, 52b/08, 52b/14, 53a/04, 53a/04, 53a/06, 53a/07, 53a/07, 53a/08, 53a/11, 53a/11, 53a/14, 53b/02, 53b/03, 53b/05, 53b/06, 53b/16, 53b/18, 54a/09, 54a/17, 54b/06, 54b/13, 54b/14, 55a/05, 55a/06, 55a/10, 55a/11, 55a/12, 55a/13, 55a/15, 55a/15, 55b/04, 55b/08, 55b/12, 56a/04, 56a/06, 56a/06, 56a/06, 56a/09, 56a/10, 56a/16, 56b/04, 56b/04, 56b/10, 56b/13, 57a/07, 57b/08, 57b/09, 58b/13, 59a/02, 59b/05, 59b/07, 59b/11, 60a/03, 61a/10, 61a/17, 63a/10, 63b/02, 63b/08, 63b/09, 65a/14, 65a/15, 67a/02, 67a/12, 68a/11 b. durur 31a/17 b.+dur 4b/11,31a/07, 31a/15, 31b/21, 59a/18, 65b/11, 65b/12
bar-	gitmek, varmak b.-urmin 64b/17 b.-ursin 64b/17 b.-ur 12a/09, 12b/01, 13b/09, 13b/13, 14b/15, 38b/08, 38b/09, 64b/15 b.-mas 62a/08 b.-dı 8b/14, 13a/12, 15b/14, 15b/14, 15b/15, 19b/17, 21a/12, 23a/05, 23a/06, 23b/16, 24a/06, 24b/09, 24b/09, 25a/02, 25a/09, 26a/05, 26a/10, 27a/03, 32b/07, 35b/04, 41b/13 b.-dılar 5a/06, 18a/07, 18a/08, 21b/12, 22b/12, 25b/06, 40a/13, 53b/14 b.-madı 7a/04 b.-ğay 10b/07 b.-ğaylar 23a/04 b.-sa 38a/05, 40b/16 b.-sağ 62a/06 b.-çı 29a/11 b.-iijız 36b/09 b.-ip 7a/10, 7b/12, 10a/17, 21b/07, 21b/11, 21b/11, 22a/03, 22a/11, 25b/08, 26b/08, 26b/13, 38b/10, 42b/18, 44a/13, 60b/13, 65a/03, 65a/04 b.-ğanda 44b/12
Barançi	şahıs adı b. 69b/01
Barağ	şahıs adı b. 47a/11, 50b/03, 61a/12, 61a/13, 64a/14, 64a/15, 64a/15, 65a/06, 65a/07, 65b/05, 66a/07, 66b/11, 67a/04
barça	bütün, hep, bütünü, hepsi b. 1b/09, 3b/10, 7b/06, 8a/09, 8a/12, 8a/16, 8b/04, 8b/04, 8b/11, 8b/15, 10b/03, 11b/09, 11b/12, 12a/14, 15a/16, 16a/12, 17b/21, 18a/03, 19a/11, 19a/17, 20a/17, 20b/13, 21a/08, 22b/05, 24a/14, 28b/05, 28b/05, 29a/24, 30a/20, 31b/05, 33a/11, 33b/03, 33b/14, 34b/09,

	36b/07, 38b/01, 38b/03, 43b/06, 43b/10, 45b/19, 51b/06, 52a/06, 52b/11, 53a/15, 57a/16, 60a/10, 60a/14, 60a/16, 61a/02, 61a/12, 66a/10, 68b/04, 68b/05 b.+ğa 10a/12 b.+dın 18a/04, 28b/01, 52a/14 b.+sı 8a/06, 8a/15, 8a/17, 8b/05, 11b/14, 20b/04, 24a/15, 27a/11, 29a/15, 30a/13, 33b/07, 46a/08 b.+sınıj 11b/16, 41b/13, 54a/17 b.+sın 8a/08, 8b/15, 12a/13, 20b/16, 24a/06, 24a/06, 25a/11, 25b/13, 26a/16, 26b/12, 27a/11, 49b/15 b.+sını 8b/12, 20b/11, 27a/13, 39a/06 b.+sına 8b/03 b.+sıdan 9b/02 b.+sıdın 10a/19, 56a/14, 57a/16, 65b/13 b.+sındın 18a/01, 13b/08, 45a/06, 58b/13 b.+ları 41b/01, 61a/03
Barçın-kent	Orta Asya'da tarihî bir şehir adı b. 26a/07
Barğut	kavim adı b. 4b/16
barı	bütün, tamam, hepsi (krş. baru) b.+dın 40a/06 b.+sın 26a/03
Barım Şirtu	şahıs adı b. 14b/03
Barin	kavim adı b. 5b/12, 29a/22, 29a/25, 29b/02, 29b/23, 30a/25, 30a/27, 30b/29
Barin Kırçı noyan	şahıs adı b. 29b/02
Barin Saray	şahıs adı b. 64a/02
Barış Fedoraviç	şahıs adı; Rus Çarı Boris Fedoroviç Godunov b. 67b/05, 67a/18, 67b/01, 68a/13, 68b/12, 69a/06, 69a/07, 69a/08, 69a/14
barkağ	bk. Okin Barkağ b. 15a/07
Barkaut	kavim adı b. 15a/13, 15b/17
Barkuçin Töküm	şahıs adı b. 3b/03, 41a/05
barmağ	parmak b.+ın+(barmağın) 41a/14 b.+ını+(barmağını) 41a/13 b.+ların 41a/15 b.+larıjız 41a/16
bars	pars, leopar

Bars yılı	12 hayvanlı Türk takviminin üçüncü yılı b. yılı 24a/02, 24a/03, 25b/10
Bartân bahādūr	şahıs adı b. 1b/06, 1b/07, 15a/02, 15a/06, 15a/12, 15a/13, 15b/17, 16a/07, 17b/10
baru	bk. barı b.+sı 36a/05
Baru tağ	efsanelerde Oğuz kağanın yurtlarından biri b. 8b/13
Barulas	kavim adı b. 5b/12, 14b/04, 29a/24, 31b/16, 32b/12
barunçar	(m): ordunun sağ cenahı, sağ kanadı (krş. oij қол, meymene) o. 27b/06
Baryat	kavim adı b. 52b/05
bas-	basmak, kadem atmak b.-tı 9a/16, 21b/11, 21b/12, 22a/08, 22a/11, 23a/14, 24a/17 b.-tılar 9a/11, 22a/03, 25b/08 b.-a 41b/09, 41b/09 b.-ıp 26b/02 b.-turdı 13a/07
Basalı noyan	şahıs adı b. 35b/04
Basar	şahıs adı b. 48b/12, 50a/12, 50b/03, 51a/06
bastat	??? b.-ı vilāyet 40b/02
bastur-	bastırmak, ezmek b.-turdı 13a/07
baş (I)	baş, kafa b.+ımdağı 27b/16 b.+ıija 27b/15 b.+ın 32b/06 b.+ına 27b/14, 55b/07, 56b/03, 57a/15 b.+ığa 39b/07
baş (II)	baş, ön, uç b. 6a/12 b.+da 59b/14 b.+ta 5a/08 b.+dın 24b/02
baş barmaq	baş parmak b.+ın+(baş barmaqın) 41a/12
Başğırd	kavim adı (krş. Başğırd) b. 3a/13, 46a/05 b.+nı 60b/05

Başgurd	bk. Başgırd b. 60b/09
başka	başka, diğer b. 3b/14, 7b/04, 8a/16, 13b/13, 16a/14, 17a/16, 31a/23, 45b/08, 46a/16, 46a/16, 46b/02, 54a/15
başla-	1. başlamak; 2. yönetmek, idare etmek b.-r 4a/14, 15a/16 b.-dım 31a/22, 56b/12 b.-dı 6b/07, 20b/08 b.-dılar 22b/09 b.-p 46a/08, 55b/03, 61b/09
başlağan	1. başlayan; 2. idare eden, yöneten b. 40a/12 b.+lar 11b/09
başlık	başta olan, idare eden, yöneten b. 28a/13, 42a/07, 46a/07, 62b/15 b.+ı+(başlığı) 28a/03, 29a/24, 29b/22, 30b/26, 39a/07, 47b/16 b.+ların 22a/08
Bataçi Kıyat	şahıs adı b. 10b/04
bâtil	(a): boş, beyhude, yalan, çürük b. endişeler 36a/01
baṭın (baṭn) baṭn-ı pāk	(a): 1 karnı; 2. nesil, soy b. 66a/11 karnı temiz 11a/17, 11b/16
Batu	şahıs adı b. 43b/14, 44a/02, 45b/17, 45b/17, 46a/09, 46a/13, 46a/16, 60b/07 b.+nıj 31b/03, 46a/06, 46a/13, 46a/17, 47a/10, 47a/12, 47a/14 b.+nı 45b/17, 60b/04 b.+ğa 46a/08, 60b/04
batur-	batırmak b.-ğay 39b/11
Bavaḳul	şahıs adı b. 47b/10
Bavuş	şahıs adı b. 61b/04, 66b/09
bavurçı	Moğollarda hükümdar sarayı veya orduda erzak işlerinden sorumlulara verilen bir rütbe b. 28a/08, 28a/12, 28a/16, 28b/10, 28b/13, 29a/08, 29b/28, 30b/06, 34a/06, 41a/15 b.+nıj 58b/05 b.+sın 19b/01
bay	1. zengin, varlıklı; 2. zengin ve nüfuz sahibi kimselerin ismine ilave edilen bir sıfat

	b. 10a/21, 21b/05 b.+ğa 62b/12 b. 62b/15, 62b/15, 62b/16, 63a/03, 63a/03
baylık	zenginlik, varlıklı olma durumu 11b/08
Baya hātūn	şahıs adı b. 53b/17
Bayalık	şahıs adı b. 10b/10
Bayalun hātūn	şahıs adı b. 45b/07, 45b/11, 52b/01 b.+nı 52b/01
Bayan	şahıs adı b. 14a/05, 29a/22, 44a/16, 44b/01, 49a/03, 49b/06, 51b/11, 51b/11 b.+nıj 31b/11, 44b/01
Bayançar	şahıs adı (krş. Bayaijçar) b. 47b/04, 48a/07 b.+nıj 48a/07
Bayaijçar	bk. Bayançar b. 47b/10
Bayarat	şahıs adı b. 5b/03
Bayat	kavim adı b. 4a/15, 9b/04
Bayauday	şahıs adı b. 30b/25
Bayavut	kavim adı b. 10b/12, 30b/05, 34a/12, 53b/18 b.+nıj 10b/10
Bayçu	şahıs adı b. 14b/03, 14b/06, 50a/04, 50a/06 b.+nıj 50a/07
Baydağan	şahıs adı b. 50b/15 b.+nıj 50b/15
Baydar	şahıs adı b. 49b/20, 51a/03 b.+nıj 51a/04
Baydu	şahıs adı b. 55a/10 b.+nıj 55a/11, 55a/12
Bayım bigim	şahıs adı b.+din 67a/04
Bayındır	kavim adı krş. Bayındur b. 4b/01

Bayındur	kavim adı krş. Bayındır b. 10a/02
Baynal	şahıs adı b. 47b/03, 47b/06 b.+nıj 47b/07
Bayku	şahıs adı b. 31b/08
Baykur	şahıs adı b. 49a/03
Bayram	şahıs adı b. 49a/02
Baysuijkur	şahıs adı b. 1b/05, 1b/06, 13b/08, 13b/12, 13b/13, 13b/16, 17b/13 b.+nıj 14a/15, 14a/18
baytal	genç kısarak b. 8b/16
Baytegin	şahıs adı b.+ni 58a/14
Bay Temür	şahıs adı b. 49b/05
Bayügen	şahıs adı b. 19a/05
Baygız	Moğolistan'da bir coğrafi bölge adı b.+da 31b/20
bayhuy	??? b. 35b/07, 36a/03, 36a/09 b.+i b. 36a/07
baz	??? b. yürgenler 39a/15
ba'zı	(a): bazı, kimi, bir kısım b. 1b/08, 3b/14, 4a/09, 4a/11, 4a/11, 4b/06, 5a/03, 5b/16, 8a/01, 8a/15, 10a/17, 11b/02, 14a/12, 14a/15, 15a/01, 15a/07, 20b/06, 20b/11, 22a/01, 22a/12, 22a/13, 23b/05, 25a/15, 25b/11, 33a/20, 33b/01, 33b/02, 34b/13, 35a/05, 36a/12 b.+lar 43a/01, 52b/17 b.+nı 35a/01 b.+sı 1b/09, 17b/21, 23a/08 b.+sını 17b/20 b.+sınıj 51b/14
bāzırgān	(f): bezirgan, tacir b.+lar 11b/15, 11b/15, 39a/10 b.+lardın 36a/11
be-	(f): 1. kelimelere -e halini verir; 2. -e kadar anlamını verir b. 2b/09, 2b/10, 2b/10, 2b/13, 2b/15, 2b/17, 2b/17, 2b/18, 6b/04, 6b/08, 6b/12, 6b/12, 8b/14, 11a/13,

	12a/15, 15b/02, 22b/02, 23a/05, 23a/14, 24a/01, 24b/16, 25a/06, 26b/16, 27a/12, 29a/09, 29b/15, 30a/03, 30a/27, 30b/18, 34b/17, 36b/09, 37a/16, 38b/15, 39a/12, 40a/09, 40a/17, 40b/15, 44b/14, 50a/01, 55b/07, 60a/10, 60a/13, 60b/07, 61a/04, 62a/06, 62a/13, 63b/16
Beçene	kavim adı b. 10a/02
bedi‘	(a): 1. eşsiz; 2. yeni, garip, görülüp işitilmemiş b. hâdis kıldını 11a/09
Bekdur	şahıs adı b. 48b/07
Bekiyas	coğrafi bölge adı vilâyet-i Bekiyas 27a/03
Beklemiş	şahıs adı b. 28b/15
Bekrat	kavim adı b. 20b/08, 20b/10 b.+dan 24a/09
Bekrin	kavim adı b. 5a/05
Bektay	şahıs adı b. 51b/16
belā belā-yi ‘azim	(a): gam, keder, müsibet, afet, büyük gaile büyük bela 39b/15
Belektutay	şahıs adı b. 17a/15, 17b/03, 17b/04, 17b/06
beliğ	(a): fasih, düzgün b. 40b/15
belgi	işaret, nişan b. kıldı b. 9a/14
belgür-	belirmek, görünmek, tezahür etmek b.-di 12a/06, 27a/07
belgürt-	belirtmek, görünür hal aldirmek, tezahür ettirmek b.-meijiz 27a/10
Belkesi	şahıs adı b. 49b/20
Belkünöt	şahıs adı b. 11a/03
Belkünötay	kavim adı b. 11a/06
bend	(f): bağ, yular b. 14b/19, 20b/08, 30b/13, 40b/16
bende	(f): kul, köle; bağlı b. 69b/01 b.+si 30b/10 b.+lerni 68b/10

bendelik	kölelik, kulluk b. 29a/23 b.+e+(bendelige) 30b/04 b.+ke 31a/10
beni beni-İsrâil	(a): oğullar İsrail oğulları, Yahudiler b.-i İsrâil 5b/17
ber-	vermek (krş. bir-) b.-dim 33b/10, 41a/14 b.-di 7a/15, 8b/04, 9a/03, 9a/03, 13a/16, 15b/03, 16b/15, 18b/07, 18b/12, 18b/13, 18b/14, 18b/16, 19a/01, 19a/04, 19a/16, 19b/17, 19b/18, 19b/19, 20a/05, 20a/06, 20b/09, 21b/04, 22a/04, 22a/10, 23a/04, 24b/15, 25a/04, 25a/09, 25b/13, 28b/16, 28b/26, 29b/26, 30a/12, 30a/13, 30a/26, 30a/27, 30b/14, 30b/24, 31a/08, 31a/22, 31a/24, 31b/10, 32a/04, 32a/17, 33a/01, 33a/08, 33a/10, 33a/18, 33a/20, 33b/08, 34a/01, 34a/08, 34b/07, 36a/09, 37a/12, 39a/02, 41a/10, 51b/02, 52b/01, 52b/04, 52b/04, 53b/02, 54a/01, 54b/13, 55a/13, 55b/15, 56a/16, 56a/17, 56a/17, 56a/18, 56b/17, 56b/17, 56b/18, 57a/03, 57a/05, 57a/05, 57a/09, 57b/18, 57b/19, 58a/05, 58a/06, 58b/02, 58b/03, 58b/04, 58b/05, 58b/06, 58b/07, 59a/15, 59a/16, 59b/09, 59b/10, 60a/12, 60b/02, 60b/03, 65b/13, 65b/14, 68a/01, 68a/03 b.-medi 32b/10 b.-diler 8b/05, 8b/07, 17b/01, 35b/07, 36a/01, 36a/10, 36a/13, 42a/02, 53b/07, 64b/16 b.-gey 24a/09, 36b/06 b.-geyler 37b/16 b.-megey 37a/06 b. 2b/10, 2b/13, 2b/18, 2b/18 b.-gil 40a/15 b.-me 53a/05 b.-se 23a/12 b.-meseler 37a/04 b.-ü 3b/16, 20a/11, 23b/01, 28b/06, 29b/05, 30b/27, 32b/08, 40a/11 b.-e 39b/05 b.-ip 21a/11, 21b/01, 34a/15, 34b/13, 35a/02, 36a/07,

	36a/08, 53a/18, 53b/05, 55a/06, 60b/03, 69a/13 b.-üp 19b/05 b.-ipdür 63b/12 b.-gen 13a/17, 31a/27, 32b/10, 33a/04 b.-megende 59a/15 b.-mes irdi 30b/19
beril-	verilmek b.-di 30b/03, 34b/06, 35a/06, 36a/02, 44b/18, 46a/16, 60a/06
berekât	(a): 1. bolluklar; 2. saadetler, mutluluklar; hayırlar b. bergey 36b/06
bergüçi fermân bergüçi	veren, verme işlemini yapan emir veren, hükümdar, han f. b.+ler 11b/11
beri	itibaren, -dan/-den bu yana (krş. berü, biri, birü) b. 41a/07
Berke	şahıs adı b. 43b/14 b.+nij 47a/15
Berkeçar	şahıs adı b. 43b/14, 47a/17, 47b/01 b.+nij 47a/17
beş	beş (sayı) (krş. biş) b. 14b/01 b.+isiniij 64a/05
beşinçi	beşinci (krş. bişinçi) b. 10a/19, 13b/12, 13b/16, 14b/09, 15a/04, 16b/10, 17b/12, 18b/14, 27b/17, 29a/18, 32b/11, 34a/10, 34b/12, 42b/17, 43b/15, 45a/11, 45a/17, 51a/12, 51b/04, 57a/01, 58a/01, 58b/05, 61b/17
beşik	beşik b. 18a/14
beş yüz toksan sekiz	bey yüz doksan sekiz (sayı) b.+de 22b/03
beş yüz toksan toköz	beş yüz doksan dokuz (sayı) b.+da 23a/01
beşmiş beşmiş kıl-	(f): 1. bölmek, parçalamak; 2. eğmek kızmak b. kıldı 41a/12
berü	bk. beri b. 69a/16
beyân beyân kıl-	anlatma, açık söyleme, bildirme b. 2b/18 anlatmka, açık söylemek, bildirmek 20a/09
Beydi Tokluk	şahıs adı b. 21b/13

bi-çäre	(f): çaresiz, zavallı b.+largâ 68b/10
biçe	Türk ve Moğollarda çok eşli bir erkeğin eşlerinden en kıdemlisi b. 5b/04
Biçene	kavim adı b. 4b/01
biçin Biçin yıl	maymun On iki hayvanlı Türk takvimine göre Maymun yılı; takvimin 9 yılı b. yıl 22a/05, 25a/02, 26b/09
bi-çün Hâlık-i biçün	(f): 1. emsalsiz, eşsiz 2. sebep sorulmaz Tanrı, Allah b. 11a/14
bi-hüşlük	(f): şaşkın, sersem, bihoş olma durumu b. bol-41b/14
bi-hüde	(f): boşuna, boş yere, beyhude b. 41a/13
Bigdili	kavim adı b. 4a/16, 9b/18
bigim	hükümdar ailesine mensup kadınlara verilen ünvan (krş. biyim) b. 62b/02, 62b/03, 66b/07 b.+din 62b/01
bik	bey; beyliğin hükümdarı b. 13b/01, 13b/10, 22b/12, 25b/13, 29a/08, 29a/12, 29b/25, 30a/17, 30a/17, 30a/26, 31a/13, 31b/10, 32a/03, 32a/17, 33a/01, 34a/06, 39b/12, 59a/17, 61b/10, 62a/13 b.+ler 10a/17, 30a/20, 31b/16, 32a/03, 37b/08 b.+i+(biki) 15a/17, 29a/25, 29b/12, 30a/09 b.+leri 18a/10, 67b/06, 68a/02 b.+nij 19b/17, 58b/16, 59b/17 b.+ni 61b/09 b.+ke 58b/03, 59b/10 b.+de 59a/18 b.+lerdin 35b/13 b.+in 22a/02 b.+lerin 28b/05
Bikettemiş hâtun	şahıs adı b. 43b/09
biki	1. Moğol kabilelerinde önceleri “şaman, falcı” anlamında kullanılan ve daha sonra politik güce sahip olan kimselere verilen ünvan b. 14a/02, 15a/01, 18b/08, 18b/11, 18b/12, 19a/16, 19b/14, 19b/15, 21b/03, 23b/13, 24b/08, 29a/20, 34a/04, 34a/09, 34a/13, 34a/17, 43b/07, 51a/11, 60b/12, 62b/01

	b.+nij 21b/07, 24b/12, 25b/06, 53a/16 b.+ge 24b/07 b.+ni 19a/16, 30a/12 b.+din 51a/15, 51b/03, 51b/04, 52a/13
Biklemiş	şahıs adı b.+nij 59b/06
biklik	beylik, bey olma durumu b. 38a/02 b.+lik.i+(bikligi) 28a/20, 28b/06, 28b/11, 28b/13, 35b/11, 35b/11
Bik Kõndu Ulan	şahıs adı b. 64b/11
Biktaşı	şahıs adı b. 28a/23
Biktemür	şahıs adı b. 47b/07, 47b/10, 48a/06, 50b/05
Biktutmuş	şahıs adı b. 19a/14
Bilgütay	şahıs adı b. 16a/14
bir-	bk. ber- b.-ür 31a/10 b.-di 9a/05, 13b/06, 18b/10, 21a/11, 31b/19, 65b/10 b.-diler 9a/04 b.-medi 7b/02 b.-gen 9a/03, 9a/04, 33b/10 b.-genler 41a/17
biri	bk. beri b. 6a/06
birü	bk. beri b. 3a/01, 3a/11, 3a/12, 4b/10, 20a/08, 65b/11, 65b/12, 69a/04, 69b/11
biş	beş (sayı) b. 10b/05, 16b/08, 17b/19, 18a/01, 18a/04, 18b/07, 19a/11, 19b/07, 30a/17, 33a/10, 38b/13, 43b/08, 44b/16, 44b/17, 45a/08, 46b/01, 46b/03, 48b/18, 49a/16, 50a/09, 50b/04, 50b/07, 51b/08, 51b/09, 51b/10, 56b/10, 66b/10, 66b/11, 66b/12
bişinçi	beşinci (krş bişinçi) b. 17a/15, 19a/10, 20a/03, 47a/08, 47b/01, 47b/17, 48a/10, 49b/03, 49b/19, 51a/03, b. 53a/14, 55a/07
Biş Buğa	şahıs adı b. 47b/07
biş miij	beş bin (sayı) b. 20a/12, 33a/07, 33a/08
Biş Kõrtka	şahıs adı b. 45b/15

biş yüz	beş yüz (sayı) b. 20a/13, 22a/15
biş yüz altmış iki	beş yüz altmış iki (sayı) b.+sinde 20a/14
biş yüz toksan	beş yüz doksan (sayı) b. 22a/16
biş yüz toksan altı	beş yüz doksan altı (sayı) b.+da 22a/05
biş yüz toksan beş	beş yüz doksan beş (sayı) b.+de 21b/09
biş yüz toksan bir	beş yüz doksan bir (sayı) b.+de 21a/01, 21a/03
biş yüz toksan iki	beş yüz doksan iki (sayı) b.+de 21a/07
biş yüz toksan dört	beş yüz doksan dört (sayı) b.+de 21b/05
biş yüz toksan üç	beş yüz doksan üç (sayı) b.+de 21b/02
bil-	bilmek b.-ürsin 40a/11 b.-ürler 5a/15 b.-ürmüsin 7a/10 b.-mes 7b/06 b.-mesler 6a/04 b.-diler 39a/16 b.-mediler 11b/12 b.-gey 30b/20, 30b/20, 38a/17, 38b/01, 39a/06, 40b/16 b.-megey 39a/04 b.-megeyler 33b/16 b.-iijiz 11a/13 b.-se 34b/02, 38a/17 b.-seij 40a/14 b.-ip 26b/17 b.-gen 7b/03 b.-genim 7a/15
bilgili	bilgin, alim; bilgisi olan b. 3a/17, 4a/11
bi'l-âhir	(a): sonra, sonradan, sonunda b. 15b/05, 60b/08, 61a/09, 61a/14, 64a/14, 65b/14, 66a/17, 66b/03, 66b/17, 67a/10
bildür-	bildirmek, haber vermek b.-gey 39a/13
bile	ile, ve, bilikte (krş. bilen, birle, birlen) b. 7b/07, 29a/25, 34b/14, 36a/07, 36a/16, 37b/15, 38a/15, 38b/01, 39a/11, 41b/05, 48b/18, 62b/17, 63a/01, 69b/11
Bilektutay	şahıs adı

	b. 30b/25
bilen	ile, ve, birlikte (krş. bile, birle, birlen) b. 3b/13, 4a/09, 4a/14, 4b/06, 4b/08, 6b/04, 6b/05, 6b/06, 7a/08, 7a/11, 7b/05, 7b/12, 8a/01, 8a/01, 8a/10, 8a/10, 8a/12, 8b/05, 8b/17, 9a/13, 10a/22, 10b/04, 11a/12, 12b/13, 12b/17, 13a/04, 13a/07, 13b/02, 13b/10, 13b/14, 14a/03, 14a/12, 14a/21, 14b/20, 15a/09, 15a/10, 15a/11, 15b/04, 15b/04, 15b/05, 15b/13, 16a/04, 16a/09, 16a/09, 16a/10, 16a/10, 16a/10, 17b/10, 17b/11, 17b/11, 17b/14, 17b/14, 17b/14, 17b/17, 18a/06, 18a/09, 18b/02, 18b/03, 19a/17, 19a/17, 20b/03, 20b/10, 21a/05, 21a/05, 21a/13, 21a/14, 21a/16, 21b/01, 21b/03, 21b/05, 21b/08, 21b/10, 21b/14, 21b/17, 22a/03, 22a/06, 22a/07, 22a/08, 22a/10, 22b/01, 22b/10, 22b/11, 22b/11, 22b/15, 22b/16, 23a/02, 23a/03, 23a/12, 23a/13, 23a/16, 23b/07, 24a/14, 24b/04, 24b/07, 25a/01, 25a/02, 25a/06, 25a/07, 25a/10, 25a/15, 25a/17, 25b/05, 25b/06, 25b/06, 25b/11, 25b/12, 25b/12, 26a/04, 26b/02, 26b/17, 27a/03, 27a/12, 27a/13, 28a/02, 28b/16, 29b/15, 30a/03, 30a/04, 30a/06, 30a/10, 30a/11, 30a/26, 30a/27, 30b/09, 30b/17, 30b/30, 31b/10, 31b/19, 32a/05, 32a/16, 32a/17, 32b/01, 32b/04, 33a/01, 33a/03, 33a/12, 33b/07, 33b/09, 33b/11, 33b/12, 33b/14, 33b/15, 34a/04, 34a/08, 34a/09, 34a/13, 34b/02, 34b/04, 34b/07, 34b/09, 34b/14, 34b/15, 35a/04, 35a/14, 35a/14, 35a/15, 35a/17, 35b/08, 35b/09, 35b/12, 36a/17, 36b/06, 36b/09, 36b/13, 36b/13, 36b/14, 37a/12, 38a/01, 38a/03, 38a/16, 38b/13, 38b/15, 39a/09, 39a/12, 39a/16, 40a/01, 40b/01, 40b/09, 40b/14, 41a/08, 41a/09, 41b/07, 41b/10, 41b/12, 44a/13, 44b/13, 44b/14, 46a/03, 46a/04, 46a/09, 46a/12, 46a/12, 52b/15, 53a/10, 53b/13, 53b/13, 53b/14, 54a/09, 54a/14, 54b/02, 55a/09, 55a/11, 55a/14, 55b/11, 56b/13, 58a/16, 60a/14, 60a/15, 60a/17, 60b/07, 60b/07, 60b/08, 60b/09, 60b/13, 61a/01, 61a/10, 61b/09, 61b/12, 62a/02, 62a/04, 62a/04, 62a/10, 62a/15, 63b/09, 64a/15, 64b/04, 64b/12, 64b/14, 65a/01, 65a/13, 65b/11, 65b/15, 66a/10, 66b/03, 66b/05, 66b/05, 66b/08, 66b/15, 67a/17, 67b/05, 67b/07, 67b/07, 68a/06, 68a/06, 68a/07, 68a/13, 69a/02, 69a/04, 69a/06, 69a/06, 69a/07, 69a/09, 69a/15
Bilgesi	şahıs adı b. 51a/01
Bilge Temür	şahıs adı b. 50b/06
bilik	bilgi, malumat b. 46a/02 b.+in+(biligin) 37b/10

	b.+leri 39b/12 b.+ni 37b/12 b.+lerni 37a/16 b.+lik 14a/20
Bilir İrden Berke	şahıs adı b. 47a/15
bilmek	bilgi, bir kimsenin bildikleri b.+ini+(bilmegini) 36b/16
bin	(a): oğul b. 15a/12, 17b/07, 42a/09, 43b/06, 49b/17, 51a/09, 52a/04, 52a/12, 52a/12, 52b/10, 52b/10, 54a/03, 54a/03, 54a/03, 54a/03, 54a/10, 54a/10, 57a/10, 57a/10, 57a/11, 58a/08, 58a/09, 58b/09, 58b/09, 58b/10, 58b/10, 59a/19, 59a/19, 59a/20, 59a/20, 59b/12, 59b/12, 59b/13, 59b/13, 59b/13, 62a/13, 62b/09, 62b/10, 62b/10, 62b/10, 62b/10, 62b/11, 64b/11, 65a/11, 65b/07, 66a/06, 66a/07, 66a/07, 66a/07, 66a/07, 66a/07, 66a/08, 69b/01, 69b/01, 69b/02, 69b/02, 69b/02, 69b/02, 69b/15
bināberin	(a.f.zf.): bundan dolayı, bunun üzerine, bu sebepten b. 12a/02
bir	1. bir (sayı); 2. belirsizlik sıfatı b. 1b/10, 3b/11, 4a/09, 4a/11, 4b/09, 5a/09, 5a/09, 6a/05, 6a/12, 6b/01, 6b/07, 6b/11, 6b/15, 7a/06, 7a/07, 7a/08, 7a/17, 7b/04, 7b/08, 8a/07, 8b/17, 9a/01, 10b/02, 10b/03, 10b/10, 10b/11, 11a/16, 11a/17, 11b/14, 12a/03, 12a/05, 12b/13, 12b/17, 13a/01, 13a/04, 13a/07, 13a/07, 13a/13, 13b/02, 14a/01, 14a/13, 14b/01, 15a/12, 16a/14, 16a/15, 16a/17, 16a/17, 16b/12, 16b/12, 16b/13, 16b/13, 16b/13, 17a/01, 17b/21, 19a/02, 19a/05, 19a/13, 19a/15, 19b/01, 19b/06, 19b/08, 19b/08, 19b/10, 19b/10, 20a/17, 21a/05, 21a/05, 21a/10, 21a/13, 21a/13, 21b/08, 22b/05, 22b/10, 23a/03, 23a/05, 23b/05, 24a/01, 24b/07, 27a/05, 27a/06, 27b/06, 27b/13, 27b/14, 27b/14, 28b/26, 29a/14, 29a/26, 29a/27, 29a/27, 29a/27, 29b/06, 30a/05, 30a/11, 30a/18, 31a/01, 31a/05, 31a/17, 34b/06, 36a/17, 36b/03, 36b/05, 36b/05, 38a/13, 38b/08, 38b/13, 40a/05, 40a/06, 40a/06, 40b/03, 40b/14, 41a/08, 41b/02, 41b/05, 41b/05, 41b/06, 41b/10, 41b/11,

41b/14, 42a/04, 42a/16, 42b/05, 42b/16, 42b/20, 43a/17, 43b/17, 43b/17, 44a/08, 44a/08, 44a/11, 44a/13, 44b/07, 45a/11, 45a/12, 46b/06, 47a/07, 47a/19, 47b/11, 47b/17, 48a/03, 48a/04, 48a/05, 48a/07, 48a/08, 48a/09, 48a/15, 48b/04, 48b/11, 49a/08, 49a/15, 49a/17, 49b/01, 49b/13, 50a/01, 50a/01, 50a/17, 51b/01, 51b/12, 51b/16, 52a/17, 52b/05, 52b/08, 53a/06, 53a/07, 53a/11, 53a/11, 53a/18, 53b/02, 53b/18, 54a/08, 54b/05, 55a/05, 55a/12, 55a/15, 55b/11, 55b/14, 55b/15, 55b/15, 56a/06, 56a/07, 56a/09, 56a/16, 57b/10, 57b/16, 59b/06, 60a/13, 61b/03, 61b/03, 61b/05, 61b/07, 61b/12, 62a/02, 62a/12, 62b/15, 62b/15, 62b/16, 62b/16, 62b/17, 62b/17, 63a/01, 63a/02, 63a/02, 63a/02, 63a/03, 63a/04, 63a/04, 63a/05, 63a/05, 63b/09, 64a/05, 64b/04, 64b/15, 65a/03, 65a/07, 65a/14, 65a/14, 65a/15, 65a/15, 66a/01, 66a/14, 66b/05, 66b/12, 66b/15, 66b/17, 67a/17, 68a/01, 68a/05, 68a/06, 68b/12

b.+er 3b/08, 3b/09, 3b/09, 14a/01, 17b/20, 20b/08, 68b/09

b.+ev39a/04, 40b/13, 62a/02

b.+evge 18b/07

b.+lernij 39a/07

b.+ni 38a/17

b.+si 57b/05

b.+i 36a/06, 41a/03, 56a/17, 57b/07, 57b/08, 57b/13, 62a/09, 62a/09, 62a/15, 62a/15, 62b/13, 63b/08, 63b/08, 63b/09, 65a/05, 65a/06, 65a/14, 65a/15, 65a/15, 65a/16, 66a/14

b.+in 44b/18, 44b/18, 46a/15, 61b/13, 62b/13

b.+inij 11a/03, 11b/01, 16b/08, 30a/18, 44b/15, 45b/02, 46b/16, 63b/02, 63b/09, 63b/10, 63b/11

b.+isiġa 60b/02

b.+isi 3b/11, 4b/09, 14a/01, 20b/07, 20b/15, 28b/13, 30a/21, 35b/15, 38a/01, 38b/12, 44b/16, 44b/19, 50b/17, 54b/14, 56a/06, 56a/13, 57b/06, 57b/07, 59b/09

b.+isindin 3b/08

b.+isine 68b/09

b.+isini 10b/06

b.+isiniij 3a/17, 3b/15, 4a/13, 14a/13, 43b/17, 44a/04,

	45b/04, 52b/04, 52b/05, 63b/02
birāder	(f): erkek kardeş, birader b.+im 67a/04
Biratay	şahıs adı b. 44b/07
biraz	biraz, az sayıda b. 18a/14
bir biri	bir biri (krş. biribiri) b. 22b/11, 30b/30, 36b/13 b.+ne 3b/06, 8b/08, 23a/07, 29a/25, 29a/26, 31b/1335a/06 b.+n 21a/09 b.+nden 34b/16 b.+ndin 32a/05 b.+ijiz 33b/12 b.+si 9a/12, 22b/15, 53a/13 b.+sige 3b/13 b.+sidin 3b/09 b.+isinden 3b/11
biri biri	bk. bir biri b. 8a/10, 21b/01 b.+si 8a/12, 13b/14
birge	birlikte, beraber b. 4b/06, 4b/08, 5a/08, 5b/16, 6b/05, 8b/17, 9b/07, 14a/04, 15a/10, 16a/19, 18b/03, 21b/10, 21b/14, 22a/07, 23a/17, 23b/13, 25b/06, 26a/04, 26b/17, 27a/12, 28b/16, 30b/17, 32a/05, 33b/07, 34a/14, 35b/08, 36a/07, 36a/17, 39a/05, 54a/14, 54b/02, 55a/11, 68a/04
birik-	birleşmek, bütünleşmek b.-ti 8b/06, 15b/14, 28b/15, 32b/09, 38b/16 b.-ip+(birigip) 14a/03
birle	ile, ve, birlikte (krş. bile, bilen, birlen) b. 4a/11, 5a/08, 5b/16, 10a/02, 13b/07, 14a/03, 14a/03, 16a/19, 22b/10, 23b/13, 23b/13, 24a/05, 24b/07, 31a/05, 38a/06, 38b/09, 39a/01, 39a/05, 46a/01
birle-	bir (olarak) kabul etmek b.-p 7b/03
birlen	ile, ve, birlikte (krş. bile, bilen, birle) b. 16b/14, 20a/17
birlik	birlik, yeganelik b.+iije 7a/14
bir miij	bin (sayı) b. 27b/10, 33a/08, 33a/16, 33a/17, 34a/07 b.+ni 30b/14, 30b/15 b.+ini 29b/10
bisyār	(f): çok, fazla b. 3a/17, 3b/08, 5a/03, 5a/07, 5a/11, 12a/01, 12b/06,

	14a/09, 14a/12, 15a/03, 15a/07, 15a/12, 15b/01, 15b/16, 16a/07, 16a/09, 16a/11, 16a/19, 16b/01, 16b/02, 17a/02, 17a/11, 17a/11, 23b/17, 25a/04, 26b/06, 28b/12, 35a/07, 36a/14, 37b/07, 39a/01, 39a/01, 42b/12, 42b/13, 42b/20, 43b/10, 44a/06, 44a/12, 45a/12, 46a/13, 46a/14, 47a/10, 47b/02, 49a/05, 51b/11, 52a/06, 52a/14, 53a/13, 54a/05, 54a/06, 54a/12, 56a/13, 57a/13, 57b/03, 57b/08, 59b/01, 61a/04, 61a/05, 61a/07, 65a/02, 65a/14, 65a/15, 67a/08, 67a/09, 67a/11, 68b/08
biti-	yazmak (krş. bitü-) b.-dim 49b/16, 56b/13 b.-di 69b/01 b.-diler 32a/13 b.-gen 34a/03
bitil-	yazılmak b.-di 28a/23, 28b/09, 31a/21, 33b/09, 69a/14 b.-medi 32b/17 b.-gey 28a/22 b.-gen 32a/14 b.-megen 32a/02
bitilmeklik kııl-	yazılmak, yazıya kaydedilmek b. kııldımız31a/22
bitü-	bk. bitü- b.-dük 43b/14
bive	(f): dul b. 68b/10
biy	bey; beyliğin hükümdarı (krş bik) b. 62a/04, 62a/09, 62a/15, 62a/15, 62b/17, 63a/02, 63a/07, 63b/06, 63b/15, 64a/01, 64a/08, 64a/12, 64a/13, 64a/13, 64a/16, 64a/17, 64a/18, 64a/18, 64b/01, 64b/02, 64b/03, 64b/04, 64b/04, 64b/05, 64b/06, 64b/07, 64b/07, 64b/08, 64b/08, 64b/09, 64b/12, 64b/14, 65a/05, 65a/05, 65a/05, 65a/06, 65a/13, 65a/16, 66b/05, 68b/02, 68b/02, 68b/03, 68b/03, 69b/01, 69b/02, 69b/02, 69b/03, 69b/03, 69b/04, 69b/04, 69b/15, 69b/15 b.+nij 59b/16, 62a/10, 64a/02, 64a/16, 64b/06, 64b/08, 65b/11, 65b/12, 67a/17 b.+ge 64b/16, 69b/11, 69b/12, 69b/12, 69b/12, 69b/13, 69b/13 b.+ni 62a/04, 65a/06 b.+din 62a/02, 64a/12, 64b/06 b.+ler 62b/12, 62b/13, 68a/11
biyim	bk. bigim b.+ni 65b/13
biyle-	yönetmek, hükümdarlık yapmak b.-r+(biylür) 12a/16, 29b/10, 30b/15, 31a/02, 31a/14, 31a/15, 31a/18, 31b/04, 31b/09, 35a/11, 44a/01, 44a/02,

	44a/02, 44a/03, 45b/19 b.-rler+(biylürler) 34b/08 b.-di 4a/09, 11b/07, 28b/07, 28b/10, 28b/20, 30a/30, 30b/13, 31b/06, 34a/02, 35a/12, 45a/16, 51a/15, 51b/03, 54b/03, 60b/12, 61a/02, 61a/09, 61a/10, 61a/16, 63b/15, 64a/14, 64a/18, 64b/01, 64b/03, 64b/05, 64b/06, 64b/07, 66b/16 b.-medi 66b/16 b.-p 66a/14
biylik	iktidar, yönetim, idare b. 64b/09
biyük	yüksek, büyük (krş. büyük) b. 29b/06, 31a/01, 40b/04, 40b/04 b.+ke 38b/05
biz	1. çokluk şahıs zamiri; biz b. 7b/15, 34a/15, 38b/10, 38b/11, 38b/17 b.+nij 6b/09, 6b/10, 12b/16, 39b/02, 40b/13 b.+ni 7b/15, 7b/17, 38b/11, 39b/02 b.+ge 7b/16, 8b/05, 8b/06, 30b/13, 34a/15, 37a/17, 39a/11, 41a/10 b.+din 39a/16, 39a/16 b.+den 34b/01 b.+ler 34a/17
Bodonçar	şahıs adı b. 1b/04, 1b/05, 12a/09, 12a/12, 12a/14, 12b/02, 17b/15 b.+nij 12a/09
Bodonçar Duqlat	şahıs adı b. 14b/17
bol-	olmak, mevcut olmak b.-ur 10a/23, 13b/02, 13b/02, 13b/11, 23a/12, 23b/03, 23b/04, 24a/13, 25a/10, 25b/14, 29b/30, 30a/04, 53a/02 b.-dum 7b/01, 41b/14 b.-duij 24a/12 b.-dı 2a/03, 2a/07, 2a/07, 2a/11, 2a/15, 2a/15, 2b/01, 2b/01, 2b/06, 3a/08, 3a/09, 4a/08, 4b/11, 5a/04, 5a/07, 5a/07, 5a/11, 5a/12, 5b/14, 5b/16, 5b/16, 6b/07, 6b/08, 6b/13, 7b/16, 8a/14, 8a/15, 9a/06, 9a/10, 10a/20, 10b/01, 10b/02, 10b/09, 11b/05, 12a/16, 13b/01, 13b/11, 13b/14, 13b/15, 14a/21, 14b/18, 15a/04, 15a/08, 15a/15, 15b/05, 16a/11, 16b/09, 17a/01, 18a/06, 18a/17, 18b/01, 19a/01, 20b/13, 20b/13, 20b/13, 21a/04, 21a/05, 21b/05, 21b/17, 22a/16, 22b/03, 22b/16, 23b/08, 24a/15, 24a/16, 24b/02, 25a/11, 25a/14, 26a/14, 26a/15, 26b/06, 26b/13, 27a/05, 27b/04, 27b/05, 28a/04, 28a/05, 28a/22, 28b/06, 28b/11, 29a/17, 29a/19, 29a/20, 29a/24, 29a/25, 29b/15, 29b/16, 29b/16, 29b/16, 29b/23, 30a/06, 30a/10,

30a/14, 31a/10, 31a/14, 31a/20, 31a/21, 31b/14, 31b/21, 32a/03, 32a/17, 32b/01, 33a/10, 33a/13, 33a/13, 33b/10, 34b/04, 35a/12, 37a/10, 37b/01, 38b/12, 39b/05, 40b/03, 41b/16, 41b/17, 42a/06, 42a/08, 42a/08, 42a/10, 42b/08, 42b/13, 42b/20, 43b/04, 44b/11, 45b/16, 46b/18, 47a/14, 47b/01, 48a/11, 48a/13, 48b/02, 48b/15, 49a/04, 49a/15, 49b/04, 50b/10, 51a/08, 52a/04, 52a/11, 52b/10, 53b/01, 54a/02, 54a/09, 54b/08, 55a/09, 55a/17, 55b/07, 56a/09, 56b/06, 56b/08, 56b/11, 56b/16, 57a/09, 57a/16, 57b/11, 57b/11, 58a/07, 58a/09, 58b/08, 59a/01, 59a/18, 59b/12, 60a/06, 60a/08, 60a/14, 60b/15, 61a/04, 61a/12, 61a/15, 62a/09, 62a/09, 62a/12, 62b/08, 63a/12, 63a/12, 63a/13, 63a/13, 63a/14, 63a/15, 63a/15, 63a/16, 63a/17, 63a/17, 63b/01, 63b/02, 63b/03, 63b/04, 63b/04, 63b/05, 63b/06, 63b/06, 63b/08, 63b/11, 64a/01, 64a/06, 64a/12, 64a/12, 64a/16, 64a/17, 64a/18, 64b/01, 64b/03, 64b/04, 64b/04, 64b/05, 64b/06, 64b/07, 64b/08, 64b/09, 65a/05, 65a/05, 65a/10, 65b/06, 66a/04, 66a/15, 66b/04, 66b/05, 66b/12, 66b/14, 66b/15, 66b/15, 67a/17, 68a/10
b.-dılar 4a/10, 5b/07, 5b/08, 7a/13, 14a/12, 14b/05, 19b/13, 21a/06, 22a/09, 23a/08, 23b/05, 24a/11, 24b/04, 25b/01, 33b/15, 35a/04, 35b/13, 36a/01, 37a/15, 39a/15, 42a/02, 57b/10, 60a/11, 66b/08, 66b/13, 67b/01
b.-madı 19b/14, 21a/12, 23b/06, 30a/28, 31a/02, 32a/03, 34a/03, 35b/07, 36a/15, 44b/11, 53b/11, 53b/16, 55a/03, 64b/07, 66b/09, 66b/13
b.-miş 25b/08, 37a/15, 39a/02
b.-maydur 20a/05
b.-ğay 3a/03, 3a/04, 3a/05, 3a/06, 3a/07, 3a/07, 3a/08, 3a/09, 6a/03, 6a/13, 6a/13, 6a/15, 6a/15, 6b/10, 10a/03, 10a/08, 10a/20, 10a/22, 11b/14, 12a/07, 12a/07, 14a/11, 15b/07, 21a/03, 21a/07, 21b/05, 21b/09, 22a/15, 22b/03, 23a/01, 23b/09, 23b/15, 24a/02, 24a/13, 24a/17, 24b/05, 24b/10, 24b/13, 24b/16, 25a/05, 25a/12, 25a/14, 25b/02, 25b/15, 26a/05, 26a/12, 26b/04, 26b/09, 26b/10, 26b/15, 27a/07, 29b/20, 30b/21, 31a/12, 33b/16, 35b/05, 36a/04, 36a/06, 36a/14, 36b/03, 36b/03, 36a/05, 37a/06, 37b/04, 37b/05, 37b/06, 37b/09, 37b/12, 37b/13, 37b/13, 37b/15, 38a/10, 38b/06, 38b/07, 39a/05, 39a/07, 39a/13, 39b/04, 39b/06, 39b/07, 39b/10, 39b/16, 40a/05, 40a/06, 41a/03, 41a/06, 41a/06, 41a/07, 54a/01, 61a/05, 61a/05, 61a/05, 61a/06, 61a/06, 61a/07, 61a/07, 61a/08, 62a/06, 62a/14, 65a/10, 67a/15, 69b/11
b.-mağay 39a/03, 39a/04, 39b/08, 39b/08
b.-ğaylar 33b/16, 35a/04, 35a/11, 35a/12, 37b/04, 37b/08, 39a/12, 40a/16, 41a/01

	<p>b.-sa 10a/19, 12a/07, 19b/07, 28a/22, 35a/11, 35a/11, 36a/04, 38b/02, 38b/03, 38b/06, 38b/06, 39b/03, 39b/03, 39b/10, 39b/12, 39b/13, 39b/14, 39b/17, 40a/06, 40a/06</p> <p>b.-masa 38a/04, 40a/05</p> <p>b.-salar 33b/11, 39a/05, 39b/16</p> <p>b.-saij 6b/04, 6b/16</p> <p>b.-ayın 7a/16, 24b/12</p> <p>b.-ğıl 7a/12, 7b/01, 20a/04, 27a/02, 27b/17, 65a/01</p> <p>b. 11b/06</p> <p>b.-sun 2b/07, 3a/02, 3a/02, 40b/11, 54a/05, 69a/10</p> <p>b.-ayık 25a/08</p> <p>b.-uijuz 36b/05, 36b/06, 36b/08, 36b/12</p> <p>b.-majız 22b/06</p> <p>b.-sunlar 40b/06</p> <p>b.-a 13a/16, 14a/19, 39a/07, 69b/13</p> <p>b.-up 3b/08, 3b/09, 4b/14, 5a/15, 5b/05, 7b/14, 8b/01, 8b/08, 9a/07, 11a/01, 11a/06, 11b/03, 11b/07, 11b/08, 12a/05, 13a/03, 14a/17, 15b/09, 20a/03, 20b/09, 20b/10, 20b/12, 21a/05, 21b/01, 21b/07, 22a/14, 22b/10, 22b/15, 23a/03, 25b/08, 25b/11, 25b/15, 26b/13, 28a/02, 28a/03, 28b/08, 29a/28, 30a/27, 31a/14, 36a/14, 36a/17, 38b/16, 39a/15, 40b/06, 41b/04, 41b/15, 43b/11, 49b/17, 57a/12, 58a/11, 58b/11, 59a/21, 61b/08, 61b/10, 62a/15, 63b/17, 65a/06, 65a/16, 65b/14, 66a/05, 66a/13, 66a/14, 66a/14, 66b/01, 66b/17, 68a/01, 68a/12</p> <p>b.-ğunça 45b/19</p> <p>b.-updur 63b/14</p> <p>b.-ğan 4a/05, 12a/09, 15b/01, 20a/02, 20a/12, 32b/07, 39b/12, 61b/01</p> <p>b.-ğanda 63b/13</p> <p>b.-ğanlar 11b/10</p> <p>b.-ğanlarını 69a/13</p>
Bolar	<p>kavim adı</p> <p>b. 3a/14, 5a/01</p>
bolmaq	<p>olmak, var olma</p> <p>b.+nı 40a/07</p>
Boluğan Halaç	<p>şahıs adı</p> <p>b. 14b/09</p>
Borcuqin (Kıyat)	<p>kavim adı (krş. (Kıyat) Borçiqin)</p> <p>b. 15b/06, 15b/08</p>
(Kıyat) Borçiqin	<p>bk. Borcuqin (Kıyat)</p> <p>b. 5b/13</p>
Bosun Salci	<p>şahıs adı</p> <p>b. 12a/11</p>
Boto gürgen	<p>şahıs adı</p> <p>b. 18b/10, 19b/16, 30a/08, 52a/15</p>

boy	nehir yakası b.+ında 22a/17, 26b/05, 60b/03, 60b/06 b.+unda 60b/11, 60b/15, 61a/15, 63b/16
boyluğ	boylu, boya sahip (krş. boyluğ) biyük b. 29b/06 b. sınılığ 64b/15
boyluğ	bk. boyluğ şamçı b. 13a/01 alaşa b. 16b/04 uzun b. 16b/05 biyük b. 31a/01
Boydaş	şahıs adı b. 61b/04, 66b/09, 66b/10, 66b/11
boz-	bozmaq, tahrip etmek b.-dı 61a/01 b.-majız 36b/10
Bozoğ	kavim adı b. 9a/04, 9a/06, 9a/15, 9a/17 b.+nij 9a/07
Böcek	şahıs adı b. 51a/13, 51b/10 b.+nij 51b/10
Bök Buğa	şahıs adı b. 50b/20
böke	pehlivan, kahraman, kuvvetli, cesur anlamlarına gelen ve kişi adlarına eklenen bir sıfattır (bk. Arık Böke, Böke, İsen Böke)
Böke	şahıs adı b. 48b/05
bökeül	(m): Moğollarda hükümdar sarayı veya orduda erzak işlerinden sorumlulara verilen bir rütbe b. 28b/09, 28b/10, 30b/06, 30b/07
bökeüllik	Moğollarda hükümdar sarayı veya orduda erzak işlerinden sorumlu tutulan bir görev b. 30b/09
Bökey sultān	şahıs adı b. 66b/07, 66b/09
Bökütay	şahıs adı b. 16b/16
böl-	bölmek b.-er 16a/18 b.-üp 25a/04, 27b/05, 31a/22, 31a/24, 60b/02
bölek	bölüm, parça, kısım b. 4a/09, 4b/09, 4b/11, 5a/01, 5a/15, 5a/16, 5b/04, 27b/14 b.+ler 24b/04 b.+inij 4b/10

Bölek Seyyid	şahıs adı b. 68a/14
bölün-	bölünmek, parçalanmak b.-di 13b/12, 44a/08
Böri	şahıs adı b. 50a/04, 50a/08 b.+nij 50a/09
Böri Temür	b. 43a/04
Böriktay	şahıs adı b. 43a/05
börte	yüksek tepe b. 10b/01, 64b/13 b.+nij 64b/13 b.+sinde 64b/14
Börte Çine	şahıs adı (Moğolların efsanevî ataları) b. 10b/01 b.+nij 10b/02
Börte Fucin	şahıs adı b. 18a/02, 18a/07, 28a/17, 29a/15, 29a/17, 30a/19, 30a/20 b.+nij 28a/05, 28a/09, 28a/14 b.+ge 28a/24 b.+ni 18a/07, 18a/12 b.+din 43b/07
börük	baş giysisi, börk b.+lerin 12b/16
bu	bu (işaret zamiri) b. 1b/10, 1b/10, 2a/11, 2b/08, 3a/08, 3b/04, 3b/13, 4b/08, 4b/12, 4b/13, 5a/02, 5a/02, 5a/09, 5a/09, 5a/15, 5b/06, 5b/16, 6a/04, 6a/13, 6a/14, 6a/15, 6b/02, 6b/16, 7a/01, 7a/02, 7a/03, 7b/10, 7b/10, 7b/12, 7b/16, 8a/02, 8a/04, 8a/05, 8a/06, 8a/08, 8b/17, 10b/05, 10b/07, 10b/09, 11a/03, 11a/06, 11a/15, 11a/16, 12a/09, 12a/12, 12b/02, 13a/11, 13a/12, 13a/12, 13a/13, 13a/14, 13a/15, 13a/16, 13b/07, 13b/11, 13b/12, 13b/13, 13b/16, 13b/17, 14b/01, 14b/04, 14b/05, 15a/05, 15b/09, 15b/12, 15b/17, 16b/08, 16b/15, 17a/09, 17a/17, 17a/17, 18a/09, 18a/11, 18a/11, 18b/05, 18b/07, 18b/09, 18b/16, 19a/01, 19a/02, 19a/02, 19a/04, 19a/11, 19a/16, 19b/07, 19b/12, 19b/14, 20a/02, 20a/04, 20a/05, 20a/06, 20a/13, 20b/06, 20b/15, 20b/17, 21a/03, 21a/07, 21b/02, 21b/03, 21b/10, 21b/16, 22a/06, 22a/16, 22b/04, 22b/08, 22b/09, 23a/02, 23a/17, 23b/07, 23b/10, 23b/15, 24a/02, 24a/04, 24a/10, 24a/11, 24a/15, 24b/01, 24b/05, 24b/06, 24b/11, 24b/13, 25a/03, 25a/05, 25a/12, 25a/15, 25a/17, 25b/02, 25b/11, 25b/16, 26a/01, 26a/05, 26a/13, 26a/16, 26b/05, 26b/10, 26b/16, 27a/08, 27a/15,

27b/11, 27b/16, 27b/17, 28a/01, 28a/01, 28a/13, 28a/13, 28a/22, 28b/14, 28b/20, 28b/24, 29a/04, 29a/04, 29b/04, 29b/14, 29b/16, 29b/19, 30a/07, 30a/09, 30a/13, 30a/16, 30a/29, 30b/03, 30b/08, 30b/14, 30b/17, 30b/23, 30b/23, 30b/26, 30b/26, 30b/29, 31a/13, 31a/14, 31a/16, 31a/21, 31a/22, 31b/04, 31b/10, 31b/10, 31b/11, 31b/21, 32a/02, 32a/03, 32a/05, 32a/10, 32a/11, 32a/14, 32a/17, 32a/19, 32b/09, 32b/13, 32b/17, 33a/01, 33a/08, 33b/06, 33b/07, 33b/09, 33b/10, 33b/13, 34a/14, 34a/14, 34a/16, 34b/07, 34b/10, 34b/11, 34b/16, 35a/04, 35a/06, 35b/07, 35b/09, 35b/15, 35b/16, 36a/05, 36a/08, 36a/09, 36a/10, 36b/01, 36b/11, 36b/12, 37a/05, 37a/09, 37a/13, 37a/16, 37a/16, 37a/17, 37b/01, 38a/09, 39b/09, 39b/17, 40a/10, 40a/14, 40a/17, 41a/07, 41a/16, 42a/13, 42a/17, 42b/12, 42b/14, 42b/16, 42b/17, 42b/18, 42b/19, 43a/01, 43a/05, 43a/10, 43a/10, 43a/17, 43a/20, 43b/01, 43b/18, 44a/01, 44a/03, 44a/06, 44a/06, 44a/08, 44a/09, 44a/09, 44a/11, 44a/12, 44a/12, 44a/13, 44a/16, 44b/01, 44b/01, 44b/06, 44b/06, 44b/08, 44b/10, 44b/12, 44b/13, 44b/16, 44b/17, 44b/18, 45a/01, 45a/03, 45a/06, 45a/08, 45a/08, 45a/10, 45a/12, 45a/13, 45a/16, 45a/17, 45b/01, 45b/02, 45b/08, 45b/15, 45b/17, 45b/17, 46a/01, 46a/06, 46a/08, 46a/08, 46a/14, 46a/15, 46a/17, 46b/01, 46b/02, 46b/03, 46b/04, 46b/05, 46b/08, 46b/10, 46b/15, 46b/20, 47a/02, 47a/05, 47a/09, 47a/10, 47a/13, 47a/15, 47a/17, 47a/19, 47a/19, 47a/20, 47b/02, 47b/05, 47b/07, 47b/07, 47b/08, 47b/09, 47b/09, 47b/11, 47b/11, 47b/13, 47b/14, 47b/14, 47b/16, 47b/17, 48a/01, 48a/03, 48a/04, 48a/05, 48a/05, 48a/07, 48a/08, 48a/09, 48a/10, 48a/11, 48a/12, 48a/14, 48a/16, 48b/02, 48b/03, 48b/04, 48b/05, 48b/06, 48b/16, 48b/17, 49a/05, 49a/06, 49a/08, 49a/08, 49a/09, 49a/11, 49a/11, 49a/15, 49a/15, 49a/16, 49a/17, 49b/01, 49b/02, 49b/04, 49b/13, 49b/14, 50a/01, 50a/03, 50a/05, 50a/07, 50a/07, 50a/09, 50b/02, 50b/06, 50b/07, 50b/12, 50b/15, 51a/02, 51a/04, 51a/04, 51a/05, 51a/06, 51a/10, 51a/13, 51a/15, 51a/16, 51b/01, 51b/03, 51b/07, 51b/10, 51b/11, 51b/14, 51b/18, 52a/02, 52a/02, 52a/08, 52a/08, 52a/09, 52a/10, 52a/15, 52a/16, 52a/17, 52b/01, 52b/02, 52b/05, 52b/08, 52b/08, 52b/14, 53a/01, 53a/02, 53a/04, 53a/05, 53a/07, 53a/10, 53a/12, 53a/13, 53a/15, 53b/03, 53b/04, 53b/07, 53b/10, 53b/11, 53b/12, 53b/15, 54a/04, 54a/06, 54b/01, 54b/04, 54b/16, 55a/02, 55a/03, 55a/04, 55a/07, 55a/10, 55a/11, 55a/14, 55a/16, 55b/01, 55b/08, 55b/13, 55b/17, 56a/10, 56b/12, 56b/15, 56b/15, 56b/15, 57a/02, 57a/06, 57a/07, 57b/07, 59a/02, 59a/17, 59b/10, 60a/02, 60a/05,

	61a/11, 61a/16, 61b/03, 61b/03, 61b/05, 61b/05, 61b/06, 61b/15, 62a/05, 62b/01, 62b/02, 62b/07, 63a/05, 63b/03, 63b/14, 64a/05, 64a/09, 64a/09, 64a/09, 64b/09, 65a/01, 65a/04, 65b/09, 65b/13, 66a/11, 66a/12, 66a/13, 66b/07, 66b/10, 67a/03, 67a/05, 67a/16, 67b/08, 69a/08, 69a/11, 69a/12, 69a/16, 69b/06, 69b/06, 69b/10, 69b/13, 69b/16 b.+nij 13b/09 b.+nuij 34b/01, 36a/, 55b/06, 56b/09 b.+ğan 58b/15
Bu bigim	şahıs adı b. bigim 262b/02
Bucir	şahıs adı b. 43a/06
Buçi	şahıs adı b. 50a/07 b.+nij 50a/07
Buçığa hân	şahıs adı b. 66a/01, 66a/03
Buda noyan	şahıs adı b. 28a/03, 28a/05, 28a/10
Budat	kavim adı b. 14b/09
Budatu	şahıs adı b. 17b/14
bugün	bugün b. 13b/03, 15b/03, 32a/04, 34b/13, 35b/14, 35b/16, 36a/03, 66a/17, 66b/02, 66b/17 b.+ge 3b/0765b/10, 67b/01
buğtağ	bk. buğtağ b. salındı 56b/04, 57a/15
Buğārā	coğrafi bölge adı b.+ğa 8a/14, 26a/05, 26a/06
Buğa	şahıs adı b. 12a/16, 12a/16, 12b/03, 29b/13, 47b/11, 50a/15, 50a/19, 57a/04 b.+nij 12a/16, 29b/14, 29b/15, 47b/11 b.+ğa 18b/09, 53b/07 b.+dın 57a/05
Buğatay	şahıs adı b. 12a/16, 12b/03 b.+nij 12b/01
Buğa Temür	şahıs adı b. 45b/10, 45b/15, 50a/15, 56b/18 b.+nij 54b/06, 56a/11
Buğay Yarguçı	şahıs adı b. 55b/14, 57b/03, 57b/17, 60a/01

Buğaycayı	şahıs adı b. 28b/20
Buğday Aқтаçı	şahıs adı b. 31a/03
buğtaқ	evli Moғol kadınlarına has bir başlık (krş. buğtaқ) b. salındı 55b/07
Buğu	şahıs adı b. 58b/07
Buğun Қатақи	şahıs adı b. 12a/11
Bulad	şahıs adı b. 16b/11, 28a/13, 47a/11, 51b/20, 53b/03, 55b/10, 56a/09, 57b/08, 62a/16
Bulad sultān	şahıs adı b. 66b/03
bulāқ	çeşme, kaynak b.+ları 23a/05
bular	bular (3. şahıs çokluk işaret zamiri) b. 3b/13, 4a/08, 12a/11, 14a/01, 14b/15, 16b/03, 17b/05, 18a/13, 19b/11, 19b/14, 21b/15, 22a/17, 23a/04, 25b/07, 30a/01, 31a/24, 32a/18, 42a/11, 42a/13, 42b/09, 42b/14, 43a/02, 43a/17, 43b/01, 46a/04, 46a/07, 46a/09, 54b/12, 60b/05, 61b/02, 64a/17, 65a/10, 65b/06, 66a/02, 66b/07, 67a/02, 67a/12, 67a/12, 69b/14 b.+nıj 14a/12, 49b/09, 49b/10, 67a/06 b.+nı 7b/11, 26a/04, 26a/09, 39b/02 b.+ğa 22a/10, 31a/10, 34b/10, 38b/16 b.+dın 16a/13, 16b/11, 17a/16, 19b/14, 45b/08, 46b/18, 57b/04
Bulavçı	şahıs adı b. 42b/15
Bulay	kavim adı b.+nıj 32a/12
Bulçin hātūn	şahıs adı b. 49a/02
Bulçin noyan	şahıs adı b. 30a/07
Bulğaçin	şahıs adı b. 4b/16, 57b/07
Bulğan hātūn	şahıs adı b. 44b/19, 59b/08, 59b/16, 60a/02, 60a/03
bulğāқ	isyan, başkaldırı b.+ında 29a/20
bulğāқlıқ	isyan, başkaldırı b. 34b/14, 66b/01 b.+da 31b/13, 38b/08 b.+dan 38b/09

	b.+ıda+(bulğaklığıda) 32b/06
Bulğayır hân	şahıs adı b. 65a/11, 65a/12, 65a/13, 65b/01, 65b/02, 65b/05, 65b/12
Bulğan hâtün	şahıs adı b. 59b/05
Buluçin ikeçi	şahıs adı b. 58a/03, 58a/03
buluşluğ	buluşmak, bir araya gelmek b. 44b/13
Buluğan ağa	şahıs adı (krş. Buluğan ağa, Buluğan hâtün, Buluğan hâtün) b. 56b/14, 56b/16,
Buluğan hâtün	bk. Buluğan ağa b. 54b/07, 57b/02, 57b/15, 58b/17, 59a/01, 59a/13
Buluğan hâtün	bk. Buluğan ağa b. 54a/08
bur-	çevirmek, döndürmek b.-up 9a/13
Buraçar	şahıs adı b. 48a/17
Buraçin Çubu	şahıs adı b. 14b/12
Bural	şahıs adı b. 43b/15, 48b/02, 48b/15 b.+nıj 48b/02, 48b/04, 48b/06
Buralday	şahıs adı krş. Buraltay b. 28b/09 b.+ın 28b/11
Buraltay	şahıs adı krş. Buralday b. 48a/06
Buralun hâtün	şahıs adı b. 44b/19, 45a/03, 45a/06, 45a/09
Buralğı	şahıs adı b. 16b/11, 48a/06, 48b/01, 48b/19, 50b/08, 51b/16
Buralğı Satalmış biki	şahıs adı b.+ge 56a/15
Burağa sultân	şahıs adı b. 65b/16, 65b/16
Burağay	şahıs adı b. 17b/14
Burağçin	şahıs adı b. 53b/18
Burat	kavim adı b. 5b/13
burç	(a): 1. kale, hisar çıkıntısı, kule; 2. Güneşin ayrıldığı on

	iki kısımdan her biri; 3. özel isimleri olan hareketsiz yıldızlar kümesi b.+ka 67b/03
Burçi noyan	şahıs adı b. 30b/18, 31b/09
Burhān hān	şahıs adı b. 65b/01
Burқан Қaldun	coğrafi bölge adı b. 3b/01, 30b/18
Burқан noyan	şahıs adı b. 30a/31, 30b/18
Burқы	şahıs adı b. 17b/11
Burқуçin Тöküm	coğrafi bölge adı b. 13b/03
Burқұл noyan	şahıs adı (krş. Burқur noyan) b. 28b/02, 28b/04, 29b/28
Burқur noyan	şahıs adı (krş. Burқұл noyan) b. 53b/10
burun	önce, evvel b. 7a/05, 14a/06, 20a/08, 20b/16, 21a/16, 23b/07, 24a/09, 26b/13, 27a/17, 41b/05, 46a/03, 53a/16, 53b/13, 59a/09, 62a/08, 62a/08 b.+dan 28b/06 b.+lar 41b/04
burun	burun (organ) b.+ıdın+(burnıdın) 14a/14
Burunduқ hān	şahıs adı b. 66b/13, 67a/06, 67a/14
burunğı	önceki, evvelki b. 23a/07, 34b/16 b.+dın 41a/07
Buruқcin	şahıs adı b. 55a/07
Burғuçı noyan	şahıs adı b. 28b/01, 28b/04, 28b/05, 28b/07, 28b/10, 41b/10, 41b/11, 41b/15, 42a/02
Burғұл noyan	şahıs adı b. 25b/07, 25b/08, 30b/08, 41a/15
busu-	gizlenmek, pusu kurmak b.-p 38b/14, 41b/05
Busçu	şahıs adı b. 42a/15
Butaқ Sultā	şahıs adı b. 65a/13
Buyir Naur	coğrafi bölge adı

	b. 3b/02
buyruq	emir, ferman b. 21b/11, 21b/15, 21b/17, 22a/03, 22b/10, 24a/16 b.+unda+(buyruqunda) 53a/11 b.+inca+(buyruqinca) 36b/17
buyur-	emir vermek, ferman vermek b.-di 7b/10, 22b/07, 24a/07, 29a/16, 30a/10, 30a/30, 31a/06, 33b/10, 33b/13, 34a/01, 34b/02, 35a/03, 36b/08, 36b/15, 40b/05, 41a/16, 41b/04, 60a/12, 60a/13 b.-ursuz 34a/16 b.-gay 34b/02 b.-uijuz 40b/16 b.-up 24a/12, 27b/01 b.-gan 36b/10
Buyutnaş	şahıs adı b. 51a/07
buzaq	buzaqı b. 38a/14
büzine Büzine yıl	(m): maymun On iki hayvanlı Türk takvimine göre Maymun yılı; takvimin 9. yılı b. 22a/05, 25a/03, 26b/09
Bügdüz	kavim adı b. 4b/04, 10a/12
Bükünöt	şahıs adı b. 11a/03
Bükünötay	kavim adı b. 11a/06
Büküri	şahıs adı b. 29b/06
bülend	(f): yüksek, yüce b. 61a/04
büyük	bk. büyük b. 6a/08
Büzme	şahıs adı b. 50b/05
büzürg	(f): 1. büyük, ulu; 2. şef, reis b. 18a/01, 18a/03, 27b/01, 28a/08, 29b/27, 30b/12, 31a/14, 31b/06, 35b/11, 37a/16, 62a/05, 69b/05 b.+lernij 37a/02 b.+lerga 28a/02 b.+güreki 58a/13
büzürg-vär	(f): büyük, ulu, saygıdeğer b. 57a/11, 58b/10

C

Ca	şahıs adı c. 14b/05
Cabaş	şahıs adı c. 54b/13
Cabat	şahıs adı c. 42a/17, 52a/09
Cabes	şahıs adı c. 55b/16
cācin	(a): sol kol gibi bir kelime??? c. 27b/07
Cacirat	kavim adı c. 22b/01, 31a/04, 33a/09, 44a/16, 44b/10
Cadik	şahıs adı c. 66b/04
Caduru	şahıs adı c. 19a/06
Cakembü	şahıs adı (krş. Cakemböke) c. 19a/14, 21a/04 c.+nij 30a/12, 43b/09
Cakemböke	şahıs adı (krş. Cakembü) c.+niñ 51a/11, 52a/14
Calayir	kavim adı c. 3b/14, 4b/15, 12b/10, 12b/15, 13a/01, 13a/07, 13a/12, 13a/17, 18a/11, 18a/12, 25a/17, 26b/07, 28a/12, 29a/02, 29a/02, 29b/22, 29b/25, 30b/02, 30b/02, 30b/05, 30b/08, 30b/10, 30b/32, 32a/08, 34a/11, 59b/02, 68b/02, 69a/12, 69b/04, 69b/04, 69b/11 c.+nij 13a/04 c.+ni 13a/01, 29b/27 c.+ğa 12b/14, 13a/13 c.+din 13a/17
Calayir Cumağan	şahıs adı c. 13a/07
Calayir Saba	şahıs adı c. 18a/14, 30b/15, 69b/04 c.+nı 18a/12 c.+ğa 18a/12
Calayir Tā Kündelen	şahıs adı c. 49a/09
cem‘	(a): toplama, yığma c. kılğan 39b/02
cāmişi	??? tamām c. kıldılar 8a/13, tamām c. itijiz 36b/12

Camuçi	şahıs adı c. 16b/17
Camuğa	şahıs adı (krş. Samuğa seçen) c. seçenni 23b/06
cān cān ber-	(f): 1. can, ruh; 2. hayat, yaşayış; 3. gönül c. 41b/17 can vermek, ölmek c. 42a/02
Cān Çora biy	şahıs adı 62b/17
Cān Girey Sulţān	şahıs adı c. 65a/09
Cāni-bik	şahıs adı c. 46b/18, 60b/15, 60b/16, 60b/17, 61a/02, 61a/15, 61a/16, 65b/02, 66a/07, 66a/11, 66a/12
cānib	(a): taraf, cihet, yan c. 23a/05, 51b/06 c.+ğa 40b/05, 60b/17 c.+dağı 44b/12, 61a/14, 66a/16 c.+din 36a/11
Canik	şahıs adı c. 61b/17, 62a/02 c.+ni 62a/01
cānvar	(f): canlı, yaşayan; zararlı hayvan c. 44a/12 c.+ğa 9b/16 c.+largā 9a/16
Caij	şahıs adı c. 53b/18
Caijkuvat	şahıs adı c. 45b/10
Cağsum	şahıs adı c. 14b/03
Cağutu	şahıs adı c. 49a/01
Caran bavurçı	şahıs adı c. 29a/08
Carğu	şahıs adı c. 30a/04
Caruğ	şahıs adı c. 45a/02
cāsūs	(a): düşmanın askerliğe dair haberlerini öğrenip bildiren kimse c. 22a/10, 23a/04
cavğasın	lale c. 13a/04

Cavkat	şahıs adı c. 15b/03, 16a/10
Cavkurçin	şahıs adı c.+nij 52b/01
Cavur	şahıs adı c. 18b/15, 19b/13, 20a/04
Cavurçı	şahıs adı c. 32b/14, 54b/07, 54b/10 c.+nij 33a/02
Cavutu	şahıs adı c. 17a/17, 17b/01, 45a/14 c.+nij 17b/04 c.+ğa 17a/17
Cayıq	nehir adı c. 61a/15 c.+da 63b/04 c.+dan 64b/12
cebbār	(a): zorlayıcı, zorba c.+lık 11b/08
Cebe noyan	şahıs adı (krş. Cibe noyan) c. 46a/08
cedd	(a): dede, büyük baba; 2. soy c. 15a/02, 15a/07, 15a/13 c.+i 40a/13, 69b/03
cehd	(a): çalışma, çabalama c. 38a/15
Celāle'd-din	şahıs adı c. 26b/01, 26b/03, 61b/16, 63b/01 c.+ğa 56a/14
celālet	(a): büyüklük, ululuk
cellād cellād çālāk	(a): insanı kesen, asan kimse c. 31a/07, 35b/10 adam öldüren hırsızlar, yolkesenler 37a/12
celle	(a): 'yüce ve aziz olun' anlamına gelen bir dua sözü c. 6b/07
Celme Ühe	şahıs adı c. 29b/29 c.+nij 29b/26
cem' cem' bol-	(a): toplama, yığma c. bol- 21a/05, 22a/09, 22a/14, 23b/05, 24a/05, 41a/01, 68a/12
cemā'at	(a): insan topluluğu c. 8b/07, 8b/14, 42a/04, 60a/12, 68b/04 c.+ı 21a/13 c.+lar 5a/02, 7b/07, 33b/10, 68a/12 c.+ka 41a/16 c.+ığa 22a/04

	c.+largā 5a/01 c.+nñ 13a/15, 22a/11
Cemāziye'l-āhir	(a): Arabî aylarının altıncısı c. 21a/02, 23b/09, 23b/15, 46a/10, 62b/14
Cemāziye'l-evvel	(a): Arabî aylarının beşincisi c. 22a/16, 22b/04, 23a/01
cemāl	(a): yüz güzelliği c. 6b/08, 6b/14, 14b/19, 15a/07, 28a/16
Cemāl h ^v āce	şahıs adı c. 28a/16,
Cemi	şahıs adı 56b/14
cem'iyet cem'iyet et-	(a): topluluk toplamak, biraraya getirmek c. et- 24a/07, 25b/16
Cenes	kavim adı c. 5b/09
Ceng-cū	coğragî bölge adı c. 54a/01
cenūb	(a): güney c.+dın 5b/17
cevāb	(a): cevap, yanıt c. 2b/09, 7a/14, 12a/07, 34a/17, 34b/02, 38a/07, 39b/05, 40a/04, 41b/04, 42a/06
cevāhir	(a): cevherler, elmaslar, kıymetli taşlar c. 11b/14 c.+lerni 11b/15
Cevzā	(a): İkizler burcu c.+da 56a/02
ceydamişi	??? c. 39b/12
Ceyhūn	nehir adı c.+dın 26a/10, 26a/12
cezm cezm kıl-	(a): kesin karar, niyet karar vermek 38b/17
Ciday noyan	şahıs adı c. 28b/18, 28b/20
Cılağun	şahıs adı c. 41a/15
cırğamişi	eğlence, zefk ü sefa (krş. cırkamişi) c. 37a/17
cırkamişi cırkamişi kıl-	bk. cırğamişi c. 37a/15, 37b/04 eğlenmek, zefk ü sefaya dalmak c. 68b/07
Cırkıday	şahıs adı

	c. 16b/08
cihān	(f): dünya, alem c. 2b/15 c.+nı 37b/05 c.+da 16a/11, 24a/16
cihet	(a): 1. yan, yön, taraf; 2. yer, yüz; 3. sebep, vesile, bahane, ilgi; 4. vazife, hizmet c. 6b/10, 7a/02, 9b/11, 13b/03, 16a/07, 27a/17, 35b/03, 36a/10, 36a/12, 36b/03, 36b/09, 38a/02, 44b/13 c.+din 30b/10, 51b/13
cilā	??? c. 31a/07
cilav	??? c. 41a/07
cins	(a): nevi, çeşit, türlü; soy c. 5a/07 c.+de 32b/09
civān-baht	(f): talihli, kısmetli c.+sın 42a/05
ciyunğar	(m): ordunun sol cenahı, sol kanadı (krş. meysere, sol kol) c. 27b/06, 29b/22
Coçı	şahıs adı c. 14a/02, 15a/09, 18a/05, 18a/13, 18a/15, 19b/12, 26a/03, 26a/07, 26a/09, 26b/01, 43b/06, 43b/06, 43b/08, 43b/09, 43b/09, 43b/12, 43b/13, 43b/18, 43b/18, 44a/01, 45b/16, 45b/16, 45b/18, 46a/03, 46b/15, 47a/13, 47a/14, 47a/16, 47b/01, 47b/01, 48a/10, 48a/11, 48b/01, 48b/02, 48b/15, 48b/15, 48b/16, 49a/04, 49a/04, 49a/15, 49a/15, 49b/03, 49b/12, 49b/13, 56b/16 c.+nij 22b/14, 60b/03 c.+nı 25b/14 c.+ğa 18a/07, 19a/15, 22b/14, 31b/10, 60b/03 c.+dın 46a/06
Coçı Baçu	şahıs adı c. 14b/16
Coçı Buça	şahıs adı c. 47b/09 c.+nij 47b/09
Coçı Kşasar	şahıs adı c. 16a/16, 16b/01, 16b/13, 16b/14, 17b/06, 23a/09, 23a/11 c.+nij 16b/02, 16b/06, 16b/12, 16b/12, 17a/01, 17b/03, 33a/15, 33a/17 c.+dın 16b/05
Cōmārt hān	şahıs adı

	c. 65b/04
Cuçına	şahıs adı c. 14b/08
Cuday noyan	şahıs adı c. 34a/11
Cuşbek	şahıs adı c. 53b/07
Cumkür	şahıs adı c. 54b/04, 54b/04, 55a/03 c.+nij 54b/12 c.+dın 55a/05
Curcutay	şahıs adı c. 19b/09, 19b/13
Curça	coğrafi bölge adı c. 27a/03, 27a/04
Curçe	kavim adı c. 31a/13, 34b/17 c.+ni 31a/06, 31a/15 c.+de 35a/08
Curmağay	şahıs adı c. 44a/07, 45a/17 c.+nij 45a/17
Curmağun	şahıs adı c.+ni 35a/14
Curyat	kavim adı c. 5b/13
Cuskep	şahıs adı c. 54b/09
Cusuğ	şahıs adı c. 31a/04
cüdā	(f): ayrı, ayrı düşmüş, ayrılmış c. 21b/17, 22a/13, 23a/08, 23a/09, 30a/28, 50a/01, 50a/01
Cüke hātün	şahıs adı c. 44a/04, 44a/09, 48b/05
cülūs	(a): 1. oturma; 2. tahta çıkma c. 2a/12, 2b/04
Cüme gürgen	şahıs adı c. 30a/17, 56b/17, 56b/17
cümle	(a): bütün, hep, birikiş c. 4a/10, 16a/02, 31a/11, 31b/09, 32a/15, 33a/10, 34a/06, 40a/04, 41a/01, 54b/02, 57b/05, 67b/04 c.+si 34b/11, 35b/13, 38b/16, 41b/06, 60a/11 c.+sin 4a/01, 27a/04, 34a/02 c.+sinij 57a/09 c.+sini 35b/07, 39b/16

cümletü'l-Kristân pādşāhı	c.+ni 5a/14 tüm Hıristiyanların padişahı c. 67a/18
cüz'i	(a): az, pek az miktarda c. 11a/13

Ç

Çabun hātūn	şahıs adı ç. 52b/12, 52b/14, 53a/01, 53a/07, 53a/12
Çaci	şahıs adı c. 56b/10
Çaday	şahıs adı ç. 41a/16
Çağatay	şahıs adı ç. 15b/04, 18a/15, 19b/12, 26a/03, 26a/09, 26a/17, 31b/14, 32a/04, 36b/11, 49b/16, 50a/02, 50b/11, 51a/01, 51a/03, 51a/03, 51a/08 ç.+ğa 15b/03, 32a/04 49b/18, 51a/01, 59b/16
Çaijšiyut	kavim adı ç. 5b/11, 15a/15, 15a/16, 16a/05
Çaijtum	şahıs adı ç. 51b/19
çap- (I)	düşmana saldırmak, düşmanı darmadağın etmek ç.-tı 13a/01, 21b/07, 21b/11 ç.-tılar 29a/14 ç.-ıp 13a/06, 18a/01, 21b/04, 23a/10, 23b/17, 38b/10
çap- (II)	ata binmek at ç.-ıp 12b/13 at ç.-tırğay 39a/13
Çapar	şahıs adı ç. 43a/02
Çapçık	kavim adı ç. 62b/17
Çaķır gürgen	şahıs adı ç. 56b/18
çaķķa çuķķa	okların uçarken çıkardığı sesler ç. itip 41b/12
Çaraķa	şahıs adı krş. Çaraķa Liķum ç. 14a/15
Çaraķa Liķum	şahıs adı krş. Çaraķa ç. 13b/09, 13b/11 ç.+niñ 13b/16, 13b/17 ç.+dın 13b/13
çāre	(f): ilaç, tedbir; 2. yardım; 3. yol

	ç.+si 40a/05
çarla-	çağırmaq, davet etmək ç.-dı 64b/17
Çauçin	şahıs adı ç. 13b/10, 14a/11, 14a/14 ç.+din 13b/15
çav atı çavı çık-	ün, şöret ünlenmek, şöret olmak ç. 5a/13, 16a/11
Çavқан	şahıs adı ç. 47b/17
Çavtu	şahıs adı ç. 42a/17, 51b/15
Çavuldur	kavim adı ç. 4b/02, 10a/05
Çağan noyan	ç. 25a/16, 27b/12, 27b/13, 27b/17, 28a/01, 28a/08 ç.+niñ 28a/05
Çağan Balğasun	coğrafi bölge adı 25a/16
Çağan Tatar	kavim adı ç.+ğa 22b/05
Çağırған bay	şahıs adı 62b/12
çeçek	(f): çiçek, gül ç. 57a/07, 58b/03
Çеçектү	şahıs adı ç. 43a/05
Çеçиген	şahıs adı ç. 18b/11, 19b/15
Çеçектү	şahıs adı ç. 47a/04, 50b/19
çeşm eşhel-i çeşm	(f): göz koyun gözlü, ela gözlü [adam] ç. 5b/13, 15b/06, 15b/07 ç.+ığa 40b/05
çeşme âb-ı çeşme	(f): pınar, su kaynağı kaynak suyu, pınar suyu ç. 61a/05
çehar	(f): dört ç. 2b/18
Çекен һәтүн	şahıs adı ç. 28b/25
Çекин Тимүр	şahıs adı ç. 51a/07
çäläk	(f): 1. çevik, eline ayağına çabuk; 2. adam öldüren hırsız, yolkesici

	ç. 37a/12
Çejdüm hātūn	şahıs adı (krş. Çejtüm hātūn) c. 44b/08
Çejtüm hātūn	bk. Cejdüm hātūn c. 44a/15
çep dest-i çep	(f): sol ordunun sol kanadı, sol cenahı (krş. meysere, ciyunçar) ç. 4a/17, 27b/03
Çepni	kavim adı ç. 4b/02, 10a/05
çerb	(f): semiz, yağlı ç. 39a/17
çerbi	Moğol ordusunda levazım subayı ç. 25a/16, 28b/23, 28b/24, 30b/18, 30b/20, 30b/30 ç.+nij 28b/24
çerik	ordu, askerler ç. 47b/04, 55b/12 ç.+ni 46a/08 ç.+ke 30b/19, 38b/02
Çerik	şahıs adı ç. 47b/17 ç.+nij 47b/17
Çerikçi	şahıs adı ç. 43a/06
Çerik Temür	şahıs adı ç. 55b/09, 55b/12
Çerkes	şahıs adı ç. 31b/05, 31b/12, 46a/05, 60b/05
Çerkez	kavim adı ç. 3a/13
çet	taraf, kenar, kısım ç.+i 13b/02
çik- giritārılık çik-	çekmek (yardımcı fiil) tutsak olmak, esarete olmak ç. 67a/18
Çılavğun	şahıs adı ç. 43b/15, 48b/16 ç.+nij 48b/16
çık-	çıkmaq ç.-ar 64b/13 ç.-mas 46a/02 ç.-tı 4b/13, 5a/13, 7a/06, 7a/08, 7b/04, 16a/11, 17a/06, 17b/03, 17b/04, 17b/05, 21b/14, 30a/04 ç.-madı 33b/05 ç.-tılar 9a/01 ç.-kay 33b/17, 38b/05 ç.-mayın 7a/15

	ç.-masın 27a/15 ç.-ıp 5a/17, 5b/01, 7a/09, 8a/02, 13a/10, 21a/13, 27a/06, 27a/11, 27a/13, 38b/16, 41a/01, 44b/14 ç.-kan 38b/05, 64b/13
çıkâr-	çıkarmak ç.-dılar 35b/06 ç.-madılar 35b/10 ç.-iijız 31a/07 ç.-majız 36b/10 ç.-mağay 37b/03
Çırkātlu	şahıs adı ç. 61a/02 ç.+nı 61a/03
Çırkıday	şahıs adı ç. 14b/13
Çırguday	şahıs adı ç. 51a/08
Çığan bigim	şahıs adı ç.+din 66a/15
Çığan Buğa	şahıs adı ç. 44a/17, 44b/07, 44b/08
Çıgarberdi Sultān	şahıs adı ç. 61b/16
Çıgat	şahıs adı ç. 66b/08 ç.+nij 67a/05
çığır	?? ç.+ları 27b/09
Çibu	şahıs adı ç. 17a/12
çik	??? ç.+leri 40a/10
Çim	şahıs adı krş. Çimkim ç. 52b/17
Çimbay	şahıs adı ç. 43b/16, 49a/05, 49a/09, 49a/15 ç.+niñ 49a/05, 49a/07, 49a/10
Çimkim	şahıs adı krş. Çim ç. 52b/16, 53a/02, 54a/03 ç.+niñ 54a/06
Çin vilāyet-i Çin	(f): Çin Çin ülkesi ç. 3b/05
Çin Bulad	şahıs adı (krş. Çiij Bulad) ç. 43a/18
Çin Temür	şahıs adı (krş. Çiij Temür)

	ç. 43a/18
Çiij Bulad	şahıs adı (krş. Çin Bulad) ç. 59b/08
Çiij Temür	şahıs adı (krş. Çin Temür) ç. 42b/10
Çiijgiz hān	şahıs adı ç. 1b/02, 1b/08, 1b/12, 1b/12, 2a/03, 2b/16, 5b/14, 5b/15, 10b/12, 11b/17, 12b/01, 12b/05, 13a/16, 13b/01, 13b/04, 13b/09, 13b/12, 13b/13, 13b/14, 13b/16, 14a/03, 14a/03, 14a/03, 14a/06, 14a/06, 14a/06, 14a/07, 14a/09, 14a/18, 14a/19, 14b/07, 14b/10, 14b/13, 14b/13, 14b/14, 15a/02, 15a/07, 15a/09, 15a/11, 15a/13, 15a/16, 15b/03, 15b/04, 15b/05, 15b/06, 15b/13, 15b/15, 16a/02, 16a/07, 16a/16, 16a/19, 16b/02, 16b/03, 17a/10, 17a/16, 17b/06, 17b/07, 17b/09, 17b/09, 17b/09, 17b/13, 17b/13, 17b/13, 17b/15, 17b/16, 17b/19, 17b/19, 18a/06, 18a/08, 18a/09, 18a/11, 18a/17, 18b/02, 18b/02, 18b/05, 18b/05, 18b/16, 19a/01, 19a/01, 19a/08, 19a/11, 19a/15, 19b/03, 19b/03, 19b/04, 19b/05, 19b/07, 19b/09, 19b/11, 19b/14, 20a/03, 20a/03, 20a/08, 20a/14, 20a/15, 20a/18, 20a/19, 20b/01, 20b/04, 20b/05, 20b/06, 20b/06, 20b/08, 20b/15, 20b/17, 21a/03, 21a/07, 21a/14, 21a/15, 21b/03, 21b/06, 21b/10, 21b/13, 21b/17, 22a/02, 22a/02, 22a/05, 22a/09, 22a/13, 22a/16, 22b/04, 22b/07, 22b/09, 22b/13, 22b/16, 23a/01, 23a/04, 23a/05, 23a/08, 23a/09, 23a/09, 23a/10, 23b/01, 23b/03, 23b/07, 23b/10, 23b/12, 23b/14, 23b/15, 24a/01, 24a/03, 24a/04, 24a/05, 24a/13, 24a/13, 24b/01, 24b/06, 24b/10, 24b/13, 24b/16, 24b/17, 25a/03, 25a/05, 25a/08, 25a/10, 25a/12, 25a/15, 25a/17, 25b/02, 25b/09, 25b/10, 25b/15, 26a/01, 26a/05, 26a/11, 26a/13, 26a/14, 26a/16, 26b/03, 26b/05, 26b/10, 26b/16, 27a/04, 27a/06, 27a/08, 27b/02, 27b/08, 27b/11, 27b/14, 27b/15, 27b/17, 28a/01, 28a/08, 28b/07, 28b/25, 29a/08, 29a/15, 29b/08, 29b/09, 29b/13, 29b/26, 29b/26, 29b/26, 29b/28, 30a/01, 30a/10, 30a/11, 30a/12, 30a/19, 30a/19, 30a/25, 30a/26, 30a/27, 30b/06, 30b/09, 30b/11, 30b/22, 30b/23, 30b/25, 30b/27, 30b/32, 31a/01, 31a/06, 31a/10, 31a/19, 31a/20, 31b/10, 32a/03, 32a/17, 32b/10, 33a/01, 33a/08, 33a/09, 33a/11, 33a/15, 33a/17, 33a/20, 33b/03, 33b/06, 33b/06, 33b/09, 33b/10, 33b/17, 34a/08, 34a/10, 34a/15, 34b/12, 35a/13, 35b/01, 35b/14, 36a/16, 36b/15, 37a/10, 37b/02, 37b/09, 37b/10, 40a/08, 40b/03, 41a/09, 41a/12, 42a/03,

	42a/09, 42a/10, 42b/18, 43b/06, 43b/06, 43b/08, 45b/19, 46a/03, 46b/13, 49b/17, 51a/09, 52a/12, 52b/11, 54a/03, 54a/10, 57a/04, 57a/11, 58a/09, 58b/10, 59a/20, 59b/13, 60b/02, 69a/12, 69b/03, 69b/11 ç.+nij 12a/08, 12a/12 ç.+ğa 12a/09 ç.+ge 69a/16 ç.+din 69a/16
Çiijgizi	Çiijgiz hân ç. 23b/02, 24a/12
Çiijuy gürgen	şahıs adı ç. 18b/13, 19b/17
Çiyçut Alatay	şahıs adı ç. 60b/13
çiyne-	çiğnemek ç.-y 40b/07
çomak	çomak, sopa, değnek ç. 10a/22
Çuijdu	coğrafi bölge adı şehir-i ç.+nı 25a/06, 25a/10
çoban çobanlık	çoban, hayvan güden kimse çobanlık, hayvan gütme işi ç.+ka 37a/13
çora çora ağası	hükümdar, han veya prence savaşta eşlik eden, aynı zamanda korumalığı ve arkadaşlığını yaptığı itibarlı birime dahil olanlara verilen ad veya ünvan ç. 62b/17 ç.+sı 61b/07 çoraların oluşturduğu birimin komutanı 28b/06
Çoyum hânım	şahıs adı ç. 67a/14
çöl	çöl ç.+lerinde 3a/06
çöp	ot, bitki örtüsü ç. 12b/17
Çuban bik	şahıs adı c. 29a/12
Çubi	şahıs adı ç. 51a/04 ç.+nij 51a/05
çūbin	(f): ağaçtan yapılmış, değnek gibi kuru nesne ç.+ğa 14b/20
çuşket	şahıs adı ç. 42b/06
çulğa-	sarmak, dolamak

	ç.-p 18a/14
Çuijšay	şahıs adı ç. 53a/05
Çupukür Qubilay	şahıs adı ç. 28b/12
çuqur	çukur ç. 13a/05, 13a/05, 13a/06, 13a/06 ç.+da 41b/05
Curyat	kavim adı ç. 20b/07
Çuv	coğrafi bölge adı ç. 61a/06
Çürike	şahıs adı ç. 51a/12, 51a/16, 51a/16

D

da	da/de (edat) krş. de d. 16b/01, 28b/21
daban	(m): dağ geçidi d.+lar 40a/09
dā'im	(a): devamlı, sürekli d. 7b/04, 17a/16, 38a/12, 68b/12, 69a/02, 69a/04
dā'imā	(a): her zaman, her vakit d. 52b/15
Dair	şahıs adı d. 32a/15
dağ	gibi (krş. dağ, dik) d. 3a/11, 37b/02
dağı	dahi (edat) d. 18b/06, 34b/11, 37b/01, 63a/02, 63b/10
dağ	gibi (krş. dağ, dik) d. 28a/01, 28b/08, 38b/11, 39a/02, 39a/03, 39b/10, 40b/06, 41b/06, 41b/14
Dağdağa	şahıs adı d. 47a/12
Dağur hātūn	şahıs adı d. 54a/13
dānā	(f): bilen, bilgiç d. 38a/03, 41a/06 d.+lar 37a/11 d.+larnij 38a/04
Dānişmend	şahıs adı d. 45a/07, 45a/08, 49b/06, 51b/17
dānişmend	(f): bilgili, bilgin, alim d. 68a/11

dānişmendi	bilgili, bilgin, alim d. 57a/05
dānişmend-şāhib	bilgi sahibi, alim d. 43a/20
dānişmendlik	bilginlik, alimlik d. 57a/06
dīrāz-gūş dīrāz-gūş-ı çūbin	(f): kulağı uzun, tavşan ağaçtan yapılmış tavşan d.+ğa 14b/20
Darbatay	şahıs adı d. 30a/21
Darbūij İğirday	şahıs adı d. 42b/07
Daritay Otçigin	şahıs adı d. 15b/13, 16a/01, 22b/06 d.+nij 15b/16
Darkey Ühe	şahıs adı d. 38b/08
dāstān dāstān-hā	(f): destan, hikaye, masal d. 1b/04, 1b/04, 1b/04, 1b/05, 1b/05, 1b/05, 1b/06, 1b/06, 1b/06, 1b/07, 1b/07, 1b/08, 1b/11, 1b/11, 2a/01, 2a/01, 2a/05, 2a/05, 2a/09, 2a/09, 2a/13, 2a/13, 2a/16, 2a/17, 2b/03, 2b/03, 10a/14, 11a/07, 12a/14, 12b/03, 13b/05, 14a/17, 14b/17, 15a/12, 16a/06, 17b/07, 42a/09, 43b/05, 49b/16, 51a/09, 52a/04, 52a/12, 52b/10, 54a/03, 54a/10, 57a/10, 58a/08, 58b/09, 59a/19, 59b/12, 60b/01, 61b/05, 62a/13, 62b/09, 63a/07, 64b/11, 65a/11, 65b/07, 66a/06 d.+da 66a/11 d.+ıda 30b/26, 55a/17, 57b/13, 62a/14, 63b/16 d.+ını 65b/09 (f): destanlar d. 1b/02
Daum hānım	şahıs adı d. 67a/07
da'vā da'vā-yı kerāmetlik kıl-	(a): 1. dava; mesele; 2. iddia d. 11a/16 kerametlik iddiasında bulunmak 24a/08, 24a/10
Davasa	şahıs adı d. 50b/05
Dāvud	şahıs adı d. 51a/07
Davuru Boto	şahıs adı d. 14a/13
de	da; de (krş. da) d. 3a/07, 30a/20, 30b/05
def	(a): 1. öteye itme, savma; 2. ortadan kaldırma; 3.

def bol-	giderme ortadan kaldırmak, yok etmek d. 36b/05
defn defn kıl-	(a): gömme, gömülme gömmek d. 27b/01, 66b/06, 67a/01, 67a/11
delil	(a): delil, şahit, belge d. 15b/12
Delkin Buğa	şahıs adı d. 53a/05
Delük Kayas Ulan	şahıs adı d. 62b/09
dem	(f): 1. soluk, nefes; 2. zaman, vakit bir d.+de 41b/06
der	(f): -de; içinde d. 1b/02, 1b/08, 2b/10, 2b/12, 2b/15, 2b/18, 5b/16, 11b/03, 35a/14, 60a/12
Derbend	Kuzey Kafkasy'daki Derbent şehri d. 46a/05 d.+ke 47b/16
derd	(f): dert, gam, keder, tasa d.+li 30a/05
derece	(a): 1. basamak; 2. rütbe; 3. miktar d.+si 10a/19
Derek	şahıs adı d. 45b/15
Derşegey şehr-i Derşegey	coğrafi bölge adı Derşegey şehri d. 26b/14
dervāze	(f): kapı, kale kapısı; şehir kapısı d.+si 6a/13
Derviş hān	şahıs adı d. 65b/05, 66b/11
deryā	(f): nehir, ırmak; deniz d. 7a/08, 10b/07 d.+nı 10b/08 d.+da 11b/12 d.+sı 3a/10, 36a/03 d.+sın 54a/15, 62a/03 d.+sığa 18a/16 d.+sında 26b/02 d.+sının 26b/03
dest dest-i rāst dest-i çep	(f): el, kol d. 4a/14, 4a/17 sağ kol 27b/03, 68b/02 sol kol 27b/03, 68b/03
deşt	(f): bozkır, çöl, kır, ova

Deşt-i Kıpçak	Güney Ukraynadan Kazakistan'ın batısına kadar uzanan bölgenin tarihî adı d. 3a/13, 46a/05 d.+nı 60b/06 d.+ta 18a/05
devā	(a): ilaç, çare; tedbir d. 31b/19, 32a/05
devlet	(a): devlet, ülke d. 2b/12, 13b/06, 20b/09, 35b/02, 37a/14, 37b/04, 37b/06, 42a/08, 62b/02, 68a/06, 68a/07, 69a/09, 69a/10 d.+inde 69a/08 d.+leri 5a/12 d.+lıg 3b/06, 9b/04, 14a/18
Devlet sultān biyim	şahıs adı d.+ni 65b/13
Devlet H ^v āce ulan	şahıs adı d. 62b/10
devletsizlik	devletsizlik, ülkesiz olma durumu d.+den 36a/01
di-	demek, söylemek d.-r 8a/05 d.-seij 7a/16 d.-p 16a/12, 16a/16, 17b/11, 17b/14, 17b/17, 18a/10, 24a/11, 40b/12, 66b/10 d.-gen 6a/08, 10b/17, 12b/07, 12b/10, 12b/14, 13a/08, 14a/11, 26b/16, 44b/09, 61a/09 d.-mek 13b/01, 13b/10
digeç	kadar d. 1b/03, 1b/10, 3b/04, 3b/07, 6a/01, 6a/12, 8a/12, 8a/14, 9a/10, 13a/16, 13b/14, 14a/19, 14b/05, 18a/16, 19a/09, 20a/12, 21b/16, 26a/11, 32b/05, 34a/05, 35a/10, 36a/03, 36a/14, 36b/03, 38a/06, 46a/05, 46a/06, 46a/13, 47b/05, 47b/16, 49b/17, 54a/07, 54a/17, 57a/12, 58a/11, 59a/21, 60b/06, 62a/15, 63b/17, 64a/18, 64b/09, 65b/10, 66a/05, 66a/13, 66a/13, 67b/01, 68a/07, 68b/06, 69a/03, 69a/16, 69a/16, 69a/16, 69b/10
dik	gibi (krş. dağ, dağ) d. 3b/12, 3b/16, 4a/14, 5b/10, 6a/07, 6b/09, 8b/09, 8b/10, 13a/14, 18a/02, 18b/07, 21a/02, 21a/13, 23a/13, 34b/01, 36a/02, 37a/08, 38a/01, 38a/08, 38a/09, 38a/11, 38a/14, 38b/01, 38b/05, 39a/04, 39a/06, 39a/13, 39a/15, 39b/04, 39b/07, 40b/06, 42a/03
Diijiz	şahıs adı d. 4b/03, 8b/11, 10a/10
dibāce	(a): başlangıç, önsöz d. 2b/18, 3a/01, 11b/03

diger	(f): diğer, başka, öteki d. 27b/02
Dihistān	coğrafi bölge adı; İnan'ın Esterabad bölgesi d. 44b/14
din	(a): din, inanç d. 2b/12, 2b/12 d.+im 8a/04 d.+ni 7b/14
Dip Yağuy	şahıs adı d. 4a/05, 6a/14 d.+nij 4a/05
div	(f): 1. dev; 2. şeytan; 3. cin d.+ler 40a/16
Diy noyan	şahıs adı d. 18a/03, 30a/18, 30a/22, 43b/07
Dobun Bayan	şahıs adı d. 1b/04, 5b/06, 10a/14, 10b/02, 10b/16, 11a/02, 11a/05, 11b/04 d.+nij 5b/04, 11a/01 d.+dın 11a/05, 11a/08
doijuz (I)	domuz d. 5b/10
Doijuz (II)	şahıs adı d. 47a/12
Dorduręa	kavim adı d. 4a/16, 9b/21
dos	(f): dost, arkadaş (krş. dost) d.+rak 33b/03, 33b/04
dost	(f): dost, arkadaş krş. dos d. 6b/16, 7a/01, 7a/04, 7a/11, 7a/12, 7a/14, 7b/02, 7b/14, 7b/17, 21b/01, 33a/11 d.+ları 8a/01 d.+largā 36b/05 d.+rak 7b/11
dostluk	dostluk, arkadaşlık d. 32b/04 d.+ı 18a/09, 34b/03, 65a/15, 65b/11, 65b/12
Dost Sultān	şahıs adı d. 66a/03
Dosuğa	şahıs adı d. 29a/14
Döğer	kavim adı d. 4a/15, 9b/11
Dököles	şahıs adı d. 51a/06
Döndüy řātūn	şahıs adı

	d. 59b/02, 59b/07, 59b/11, 60a/04
Dörben	kavim adı d. 10b/08, 10b/09, 22a/09, 22a/17, 28a/12, 29a/14, 29a/25, 53a/17, 57a/03 d.+ge 15b/15
du‘ā’	(a): Allah’a yalvarma, niyaz d. 38a/12, 68b/04, 69a/02, 69a/04 d.-lar 37b/05
düşmān	(f): düşman d. 7b/17, 15b/05 d.+largā 36b/05 d.+lık 14a/04, 14a/09, 15b/13, 22b/15, 34b/04
Dunçin hātūn	şahıs adı d. 43a/04
Duqalkū çerbi	şahıs adı d. 30b/18, 30b/19
Duqday	şahıs adı d. 47a/20
Duqlat	kavim adı d. 5b/13, 14b/18
Duquz hātūn	şahıs adı d. 55b/06, 56b/02, 57a/02, 60a/02
Duratu	şahıs adı d. 48a/17
Durbaçin hātūn	şahıs adı d. 53b/04
Durbay noyan	şahıs adı d. 25b/07, 56a/13, 58b/03
Durçi	şahıs adı d. 43a/11, 52b/14, 52b/14
Durçi hātūn	şahıs adı 57a/16
Duryan	kavim adı d. 5b/11
Dutaqu	şahıs adı d. 17b/17
Dutum Menen	d. 1b/05, 1b/05, 12b/01, 12b/03, 12b/04, 13a/02, 17b/16 d.+nij 13a/02, 13b/05
dü	(f): iki d. 69b/01
dünya	(a): alem, yeryüzü, dünya d. 1b/09, 11b/06, 11b/09, 11b/10 d.+dağı 3a/01 d.+dın 11b/07, 36b/01
Dürbelcin Qudulçur	coğrafi bölge adı

	d. 40b/15 d.+ğa 40b/15
Dürlikin	kavim adı d. 4a/01, 12b/10, 20a/12, 23b/05 d.+din 30a/09, 30b/05
dürr	(a): inci d. 11b/11, 11b/16 d.+ini 11b/17 d.+din 12a/01
dürüst	(f): doğru, düzgün, sağlam d. 29b/04
düstur	(a): kanun, kaide, kural d.+ınca 19b/04
dü-vüm	(f): ikinci d. 4b/17, 5b/03, 9b/03

E

ebedü'lebed	(a): hiçbir zaman, asla; 2. sonsuzluk e.+geçe 69a/10
ebşār	(a): gözler, görme hassaları e. 11a/11
Ebulca ḥān	şahıs adı e. 4a/05, 4a/06, 4a/06, 6a/04, 6a/07, 6a/14
Ebū'l-feth	(a): "Fatihlerin babası" anlamına gelen bir lakap e. 69a/09
Ebu'l-ğaş	şahıs adı e. 63a/15
Ebügen	şahıs adı e. 19a/04, 42a/15, 51b/11, 51b/20
Ebüken	şahıs adı e. 46a/15, 47a/10, 48b/07, 50a/16 e.+nij 47a/10
Ebüken Türken	şahıs adı e. 48a/08 e.+nij 48a/08
ebvāb	(a): 1. kapılar; 2. kısımlar, bölümler e. 60a/13
ecdād	(a): atalar, dedeler, büyük babalar e. 1b/02, 2b/18, 66a/10
ecel	(a): ölüm, ecel e. 26b/16
Eçkili	şahıs adı e. 62a/10
edeb	(a): iyi terbiye, naziklik, usluluk, zariflik

	e. 40b/16, 41a/01
Edhem	şahıs adı e. 63b/02
Edik sultān	şahıs adı e. 66b/09, 66b/10
Edim Şayıķ mirzā	şahıs adı e. 69b/02
Efrenc	(a): frenk, Avrupalı e. 8b/12
efsūs	(a): yazık, eyvah e. kılıp e. 12b/16
eger	(f): eğer, şayet e. 6b/03, 6b/05, 7a/13, 33b/15, 34b/13, 37b/01, 38a/04, 38a/07, 38a/07, 38a/16, 38a/16, 38b/06, 39b/06, 40a/05, 40a/06, 40a/06, 40a/07, 40a/08, 40a/14, 40b/13, 40b/14, 40b/16, 40b/16
eşhel eşhel-i çeşm	(a): koyun gözlü, ela gözlü koyun gözlü e. 5b/13, 15b/06, 15b/07
Eşil	şahıs adı e. 55a/13, 59b/17
Eşnek	kavim adı Eşnek ili 62b/15
ehl ehl-i beyt ehl-i İslām	(a): 1. sahip, malik; 2. becerkli, kabiliyetli; 3. bir yerde oturan e. 18a/04, 27a/10, 27a/11, 27a/13, 29b/28, 37a/03 aile; Hz. Muhammed'in ailesi ve yakın akrabası e.+lerige 69a/03 İslām dinine mensup olanlar, müslümanlar e. 68a/11, 68b/04
Sultān Ebu'l-ħaķ	şahıs adı e. 63a/17
e'imme	(a): imamlar e. 60a/12, 60a/14, 69a/04
ejderhā Ejderhā yılı	(f): ejderha, büyük yılan On iki hayvanlı Türk takvimine göre Ejderha yılı; takvimin 5. yılı e. yılı 21a/07, 24b/05, 25b/17
ekābir	(a): rütbece, görgü ve faziletçe büyük olanlar; devlet ricali e. 68b/04
ekşer	(a): en çok, daha ziyade e. 5a/13, 10b/12, 15b/07, 18b/02, 26a/11, 29b/04, 31b/11, 35b/13, 46a/10
el	el, kol e.+ide 32b/05 e.+inde 29b/19, 31b/05, 31b/04, 31b/21, 34b/15,

	37b/08, 59a/17, 67a/18
el-‘ahd ‘aliü‘r-revây	(a): “anlatanın sözü üzerine” anlamında bir ibare e. 12a/02
e’l-‘aziz	(a): muhterem, aziz; sevgili e. 31a/22
Elbiger bavuşı	şahıs adı e. 28a/16
el-faķır	(a): 1. yoksul, parasız; 2. zavallı, aciz; alçakgönüllülük göstererek “ben” anlamına gelir e. 69b/01
el-ħaķır	(a): itibarsız, değersiz, aşağı, adı, bayağı e. 69b/01
Elik Bekrat	şahıs adı e.+ķa 35a/14
Elinçek	şahıs adı e. 17b/10
Elkin	şahıs adı e. 56a/16
emdar	???? e. 1b/08
Emgeçin	şahıs adı e. 31a/03
Emken	řahıs adı e. 49b/02 e.+niń 49b/02
emvāl emvāl-i leşker	(a): mülkler, para ile alınan şeyler askerlerin mal ve mülkleri e. 23b/02
enbiyā	(a): peygamberler, nebiler e. 69a/02 e.+ęa 69a/03
Ençil Buķa	şahıs adı e. 51a/06, 53b/05
Ençil Temür	şahıs adı e. 47a/20
endām endām-ęüşť	(f): vücut, beden, boy, biçim kesilen hayvanın parçası e. 9b/05, 9b/05, 9b/08, 9b/08, 9b/12, 9b/12, 9b/16, 9b/16, 9b/19, 9b/19, 9b/22, 9b/22, 10a/03, 10a/03, 10a/06, 10a/06, 10a/09, 10a/09, 10a/13, 10a/13, 10a/20, 10a/21, 10a/22, 10a/23
-endāz miltıķ-endāzlar	(f): atıcı silah atanlar, erler, neferler 67b/06
endişe	(f): endişe, düşünce, merak, kayęı, korku e.+ler 36a/01 e.+mni 40a/14

	e.+sini 40a/04
envā‘	(a): çeşitler, türler e.+dın 34a/17
er	1. er, yiğit, nefer; 2. koca (krş. ir) e. 2b/10, 13a/13, 39b/15
er-	i- yardımcı fiili (krş. ir-; i-) e.-ür 66a/15, 66b/01, 69b/03, 69b/04 e.-di 22a/04, 59b/16
Erdiş	nehir adı; İrtiş (krş. Ertiş) e. suvını 26a/01
Ergene	şahıs adı e. 3b/02, 43a/10
Ergenekol	coğragî bölge adı; Ergenekon e.+da 5a/17 e.+ğa 5a/06, 10a/17
Eriken ike	şahıs adı e. 29a/17
Erkeşiktü	şahıs adı e. 39b/14
Ermeni hātūn	şahıs adı e. 58a/14, 58a/19, 58a/19, 58b/02, 58b/03, 58b/04
Ertebe Durçi	şahıs adı e. 42b/03
Erteke	şahıs adı e. 44b/09
Ertiş	nehir adı; İrtiş (krş. Erdiş) e. 3a/16
esāmi	(a): isimler, namlar e.-i aqvam-i etrāk 4a/04
esās	(a): 1. asıl, temel, dip; 2. doğruluk, gerçek e. 2b/13
esbāb	(a): sebepler, vasıtalar e. 34b/14 e.+ı 6a/15, 19a/17, 35a/01 e.+ın 38b/02 e.+da 36a/02
Esen Bulad	şahıs adı e. 50b/08
Esen Timür	şahıs adı e. 56a/08
eşer eşer-i irşād Haqq Ta‘ālā	eser; nişan, iz, alamet Yüce Allah’ın doğru yolu göstermesinin eseri 6b/12
Eskebe	şahıs adı e. 43a/13
eşnāf	(a): neveler, çeşitler, zümreler, kategoriler

eşnâf-ı Etrāk	Türkler e. 6a/06
ester 'illet-i ester-ḥāmuşāne	(a): 1.ester, katır; 2. asabiyet sessiz asabiyet hastalığı e. 55a/02
et-	etmek, yapmak e.-ip 35b/12
eṭrāf	(a): taraflar, yanlar, uçlar, kıyılar e. 16a/11, 36a/11, 40b/05
etrāk	(a): Türkler e. 2b/18, 4a/04, 5a/13, 6a/06, 10a/15, 20a/08 e.+nij 6a/02
evgür-	çevirmek, evirmek, döndürmek e.-dim 69a/12
evliyā	(a): veliler, erenler e.+lar 69a/04
evvel	(a): 1. önce, ilk, başlangıç; 2. eski, geçmiş, geçmiş zamanda e. 1b/01, 2b/18, 2b/18, 4b/11, 5a/08, 5a/16, 5a/16, 5b/15, 5b/16, 6a/01, 6a/05, 6a/05, 7b/12, 9b/03, 9b/10, 9b/14, 10a/01, 10a/11, 10a/15, 10a/20, 11b/03, 14a/21, 14b/02, 14b/13, 14b/18, 16a/14, 16b/09, 18a/02, 18a/04, 18a/15, 18b/08, 19b/02, 20a/08, 20a/13, 25b/01, 25b/08, 28a/08, 28b/06, 28b/09, 42a/12, 44a/03, 44a/07, 44b/01, 44b/18, 44b/19, 45b/04, 45b/05, 46a/16, 46b/03, 46b/09, 47a/18, 47b/06, 48a/13, 48b/04, 48b/18, 49a/07, 49a/16, 49b/05, 49b/19, 50a/02, 50a/06, 51a/12, 51a/14, 51b/08, 52b/06, 52b/13, 53a/03, 53a/09, 53b/05, 54b/01, 55a/16, 56a/11, 56a/14, 56b/14, 57a/16, 57b/14, 58a/10, 58b/10, 59a/05, 59a/12, 59a/14, 59a/15, 59a/20, 59b/01, 59b/09, 59b/14, 60b/03, 60b/04, 61b/13, 61b/16, 66a/15, 67a/16, 69b/16 e.+in 15a/14 e.+inde 37b/10 e.+din 3a/11
evvelḡı	bk. evvelkü e. 4b/11, 54b/14
evvelkü	evvelki, ilk (krş. evvelḡı) e.+sündin 41a/07
eyyām	(a): günler, gündüzler e. 68a/06 e.+dın 3a/01, 3a/12, 3b/16
ez-ser-i şıdḡ u ihlāş	tam gönülden ve ihlas ile 60a/15
ezel	(a): başlangıcı olmayan geçmiş zaman, öncesizlik e.+din 5a/10

F

fāyda	(a): fayda, yarar, menfaat, kazanç f. 39a/12 f.+si 39b/08
Fārs	(f): fars, İran f.+ nıj 6a/02 f. tilidın 69a/12
faşl faşl-ı evvel	(a): ayrıntı, kesinti, bölüm; bir kitabın başlıca bölümlerinden her biri f. 1b/07, 2b/18, 3a/01, 5b/16 ilk bölüm 1b/01
Fedor Barisoviç	şahıs adı; Rus çarı Boris Godunov'un oğlu f. 67b/05
fe-bihā	(a): ne ala, ne güzel, öyle olsun f. 38a/07
ferāğat	(a): vazgeçme, el çekme; istirahat, dinlenme f. 37a/09, 68a/07
ferāğatlık	(a): istirahat, dinlenme f. 11b/08
fereh-mend	(f): bollu, çoklu f. 11b/01
fermān	(f): emir, buyruk f. 11b/11, 23a/15, 40a/15 f.+ığa 37a/10, 41a/04 f.+iñge 7a/15 f.+ın 34a/16 f.+ında 60b/06 f.+ıda 46a/06
fermānla-	emir vermek, buyurmak f.-dım 7a/17
ferzend	(f): oğul, evlat, çocuk f. 2b/17, 2b/17, 6b/09, 19a/09, 41a/05, 53b/11 f.+ge 29a/15 f.+i 19b/14, 45b/01 f.+lerim 37b/01 f.+leri 15a/08, 60a/06 f.+lerinij 14a/12
feth	(a): 1. ele geçirme, fethetme f. 23a/15, 35a/02, 41a/09, 41b/03
Fetke Noakrat	şahıs adı f. 61a/01
fırşat	(a): fırsat, faydalı hal, vakit veya münasebet f. 7b/13
fihrisť	(a): cetvel, indeks, dizin f. 4a/03

f' il fi'l-hāl	(a): iş, amel, eylem f.+lik 14a/10, 38b/06 derhal, hemen 8a/07, 12b/17, 26b/03
filān	falan filan, şu bu f. 3b/10
fitne	(a): fesat, arabozma, karışıklık çıkarma f.+ni 22b/09 f.+ler 14a/08, 21a/05 f.+lik 40a/12
fucin	(ç): Türkçe'de "hatun", Moğolca'da "begi" ünvanlarına eşdeğer ve "hükümdar eşi, yüksek rütbeli bir kimsenin zevcesi" anlamındadır. f. 15a/14, 16a/12, 18b/08, 19a/15, 19b/14, 43b/07 f.+din 15b/17

G/π

Gehre Taban	coğrafi bölge adı g. 23a/14
germ	(f): sıcak g. bol- 26a/15
girift	(f): tutma, yakalama; karmaşık g. 2b/12, 2b/12, 2b/13
giriftarlık	yakalanmış olma hali, esaret g. 67a/18
gūšt endām-gūšt	(f): et kesilen hayvanın parçası g. 9b/05, 9b/05, 9b/08, 9b/08, 9b/12, 9b/12, 9b/16, 9b/16, 9b/19, 9b/19, 9b/22, 9b/22, 10a/03, 10a/03, 10a/06, 10a/06, 10a/09, 10a/09, 10a/13, 10a/13, 10a/20, 10a/21, 10a/23, 10a/23
Güher-i Şām hānım	şahıs adı g. 62b/06
gūlgūne gūlgūne-nağz	(f): gül renkli; gül yanaklı güzel yüzlü g. 41a/06
gūmān gūmān et-	(f): zan, sanma, şüphe şüphelenmek g. 38a/16
gūnāh	(f): dinî suç g. et-33b/15 g.+ı 33b/15 g.+lık 33b/11 g.+sız 40a/13
gūnāhkār	(f): dinî suç işleyen, günahkar

	g. 33b/17, 36a/01, 38a/01
Günçü hātūn	şahıs adı g. 25a/08
gürgen	(m):1. güvey, enişte; Cengiz Han'ın soyundan gelen kadınlardan biri ile evlenen kimselere verilen ünvan g. 18b/10, 18b/11, 18b/14, 18b/16, 19b/19, 28b/13, 28b/20, 29a/15, 29b/08, 30a/08, 30a/17, 30b/21, 57a/07, 57a/18 g.+nij 18b/15, 19b/17, 20a/03, 46b/14, 52a/15, 52b/03, 55b/02, 55b/14, 57a/18, 58b/13, 58b/14, 59b/03, 59b/14 g.+ge 19b/17, 19b/18, 51b/02, 54b/13, 55a/06, 55b/15, 56a/17, 56b/17, 56b/17, 56b/18, 57a/03, 57a/04, 57a/05, 57a/09, 58a/04, 58b/07, 59b/09
Güsegüy Naur	coğrafi bölge adı g. 21a/14
Güyük hān	şahıs adı g. 2a/02, 18a/17, 32b/02, 42b/08, 46a/11, 52a/04, 52a/11, 54b/04, 54b/06 g. hānnij 42a/12, 46a/07, 52a/05, 52a/06 g. hāndan 2a/07,
ġāfil	(a): gaflette bulunan, ihmal eden, ihtiyatsız, tedbirsiz ġ. 14b/19, 20b/08, 23a/13, 61b/13, 61b/13, 61b/14
ġālib	(a): üstün gelen, yenen, galebe gelen ġ. 5a/14, 8a/14, 18a/06
ġam	(a): keder, kaygı, tasa, dert ġ. 11a/16
ġanimet	(a): düşmandan alınan mal, mülk ġ.+ka 22b/05
ġarāyib	(a): tuhaf, şaşılacak şeyler ġ. 11b/01
Ġarbatay gürgen	şahıs adı ġ. 58a/04, 59b/09
ġāret ġāret kıl-	(a): çapul, yağma, akın yağma yapmak, saldırı yapmak ġ. 22a/01, 22a/15, 26a/16, 26a/16, 26b/06
ġarib	(a): 1. kimsesiz, zavallı; 2. kendi memleketinin dışında bulunan, yabancı; tuhaf, şaşılacak ġ. 11a/16, 69a/05
ġarġara ġarġara kıl-	suyu veya içilen başka bir sıvıyı boğazda çalkalama sıvıyı ağızda çalkalamak ġ. 41b/16
ġavvāş	(a): denizin dibine inci veya sünger bulmak için dala kimse, dalgıç ġ.+lar 11b/12
ġavvāşlık	dalgıçlık, inci avcılığı ġ. 11b/13

ğāyet	(a): çok, fazla, son derece ğ. 6b/08, 6b/12, 6b/14, 8b/14, 12a/15, 15b/02, 15b/07, 29a/09, 29b/05, 32b/05, 34b/15, 34b/17, 39a/12, 54a/07, 55b/07, 58a/10, 58b/11 ğ.+ça 37b/01, 49b/17, 57a/12, 59a/21, 63b/17 ğ.+siz 35a/07
ğayr	(a): ayrı, başka, özge, diğer ğ. 4a/01, 20b/07, 22a/09, 22a/14, 23a/16
ğayret	(a): çalışma, çabalama ğ.+lenip 7b/13
ğazab	(a): dargınlık, kızgınlık, darılma, öfke; afet, müsibet ğ. 33b/17
Ğazan hān	şahıs adı ğ. 2b/04, 2b/12, 18b/04, 20a/11, 36a/08, 50a/19, 51b/20, 56a/06, 59a/06, 59b/12, 59b/14, 60a/08, 60a/09, 60a/16 ğ.+ğa 36a/10
Ğaznin	coğrafi bölge adı ğ.+ğa 26b/05 ğ.+de 26b/01, 26b/02
ğoruğ	bk. koruğ uluğ ğ. 30b/18

H/Í/»

Habil Temür	şahıs adı h. 50a/13
hafta	(f): hafta, yedi gün h. 68a/05
Hambağay	şahıs adı h. 14a/08, 40a/12
Handu	şahıs adı h. 49a/06, 49a/07 h.+nij 49a/08
Hantum	şahıs adı h. 52b/09
Hantun noyan	şahıs adı h. 30a/02
haşānet haşānet-i kılā'	(a): bir bina veya başka bir yapının zapt olunmayacak derecedeki sağlamlığı kalelerin sağlamlığı 40b/02
havā	(a): hava h. 26b/06 h.+sı 40a/04
harı-	yorulmak, halsizleşmek, bitab düşmek (krş. arı-) h.-p açıp 21a/14, 37a/08

Hedergin	kavim adı h. 5b/12
helāk helāk bol- helāk et- helāk kıl-	(a): 1. mahvolma, ölme; 2. harcanma mahvolmak 42a/01 mahvetmek, öldürmek 6b/17, 14b/21 mahvetmek, öldürmek 39a/01, 41b/08
hem	(a): -dak, -deş, -i bir anlamına gelen Farsşa edat h. 3b/08, 4a/01, 4a/07, 5a/01, 7a/02, 7a/03, 7a/05, 8a/09, 8b/07, 10b/06, 13a/09, 14a/12, 14a/14, 14b/21, 16b/10, 17a/03, 17a/12, 17a/14, 19b/05, 19b/07, 19b/11, 20a/13, 20b/07, 21a/11, 21a/12, 21b/05, 22a/07, 22a/09, 22a/14, 22b/02, 22b/10, 23a/04, 23a/16, 24a/16, 24b/03, 24b/11, 25a/12, 25a/15, 25b/05, 25b/14, 25b/14, 26a/06, 26a/17, 26b/01, 27b/11, 28a/03, 28a/04, 29a/02, 29a/25, 29a/25, 29b/14, 30a/01, 30a/02, 30a/31, 30b/07, 30b/07, 31b/13, 32b/02, 32b/15, 35a/03, 35b/04, 36a/08, 36b/12, 37b/03, 37b/14, 37b/17, 38a/08, 38b/11, 39b/08, 41b/09, 41b/09, 41b/13, 42a/15, 44a/04, 44a/05, 44a/10, 45a/17, 45b/01, 45b/11, 48b/14, 51b/03, 51b/04, 51b/07, 52a/10, 53a/01, 53a/04, 53a/05, 53a/07, 53a/12, 55b/06, 57b/10, 57b/15, 58a/03, 58a/11, 58a/14, 58a/19, 58b/03, 58b/04, 59a/07, 59a/14, 59a/22, 59b/07, 59b/10, 59b/11, 60b/16, 61a/07, 62a/09, 62a/11, 63a/11, 63a/13, 63a/14, 63a/14, 63a/16, 63a/16, 63b/01, 63b/04, 63b/05, 63b/05, 64a/06, 65a/05, 65a/07, 65b/01, 65b/02, 66b/06, 66b/14, 68a/04, 68a/14, 68b/07, 69a/16
hemişe	(f): daima, her zaman, her vakit h. 10a/02, 10a/08
hemāl bi-hemāl	(f): ortak, şerik, eş, benzer eşi, benzeri yok, eşsiz 10a/10
henüz	(f): şimdiye kadar, daha, hala, bu ana dek h. 5a/14, 7a/07, 30b/25, 33b/11, 35a/15, 42a/05, 58b/15 h.+ğa 46a/13
her	(f): hep, bütün h. 1b/08, 2b/09, 2b/18, 3a/01, 3a/17, 3b/08, 3b/08, 3b/11, 3b/15, 4a/13, 4b/14, 6b/02, 9a/07, 9a/10, 9a/12, 10a/05, 10a/19, 10a/21, 11a/09, 11a/14, 11a/15, 11b/13, 11b/15, 11b/15, 13a/10, 16a/11, 16a/18, 17a/10, 18b/02, 20a/09, 20a/17, 21b/04, 22a/03, 24a/15, 26a/15, 27a/12, 27a/14, 27a/14, 27a/15, 27b/10, 30b/14, 30b/27, 31a/11, 32a/18, 32a/18, 32b/08, 33a/10, 33a/17, 34b/01, 35a/01, 35a/01, 35a/11, 35b/09, 35b/15, 35b/16, 36a/04, 36a/06, 36a/09, 36b/03, 36b/13, 37b/03, 37b/14, 37b/15, 37b/16, 37b/17, 38a/03, 38a/03, 38a/05, 38a/08,

	38a/15, 39a/10, 39b/10, 39b/16, 41a/03, 41a/03, 41a/04, 41a/06, 41b/12, 43b/17, 44b/12, 46a/15, 56a/06, 57b/13, 60b/02, 60b/17, 60b/17, 61a/14, 62a/14, 63b/16, 65b/11, 66a/14, 66a/16, 66a/16, 67a/08, 67a/08, 68b/09, 69a/04, 69b/01
her bir	her bir h. bir 12b/06, 12b/06, 12b/11, 19b/06, 25a/03, 32b/07 h. biri 19b/06, 19b/12 h. birisi 1b/10, 9a/11, 11b/14 h. birisini 4b/14, 5a/17, 8b/09, 9b/01, 9b/22 h. birisine 3b/09, 9a/14 h. birisin 17b/21, 18b/07, 24a/10, 50a/05 h. birisini 17b/20 h. birisinden 14a/20
her hâlde	her durumda, her vaziyette h. 61b/07, 66b/02, 66b/16, 67a/08, 67b/02
Herât	şehir adı; günümüz Afganistan sınırları içinde bulunan şehir h.+nı 26a/16
her-âyine	(f): mutlaka, herhalde, elbette, zarurî h. 12a/08
Herķasun	şahıs adı h. 16b/06
Hertegen	kavim adı h. 5b/09, 14a/11
Huciyan	şahıs adı h. 44a/11
hudūd	(a): sınırlar, uçlar, bucaklar h. 25a/06, 31b/20, 35b/04, 36a/03, 61a/04 h.+ında 61a/15
heybet	(a): korku ile saygı duygularını uyandıran hal veya gösteriş h.+din 61b/10
hezārda hezārda-yi hāş	(f): bin kişiden oluşan askerî birlik (krş. miijer) h. 27b/02, h.+ğa 28a/01 Moğol ordusunda hükümdara bağlı özel koruma birliği 27b/08, 27b/10
hezār-hā	(f): bin kişiden oluşan askerî birlikler (krş. miijler) h. 42a/07
hezl	(a): eğlence, alay, şaka, latife h. 38a/16
Hıdırgin	kavim adı h. 29b/02
hız	??? h.+larda 39a/04
hicret	1. bir yerden başka bir yere göç etme; 2. Hz.

	Muhammed'in Mekke'den Medine'ye göç etmesi ki, İslam takviminde tarih başı sayılır h.+ke 20a/11, 69a/16 h.+din 20a/13, 21a/0169a/16
hiç hiç kim	(f): yok olan, mevcut olmayan h. 6b/09, 7a/05, 19a/09, 23a/12, 30a/28, 38a/06, 39a/03, 41b/07, 41b/09, 44a/12, 44b/11, 46a/01, 46a/17, 47a/15, 48a/10, 49b/13, 55a/03, 60b/12 hiç kimse 39a/03
hidâyet	(a): doğru ve hak yolda, iskikamette bulunma h. 41a/05
himmet	(a): gayret, emek, çalışma, çabalama h. 40b/07
Hind	1. Hintliler; 2. Hindistan (krş. Hindüstân) h. 3b/05, 5a/15
Hindü deryâsı	Hind okyanusu h. 3a/09
Hindüstân vilâyeti	Hindistan (krş. Hind) h. 26b/08
Huşçin	şahıs adı h. 53b/10, 53b/12
Huşiday	şahıs adı h. 31b/08
Hulacu	şahıs adı h. 51b/10, 52b/09
hulķ<um>	(a): boğaz [insan ve hayvanlarda] h.+umda 41b/17
Huķu	şahıs adı h. 30a/16, 30a/17, 42a/13, 52a/09, 52a/09 h.+niĵ 42a/15, 52a/10
Huran	şahıs adı h. 31b/04
Hurķudan	şahıs adı h. 50b/08
Huşin	kavim adı h. 28b/04, 28b/07, 31b/08, 31b/08, 53b/10, 53b/12
Huyin Oryañķıt	kavim adı h. 30b/16
Huyin Erken	kavim adı h. 15a/18, 15b/01, 16a/03
Hügeçi	şahıs adı h. 53a/17
hüker Hüker yıl	(m): sığır, öküz On iki hayvanlı Türk takvimine göre Sığır yılı ; takvimin 2. yılı. 21a/01, 23b/14, 25b/01

Hülacu	şahıs adı h. 43a/07, 56b/02,
Hülacu ikeçi	şahıs adı h. 56b/08
Hülagü	şahıs adı h. 2a/10, 2a/14, 2a/14, 28a/23, 28b/15, 34a/05, 35a/10, 35b/01, 35b/05, 35b/07, 35b/12, 35b/14, 36a/04, 44a/10, 44b/12, 45b/02, 45b/07, 47a/16, 51a/12, 51b/04, 54a/10, 54a/11, 54a/16, 54a/16, 54b/01, 54b/04, 54b/16, 55a/01, 55a/07, 55a/14, 55a/15, 55b/01, 55b/02, 55b/03, 55b/05, 55b/12, 55b/17, 56b/02, 56b/08, 56b/09, 56b/11, 56b/13, 57a/09, 57a/10, 57a/12, 57a/14, 57a/14, 58a/08, 58a/11, 58b/09, 59a/20, 59b/13 h.+nij 45b/02, 45b/04, 45b/05, 45b/14, 45b/15
hüner	(f): marifet, ustalık h.+ge 39b/08 h.+ni 39a/16 h.+din 40a/02 h.+leri 39b/10
Hüijkür	şahıs adı h. 31b/03
Hürigin	kavim ad h. 14b/09
Ḥacı Girey ḥān	şahıs adı h. 62b/09, 62b/11, 62b/12, 62b/13, 63a/05
Ḥacı Muḥammed	şahıs adı h. 64b/11, 64b/15, 65a/02, 65a/05, 65a/07, 65a/07, 65a/09, 65b/10, 65b/11
Ḥacı Tarḥan memālik-i Tarḥan	Ḥacı şehir adı; bugünkü Astrahan şehri Hacı Tarhan devleti 62a/14
ḥadd ser-ḥadd	(a): sınır, kenar ḥ. 3a/02, 3a/14, 10a/21, 31b/20 ḥ.+in 42a/01 ḥ.+ıḡa 38a/16, 46a/05, 61a/06 ḥ.+ıḡa 34b/16 ḥ.+ında 34b/14, 62a/14, 66b/08 ḥ.+ındaḡı 26a/04 ḥ.+ındaḡın 26a/14 ḥ.+sız 10a/21 sınır 31b/19
ḥādīs ḥādīs kıılın-	(a): meydana gelen, ortaya çıkan meydana getirilmek, yaratılmak 11a/09
ḥādise	(a): olay, hadise, vakıa

hādise-yi ğarib	tuhaf olay h. 11a/16
Hāfız	şahıs adı h. 63a/04
hāfız	(a): 1. hıfseden, saklayan, koruyan; 2. ezberleyen; 3. Kuran'ı başından sonuna kadar ezbere bilen kimse h.+lar 68a/11 h.+largā 68b/09
hākim	(a): 1. hükmeden; 2. üstte bulunan; 3. hükümdar, emir, vali h. 44a/12 h.+i 24b/09
hākimlik	hakim olma durumu h. 34b/01
Haknazar hān	şahıs adı 66b/01
hak	1. pay, hisse; 2. doğruluk; 3. bir şeye veya birine ait h. 6b/12, 13b/06, 20b/08 h.+ı 69a/14 h.+ım 40a/14 h.+ında 5a/10, 7a/06, 22a/12
Hak Hak celle ve 'alā Hak Ta'alā muhibb-i Hak	(a): Allah, Tanrı Tanrı, ki onun şanı ve büyüklüğü artsın h.+ga 6b/06, yüce Tanrı h. 7b/01, 13b/06, 36b/06 Tanrıyı seven h.+ka 6b/16, 7b/03
hakikat hakikat-ı rāst	(a): gerçek, doğru doğru, gerçek 11b/17
hāl	(a): 1. şimdiki zaman; 2 .durum, oluş, suret, bulunuş h. 2b/18, 8b/09, 9b/15, 11b/09, 20b/09, 20b/12, 20b/12, 21a/08, 21a/14, 21b/07, 33a/18, 55a/11 h.+de 8a/01, 8a/03, 11b/09, 12a/14, 16a/18, 21a/08, 21a/14, 33b/13, 38a/09, 38a/09, 41b/15, 41b/16 h.+den 8a/06, 41a/09 h.+din 11a/10 h.+i 20b/13, 28a/22, 37b/12 h.+in 39a/07 h.+ini 26b/17 h.+idin 22a/10
hālet	(a): hal, suret, keyfiyet h.+de 39b/06
Hām	şahıs adı h.+ga 6a/01
Hamel	(a): 1. kuzu; 2. Astrolojide Mart ayına denk gelen bir burç

	h. burçka 67b/03
hāmīle hāmīle kal- hāmīle bol-	(a): gebe h. 12a/06, 18a/07 gebe kalmak 12a/05, 16b/14 gebe olmak 12a/07, 15b/09
hamle hamle kıl-	(a): atılma, atılış, saldırma atılmak, saldırmak 41b/12, 42a/01
hāneqāhāt	(a): evler, derviş evleri, tekkeler h. 60a/13
harāmi	(a): hırsız, haydut, yol kesen h.+ler 37a/05
harb	(a): kavga, dövüş, savaş, cenk h. 16a/10, 16a/19, 27b/06, 60b/07 h.+ka 13b/07
harğaç	??? h. 38a/15
hareket	(a): kımıldama, yer değiştirme; davranma; gidiş h. 13a/13, 40a/03
harf harf-i ikinci	(a): 1. alfabeyi meydana getiren işaretlerden her biri; 2. söz, lakırdı ikinci söz 31a/22
harış harış bol-	düşkün, hırslı, gereğinden fazla istekli, tamahkar h. 42b/20 düşkün olmak 39b/11, 39b/13, 39b/14, 39b/16, 39b/17,
Hasan	şahıs adı h. 62a/10, 64b/06, 64b/06
hased hased kılguçı	(a): kıskançlık, çekememezlik kıskanç, çekemeyen 14a/11
hāsıl hāsıl bol-	(a): peyda olan, olan, çıkan, türeyen, bittin olmak, meydana gelmek, türemek 24a/15, 36a/15, 63b/04, 63b/04, 63b/05, 63b/06, 63b/11
haşem	(a): maiyetinde, yanında bulunanlar, aile, hademe h. 20b/02
havālet havālet kıl-	(a): bir işi veya görevi başka birine devretme, üstüne bırakma, ısmarlama bir işi veya görevi başka birine verme veya devretme 29b/27, 30a/13
havāli	(a): eraf, civar, çevre, yöre h. bolup 38b/16
hayāt	(a): dirilik, canlılık h. 19a/09, 29a/09, 54b/11, 64a/13, 67a/16 h.+ında 64b/03
hāzır	(a): huzurda, meydanda göz önünde olan, bizzat bulunan h. 6b/12, 7b/07, 8b/15, 34b/02, 36b/11, 67b/01, 67b/02, 68a/02, 68a/10, 68a/14, 68b/04, 69a/02

	h.+da 33b/14 h.+lar 68b/06
hazret	(a): saygı saymak üzere büyüklere verilen ünvan h. 34a/16, 67b/08, 68a/15 h.+ığa 46a/12 h.+leri 67b/05, 68a/01, 68a/02, 68a/03, 68a/04, 69a/15 h.+leriniij 68b/05, 69a/11, 69a/15 h.+leriğa 68b/06 h.+li 67b/08
hesab hesab it- hesab kıl-	(a): sayı, hesap, aritmetik saydırmak, hesap ettirmek 35b/06 saydırmak, hesap ettirmek 17a/06, 17b/02, 20a/17 h. 20a/17, 39a/09 h.+ka 35b/10, 36a/12 h.+ı 3a/09, 43b/11, 43b/13 h.+ıdan 20a/15, 20a/16 h.+ıdın 20a/16, 20a/17 h.+sız 11b/13, 68b/08
hesabla-	saydırmak, hesap ettirmek h.-ttı 17a/15
hikayet	1. anlatma; 2. olmuş bir hadise; 3. roman; masal h. 1b/02, 2b/18, 5b/16, 11b/04, 15a/12, 20b/14, 28b/21, 29b/10, 30a/21, 36a/16, 36b/15, 41b/17, 53a/13, 54b/04, 66a/16, 66b/01, 66b/16, 67a/07, 67a/09 h.+ni 32a/13 h.+de 65a/06 h.+i 1b/09 h.+leri 11b/01, 15a/03, 30b/26, 47a/15, 61b/06, 61b/07, 62a/14, 63b/15
hile	(a): oyun, aldatma, kandırma h. 23a/02
hişşe hişşe kıl-	(a): pay, nasip h. 31b/14, 32a/06, 33a/06, 33a/14, 33a/18, 33b/05 paylaştırmak, üleştürmek 60b/02
huduş huduş-ı hādise-yi ğarib	(a): sonradan ortaya çıkma tuhaf bir olayın sonradan ortaya çıkması 11a/16
huzūr	(a): 1. hazır bulunma; 2. rahat h. 60a/10
hükemā	(a): hakimler, alimler, bilginler h.+lar 5b/16
hüküm	(a): hokum, emir, komuta h. 46a/03 h.+ümde 36b/03 h.+ünde 18a/16, 35a/11, 36b/08 h.+i 28a/02, 67b/05, 68a/13, 69a/07 h.+ığa 41a/04
hürmet	(a): saygı

	h. 46a/01 h.+i 19a/08 h.+lık 31b/17
Ḥüseyin Bik	şahıs adı h. 59a/17
Ḥüseyin ḥan	şahıs adı h. 62b/02
Ḥüseyin mirzā	şahıs adı h.+nij 62b/01
ḥaber	(a): bilgi, havadis h. 8a/07, 8a/08, 18a/11, 22a/10, 22b/09, 23a/04, 23b/11, 24b/12, 26b/01, 26b/06, 27a/12, 27a/15, 41a/10, 62a/11 h.+li 39a/07 h.+siz 39a/05
Ḥadan	şahıs adı h.+ğa 58b/05
ḥalāş	(a): kurtulma, kurtuluş h. 61b/08 h.+lık 20b/09
ḥalled-allah	(a): “Allah daim ve baki eylesin!” anlamında bir dua h. 55b/05
ḥulide mülkühu	“Allah onun mülkünü daim kılsın” anlamına gelen bir dua cümlesi h.+de 36a/13
ḥalled-allahu mülkühu	“Allah onun mülkünü daim kılsın” anlamına gelen bir dua cümlesi h. 2b/05
Ḥālik Ḥālik-i biçün	yaratan, yoktan var eden, Allah, Tanrı emsali ve eşi olmayan Tanrı h. 11a/14
ḥalife	(a): 1. birinin yerine geçen kimse; 2. padişah h. 30a/29, 35a/15
ḥalk	(a): 1. insanlar; insan topluluğu; 2. yaratılan, icat edilen h. 3a/01, 6a/03, 8a/15, 8b/05, 12b/11, 37b/05, 38a/14, 39b/08, 60a/10 h.+nı 25a/13 h.+ı 20b/02, 27a/11, 29a/25, 29b/29, 61a/07 h.+ın 12b/13 h.+ıdan 3a/05 h.+lar 5b/16, 20a/12
ḥālvet	(a): 1. yalnız olma, تنها kalma, çekilme; 2. تنها yer h.+de 27a/01, 36b/12
ḥamir	(a): hamur h. 18a/14
ḥāmuşāne	(f): sessizce, sessizliği andırır şekilde h. 55a/02

hān	<p>han, hükümdar</p> <p>h. 1b/02, 1b/04, 1b/05, 1b/06, 1b/06, 1b/08, 1b/08, 1b/12, 1b/12, 2a/02, 2a/02, 2a/03, 2a/06, 2a/06, 2a/07, 2a/07, 2a/07, 2a/10, 2a/10, 2a/11, 2a/14, 2a/17, 2a/18, 2b/04, 2b/12, 2b/16, 4a/06, 4a/08, 4a/08, 4a/08, 4a/08, 4a/15, 4a/15, 4a/16, 4a/17, 4a/17, 4b/03, 4b/07, 4b/07, 4b/08, 5b/14, 6a/04, 6a/07, 6a/17, 6a/17, 6a/17, 6a/17, 6a/17, 6a/17, 6b/14, 7a/04, 7b/09, 8a/02, 9a/12, 9b/23, 11b/17, 13b/05, 13b/05, 13b/07, 13b/14, 13b/16, 14a/03, 14a/03, 14a/05, 14a/08, 14a/08, 14a/17, 14b/10, 14b/14, 14b/17, 14b/17, 15a/02, 15a/04, 15a/07, 15a/08, 15a/09, 15a/09, 15a/11, 15a/13, 15a/13, 15a/16, 15b/03, 15b/04, 15b/05, 15b/13, 15b/15, 16a/16, 16a/19, 16b/02, 16b/03, 17a/05, 17a/11, 17a/15, 17b/02, 17b/06, 17b/07, 17b/09, 17b/13, 17b/13, 17b/15, 18a/06, 18a/07, 18a/08, 18a/11, 18a/11, 18a/17, 18a/17, 18a/17, 18b/02, 18b/02, 18b/03, 18b/04, 18b/04, 18b/15, 19a/15, 19b/03, 19b/03, 20a/03, 20a/05, 20a/14, 20a/15, 20a/18, 20a/19, 20b/04, 21a/03, 21a/05, 21a/07, 21a/08, 21a/10, 21a/11, 21a/11, 21b/03, 21b/06, 21b/06, 21b/10, 21b/10, 21b/16, 21b/17, 21b/17, 22a/01, 22a/02, 22a/05, 22a/06, 22a/09, 22a/13, 22a/16, 22b/01, 22b/04, 22b/07, 22b/08, 22b/09, 22b/10, 22b/13, 22b/17, 23a/01, 23a/02, 23a/03, 23a/05, 23a/10, 23a/12, 23a/16, 23b/01, 23b/01, 23b/01, 23b/03, 23b/05, 23b/06, 23b/07, 23b/10, 23b/12, 23b/12, 23b/14, 23b/15, 24a/03, 24a/04, 24a/04, 24a/05, 24a/11, 24a/13, 24a/13, 24b/01, 24b/06, 24b/10, 24b/13, 24b/16, 24b/17, 25a/03, 25a/05, 25a/06, 25a/09, 25a/12, 25a/15, 25a/17, 25b/02, 25b/09, 25b/10, 25b/15, 26a/01, 26a/05, 26a/11, 26a/13, 26a/14, 26a/14, 26a/16, 26b/03, 26b/05, 26b/10, 26b/16, 27a/08, 27b/14, 27b/15, 28a/23, 28b/08, 28b/09, 28b/10, 28b/11, 28b/13, 28b/19, 28b/19, 29a/02, 29a/08, 29a/10, 29a/16, 29a/18, 29a/23, 29b/09, 30a/01, 30a/04, 30a/11, 30a/12, 30a/19, 30a/20, 30a/22, 30a/27, 30b/11, 31a/06, 31a/15, 31b/01, 31b/01, 32b/02, 32b/04, 32b/05, 32b/10, 33a/08, 33a/09, 33a/11, 33a/17, 33a/20, 33b/03, 33b/06, 33b/10, 33b/17, 34a/05, 34a/05, 34a/10, 34a/13, 34a/14, 34a/15, 34b/05, 34b/06, 34b/11, 34b/12, 34b/15, 35a/09, 35a/10, 35a/10, 35a/12, 35a/13, 35b/14, 36a/06, 36a/08, 36a/08, 36a/16, 36b/15, 37a/10, 40a/08, 40a/11, 40b/01, 40b/03, 42a/03, 42a/09, 42a/09, 42a/10, 42a/10, 42a/12, 42b/12, 42b/18, 43b/06, 43b/06, 43b/06, 43b/08,</p>
-----	---

<p>43b/08, 44b/12, 45b/18, 46a/03, 46a/07, 46a/12, 46a/12, 46a/12, 46b/18, 46b/18, 49b/16, 49b/17, 51a/09, 51a/09, 51b/02, 51b/03, 51b/04, 52a/04, 52a/04, 52a/12, 52a/12, 52a/12, 52a/13, 52b/10, 52b/10, 52b/11, 53a/01, 53a/04, 53a/05, 53a/05, 53a/15, 53b/04, 53b/09, 54a/01, 54a/03, 54a/03, 54a/03, 54a/03, 54a/03, 54a/04, 54a/04, 54a/10, 54a/10, 54a/10, 54a/16, 54b/01, 54b/01, 55b/02, 56a/07, 57a/10, 57a/10, 57a/11, 57a/11, 57a/12, 57a/14, 57b/01, 57b/10, 57b/11, 57b/11, 58a/08, 58a/09, 58a/09, 58b/09, 58b/09, 58b/09, 58b/09, 58b/10, 58b/10, 58b/10, 58b/12, 59a/06, 59a/19, 59a/19, 59a/20, 59a/20, 59a/20, 59b/12, 59b/12, 59b/12, 59b/13, 59b/13, 59b/13, 59b/16, 60a/09, 60b/01, 60b/02, 60b/04, 60b/04, 60b/14, 60b/15, 60b/17, 61a/01, 61a/03, 61a/08, 61a/11, 61a/13, 61a/13, 61a/16, 61a/16, 61b/02, 61b/02, 61b/02, 61b/04, 61b/06, 61b/10, 61b/14, 61b/17, 62a/03, 62a/07, 62a/09, 62a/11, 62a/13, 62a/15, 62a/16, 62a/16, 62a/16, 62a/17, 62b/01, 62b/02, 62b/02, 62b/03, 62b/04, 62b/05, 62b/05, 62b/06, 62b/06, 62b/07, 62b/09, 62b/11, 62b/14, 63a/06, 63b/07, 63b/13, 64a/14, 64a/15, 64a/15, 64b/11, 64b/12, 64b/14, 65a/05, 65a/06, 65a/07, 65a/08, 65a/08, 65a/08, 65a/08, 65a/09, 65a/09, 65a/09, 65a/11, 65a/12, 65a/13, 65a/15, 65a/16, 65b/01, 65b/01, 65b/02, 65b/03, 65b/03, 65b/04, 65b/04, 65b/05, 65b/05, 65b/07, 65b/15, 65b/17, 66a/01, 66a/01, 66a/01, 66a/01, 66a/02, 66a/02, 66a/04, 66a/06, 66a/07, 66a/07, 66a/07, 66a/07, 66a/08, 66a/08, 66a/15, 66b/01, 66b/01, 66b/04, 66b/04, 66b/07, 66b/07, 66b/10, 66b/11, 66b/11, 66b/13, 66b/14, 66b/14, 66b/14, 66b/15, 67a/13, 67a/16, 68a/04, 68b/06, 69a/07, 69a/08, 69a/11, 69a/14, 69b/03, 69b/11</p> <p>h.nij 1b/12, 2a/03, 2a/06, 2a/06, 2a/10, 2a/10, 2a/14, 2a/14, 2a/18, 2a/18, 2b/04, 4a/05, 4a/08, 4a/10, 5b/15, 6a/14, 6b/01, 7a/02, 7a/06, 7a/08, 8a/11, 9b/01, 9b/09, 9b/13, 10a/10, 10a/18, 10b/12, 12b/02, 12b/05, 13b/01, 13b/12, 14a/03, 14a/06, 14a/06, 14a/09, 14a/18, 14a/19, 14b/01, 14b/07, 14b/13, 14b/13, 14b/18, 15a/05, 15b/06, 16a/02, 16a/07, 16a/19, 16a/19, 17a/16, 17b/09, 17b/09, 17b/09, 17b/13, 17b/13, 17b/13, 17b/15, 17b/16, 17b/19, 17b/19, 18a/08, 18b/05, 18b/05, 18b/08, 18b/16, 19a/07, 19a/11, 19a/13, 19b/02, 19b/05, 19b/07, 19b/09, 19b/11, 19b/14, 20a/10, 20a/11, 20b/01, 20b/05, 20b/06, 21a/04, 21a/15, 21a/16, 21b/11, 21b/15, 22a/01, 22a/04, 22a/12, 22b/06, 22b/13, 22b/16, 23a/04,</p>
--

<p> 23a/09, 23b/12, 24a/07, 24b/07, 25a/10, 27b/02, 27b/11, 27b/12, 28a/02, 28b/05, 28b/15, 28b/25, 29a/07, 29a/08, 29a/08, 29a/09, 29b/08, 29b/09, 30a/22, 30a/23, 30b/05, 30b/09, 30b/22, 30b/25, 31a/17, 31a/19, 32a/12, 32a/19, 32b/05, 33a/15, 34b/03, 34b/04, 34b/08, 34b/10, 35b/01, 35b/01, 35b/02, 35b/14, 35b/17, 37b/02, 37b/09, 37b/10, 42a/10, 42a/11, 42a/11, 42a/12, 42b/08, 42b/08, 42b/12, 42b/16, 42b/17, 43a/09, 43a/19, 43a/20, 43b/03, 43b/04, 43b/06, 43b/08, 43b/09, 43b/10, 43b/12, 43b/13, 43b/18, 43b/18, 44a/01, 44a/10, 45b/07, 45b/16, 45b/17, 45b/18, 45b/19, 46a/03, 46a/07, 46b/13, 47a/13, 47a/14, 47a/16, 47a/17, 47b/01, 47b/02, 48a/10, 48a/11, 48b/01, 48b/02, 48b/15, 48b/15, 48b/16, 49a/04, 49a/04, 49a/15, 49a/15, 49b/03, 49b/04, 49b/12, 49b/13, 49b/14, 49b/18, 50a/02, 50b/11, 51a/01, 51a/01, 51a/03, 51a/03, 51a/08, 51a/10, 51a/11, 51a/11, 51a/14, 51a/16, 51b/01, 51b/02, 51b/04, 51b/07, 51b/10, 51b/14, 51b/18, 52a/01, 52a/03, 52a/03, 52a/05, 52a/07, 52a/11, 52a/13, 52a/14, 52b/09, 52b/11, 52b/13, 52b/16, 53a/06, 53a/12, 53a/14, 53a/17, 53b/04, 53b/12, 53b/15, 53b/17, 54a/02, 54a/02, 54a/04, 54a/06, 54a/11, 54a/13, 54a/16, 54b/01, 54b/04, 54b/14, 54b/16, 55a/01, 55a/07, 55a/14, 55a/15, 55b/01, 55b/05, 55b/12, 55b/17, 56b/02, 56b/08, 56b/09, 56b/11, 56b/13, 57a/04, 57a/09, 57a/12, 57a/15, 57b/09, 57b/12, 57b/13, 58a/07, 58a/11, 58b/12, 59a/01, 59a/22, 59b/11, 60a/08, 60b/15, 60b/17, 61b/15, 62a/16, 62a/17, 62b/05, 62b/07, 62b/08, 62b/11, 63b/15, 64a/05, 64a/09, 64a/10, 65a/07, 65b/01, 65b/02, 65b/03, 65b/04, 65b/06, 65b/09, 65b/16, 66a/03, 66a/03, 66a/04, 66a/10, 66a/12, 66b/02, 66b/06, 66b/08, 66b/16, 67a/01, 67a/07, 67a/09, 67a/12, 67a/14, 67b/01, 67b/02, 68a/13, 68b/12, 69a/14, 69b/05, 69b/05 ḥ.+ij 64a/01 ḥ.+m 4a/06, 16a/15, 18a/09, 19b/03, 20b/08, 21a/11, 21b/11, 22a/03, 23a/13, 23a/13, 23b/02, 23b/14, 26a/10, 26b/05, 27a/01, 32b/03, 35a/13, 40a/12, 46a/03, 61a/03, 61b/09, 63a/05, 65a/03, 65a/07, 65b/14, 67a/04, 68a/15 ḥ.+ga 8a/11, 12b/01, 13a/16, 13b/09, 13b/13, 14a/03, 14a/19, 14b/15, 14b/20, 15b/14, 18a/08, 18a/12, 19a/01, 19a/01, 19b/04, 20a/03, 20b/07, 21a/12, 21a/14, 21b/04, 22a/10, 22b/16, 23a/06, 23a/08, 23a/10, 23a/11, 23b/11, 24a/16, 24b/09, 24b/17, </p>
--

	<p>25a/08, 27a/04, 27a/06, 27b/04, 27b/17, 28a/23, 29a/04, 29a/23, 29b/26, 30a/26, 30a/27, 30b/04, 31a/10, 31a/12, 31a/13, 31a/20, 32a/17, 32b/07, 34a/01, 34a/16, 35b/07, 35b/12, 36a/07, 40a/09, 41a/09, 41a/12, 43b/09, 53a/18, 53b/01, 53b/14, 62a/11, 65b/10, 65b/12, 65b/13, 65b/15, 66a/11, 67b/09, 68a/03, 69a/09</p> <p>h.+da 27b/08, 27b/09, 28a/08, 28b/07, 29b/13, 29b/14, 29b/26, 30a/25, 30b/06, 30b/22, 30b/27, 30b/32, 31a/01, 31b/10, 31b/16, 32a/03, 32a/17, 33a/01, 33b/06, 33b/09, 34a/05, 34a/08, 34b/11, 34b/13, 35b/05, 36a/04, 47a/16, 67a/15</p> <p>h.+dan 2a/07, 2a/15, 2b/01</p> <p>h.+dın 6b/14, 14a/06, 19a/08, 20a/08, 21b/14, 21b/17, 22a/02, 22a/13, 22b/09, 23a/09, 30a/10, 31a/20, 34b/04, 52b/12, 52b/15, 54a/15, 54b/05, 55a/10, 55a/16, 55b/03, 56b/08, 57b/11, 61a/02, 61a/13, 65b/11, 65b/12, 66a/11hân-lar 66b/12, 69a/16</p> <p>h.+lar 66b/12, 69a/16</p> <p>h.+lardın 29a/19</p> <p>hân-ları 65b/08</p> <p>h.+dur 34b/01</p>
hânım	<p>hükümdar veya yüksek rütbeli kimselerin zevcelerinin adına eklenen sıfat</p> <p>h. 62b/06, 67a/03, 67a/14</p> <p>h.+dın 64a/06, 64a/11, 67a/07, 67a/12, 67a/14</p>
Hanık Sultân hânım	<p>şahıs adı</p> <p>h.+dın 66b/01</p>
hânla-	<p>han, hükümdar ilan etmek</p> <p>h.-landı 65a/05</p> <p>h.-layın 65a/02,</p>
hânlık	<p>hanlık, hükümdarlık</p> <p>h. 35a/12, 51a/15, 66b/16</p> <p>h.+ka 37b/02, 60b/14, 68a/09, 68a/16, 69a/15</p>
harâb	<p>(a): yıkık, viran</p> <p>h. 21a/14</p>
harâb kıl-	<p>h. k.-dı 26a/17</p>
hargâh	<p>(f): büyük çadır, otağ</p> <p>h. 8b/02</p>
Harı Sayram	<p>şehir adı; Güney Kazakistan'da bulunan tarihî bir şehir</p> <p>h. 6a/11</p>
hayr-bende	<p>(a.f.): Allah'ın hayırlı kulu anlamında bir lakap</p> <p>h. atandı 55b/11</p>
hâş	<p>(a): mahsus, özel</p> <p>h. 4a/01, 12b/17, 27b/10, 30b/09, 36a/04, 36a/11, 36a/13</p>

hāşşa	(a): bir kimseye veya bir şeye özel olan nitelik, kuvvet, güç h. 28b/04, 31a/19, 32b/03, 36a/06
hāşşeten	(a): hususî olarak, özellikle, ayrıca, yalnız h. 32a/19
hastalık	hasta olma durumu 27a/07
hata	(a): yanlış, yanlışlık; yanılma; kabahat, kusur h. 40a/06, 41b/07
hatar	(a): tehlike h.+lık 18a/13
hātūn	(a): 1. kadın; 2.hükümdar veya yüksek rütbeli bir kimsenin zevcesinin adına eklenen sıfat h. 6b/04, 6b/06, 7a/05, 12a/07, 13a/03, 13a/05, 14a/21, 16a/11, 16a/12, 16b/14, 18a/02, 18b/17, 19a/05, 19a/06, 19a/09, 19a/10, 19a/10, 19a/14, 19b/02, 21b/07, 30b/22, 38b/01, 43b/09, 44a/04, 44a/04, 44a/06, 44a/14, 44a/15, 44a/15, 44b/07, 45b/03, 45b/03, 45b/06, 45b/06, 45b/07, 45b/07, 46b/09, 46b/09, 46b/10, 46b/16, 46b/17, 47a/02, 47a/03, 47a/05, 49a/02, 49a/03, 49a/17, 52a/15, 52b/12, 53a/01, 53b/11, 54a/08, 54a/13, 54b/06, 54b/07, 54b/16, 54b/17, 55a/09, 56a/11, 56a/12, 56b/01, 57a/14, 57a/16, 57a/16, 57b/02, 57b/02, 57b/04, 57b/04, 57b/04, 57b/10, 57b/12, 58a/04, 58a/13, 58a/19, 58b/02, 58b/13, 58b/17, 58b/17, 59a/01, 59a/02, 59a/03, 59a/14, 59a/14, 59b/03, 59b/04, 59b/05, 59b/05, 59b/07, 59b/16, 60a/01, 60a/02, 60a/03 h.+mij 10a/15, 10b/01, 28a/17, 28b/25, 44a/10, 45a/12, 45b/08, 50b/12, 54b/06, 54b/07, 55a/04, 55a/05, 55a/08, 55b/02, 55b/03, 55b/06, 55b/13, 56b/02, 56b/09, 57a/03, 57a/15, 57b/01, 58b/06, 60a/02, 60a/05 h.+ğa 16b/15, 28b/26 h.+nı 13a/08, 18a/08, 25a/08, 30a/13, 30b/11, 55a/04, 57a/14, 57a/17, 57a/18, 57a/19, 58a/14, 58a/17, 58b/15, 59b/02, 59b/17, 60a/02, 60a/04 h.+da 28a/20 h.+dın 5b/05, 14b/15, 16a/13, 16a/14, 16b/07, 18b/07, 19a/02, 19a/11, 42a/13, 42a/15, 43a/01, 43a/04, 43b/18, 44a/09, 44a/11, 44b/03, 44b/03, 44b/04, 44b/06, 44b/08, 44b/10, 44b/19, 45a/03, 45a/06, 45a/09, 45a/12, 45a/14, 45b/11, 45b/11, 45b/11, 45b/12, 45b/12, 45b/12, 45b/12, 45b/12, 45b/12, 45b/12, 45b/17, 46b/12, 46b/12, 46b/12, 46b/12, 46b/12, 46b/13, 47a/05, 50a/03, 51b/07, 52a/05, 52a/08, 52a/15, 52b/02, 52b/14, 53a/07, 53a/12, 53a/15, 53a/17, 53b/04, 53b/17, 54a/07, 54b/01, 54b/04, 54b/10,

	<p>54b/12, 55a/02, 55a/16, 55b/17, 56b/15, 56b/15, 56b/15, 57a/08, 57a/13, 57b/15, 57b/16, 57b/16, 58a/02, 58a/12, 58a/19, 58b/01, 58b/03, 58b/04, 58b/05, 58b/12, 59a/06, 59a/07, 59a/07, 59a/13, 59a/22, 59a/23, 59b/08, 59b/11, 59b/11</p> <p>h.+ı 5b/04, 10b/02, 10b/03, 11a/01, 12b/02, 12b/04, 13a/03, 15a/13, 16b/13, 17a/02, 17a/09, 17b/01, 17b/19, 18a/01, 18a/01, 18b/17, 19a/06, 19a/12, 19a/13, 19b/02, 19b/03, 20a/04, 30a/19, 34a/04, 38a/01, 38b/06, 43b/10, 44a/01, 44a/03, 44a/10, 44a/10, 44a/11, 44a/14, 44b/06, 44b/08, 44b/15, 44b/18, 45a/03, 45a/06, 45a/06, 45b/02, 45b/05, 45b/05, 45b/07, 46a/14, 46b/09, 46b/14, 47a/02, 49a/05, 51a/11, 51b/11, 52a/14, 52b/01, 52b/17, 53a/07, 53b/16, 54a/06, 54a/07, 54a/08, 54a/13, 54b/06, 54b/15, 56a/10, 56a/18, 57a/13, 57b/08, 66b/06</p> <p>h.+ınıj 30a/21, 46b/08, 47a/05</p> <p>h.+ın 14a/15, 17b/02</p> <p>h.+ıdan 14b/01</p> <p>h.+ıdın 19b/07, 46a/17, 52a/17, 59a/14, 62a/17, 64a/10</p> <p>h.+lar 36b/17, 40b/06, 54a/15, 58a/12</p> <p>h.+larını 39b/01, 59b/14</p> <p>h.+lardın 16a/12, 44a/06, 45a/01, 45b/08, 46b/10</p> <p>h.+ları 18a/01, 19a/11, 19a/12, 19b/06, 45a/10, 45a/12, 46b/04, 46b/08, 47a/10, 47a/13, 47a/17, 51a/10, 52a/05, 52a/14, 52b/11, 54a/06, 54a/11, 57a/11, 58a/13, 58b/13, 59a/21, 59a/23, 59b/13</p> <p>h.+larınıj 54a/11, 58a/10</p> <p>h.+larından 10b/03</p> <p>h.+larıdın 18a/03, 30a/20, 43b/10, 46a/14, 51b/11, 51b/12, 52a/06, 52b/11, 53a/16, 54a/14</p> <p>h.+larığa 36b/16</p> <p>h.+lı 38b/05</p>
hāvātin	<p>(a): kadınlar</p> <p>h.+i 43b/10, 45a/15, 45a/17, 47b/02, 67a/11</p> <p>h.+i{leri} 67a/01</p> <p>h.+leri 60a/06</p>
hāvī	<p>(a): korku, korkma</p> <p>h. 18a/13</p>
Ḥayṣaij	<p>şahıs adı</p> <p>h. 53a/05</p>

ḥayr	(a): iyilik, iyi; faydalı iş, fayda ḥ. 38a/12, 68b/10, 68b/11
ḥayrâtlar	(a): hayırlı işler, iyilikler ḥ.+lar 68b/11
Ḥayrılı ili	kavim adı ḥ. 63a/04
ḥayl ḥayl ü ḥaşem	(a): grup, zümre maiyyetinde, yanında bulunanlar, aile, hademe 20b/02, 40b/05
ḥazine	(a): mal, para ve mülkün saklandığı yer; mal, mülk ve para ḥ.+si 19a/17, 25a/11
Ḥıtatay	şahıs adı ḥ. 14b/16
Ḥıtay	1. Çin; 2. Çinliler ḥ. 3b/03, 5a/15, 12b/12, 12b/13, 12b/13, 12b/15, 12b/17, 13b/10, 13b/11, 16a/10, 22b/12, 25b/02, 25b/11, 25b/12, 25b/12, 25b/13, 28a/02, 29b/29, 30a/03, 31a/05, 31a/09, 31a/13, 34b/16, 35a/05, 51b/20, 62b/03 ḥ.+nij 13b/07, 14b/19, 19a/06, 20a/10, 21a/12, 25a/09 ḥ.+ğa 25a/02, 25a/06, 28a/03, 28a/09, 40a/08 ḥ.+da 25a/04, 25a/13, 25a/15, 30b/23, 35a/08 ḥ.+lar 54b/17
Ḥıtây Çuḳ	şahıs adı ḥ. 47a/08
Ḥıtây Oḡul	şahıs adı ḥ. 59a/06
ḥıdmet	(a): iş, hizmet, vazife ḥ. 10a/12 ḥ.+ke 26a/17 ḥ.+de 30a/30 ḥ.+din 30a/28 ḥ.+ıḡa 26b/07 ḥ.+inde 9a/07, 29a/08, 29a/09, 34a/13, 34b/08, 34b/10, 35b/14 ḥ.+iden 17a/16
ḥıdmetkārān	(a.f.) hizmetçiler ḥ. 39b/17
ḥilāf	(a): karşı, zıt; yalan ḥ. 21a/05, 22b/07, 34a/16, 40b/14
ḥil'at	(a): kaftan, süslü elbise ḥ.+lar 8b/03
ḥōr şarāb-ḥōr şarāb ü ḥarasun-ḥōr	(f): 1. yiyen, yiyici; 2. düşkün şarap düşkünü 42b/20 ve içki düşkünü 39b/03
Ḥorāsān	coğrafi bölge adı

	h. 26a/09, 26a/14 h.+ğa 26a/11, 31b/19 h.+da 32a/11
Hörāzmi	bk. H ^v ārezmi h. 64b/04 64a/17, 65b/16 h.+ğa 65b/15
hōş hōş kel-	(f): güzel, iyi; tatlı h. 7b/07 beğenmek, hoşuna gitmek 27b/17
Hoşum biy	şahıs adı (krş. Hoşum biy) h. 69b/01
Hoşum biy	bk. Hoşum biy h. 69b/15
hūb	(f): güzel, hoş, iyi h. 6b/08, 6b/14, 8b/14, 14b/19, 15a/07, 19a/07, 39b/01, 41a/07
Hudāy Hudāy Ta‘ālā	(f): Allah, Tanrı h. 7b/05, 24a/09, 24a/12, 31a/20, 37a/14, 37a/16, 37b/04, 38a/12, 38a/13, 42a/06 h.+ğa 6b/03, 6b/05, 6b/06, 6b/15, 7a/03, 7a/12, 7a/13, 7a/17, 7b/14, 7b/16 h.+nı 7a/15, 7b/02 yüce Allah, yüce Tanrı 39a/02
Hudā-yā	(f): ya Rabbi! ey Tanrı! ey Allah! h. 40a/11
hurūc hurūc kıl-	(a): çıkış, (dışarı) çıkma; ayaklanma ayaklanmak 62a/08
huşūmet	(a): 1.hasımlık, düşmanlık; 2. kıskançlık, çekememezlik h. 14a/12 h.+ni 40a/12
husūsan	(a): hususî olarak, özellikle, ayrıca, hele h. 3a/03
huṭbe huṭbe-yi āgāz kıl-	(a): cuma ve bayram namazlarında hatibin minberden halka verdiği dinî öğüt hutbeye başlamak 68a/14
hürmet	(a): saygı h. 37a/01
H ^v āce	şahıs adı 45a/14, 49a/14, 56b/05
h ^v āce	(f): hoca, efendi, müderris; 2. Peygamber soyundan geldiğini inanılanların adına eklenen lakap 9a/16, 28a/16, , 42a/13, 49b/09, 52a/07, 67a/10, 67a/11
H ^v āce Aḥmed Yesevi	şahıs adı h. 67a/10, 67a/11
H ^v āce Oğul	şahıs adı

	h. 42a/13, 52a/07 h.+nij 42a/13, 42a/14, 52a/11
H ^v āce Kāra	şahıs adı h. 49b/09
H ^v ārezm	Harezm (bugünkü Özbekistan sınırları içindeki şehir) h. 44b/14 h.+ğa 26a/08
H ^v ārezmi	şahıs adı (krş. H ^o rāzmi) h. 49a/01

I

ıqlım	(a): 1. iklim; 2. memleket, diyar, ülke 1.+de 1b/09, 3a/01, 24a/10
Inanç hān	şahıs adı 1. 21a/10
Inandı	şahıs adı 1. 49b/01
ınak	1. temiz, halis; 2. yakın dost 1. 9a/10, 9a/13, 28b/14
İrağ	coğrafi bölge adı 1.+ka 26a/09
ışdār	(a): sudur ettirme, ettirilme; çıkarma, çıkarılma 1. 60a/13
ısığ	bk. ısıq 1. 26a/15, 26b/06
Isığ köl	coğrafi bölge adı; günümüz Kırgızistan topraklarında bulunan Issık-Köl gölü ve yöresi 1. 61a/06
ısıq	sıcak (krş. ısığ) 1. suv 41b/16
ıştılāh	(a): tabir, terim 1. 17b/15

İ

i-	i- yardımcı fiili (krş. er-) i.-di 3b/13, 8b/17, 9b/01, 13b/13, 16a/19, 19b/09, 27b/12, 29b/15, 29b/27, 29b/28, 30a/11, 30a/19, 30a/20, 30a/21, 30a/21, 30a/26, 30b/02, 30b/19, 30b/19, 30b/22, 30b/22, 30b/28, 30b/32, 31a/01, 31a/01, 31a/01, 31a/02, 31a/07, 31a/10, 31a/13, 33b/05, 33b/05, 34a/09, 34a/15, i. 61b/03, 61b/05, 64a/05 i.-diler 4a/09, 4a/11, 5a/14, 7b/03, 24b/07, 29a/18, 30a/01, 30a/14, 30a/30, 30b/11, 30b/30, 31a/04, 31a/04, 31a/17, 31a/18, 34b/15
----	---

	i.-kende 54a/14 i.-kendür 62b/12
‘ibâdet	(a): tapma, tapınma i.+ka 60a/14
İbir Sibir	Batı ve Güney Sibirya’nın Doğu kaynaklarındaki adı i. 3a/14, 46a/04 i.+ni 60b/05
İbiy Ğarab (ulan)	şahıs adı (krş. İbiy hân) i. 65b/07 i. ulan 65b/07
İbiy hân	bk. İbiy Ğarab o. hân-niij 65b/09
ibn Ğabul hân ibn-i Tümi- ne hân İbn-i Bartan bahâdür Yesüğe bahâdür	(a): oğul Tümine han oğlu Kabul han 14b/17, Bartan bahadur oğlu Yesüğe bahadur 16a/07
İbrâhim hân	şahıs adı i. 62b/05, 67a/06
ibtidâ’ ibtidâ’-yı târih ibtidâ’-yı hicret	1. başlama, başlangıç; 2. ilkin, en önce, başta i. 10a/15, 18a/15, 20b/17, 24a/02, 67a/16 tarihin başlangıcı 20a/13, Hicretin başlangıcı 20a/11
icâzet	(a): izin, ruhsat i. 41a/10, 68a/03
ictihâd	(a): gücü kuvveti yettiği kdar çalışma; şer’i düstur; ortak görüş i. 41a/14
iç iç ağırı	iç, içeri i.+i aru30b/21 öz i.+ini 37b/17 i.+inde 3b/15, 11b/06, 11b/10, 11b/11, 11b/17, 12a/15, 16a/09, 18a/01, 19a/11, 19a/13, 20b/02, 20b/14, 21b/10, 27a/08, 60a/11, 68a/05, 68a/11, 68a/12, 68a/13 karın hastalığı 64a/13
iç-	içmek i.-erdim 40b/10 i.-er 65a/14, 65a/15 i.-mes 69a/01 i.-ti 23a/06 i.-se 69a/01 i.-mese 40a/07 i.-e 19a/17
içgüçi	içki düşkünü (krş. şarâb-ğör) i. 42b/20
içige	(m): baba i. 17b/11

İçigin Ebugün	şahıs adı i. 17b/16
İçil noyan	şahıs adı i. 31b/17
içmek	içme i.+din 40a/05 i.+likke 39b/14, 39b/15, 39b/16, 39b/17
İdige	şahıs adı i. 62a/01, 62a/02, 62a/04, 62a/04, 62a/07, 62a/08, 62a/09, 62a/10, 62a/11, 62a/15, 62b/02, 63a/07, 63b/06, 63b/15, 64a/01, 64a/02, 64a/12, 64a/12, 64b/12, 64b/14, 64b/16, 64b/16, 65a/01, 65a/05, 65b/11
İdige Küçük	şahıs adı i. 61b/07, 61b/12, 61b/17 i.+ke 61b/08,
İdiğut	Ortaçağ Uygur devletlerinde hükümdar ünvanı i. 20a/03, 24b/11, 24b/17 i.+nın 20a/04 i.+ka 20a/06
İdil	nehir adı; İdil, Volga i. 60b/03, 60b/06, 60b/11, 60b/14, 61a/14, 61b/06, 62a/03, 62a/06, 62a/07, 62a/08, 62a/14, 63b/03, 63b/16
İdil Cayık	coğrafi bölge adı (İdil (Volga) ve Cayık (Ural) nehirleri ve aralarındaki bölge i.+da 63b/04, 63b/05, 63b/05, 63b/06, 63b/11
idrāk ālāt-ı idrāk	1. anlayış, akıl erdirmeye; 2. yetişme, olgunlaşma idrāk vasıtları i.+nı 40a/04
igeç	??? i. 42a/05
iger	eyer, palan i.+i 21b/14 i.+in 21b/14
İgeres	kavim adı i. 3b/17, 5b/01, 18b/10, 19b/15, 22a/17, 30a/08, 52a/15 i.+ni 30a/12
İgü Buğa	şahıs adı i. 43a/08
ihsān ihsān kıl-	(a): iyilik etme; bağış, lütuf bağışlama, lütfetme 68b/10 i.+lar 68b/11
ihtiyāc ihtiyāc kıl-	(a): gereklilik, muhtaçlık; 2. çaresiz kalıp isteme gerekli kılmak 40b/11
ihtiyāt	(a): 1. ilerisini düşünerek görerek davranma; 2. tedbirli, tedarikli bulunma; 3. yedek i. 38b/17
iḥlās	(a): 1. halis, doğru, temiz sevgi; 2. gönülden gelen

	samimiyet, dostluk, doğruluk, bağlılık i. 60a/15, 60a/17 i.+1 6b/06
ihtiyār	(a): 1. seçme, seçilme; 2.katlanma i. kıldım 38a/02 i.+1 36a/07
iķbāl	(a): baht, talih; saadet, mutluluk i. 69a/09
ike	(m): 1. ana, anne; 2. Moğollarda kadının toplumdaki yüksek mevkiini göstermek için kullanılan ünvan i. 16a/12, 18b/01, 27b/07, 29a/16, 29a/17, 31a/23, 34a/02, 34a/06, 35a/09
ikeçi	(m): 1. abla; 2. Moğollarda kadının toplumdaki yüksek mevkiini göstermek için kullanılan ünvan i. 54b/07, 54b/17, 55b/01, 55b/06, 56a/10, 56b/03, 56b/03, 56b/08, 56b/16, 57a/02, 57b/06, 57b/07, 57b/08, 58a/03, 59a/03 i.+si 54b/07, 56b/16 i.+din 56b/08, 57a/02, 57a/02, 59a/06
iki	iki (sayı) i. 2a/16, 4b/09, 5a/06, 5a/15, 5b/07, 7a/05, 7b/10, 7b/10, 7b/12, 8a/10, 9b/23, 10a/16, 11a/03, 11a/04, 11a/06, 11a/06, 12a/16, 13b/12, 13b/15, 13b/16, 14a/09, 14a/12, 14a/13, 14b/06, 16a/18, 16a/18, 16a/18, 16b/08, 16b/09, 16b/16, 16b/17, 20b/15, 24b/08, 30a/18, 31a/07, 32a/03, 35b/06, 35b/06, 35b/09, 35b/09, 36a/17, 36b/13, 38b/09, 38b/09, 38b/12, 40a/06, 40b/14, 42a/16, 43a/04, 43a/06, 43a/12, 43a/12, 43a/15, 45a/04, 45b/02, 45b/03, 46b/05, 47a/02, 47a/06, 47a/17, 47b/08, 47b/11, 48a/01, 48a/12, 48a/12, 48a/14, 48b/02, 48b/03, 48b/08, 48b/08, 49a/05, 49a/10, 49a/11, 49b/03, 49b/06, 49b/08, 50a/11, 50a/13, 50a/16, 50a/17, 50a/18, 50b/04, 50b/16, 50b/20, 50b/21, 51a/02, 51a/05, 51b/10, 51b/16, 51b/20, 52a/16, 52a/17, 52b/02, 52b/04, 52b/06, 53a/14, 53b/05, 53b/06, 54b/06, 54b/08, 54b/14, 55b/15, 56a/03, 56a/06, 56b/09, 57b/09, 62a/09, 63b/02, 67a/12, 69b/09 i.+ni 31a/10 i.+nij 38b/12 i.+si 22a/11, 22b/11, 22b/11, 23a/13, 24b/17, 30a/07, 30b/08, 30b/29, 52a/08, 57b/09, 64a/05 i.+sinij 60b/16, 61b/03, 61b/03, 61b/05, 64a/09, 66b/07 i.+sin 25b/07, 30a/20 i.+sini 39b/10 i.+sinde 56a/01

	i.+siden 63a/10 i.+sidin 11a/03 i+ew+(ikew) 62a/02
ikinci	ikinci i. 1b/08, 2a/06, 2a/10, 5a/01, 5b/04, 7a/02, 9b/09, i. 9b/10, 9b/14, 10a/01, 10a/11, 10a/20, 11a/01, 14b/02, 15a/10, 15a/18, 16a/16, 16b/09, 18a/15, 18b/10, 18b/17, 28a/23, 31a/22, 31b/14, 42b/08, 43b/14, 44b/05, 44b/11, 45a/06, 45b/14, 45b/16, 46b/07, 46b/09, 47a/13, 47b/08, 48a/16, 48b/06, 48b/19, 49a/10, 49a/17, 49b/06, 49b/19, 50a/08, 50b/11, 51a/12, 51a/16, 52b/01, 52b/07, 52b/16, 53a/01, 54a/09, 54b/04, 55a/12, 56b/14, 57b/11, 57b/14, 59a/05, 59a/12, 59a/22, 60b/04, 61b/16, 63b/12, 65b/11 i.+si 44a/04, 44a/15, 44b/19, 45b/06, 47a/18, 53b/07, 54b/07, 54b/15, 56a/11, 58b/02, 59b/07, 59b/09 i.+sinij 11a/03, 13b/09, 14b/10, 30a/19, 44b/15, 45b/03, 45b/04, 46b/17, 47a/02, 47a/03, 48b/03, 52a/07, 52a/16
iki miij	iki bin (sayı) i. 25a/01, 25b/05, 29b/03, 31a/02, 34a/07 i.+ni 32a/02
iki yüz	iki yüz (sayı) i. 68a/02
ikrār ikrār kııl-	(a): 1. söyleme, bildirme; 2. tasdik, kabul kabul etme, söyleme i. kıılsaj i. 7a/13
ikrām	(a): hürmet, saygı gösterme; ağırlama i. 18a/10, 19a/08, 69a/15
İkser	şahıs adı i. 46b/20
iksük	eksik, yetersiz i. 27b/11
iktüle-	??? i.-di 27b/17 i.-ñiz 29a/16
İk[ü] Timür	i. 50b/16
il	memleket, ülke, kabile birliği, halk i. 19a/01, 20a/01, 20a/03, 21b/09, 22a/08, 22a/12, 23a/12, 24b/04, 24b/12, 25a/08, 25a/11, 25b/08, 25b/11, 26b/13, 27a/05, 27b/05, 29a/20, 29b/15, 30a/27, 31a/09, 31a/13, 31a/24, 56b/03, 58a/16, 69a/09 i.+i 63a/01, 63a/02 i.+iniñ 62b/15, 62b/15, 62b/16, 62b/16, 62b/17, 62b/17, 63a/01, 63a/01, 63a/03, 63a/04, 63a/05 i.+inde 62b/14
İl Basmış	şahıs adı

	i. 48b/13
İl Buğa	şahıs adı i. 45a/03, 48a/02
İl utluğ	bk. İl utluğ i. 59b/10 i.+nı 58a/16
İl utluğ	şahıs adı (krş. İl utluğ) i. 58a/02
İl Temür	şahıs adı i. 28a/08, 28b/10, i. 45a/07, 45a/09
İl Turmuş hātün	şahıs adı i. 59b/03
İl Tutmuş hātün	şahıs adı i. 49a/17
İl Tüzmiş hātün	şahıs adı i. 57a/18
‘ilāc ‘ilāc bol-	(a): derde deva olan şey; çare, tebdir derde deva olmak i. bolmadı 55a/03
i‘lām i‘lām ber-	(a): bildirme, bildirilme, anlatma haber vermek 64b/16
İlcigin	kabile adı i. 52b/07
ilçi	elçi, devlet adamı, sefir, bey i. 9a/05, 9a/07, 23a/07, 23a/11, 24b/03, 24b/12, 25a/08, 26a/15, 29a/03, 30a/16, 30a/17, 38b/03, 41a/09, 41a/11 i.+ler 24b/04, 24b/11, 27a/04 i.+lerdin 24b/05
İlçiday noyan	i. 17a/03, 17a/05, 33a/19, 33a/20, 33b/03, 33b/05 i.+nın 17a/03
İlçigin	kavim adı i. 3b/17, 5b/02
İlçiktey	kabile adı i. 32a/09
ilçilik	elçilik, sefaret i.+e+(ilçilige) 30b/04 i.+ke 28a/23
İldar	şahıs adı i. 55b/04, 55b/09, 55b/11
İldürgin	kavim adı i. 5b/03
İle	nehir adı; bugünkü Kazakistan’da bulunan İli nehri i. 61a/07
İlek	şahıs adı i. 65b/16, 65b/17 i.+nij 65b/17

ilet-	iletmek, ulaştırmak i.-tiler 14b/20
İlgen hātūn	şahıs adı i. 44b/04
ilgeri	önce, evvelden i. 5a/14, 23a/15, 27a/09, 28b/01, 30b/03, 38a/07, 41a/16, 56b/08, 57a/16, 57a/16, 58b/13, 59a/03, 59b/01 i.+ki 20b/15, 40b/07, 40b/08 i.+ge 30b/23 i.+tin 40a/11
İlgey noyan	şahıs adı i. 34a/06
ilik	ilk, en baştaki i. 24b/01
İlik	şahıs adı i. 16a/15
İlik	nehir adı 62a/13, 64b/13
İlik Teve	şahıs adı i. 32a/09
İlķatıĝ	şahıs adı i. 54b/15
İlke noyan	şahıs adı i. 59b/02
illā	(a): 1. -den başka, meĝer; 2. aksi halde; 3. ille, mutlaka i. 38a/03, 32b/03, 38a/07, 41a/01
‘illet ‘illet-i ester-hāmuřāne	(a): hastalık, illet i. 52b/15 sessiz asabiyet hastalıĝı 55a/02
illik	elli (sayı) 60b/16
illik iki	elli iki (sayı) i.+de 24a/04
İlpars hān	şahıs adı i. 65b/17
iltifāt iltifāt kıl-	(a): 1. yüzünü çevirip bakma, dikkat; 2. hatır sorma, gönül alma ilgilenmek, dikkatini vermek i. ř.-madı 7a/01, 36b/16 i. ř.-mas 7b/12
İlügey	şahıs adı i. 32a/08 i.+nij 32a/10
İlyās	şahıs adı i. 45a/14

im-	süt emmek i.-ermin 6b/04 i.-medi 6b/02 i.-e 6b/07
imān	(a): inanma, inanç i. 6b/06, 7a/03, 7a/12, 7a/14, 7a/17, 7b/01, 7b/14, 7b/17, 60a/15, 60a/17
imāret	(a): 1. bayındırlık; 2. yoksullara yiyecek dağıtmak üzere kurulmuş olan hayır evi i. 36a/02, 60a/13 i.+ler 17a/10 i.+lerdin 3a/04
imdi	şimdi i. 51a/13
imildeş	sür kardeşi i.+leri 68b/05
imin	(a): emniyet sahibi, güvenli, korkusuz i. bolmadı 21a/12
iminlik	emniyet, güvenlik i. 37a/09
İmnek	şahıs adı i. 65b/17, 66a/01
imtizāc rābıta-yı imtizāc	1. karışabilme; 2. birbirini tutma, uygunluk; 3. iyi geçinme, uyuşma uyum bağı 11a/17
in	(f): bu; (işaret zamiri) i. 2b/18
in	hayvanların kime ait olduğunu gösteren üzerindeki işaret, nişan, damga i. tamğa 9a/16
in-	inmek i.-di 37a/14
in‘ām	(a): nimet verme, iyilik etme i.+lar 67b/11
inan-	inanmak i.-ır 8a/07 i.-ur 12a/14 i.-masalar 36b/17
‘ināyet	(a): 1. dikkat, gayret, özenme; 2. lütuf, ihsan, iyilik i. 5a/10, 11a/10
incū incū-yi hāşş	(f): inci özel inci 36a/13
İnde	şahıs adı i. 52b/14
İnşā’İlahü’l-‘aziz	Aziz olan Allah’ın izniyle i. 36a/16

İnşâ'allahü Ta'âlâ e'l-'aziz	Aziz ve yüce olan Allah'ın izniyle i. 31a/22
İnşâ'allahü Te'âlâ; âmin yâ Rabbe'l-'âlemin	Yüce olan Allah'ın izniyle; ey, Ya alemlerin Rabbi duamızı kabul eyle! i. 69a/10
inşi'âb	(a): 1. dallara ayrılma; bölünme; 2. çoğalma i. 2b/18
ini	küçük erkek kardeş, ini i. 30a/07, 41a/01, 45b/19 i.+si 8a/11, 16a/08, 20b/02, 20b/07, 23a/09, 23a/16, 29b/12, 33a/04, 33a/04, 33a/07, 33a/17, 34a/07, 34b/12, 44a/02, 61a/17, 64a/18 i.+siniñ 31b/13, 33a/15, 33a/19, 33a/20 i.+sin 23b/11 i.+ler 36b/16 i.+leri 12a/06 i.+lerin 36a/07, 36a/09 i.+li 30a/18
inkâr inkâr kıl- inkâr it-	(a): 1. reddetme, tanımama; gizleme reddetmek, tanımamak i. 7b/15 reddetmek, tanımamak 33b/16
intikâm	(a): öc alma i. 40a/14
intizâr intizâr kıl	(a): 1. bekleme; 2. gözleme beklemek i. kılmadım 41b/11
ij	en, daha i. 10b/09, 24b/01
ir	bk. er i. 12a/07, 13a/01, 14a/21, 39b/03, 41a/04, 41b/05 i.+nij 38b/04 i.+ni 19a/03, 38b/13, 63b/14 i.+ge 59a/15 i.+de 39b/09 i.+i 6b/04, 10a/15, 10b/02, 11a/07, 11b/04, 38b/02, 55b/15 i.+leri 36b/16 i.+inij 10b/11, 12a/06, 36b/17, 38b/06 i.+ine 7b/13 i.+iden 5b/05 i.+idin 7b/13 i.+li 38b/05 i.+siz 12a/03, 12a/07, 12a/08
ir-	i- yardımcı fiili (krş. i-) i.-ür 32a/05, 33a/03, 35b/16, 67a/07, 69b/02, 69b/03, 69b/04, 69b/04, 69b/05, 69b/06, 69b/08, 69b/08, 69b/14

i.-mes 4b/08, 4b/09, 4b/13, 12b/05, 16b/12, 17b/16, 19a/07, 19b/09, 19b/10, 27b/11, 27b/11, 29b/04, 32b/05, 33b/03, 33b/08, 35a/09, 38b/01, 42b/02, 42b/11, 43a/15, 43a/16, 44b/04, 45a/09, 45a/10, 45a/15, 45b/01, 45b/01, 46b/03, 46b/04, 46b/06, 47a/05, 47a/13, 47b/09, 50b/10, 50b/17, 51b/14, 52a/11, 53a/12, 53a/14, 53b/15, 54a/02, 54a/08, 56a/07, 57b/09, 60a/15, 64a/07, 64a/11

i.-mesmin 41a/13

i.-dim 23a/13, 41b/05, 41b/10, 41b/15

i.-di 1b/12, 1b/13, 1b/13, 2a/03, 2a/03, 2a/07, 2a/07, 2a/11, 2a/11, 2a/14, 2a/14, 2a/18, 2a/18, 2b/05, 3b/11, 3b/15, 4a/12, 4a/13, 4a/14, 4b/13, 5a/09, 5a/09, 5a/10, 5a/14, 5a/16, 5b/06, 5b/06, 5b/15, 6a/01, 6a/04, 6a/05, 6a/05, 6a/05, 6a/07, 6a/08, 6a/08, 6a/14, 6a/16, 6b/01, 6b/11, 6b/13, 6b/14, 7a/05, 7a/06, 7a/07, 7a/07, 7a/08, 7b/03, 7b/03, 7b/04, 7b/05, 7b/06, 7b/07, 7b/13, 8a/02, 8a/03, 8a/04, 8a/07, 8a/07, 8b/05, 8b/07, 8b/09, 8b/10, 8b/13, 9a/06, 9a/08, 9a/15, 9a/17, 9b/01, 9b/01, 9b/02, 9b/07, 9b/09, 9b/13, 9b/15, 9b/22, 9b/24, 10a/06, 10a/08, 10a/10, 10a/15, 10a/19, 10a/23, 10b/01, 10b/03, 10b/03, 10b/04, 10b/05, 10b/05, 10b/06, 10b/09, 10b/12, 10b/13, 10b/13, 10b/14, 10b/15, 10b/15, 10b/16, 10b/16, 10b/17, 11b/14, 11b/16, 11b/17, 12a/01, 12a/03, 12a/03, 12a/09, 12a/14, 12a/16, 12a/16, 12a/16, 12a/16, 12b/01, 12b/02, 12b/04, 12b/06, 12b/06, 12b/06, 12b/07, 12b/08, 12b/08, 12b/09, 12b/09, 12b/10, 12b/11, 12b/11, 12b/11, 12b/12, 12b/14, 13a/03, 13a/03, 13a/03, 13a/04, 13a/05, 13a/08, 13a/11, 13a/11, 13a/12, 13a/17, 13b/03, 13b/06, 13b/08, 13b/08, 13b/09, 13b/10, 13b/11, 13b/12, 13b/15, 14a/04, 14a/04, 14a/06, 14a/07, 14a/07, 14a/07, 14a/09, 14a/09, 14a/09, 14a/10, 14a/11, 14a/17, 14a/18, 14a/18, 14a/20, 14b/03, 14b/06, 14b/06, 14b/08, 14b/08, 14b/08, 14b/09, 14b/10, 14b/14, 14b/14, 14b/18, 14b/18, 14b/19, 14b/21, 15a/01, 15a/02, 15a/03, 15a/05, 15a/09, 15a/10, 15a/10, 15a/11, 15a/13, 15a/13, 15a/15, 15a/16, 15a/16, 15a/17, 15a/17, 15a/18, 15b/01, 15b/02, 15b/02, 15b/02, 15b/03, 15b/04, 15b/06, 15b/08, 15b/08, 15b/09, 15b/10, 15b/10, 15b/11, 15b/12, 15b/13, 15b/17, 16a/03, 16a/04, 16a/10, 16a/11, 16a/12, 16a/12, 16a/13, 16a/13, 16a/14, 16a/14, 16a/15, 16a/16, 16a/18, 16a/18, 16b/01, 16b/02, 16b/03, 16b/04, 16b/04, 16b/05, 16b/05, 16b/07, 16b/07, 16b/08, 16b/08, 16b/09, 16b/09, 16b/10, 16b/10, 16b/11, 16b/12, 16b/13, 16b/13, 16b/15, 16b/16, 16b/16, 16b/16, 16b/17,

17a/01, 17a/01, 17a/02, 17a/02, 17a/03, 17a/03, 17a/04, 17a/04, 17a/05, 17a/06, 17a/07, 17a/09, 17a/09, 17a/10, 17a/11, 17a/11, 17a/12, 17a/12, 17a/13, 17a/13, 17a/13, 17a/14, 17a/14, 17a/15, 17a/16, 17a/16, 17a/17, 17a/17, 17b/01, 17b/01, 17b/02, 17b/03, 17b/04, 17b/05, 17b/20, 17b/20, 17b/20, 17b/21, 17b/21, 18a/01, 18a/02, 18a/02, 18a/03, 18a/03, 18a/04, 18a/05, 18a/07, 18a/08, 18a/09, 18a/09, 18a/13, 18a/14, 18a/16, 18a/17, 18b/02, 18b/02, 18b/03, 18b/06, 18b/06, 18b/07, 18b/08, 18b/09, 18b/11, 18b/11, 18b/12, 18b/12, 18b/13, 18b/13, 18b/14, 18b/14, 18b/15, 18b/16, 18b/17, 18b/17, 19a/01, 19a/02, 19a/02, 19a/03, 19a/04, 19a/04, 19a/05, 19a/05, 19a/06, 19a/07, 19a/07, 19a/08, 19a/08, 19a/09, 19a/10, 19a/11, 19a/12, 19a/13, 19a/14, 19a/14, 19a/14, 19a/16, 19b/02, 19b/03, 19b/05, 19b/06, 19b/08, 19b/10, 19b/10, 20a/02, 20a/05, 20a/05, 20a/09, 20a/09, 20a/10, 20a/10, 20b/02, 20b/02, 20b/03, 20b/04, 20b/05, 20b/05, 20b/15, 20b/17, 21a/04, 21a/09, 21a/09, 21a/09, 21a/10, 21a/14, 21a/17, 21a/17, 21b/01, 21b/01, 21b/04, 21b/06, 21b/13, 21b/13, 21b/15, 22a/07, 22a/12, 22a/13, 22b/02, 22b/13, 22b/14, 22b/15, 23a/02, 23a/10, 23a/12, 23a/16, 23a/17, 23b/01, 23b/01, 23b/04, 23b/08, 23b/10, 23b/13, 23b/16, 24a/01, 24a/02, 24a/04, 24a/05, 24a/06, 24a/07, 24a/08, 24a/09, 24a/10, 24a/12, 24a/17, 24b/02, 24b/06, 24b/12, 24b/14, 24b/15, 24b/17, 25a/01, 25a/11, 25a/13, 25a/15, 25b/01, 25b/06, 25b/07, 25b/08, 25b/11, 25b/13, 25b/15, 26a/01, 26a/03, 26a/15, 26b/05, 26b/11, 26b/13, 26b/16, 27a/08, 27a/09, 27a/09, 27b/01, 27b/03, 27b/05, 27b/07, 27b/08, 27b/09, 27b/09, 27b/09, 27b/10, 27b/10, 27b/11, 27b/11, 27b/12, 27b/13, 27b/13, 27b/13, 28a/01, 28a/03, 28a/04, 28a/04, 28a/05, 28a/09, 28a/09, 28a/10, 28a/13, 28a/17, 28a/20, 28a/20, 28a/23, 28a/24, 28b/01, 28b/02, 28b/04, 28b/04, 28b/04, 28b/05, 28b/06, 28b/06, 28b/09, 28b/10, 28b/10, 28b/11, 28b/12, 28b/13, 28b/13, 28b/13, 28b/14, 28b/15, 28b/18, 28b/20, 28b/23, 28b/24, 28b/24, 28b/25, 28b/26, 28b/26, 29a/02, 29a/03, 29a/03, 29a/04, 29a/04, 29a/07, 29a/08, 29a/08, 29a/09, 29a/09, 29a/09, 29a/10, 29a/11, 29a/12, 29a/13, 29a/14, 29a/15, 29a/18, 29a/19, 29a/20, 29a/20, 29a/24, 29a/26, 29b/02, 29b/03, 29b/03, 29b/04, 29b/04, 29b/05, 29b/06, 29b/06, 29b/07, 29b/08, 29b/09, 29b/10, 29b/12, 29b/13, 29b/13, 29b/14, 29b/14, 29b/22, 29b/25, 29b/26, 29b/26, 29b/26, 29b/28, 30a/01, 30a/01, 30a/02, 30a/08, 30a/09, 30a/10,

<p>30a/12, 30a/16, 30a/17, 30a/17, 30a/18, 30a/18, 30a/18, 30a/24, 30a/25, 30a/25, 30a/26, 30a/26, 30a/27, 30b/02, 30b/05, 30b/05, 30b/06, 30b/07, 30b/07, 30b/08, 30b/10, 30b/12, 30b/15, 30b/16, 30b/16, 30b/18, 30b/19, 30b/21, 30b/23, 30b/24, 30b/25, 30b/30, 30b/32, 31a/01, 31a/02, 31a/05, 31a/06, 31a/09, 31a/13, 31a/14, 31a/15, 31a/19, 31a/19, 31b/03, 31b/03, 31b/04, 31b/05, 31b/05, 31b/06, 31b/08, 31b/08, 31b/09, 31b/16, 31b/16, 31b/17, 31b/19, 31b/20, 31b/21, 32a/02, 32a/08, 32a/09, 32a/09, 32a/10, 32a/11, 32a/12, 32a/14, 32a/15, 32a/18, 32a/19, 32b/04, 32b/04, 32b/05, 32b/05, 32b/06, 32b/09, 32b/10, 32b/13, 32b/15, 33a/02, 33a/04, 33a/07, 33a/11, 33a/19, 33b/02, 33b/04, 33b/04, 33b/07, 33b/09, 34a/02, 34a/03, 34a/04, 34a/06, 34a/06, 34a/07, 34a/10, 34b/09, 34b/10, 34b/11, 34b/13, 35a/05, 35a/06, 35a/07, 35a/17, 35b/02, 35b/05, 35b/05, 35b/07, 35b/14, 35b/16, 36a/03, 36a/06, 36a/08, 36a/09, 37a/09, 37a/11, 38b/08, 38b/09, 38b/09, 38b/13, 38b/14, 40a/08, 40a/09, 40a/10, 40a/12, 40a/12, 40b/01, 40b/01, 40b/04, 40b/04, 40b/12, 41a/07, 41b/02, 41b/11, 41b/17, 41b/17, 42a/04, 42a/10, 42a/12, 42a/12, 42a/14, 42a/14, 42a/16, 42a/17, 42a/17, 42a/17, 42a/17, 42b/02, 42b/05, 42b/09, 42b/12, 42b/13, 42b/13, 42b/14, 42b/16, 42b/17, 42b/19, 42b/20, 42b/20, 43a/01, 43a/01, 43a/04, 43a/05, 43a/05, 43a/06, 43a/10, 43a/10, 43a/10, 43a/12, 43a/13, 43a/15, 43a/16, 43a/17, 43a/20, 43a/20, 43b/01, 43b/03, 43b/03, 43b/04, 43b/04, 43b/05, 43b/06, 43b/07, 43b/08, 43b/09, 43b/09, 43b/10, 43b/10, 43b/11, 43b/11, 43b/12, 43b/13, 43b/18, 44a/01, 44a/01, 44a/02, 44a/02, 44a/03, 44a/04, 44a/04, 44a/05, 44a/05, 44a/06, 44a/06, 44a/09, 44a/10, 44a/10, 44a/11, 44a/11, 44a/12, 44a/12, 44a/13, 44a/13, 44a/13, 44a/14, 44a/14, 44a/15, 44a/15, 44a/16, 44a/16, 44b/01, 44b/07, 44b/07, 44b/08, 44b/08, 44b/09, 44b/09, 44b/10, 44b/12, 44b/15, 44b/15, 44b/16, 44b/19, 44b/19, 45a/01, 45a/03, 45a/04, 45a/06, 45a/06, 45a/06, 45a/08, 45a/11, 45a/12, 45a/12, 45a/13, 45a/13, 45a/13, 45a/14, 45a/15, 45a/17, 45a/17, 45b/02, 45b/03, 45b/03, 45b/03, 45b/04, 45b/05, 45b/06, 45b/08, 45b/08, 45b/15, 45b/17, 45b/18, 45b/19, 46a/01, 46a/04, 46a/07, 46a/10, 46a/10, 46a/14, 46a/14, 46a/17, 46a/17, 46b/01, 46b/03, 46b/04, 46b/05, 46b/06, 46b/08, 46b/09, 46b/10, 46b/10, 46b/12, 46b/13, 46b/13, 46b/13, 46b/13, 46b/15, 46b/16, 46b/17, 46b/18, 46b/19, 47a/02, 47a/02, 47a/03, 47a/06,</p>
--

47a/06, 47a/06, 47a/07, 47a/09, 47a/11, 47a/11, 47a/13, 47a/15, 47a/17, 47a/17, 47a/19, 47a/19, 47b/02, 47b/03, 47b/07, 47b/08, 47b/09, 47b/11, 47b/11, 47b/12, 47b/13, 47b/15, 47b/16, 47b/16, 48a/01, 48a/02, 48a/03, 48a/04, 48a/05, 48a/05, 48a/08, 48a/08, 48a/09, 48a/10, 48a/12, 48a/14, 48a/15, 48a/16, 48a/16, 48b/01, 48b/02, 48b/04, 48b/05, 48b/06, 48b/08, 48b/08, 48b/08, 48b/11, 48b/11, 48b/11, 48b/14, 48b/14, 48b/15, 48b/16, 48b/17, 48b/18, 49a/01, 49a/03, 49a/04, 49a/05, 49a/05, 49a/08, 49a/08, 49a/11, 49a/13, 49a/13, 49a/15, 49a/15, 49a/16, 49a/17, 49a/17, 49b/01, 49b/02, 49b/02, 49b/03, 49b/04, 49b/06, 49b/08, 49b/08, 49b/10, 49b/13, 49b/13, 49b/14, 49b/18, 50a/03, 50a/03, 50a/07, 50a/09, 50a/11, 50a/11, 50a/13, 50a/13, 50a/13, 50a/16, 50a/17, 50a/18, 50a/18, 50b/02, 50b/04, 50b/04, 50b/06, 50b/07, 50b/12, 50b/12, 50b/13, 50b/13, 50b/15, 50b/16, 50b/16, 50b/20, 50b/22, 51a/02, 51a/04, 51a/04, 51a/05, 51a/06, 51a/10, 51a/10, 51a/11, 51a/11, 51a/16, 51b/01, 51b/03, 51b/05, 51b/05, 51b/08, 51b/08, 51b/09, 51b/09, 51b/10, 51b/11, 51b/11, 51b/13, 51b/13, 51b/14, 51b/15, 51b/16, 51b/16, 51b/17, 51b/18, 51b/20, 52a/02, 52a/02, 52a/05, 52a/05, 52a/06, 52a/06, 52a/07, 52a/08, 52a/09, 52a/09, 52a/09, 52a/10, 52a/10, 52a/13, 52a/13, 52a/14, 52a/15, 52a/15, 52a/17, 52a/17, 52b/01, 52b/02, 52b/02, 52b/03, 52b/04, 52b/05, 52b/06, 52b/07, 52b/07, 52b/08, 52b/08, 52b/11, 52b/12, 52b/14, 52b/14, 52b/15, 52b/15, 52b/17, 52b/17, 53a/04, 53a/04, 53a/06, 53a/06, 53a/07, 53a/07, 53a/07, 53a/08, 53a/08, 53a/10, 53a/10, 53a/11, 53a/11, 53a/11, 53a/13, 53a/14, 53a/15, 53a/15, 53a/16, 53a/16, 53a/18, 53b/02, 53b/03, 53b/04, 53b/05, 53b/05, 53b/06, 53b/10, 53b/10, 53b/13, 53b/16, 53b/17, 53b/18, 54a/04, 54a/06, 54a/07, 54a/08, 54a/09, 54a/11, 54a/12, 54a/13, 54a/14, 54a/14, 54a/17, 54b/01, 54b/03, 54b/05, 54b/05, 54b/06, 54b/06, 54b/07, 54b/07, 54b/07, 54b/10, 54b/10, 54b/11, 54b/11, 54b/12, 54b/13, 54b/14, 54b/15, 54b/15, 54b/16, 54b/17, 54b/17, 54b/17, 55a/02, 55a/02, 55a/04, 55a/05, 55a/06, 55a/07, 55a/08, 55a/08, 55a/10, 55a/11, 55a/12, 55a/13, 55a/13, 55a/14, 55a/15, 55a/15, 55a/15, 55a/16, 55a/16, 55b/01, 55b/02, 55b/02, 55b/03, 55b/04, 55b/06, 55b/06, 55b/08, 55b/12, 55b/13, 55b/13, 55b/14, 55b/14, 55b/17, 56a/04, 56a/06, 56a/06, 56a/06, 56a/07, 56a/09, 56a/10, 56a/11, 56a/11, 56a/12, 56a/12, 56a/12, 56a/13, 56a/13, 56a/16, 56a/18, 56b/02, 56b/03, 56b/03, 56b/03, 56b/04, 56b/04,

56b/08, 56b/09, 56b/09, 56b/10, 56b/13, 56b/15, 56b/16, 56b/16, 57a/02, 57a/02, 57a/03, 57a/03, 57a/05, 57a/05, 57a/06, 57a/07, 57a/08, 57a/13, 57a/13, 57a/14, 57a/15, 57a/16, 57a/18, 57a/19, 57b/01, 57b/02, 57b/03, 57b/03, 57b/04, 57b/04, 57b/05, 57b/06, 57b/06, 57b/08, 57b/09, 57b/10, 57b/10, 57b/11, 57b/12, 57b/13, 57b/16, 57b/16, 57b/17, 57b/17, 58a/03, 58a/03, 58a/06, 58a/12, 58a/12, 58a/12, 58a/13, 58a/13, 58a/14, 58a/16, 58a/16, 58a/17, 58a/19, 58a/19, 58a/19, 58a/20, 58b/01, 58b/01, 58b/02, 58b/02, 58b/03, 58b/04, 58b/05, 58b/06, 58b/07, 58b/07, 58b/08, 58b/12, 58b/13, 58b/13, 58b/14, 58b/15, 58b/16, 58b/16, 58b/16, 58b/17, 58b/17, 58b/17, 59a/01, 59a/03, 59a/04, 59a/06, 59a/07, 59a/07, 59a/08, 59a/11, 59a/15, 59a/22, 59a/23, 59b/01, 59b/01, 59b/02, 59b/03, 59b/03, 59b/04, 59b/04, 59b/05, 59b/05, 59b/06, 59b/06, 59b/06, 59b/07, 59b/07, 59b/07, 59b/08, 59b/08, 59b/08, 59b/09, 59b/09, 59b/09, 59b/10, 59b/10, 59b/11, 59b/11, 59b/14, 59b/15, 59b/15, 59b/15, 59b/16, 59b/17, 59b/17, 59b/17, 60a/01, 60a/01, 60a/02, 60a/03, 60a/05, 60b/03, 60b/06, 60b/09, 60b/10, 60b/10, 60b/12, 61a/10, 61a/10, 61a/12, 61a/14, 61a/17, 61b/03, 61b/05, 61b/06, 61b/07, 61b/11, 61b/12, 61b/13, 61b/14, 61b/17, 62a/01, 62a/10, 62a/15, 62a/17, 63a/10, 63a/11, 63a/11, 63a/11, 63a/12, 63a/13, 63a/13, 63a/14, 63a/15, 63a/16, 63a/16, 63a/17, 63b/01, 63b/01, 63b/02, 63b/02, 63b/03, 63b/04, 63b/08, 63b/09, 64a/02, 64a/06, 64a/10, 64a/10, 64a/11, 64a/11, 64b/02, 64b/05, 64b/08, 64b/12, 64b/15, 64b/15, 64b/16, 64b/16, 65a/06, 65a/12, 65a/14, 65a/14, 65a/15, 65a/15, 65a/16, 65b/08, 65b/15, 66a/12, 66b/02, 66b/03, 66b/04, 66b/06, 66b/06, 67a/01, 67a/04, 67a/05, 67a/08, 67a/09, 67a/11, 67a/12, 67b/03, 67b/03, 68a/08, 68a/11, 68a/14, 69a/01, 69a/02, 69a/03, 69a/04, 69a/05, 69a/05, 69a/06, 69a/07, 69a/08, 69a/11, 69a/12, 69a/16
i.-diler 1b/08, 1b/09, 1b/10, 3a/03, 3b/04, 3b/06, 3b/06, 3b/15, 4b/06, 4b/08, 4b/09, 5a/08, 5a/17, 5b/16, 6a/16, 6a/17, 6b/04, 7b/08, 8a/16, 8a/17, 9a/12, 10a/17, 12a/14, 13a/10, 14a/01, 14a/01, 14a/20, 14a/21, 15b/12, 16a/06, 28a/14, 29a/08, 29a/26, 29a/28, 29b/03, 30a/07, 30a/08, 30a/08, 30a/11, 30a/17, 30b/08, 30b/29, 33b/14, 34a/03, 34a/14, 34b/08, 34b/10, 34b/11, 34b/15, 35a/01, 35a/07, 35a/08, 35a/15, 35a/16, 35a/17, 35b/14, 35b/15, 35b/16, 35b/17, 36a/02, 36a/05, 36a/07, 36a/12, 36a/13, 37a/09, 39b/02, 40a/13,

	40b/07, 41b/02, 41b/11, 43b/08, 44a/03, 46a/01, 46a/02, 46a/02, 47b/15, 51b/13, 55a/06, 61a/16, 64a/17, 66a/05, 67a/02, 67b/02, 68a/02, 68a/05, 68a/10, 68b/04 i.-miş 8a/04, 8a/05, 22b/10, 41a/10 i.-ken 7b/06, 16a/03 i.-kin 39b/04 i.-se 6b/08, 8b/02, 8b/02, 12a/06, 27a/03, 35a/03, 36a/09, 38b/02, 39a/02, 39a/07, 39b/05, 39b/16, 41b/06, 41b/08
irādet be-irādet-i ¹⁴ Hālīk-i biçün	(a): 1. irade, dileme; 2. gönül isteği Emsalsiz olan Allah'ın iradesi ile 11a/13
Īrān Īrān-zemin memālik-i Īrān	coğrafi bölge adı; Īrān i. 55a/09 Īrān ülkesi i. 3b/05, 35a/13, 51b/06 i.+ğa 44b/12 i.+ge 35b/03, 35b/12, 44b/13, 54b/02, 55b/02, 60b/13 i.+de 2a/11, 3a/06, 51b/05, 54a/16 Īrān ülkesi 8b/11,
Īrānşāh	şahıs adı i. 59b/08
iren	er, yiğit i.+ler 38b/01 i.+lerniñ 36b/15
irevil	(m): bire bir mücadele, savaş i.+i+(irevli) 21b/15
Īrgemen	şahıs adı i. 42b/04
Īrke Qara	şahıs adı i. 21a/10 i.+ğa 21a/11
Īrki>l h ^v āce	şahıs adı 9a/16
irkün	??? i.+ni 38b/01
Īrķamış	şahıs adı i. 28b/11
<Īr>ķatu noyan	şahıs adı i. noyan 29a/14
irlik	yiğitlik, cesaret i.+ini+(irliğini) 37a/03
Īrneçin bik	şahıs adı i. 58b/02, 58b/16, 59a/23
irşād	(a): doğru yolu gösterme, uyarma

eşer-i irşād Hakk Ta‘ālā bi-irşād ve hidāyet	Yüce Allah’ın doğru yolu göstermesinin eseri 6b/12 doğru yol ile 41a/05
irte	erken i. 42a/04
İrteken	kavim adı i. 13b/15
İsek	şahıs adı i. 50b/20
İsen	şahıs adı i. 59b/06
İsen Böke	şahıs adı i. 51a/05
İsen Temür	şahıs adı i. 55b/09, 55b/11
İsin Kıl hān	şahıs adı i. 66a/01
isir	(a): savaşta düşman eline düşen kimse, tutsak, esir isir et- 13a/15, 28a/04
İskender hān	şahıs adı i. 65b/02
iski	eski, kadim i. 63a/03, 68a/14
İslām pādşāh-ı İslām ahyār-ı İslām imān-ı İslām kültür- ehl-i İslām irdi	(a): 1. İslam dini; 2. İslam dinine mensup kimse, müslüman i. 2b/04, 54b/14 Müslümanların hükümdarı 60a/06, 60a/09, 60a/15 Müslümanların iyi ve faziletli olanları 60a/16 Müslümanlığı kabul etmek 60a/17 Müslüman kimse 68a/11
İslāmiyye tevārih-i islāmiyye	(a): İslama ait İslam tarihi tevārih-i i.+den 5b/16
İslām Kıya	şahıs adı i. 63b/05
ism ism-i cins	(a): isim, ad cins ismi 5a/07
İsmā‘il	şahıs adı i. 64b/08 i.+nij 64b/09
İsrāil beni İsrāil	coğrafi bölge adı; İsrail İsrail oğulları beni i.+de 5b/17
İstanbul melik-i İstanbul	şehir adı; İstanbul İstanbul’un hükümdarı 57b/05
isti‘ānet	(a): yardım isteme

	i. 69a/05
isti'dād bā-isti'dād	(a): 1. kabiliyet, tabii meyil; 2. akıllılık; 3. anlayışlık istidatlı, kabiliyetli i. 41a/17
istinbāt istinbāt kıl-	(a): bir sözü veya işten gizli bir mana çıkarma; zımnen, açık olmayarak, dolayısıyla anlama zımnen anlamak 37a/16 i.+ından 69a/13.
iş (I)	iş, faaliyet, çalışma i. 37b/03 i.+nij 33b/13 i.+ni 6b/16, 8a/04, 13a/13 i.+ke 11b/14, 38a/15 i.+de 10a/08, 39a/13 i.+lerni 39b/09 i.+lerde 38b/17 i.+lerdin 40a/04 i.+imni 65a/01 i.+i 37a/13, 37b/09 i.+ige 22b/05 i.+inden 21a/08 i.+leri 39b/12, 39b/13
iş (II)	eş, zevce i.+leri 16a/05
İş Sultān	şahıs adı i. 66a/03
İş Timür	şahıs adı i. 43a/16
işāret	(a): iz, nişan, alamet; bir şeyi gösterme i. 12a/13, 37b/06, 60a/06
İşbay	şahıs adı i. 68b/02
işen-	inanmak, güvenmek i.-ip 12b/15
İşeije Kar	şahıs adı i. 17a/05
işin	yüz, çehre sarığ i. 15b/10
işit-	duymak, işitmek (krş. işüt-) i.-keç 8a/02, 8a/05, 8a/08, 26b/03 i.-kenim 7a/15
işüt-	bk. işit- i.-medi 37b/12
'işret 'ayş ü 'işretka cırkāmı-şi kıl-	(a): içme, içki kullanma i.+ka 21a/06, 68b/07 yiyip içerek eğlenme 68b/07

it (I)	köpek, it i. 16a/18, 22b/03, 25a/12, 26b/15, 41b/01
it (II)	1. et; 2. vücut i.+i 53b/01 i.+ige 10b/11 i.+imiz 62a/05 i.+li 38a/08
it yegüçi	et yiyici i. 32a/09
it-	etmek, yapmak, kılmak i.-er 10a/12, 20a/17 i.-ti 12a/05, 14b/21, 18a/14, 20b/16, 24a/07, 25b/16, 30a/03, 35b/08, 37a/12, 37a/13 i.-tiler 8a/16, 35b/07 i.-eyim 9a/02 i.-meyin 8a/05 i.-kil 38a/03, 38a/04 i.-igiz 40b/12 i.-iijiz 33b/12, 36b/12, 40b/14 i.-keymiz 30b/14 i.-key 6b/17, 38b/04, 38b/15, 39a/09, 39b/03, 39b/09, 39b/15, 39b/16, 41a/02 i.-keyler 22a/10, 41b/06 i.-megey 38a/17 i.-se 37b/15, 38a/07, 40a/02, 40a/03, 40b/14, 40b/14 i.-seler 33b/15, 39a/09 i.-mese 38a/01 i.-meseler 37a/01 i.-e 33b/16, 39b/12, 39b/14 i.-ip 3a/15, 9a/13, 11b/12, 13a/05, 13a/14, 13a/15, 18a/14, 20b/16, 21b/08, 22a/08, 22a/11, 28a/04, 35b/11, 37a/11, 37b/09, 41b/13, 68a/12, 69a/11 i.-mey 41a/04 i.-ken 3a/15 i.-megünçe 38a/06 i.-mek 22b/17, 38a/03, 39a/12 i.-küçi i. 10a/02
itek	elbise eteği i.+ine 18a/14
i'tibār	(a): 1. saygı gösterme; 2. önem verme; 3. değer; şeref, haysiyet i. 18a/04, 29b/28, 32a/18
i'timād	(a): dayanma, güvenme; emniyet, güven i. 38a/03, 41b/11
ittifāk	(a): birleşme, uyuşma; sözleşme i. 8a/06, 22a/11, 33b/15, 34a/13, 35b/02, 38a/03, 41b/12, 60a/10, 68a/12

ittifāka	(a): rastgele, tesadüfle i. 15b/07
İymür	kabile adı i. 10a/21
izhār izhār-ı vākı‘a	(a): meydana çıkarma; gösterme hadisenin ortaya çıkması i. 27a/16
izdivāc	(a): evlenme, birbirine eş olma i. 11a/17
izhār izhār-ı āsār	(a): gösterme, meydana çıkarma eserlerin ortaya çıkması 11a/09
izle-	aramak i.-p 62b/13 i.-geni 11b/16
‘izzet ‘izzet kıl- ‘izzet ü ikrām	(a): 1. değer, kıymet; 2. kuvvet, kudret; 3. hürmet, saygı, ikram hürmet ve saygıda bulunmak 18a/12 i. 33a/18 i.+lık 31b/17 hürmet, saygı ve ikram 19a/08, 69a/15
‘izzetle-	hürmet ve saygıda bulunmak i.-di 09/18

K

Ka‘be Ka‘be-i şerif	Mekke’nin ortasında bulunan ve Müslümanlar arasında kutsal kabul edilen bina k.+nij 63b/08, 63b/10 k.+de 63b/03, 63b/08, 63b/10 kutsal Ka‘be k.-i şerifke 63b/13
kaç-	kaçmak, yakalanmamak için koşmak k.-tı 23a/05
kāfi	(a): yeter, yetecek; elveren, yetişen k. 14a/20, 18b/06
kāfir	(a): Hakkı tanımayan, bilmeyen; küdreden, küfredici k. 6a/17, 6b/04, 7b/03, 8a/17
Kāşgar	coğrafi bölge ve şehir adı; Kaşgar k. 61a/10
kākül	(f): alnın üzerine sarkıtılmış kısa kesilmiş saç, kahkül, perçem k.+ijde 42a/06 k.+inde 42a/04
kāmil	(a): 1. bütün, tam, noksansız; 2. kemale ermiş, olgun; 3. alim k. 18b/06

kāse	porselen veya kilden yapılmış çanak k. 68b/12 k.+nij 65a/14
keç	akşam, geç vakit k.+ke 21b/16
keç-	geçmek k.-mes 62a/07 k.-tim 41b/08 k.-di 20a/12 k.-ti 2a/12, 5a/08, 10b/08, 12b/17, 26a/10, 31a/11, 53b/11, 56b/07, 57a/17, 60a/03, 60b/16 k.-tiler 3b/08, 13b/03, 49b/18, 57a/12, 62a/15 k.-ebilmedi 12b/15 k.-elim 34a/15 k.-ip 23b/01, 26b/03, 26a/12, 62a/03 k.-kendin 5a/10, 36b/11, 54a/15
keçe	gece k. 6b/01, 6b/02, 12b/17, 26a/04, 30a/11, 55b/11, 62a/02 k.+ni 41a/04 k.+si 56a/01
keçe ve kündenüz	gece ve gündenüz 68b/07, 68b/12
keçük	geçit yeri k. 13b/04
keçür-	1. geçirmek; 2. bağışlamak k.-di 20a/16, 20a/16, 20a/18, 20a/19, 56a/03 k.-ünüz 27a/13
kedhüda	(f): 1. kethüda, kahya; 2. akıldane, akıl hocası k. 68b/04
Keşmir vilâyet-i Keşmir	coğrafi bölge adı Keşmir diyarı 3b/05, 35b/04
Keştim	coğrafi bölge adı k. 61a/09
kel-	gelmek (krş. kil-) k.-ür 4a/10, 4a/12, 7a/08, 66a/17 k.-di 21b/09, 22b/03 k.-diler 5a/17, 5b/01, 25a/01, 67a/04 k.-ip 8b/10, 12a/06, 21a/15, 36b/02, 60b/14, 61a/01, 63b/14
kelbeij	?? k. itti 37a/12
Kele Başgurd	kavim adı k. 60b/09
Kelimberdi Sultân	şahıs adı k. 61b/17
kelime-yi tevhid	Müslüman olmak için söylenmesi ve kabul edilmesi gereken "Allah'tan başka ilah yoktur ve Muhammed onun elçisidir" anlamına gelen söz

	k. 60a/11
kelin	gelin k. 7b/10, 7b/12, 7b/16 k.+din 7b/10, 7b/10 k.+im 18a/10 k.+ler 37a/01, 40b/06 k.+lerge 7b/12 k.+lerin 7b/09, 29a/10, 36b/17
Kelkenüt	kavim adı k. 3b/17, 5b/03, 33a/08
Kelmiş aça	şahıs adı k. 28b/13, 46b/12, 51b/01, 51b/02
kelte kelte hân	kısa, küçük hükümdar soyundan gelmesine rağmen küçük bölgeleri yöneten kimselere verilen ünvan k. hânlar boldılar 66b/12
keltür-	getirmek, getirtmek (krş. kiltür-; ketür-) k.-di 23b/17, 24b/04 k.-dük 65b/10 k.-üp 19b/05, 39b/11
Kelüren	bk. Kerülen k. 3b/01, 10b/17, 12b/10 k.+ni 12b/17 k.+de 24b/17, 41a/05
kem kem kem	(f): az, eksik k. 23a/05, 35b/07 azar azar 31a/05
Kem suvı	Yenisey nehri k. 22a/17
kemâl kemâl-i kuvvet-i fermân-revâyi	(a): olgunluk, eksizsizlik; değer k. 11a/12 k.+ge 6b/09, 37b/13 zirveye ulaşmış idarecilik 60a/16
Kembele	şahıs adı k. 53a/03
Kembüdürçi	şahıs adı k. 51a/07
Kem-Kemciyut	coğrafi bölge adı; Yukarı Yenisey havzasının tarihî Arapça ve Farsça kaynaklardaki adı k. 3a/17
Kenbeüt	kavim adı k. 13a/12
Kendü Çine	şahıs adı k. 14a/16

kenizek	(f): küçük cariye k. 50b/12 k.+din 50b/12 k.+ler 7a/08 k.+leri 7a/09
keijeç	bk. kiijeş k. 22a/06
Keijes	şahıs adı ç. 48a/03
kerāmet	(a): 1. kerem, bağış; 2. ikram; 3. velilerin gösterdikleri fevkalade hal k. 63b/13 k.-lık 24a/08, 24a/10
Keramun	şahıs adı k.+nı 60a/04
Kerçüğü noyan	şahıs adı k. 30b/06
Kereçü	şahıs adı k. 30b/08
kerek	gerek, gerekli, lazım k. 38a/02, 38a/03, 38a/08, 38a/10, 38b/02, 39a/13, 40a/05, 41a/03
kerek yarağ	levazımat k. 28b/10
kerem merd-i kerem-nefs	(a): 1. asalet, soyluluk; cömertlik; 2. lütuf, bağış asil ve cömert insan 24a/08
kerret	(a): kez, defa k. 26b/13
Kerey	şahıs adı k. 55b/09, 56a/05
Kerey bavurçı	şahıs adı k. 58b/04
Kereyçe	şahıs adı k. 49b/14
Kereyit	kavim adı k. 3b/01, 3b/15, 21a/05, 21a/08, 28a/17, 30a/13, 44b/06, 44b/08, 58b/16, 59b/05 k.+nij 19a/13, 21a/04
Kermān	Kasım Hanlığının başkenti olan şehir; bugünkü Kasimov şehri k. 56a/14, 67b/11, 68a/02, 68a/04, 68a/06, 69a/08 k.+nij 57b/01, 68a/04
Kermüçin	kavim adı k. 4b/16
Kerülen	nehir adı krş. Kelüren

	k. 12b/12, 12b/14
kes-	kesmek k.-e attı 65a/03
keşret kesret-i leşker	(a): çokluk, bolluk, ziyadelik k.+i 5a/11 askerlerin çoğu k. 40b/02
Kestimi	kavim adı k. 4b/17
ket-	gitmek (krş. kit-) k.-ip 15b/10, 26b/01 k.-megey 37a/06
ketbūli cihet-i ketbūli	??? k.+likke 36a/13 k. 36a/10, 36a/13
ketebehū ketebehū 'alā yed-i 'abdū'z-za'if Kādir 'Ali biy bin Hoşum biy	(a): ...yazdı (Allah'ın) güçsüz ve zayıf kulu olan Hoşum biy oğlu Kadir Ali biy'in elinden yazıldı 69b/14
ketür-	getirmek (krş. keltür-; kiltür) k.-diler 25a/11
kevn kevn ü fesād	1. olma; 2. var olma, varlık, vücut olma ve bozulma 11a/09
keyfiyyet keyfiyyet-i inşi'āb	(a): 1. nitelik, madde, husus bölünmenin niteliği 2b/18
Keyhātu hān	şahıs adı k. 2a/17 k.+dan 2b/05
Keytulan	şahıs adı k.+nij 29b/10
kez	kez, kere, defa tört k.+lik 28a/20
Kiltirmiş	şahıs adı k. 58b/06
kil-	gelmek (krş. kel-) k.-ür 4a/02, 5a/04, 13a/04, 28b/22, 29b/10, 30a/11, 30a/22, 30b/14, 35a/05, 41b/05, 41b/10, 41b/11, 47a/16, 53a/13, 55a/11, 55a/17, 57b/13, 62a/14, 63b/16, 67a/08 k.-ürler 39a/11 k.-di 6a/12, 6b/11, 10b/08, 12b/13, 13a/02, 14a/14, 20a/03, 21a/13, 21b/02, 22a/09, 23a/11, 26a/03, 26a/03, 26a/07, 26a/07, 26a/12, 26a/17, 26b/01, 26b/07, 26b/12, 26b/17, 27a/06, 27b/17, 29a/04, 29b/16, 30b/03, 30b/26, 31a/10, 31a/13, 32b/07, 34b/16, 36a/14, 38b/16, 40a/11, 41a/11, 41b/17,

	<p>44b/14, 50a/01, 54a/17, 54b/02, 55a/10, 56b/12, 60a/14, 65b/06, 66a/11 k.-diler 13a/16, 13b/03, 14a/19, 26a/16, 26a/17, 35b/08, 37a/10, 46a/08 k.+iştiler 13b/07, 60b/08 k.-mediler 36a/12 k.-gey 37b/09, 38a/15, 38b/15 k.-geyler 37b/02, 37b/07, 37b/10 k.-megey 6b/09 k.-ijiz 12b/16 k.-sün 26b/06 k.-mesin 27a/12 k.-se 10a/21, 27a/13, 40b/16, 41a/01 k.-seler 27a/11 k.-e 55a/08 k.-ip 10a/17, 13a/08, 23a/09, 25b/11, 25b/16, 26a/06, 26b/11, 31b/13, 32a/06, 34a/13, 38b/03, 40a/10, 40b/04, 41b/14, 61b/09, 62a/03, 62a/11, 63a/06, 64b/17, 67b/03, 68a/06 k.-mey 38a/05 k.-gen 28a/04, 30b/09, 33b/07, 69a/12 k.-genler 69b/13, 69b/14 k.-gende 55b/02 k.-gendür 62b/05 k.+mekdin 40a/03</p>
kiltür-	<p>getirmek, getirtmek (krş. keltür-; ketür-) k.-düm 7b/01, 40b/09, 41b/09 k.-di 6b/06, 7b/17, 16b/14, 60a/09, 60a/17 k.-diler 9a/02, 27a/16, 30a/06, 60a/16 k.-medi 7a/03 k. 7a/12 k.-gil 7a/17 k.-seij 7a/14 k.-e 39a/06 k.-ip 18a/02 k.-üp 7b/14, 14a/15, 19a/01, 23a/16, 36a/12, 60a/01, 68a/12 k.-mey 37b/13</p>
kiijeç	<p>bk. kiijeş k. 13a/14, 22a/12, 22b/17, 23a/08, 25a/06, 25b/16, 33b/12, 33b/15, 35b/02, 36a/12, 46a/01 k.+siz 21b/07, 34a/08</p>
kij	<p>geniş k. 34b/17, 36b/02</p>
kiijeç-	<p>bk. kiijeş- k.-mekinçe 33b/12</p>

kiijeçmişi kiijeçmişi it-	bk. keijeç danışmak, istişare yapmak k. itkeyler 41a/02
kiijeş	danışma, görüşme, istişare, meşvere (krş. keijeç; kiijeç; kiijeçmişi) k. 40a/03
keijeş-	danışmak, istişare yapmak (krş. kiijeç-) k.-tiler 6b/10 k.-ip 21a/06
Kiijit	kavim adı k. 31b/03
Kiijitay utan noyan	şahıs adı k. 31b/03
Kiijiyatay noyan	şahıs adı (krş. aijiyaday) k. 28b/18
Kiijsu	şahıs adı k. 54b/09
kit-	gitmek (krş. ket-) k.-ti 5b/05, 14a/17, 25a/10, 26a/04, 26b/04, 28a/02, 28a/03, 28a/09, 29a/24, 33a/12, 61a/01 k.-tiler 11a/06, 46a/12 k.-key 37b/11 k.-se 9b/07 k.-ip 38b/09, 41b/17
kiter-	gidermek, yok etmek k.-iijiz 40b/13
ki	(f): ki edatı k. 2b/09, 11a/13, 12a/02
Kibek ırmış	şahıs adı k. 63a/02
Kiçetü	şahıs adı k. 56a/08, 59a/19, 59a/22, 59b/11
kiçi	küçük, ufak, yaşça küçük krş. kiçik, küçük k. 14b/15, 61a/15 k.+si 9b/22 k.+siniij 12a/16, 14b/08
kiçik	1. küçük, ufak, yaşça küçük (krş. kiçi, küçük); isim benzerliğinden dolayı yaşça daha ufak olan bir kimsenin adına eklene bir sıfat (bk. Kiçik oyını, İdige Küçük, Küçük Muhammed, Küçük Sultān). k. 9a/03, 9a/04, 15a/10, 15a/11, 17a/08, 29b/09, 33a/04, 33a/07, 34a/01, 38a/14, 62a/16, 62b/12, 63a/10 k.+niij 47b/12 k.+i 33a/07, 52a/17 k.+iniij 10b/09, 52b/03 k.+in 17a/08 k.+inde 8a/03, 19b/08

	k.+ler 37a/02 k.+lerni 37a/01
Kiçik Kıoyınçı	şahıs adı k. 48a/15
Kiçik Muşammed	şahıs adı (krş. Küçük Muşammed hân) 62a/16
kiçiklik	küçüklük, ufaklık, küçük olma durumu k.+e+(kiçiklige) 37a/12, 37a/13
kifâyet	(a): 1. yeterlilik, yetişme; 2. iktidar, yararlık k. 34b/02, 37a/04
kişi	insan, kişi k. 13a/16, 25b/05, 62b/15, 62b/16, 62b/16, 62b/16, 62b/17, 62b/17, 63a/01, 63a/02, 63a/02, 63a/03, 63a/04, 63a/04, 63a/05, 63a/05, 68a/02 k.+niij 15a/17
kim (I)	kim (soru zamiri) k. 12a/07, 12a/13, 39a/07, 39a/10, 39a/13, 39b/10 k.-ler 41a/14
kim (II)	ki bağlacı k. 1b/08, 2a/11, 2a/12, 2a/15, 2b/01, 3a/05, 3a/09, 3b/01, 3b/03, 3b/14, 3b/15, 3b/16, 4a/01, 4a/02, 4a/10, 4a/12, 4b/08, 4b/09, 4b/11, 4b/15, 5a/02, 5a/02, 5a/04, 5a/06, 5a/10, 5a/13, 5a/13, 5b/01, 5b/04, 5b/04, 5b/08, 5b/16, 5b/16, 5b/16, 6a/02, 6a/05, 6a/07, 6a/08, 6b/03, 6b/04, 6b/04, 6b/12, 6b/13, 6b/15, 7a/01, 7a/02, 7a/04, 7a/06, 7a/11, 7b/02, 7b/03, 7b/10, 7b/10, 7b/15, 8b/01, 8b/07, 8b/10, 9a/02, 9b/23, 10a/05, 10b/08, 11a/04, 11a/08, 11a/16, 11b/04, 11b/15, 13a/04, 14b/09, 14b/15, 14b/16, 14b/17, 15b/09, 15b/09, 16a/17, 18a/06, 19a/07, 21b/06, 22b/13, 24a/10, 27a/09, 27a/09, 27a/13, 27b/09, 27b/09, 27b/10, 28a/22, 28b/13, 28b/25, 28b/25, 29a/10, 29a/13, 29a/25, 29b/04, 29b/13, 29b/19, 29b/28, 30a/09, 30a/13, 30a/30, 30b/04, 30b/12, 30b/25, 31a/10, 31a/11, 31b/12, 31b/13, 31b/19, 32a/08, 32a/10, 32a/11, 32b/01, 32b/04, 32b/06, 32b/09, 32b/15, 33a/19, 33b/10, 33b/11, 33b/16, 34a/10, 34a/14, 34a/17, 34b/01, 34b/13, 34b/14, 34b/16, 34b/17, 35a/01, 35a/05, 35a/06, 35a/09, 35a/11, 35a/13, 35a/16, 35b/03, 35b/07, 35b/11, 35b/13, 35b/16, 36a/05, 36a/09, 36a/11, 36a/14, 36a/15, 36b/05, 36b/10, 36b/11, 36b/15, 37a/06, 37b/03, 37b/07, 37b/08, 37b/11, 37b/15, 38a/03, 38a/06, 38a/08, 38a/09, 38a/10, 38a/11, 38a/11, 38a/15, 38a/15, 38a/16, 38b/03, 38b/08, 38b/09, 38b/11, 38b/12, 38b/17, 39b/02, 39b/10, 39b/17, 40a/05, 40a/07, 40a/08, 40a/09, 40a/11, 40a/14, 40b/01, 40b/06, 40b/07,

	40b/13, 41a/03, 41a/03, 41a/04, 41a/05, 41a/06, 41a/10, 41a/13, 41a/13, 41a/14, 41b/02, 41b/03, 41b/04, 41b/04, 41b/15, 42a/05, 42a/06, 42a/06, 42a/08, 43a/02, 43b/12, 43b/13, 44b/12, 46a/10, 46b/02, 46b/18, 57a/14, 60a/06, 60b/01, 60b/12, 62a/07, 62a/08, 66a/10, 66a/11, 66a/12, 68a/11, 69a/11
kim irse	kimse, biri k. 5a/06, 6a/11, 7a/05, 7b/06, 10b/10, 11b/12, 15b/09, 27b/09, 27b/12, 36a/04, 37b/13, 37b/14, 37b/15, 37b/16, 38a/05, 38a/17, 39a/04, 39a/05, 39b/05, 39b/11, 39b/13, 41b/10, 46a/01, 60b/08, 60b/09, 68a/15 k.+nij 10a/16 k.+ni 15b/11, 35b/06, 37a/03, 37b/15, 39b/07 k.+ge 12a/04, 19b/05 k.+din 27b/11 k.+ler 13a/13, 37a/05, 63a/05 k.+lerni 35b/10 k.+siz 41b/09
kimse	bk. kim irse k. 28b/09, 39b/14 k.+ni 35b/09 k.+ler30a/10
Kimsin sultân	şahıs adı k.+nij 67a/14
Kin Temür	şahıs adı k. 49b/07
Kiijet	kavim adı k. 5b/03
kir kir yuv- kir suvı	kir kirli çamaşırları yıkamak k. yuvıp 7a/09, çamaşırlar yıkandıktan sonra tasta kalan pis su k. suvığa taşlap 58a/17
kir-	girmek k.-di 6b/13 k.-medimiz 7b/16 k.-ip 62b/13
kirelik	??? k.+de 67a/08
kitâb	(a): kitap k. 2b/18 k.+nij 69b/16 k.+ıdın 69a/12 k.+larda 20a/09 k.+sız 4a/04, 5a/09, 6a/03, 20a/09

kiy-	giymek k.-geyler 39a/17
kizle-	gizlemek, saklamak k.-ijiz 27a/10
koyuştur- fitneler koyuştur-	yapmak, etmek, dzenlemek fitneler yapmak, fitneler dzenlemek 14a/08
Köbelek	şahıs adı k. 48b/19
köç-	göçmek, nakletmek k.-er 3a/10 k.-tiler 13b/02 k.-üp 55a/08
köçür-	göç ettirmek, taşındırmak k.-er 55b/03 k.-di 23a/17
küçe küçe küçe	(f): sokak; çarşı, pazar sokak sokak k. 67b/06, 67b/06
Köçek Sulțan	şahıs adı k. 67a/15
köşe	köşe, bucak k.+de 32b/07, 36a/17, 65a/03
köşk	köşk k.+ler 17a/10
Köhtay noyan	şahıs adı k. 19a/16, 19b/01, 30a/07, 30a/13
Kök hân	şahıs adı k. 4a/17, 8b/11, 9b/23 k.+nij 7a/11, 7b/14
Kök Böri	şahıs adı k. 65a/17
Kökçin hâtün	şahıs adı k. 45b/06, 45b/11, 45b/11

Kökçü	şahıs adı k. 47a/18 k.+nij 47a/19
Köke	şahıs adı k. 16b/10
Kökeçi hātün	şahıs adı k. 60a/01, 60a/05
Kökeçü	şahıs adı k. 49b/06
Köke Naur	Moğolistan'daki bir göl k. 3b/02
Köke Temür	şahıs adı k. 42a/17
Köki noyan	şahıs adı k. 15a/17, 16a/04, 29b/18, 58a/02
Köki Tağançuk	şahıs adı k.+nij57b/06
Köklün hātün	şahıs adı k. 44b/07
Kököçü	şahıs adı k. 30b/13, 53b/12
Kököçü Tibtijri	şahıs adı k. 24a/08, 24a/14
kökrek	göğüs k.+i (kökregi) 16a/17
Köksev Barağ	şahıs adı k. 21b/15, 21b/17
Keykabat	şahıs adı k. 64a/08
Köyin	coğrafi bölge adı k. 3b/02
köjjül	gönül

	<p>k. 18b/09, 32b/04, 34b/05, 36a/01, 38a/12, 39a/02, 40a/01, 56a/07, 61b/08 k.+ni 40a/03 k.+de 55b/12 k.+üm+(köijlüm) 7a/16 k.+üij+(köijlüij) 33b/11 k.+i+(köijli) 7b/16, 12b/09, 29b/15, 30a/09, 30a/11, 30a/26, 30a/28, 33b/14, 34a/08, 34b/07, 37a/02 k.+in+(köijlin) 8a/04 k.+ige+(köijlige) 37a/02 k.+leri 22b/08 k.+lerinde 33b/16 k.+li 30b/21, 39a/15 k.+lik 16a/09, 39a/12</p>
köp	<p>çok, ziyade</p> <p>k. 3a/04, 3a/06, 3a/07, 5a/03, 5a/07, 5a/11, 9b/11, 10b/03, 11b/13, 12a/08, 12a/15, 12b/06, 14a/08, 15a/04, 15a/08, 15a/08, 15a/15, 17a/02, 17a/03, 17a/11, 17a/12, 17a/13, 17a/14, 17a/17, 20b/02, 22a/08, 25a/02, 25a/11, 25a/11, 25a/16, 25b/09, 29b/19, 29b/26, 30b/19, 30b/20, 31b/21, 36b/01, 37b/06, 37b/12, 39a/01, 43b/10, 43b/11, 45a/12, 46a/09, 46a/11, 47a/10, 47b/02, 49a/05, 51a/10, 51b/11, 52a/14, 52b/11, 54a/06, 54a/07, 54a/11, 54a/15, 56a/13, 57a/14, 58a/12, 59b/01, 61a/16, 66b/06, 66b/06, 67a/01, 67a/11, 68b/08 k.+rek 3a/05, 3b/06, 27b/10, 35b/15 k.+reki 15b/07 k.+rekin 17b/21</p>
köpel-	<p>çoğalmak, ziyade olmak</p> <p>k.-di 31b/12, 34b/16 k.-diler 32a/05</p>
kör-	<p>görmek</p> <p>k.-er 6b/03 k.-mes 40a/01 k.-düm 41a/14 k.-dimiz 38b/11 k.-di 6b/17, 7a/01, 7a/04, 8a/01, 13a/04, 16b/13, 27b/14, 30a/12, 41b/15 k.-diler 34a/05, 38b/10, 38b/11 k.-gey 38b/01, 41a/02 k.-geyler 38b/03, 38b/04 k.-üjüz 40b/15 k.-sünler k.-seler 9a/12</p>

	k.-e 39b/03 k.-üp 6a/11, 6b/08, 35b/02, 41b/12 k.-geç 10a/05
körün-	görünmek k.-üp 15b/10
Körbasu hātūn	şahıs adı k. 19b/02
Kördüçin	şahıs adı k. 56a/14
Kördüçin Sumin	şahıs adı k. 56a/12
köre	göre k. 33b/13, 37b/03, 38a/06, 39a/07
Körel	(mac. kiraly'dan): Kralin yönettiği ülke, diğer bir deyişle geç dönem Altın Ordu kaynaklarında günümüzdeki Macaristan ve Polonya gibi ülkelere verilen ad. k. 46a/05, 60b/05, 64b/17
Körin	şahıs adı k. 42b/05
körk	güzellik, süs, zerafet k.+lükrek 7b/10
Körlüt	kavim adı k. 4b/15
körset-	göstermek k.-ip 38b/14
Körsiye	şahıs adı k. 43a/17
körüklük	güzel, süslü k. 39b/01
körünüş	hükümdar huzuruna çıkma; kabul k.+ke 67b/08

kötek kötek ur-	dayak dayak atmak, dövmek k. urar irdi 69a/07
kötel	??? k. 41a/17
Köten	şahıs adı k. 34b/03, 34b/05, 34b/06, 42b/08, 42b/09 k.+niñ 42b/09 k.+ge 32b/04, 34a/08, 34a/15, 34b/05
köter-	1. götürmek; 2. kaldırmak; yükseltmek k.-diler 25b/07, 61a/13, 68a/15 k.-e 44a/12 k.-ip 12b/15
köyeij	(m): Moğollarda askerî bir ünvan k. 13b/01, 25b/13, 29b/22, 29b/25, 29b/29, 30a/01, 30a/02, 30a/27, 30a/30, 33b/02, 41a/11 k.-nij 30b/32 k.+ni 25a/17, 25b/11, 41a/08 k.+ge 25b/13
Köylek	şahıs adı k. 45b/10
köz	göz k.+ümge 15b/10 k.+lik 15b/08, 15b/10
küç	güç, kuvvet k. 20b/03, 29b/26, 30a/12, 30a/26, 30a/27, 41a/14, 41a/17 k.+i 24a/15
küçlük	güçlü, kuvvetli k. 3b/06, 6a/15
Küç Temür	şahıs adı k. 43a/18, 48a/17
Küçü	şahıs adı k. 42b/12 k.+nij 42b/14
Küçük (I)	1. şahıs adı; 2. isim benzerliğinden dolayı yaşça daha ufak olanının adına eklene bir sıfat (bk. İdige Küçük,

	Küçük Muhammed, Küçük Sultân) k. 45a/02, 49b/14, 56b/05, 58b/01, 62a/01
küçük (II)	küçük, ufak; yaşça küçük (krş. kiçi, kiçik) uluğ ve k. ekâbir 68b/04 k.+in+(küçigin) 31a/24
Küçük Muhammed	bk. Kiçik Muhammed k. 62b/07
Küçük Sultân	şahıs adı 61b/16
Küçüm hân	şahıs adı k. 65a/09, 65b/03
Küçüm Süyünçek	şahıs adı k. 65a/17
küçük	1. şüphe, güvensizlik; 2. mesele, sorun k. bolup 65b/14
Ķüşlük	şahıs adı k. 24b/07, 24b/09
Külgen Mergen	şahıs adı k. 14b/10
Külgen	şahıs adı k. 19a/02, 19b/12, 32b/11, 34b/12 k.+nij 19a/02, 33a/02 k.+ge 33a/01
küll	(a): hep, bütün, çok k. 39b/16
külli	(a): bütün, tüm, hepsi, umumî k. 2b/13, 2b/18, 11a/13, 29b/15, 63a/02
külük	koşu atı, yuruk at k. 18b/05
Kümüşkent	Orta Asya'da tarihî bir şehir adı k.+de 66b/17

kün (I) kün fe-yekün	(a): ol, olsun olan oldu! k. 11a/14
kün (II)	gün, 24 saatlik bir zaman süresi k. 4a/15, 6b/15, 7a/07, 7b/04, 7b/08, 8b/11, 9a/06, 9a/12, 9b/01, 10b/10, 13a/04, 14a/13, 16b/13, 20a/15, 20a/17, 20a/20, 23a/05, 24a/10, 26a/15, 27a/16, 27b/14, 39b/02, 41b/02, 44a/13, 53a/18, 56a/03, 65a/07, 66b/15, 67b/04, 68a/01, 68a/04, 68a/05, 68a/05, 68a/06, 68a/08, 68a/08 k.+ge 37a/13, 68b/06, 69a/08 k.+din 3b/07, 8b/17, 37a/13, 55b/04, 62a/12, 67b/01, 69a/08 k.+i 69b/16 k.+lerde 7a/07, 7b/04, 7b/08, 41b/02, 53a/18 k.+lük 6a/12
kün bağışı	batı; gün batımı k. 4a/07
Künceşkep	şahıs adı k. 54b/14
Küncek	şahıs adı k. 42b/01, 46b/05, 47b/17, 58b/02
Küncu hātün	şahıs adı k. 19a/06
Kündelen	şahıs adı k. 49a/09
kündüz	gündüz k. 6b/01, 41a/04, 68b/07, 68b/12
kün toğuşı	doğu; gün doğumu k. 4a/07, 6a/03, 25a/09
kün toğuşu	k. 8a/16 k.+ndağı 6a/03
Kür hān	şahıs adı k. 4a/08, 4b/07, 6a/17, 6b/14, 21a/12, 22b/01, 23b/03, 23b/05, 23b/06, 24a/10, 24b/09
küren	(m): Moğollarda etrafı çadır, araba veya siperle çevrelenmiş ordu birliği k. 12b/11, 13a/01 k.+de 12b/11
Kürkür	şahıs adı k. 45a/10
Kürlüt	kavim adı k. 55b/13
Kür tağ	Oğuz Kağan hakkındaki efsanelerde geçen bir dağ adı

	k. 6a/08 k.+da 8b/13
Kürük	şahıs adı k. 48a/15
Kürüt	şahıs adı k.+ni 30b/03, 30b/04
küt-	1. hayvan gütmek; 2. beklemek k.-ermin 27b/16 k.-üp 27b/13, 27b/14
küeyv	güvey k. 13a/12, 58a/16 k.+leri 30a/23, 57b/09, 58b/11 k.+lerin 56b/12, 58a/11, 59a/22
Küyük hātün	şahıs adı k. 56b/15
küz	sonbahar, güz k. 4a/08, 4b/08, 6a/17, 7a/02 k.+güsin 21b/03, 22b/09, 24b/14, 25a/02, 26a/02, 26b/12
küzgü	ayna k.+ni 18b/03

Қ

қaba	???
	қ.+lar 39a/16
қaba-	1. kapamak; 2. kuşatmak, etrafını sarmak қ.-p 25a/04
қабā'il	(a): kabileler, boylar қ. 2b/18, 11b/02
Қабан	şahıs adı қ. 51a/04
Қабardin Alıp	şahıs adı қ.+nij 64a/09
Қabay Bör	şahıs adı қ. 30a/16
Қabil Temür	şahıs adı қ. 50a/14
Қаблаңçı	şahıs adı қ. 58a/18
қабр	(a): mezar қ.+i 65a/12, 66a/17, 66b/05, 66b/17, 67a/10 қ.+lerindin 63b/12
қабұл қабұл it-	1. (іçeri) alma; 2. iyi karşılama; razı olma kabul etmek, benimsemek; birini іçeriye almak, karşılama

ķabūl ķıl-	k. itip 9a/13, razı olma, onaylama k. ķıldım 7a/17, 7b/01 ķ. ķıldı 7b/02, 65a/02 ķ. ķıldılar 24a/14 ķ. ķılmadı 6b/17, 7a/03 ķ. ķılmadılar 30b/12 ķ. ķılmasalar36b/17
Ķabul ħān	şahıs adı ķ. 1b/06, 1b/06, 14b/14, 14b/17, 15a/13, 17b/09, Ķabul ħān-nij 14b/18, 15a/05,
Ķaculu	şahıs adı ķ. 14b/03
ķaç-	ķaçmak ķ.-tı 13a/07, 21b/14, 21b/17, 38b/16, 60b/09, 61b/10 ķ.-tılar 21b/12 ķ.-ıp 13a/01, 21a/12, 24b/08, 24b/09, 26b/04, 32b/07, 62b/12 ķ.-ķanlar 38b/12
ķaçan	ne zaman ķ. 6b/15, 9a/07, 33b/17, 35a/11, 35b/03, 37b/10, 38a/11, 39a/07, 39a/09, 39a/15, 39b/14, 45b/19
ķaçır-	ķaçırmak (krş. ķaçur-) ķ.-ıp 38b/15, 62a/02
Ķaçıyun	şahıs adı ķ. 14a/02, 17a/02, 33a/19
ķaçur-	bk. ķaçır- ķ.-dı 22a/14, 23b/14, 24a/06, 61b/09, 61b/10
Ķadan Keyteül	şahıs adı ķ. 29b/09
Ķadan tayşi	şahıs adı ķ. 14a/10,
Ķadan Oğul	şahıs adı ķ. 43a/09 ķ.+nij 43a/10
Ķadan Öbük	şahıs adı ķ. 43a/11
Ķadaķ	şahıs adı ķ. 14b/20, 47b/03, 47b/10 ķ.+nij 47b/11
Ķadaķan ħātūn	şahıs adı ķ. 45a/12
Ķadaķı seĉen	şahıs adı ķ. 50a/10
ķadem	(a): 1. ayak; 2. adım ķ. 68a/06

qadim	(a): eski; eski zaman q. 3a/01, 3a/11, 3b/16, 6a/11, 38a/13 q.+den 4b/10 q.+din 23b/01, 29b/05, 30b/27, 32b/08, 40a/11
Qadir 'Ali biy	şahıs adı q. 68b/02, 69b/01, 69b/15
Qadirberdi hān	şahıs adı q. 61b/17, 62a/01, 62a/03, 62a/07, 62a/09, 62a/11, 62a/11, 64a/01, 64b/12, 64b/14, 65a/03
Qadir Qıya	şahıs adı q. 63b/05
Qadqan	şahıs adı q. 44b/16
qahr qahr qıl-	(a): 1. zorlama; üstün gelerek mahvetme, helak etme, batırma; 3. çok kederlenme q. 21a/16 mahvetmek, helak etmek, ezmek q. qılıp 61b/08
qā'ide	1. esas, temel; 2. usul, nizam, yol q. 34a/04, 35a/04 q.+de 29b/05
qaqay Qaqay yıl	(m): domuz On iki hayvanlı Türk takvimine göre Domuz yılı; takvimin 12. yılı q. 22b/17, 25a/14, 27a/07
Qaqıyan	coğrafi bölge adı q. 6a/10
Qal hān	şahıs adı q. 66a/01
qal-	kalmak q.-ur 17a/08 q.-mas 38a/05 q.-dı 9a/03, 11a/05, 11b/05, 12a/04, 12a/05, 23b/08, 27b/04, 31a/20, 34a/06, 60b/04, 60b/07, 67a/17 q.-madı 60b/12 q.-dılar 6b/12, 34a/09, 35b/08 q.-ıştı 18b/09 q.-ğay 36b/04, 39b/07, 40a/02, 40a/03 q-a 30b/09 q.-ıp 21b/13, 32b/08, 34b/15, 61b/08 q.-ğan 8a/11, 25b/09, 37b/12 q.-ğanın 25b/10 q.+ğanlarda 39a/03
kal'a	(a): kale, hisar

kal'a-i Lik	ķ.+nı 41a/08 ķ.+larnı 41a/11 Lik kalesi 23b/17
ķala-	istemek, arzu etmek ķ.-rım menij 40a/13
ķalaķ	kavim adı ķ. 3b/12, 4b/07, 5b/16, 8b/07
ķalalķin Elet	coĝrafi bōlge adı ķ. 3b/03
ķalb	(a): 1. yūrek; 2. gōnūl ķ. 27b/06 ķ.+i 16b/01
ķalķa	Moĝollarda ŝahıs adlarına eklenen bir sıfat (bk. Bala ķalķa, Ūger ķalķa, ķudrus ķalķa) ķ. 30b/29, 30b/29, 41b/02
ķalķora	şahıs adı ķ. 62b/15
ķalda	şahıs adı ?? ķ. 49a/03
ķalem	1. kalem; 2. yazı, yazma ķ.+de 36a/14, 50a/01, 54a/17, 56b/12, 65b/06, 66a/11
ķalı ķaķu	şahıs adı ķ. 10b/16
ķalmime	şahıs adı ķ. 48b/01
ķalmıŝ hātūn	şahıs adı ķ. 57b/10
ķalmıķ	şahıs adı ķ. 67a/10
ķaltaķ ikeķi	şahıs adı ķ. 59a/06
ķamķı	ķamķı ķ. 13a/01, 37a/12, 38b/12 ķ.+sımı 69a/07
ķamıŝ	ķamıŝ ķ.+lar 10b/07
ķan	ķan

	<p>ķ. 32a/10, 41b/17 ķ.+nı 29b/10 ķ.+ın 40a/14</p>
ķan ķoy-	<p>kaba hareket,, saygısızca haereket yapmak ķ. ķ.-dijiz 13a/14,</p>
ķanā‘at ķanā‘at ķıl-	<p>1. kısmete razı olma; 2. kanma, kanış; 3. görüş, tahmin razı olmak ķ. ķıldı 21a/13</p>
ķanbar sultān	<p>şahıs adı ķ. 61b/02, 66b/02</p>
ķanbar mirzā	<p>şahıs adı ķ. 69b/02</p>
ķanķlı	<p>kavim adı ķ. 3b/12, 4b/06, 5b/16, 8b/07</p>
ķaijķiyaday	<p>şahıs adı (krş. Kiijķiyatay noyan) ķ. 28a/19</p>
ķaijķiyat	<p>şahıs adı ķ. 5b/15</p>
ķar ķorum	<p>bk. ķara ķorum ķ. 6a/10</p>
ķara (I)	<p>siyah, kara rengi ķ. közlik 15b/08, 15b/10, ķ. zengiler ķ. 6a/01</p>
ķara (II) tuvar ķara	<p>büyük baş hayvanların genel adı (krş. tuvar ķara, tuvar) ķ.+sı 12b/06 büyük baş hayvan, yılıkı sürüsü 39a/10, tuvar ķ.+sı 10a/08, 17a/08 tuvar ķ.+sın 3a/10, 12b/08, 12b/09, 40b/10 tuvar ķ.+sıġa 9a/10</p>
ķara (III) ķara bol- ķara ġalk	<p>avam halk tüm ayrıcalıklı hakları elinden alınarak sıradan halk yerine konulma ķ. b.-sunlar 40b/06 basıt sıradan halk, ahali ķ. ġalk+ı 68a/02</p>
ķara ‘Āyşe	<p>şahıs adı ķ.+niij 63a/04</p>
ķara Devlet ili	<p>kavim adı ķ. iliniij 63a/03</p>

Ḳara ḥān	şahıs adı ḳ. ḥān 4a/08, 6a/17, 6b/14, 7a/04, 7b/09, 8a/02, k. ḥānnij 4a/10, 6b/01, 8a/11, ḳ. ḥānga 8a/11,
Ḳara Ḥ ^v āce	ḳ.+ni 61b/11, 61b/12
Ḳara Ḥitāy	kavim adı ḳ. 24b/09, 31a/09, 31a/13 ḳ.+nij 21a/12,
Ḳara Hülegü	şahıs adı ḳ. 50a/04, 50b/06, 50b/10 ḳ.+nij 50b/06
Ḳara evli	kavim adı (krş. Ḳara üyli) ḳ. 4a/16, 9b/07
Ḳara kız	şahıs adı ḳ. 49b/12
Ḳara Ḳorum	coğrafi bölge ve şehir adı (krş. Ḳar Ḳorum) ḳ. 3a/16, 6a/10,
Ḳara Müren	nehir adı ḳ.+nij 25a/10
Ḳara Noḳay	şahıs adı ḳ. 55a/01
Ḳara tağ	coğrafi bölge adı (krş. Ḳara tağ) ḳ.+ka 13a/02
Ḳara tağ	bk. Ḳara tağ ḳ. 12b/07
Ḳara üyli	bk. Ḳara evli ḳ. 9b/07
Ḳaraca	şahıs adı ḳ.+ga 58b/06
Ḳaracaj	coğrafi bölge adı ḳ. 34b/17 ḳ.+nı 53a/17, 53b/02
Ḳaraçar	şahıs adı ḳ. 41a/15, 42b/16, 49a/15 ḳ.+nij 42b/16, 49a/16, 49a/16, 49b/01, 49b/01, 49b/02, 49b/03
Ḳaraçi	şahıs adı ḳ. 63b/04
ḳaraçu	1. Cengiz Han soyuna kıyasla noyanlar dahil sıradan halkın adı; 2. Altın Ordu ve sonraki devletlerde vezir, hükümdar danışmanı ḳ. 28b/05, 28b/12, 35b/13, 39b/15, 67b/06 ḳ.+ları 18a/10, 28b/05, 68b/05
ḳaraççı	haydut, eşkiya, soyguncu, yağmacı ḳ.+nı 69a/06
Ḳaraççin	şahıs adı

	ķ. 55a/13
Ķaralcu	ķ. 16b/12, 16b/15 ķ.+nıj 16b/15
Ķaraniĵı	şahıs adı ķ.+nıj 55b/14
ķarār	(a): 1. neticeye baĵlama; 2. devamlılık, sũreklilik; 3. durma ķ.+da 29b/15, 31a/17, 34b/06, 34b/15
Ķaratal	coĵrafi bũlge adı ķ. 61a/07
ķaravul	(m): 1. bekĵi, muhafız; 2. bekĵi ve muhafız birliĵi, karakul; 3. savaşta öncũ birliklerin nũnde hareket eden asker birlik ķ. 21b/13, 21b/13, 25a/02, 25b/05, 47b/16, 61b/11 ķ.+nı 61b/13 ķ.+ı 21b/13
Ķaraun oban	şahıs adı k. 30a/01
Ķaraun idun	şahıs adı k.+ĵa 29b/28
ķardař	bk. ķarındař ķ.+ı 19a/11, 29a/04
ķariř-	ķariřmak, dahil olmak ķ.-tılar 31b/14
ķarılıķ	yaşlılık, ihtiyaşlık ķ.+ĵa 42a/05
ķarındař	ķardeř (krş. ķardař) ķ.+ı 29a/07, 29b/03, 30a/20, 31a/01, 53a/16, 55b/14, 58b/16, 59b/15, 62b/01 ķ.+ınıj 13a/11 ķ.+lardın 33a/11 ķ.+ları 1b/03, 4a/09, 10b/11, 12a/06, 14a/11, 28b/21, 29a/05, 29a/09, 31b/09, 34b/12, 35b/01, 35b/11, 35b/16, 66a/10 ķ.+larınıj 33b/03 ķ.+ların 8b/03 ķ.+larıdın 54b/02, 57b/02, 57b/03
Ķarluķ	kavim adı ķ. 3b/12, 4b/07, 5b/16 ķ.+nıj 24b/17
Ķarķat	coĵrafi bũlge adı ķ. 3b/02
Ķarķın	kavim adı ķ. 4a/16, 9b/18
ķartay-	yaşlanmak, ihtiyaşlamak ķ.-dı 30b/08 ķ.-ıp 29a/10

Қард Қуyas Көбеcek Ulan	шаһис ады қ. 62b/11
Қасар	bk. Coғи Қасар қ. 16a/17
қағд қағд it-	1. ниет; бир иши билерек ве истeyerек yapma; 3. дөвме, өлдүрме, yaralama gibi işlere kalkışma қ. 8a/10 өлдүрме, yaralama gibi işlere kalkışmak қ. itkey 38b/15 қ itkeylerler 22a/10, 41b/06 қ itmekke 22b/16
Қасым һән	шаһис ады қ. 61b/02, 66a/15, 66b/04 k. һәнниij 66b/02,
Қасым Seyyid bay	шаһис ады қ. 63a/03
Қаши	шаһис ады қ. 42b/17, 42b/18, 42b/19, 42b/19, 42b/19 қ.+niij 42b/17
Қашин	coғраfi bölge adı қ.+ni 24b/02 қ.+ға 23b/16
қат	һүкүмдар huzuru, yanı қ.+ında 51b/14
қат-	katmak, sertleşmek қ.-ip 37a/08
Қатақин	kabile adı (krş. Қатағин) қ. 5b/08, 12a/11, 22a/09, 22a/17, 23b/13 қ.+ға 38b/09
Қатағин	bk. Катақин қ. 69b/08, 69b/10
қатıғ	bk. қатıқ қ. 62a/08, 64b/14
қатıқ	katı, sert (krş. қатıғ) қ. 37a/10, 37b/08, 38a/16, 39b/15, 41b/14 қ.+larnı 39a/06
қатл қатл қıl- қатл-i ‘ām қıl- қатл <ü> gāret қıl	(a): өлдүрмеқ өлдүрмеқ қ. қıldı 15b/16, , түм halkı kılıçtan geçirerek өлдүрмеқ, toplu өлдүрме қ. қıldı 13a/01 өлдүрмеқ ve yağmalamak қ. қıldı 26a/16 26b/06
қатла	1. tekrar, yeniden; 2. kez, defa қ. 22a/01, 24b/14, 31a/05, 40a/05, 40a/06, 40a/06, 40b/15

<p>ķāvi ķavi-ķāl</p>	<p>(a): 1. kuvvetli, gūçlü; 2. güvenilir, saęlam gūçlü, kuvvetli durum ķ. 9b/15, 11b/09, 20b/12, 20b/13, 21b/07, 23b/03, 39a/12, 39a/15, 61a/13</p>
<p>ķavm</p>	<p>(a): insan topluluğu; halk, millet ķ. 2b/18, 3a/15, 3b/07, 3b/08, 3b/12, 4a/01, 4b/08, 4b/11, 4b/14, 5a/01, 5a/02, 5a/06, 5a/09, 5b/04, 5b/06, 5b/06, 5b/08, 5b/16, 5b/16, 6a/15, 6a/17, 7b/08, 8b/01, 8b/07, 10b/02, 10b/12, 11a/04, 11a/06, 12a/14, 12b/11, 12b/12, 13b/15, 13b/16, 14a/12, 14a/17, 14b/03, 14b/05, 14b/08, 14b/09, 14b/16, 14b/16, 14b/18, 15a/01, 15a/18, 15b/04, 16a/04, 16a/08, 16b/07, 17a/09, 18a/06, 18b/10, 18b/11, 18b/13, 18b/15, 18b/17, 19a/05, 19a/10, 19a/16, 19b/08, 19b/09, 19b/15, 20a/02, 20a/12, 20b/02, 20b/04, 20b/05, 20b/07, 20b/07, 20b/08, 20b/10, 21a/04, 21b/03, 21b/07, 21b/08, 22a/08, 22a/09, 22a/13, 22a/16, 22b/02, 22b/04, 23a/15, 23a/15, 23b/05, 23b/10, 23b/13, 25a/01, 25b/03, 25b/08, 27b/12, 28a/03, 28a/08, 28a/12, 28a/12, 28a/16, 28a/16, 28a/19, 28b/04, 28b/04, 28b/07, 28b/18, 28b/18, 28b/23, 28b/24, 29a/02, 29a/02, 29a/06, 29a/07, 29a/13, 29a/14, 29a/18, 29a/22, 29a/24, 29b/02, 29b/02, 29b/03, 29b/08, 29b/09, 29b/12, 29b/12, 29b/14, 29b/14, 29b/18, 29b/23, 29b/25, 29b/25, 30a/08, 30a/08, 30a/09, 30a/12, 30a/16, 30a/17, 30a/22, 30a/24, 30a/25, 30b/02, 30b/02, 30b/05, 30b/07, 30b/08, 30b/12, 30b/16, 30b/18, 30b/21, 30b/29, 30b/30, 30b/32, 30b/32, 31a/04, 31a/06, 31a/09, 31a/13, 31b/03, 31b/03, 31b/08, 31b/08, 31b/16, 31b/19, 32a/08, 32a/10, 32a/15, 32b/12, 32b/13, 32b/15, 33a/08, 33a/09, 33a/20, 33b/02, 33b/07, 34a/07, 34a/07, 34a/10, 34a/11, 34a/11, 34a/11, 34a/12, 34a/12, 34a/12, 37a/08, 38b/08, 38b/13, 40a/12, 43b/07, 43b/18, 44a/04, 44a/04, 44a/05, 44a/09, 44a/14, 44a/15, 44a/15, 44a/16, 44b/03, 44b/06, 44b/06, 44b/08, 44b/10, 44b/15, 44b/19, 45a/13, 45b/03, 45b/05, 45b/06, 45b/07, 45b/17, 46b/09, 46b/09, 46b/17, 47a/02, 47a/03, 49a/02, 49a/02, 49a/17, 51b/02, 52a/15, 52b/02, 52b/05, 52b/12, 53a/07, 53a/10, 53a/17, 53b/10, 53b/12, 53b/17, 56b/16, 56b/16, 57a/03, 57a/03, 57a/04, 57a/08, 57a/13, 57a/17, 57a/18, 58a/13, 58a/14, 58b/16, 59a/23, 59b/03, 59b/05, 59b/06, 59b/15, 64a/09, 69b/08, 69b/08, 69b/10 ķ.+nij 4b/10, 13a/07, 19b/06, 30a/25, 30a/26, 30b/16, 30b/17 ķ.+nı 3a/11, 4a/04, 11a/04 ķ.+ęa 8b/06, 11b/15, 13a/12 ķ.+da 14a/01, 20a/09 ķ.+dın 5a/08, 5a/09, 5a/12, 13a/12, 16a/11, 17b/20,</p>

	17b/21, 32a/18, 33a/10, 33b/01, 33b/02 k.+ımızda 6b/09 k.+ı 3b/01, 6b/04, 8b/05, 8b/06, 10a/16, 10b/08, 12a/01, 12b/10, 14b/03, 16a/10, 30a/25 k.+ın 3b/10, 15a/16, 15a/18, 21b/12 k.+ını 20b/10 k.+ığa 13a/12 k.+ıdan 5a/16 k.+ılar 32a/06 k.+lar 3a/05, 3b/14, 10b/01, 11a/06, 12a/08, 14a/21, 15a/03, 20b/11, 22a/07, 22b/10, 23b/13, 29b/05 k.+ları 5a/02 k.+larını 4a/02
Kaybuğa	şahıs adı k. 50b/22
Kayçıyun	şahıs adı k. 33b/04
Kayçu mergen	şahıs adı k. 10b/06, 10b/13, 14b/03 k.+nij 14b/04
kayda	nereye k. barursın 64b/17
kaydan	nereden (krş. kayudın) k. 40a/07
Kaydu hân	k. 1b/05, 1b/05, 13a/11, 13b/02, 13b/04, 13b/05, 17b/13, 30a/03, 32b/07, 43a/01, 53b/13 k.+nı 13a/12 k.+nij 13a/11, 13b/08, 13b/12, 32b/05, 32b/05, 43a/01 k.+ğa 13a/15, 13a/17
Kayı	kavim adı k. 4a/15, 9b/04
kayın	kayın, hısım k.+ları 36b/17 k.+ların 37a/01
Kaymış ikeçi	şahıs adı k. 57b/06
kāym-maḳām	(a): birinin yerini geçen, yerini tutan k.+ında 17a/13, 17a/14, 17a/17, 36a/04, 64a/12
kaysı	hangi k. 11b/12, 13a/13, 35b/09 k.+sı 9a/10, 60b/17
kayt-	dönmek k.-tı 26a/15 k.-aluḳ 41a/10 k.-sın 26a/15 k.-a 22a/04, 26b/13

	ķ.-ıp 7a/08, 8a/05, 26b/01, 26b/07, 41a/11, 44b/14, 46a/12
ķaytar-	geri gndermek, dndrmek (krş. ķaytur-) ķ.-dı 36b/14 ķ.-dım 41b/17
ķaytur-	bķ. ķaytar- ķ.-dı 27a/02
ķayu	hangi, nere ķ. tilde 20b/13 ķ.+dım 64b/17 ķ.+sı 35a/11, 41b/07 ķ.+sım 20b/03, 69a/13
ķaz-	kazmak ķ.-ar 13a/05 ķ.-arsız 13a/06
ķazan	kazan ķ. 49b/06, 62b/05, 62b/06
ķāzı (biy)	şahıs adı ķ. 64a/16, 64a/18
ķāzı Nevruz	şahıs adı ķ. 61a/15, 64a/08, 64a/14
ķāziyye	(a): 1. iş, husus, mesele, dava ķ. 11a/16
Kerey	şahıs adı ķ. 55b/12
ķıdaķ	şahıs adı ķ. 50b/08
ķıdan	şahıs adı ķ. 17a/04, 46b/17
ķıdan bahādr	şahıs adı ķ. 15a/03, 15a/06
ķıl-	yapmak, kılmak, etmek ķ.-urmin 6b/16, 40a/14 ķ.-ur 7b/12, 9a/12, 10a/16, 11a/14, 11b/04, 12a/02, 16a/18, 19a/08, 20a/17, 69a/03, 69a/05, 69a/06 ķ.-urlar 18a/06, 20a/10, 40a/01, 43b/12, 61a/17 ķ.-mas 7b/12 ķ.-dı 6a/01, 6b/02, 7b/02, 7b/09, 7b/17, 8a/08, 8a/10, 8b/01, 8b/03, 8b/13, 8b/15, 8b/16, 9a/09, 9a/14, 9a/17, 10b/12, 11b/13, 11b/14, 12a/05, 13a/01, 13b/04, 13b/07, 14a/04, 15b/04, 15b/14, 16a/08, 16a/09, 16a/09, 16a/10, 16a/19, 16b/01, 16b/14, 17a/05, 18a/06, 18a/10, 19b/02, 19b/05, 20b/04, 20b/06, 20b/06, 20b/08, 20b/10, 20b/11, 21a/13, 21a/15, 21b/04, 22a/01, 22a/12, 22a/14, 22a/15, 22b/08, 22b/17, 23a/13, 24a/08, 24a/10, 24b/03, 24b/11, 25a/07, 25b/05, 25b/10, 25b/16, 25b/16, 26a/02, 26a/16, 26a/17, 26b/06, 26b/17, 27a/01, 27a/05, 27a/15, 29b/27, 29b/27, 30a/13, 30a/13, 30a/14, 32b/02, 32b/03, 32b/05, 34a/04, 34a/14, 34b/05, 36a/17, 36b/08, 37a/11,

	<p>40a/09, 40a/17, 40b/05, 41a/10, 41a/12, 41b/16, 42a/03, 42a/07, 42a/08, 46a/11, 49a/10, 51b/05, 54a/16, 55a/11, 56a/15, 60b/08, 60b/11, 61a/14, 61b/14, 62a/04, 62a/09, 62a/11, 62a/11, 64a/02, 64a/15, 65a/02, 65a/02, 65b/15, 66a/16, 66a/16, 66b/15, 67a/09, 67a/10, 67b/11, 68a/04, 68a/14, 68b/07, 68b/07, 68b/08, 68b/09, 68b/09, 68b/10, 68b/11, 69b/16</p> <p>ķ.-dım 7a/13, 7a/17, 7b/01, 38a/01, 38a/02, 40b/08, 40b/11, 41b/08, 41b/12, 41b/16, 42a/01, 69a/13</p> <p>ķ.-dij 41a/12</p> <p>ķ.-dımız 7b/15, 31a/22</p> <p>ķ.-duķ 4a/03, 39a/01, 66a/12</p> <p>ķ.-dılar 3a/10, 3a/11, 5b/16, 8a/06, 8a/13, 8a/13, 9a/11, 9a/11, 9b/21, 11b/13, 15b/15, 15b/16, 17a/06, 18a/13, 21b/16, 22a/06, 22b/01, 22b/07, 23a/08, 24a/14, 24a/15, 24b/08, 25a/01, 27a/16, 27b/01, 34b/07, 35a/01, 35a/03, 35b/10, 35b/11, 36a/09, 36a/12, 36b/13, 41b/07, 41b/07, 42a/04, 42a/05, 55b/16, 60a/11, 60b/15, 60b/16, 64b/12, 64b/14, 67a/01, 67a/11, 67b/09, 68a/07, 68b/05, 68b/06, 68b/11</p> <p>ķ.-madım 7a/11, 41b/11</p> <p>ķ.-maiız 27a/10</p> <p>ķ.-madı 6b/17, 7a/01, 7a/03, 15a/12, 22b/17, 32b/05, 34b/05</p> <p>ķ.-madılar 30b/13</p> <p>ķ.-ayın 7a/16</p> <p>ķ.-alım 34a/16</p> <p>ķ.-alij 62a/05</p> <p>ķ.-iijız 36b/07</p> <p>ķ.-ğaymız 7b/15</p> <p>ķ.-ğıl 4a/10</p> <p>ķ.-ğay 9a/08, 11a/11, 30b/12, 35a/13, 36b/13, 37b/05, 37b/05, 37b/11, 37b/15, 37b/16, 37b/17, 38a/11, 38b/02, 38b/05</p> <p>ķ.-ğaylar 36a/16, 41a/03</p> <p>ķ.-sam 6b/05</p> <p>ķ.-saij 7a/14</p> <p>ķ.-saiız 33b/15</p> <p>ķ.-masın 23b/11</p> <p>ķ.-sunlar 27a/11</p> <p>ķ.-sa 37b/14, 37b/17</p> <p>ķ.-salar 40a/03</p> <p>ķ.-masalar 36b/16, 37a/01, 37a/01, 37a/04</p> <p>ķ.-a 26a/16, 36a/15, 69a/11</p> <p>ķ.-ip 3b/07, 7b/07, 12b/16, 13a/14, 13a/17, 14a/09, 14b/19, 14b/20, 17b/20, 17b/21, 18a/12, 19b/04, 20b/03, 21a/12, 21b/09, 22a/07, 22a/08, 22a/12, 22a/15,</p>
--	---

	23a/15, 23a/15, 23a/17, 24b/02, 25b/17, 26b/02, 27a/01, 27a/09, 27a/10, 29a/10, 31a/24, 35a/15, 35b/03, 35b/03, 36a/01, 37a/10, 40a/17, 41a/04, 42b/13, 60a/10, 60a/11, 60b/03, 61b/08, 62a/08, 68a/01 k.-ipsın 27b/15 k.-ıpdur 63b/07 k.-may 69a/01 k.-ğan 13a/13, 20b/03, 22a/03, 27a/04, 34a/15, 39b/02, 40a/12 k.-ğanlar 41b/01 k.-ğanlarını 39a/03 k.-ğanda 46a/02 k.-ğanın 41a/09 k.-urğa 23b/12 k.-ğum 34a/16 k.-mağ 35a/02, 38b/17 k.-mağa 24b/14, 25b/03
kılguçı	kılan, yapan, eden k. 14a/11
kıldur-	kıldırmaq, yaptırmak, ettirmek k.-dı 17b/02, 22b/05, 61a/13
kılın-	yapılmak, kılınmaq, edilmek k.-dı 6a/07, 8b/09, 11a/09, 20a/08, 21a/02, 28a/06, 31a/16, 37a/17, 44a/17, 44b/16, 45a/01, 45b/15, 47b/05, 47b/16, 48a/02, 48a/12, 48b/04, 48b/18, 49a/06, 49a/13, 49a/16, 49b/05, 49b/18, 50a/05, 50a/09, 50b/07, 50b/13, 51a/12, 51a/14, 51b/08, 52b/13, 54b/18, 55b/08, 56b/13, 60b/02, 61b/01, 64a/03, 66a/10, 69b/06 k.-ıp 66a/12 k.-ğan 49b/14
kılış-	birlikte yapmak, müşterek yapmak k.-tı 8b/06, 14a/13 k.-tılar 62a/10 k.-ıp 16a/10 k.-ğannı 23a/07
kılıç	kılıç k. 8a/11, 10a/22, 27a/13, 41b/07
kımız	kısrak sütünden yapılmış bir içki k. 19a/17
kımık	kavim adı k. 4b/05, 10a/19
kıpçaq	kavim adı k. 3a/13, 3b/12, 4b/07, 5b/16, 8b/07, 16b/09, 31b/12, 43a/11, 55a/11 k.+lar 45b/03
kıpçaq Tökey Biy	şahıs adı

	ķ. 68b/03
ķır	ķır, tepe ķ. 40b/06 ķ.+1 40b/04, 40b/04, 42a/08, 61a/06 ķ.+larda 3a/13
ķıraç biy	şahıs adı ķ. 69b/02, 69b/13
ķıran	şahıs adı ķ. 45a/11
ķıraķ	kenar, kıyı krş. ķırağ ķ.+ında+(ķırağında) 7a/09, 26a/02
ķırçım	söğüt dalı, ince budak ķ. 10b/07
ķırılтуқ	bk. Tarkutay ķırılтуқ ķ. 14a/10
ķırım	coğrafi bölge adı; Kırım yarım adası ķ. 46a/05, 60b/05, 62a/04, 62a/05 ķ.+ğa 62a/03 ķ.+da 63b/09
ķırķ	ķırķ (sayı) ķ. 6a/12, 17b/03, 43a/01, 43b/12, 61a/17
ķırķ bir	ķırķ bir (sayı) ķ. 21a/04
ķırķız	kavim adı ķ. 3a/16, 5a/05, 25b/14 ķ.+ğa 24b/03, 25b/14
ķırķ sekiz	ķırķ sekiz ķ. 2a/12
ķırķ tokuz	ķırķ dokuz ķ. 64b/01 ķ.+da 20a/13
ķışāş	(a): öldüreni öldürme, yaralayanı yaralama cezası ķ. 13a/14, 13a/17, 40a/14
ķısm	(a): 1. bölüm, parça, çeşit; 2. fasıl, bölüm ķ. 4b/17, 5a/16, 5b/07, 6a/01, 10a/15, 11a/01, 11b/03, 20b/15
ķısm-i düvüm	ekinci bölüm 4b/11, 5b/03,
ķısmet ķısmet ķıl-	1. bölme, pay etme; 2. talih, nasip, kader ķısmet olmak, nasip olmak ķ. kılıp 31a/24
ķış	ķış mevsimi ķ. 22a/13, 56b/08 ķ.+1 23a/14 ķ.+ķısmın 21b/15, 24b/06, 26a/11, 26b/13, 35a/07, 62a/06
ķışla-	ķışı geçirmek ķ.-dı 23a/14, 26b/09

kışlak	ķ. 3a/10, 3a/15, 47b/15 ķ.+1 6a/09, 35a/06 ķ.+ları 3a/17 ķ.+larında 37a/15
ķışlık	şahıs adı ķ. 41a/16
ķiyās ķiyās it-	(a): karşılaştırma, örneksene ķ. 38a/06 karşılaştırmak, kıyaslamak ķ. itkil 38a/04 ķ. itkey 39a/09
ķiyat	kavim adı ķ. 5b/08, 5b/09, 5b/11, 5b/12, 14b/18, 15a/01, 15a/07, 15a/16, 16a/02, 29b/02, 29b/19, 29b/19
ķiyat Aştay	şahıs adı ķ. 60b/13, 61a/02
ķiyat Yürkin	kavim adı ķ. 15a/01
ķız	ķız ķ. 7a/14, 12b/06, 14b/19, 18a/04, 18b/07, 20a/02, 20a/05, 23a/02, 41a/06, 43b/07, 55b/14, 56a/17, 56b/04 ķ.+nı 7b/02, 20a/04, 20a/06, 30a/10 ķ.+ğa 6b/15, 7a/05, 7a/10 ķ.+lar 19b/14, 40b/06 ķ.+lardın 7a/10 ķ.+1 6b/14, 7a/06, 16a/13, 18a/03, 18b/08, 18b/10, 18b/12, 18b/13, 18b/14, 19a/01, 19a/07, 19a/14, 19b/06, 19b/07, 29b/09, 30a/12, 30b/22, 43b/07, 43b/08, 44b/03, 44b/09, 44b/19, 45b/06, 45b/06, 45b/17, 46b/13, 51a/11, 51b/01, 52a/14, 52a/15, 52a/17, 52b/02, 52b/12, 53a/11, 53a/14, 53a/16, 53b/10, 53b/18, 54a/14, 54a/17, 54b/07, 54b/14, 55a/05, 55a/12, 55a/13, 55b/02, 55b/07, 56a/11, 56a/12, 56a/13, 56a/16, 56b/13, 56b/14, 56b/14, 56b/14, 57a/01, 57a/01, 57a/01, 57a/08, 57a/18, 57b/01, 57b/03, 57b/05, 58a/16, 58b/14, 58b/14, 58b/15, 58b/17, 59a/12, 59a/12, 59a/12, 59b/01, 59b/02, 59b/03, 59b/04, 59b/05, 59b/06, 59b/11, 59b/11, 59b/14, 59b/16, 59b/17, 59b/17, 60a/03, 60a/05, 61b/17, 64a/05, 64a/10, 64a/10, 65b/12, 65b/13, 67a/07, 67a/12, 67a/14 ķ.+ınıj 56b/01 ķ.+ın 7a/02, 7a/08, 13a/15, 18b/16, 19a/01, 22b/14, 22b/14, 24b/15, 25a/08, 56b/01 ķ.+ını 19b/04, 43b/09, 59a/02 ķ.+ıdın 45a/11, 57a/04 ķ.+ları 54b/12, 56a/13, 57a/11, 57b/09, 57b/13, 58b/01, 59a/21, 59b/09

	<p>ķ.+larıdın 18b/16 ķ.+ların 56b/12 ķ.+larınıij 18b/07, 58a/10</p>
ķız ķarındaş	<p>ķız kardeş ķ.+ı 30a/18</p>
ķız-	<p>ķızmak, sıcak hal almak temir ķ.-ğanda kerek 38a/07</p>
ķızıl	<p>ķızıl, kırmızı ķ. 16b/05, 21b/11, 40b/07</p>
Ķızıl baş	<p>kavim adı 21b/11-12</p>
Ķızıl Ķurt	<p>şahıs adı ķ. 62b/17</p>
Ķızık	<p>kavim adı ķ. 4a/16, 9b/15</p>
Ķiçetü hân	<p>şahıs adı ķ. hân 57b/11 ķ. hân-nıij 57b/12 ķ. hândın 55a/10</p>
Ķobay	<p>şahıs adı ķ. 69b/02</p>
Ķoca	<p>şahıs adı ķ. 19a/03, 19b/13 ķ.+nıij 19a/04</p>
Ķocaş hân	<p>şahıs adı ķ. 61b/04</p>
Ķocum Boķrol	<p>şahıs adı ķ. 10b/14</p>
Ķoçi hâtün	<p>şahıs adı ķ. hâtündın 45b/17</p>
Ķoçun Negün	<p>şahıs adı ķ. 16a/09</p>
ķoş	<p>sefer veya yolculuk sırasında dinlenen yer, kamp ķ. 31a/10 ķ.+larığa 26b/07</p>
ķoşul-	<p>katılmak, dahil olmak ķ.-dı 23a/09, 32a/06, 33a/10 ķ.-dum 23a/11 ķ.-dılar 8b/08, 21a/15 ķ.-uşılar 31b/13 ķ.-up 35a/14, 35b/12, 68a/03</p>
ķol (I)	<p>el, kol ķ.+ların 12b/15 ķ.+unğa 41b/03 ķ.+uijda 24a/11 ķ.+ını 40a/02 ķ.+ığa 16a/18</p>

kolğa tüşür-	ķ.+ıdın 35a/17, 37a/03 ele geçirmek, esir almak ķ. tüşürdi 22a/04
kol (II) kol-u evvel	geleneksel olarak iki ayrı kısımdan oluşan Türk ve Moğol ordularında bu kısımlardan her birine verilen ad ķ. 67b/07 ķ.+da 28b/08 ilk bölük; imtiyazlı ordu bölüğü 27b/08
ķolluķ	askerin kol kısmını kapatan demir zırh altınlı ķ.+ın+(ķolluğın) 65a/03
ķon-	sefer veya göç sırasında geceyi geçirmek üzere durmak veya geçici olarak belirli bir süre yerleşmek ķ.-ğay 38b/03 ķ.-up 24a/16, 35a/08
ķonaķla-	konaklamak, misafir olmak ķ.-ğay 38b/04
ķonaķ Usta	şahıs adı ķ. 63a/03
ķonķirat	kavim adı (krş. ķoijrat) ķ. 3b/17, 5b/01, 22b/03, 25a/01, 30a/17, 30b/21, 43b/07, 43b/18, 44a/04, 44a/04, 44a/05, 44a/09, 44a/14, 44a/15, 44b/03, 44b/15, 45a/16, 45a/16, 45b/05, 45b/07, 45b/17, 46b/09, 46b/18, 47a/02, 51b/02, 53a/07, 56b/03, 57a/03, 57a/19, 58a/13, 58a/14, 59b/03 ķ.+niij 18b/13, 19b/16, 30a/18, 30a/19, 52b/12 ķ.+ķa 30a/09 ķ.+dın 30b/24
ķonķurtay	şahıs adı ķ. 55b/05 ķ.+niij 55b/08
ķoijşu	komşu ķ.+sı 8a/07
ķoijķitan	kavim adı ķ. 5b/02, 14a/14, 28b/23, 28b/24, 30b/02, 32a/15, 34a/12
ķoijķayıt	kavim adı ķ. 21a/05
ķoijķıran	şahıs adı ķ. 44a/07
ķoijrat	bk. ķonķirat ķ. 62b/11, 64a/10 ķ.+niij 18a/03
ķoijrat Haydar biy	şahıs adı ķ. 62b/11
ķoijķayşi	özellikle Cungarlarda yaygın olan hükümdar ünvanı ķ. 54a/09
ķopuştur-	???

	ķ.-dı 21a/05
ķorķı	(m): 1. atıcı, okķu; 2. Moğol ordusunda hķkķmdarın ۆzel muhafız birliği ve ona mensup olanlardan her birine verilen ۆnvan ķ. 28a/12, 29b/13, 30b/26, 31a/01, 31a/02, 34a/11, 34a/12, 34a/12, 34a/12 ķ.+larıj 29b/14 ķ.+largā 40b/05 ķ.+lık 29b/15
ķoriķan	kavim adı ķ. 4b/17
ķorķ-	korkmak ķ.-tı 6b/04, 12a/04 ķ.-tular 42a/01 ķ.-up 13a/07
ķorķcin hātķn	şahıs adı ķ. hātķndın 53a/15
ķorlas	kavim adı (krş. ķorulas) ķ. 3b/17, 11a/02 ķ.+dın 5b/06
ķorulas	bk. ķorlas ķ. 5b/02
ķoruķ	korunan bۆlge, girilmesi yasak olan ۆzel bۆlge (krş. ğoruķ) ķ. 27a/17
ķostantiniye	şehir adı; İstanbul ķ.+de 63b/01
ķotuķa biki	şahıs adı ķ. 29a/20
ķov-	1. kovmak; 2. takip etmek ķ.-up 21a/10, 38b/15
ķovala-	1. kovalamak; 2. takip etmek ķ.-r 69a/05 ķ.-y 38b/10
ķovdur-	1. kovdurmak; 2. takip ettirmek ķ.-dı 21a/11 ķ.-a 26a/08, 26b/04
ķovřur-	birleştirme, bir nesneyi diğerinin yanına koyma ķ.-up 67b/07
ķovıř-	birbirin kovmak, karşılıklı kovmak ķ.-up 21a/09
ķoęuř	??? ķ. 40a/10
ķoy	koyun (krş. ķoyın) ķ. 8b/16, 21b/09, 24b/16, 26b/04, 68b/08
ķoy-	koymak, bırakmak, terk etmek

	<p>ķ.-dı 24a/14, 25a/02, 29a/17, 41a/13, 41a/14, 53a/10 ķ.-dılar 41a/15 ķ.-madı 13a/01 ķ.-diijız 13a/14 ķ.-ğıl 41a/13 ķ.-uijuz 6b/11, 41a/16 ķ.-ğan 23b/08</p>
ķoyıl-	<p>konulmak, bırakılmak, terk edilmek ķ.-dı 11a/13</p>
ķoyan ķoyan yılı	<p>tavşan On iki hayvanlı Türk takvimine göre Tavşan yılı; takvimin 4. yılı. ķ. yılı 20b/17, 21a/03, 24a/17, 25b/15, 46a/11, 69b/15</p>
ķoyan	<p>şahıs adı ķ. 50b/19</p>
ķoyçı	<p>çoban ķ. 37a/13</p>
ķoyçı	<p>şahıs adı ķ. 44a/11, 44a/12, 44a/12, 47b/04 ķ.+nij 44a/14, 44a/16, 44b/01, 44b/05, 44b/07, 44b/10, 44b/11</p>
ķoyın ķoyın yıl	<p>koyun (krş. koy) On iki hayvanlı Türk takvimine göre Koyun yılı; takvimin 8. yılı k. yıl 21b/09, 24b/15, 26b/04</p>
ķoyınçı	<p>şahıs adı ķ. 48a/10, 48a/15 ķ.+nij 48a/10</p>
ķozı ķoçķar	<p>şahıs adı ķ.+nij 45b/06</p>
ķökçin ģātūn	<p>şahıs adı ķ. ģātūndın 54a/07</p>
ķöksay	<p>şahıs adı ķ. 44b/16</p>
ķubeşin	<p>şahıs adı ķ. 42b/04</p>
ķubilay ģān	<p>ķ. 2a/06, 2a/10, 17a/05, 17a/15, 17b/02, 18b/03, 28b/10, 28b/12, 28b/12, 28b/19, 28b/19, 29a/02, 29a/08, 29a/09, 34b/06, 34b/16, 35a/10, 51b/02, 51b/03, 52b/10, 53a/15, 54a/03 ķ. ģānnij 29a/07, 30a/22, 34b/10, 52b/11, 52b/13, 52b/16, 53a/06, 53a/12, 53a/14, 53a/17, 53b/04, 53b/09, 53b/12, 53b/15, 53b/17, 54a/02, 54a/02, 54a/04 ķ. ģānga 32b/07, ķ. ģāndın 52b/12,</p>
ķubilay	<p>şahıs adı ķ. 41a/15, 51a/12</p>

Ḳubilay ḳorçı	şahıs adı ḳ. 34a/12,
Ḳubilay noyan	şahıs adı ḳ. 32b/12
Ḳuçan sultān	şahıs adı ḳ. 62b/03
ḳuçaklaş-	kucaklaşmak, sarılmak ḳ.-tılar 36b/13
Ḳuçar	şahıs adı ḳ. 15b/04, 22b/07 ḳ.+nı 15b/05, 15b/15
Ḳuçun	şahıs adı ḳ. 15b/02
ḳuda	dünür ḳ. 65b/11
ḳudalak	??? temir ḳ.+ta 25b/04
ḳudret	(a): kuvvet, takat, güç ḳ. 11a/09
kemāl-i ḳudret	kuvvetin, gücün son derecesi 11a/12
Ḳudrus Ḳalça	şahıs adı ḳ. 30b/29
Ḳuduḳan	şahıs adı ḳ. 46b/18
Ḳuduḳu Tuḡrılça	şahıs adı ḳ. 25b/06
ḳudurma	kudurmuş ḳ. tuvar ḳarası 37a/07
ḳul	köle, kul ḳ. 13a/16, 62b/16, 63a/01 ḳ.+ı 16b/13 ḳ.+ın 60a/17, 67b/02 ḳ.+uḡa 37a/12 ḳ.+larınij 37a/02
Ḳulan ḡātūn	şahıs adı ḳ. ḡātūn 18b/17 ḳ. ḡātūnnij 28a/16
Ḳulay	şahıs adı ḳ. 44a/07, 44b/11, 44b/12 ḳ.+nij 44b/16, 44b/18, 45a/06, 45a/10, 45a/11 ḳ.+nı 44b/13
ḳulk	(a): ḡulk'tan, huy, tabiyat bir ḳ.+lı 36b/05
ḳılā' ḡaşānet-i ḳılā'	(a): kaleler kalelerin sağlamlığı ḳ. 40b/02

ķulluķ	1. ķolelik; 6m6r boyu hizmet etmek; 2. hizmet ķ. 34b/11, 41a/09, 69a/11 ķ.+ęa berdi 13a/15 ķ.+ķa 20a/03, 25a/01 ķ.+da 33b/15 ķ.+umızını+(ķulluęumızını) 41a/11 ķ.+una+(ķulluęuna) 67b/01 ķ.+ında+(ķulluęında) 31a/17, 35b/17, 67b/02, 68a/04, 69a/01
ķulķına ķulķına yıl	(m): sıķan, fare On iki hayvanlı T6rk takvimine g6re Sıķan yılı; takimin 1. yılı 23b/09, 25a/17
ķuluş mirzā	şahıs adı ķ. 63a/01, 63a/02
ķulun Saķal	şahıs adı ķ. 10b/09
ķuluk hān	şahıs adı ķ. 65a/08
ķuma	bir kimsenin esas hanımı veya hanımları dışındaki zevcesi; ikinci eş; cariyeye ķ. 17b/21, 43a/10, 43a/20, 45a/01, 49a/03, 55b/06, 55b/13, 56b/02, 56b/09, 57a/02, 58a/19, 58b/06 ķ.+dan 16b/09 ķ.+dın 20a/02, 45a/03, 45a/04, 45a/09, 52a/09, 52b/08, 54b/10, 54b/10, 54b/15, 54b/16, 55a/07, 55b/01 ķ.+sı 19b/08, 19b/10, 43b/10, 44a/10, 45a/06, 46a/14, 47b/02, 52b/04, 54a/07, 57a/13, 57a/15, 57b/06, 57b/06, 57b/07, 57b/07, 59b/05, 59b/06, 66b/06, 67a/11 ķ.+sınıj 52b/07 ķ.+sıdın 59a/03 ķ.+ları 44a/06, 45b/08, 46b/04, 46b/08, 47a/10, 47a/17, 49a/05, 51a/10, 51b/11, 52a/05, 52b/11, 54a/06, 58a/12, 58b/13, 59a/23 ķ.+ların 59a/03 ķ.+larıdın 57b/05, 59a/03
ķumaş	kumaş metā‘alar ķ.+lar 39a/12
ķum kent	tarihî şehir adı ķ.+de 63b/06
ķumsu	şahıs adı ķ. 42b/01
ķunçi	şahıs adı ķ. 31b/04, 56a/08
ķuncıķal	şahıs adı krş. ķuncuķal ķ.+nıj 57b/17
ķuncuķal	bk. ķuncıķal ķ.+ęa 59a/14, 59a/15

Ꞑuijliut	kavim adı Ꞑ. 5b/02
Ꞑur-	kurmak, tesis etmek Ꞑ.-dılar 68a/13
Ꞑuralas	kavim adı Ꞑ. 16b/07, 22a/17
Ꞑurb	(a): yakın olma, yakınlık, yakın bulunma Ꞑ. 5a/10, 17b/19, 38b/13, 43b/12, 54a/01
Ꞑurcal	şahıs adı Ꞑ. 16b/17
Ꞑurı	kavim adı Ꞑ. 4b/16
Ꞑurıdal	şahıs adı Ꞑ. 14b/12
Ꞑurıday	şahıs adı Ꞑ. 53a/14, 53a/15
Ꞑurıl	şahıs adı Ꞑ. 43a/04, 43a/12
Ꞑurıltay	kurultay, istişare, müşavere Ꞑ. kıldı 25b/16
Ꞑurıl bahādūr	şahıs adı Ꞑ. 14a/02
Ꞑurlas	bk. Ꞑuralas Ꞑ. 33b/07
Ꞑurmişay	şahıs adı Ꞑ. 16b/17, 43a/14
Ꞑurkuçin	şahıs adı Ꞑ. 58b/06 Ꞑ.+din 58a/19
Ꞑursak	1. karın; iç; 2. dölyatağı, rahim Ꞑ.+da 15b/11 Ꞑ.+ı 11b/16,12a/04 Ꞑ.+ında 12a/05
Ꞑurtka	yaşlı kadın yedi Ꞑurtka hātūnlarnı aldı 59b/14
Ꞑurtka	şahıs adı Ꞑ. 17a/01, 47b/04, 48a/02, 49a/16, Ꞑ.+nij 48a/03, 49a/16, 49a/17, 51b/11
Ꞑurtkaçi	şahıs adı (krş. Ꞑurtkaçu) Ꞑ. 45a/07, 45a/08
Ꞑurtkaçu	bk. Ꞑurtkaçi Ꞑ. 49a/14
Ꞑurumişi	şahıs adı Ꞑ. 44a/07, 45a/15, 56b/10 Ꞑ.+nij 45a/15
Ꞑuş	kuş

kuş çüygen	kartal, şahin gibi yırtıcı kuşla avlanan kimse k. ç.+ler 41b/01 k.+ka 41b/01
Ꞑuřaꞑul	şahıs adı k. 31a/04, 31a/09
Ꞑuřay usta	şahıs adı k. 62b/16
Ꞑuřıķı	şahıs adı k. 51a/02
Ꞑuřmaꞑ	şahıs adı k. 50b/21
Ꞑutay ĥātūn	řahıs adı k. ĥātūnnıij 44a/10, 45b/08
Ꞑuťbe'd-din	bk. Ꞑuťbe'd-din Muĥammed k. 59b/04
Ꞑuťbe'd-din Muĥammed	şahıs adı k. 57b/01
Ꞑutıla ĥān	şahıs adı k. ĥānnıij 22b/06
Ꞑuti ĥātūn	şahıs adı k. 10b/03, 46b/10
Ꞑutlıķan ĥātūn	şahıs adı k. 49a/02
Ꞑutlıĝ	kutlu, mübarek k. rüzgār 68a/06
Ꞑutlıĝ	şahıs adı k. 56a/17
Ꞑutluķ ĥātūn	şahıs adı k. 58b/13
Ꞑutluķan	şahıs adı k. 57a/01
Ꞑutlu Kıya	şahıs adı k. 61b/07, 63b/06 k.+mı 63b/07
Ꞑutanmıř	şahıs adı k. 51a/07
Ꞑutluĝ	şahıs adı 59b/09
Ꞑutluĝ Buķa	şahıs adı k. 45a/07, 45a/09, 47b/09, 56b/05 k.+nıij 45a/10
Ꞑutluĝ ĥātūn	řahıs adı k ĥātūndın 59a/07,
Ꞑutluĝ Ĥ'āce	şahıs adı k. 43a/18
Ꞑutlu Ĥ'āce Ulan	şahıs adı

	ķ. 62b/10
Ķutluġsāh noyan	şahıs adı krş. Ķutluġsāh bik, Ķutluġsāh bik noyan ķ. 28b/22,
Ķutluġsāh bik	bk. Ķutluġsāh noyan ķ. bikke 59b/16
Ķutluġsāh bik noyan	bk. Ķutluġsāh noyan ķ. noyanda 59b/10
Ķutluġ Temür	şahıs adı k. 43a/05, 43a/18, 45a/07, 45a/08, 48a/05, 50b/16, 57a/18, 59a/13, 59b/03 k.+nij 48a/05, 60a/05
Ķutluġ Tuġmıř	şahıs adı ķ. 43b/02
Ķutu	şahıs adı ķ.+nij 53a/16
Ķutu hātün	şahıs adı ķ. hātündın 46b/12
Ķutuçin hātün	şahıs adı ķ. 45b/07, 45b/11, 45b/11
ķutul-	kurtulmak, azade olmak ķ.-dı 13a/02
Ķutula hān	şahıs adı ķ. 15a/08
Ķutulakan hān	bk. Ķutula hān ķ. 15a/04
Ķutuķa bik	şahıs adı krş. Ķutuķa biki ķ. biknij19b/17
Ķutuķa biki	bk. Ķutuķa bik ķ. 18b/11,
Ķutuķ Temür	şahıs adı ķ. 53b/15
Ķutuķtu	şahıs adı ķ. 16b/17, 51a/12, 51b/01, 52a/15 ķ.+nij 51b/01
Ķutuķtu Möijker	şahıs adı ķ. 15a/06
Ķutuķu	şahıs adı ķ. 51b/09
Ķutuķu noyan	şahıs adı ķ. 26b/02, ķ.+nı 26b/02
Ķutuķu Hūlagū	şahıs adı ķ. 44a/07
Ķutuķuy	şahıs adı ķ. 45b/01 ķ.+nij 45b/01

Ꞗutuy	ŧahıs adı Ꞗ. 53a/07, 54b/16, 55a/02, 55a/08, 55a/09, 55a/16, 55b/02, 55b/03, 55b/13, 56b/09, 58a/12
Ꞗuvvet	Ꞗ. 5a/12, 11b/08, 20b/09, 20b/12, 21a/08, 21a/08, 36b/02, 37a/14, 40a/15, 41b/11, 61a/07 Ꞗ.+ni 38a/13 Ꞗ.+i 24a/15 Ꞗ.+lık 3b/05 Ꞗ.+lığ 6a/15, 16a/17 Allah'ın kuvveti 36b/02 Allah'ın inayeti ve gücü 40a/15 hesapsız, sayısız güçler 66a/09
Ꞗuyak	ŧahıs adı Ꞗ.+nij40a/10
Ꞗuyruçuk	ŧahıs adı Ꞗ. 61a/09, 61a/11, 61a/11, 61a/13, 64a/09, 66a/07
Ꞗuyuldar seçen	ŧahıs adı Ꞗ. 30a/24, 31a/06
Ꞗüşlük Tokba	ŧahıs adı Ꞗ. 24b/07

L

lā-cerem	(a): ŧüphesiz, besbelli, elbette l. 34b/05, 37a/08, 38b/04
lafz	(a): söz; kelime l. 4b/13, 5a/07, 5a/09, 24a/13, 25b/13
Lahurđa	ŧahıs adı l. 43a/13
lāyık	(a): yakışan, yakışık, yaraşır l. 35b/11, 37b/15
Lekzi gürgen	ŧahıs adı l. gürgenge 57a/09
leşker	(f): asker; yiğit, kahraman l. 8a/08, 8a/09, 8a/10, 9b/21, 11b/09, 12b/14, 12b/14, 12b/15, 15a/10, 21a/11, 23a/03, 23a/04, 23a/13, 24b/08, 25a/02, 25a/03, 25a/15, 25b/12, 25b/17, 26a/10, 27a/11, 27b/05, 28a/02, 28b/01, 28b/08, 29a/18, 29a/20, 29a/24, 29a/25, 29b/26, 30a/14, 30a/30, 30b/23, 30b/27, 31a/14, 31a/22, 31a/24, 31b/11, 31b/14, 32a/04, 32a/05, 32a/17, 32a/18, 33a/01, 33a/10, 33b/06, 34a/03, 34a/07, 34a/14, 34b/07, 34b/08, 34b/09, 35a/14, 35a/15, 35b/12, 35b/17, 36a/03, 37a/11, 37b/11, 39a/01, 39a/07, 39a/07, 39a/09, 39a/12, 40b/02, 41a/08, 44b/13, 44b/14, 46a/04, 47b/16, 53b/13,

	60b/02, 60b/02, 60b/03, 61b/13, 62a/04, 62a/09, 65b/15 l.+nij 16b/01, 25b/04, 31b/11, 32a/19, 33b/01, 44a/02 l.+ni 8a/13, 8b/15, 28b/07, 31a/02, 31a/15, 32a/04, 33a/08, 33a/10, 33a/17, 33a/20 l.+ge 28a/02, 65a/02 l.+din 21a/15, 32b/10, 33b/17 l.+i 12b/17, 14a/03, 16a/10, 20b/11, 22a/03, 25a/10, 25b/06, 25b/11, 25b/11, 27a/02, 29b/22, 30a/12, 30a/25, 31a/13, 31b/10, 32b/01, 32b/05, 32b/09, 33a/12, 33b/09, 35a/07, 35b/03, 36a/05, 36b/14, 38a/10, 60b/04, 61a/01, 61b/09, 62a/05 l.+inij 44a/01 l.+in 8b/04, 22a/01, 23b/02, 30a/27, 30a/30, 31a/08, 31a/18, 31a/20, 32b/03, 32b/05, 32b/05, 34a/01, 45b/18 l.+ini 41a/03 l.+ine 22b/05 l.+ler 31a/19, 34a/06, 34b/05, 34b/11, 34b/13, 35a/02, 35a/05, 35a/09, 35b/05, 35b/08 l.+lerni 32b/07, 32b/08 l.+lerdin 31b/12 l.+leri 22b/11, 27b/02, 36a/14, 39a/05
Li Bahşı	şahıs adı l. 43a/08
Lik kal'e-i Lik	Çin'de bir şehir adı Lik kalesi 23b/17
likin	(f): lakin, amma, fakat l. 39a/04
Lijlavuş şehir-i Lijlavuş	Çin'de bir şehir adı Linglavuş şehri 23b/17
Liküm	bk. Çarağa Liküm l. 13b/10
Lu Lu yılı	(ç): yılan, ejderha On iki hayvanlı Türk takvimine göre Ejderha yılı; takvimin 5. yılı l. yılı 21a/07, 21a/14, 24b/05, 25b/17
lügat be-lügat-ı Hıtây	(a): 1. kelime, söz; 2. dil ve dilin her kelimesi; 3. sözlük Çince ile, Çin diline göre 30a/03

M

Macar	1. Macarlar; 2. Macar ülkesi m. 31b/12, 47b/04, 48a/09, 48a/14, 49a/02, 49a/12 m.+nij 48a/09
Māçin vilâyet-i Māçin	(a): Çin'in güney bölgelerine verilen ad Maçin ülkesi 53b/18
Madu	şahıs adı m. 29a/03

mağrib	(a): batı, garb m. 3a/09
māh māh-ı Ramazān	(a): 1 Ay; 2. senenin on ikide bir kısmı, ay Ramazan ayı 60a/14
maḥbūs maḥbūs it-	(a): hapsolunmuş, bir yere kapatılmış hapsetmek, bir yere kapatmak m. itti 30a/03
maḥdūd nā-maḥdūd	(a): sınırlı; tahdid edilmiş sınırsız 11b/02
Maḥmūd	şahıs adı m. 51b/11,
Maḥmūd ḥān	şahıs adı 62b/07
Maḥmūd şāh	şahıs adı m.+ğa 56b/01
Maḥmūd sultān	şahıs adı m. 66a/04
ma'ḥūd	(a): 1. ahdolunmuş, bilinen; sözleşilen; 2. sözü geçen m. 40a/09
maḥşūş	(a): 1. birine ait veya ayrılmış olan; 2. ayrı, müstakil; 3. hususî olarak, özel, bilhassa m. 5a/17, 27b/05
maḥzūz	(a): hazetmiş, hoşlanmış; memnun m. 11a/11
maḥām	(a): 1. durulacak yer, durak; 2. memuriyet, memuriyet yeri m. 8a/16 m.+ğa 10b/07 m.+dın 10b/07 m.+ında 10b/05, 21b/06
maḥbūl	(a): 1. kabul olunmuş, alınmış; 2. beğenilen, hoş karşılanan, geçer m. 16a/13 m.+rak 10b/03, 13b/08
maḥhūr maḥhūr bol-	(a): kahrolmuş, bozguna uğratılmış, yenilmiş kahrolmek, yenilmek, bozguna uğramak m. boldılar 24a/11
Maḥla Bilen	şahıs adı m. 54a/09
maḥşūd	(a): istenilen şey, istek m. 38b/17
Maḥuday	şahıs adı m. 44a/17, 44b/10
Maḥuldar	şahıs adı m. 16b/07 m.+nij 16b/08, 16b/11

māl	(a): 1. mal-mülk; 2. mal, hayvanlar m. 25a/10 m.+dın 21a/15 m.+ım 12b/10 m.+ımıznı 12b/16 m.+ı 12b/06, 12b/07, 17a/08, 19a/17 m.+ın 12b/08, 22a/15, 23a/10
Malāḥda	coğrafi bölge adı m. 35a/16
ma‘lūl	(a): illetli, hastalıklı, sakat m. 52b/15
ma‘lūm	(a): bilinen, belli m. 3b/16, 4a/10, 4b/09, 4b/10, 4b/11, 5a/02, 5a/03, 5a/06, 5b/16, 5b/16, 9a/12, 10a/16, 11a/01, 11a/07, 11b/05, 12b/02, 12b/05, 16b/12, 19a/12, 19b/09, 19b/10, 20b/12, 20b/13, 20b/14, 20b/17, 27b/05, 27b/10, 28a/09, 28a/22, 28a/22, 28b/24, 29a/04, 29a/19, 29b/04, 30a/14, 30a/17, 31a/01, 31a/21, 31a/27, 31b/10, 32a/03, 32a/03, 32a/17, 33a/01, 33b/03, 33b/08, 33b/09, 33b/10, 34a/03, 35a/02, 35a/09, 36a/14, 36a/15, 38b/05, 38b/07, 42b/02, 42b/11, 43a/02, 43a/15, 43a/15, 43b/13, 44b/04, 45a/09, 45a/10, 45a/15, 45b/01, 45b/01, 45b/09, 46b/03, 46b/04, 46b/06, 46b/09, 47a/05, 47a/13, 47b/09, 48a/13, 50a/01, 50b/09, 50b/17, 51b/14, 52a/11, 53a/12, 53a/14, 53b/15, 54a/02, 54a/08, 54a/12, 56a/07, 56b/11, 57b/08, 61a/08, 61a/17, 61b/07, 61b/15, 63b/09, 64a/06, 64a/11, 66a/04, 66a/13, 66a/15, 66a/17, 66b/01, 66b/09, 66b/13, 66b/17, 67a/01, 67a/10, 69b/10, 69b/14
Mamay mirzā	şahıs adı m. 64b/07
ma‘nā	(a): anlam, mana m. 6a/14, 9a/07, 11a/15, 13b/01, 13b/10, 14a/10, 14b/18, 15a/07, 15a/10, 15b/06, 16a/17, 17a/07, 18b/03, 23b/03, 25b/13, 30b/19, 30b/23, 31a/09, 31a/11, 37b/06, 38b/15, 53a/01 m.+nı 24a/14 m.+ğa 12a/04 m.+da 17a/07 m.+dan 6b/08, 15b/09 m.+dın 11a/11, 15b/12, 18a/09, 18a/15, 23b/07, 24a/11, 29b/04, 34a/16, 34b/03, 37a/16, 53a/10, 57a/07 m.+sı 24a/13, 42b/18 m.+sını 7b/06
Manağ Keder	şahıs adı m. 48b/03, 48b/06

	m.+nij 48b/06
māni‘ māni‘ kıl-	(a): 1. meneden, engel olan, alıkoyan; 2. engel engel olmak m. kıldı 20b/06 m. kılmadı 22b/17
Manķutay	bk. Maijķutay m. 49a/09
manşıb	(a): 1. makam, derece, rütbe; 2. devlet hizmeti m. 6a/14
manşüb	(a): 1. konmuş, dikilmiş; 2. memuriyete konulmuş, memuriyete dikilmiş m.+da 28a/05
Manşür biy	şahıs adı m. 64a/08, 64a/12, 64a/13, 64a/15, 65a/05, 65a/05, 65a/06
maiya	bana; teklik şahıs zamirin datifli hali m. 8a/04, 23a/12, 27b/16, 29a/11, 33b/12, 36b/01, 36b/01, 36b/02, 37a/16, 40a/15, 40a/16, 41b/06, 41b/07, 42a/08, 42a/08
Maijķıl Türken	şahıs adı m. 29a/22, 29b/02
Maijķut	kavim adı m. 14b/04, 28b/18, 28b/22, 30a/24, 31a/06, 34a/11
Maijķutay	şahıs adı krş. Manķutay m. 28b/19, 47b/12
Maratay hātün	şahıs adı m. 57b/02, 57b/04, 58a/04
maraz	(a): hastalık, bela, dert m.+dın 56b/06
Mardin	Mardin; Türkiye bir şehir adı m.+de 63a/17, 63b/01
ma‘reke	(a): savaş meydanı m.+de 7b/08
ma‘rūf	(a): 1. herkesçe bilinen, tanınmış, belli; 2. meşhur, ünlü m. 14a/01, 16b/02, 29a/06, 69b/04
maşāff maşāff kıl-	(a): savaş, harp savaşmak, muharebe etmek m.ķılıştılar 62a/10
maşlaĥat	(a): iş, husus, madde; 2. ehemmiyetli iş m. 41a/02
matūf	(a): 1. eğilmiş, bir tarafa doğru çevrilmiş; 2. birine isnat olunmuş, yöneltmiş m. boldı 56b/06
Māvera’ü’n-nehr	(a): Amu ve Sır Deryası arasındaki coğrafi bölgenin adı m.+de 34b/14

Maynu	şahıs adı m. 58b/04
Māzmān	coğrafi bölge adı m. 44b/14
me‘āniye	(a): ??? m. 11a/12
mebādā	(f): sakın, olmaya ki m. 36b/11
mecd	(a): büyüklük, ululuk; şan ve şeref m. 9b/16
mecmū‘	(a): cem olunmuş, toplanmış; bir araya getirilmiş şey; tüm m. 6a/17, 8a/16, 30a/30, 34a/02, 35b/05, 36a/02 m.+1 29b/28, 30a/11, 35a/09
mecmū‘an	(a): toplu olarak, toptan; birden; hep m. 17b/16
mecr	(a): ??? m. 58a/16
medāris ‘imāret-i mesācid ü medāris	(a): medreseler mescit ve medrese binaları m. 60a/13
meded	(a): yardım, imdat m. 8b/06, 21a/11, 21a/15, 22a/02, 22a/02, 22a/03, 23b/11, 37a/14, 37b/04, 38b/15, 40a/15, 40a/16, 65b/15
medhūş	(a): dehşete uğramış, şaşırılmış, korkmuş, ürkmüş m. 39b/07
meğer	(a): meğer, oysa ki, halbuki; olsa olsa, ancak m. 37b/11
meḥāl	(a): 1. süre, vade; 2. korku yeri m. 11a/10, 21a/13 m.+de 37a/09
mekkār mekkārlik	(a): hileci, düzenbaz düzenbazlık, hilecilik m. 11b/06
Mekritay	şahıs adı m. 30a/29
melā’ike	(a): melekler m.+ler 40a/15
Meleke	şahıs adı m. 57b/15
melhūz	(a): mülahaza edilen, düşünülebilen; hatıra gelen; olabilen m. 11a/10
melik	(a): padişah, hükümdar m. 43a/19, 43a/20, 49a/14, 57b/05, 66b/07

	m.+nij 43b/01
memālik	(a): memleketler, ũlkeler m. 8b/11, 40a/08, 62a/14 m.+nij 23b/04 m.+ge 41b/04 m.+de 28b/14 m.+i 34b/16, 35a/03, 36b/02, 40b/03 m.+in 21a/11, 21a/17, 21b/01, 23b/02, 24a/17 m.+ler 46a/13 m.+lerni 51b/06 m.+leriijizge 36b/08 m.+lerine 36b/14
men	ben; 1. teklik şahıs zamiri (krş. min) m. 6b/16, 7a/15, 23a/11, 27a/09, 27b/15, 36b/10, 36b/11, 37b/06, 40a/13, 41b/06, 41b/07, 60b/10, 64b/17, 65a/01 m.+ij 6b/11, 7a/12, 7b/11, 8a/03, 8a/04, 13a/05, 15b/10, 23a/12, 36b/04, 36b/11, 36b/11, 40a/13, 40b/07, 41a/12, 41b/08, 41b/11, 41b/13, 42a/01, 65a/01 m.+im 36b/03 m.+din 9a/05, 27a/01, 33b/12, 36b/04, 36b/07, 36b/10, 37b/07, 41a/16 m.+i 7a/10, 41a/13, 41b/13, 41b/15, 42a/07
mensüb	(a): bir kimseye, bir Şeye nispet olan; ilgisi bulunan, ait olan m. 35b/15, 68b/09 m.+da 5b/15
menzil menzil kııl-	(a): 1. yollardaki konak yeri; 2. konak konaklamak m. kııldılar 3a/11
meijiz	çehre, beniz, yüz m.+lik 15b/08, 16b/05
Meijlikeç ikeçi	şahıs adı m. ikeçidin 57a/02
Meijlügen	şahıs adı m. 56b/14
meij	ben, hāl m.+lũv 54a/02
merbũt	(a): bağlanmış, bağlı m. 11a/14
merd	(f): adam, insan; erkek m. 24a/08
merdāne	(f): erkeğe yakışacak yolda, mertçe, erkekçe m. 41a/05
mergen	(m): 1. Moğollarda "bilge" anlamına gelen ve toplumun ileri gelenlerine verilen bir ũnvan; 2. avcı

	m. 10b/06, 14b/10, 14b/10, 15b/02, 16a/10, 47b/04, 48a/01, 52a/02 m.+nij 10b/13, 48a/01
merhamet	(a): şefkat gösterme, acıma; birini esirgeme m. 11a/11
Merkit	kavim adı m. 3b/14, 4b/15, 18a/06, 18b/17, 19a/01, 20b/07, 20b/11, 25b/06, 28a/16, 44a/15, 44b/06, 53a/15 m.+nij 21b/03, 23b/13, 24b/06 m.+ni 21b/07 m.+ke 25b/03
mersüm	(a): 1. resmolunmuş, yazılmış, çizilmiş; 2. adı geçmiş, bahsi geçmiş m. 25a/04
mertebe	(a): 1. derece, basamak; 2. rütbe, paye; 3. miktar m. 10b/04, 30a/27, 33a/18, 60b/07, 60b/07, 69b/11, 69b/11 m.+de 31a/11 m.+din 36a/02, 64b/10, 66b/13
mervārid	(f): inci m. 11b/14 m.+din 27a/04 m.+ler 11b/13
mesācid	(a): mescitler, küçük camiler m. 60a/13
mescid	(a): namaz kılınacak yer; küçük cami m. 68a/11, 68a/12, 68a/13
Mesek-kan	şahıs adı m. 51b/10
meşel	(a): örnek, benzer, numune ; 2. dokunaklı ve manalı söz m. 39a/04
meskūn	(a): içinde insane oturan yer m. 3b/07
mesnūṭ	??? m. 11a/14
mest	(f): sarhoş m. 39b/03, 40a/01, 40a/02, 40a/03, 40a/03, 40a/05, 40a/06, 40a/07
mest itküçi	sarhoş olacak kimse m.+ni 40a/01
meşṭūr	(a): yazılmış, çizilmiş m. 5b/17
meşakḫat	(a): zahmet, sıkıntı, güçlük, zorluk m. 39a/04
meşāyih	(a): şeyhler m. 60a/14

	m.+ni 60a/12 m.+lar 69a/04
meşşāta	(a): gelini süsleyen, gelin tuvaleti 41a/06
meşhūr	(a): şöhretli, ün salmış m. 3a/14, 3b/04, 14a/01, 16a/11, 16b/03, 19a/12, 20a/13, 27b/10, 28b/14, 29a/07, 29b/04, 33b/05, 34b/08, 38b/07, 39a/15, 43a/02, 43b/13, 61a/08, 61b/01, 61b/01, 61b/07, 61b/15, 65a/06, 65a/10, 65b/06, 66a/04, 66a/17, 66b/01, 66b/06, 66b/09, 66b/13, 66b/17, 67a/02, 69b/05, 69b/14
meşib	(a): ihtiyar olma, yaşlılık, saç sakalı ağarma m. 11a/14
meşrūh	(a): şerh olunmuş, açıklanmış; uzun uzadıya anlatılan m. 4a/02, 28b/21, 30b/27, 31a/21, 31a/22, 33b/09, 44a/08, 56b/12 m.+da 33a/13
meşğūl	(a): 1. bir işle uğraşan; 2. işgal edilmiş, doldurulmuş, tutulmuş; 3. tutuk, dalgın; dolgun m. 21a/06, 22b/06, 25a/13, 26a/13, 60a/14
metā‘	(a): satılacak mal; eşya m.+lar 39a/12
mevāzi‘	(a): mevziler, yerler m. 35a/06
mevcūd	(a): 1. var olan, bulunan; 2. hazır olan, hazır bulunan m. 12a/09, 36a/02
mevsūm	(a): damgalanmış, imlenmiş, işaretlenmiş m.+da 35b/15
mevzi‘	(a): bir şey konulacak yer, yer m. 22b/02, 23a/14, 24b/16, 26b/16, 30b/18, 40b/15, 61a/04, 62a/06, 62a/13, 63b/16 m.+de 53a/13, 61a/08, 61a/14, 61b/06
mey	(f): şarap, içki m. 68b/12
meyl meyl kıl-	(a): eğilme, eğiklik; akıntı m. 7a/05, 15b/04, 22b/08 eğilmek, taraf olmak m. kıldı 20b/04
meymene	(a): ordunun sağ cenahı, sağ kanadı m. 28a/27, 68b/02, 69b/05, 69b/06, 69b/07
meysere	(a): ordunun sol cenahı, sol kanadı m. 29b/21, 68b/03, 69b/06, 69b/06, 69b/07
mezkūr	(a): zikrolunmuş, adı geçmiş, anılmış m. 43b/13, 61a/17, 66a/14, 67a/10
min	ben (1. teklik şahıs zamiri) krş. men m. 36b/09
miltık	tüfek

	m. 67b/06
mında	burada m. 37a/06
Mışr	coğrafi bölge adı (Mısır) m. 3b/05, 8b/12, 35a/16, 36a/03 m.+da 63a/12
mıŝrā' mıŝrā'-i Türki	(a): manzum bir parçayı meydana getiren satırların her biri Türkçe mısra 62a/07
mihmān	(f): misafir, konak m. 38b/03 m.+nı 38b/04
mihter muqaddem ve mihter-i tūmānāt ve hezārḥā mihter-i enbiyā	(f): daha büyük on binlik ve binlik askeri birliklerin önderi ve büyüğü 42a/07 peygamberlerin büyüklüğü 69a/03
min-	binmek m.-geyler 39b/01 m.-e 37a/07 m.-ip 67b/08
mindir-	bindirmek m.-ip 40b/09
miij	bin (sayı) m. 12b/11, 14a/20, 14a/21, 15a/17, 15a/17, 19a/03, 27b/10, 29b/03, 32a/14, 32a/17, 32b/17, 33a/10, 35b/11, 40a/14 m.+ni 30b/13 m.+de 67b/03, 68a/05, 68a/08, 69b/15 m.+din 27b/11 m.+i 30a/25, 30b/17 m.+iden 36a/12
miij ağısı	Moğol ordusunda bin kişilik birliğin komutanının rütbesi krş. miij biki m. 30a/10, 30a/28, 30a/30, 30b/27, 31a/15, 31a/16 m.+nı 30a/13
miij biki	Moğol ordusunda bin kişilik birliğin komutanının rütbesi krş. miij ağısı m. 27b/11, 28a/04, 28b/04, 29b/14, 30a/01, 30b/28, 31a/16, 31a/16, 32a/11, 32a/12, 32b/15, 35b/13, 37b/10, 38a/02, 41a/02 m.+ler 34a/13
miij bikilik	Moğol ordusunda bin kişilik birliğin komutanlığı görevi m.+ni 37b/16
Miijeķan	şahıs adı m. 53a/06
miijer	Moğol ordusunda bin kişiden oluşan askerî birlik

	m. 28b/03, 28b/03, 28b/17, 28b/17, 28b/22, 28b/23, 29a/01, 29a/01, 29a/05, 29a/06, 29a/12, 29a/13, 29a/17, 29a/21, 29a/23, 29b/01, 29b/01, 29b/07, 29b/08, 29b/11, 29b/11, 29b/17, 29b/17, 29b/24, 29b/24, 29b/27, 29b/27, 30a/06, 30a/07, 30a/15, 30a/15, 30a/23, 30a/24, 30b/01, 30b/01, 30b/04, 30b/07, 30b/11, 30b/15, 30b/17, 30b/20, 30b/24, 30b/28, 30b/29, 30b/31, 30b/31, 31a/03, 31a/05, 31a/08, 31a/12, 31b/02, 31b/02, 31b/07, 31b/07, 31b/15, 31b/18, 32a/01, 32a/01, 32a/08, 32a/08, 32a/13, 32a/14, 32b/12, 32b/12, 32b/14, 32b/16 m.+i 34b/15
miijler	bin kişilik asleri birlikler krş. hezārḥā m. 28a/06, 31a/21 m.+nij 42a/07, 42a/08 m.+ni 39b/13
Miijlik içige	şahıs adı (krş. Müijlik içige) m. içige 29b/16, 32a/16 m. içigenij 24a/08, 28b/24, 30b/02, 32a/16 m. içigeni 23a/03
Miijkan	şahıs adı m. 44b/17
Miijtaş	şahıs adı m. 51a/08
mirāş	(a): ölenin hayatta kalanlara bıraktığı mal, mülk, para m. 27b/07, 35a/09
mirzā	(f): 1.beyzade, asalet ünvanı; 2. Altın Ordu ve devamı olan devletlerde Cengiz han soyundan gelenlerin taşıdığı ünvan, daha sonraları Cengiz han soyundan gelenler sultan unvanını taşımışlardır. m.+lar 68a/11 m.+ları 68a/02
Mirzā Kāsım	şahıs adı m. 64a/04
mişāl	(a): 1. örnek; 2. benzer, andırır m. 3b/12, 37b/12, 38a/14, 38b/07 m.+lık 15b/09 m.+lik 3b/16
molla	(a): büyük kadı, büyük alim m. 68a/11, 68b/04, 68b/09
Monulun ḥātūn	şahıs adı m. 12b/04, 13a/03, 13a/04, 13a/05, 13a/08, 30b/10
morin Morin yıl	(m): at, yılki On iki hayvanlı Türk takvimine göre At yılı; takvimin 7. yılı m. yıl 21b/05, 24b/13, 26a/12
moğay	(m): yılan

Mogay yılı	On iki hayvanlı Türk takvimine göre Yılan yılı; takvimin 6. yılı m. yıl 21b/02, 24b/10, 26a/05
Mogol	kavim adı m. 3b/13, 3b/15, 4a/01, 4a/01, 4b/12, 4b/12, 4b/13, 5a/02, 5a/07, 5a/09, 5a/13, 5a/16, 10a/16, 11a/04, 11a/07, 11a/16, 12a/15, 12b/10, 13b/06, 15a/11, 15b/08, 16a/07, 16a/10, 17b/10, 17b/10, 17b/11, 17b/14, 17b/14, 17b/14, 17b/16, 17b/18, 17b/20, 18b/03, 19b/03, 20a/12, 20a/17, 20b/02, 23a/15, 23a/16, 23b/05, 23b/07, 24a/14, 29b/22, 34a/10, 36a/11, 36a/14, 42b/19 m.+nij 13b/02, 17a/07, 20a/10 m.+dın 5b/06, 31a/06, 31a/07 m.+lar 5a/15, 6a/04, 6a/06, 8a/16, 46a/05 m.+larını 16a/08 m.+lardın 32a/06
Mogolistan	coğrafi bölge adı m. 3b/01, 22b/13, 35a/08 m.+nij 35a/06 m.+da 54b/05 m.+dın 54b/02, 55a/08, 60a/01
Moydur	şahıs adı m. 17a/01
Möktü Kıyal	şahıs adı m. 29b/18
Möijke hân	şahıs adı (krş. Möñkü hân) m. 2a/06, 2a/07, 32b/03, 32b/04, 34a/05, 35a/09, 35a/12, 51a/12, 51a/14, 51a/15, 52a/12, 52a/13, 52a/14, 52b/09
Möijkeser qorçı	şahıs adı m. 34a/11
Möijke Temür	şahıs adı m. 46b/01, 46b/07 m.+nij 46b/08, 46b/18
Möijkü hân	bk. Möijke hân m. 18b/03, 28b/09, 29a/19, 32a/10, 34a/13, 34b/04, 34b/05, 46a/07, 46a/12
Möijkü Temür	bk. Möijke Temür m. 55b/17, 59b/14 m.+nij 56a/10, 56a/13, 56a/18
mu	Türkçe soru eki (mı/mi; mu/mü) m. 25a/07, 25a/07, 25a/07, 41a/10, 41a/10, 41a/10, 41a/11
mu'aşır	(a): çağdaş, bir asırda yaşayanların her biri m. 1b/10
mu'attal	(a): 1. tatil edilmiş; 2. bırakılmış; 3. boş

mu'at̄tal ü m̄hmel	bırakılmış ve ihmal edilmiş 36b/09
mu'āvin	(a): yardım eden, yardımcı m. 41a/17
mu'ayyen	(a): tayin edilmiş, belli, belirli; kararlaştırılan m. 1b/09, 4b/14, 35a/03, 38a/11, 38a/12,38b/12, 39b/10, 55b/03, 66a/15
mu'ayyen it-	kararlaştırmak, belirlemek m. itip 5b/11
mu'ayyen kıl-	kararlaştırmak, belirlemek m. kıldı 9a/16 m. kıldılar 35b/10 m. kılıp 35b/03
mu'āzıd	(a): yardım eden m. 41a/17
mu'azzam	(a): 1. kocaman; ulu, büyük, mühim m. 6b/10, 23b/03, 26b/14, 39b/12, 54a/01, 68b/08
mu'azzeb	(a): azap içinde bulunan, eziyet çeken m. 39b/17
müceb	(a): 1. lazım gelmiş, 2. bir söz veya emrin gerektirdiği şey, netice m. 40a/09, 48a/13, 48b/18, m.+de 4a/14, 5b/10, 6a/07, 50a/05, 54a/12
be-müceb	sebeup ile, dolayısıyla 6b/12, 27a/12, 33b/12, 50a/01
Muciye	şahıs adı m. 49b/20, 50b/11 m.+nij 50b/12
mufaşşal	(a): ayrıntılı, uzun uzadıya anlatılan m. 4b/09, 5a/04, 20b/13, 20b/14, 28b/21, 29a/19, 31a/21, 31a/22, 43b/14, 44a/08, 49b/16, 50a/05, 56b/12, 56b/12 m.+da 4a/02
müflis	(a): iflas etmiş, parasız, züğürt m. 39b/16
muḥabbet	(a): sevgi, aşk, dostluk m. 7b/01, 35b/02 m.+i 7a/06
muḥabbetlik	sevgi ve dostluk m.+i+(muḥabbetligi) 65a/14
muḥālefet	(a): muhaliflik, aykırılık, uygunsuzluk m. 40b/14
muḥālefetlik	muhalif, aykırı olma durumu 55b/11
muḥālif	(a): muhalefet eden, aykırılık gösteren m.+ler 37a/05
Muḥammed	şahıs adı m. 43b/16, 63a/11,
Muḥammed 'Ali	şahıs adı

	m. 43a/18
Muḥammed Biy	şahıs adı m. 63a/02
Muḥammed H ^v ārezm şāh	şahıs adı m.+nij 26a/08
Muḥammed Emin ḥān	şahıs adı m. 62b/06
Muḥammed Muştafā	Hz. Muhammed m. 69a/02
Muḥammed Tik	şahıs adı m. 65a/08
Muḥammed Tek ḥān	şahıs adı m. 62b/05
muḥakḳak	(a): gerçekliği, doğruluğu belli olmuş; doğru, gerçekten m. 6a/04, 11a/15, 38b/12
Muḥarrem	(a): Kamerî takvime göre birinci ay m. ayında 26a/13, 26b/05, 26b/09, 56a/02, 69b/15
muḥibb muḥibb-i Ḥakḳ	(a): seven, sevgi besleyen, dost Hakk'ın dostu, Hakkın seveni m. 6b/03, 6b/06, 6b/15, 7a/17
muḥkem	(a): sağlam, berk, kuvvetli m. 9b/04, 11b/02, 22b/12
muhtelifē	(a): türlü, çeşitli, çeşit çeşit m. 2b/18
muhterem	(a): ihtiram olunmuş, saygıdeğer, sayın m. 31a/17
Muke noyan	şahıs adı m. 31b/19
Mulayḳay	şahıs adı m. 46b/15
Mübsin	şahıs adı m. 50b/03
Muḳaday	şahıs adı m. 44b/10
muḳaddem muḳaddemi bol-	(a): önde olan, önde giden m. 42a/07 öncülük yapmak, önder olmak m. bolup 28a/02
muḳaddime muḳaddime kı1- muḳaddime-i leşker	(a): öne geçen, önde giden öne geçirilmek m. kıldı 65a/02 asker başçısı, komutan 61b/13, 66b/02, 66b/03 m.+i 67a/09, 67a/15
muḳaddemāt	(a): öncüler; ordunun ilerisinde bulunan askerler m. 12a/02
Muḳali köyeij	şahıs adı

	m. 41a/08, 41a/11, m. 25a/17, 25b/11, 25b/13, 29b/22, 29b/25, 30a/27, 30a/30, 30b/32 m.+ğa 41a/13
muḳarrebān cemā‘at-ı muḳarrebān	(a): yaklaşmış olanlar, yakınlar birine yakın olan kimseler, yakın çevresi 42a/04
muḳarrer muḳarrer bol- muḳarrer kıl-	(a): 1. kararlaştırılmış; 2. şüphesiz, sağlam; 3. anlatılmış, bildirilmiş kararlaştırılmış olmak m. boldı 29b/15, 35a/12 kararlaştırmak; sağlamlaştırmak m. kıldılar m. 24a/15,
muḳbil	(a): ikballi, kutlu, mutlu m. 8a/03
muḳırr	(a): ikrar eden, doğruyu söyleyen, kusur ve kabahatini gizlemeyen m. 33b/16
muḳim	(a): ikamet eden, oturan m. 6a/13, 21a/06
muḳtezā muḳtezā-yı hikmet-İzid	(a): 1 iktiza edilmiş, lazım gelmiş; 2. kanun icabına göre yazılmış Yaradanın hikmetinin icabı 11a/08
munça	bunca, bu kadar m. 14a/21, 25b/12
munda	burada m. 30b/23, 35b/08, 38a/02, 62a/11, 65b/09
mundag	böyle, bu şekilde (krş. mundağ, muijdağ) m. 7b/05, 16a/10, 16a/17, 29b/05, 36a/14, 36a/15, 40b/06, 43b/14, 44a/17, 44b/16, 45a/01, 45a/06, 45a/13, 45b/09, 45b/15, 46b/01, 46b/10, 46b/19, 47a/03, 47a/06, 47a/11, 47a/18, 47b/03, 47b/07, 47b/08, 47b/13, 47b/16, 48a/02, 48a/06, 48a/12, 48a/13, 48a/14, 48a/17, 48a/17, 48b/03, 48b/05, 48b/06, 48b/18, 48b/19, 49a/01, 49a/03, 49a/06, 49a/08, 49a/11, 49a/16, 49b/18, 50a/03, 50a/05, 50a/09, 50a/11, 50b/02, 50b/07, 50b/13, 51a/12, 51b/18, 52b/09, 52b/15, 53a/02, 53a/08, 54a/12, 54a/17, 54b/08, 54b/18, 56b/10, 56b/13, 57a/12, 58a/17, 58b/01, 59a/04, 62a/08, 65b/09
mundağ	bk. mundağ m. 16a/18, 28a/06, 29b/15, 31a/09, 34b/15, 40a/01, 51a/14, 51b/08, 52b/13, 55b/08, 56a/04, 57b/13, 60a/06, 61b/01, 61b/15, 62a/17, 64a/03
mundın	bundan, buradan m. 5a/13, 21a/16, 27a/08, 43b/07
munı	bunu (krş. munu) m. 27b/14
munu	bk. munı

	m. 33b/03
munuij	bunun m. 3b/12, 3b/16, 4a/14, 5b/10, 6a/07, 6b/09, 7b/06, 8b/09, 8b/10, 13a/09, 13a/14, 18a/02, 18a/16, 18b/07, 21a/02, 21a/13, 23a/13, 25a/07, 37a/08, 37b/02, 39a/13, 40b/06, 42a/03, 44a/11, 44a/17, 44b/03, 44b/08, 45b/03, 47a/15, 52b/17, 52b/17, 53b/12, 53b/15, 58a/19, 60b/06
muija	buna m. 7a/01, 19a/04, 21a/15, 21a/15, 21b/01, 24b/15, 28b/15, 30a/12, 30a/27, 30b/24, 31a/08, 31a/09, 32b/09, 33a/08, 35a/12, 36a/09, 37b/03, 38a/03, 39a/07, 39b/15, 44a/01
muijdağ	bk. mundağ m. 37b/06
Muijdu bahādūr noyan	şahıs adı (krş. Muijtu bahādūr) m. 16a/04
Muijdu Kıyat	şahıs adı m. 15a/14, 16a/01 m.+nij 15a/15
Muijtu bahādūr	bk. Muijdu bahādūr noyan m. 15a/17, 15a/17
mevķūf mevķūf bol-	(a): 1. vakfedilmiş; 2. durdurulmuş, alıkonulmuş; 3. tutuklu, hapsedilmiş durdurulmak, tutulmak m. bolup 68a/01
Muķur Kıuran	şahıs adı m. 29b/02, 29b/05
muraşsa‘ muraşsa‘ kıl-	(a): kıymetli taşlarla bezenmiş bezemek m. kılgan 27a/04
murğ murğ-ābi murğ-zār	(f): kuş su kuşu, ördek, kaz m. 53a/18 (f): kuşu bol olan yer, kuş cenneti m. 3a/03, 61a/05
Mūsā biy	m. 64b/02, 64b/03, 64b/04, 64b/06, 64b/08, m. biynij 64b/08, 65b/12 m.+nı 65b/15
Mūsā gürgen	şahıs adı m. 57a/07 m. gürgege 57a/03
muşaddaķ	(a): tasdik olmuş, gerçekliği kabul edilmiş m. 11a/15
musahķhar musahķhar it- musahķhar kıl-	(a): ele geçirilmiş ele geçirmek, tutsak etmek m. itti 20b/16, 35b/08, ele geçirmek, tutsak etmek

	m. kıldı 24b/03, 66a/16, 8b/01, 8b/13, 16a/08, 24b/02, 46a/11, 61a/14, 66a/16 m. kıldılar 35a/01, 35a/03, m. kılıp irdi 17b/21, 23a/17, 35a/15, m. kılğan irdi 20b/03 m. kılğay 35a/13,
muṭābıķ	(a): (birbirine) uyan, uygun m. 37a/16, 38a/07
muṭteber	(a): itibarlı, saygıdeğer, saygın m. m. 6b/10, 16a/13, 17a/03, 18a/03, 21a/09, 29b/16, 29b/25, 29b/27, 29b/29, 30a/11, 30a/17, 30a/26, 31a/14, 31a/15, 33b/05, 35b/17, 45b/18, 61a/13 m.+ler 10a/17, 34a/02
muṭteberān muṭteberān-ı ümerā	(a): 1. itibarlı, şerefli, haysiyetli kimseler; 2. bir yerin ileri gelenleri emir ve beylerin ileri gelenleri 41b/02
muṭterif	(a): itiraf eden, kendi kusur ve kabahatini gizlemeyerek söyleyen m. 33b/16
muṭiṭ	(a): itaat eden, boyun eğen; bağlı m. 7a/16, 46a/02
mutlak	(a): 1. salıverilmiş, başıboş bırakılmış; 2. kayıtsız, şartsız; 3. yalnız, tek, salt m. 5b/08, 5b/10
Muva Tügen	şahıs adı m. 49b/20, 50a/02, 50a/03, 50a/06 m.+nij 50a/08, 50b/01, 50b/05, 50b/06, 50b/10m.
muvāfaķat	(a): 1. uygunluk, uyma; 2. uzlaşma, razı olma m. 7b/07, 7b/15 m.+lık 7b/17, 9a/07
muvāfıķ	(a): uygun, yerinde m. 37a/15, 38a/04
muvāhedat	??? m. 33b/16
muverrihān muverrihān-ı Etrāk	(a.f.): tarihçiler Türk tarihçileri 10a/15
muḫtaşar	(a): kısaltılmış, kısa 4a/03
muvāzabet	(a): bir işe durmadan çalışma; bir işle daima uğraşma m. 11a/13
müdāvemem	(a): 1. devam etme; 2. bir işi aralıksız çalışma m. 11a/12
mübālāğat	(a): mübalağalar m. 60a/13
mübārek	(a): 1. bereketli, feyizli; 2. hayırlı, kutlu, mutlu m. 2a/12, 2b/04, 2b/07, 23b/06, 45a/02, 67b/09, 68a/06, 68a/07, 68a/08, 68a/12, 68b/06, 69b/15

	m.+nij 45a/03
Mübârek qorıçı	şahıs adı 31a/02
Mübârek Şâh	şahıs adı m. 43a/13, 50b/06, 50b/16, 59b/15 m.+nij 50b/07, 59b/15
mücelled	(a): ciltlenmiş m. 2b/18
mücmelen	(a): kısa olarak; kısaltılarak, az sözle m. 20a/11
müddet	(a): 1. zaman, vakit; 2. bir şeyin uzayıp sürdüğü zaman m. 1b/13, 1b/13, 1b/14, 1b/14, 2a/04, 2a/04, 2a/04, 2a/04, 2a/08, 2a/08, 2a/08, 2a/11, 2a/12, 2a/12, 2a/12, 2a/15, 2a/16, 2a/16, 2a/16, 2b/02, 2b/02, 2b/02, 2b/02, 2b/06, 2b/06, 2b/06, 2b/06, 20b/12, 24a/02, 36a/15, 46a/12, 47b/15, 53b/11, 55b/06, 56a/03 m.+de 20b/17, 34b/10, 53b/14 m.+din 12a/03, 12a/05
Müge	şahıs adı m. 51a/13, 51b/18 m.+nij 51b/18
mühlet	(a): bir işin yapılması için verilen zaman, süre m. 27a/05
mühmel	(a): ihmal edilmiş, bakılmamış, bırakılmış m. 36b/09
mükerrem	(a): tekrarlı, tekrar olunmuş m. 40b/13
mülâzemet	(a): 1. bir yere veya kimseye sınımsız bağlanma; 2. gidip gelme; 3. bir işle devamlı meşgul olma m. 34a/04, 36a/11 m.+lık 34a/04, 34b/07
mülâzım	(a): 1. bir yere veya kimseye sarılıp ayrılmayan, tutunup kalan; 2. orduda teğmen rütbesi m. 29b/15, 31a/01, 34a/03, 34a/09, 35a/01
mülk	(a); 1. mal-mülk; 2. devlet m. 3a/06, 11b/06, 27a/02 m.+ni 37b/14 m.+de 36b/12, 55a/10 m.+üjüzde 36b/06 m.+ini 37b/17
Mülk Temür	şahıs adı m. 51b/08
mülük mülük-ı Şâm ü Mısr ü Malâhda	(a): hükümdarlar Şam, Mısır ve Malahda hükümdarları m. 35a/16
münkaatı	(a): 1. kesilen, kesilmiş, aralıklı; 2. arkası gelmeyen, son bulan; 3. ayrılmış, arada bağ kalmayan

	m. 37b/09
mümtāz	(a): imtiyazlı, üstün; seçkin m. 37b/03
münācāt	(a): Allah'a dua etme, yalvarma; yakarış konulu manzume m.+nı 40a/17
münāsib	(a): uygun, yerinde; yakışır m. bolğay 3a/07
münşa'ib	(a): şubelenen; dallanan, kollara ayrılan m. 62a/15, 63b/17, 66a/05, 66a/13
Münke	şahıs adı m.+nij 44b/03
Münke Kalça	şahıs adı m. 31a/06
Münketü	şahıs adı m. 42b/09
münkir	(a): inkar eden, kabul etmeyen m. 7a/12
Müjlik içige	bk. Miijlik içige m.+nij 24a/07, 24a/08 m.+ni 23a/03
mürtedd	(a): irtidat eden; İslam dininden dönen m. 47b/14
Mürtedd Toğday	şahıs adı (krş. Toğday, Teme Toğtay) m. 47b/14
Mürteza hān	şahıs adı m. 62b/01, 65a/09
müsellem	(a): teslim edilmiş, verilmiş m. 8a/15
müslim	(a): İslam dininde olan m. 40b/03
müslümān	(a): İslam dininde olan m. 44b/17, 45a/11, 45a/12, 53a/05, 53a/10, 60a/11, 63b/13, 63b/14 m.+nij 45a/13
müslümanlık	İslamiyet, İslam dini m.+ğa 60a/10
müstahlaş	(a): istihlas olunmuş, kurtarılmış m. 35a/15
müsülman	bk. müslümān m. 6a/13 m.+ğa 6a/13
müşāhede müşāhede it-	bir şeyi gözle görme gözle görmek, tanık olmak m. itti 11a/12
müşevveş	(a): belirsiz, karışık, düzensiz, karmakarışık

	m. 39b/17
müştemil	(f): kavrayan, saran içine alan m. 2b/18
müteğayyır	(a): 1. değişen, başkalaşan; 2. bozuk m. boldı 33a/13
mütehayyir mütehayyirlik	(a): hayrette kalan, şaşmış, şaşırmış hayret verici durum, şaşılacak olay m.+ka kalğay 39b/07
müttefik	(a): 1. birleşmiş, anlaşmış; 2. fikirce beraber olan m. 6a/05
müyesser	(a): kolayı bulunup yapılan; kolay gelen, kolaylıkla olan m. 11b/07, 39a/02
müzelzel	(a): zelzeleye uğramış, depreme maruz kalmış m. 37b/09

N

nā nā-bedid nā-ma'dūd nā-mahdūd	(f): olumsuzluk ön eki görünmez, kayıp 37b/13 sayısız, sayılmaz, çok 11b/02, sınırsız, uçsuz 11b/02,
Nacar	şahıs adı n. 14b/05
Nacin	şahıs adı n. 12b/02, 12b/04, 13a/11, 13b/02, 13b/04 n.+nij 12b/02
nā-dān	(f): 1. bilmez, cahil; 2. kaba, terbiyesi kıt n.+larnı 37a/12
nā-gāh	(f): 1. ansızın, birdenbire; 2. vakitsiz n. 22a/10, 26b/16, 23a/04, 27b/14, 30a/03, 33a/12, 41b/13, 41b/14
Nağu	şahıs adı n. 42a/13, 42a/15
nağz gülğüne-nağz	(f): güzel, iyi, göze hoş görünen gül renkli, gül yanaklı güzel kadın 41a/06
nākışan	(a): noksan, eksik, tam olmayan n. 24a/01
naql naql kıl-	(a): taşıma, aktarma, geçirme aktarmak, nakletmek n. kıldılar 5b/16
Naquy	şahıs adı n. 52a/08 n.+nij 52a/08
nām	(f): 1. isim, ad; 2. ün, lakap n. 2b/17, 16a/11, 54a/02, 66a/15, 66b/13

namāz namāz-ı bāmdād	(f): namaz, salat, dinî ibadet sabah namazı n.+ bāmdāddın 21b/16
nām-dār	(f): namlı, ünlü n. 11b/16, 61a/17, 65a/10, 65b/06, 66a/14, 66b/06
nāme Çiiğiz-nāme	(f): “yazılı küçük kitap” anlamına gelerek mürekkep kelimeler meydana getirir “Cengiz han hakkında kitap” anlamına gelir ve Camiü’t-Tevarih’in halk arasında yaygın diğer adıdır. n. 69a/12
nāmūs	(a): 1. kanun, nizam; 2. ar, edep, haya, ırz; 3. temizlik, doğruluk n.+ım 36b/09 n.+luk 10a/05
Nankiyas	coğrafi bölge adı n. 34b/17, 41a/08
naşihat	(a): öğüt n. 6b/17, 36b/01, 36b/08, 37a/02, 40b/14 n.+nı 33b/13 n.+dın 36b/08
nāsibe	(a):??? n.+si 38b/06
Nāşrū’d-din	(a): “dine yardımı dokunan” anlamında bir isim veya sıfattır n. 69a/09
Naya noyan	şahıs adı n. 30a/25
Nayar	şahıs adı n. 17a/14
Nair Buğa	şahıs adı n. 51b/09
Nayman	kavim adı n. 3a/15, 3b/15, 5a/04, 45a/13 n.+nij 16a/15, 19b/02, 21a/10, 21b/10, 22b/09, 23b/11, 24a/04 n.+ğa 15b/14 n.+dın 19b/08, 33b/01
nāz	(f): cilve, şımarıklık n. 36b/06
nażar nażar kııl-	(a): bakma, göz atma bakmak n. kııldı 11a/10, 40b/05
ne	ne (soru zamiri) n. 4b/13, 7a/16, 7b/06, 11a/14, 22a/03, 26a/15, 27a/14, 27b/15, 29b/04, 39b/04, 41a/10, 41a/12
nebere	(m): torun n.+si 15a/01

	n.+siniij 43b/12 n.+lerni 61b/01 n.+leri 58b/11, 59a/21 n.+lerinij 49b/05, 56b/11, 57b/12, 57b/13, 58a/10 n.+lerin 44a/08, 44a/17, 47b/05, 51a/14 n.+lerige 66a/13
neçaqlı	nasıl; öyle n. 11a/15, 11b/13, 21b/04, 24a/15, 32a/18, 32a/18, 34b/01, 35a/01, 39b/16, 69a/04, 69a/16
neçe	ne kadar, nice n. 4a/09, 5b/05, 7a/08, 8b/17, 10b/02, 11b/11, 12a/02, 12a/05, 13a/13, 13b/06, 18b/01, 19b/07, 21a/13, 21a/13, 23a/05, 26b/13, 27b/10, 36a/12, 42a/04, 44a/10, 44b/15, 45a/06, 51a/15, 53b/11, 55a/10, 55b/07, 60b/08, 60b/11, 60b/14, 60b/16, 61a/08, 61b/08, 61b/12, 62a/12, 62a/15, 64a/18, 66a/05, 66a/15, 67a/17, 68a/01, 68a/06, 68b/06 n.+si 13a/07, 13a/07
neçük	nasıl, ne şekilde n. 3a/07, 3b/01, 3b/14, 3b/15, 4b/15, 5a/04, 5a/10, 5a/13, 5b/01, 6b/07, 6b/13, 7a/01, 7a/02, 7a/04, 7b/02, 7b/03, 7b/10, 8b/01, 9a/02, 12a/05, 12a/06, 20b/09, 21b/06, 24a/04, 24a/10, 26b/06, 27a/13, 28a/22, 29a/17, 29a/20, 29b/25, 30a/11, 30a/26, 30a/30, 30b/09, 30b/12, 31a/07, 31a/12, 32a/10, 33a/11, 33b/09, 34a/05, 34a/15, 34a/16, 34b/02, 35a/03, 35a/12, 35b/08, 36a/15, 36a/17, 37a/09, 37a/13, 37a/16, 38a/11, 38a/14, 38a/17, 38b/02, 38b/03, 38b/05, 38b/10, 38b/11, 38b/14, 39a/02, 39b/03, 39b/04, 39b/05, 39b/05, 40a/05, 40b/15, 41a/09, 41a/11, 41a/11, 41b/04, 41b/06, 41b/16, 42a/06, 42a/06, 46a/02, 57a/17, 58b/15, 59a/01, 60a/13, 66a/11, 69a/15
neçün	niçin, ne sebeple n. 7b/11, 13a/06, 18a/10
nefer	(a): bir adam, tek kişi; 2. rütbesi olmayan asker, er; 3. insan sayısı bildiren sözler için kullanılır n. 9b/01, 9b/02, 9b/09, 9b/13, 9b/23, 9b/24, 10a/10, 10a/19, 17a/06, 17a/15, 17b/03, 17b/04, 17b/05, 27b/06, 27b/08, 27b/10, 28a/26, 28b/02, 29b/23, 31a/07, 31a/25, 31a/27, 31b/14, 32a/07, 32b/11, 33a/05, 33a/07, 33a/09, 33a/16, 33a/19, 33b/06, 69b/09, 69b/09 n.+ni 33b/07
nefs	(a): 1. ruh, can, hayat; 2. kendi, şahıs n. 2b/09, 24a/08, 40a/07
Nekün	şahıs adı

	n. 18b/10, 19b/16
Nekün tayşi	şahıs adı n. 15a/18, 16a/01 n.+nij 15b/01, 15b/02, 22b/06
Neküz	şahıs adı n. 32b/13, 32b/15
Nemiç	(r): Almanlar; Alman ülkesi n. 46a/05, 60b/04
Nemkiiş şehr-i Nemkiiş	Çin'de bir şehir adı Nemking şehri şehr-i n.+ge 25a/09
nerse	şey, belirsiz nesne n. 32b/10, 37b/03, 39b/04 n.+din 38b/03 n.+ler 39b/09, 39b/10 n.+lerni 39a/11
neseb neseb-i büzürg-vār	(a): nesil, soy büyük, ulu kimsenin soyu n. 58b/10, 59a/20
nesl	(a): nesil, kuşak n.+i 6a/02, 6a/03, 6a/05, 6a/06, 8a/17, 8b/06, 10b/13, 11b/11, 12a/09, 12a/11, 12a/12, 12a/12, 12b/02, 12b/05, 13b/09, 13b/13, 13b/16, 13b/17, 14a/11, 14a/15, 14b/04, 14b/04, 14b/09, 14b/09, 14b/14, 14b/16, 14b/16, 14b/18, 15a/01, 15a/02, 15a/07, 15a/08, 15a/18, 15b/06, 16a/02, 17a/01, 18a/05, 18b/01, 28b/15, 28b/21, 28b/22, 28b/26, 29a/12, 31b/11, 32a/10, 42b/08, 43b/04, 45b/16, 46b/18, 47a/14, 51a/08, 52a/03, 52a/11, 54a/02, 57a/09, 58a/07, 58b/08, 59a/18, 59b/12, 59b/16, 60a/08, 62b/08, 65a/10, 65b/06, 65b/11, 66a/04, 66b/09, 66b/11, 66b/13, 69b/02, 69b/04, 69b/04 n.+ini 11b/05, 12a/13, 66b/10 n.+ige 66b/03 n.+ide 69b/05 n.+idin 11a/04, 12a/02, 15a/03, 18b/04, 18b/05, 29b/20, 30a/05, 30a/23, 30a/30, 30a/31, 30b/06, 30b/16, 30b/22, 30b/23, 32a/19, 32b/15, 60b/12, 65b/01, 65b/02 n.+leri 35a/11 n.+idür 8b/08
Nete ili	kavim adı n. 63a/01
nevā bi-nevā	(f): ses, seda, makam; 2. nasip, arzu, istek nasipsiz, fakir, zavallı n.+ğa 69a/05
nevāyi	(f): makam, ahenk ve nasip ile ilgili n. 69b/01

nevha nevha kı1-	(a): ölüye sesle ağlama ölüye sesle ağlama n. kı1mañız n. 27a/10
Nevrüz	şahıs adı n. 32a/09 n.+nij 31b/21 n.+ğa 58a/04
nevbet	(a): 1. sıra; sıra ile görülen iş; 2. hastalık ateşi; karakul, nokta hizmeti n. 21a/16, 21b/02, 40b/14, 40b/14, 41b/05, 41b/10
nihāyet	(a): 1. son uç; 2. son derece n. 3a/03 n.+i 40b/02 n.+siz 43b/11, 61a/05
nikāh nikāh kı1-	(a): nikah, kanunî evlenme evlenmek n. kı1ı1p 17b/20, 19b/04
Nikyas	şehir adı n. 36b/14
ni'met	(a): 1. iyilik, lütuf, ihsan; 2. azık; 3. saadet, mutluluk n. 9b/18, 10a/02, 36b/06, 37b/06 n.+ler 39a/17
Nirun	kavim adı n. 4a/01, 5b/07, 5b/07, 11a/04, 12a/13, 15a/18, 20b/11 n.+dın 23b/05, 29b/03, 30a/08, 30a/25, 31a/04, 31a/05
nisbet nisbet kı1-	(a): 1. bağılılık, ilgi; 2. kıyaslama, ölçü; 3. inat olsun diye yapılan iş kıyaslamak, ilgi kurarak iş yapmak n. kı1dı1lar 55b/16
nişān	(f): alamet, iz, belirti; 2. hedef, amaç n. 42a/08
nişāne	(f): iz, alamet, belirti n. 9a/11, 15b/11, 27b/15, 27b/16, 42a/06
niyāz niyāz it niyāz kı1-	(a): yalvarma, yakarma, dua yalvarmak, yakarmak, dua etmek n. itti12a/04 yalvarmak, yakarmak, dua etmek n. kı1ı1p 40a/17 n.+lar kı1ı1r 69a/03 n.+lık 7b/03
niyet	(a): niyet, meram, istek, arzu n. 25b/17, 40b/01 n.+im 40b/07
Noğay, Usta oğlı	şahıs adı n. 63a/05,
Noğay	şahıs adı 66b/04
Noqay	şahıs adı

	n. 22b/03, 25a/12, 26b/15, 45a/05, 48b/04, 60b/07, 60b/08, 60b/09 n.+nij 48b/05 n.+nı 60b/08 n.+mın 60b/10
noyan	(m): Moğollarda askerî soylu sınıfına mensup olanlara verilen ünvan n. 15a/17, 16a/04, 16a/05, 16a/14, 17a/03, 17a/06, 17a/16, 17b/06, 18b/02, 18b/02, 25b/07, 25b/07, 25b/09, 26a/08, 26b/02, 26b/04, 26b/08, 27b/07, 28a/08, 28a/10, 28b/01, 28b/02, 28b/04, 28b/04, 28b/08, 28b/18, 28b/18, 28b/22, 29a/02, 29a/02, 29a/06, 29a/08, 29a/14, 29b/02, 29b/18, 29b/23, 29b/28, 29b/28, 29b/29, 30a/02, 30a/07, 30a/07, 30a/16, 30a/16, 30a/16, 30a/18, 30a/25, 30a/31, 30b/02, 30b/05, 30b/07, 30b/08, 30b/16, 30b/25, 30b/32, 31a/03, 31b/03, 31b/09, 31b/17, 31b/19, 31b/19, 32b/12, 33a/07, 33a/19, 34a/02, 34a/06, 34a/06, 34a/10, 34a/11, 35b/04, 46a/08, 60a/05, 69b/03 n.+nij 17a/05, 17a/15, 18a/03, 18a/11, 28b/20, 28b/21, 29a/03, 30a/22, 30b/18, 30b/19, 30b/21, 30b/22, 34b/10, 35b/05, 42a/02, 43b/07, 44b/19, 45b/05, 45b/17, 52b/12, 53a/08, 53b/10, 56a/13, 57a/04, 58b/03, 59a/02, 59b/01, 59b/02 n.+nı 25a/01, 33b/03 n.+ğa 19a/16, 19b/01, 30a/13, 33a/10, 33a/20 n.+da 34b/09, 59a/17 n.+dın 28b/05, 31a/23, 35a/09
Noyağın	şahıs adı n. 5b/11, 14b/04
nöker	(m): dost, sadık kişi; Moğol ordusunda özel koruma muhafızı n. 20b/02, 21a/13, 38b/16 n.+im 18b/02 n.+in 20b/06 n.+i 38b/09 n.+leri 8a/01, 38b/10, 38b/13, 38b/15, 39a/05, 61b/12 n.+lerin 8a/08, 8a/09
nökerlik	Moğol ordusunda özel muhafızlık görevi n.+ke 36a/07
Nököz	kavim adı n. 5b/01
Nuçin hâtün	şahıs adı n. 56a/12
Nuçin Narcav	şahıs adı n. 58a/02
Nüh peygamber	Nuh peygamber

	n. 4a/06, 5b/17 n. 'aleyhi's-selām+nij 4a/06, 6a/04 n. 'aleyhi's-selām+dın 69a/16, 20a/08, 20a/11
Nuqacir	şahıs adı n. 58a/18
Nuqaçin ikeçi	şahıs adı n. 54b/17 n.+dın 55a/14
Nuqas Altan bahādūr	şahıs adı n. 65a/04
Nuqdan hātūn	şahıs adı n. hātūn 57b/12 n. hātūn+nı 57a/17 n. hātūn+dın 59a/22
Nuqulun hātūn	şahıs adı (krş. Nuqulun-qañ hātūn) n. 44a/15, 44b/06
Nuqulun-qañ hātūn	bk. Nuqulun hātūn n. 44a/14
Nulun hātūn	şahıs adı n. 54b/06, 54b/12, 55a/04, 55a/04
Numağan, Uruijtaşnıj oğlu	şahıs adı n. 52a/17
Num Qulı	şahıs adı n. 51a/07
Numuğan, Cavutunıj oğlu	şahıs adı n. 17b/02, 30a/03
Numuğan, Qubilay hānnıj oğlu	şahıs adı n. 53a/12, 53a/12, 53b/13, 53b/14 n.+nıj 53a/13, 53a/14
Nuncin	kavim adı n. 5b/03
nūr	(a): ışık, nur n. 12a/01, 12a/04, 12a/09, 15b/09
Nuradin mirzā	şahıs adı n. 61b/12, 64a/04, 64a/13 n.+nıj 64a/16, 64a/17, 65a/13 n.+ğa 64a/10
Nurin aqtaçı	şahıs adı n. 29a/05
nuşret	(a): 1. Allah'ın yardımı; 2. yardım; 3. başarı, üstünlük n. 37a/14, 40a/15
Nürme ili	kavim adı n. iliniij 63a/01
nüşāre nüşāre qıl-	(a): saçıntı, saçılan şey saçıntı saçmak n.qıldılar 68b/05

nüşha	(a): yazılmış bir şeyden çıkarılan suret n. 32b/17, 69a/12 n.+da 14a/15, 32a/02, 32a/14 n.+sınıj 69b/16
-------	--

O

o[1]	o (işaret zamiri) o. 29a/15
Oelun ike	şahıs adı o. 16a/1220b/05, 31a/24, 33b/06 o.+ni 28b/25 o.+ğa 33b/08 o.+ge 34b/12, 34b/13
Ohan Merkit	kavim adı o. 18b/17
oğ (I)	yay oku o. 9a/04, 9a/05, 37b/13, 39a/13, 41a/15, 41b/14 o.+nı 9a/03, 41a/17, 41b/06, 41b/12 o.+ım 41b/13 o.+ları 64b/16 o.+larını 41b/07 o.+larından 41b/13
oğ (II)	kuvetlendirme edatı o. 8a/11, 10b/15, 10b/16, 24a/16, 24a/17, 24b/03, 24b/08, 26a/06, 26b/12, 26b/13, 34a/09, 35a/03, 35b/08, 38a/02, 53b/01, 55a/03, 56b/08, 60b/10, 61a/01, 62a/12
Oğaş biy	şahıs adı o. 64a/17, 64a/18, 64b/01, 65a/13, 65b/13 o.+nij 64b/02
Oğımış hātūn	bk. Oğımış hātūn o. hātūn+dın 42a/13, 42a/15
Okin	bk. Okin Barçak o. 14b/19
Okin Barçak	şahıs adı o. 14b/18, 15a/06, 40a/12
oğlık	okluk, sadak (krş. oğluk) o.+ına+(oğlığına) 25b/09
oğluk	bk. oğlık o. 9a/01
oğu-	okumak o.-salar 39b/04 o.-ğan 18a/09
Oğımış hātūn	şahıs adı (krş. Oğımış hātūn) o. hātūn+dın 58b/12
ol	o (işaret zamiri)

o. 1b/03, 1b/08, 1b/13, 2a/11, 2a/12, 2a/12, 3a/05, 3a/09, 3a/11, 3a/15, 3b/04, 3b/07, 3b/07, 3b/10, 4a/07, 4b/09, 5a/06, 5b/04, 5b/05, 6a/05, 6a/08, 6a/09, 6a/11, 6a/11, 6a/12, 6a/13, 6a/17, 6b/01, 6b/03, 6b/03, 6b/04, 6b/04, 6b/07, 6b/08, 6b/11, 6b/13, 6b/15, 6b/16, 6b/17, 7a/03, 7a/05, 7a/10, 7b/06, 7b/08, 7b/08, 7b/13, 7b/16, 8a/01, 8a/09, 8a/11, 8a/17, 8b/02, 8b/07, 8b/13, 8b/16, 8b/17, 9a/02, 9a/06, 9a/07, 9a/13, 9a/14, 9b/11, 10a/02, 10a/16, 10b/02, 10b/06, 10b/06, 10b/11, 10b/12, 10b/13, 10b/15, 11a/08, 11a/10, 11a/11, 11b/12, 11b/14, 11b/15, 11b/16, 12a/01, 12a/04, 12a/09, 12a/09, 12a/13, 12a/14, 12a/16, 12b/06, 12b/08, 12b/09, 12b/10, 12b/11, 12b/13, 12b/14, 12b/15, 12b/15, 13a/02, 13a/07, 13a/08, 13a/12, 13a/16, 13a/17, 13b/02, 13b/03, 13b/07, 14a/07, 14a/11, 14a/14, 15a/15, 15b/09, 15b/11, 15b/11, 15b/12, 15b/13, 15b/17, 16a/13, 16a/15, 16b/01, 16b/01, 16b/14, 16b/15, 17a/07, 17a/16, 18a/01, 18a/04, 18a/07, 18a/08, 18a/09, 18a/14, 18b/01, 19a/06, 19a/09, 19b/03, 20a/02, 20a/04, 20a/08, 20a/12, 20b/04, 20b/06, 20b/07, 20b/14, 20b/15, 21a/10, 21a/15, 21a/17, 21b/01, 21b/05, 21b/13, 21b/15, 22a/11, 22a/13, 22b/02, 22b/03, 22b/11, 22b/12, 22b/13, 23a/05, 23a/06, 23a/09, 23a/14, 23b/01, 23b/02, 23b/03, 23b/04, 23b/04, 23b/06, 23b/14, 24a/10, 24a/14, 24a/16, 24a/16, 24b/02, 24b/03, 24b/03, 24b/04, 24b/08, 24b/11, 24b/17, 25a/11, 25a/12, 25a/13, 25a/16, 25b/01, 25b/04, 25b/09, 26a/02, 26a/02, 26a/04, 26a/11, 26a/17, 26b/01, 26b/07, 26b/08, 26b/12, 26b/13, 27a/03, 27a/09, 27a/09, 27a/13, 27b/01, 27b/05, 27b/07, 27b/09, 27b/10, 27b/12, 27b/13, 27b/15, 27b/16, 28a/01, 28a/01, 28a/03, 28a/05, 28a/09, 28b/05, 28b/15, 28b/20, 28b/26, 29a/08, 29a/10, 29a/11, 29a/13, 29a/16, 29a/24, 29b/04, 29b/10, 29b/27, 30a/09, 30a/13, 30a/20, 30a/21, 30a/25, 30a/30, 30b/02, 30b/07, 30b/10, 30b/13, 30b/13, 30b/16, 30b/19, 30b/25, 31a/10, 31a/14, 31a/15, 31a/19, 31b/04, 31b/09, 31b/14, 31b/20, 31b/21, 32a/08, 32a/11, 32a/13, 32a/19, 32b/01, 32b/04, 32b/05, 32b/08, 33a/07, 33b/01, 33b/04, 33b/13, 33b/14, 34a/02, 34b/01, 34b/04, 34b/13, 35a/02, 35a/03, 35a/04, 35a/04, 35a/09, 35a/11, 35b/13, 35b/17, 36a/04, 36b/05, 36b/12, 37a/05, 37a/06, 37b/15, 38a/05, 38a/06, 38a/08, 38b/11, 38b/12, 38b/12, 38b/14, 38b/15, 38b/16, 39a/12, 39a/15, 39a/16, 39b/02, 39b/05, 39b/14, 40a/07, 40a/08, 40a/09, 40a/12, 40b/02, 40b/07, 40b/15, 41a/06, 41a/08, 41b/08,

	41b/08, 41b/16, 42a/02, 42a/03, 42a/10, 42b/18, 42b/19, 43b/08, 43b/10, 44a/04, 44a/05, 44a/14, 45a/16, 45b/11, 45b/18, 50b/12, 51b/03, 51b/04, 51b/06, 51b/06, 51b/13, 52b/14, 53a/04, 53a/10, 53a/10, 53b/17, 54a/14, 54b/03, 54b/03, 54b/11, 54b/14, 54b/15, 55a/02, 55b/12, 55b/15, 56a/08, 56a/15, 56a/17, 56b/03, 56b/06, 56b/08, 57a/16, 57a/17, 58a/14, 58b/03, 58b/04, 58b/14, 59a/01, 59a/07, 59a/14, 60a/11, 60b/01, 60b/03, 60b/04, 60b/07, 60b/11, 60b/12, 60b/12, 60b/16, 61a/01, 61a/02, 61a/02, 61a/04, 61a/05, 61a/07, 61a/08, 61a/10, 61a/10, 61a/16, 61b/13, 62a/04, 62a/07, 62a/11, 63a/11, 63a/12, 63a/13, 63a/13, 63a/14, 63a/14, 63a/15, 63a/16, 63a/16, 63a/17, 63b/01, 63b/01, 63b/04, 63b/05, 63b/05, 63b/10, 63b/11, 63b/15, 64a/10, 64a/12, 64a/12, 64a/14, 64a/15, 64a/15, 64a/16, 64a/18, 64b/01, 64b/01, 64b/03, 64b/03, 64b/05, 64b/05, 64b/12, 64b/13, 64b/14, 64b/17, 65a/02, 65a/02, 65b/09, 65b/10, 65b/10, 65b/14, 66a/16, 66b/12, 66b/14, 67a/15, 67a/15, 67b/01, 68a/12, 68a/13, 68a/14, 68b/06, 68b/07, 69a/07, 69a/11 o.+ğa 30a/21
Oladay	şahıs adı o. 43a/06
olca	(m): ganimet (krş. olcamışi) o. 22a/15, 22b/07, 51b/10 o.+ğa 22b/05 o.+sın 22b/08
Olca Buğa	şahıs adı o. 52b/09
Olca Temür	şahıs adı o. 59a/13
olcamışi olcamışi kı1-	ganimet (krş. olca) ganimet olarak almak o. kıldılar 25a/01
Olcatay	şahıs adı o. 58a/02, 59a/13 o.+nı 58b/14
Olca, kuma	şahıs adı o. 45a/01, 45a/03,
Olca hātūn	şahıs adı o. hātūn 46b/09, 56a/11, 56a/18, 50a/16, 52b/09 o. hātūn+nı 57a/14 o. hātūn+dın 46b/12, 46b/12, 55b/17, 56b/15, 56b/15, 57a/08
Olca Buğa	şahıs adı o. 50b/08

Olçay utluğ	şahıs adı o. 60a/03, 60a/07
Olçay Temür	şahıs adı o. 43a/04
Olçaytu ĥān	şahıs adı o. 2b/05, 59a/06 o. ĥān 53a/05, 53a/05, 54a/04, o. ĥānnij 34b/08, 54a/06, 54b/14,
Olcügen	şahıs adı o. 42a/15
Olday orı	şahıs adı o. 28a/12
Olunut	kavim adı o. 5b/02, 18b/15, 20a/02, 20b/05, 28b/18, 29b/08, 33b/07 o.+dın 17a/09
Olutu	şahıs adı o. 45b/04, 45b/14, 50b/17
oltur-	oturmak o.-ur 3b/04, 12b/07, 12b/11, 29a/20, 30a/27, 31b/20, 35a/08 o.-dı 16b/06, 16b/06, 29a/03, 30b/08, 32a/11, 49a/10, 60b/15, 68a/16 o.-ęaylar 37b/02 o.-a 37b/14 o.-up 15b/10, 21a/06, 24a/16, 27a/01, 33b/14, 36a/17, 37b/11, 67b/06, 67b/09 o.-masdın 41b/04, 41b/05 o.-ęanın 69a/15 o.-ęanlar 6a/06 o.-ęanları 3a/04
olturt-	oturtmak o.-dı 8b/04, 8b/15, 19a/03 o.-tı 7b/09, 60a/12 o.-tuijuz 36b/07 o.-up 8b/03
olturęuz-	oturtmak o.-dı 32b/03, 57a/17, 57a/19, 57b/02, 60a/02, 60a/05, 60b/14, 61a/04, 68a/09 o.-dılar 61a/11 o.-ęanda 46a/03
olturuş- olturuşlı	yaşama, ikamet etme yaşama, ikamet etme o.-lı irdi 3a/02 o.-lu irdi 3a/02, 3a/05, 4a/04, 5a/01, 6a/07
on	on (sayı) o. 2a/12, 5b/08, 9b/23, 18a/17, 20a/20, 20b/04, 25a/14,

	27a/16, 27b/13, 35b/06, 35b/09, 42a/16, 43a/17, 43b/13, 46b/10, 46b/18, 49b/03, 49b/12, 51a/10, 51a/11, 51a/13, 52a/03, 54a/01, 55b/03, 56a/02, 56b/09, 60b/08, 62b/15, 62b/15, 62b/16, 62b/16, 62b/17, 62b/17, 63a/01, 63a/02, 63a/02, 63a/02, 63a/03, 63a/04, 63a/04, 63a/05, 63a/05, 67a/18 o.+niiij 38a/01 o.+ğa 1b/03 o.+dın 31a/10, 35b/06, 35b/09 o.+unçı 43b/16, 48a/07, 49a/04, 49a/15, 51a/13, 52a/03, 53b/15, 55b/12, 68a/08
on altı miij	on altı bin (sayı) o. 31a/27
Onan	Moğolistan'da bir nehir adı o. 3b/01, 10b/17, 41a/05
on biş	on beş (sayı) o. 51a/06 o. b.+inçi 67b/04
on biki	Türk ve Moğol ordularında onbaşı rütbesi o. 37b/17
on bir	on bir (sayı) o. 20b/17, 20b/17, 50b/13, 62a/03 o.+inde 69b/15 o. b.+inçi 43b/16, 48a/09, 49a/15, 53b/17, 55b/17
Ondan sulţān	şahıs adı o. 66a/06, 67a/03, 67a/17 o.-niiij 67a/07
on iki	on iki (sayı) o. 9b/01, 41b/10, 47b/02, 47b/05, 52b/13 o.+si 41b/12 o.+nçi 43b/16, 48a/09, 54a/02, 56b/02
on iki miij	on iki bin (sayı) o. 33a/05
oniiij	onun o. 48b/14
onlar	onlar o.+nı 39b/13
on miij	on bin (sayı) o. 31a/13, 31a/15, 37b/01
onçon	(m): Moğolların inancında ruh barınağını temsil eden keçeden, tahtadan v.s. yapılmış nesne; put o. 9b/05, 9b/05, 9b/08, 9b/08, 9b/12, 9b/12, 9b/16, 9b/16, 9b/19, 9b/19, 9b/22, 9b/22, 10a/03, 10a/03, 10a/06, 10a/06, 10a/09, 10a/09, 10a/13, 10a/13, 10a/20, 10a/21, 10a/22, 10a/23
Onçut Tālkan Kuduk	coğrafi bölge adı o. 26b/16

on sekiz	on sekiz (sayı) o. 2a/16
on dört	on dört (sayı) o. 49b/14, 54a/16 o.+ünçü 43b/16
on üç	on üç (sayı) o.+ünçü 43b/16, 49b/04, 56b/08
oij	sağ o. 8b/05, 14a/03, 15b/14, 16a/19, 18a/07, 18a/08, 18a/08, 18a/11, 18a/12, 18b/08, 19a/13, 21a/04, 21a/05, 21a/08, 21a/10, 21a/11, 21a/11, 21a/16, 21b/04, 21b/06, 21b/10, 21b/16, 21b/17, 22a/01, 22a/01, 22a/04, 22a/06, 22a/10, 22a/12, 22a/13, 22b/08, 22b/09, 22b/13, 22b/16, 22b/17, 23a/02, 23a/03, 23a/06, 23a/10, 23a/11, 23a/13, 23a/13, 23a/16, 23b/01, 23b/01, 23b/02, 28b/08, 43b/08, 51a/11, 54a/13, 63b/10 o.+da 28b/01, 67b/05
oija	ona (o'nun datifli hali) o. 34b/05, 37b/03
oijdur-	düzeltilmek, müspet hale getirmek o.-sa 65a/01
oij kol	ordunun sağ cenahı, sağ kanadı (krş. barunçar, meymene) o. 4a/13, 4a/15, 27b/03, 31a/19, 69b/06 o.+nı 31b/09 o.+da 9a/17 o.+dağı 28b/07, 34a/02 o.+ıda 69a/05
Oijur noyan	şahıs adı o. 30b/05, 30b/09
Oijut	kavim adı o. 3b/16
Or hān	şahıs adı o. 4a/08, 4b/07, 6a/17, o. hān+nij 7a/06, 7a/08
Oralsa	şahıs adı o. 42b/01
Orağ mirzā	şahıs adı o. 66b/15
Orasut	kavim adı o. 4b/16
Oraz Muḥammed	şahıs adı o. 66a/06, 66a/10, 67a/13, 67a/16, 67b/07, 67b/09, 68a/03, 68a/09, 68a/16, 69a/09, 69a/11, 69a/14
Orçıgan	şahıs adı krş. Orçıkan o. 19b/14
Orçıkan	bk. Orçıgan

	o. 19b/10
orda	1. hükümdar, karagahı; 2. çadır, ev (krş. ordu) o.+sı 19a/12 o.+sın 55b/03 o.+sında 23a/02, 25b/16, 27a/16, 43a/20, 54b/17, 55a/08, 55b/02, 55b/06, 55b/13 o.+larğa 28a/01 o.+ların 34a/01 o.+larında 21a/06
orda bikligi	hükümdarın karargahı ile ailesini korumakla yükümlü birliğin komutanlığı görevi 27b/12, 30b/05, 58b/06
Ordı	şahıs adı o. 19b/13
ordu	bk. orda o.+ğa 28a/13 o.+sı 27a/17, 28a/19, 28a/20, 67a/02, 67a/12 o.+sına 30a/06 o.+sında 27b/09, 27b/12, 28a/05, 28a/09, 28a/14, 28a/17, 50b/12, 56b/03, 56b/09, 57a/03 o.+larığa 26b/11, 40b/05 o.+larında 33a/12
Ordur	şahıs adı o. 44a/02
Oronavut	kavim adı 5b/02
orta	orta, merkez o. 64b/13 o.+sında 20a/18, 20a/18 o.+sından 36b/03 o.+nçı 14b/05, 14b/10
Or tağ	Oğuz Kağan hakkındaki efsanelerde geçen bir dağ adı o. 6a/08
Oruday	şahıs adı o. 19a/04
orun	1. yer, mahal mevki; 2. makam, orun o.+ğa 8b/03 o.+da 7b/09 o.+ın+(orun) 12a/16 o.+ın+(ornun) 28b/20 o.+ını+(ornunı) 68b/09 o.+ığa+(ornığa) 16b/06 o.+ığa+(ornuğa) 27a/01, 28a/05, 28b/02, 29a/03, 42b/13, 50b/10, 54b/03, 57a/15, 57a/17, 57a/19, 57b/01, 59a/02, 60a/02, 60a/05, 60b/15, 64a/16 o.+ına+(ornuna) 16b/05, 28b/08, 30b/08 o.+ında+(ornunda) 15b/17, 19a/03, 44a/12

	o.+ıda+(ornıda) 12a/16 o.+ıda+(ornuda) 8b/04, 17a/02, 17a/04, 17a/04, 51b/12 o.+lu 8b/04
Orus	bk. Rus o. 46a/05, 60b/05, 67b/04, 68a/10
oruv	hasta o. 59a/14
Orğan suvı	nehir adı; Moğolistan'daki Orhon nehri o. 3a/16
Oryaijkit	kavim adı o. 29b/12, 29b/25, 30b/12, 30b/16, 33b/02
oşal	o, işte o; işaret zamiri (krş.oşul) o. 3a/04, 5b/01, 35b/15, 37a/14, 40b/11, 41a/09
oşandaq	öyle; onun gibi o. 41a/14
oşul	o, işte o; işaret zamiri o. 41b/14
ot	ot, bitki örtüsü o. 3a/03, 3a/06, 12b/17, 21b/16, 40b/07, 40b/11, 40b/12 o.+nı 3a/07 o.+ı 17a/08 o.+dın 39b/11 o.+lar 27b/14 o.+luq 40b/10
otağ	otağ, hükümdar çadırı o.+larda 35a/07
Otçı noyan	şahıs adı o. 17a/06
otçigin	(m): ailenin en küçük erkek çocuğu; erkek adlarına eklenen ve ailenin en küçük oğlu olduğunu belirteb bir sıfat (bk. Daritay Otçigin, Temüğe Otçigin, Tudan Otçigin Otçigin noyan). o. 15a/10, 17a/07, 17a/08, 31a/24, 33a/07, 33a/10
Otman	şahıs adı o. 48a/06 o.+nij 59a/02
otqar-	otlatmak o.-dım 40b/11 o.-ıp 3a/11
Otrar	tarihî şehir adı; Otrar o. 61a/06 o.+nı 26a/07 o.+ğa 26a/03
otuz	otuz (sayı) o. 14a/20, 20a/17, 61a/17, 67a/10
otuz beş	otuz beş (sayı) o. 2a/08

otuz miij	otuz bin (sayı) o. 28b/02
otuz üç	otuz üç (sayı) o. 2b/07, 20b/16
otuz yeti	otuz yedi (sayı) o. 64a/13, 66b/08
oğlan	oğul, erkek evlat (krş. oğul) o. 6b/03, 6b/07, 6b/09, 6b/11, 13a/04, 29a/14, 34b/12 o.+nı 29a/16 o.+dın 6b/11 o.+lar 4a/11, 12b/02, 14b/15, 43a/02, 62b/01, 66b/06 o.+larnıj 13a/08, 56a/10 o.+larnı 13a/06, 61b/01 o.+largı 33a/04, 34b/07, 34b/12 o.+lardın 43b/06, 43b/07, 46b/02 o.+larım 33b/11, 36b/01, 36b/03, 36b/04, 36b/04 o.+larımniij 13a/05 o.+larımnda 37b/07 o.+ları 4b/06, 4b/08, 6a/01, 8a/12, 8a/15, 8b/17, 9b/09, 9b/13, 10a/10, 10a/18, 11a/02, 11b/02, 12a/09, 13a/09, 13b/17, 13b/17, 15a/05, 15a/15, 15a/17, 15b/01, 15b/04, 15b/07, 16a/03, 16a/08, 16a/08, 16b/07, 17a/03, 17a/11, 17a/12, 17a/13, 17a/14, 17a/17, 18b/04, 19b/12, 26a/06, 26a/07, 26b/17, 27b/04, 28b/12, 29b/18, 30a/04, 30a/21, 30b/17, 31a/02, 31a/16, 31b/06, 31b/16, 31b/20, 31b/21, 32a/04, 32a/10, 32b/05, 33a/03, 33a/15, 34a/05, 34b/03, 35a/09, 35b/09, 36b/15, 42a/11, 42a/11, 42b/11, 43b/11, 46a/01, 47b/09, 49a/06, 49b/10, 49b/17, 49b/17, 51b/14, 52a/11, 54b/13, 55a/06, 55a/09, 55a/17, 55b/12, 57a/09, 57a/11, 57b/09, 58a/17, 58b/11, 59a/03, 59a/04, 59a/21, 59b/13, 61a/16, 61b/01, 61b/15, 62b/02, 62b/03, 62b/07, 65b/06, 66b/03, 66b/07, 66b/08, 67a/02, 67a/12 o.+larınıj 4b/07, 11b/03, 15b/02, 19b/11, 43b/11, 46a/15, 48b/17, 56b/11, 57b/12, 58a/10 o.+larını 17b/19, 35b/10, 49b/15 o.+ların 8a/02, 9a/09, 13a/09, 15b/12, 16a/02, 30a/02, 36a/07, 36a/10, 40b/03, 44a/08, 44a/17, 44b/17, 47b/05, 50a/05, 51a/13, 51a/14, 51b/03, 64a/02, 66a/12 o.+largı 27a/09, 31a/21, 31a/21, 31a/23, 31a/23, 31a/27, 33a/17, 33b/09, 36a/17, 39a/13, 60b/02 o.+larına 34a/06 o.+larında 14b/13 o.+larıda 32b/09, 33b/03 o.+larındın 14b/14, 31a/14 o.+larıdan 5b/16

	o.+larının 35b/11, 66b/01
oğul	<p>oğul, erkek evlat (krş. oğlan)</p> <p>o. 1b/04, 5b/05, 6a/16, 6b/01, 9a/06, 9b/23, 10b/04, 11a/03, 11a/06, 11a/08, 11a/17, 12a/08, 12a/13, 14a/13, 14a/16, 14a/17, 14b/01, 15a/14, 15b/17, 16a/13, 16a/14, 16b/03, 16b/07, 18a/04, 18a/09, 19a/02, 19a/05, 19b/08, 19b/10, 31b/17, 43b/08, 44a/06, 44a/11, 44b/07, 44b/09, 45a/01, 45a/04, 45a/06, 45a/11, 45b/09, 46a/14, 47a/03, 49b/06, 49b/08, 49b/13, 49b/13, 51b/12, 52a/16, 52b/05, 52b/13, 53a/02, 53b/16, 54a/08, 54b/08, 54b/18, 55a/04, 55b/15, 56b/04, 56b/09, 60a/03, 60b/04, 62a/17, 66b/10, 66b/11</p> <p>o.+nii 6a/15, 10b/13, 12a/13, 43a/10, 44a/08, 44b/17, 47b/05, 48a/12, 48b/03, 50a/01, 50a/05</p> <p>o.+nı 9a/04, 10b/12, 13a/01</p> <p>o.+ğa 66b/12</p> <p>o.+dın 10b/06, 45a/08</p> <p>o.+ım+(oğlum) 7b/11, 8a/03, 20a/04, 27b/17, 29a/18, 34a/10</p> <p>o.+ı+(oğlı) 1b/04, 1b/05, 1b/05, 1b/05, 1b/06, 1b/06, 1b/06, 1b/07, 1b/12, 1b/12, 2a/03, 2a/03, 2a/07, 2a/07, 2a/10, 2a/11, 2a/14, 2a/14, 2a/18, 2a/18, 2b/05, 4a/05, 4a/06, 4a/08, 4a/11, 4a/12, 4a/13, 4a/13, 6a/04, 6a/05, 6a/14, 6b/01, 6b/05, 8b/10, 8b/17, 9a/08, 9a/15, 9b/01, 9b/09, 9b/13, 9b/24, 10a/10, 10a/19, 10b/02, 10b/05, 10b/05, 10b/09, 10b/13, 10b/14, 10b/15, 10b/15, 12a/14, 12a/16, 12b/01, 12b/01, 12b/04, 12b/04, 12b/05, 13a/03, 13a/11, 13b/06, 13b/08, 13b/12, 14a/07, 14a/09, 14a/18, 14a/20, 14b/03, 14b/04, 14b/05, 14b/06, 14b/07, 14b/08, 14b/10, 14b/10, 14b/13, 14b/18, 14b/18, 14b/21, 15a/03, 15a/04, 15a/04, 15a/09, 15a/10, 15a/10, 15a/16, 15a/18, 15b/02, 15b/03, 15b/05, 15b/13, 15b/16, 16a/02, 16a/16, 16b/02, 16b/05, 16b/06, 16b/08, 16b/08, 16b/09, 16b/10, 16b/10, 16b/11, 16b/11, 16b/12, 16b/16, 16b/16, 16b/16, 16b/17, 16b/17, 17a/01, 17a/01, 17a/02, 17a/02, 17a/03, 17a/04, 17a/06, 17a/06, 17a/11, 17a/12, 17a/13, 17a/14, 17a/15, 17a/17, 17b/01, 17b/02, 17b/04, 17b/05, 18a/05, 18a/11, 18a/15, 18a/16, 18a/17, 18b/01, 18b/08, 18b/10, 18b/11, 18b/14, 18b/15, 19a/02, 19a/03, 19a/04, 19a/04, 19b/13, 19b/13, 19b/14, 19b/16, 19b/16, 19b/18, 20a/04, 22b/06, 22b/07, 22b/13, 22b/14, 22b/16, 23a/02, 23a/03, 24a/08, 24b/07, 24b/08, 24b/12, 27b/03, 28a/23, 28b/10, 28b/12, 28b/15, 28b/15, 28b/19, 28b/19, 28b/25, 28b/26, 29a/15, 29b/06, 29b/10, 29b/26, 30b/03, 30b/05, 30b/13, 30b/22, 31a/01, 31a/03,</p>

31a/07, 31b/04, 31b/14, 32a/07, 32a/09, 32b/02, 32b/11, 32b/14, 32b/14, 33a/02, 33a/15, 33a/19, 33a/19, 33a/20, 34a/01, 34a/08, 34a/14, 34b/10, 35b/16, 36a/10, 36a/17, 36b/13, 38a/01, 42a/10, 42a/12, 42a/12, 42a/12, 42a/14, 42a/14, 42a/16, 42a/16, 42a/16, 42a/16, 42b/02, 42b/02, 42b/02, 42b/05, 42b/05, 42b/08, 42b/09, 42b/10, 42b/12, 42b/12, 42b/14, 42b/16, 42b/16, 42b/17, 42b/20, 43a/01, 43a/02, 43a/04, 43a/06, 43a/09, 43a/10, 43a/12, 43a/12, 43a/12, 43a/15, 43a/15, 43a/15, 43a/15, 43a/17, 43a/17, 43a/19, 43b/01, 43b/02, 43b/02, 43b/03, 43b/03, 43b/05, 43b/06, 43b/08, 43b/12, 43b/13, 43b/18, 44a/09, 44a/16, 44b/01, 44b/01, 44b/05, 44b/09, 44b/11, 44b/11, 44b/16, 44b/18, 45a/03, 45a/06, 45a/08, 45a/10, 45a/10, 45a/11, 45a/13, 45a/15, 45a/15, 45a/16, 45a/17, 45a/17, 45a/17, 45b/01, 45b/02, 45b/03, 45b/04, 45b/14, 45b/15, 45b/16, 45b/16, 45b/19, 46a/07, 46a/07, 46a/16, 46a/17, 46b/01, 46b/03, 46b/04, 46b/05, 46b/06, 46b/06, 46b/07, 46b/10, 46b/16, 46b/17, 46b/18, 46b/18, 46b/18, 46b/18, 47a/01, 47a/04, 47a/06, 47a/07, 47a/08, 47a/09, 47a/10, 47a/11, 47a/12, 47a/13, 47a/13, 47a/15, 47a/15, 47a/16, 47a/17, 47a/19, 47a/19, 47b/01, 47b/01, 47b/06, 47b/07, 47b/08, 47b/08, 47b/09, 47b/10, 47b/11, 47b/11, 47b/12, 47b/13, 47b/13, 47b/16, 47b/17, 47b/17, 48a/01, 48a/01, 48a/02, 48a/03, 48a/03, 48a/04, 48a/04, 48a/05, 48a/05, 48a/07, 48a/07, 48a/08, 48a/09, 48a/09, 48a/10, 48a/10, 48a/10, 48a/11, 48a/12, 48a/13, 48a/14, 48a/15, 48a/16, 48a/16, 48a/16, 48b/01, 48b/02, 48b/02, 48b/04, 48b/04, 48b/05, 48b/06, 48b/06, 48b/08, 48b/08, 48b/08, 48b/11, 48b/11, 48b/11, 48b/14, 48b/14, 48b/15, 48b/16, 48b/16, 48b/16, 48b/17, 48b/18, 48b/18, 48b/19, 49a/01, 49a/02, 49a/03, 49a/04, 49a/05, 49a/05, 49a/07, 49a/08, 49a/08, 49a/10, 49a/11, 49a/13, 49a/13, 49a/15, 49a/15, 49a/15, 49a/16, 49a/16, 49a/17, 49a/17, 49b/01, 49b/01, 49b/02, 49b/02, 49b/02, 49b/03, 49b/03, 49b/04, 49b/04, 49b/06, 49b/08, 49b/10, 49b/10, 49b/12, 49b/13, 49b/18, 50a/02, 50a/03, 50a/06, 50a/07, 50a/07, 50a/07, 50a/08, 50a/09, 50a/11, 50a/11, 50a/13, 50a/13, 50a/16, 50a/16, 50a/17, 50a/17, 50a/18, 50b/01, 50b/02, 50b/04, 50b/04, 50b/05, 50b/06, 50b/06, 50b/07, 50b/09, 50b/09, 50b/11, 50b/13, 50b/15, 50b/15, 50b/16, 50b/16, 50b/20, 50b/21, 51a/01, 51a/01, 51a/02, 51a/03, 51a/03, 51a/04, 51a/04, 51a/05, 51a/05, 51a/06, 51a/10, 51a/14, 51a/16, 51a/16, 51b/01, 51b/01, 51b/02, 51b/04, 51b/07, 51b/08, 51b/09, 51b/09,

51b/10, 51b/10, 51b/10, 51b/13, 51b/15, 51b/16, 51b/16, 51b/16, 51b/18, 51b/18, 51b/20, 52a/01, 52a/02, 52a/03, 52a/05, 52a/07, 52a/08, 52a/10, 52a/10, 52a/13, 52a/15, 52a/17, 52b/02, 52b/06, 52b/06, 52b/08, 52b/08, 52b/13, 52b/14, 52b/16, 53a/04, 53a/04, 53a/06, 53a/06, 53a/07, 53a/08, 53a/11, 53a/12, 53a/14, 53a/17, 53b/02, 53b/02, 53b/04, 53b/05, 53b/06, 53b/09, 53b/12, 53b/15, 53b/17, 53b/18, 54a/02, 54a/04, 54a/09, 54a/13, 54a/16, 54b/01, 54b/04, 54b/10, 54b/13, 54b/16, 55a/01, 55a/06, 55a/07, 55a/10, 55a/11, 55a/12, 55a/13, 55a/14, 55a/15, 55a/15, 55b/01, 55b/04, 55b/05, 55b/08, 55b/10, 55b/10, 55b/12, 55b/14, 55b/17, 56a/04, 56a/06, 56a/06, 56a/06, 56a/09, 56a/16, 56b/02, 56b/08, 56b/09, 56b/10, 56b/16, 56b/18, 57a/04, 57a/05, 57a/06, 57a/07, 57a/08, 57a/13, 57b/09, 57b/10, 57b/11, 57b/17, 58a/04, 58a/11, 58b/04, 58b/05, 58b/07, 58b/12, 59a/02, 59a/05, 59a/05, 59a/05, 59a/06, 59a/17, 59a/22, 59b/01, 59b/02, 59b/06, 60a/01, 60a/05, 60b/13, 60b/15, 61a/02, 61a/09, 61a/12, 61a/15, 61a/17, 61b/06, 61b/07, 61b/12, 62a/10, 62a/16, 62a/16, 62a/16, 62a/16, 62b/05, 62b/05, 62b/06, 62b/14, 63a/05, 63a/10, 63a/11, 63a/12, 63a/12, 63a/13, 63a/14, 63a/14, 63a/15, 63a/15, 63a/16, 63a/17, 63a/17, 63b/01, 63b/02, 63b/03, 63b/04, 63b/05, 63b/05, 63b/06, 63b/06, 63b/08, 63b/09, 64a/16, 64a/17, 64b/02, 64b/05, 64b/07, 64b/08, 64b/08, 65a/08, 65a/08, 65a/08, 65a/09, 65a/13, 65a/13, 65a/16, 65a/17, 65a/17, 65a/17, 65b/01, 65b/02, 65b/03, 65b/03, 65b/03, 65b/05, 65b/05, 65b/08, 65b/16, 65b/16, 65b/17, 65b/17, 66a/01, 66a/01, 66a/02, 66a/03, 66a/03, 66b/01, 66b/05, 66b/09, 66b/10, 66b/11, 67a/12, 67a/14, 67b/05, 67b/08, 69b/04
o.+ınıj+(oğlımij) 2a/11, 4a/13, 6a/05, 9a/09, 13b/17, 15a/02, 15b/03, 16a/14, 18b/08, 28b/19, 29b/06, 32b/14, 42a/11, 43b/11, 43b/13, 46b/18, 48b/17, 49b/15, 49b/15, 49b/17, 52a/03, 54a/04, 57a/07, 66a/13
o.+ıgâ+(oğlıgâ) 9a/09, 15a/11, 17a/08, 19b/17, 22b/14, 25a/03, 52b/01, 52b/03, 54a/17, 60a/04
o.+ına+(oğlına) 9a/03, 9a/03, 12b/06
o.+ın+(oğlın) 9a/04, 10b/10, 13a/10, 13a/10, 13a/15, 18b/05, 20b/06, 21b/08, 43b/17, 46b/03, 51a/12
o.+ından+(oğlından) 4a/05, 9b/22
o.+ındın+(oğlındın) 29a/16
o.+ıdın+(oğlıdın) 53a/08
o.+ları 9b/01
o.+ların 25a/13

Oğul Ŗamıř	şahıs adı o. 52a/06, 52a/08
Oğuz	şahıs adı o. 4a/08, 4a/10, 4b/08, 5b/16, 6b/11, 6b/13, 6b/15, 7a/01, 7a/02, 7a/04, 7a/05, 7a/07, 7a/09, 7a/16, 7b/02, 7b/04, 7b/04, 7b/06, 8a/01, 8a/03, 8a/08, 8a/10, 8a/12, 8a/13, 8b/01, 8b/11, 9a/09, 20a/09, 20a/12 o.+nij 3b/10, 4a/12, 4a/12, 4a/13, 4b/06, 4b/07, 8a/06, 8b/08, 8b/10, 8b/13, 9a/14 o.+nı 8a/06 o.+đa 6b/15, 7b/07, 8a/07, 8a/15, 69a/16 o.+dın 8a/05, 8a/15, 9a/08, 69a/16
oğşat-	1. doğru, makbul grmek; 2. benzetmek o.-ıp 25a/08, 35a/03, 55b/16
Oyırday	o. 51b/11
oyna-	oyun oynamak o.-r yerlerin 13a/06 o.-sa 7b/08
Oyrat	kavim adı o. 3b/14, 4b/16, 29a/18, 52b/02, 56b/17, 57a/04, 57a/08 o.+nij 18b/11, 19b/16
ozdur-	ne çıkarmak o.-madı 19b/07
fke	hışım, hiddet, gazap . 23a/07
gei	şahıs adı . 46b/02
geday	bk. getey . 18a/16, 19b/12
gerdi Buğa	şahıs adı . 48b/09
getey hn	şahıs adı . 1b/12, 2a/02, 20a/05, 26a/03, 26a/09, 26a/17, 26b/05, 26b/17, 27a/01, 28b/07, 28b/11, 29a/18, 30a/04, 30a/22, 32a/07, 32a/12, 32a/17, 32b/05, 34a/05, 34a/14, 34a/16, 34b/04, 35a/13, 42a/09, 42a/10, 42a/11, 42a/11, 42b/08, 42b/12, 42b/16, 42b/17, 43a/09, 43a/19, 43a/20, 43b/03, 46a/02, 52a/04 .+nij 52a/05 .+ni 36b/07
ke ıyan	şahıs adı . 44a/05
kle erbi	şahıs adı . 30b/30
ksz	anne-babasız, yetim . 69a/05
kş	fazla, ok

	<p>ö. 3a/08, 4b/14, 5a/03, 5a/07, 8b/01, 25b/09, 36b/08, 55a/02, 68b/11</p> <p>ö.+rek ekser</p>
Öküler	<p>şahıs adı (krş. Baysuijkur)</p> <p>ö. 17b/14</p>
öl-	<p>ölmek, vefat etmek</p> <p>ö.-di 5b/05, 8a/11, 11a/05, 13a/07, 14b/21, 16b/11, 19a/06, 19a/10, 24b/08, 25b/09, 29a/10, 29a/20, 30b/13, 33b/05, 44a/13, 51a/16, 52b/15, 53a/02, 53b/01, 55a/11, 55b/12, 56a/08, 56b/06, 57a/16, 57b/19, 58a/06, 58b/14, 59a/18, 60b/10, 60b/11, 64a/06, 64a/15</p> <p>ö.-gey 37a/08</p> <p>ö.-se 62a/08</p> <p>ö.-sem 27a/09</p> <p>ö.-günçe 41a/14</p> <p>ö.-mekni 36b/09</p> <p>ö.-gen 39b/06, 52b/04, 57a/05</p> <p>ö.-gendin 20b/03, 44a/05, 44a/06, 45b/19, 49a/09, 55a/04, 55b/15, 56a/15, 56a/17, 57a/14</p> <p>ö.-genlernij 41b/08</p> <p>ö.-mes 62a/08</p>
öldür-	<p>bk. öltür-</p> <p>ö.-di 23b/14, 29a/11, 55b/05, 55b/12</p> <p>ö.-eyin 61b/08</p> <p>ö.-üjjüz 27a/11, 27a/15</p> <p>ö.-gendin 19b/03</p>
ölektür-	<p>???</p> <p>ö.-e kıldı 32b/02</p>
öltür-	<p>öldürmek (krş. öldür-)</p> <p>ö.-di 10b/10, 13a/10, 15b/05, 16a/16, 23b/02, 24a/06, 24a/17, 28b/16, 33a/09, 40a/13, 56a/08, 61a/03, 61b/13, 61b/14, 64a/14, 65a/04, 65a/07, 65a/07, 65b/14, 68b/08</p> <p>ö.-dük 39a/01</p> <p>ö.-diler 13a/09, 60b/14, 62a/04</p> <p>ö.-gey 6b/05</p> <p>ö.-eyin 39b/06</p> <p>ö.-megil 33b/12</p> <p>ö.-e 39b/06</p> <p>ö.-üp 21a/09, 30b/11</p> <p>ö.-mey 13a/09</p> <p>ö.-mekke 8a/06</p> <p>ö.-üşken 13a/15</p> <p>ö.-gende 15b/15</p> <p>ö.-gendin 62b/12</p>
öltürmeklik	<p>öldürme</p> <p>ö. 39b/09</p>

‘Ömer	şahıs adı ö. 50b/16
‘Ömer Ğāzi	şahıs adı ö. 65b/17
‘Ömer Ḥ ^v āce ḥān	şahıs adı ö. ḥān+niij 64a/05
‘ömr müddet-i ‘ömr	(a): ömür, yaşam, hayat ö. 20a/16, 20a/18, 20a/19, 56a/03 ö.+ü 1b/14, 1b/15, 2a/04, 2a/04, 2a/08, 2a/08, 2a/12, 2a/16, 2a/16, 2b/02, 2b/02, 2b/06 yaşam süresi m. ö.+i 20a/16, 37b/05, 45b/19, 56a/03
ön-	??? ö.-se 32a/05
öije	başka, diğer (krş. öijin, özge) ö. 5a/08, 10b/08, 16a/14, 16b/07, 16b/11, 18b/16, 19a/12, 20b/07, 22a/07, 22b/10, 23a/06, 23a/15, 23b/13, 31a/21, 32a/06, 32a/18, 32b/01, 32b/02, 33b/01, 33b/02, 36a/01, 36b/10, 45a/08, 47a/16, 54a/14 ö.+ge 32b/04, 39a/02 ö.+lerge 7b/02 ö.+leri 64b/09, 64b/10
öijin	başka, diğer (krş. öije, özge) ö. 3b/12, 4a/02, 5a/11, 5a/12, 7b/14, 16a/08, 24a/05, 27b/04 ö.+ni 3b/17 ö.+ler 31b/12
Öijüt	kavim adı ö. 5a/05, 18b/12, 23b/10, 29b/12, 29b/14 ö.+niij 23b/10 ö.+nüij 19b/16
Örde	şahıs adı ö. 43b/14, 43b/18, 44a/01, 44b/13 ö.+niij 44a/03, 44a/12, 44b/11, 45a/15, 45a/16, 45a/17, 45b/01, 45b/02, 45b/16 ö.+din 45a/16
Örde Tegin	şahıs adı ö. 45a/13 ö. ḥātūn+dın 45a/14
Ördeys	şahıs adı ö. 55a/05
Örik Temür	şahıs adı krş. Öruk Temür ö. 43a/15, 43a/16 ö.+niij 43a/17
örtük örtüklü	örtü, gizem örtülü, gizli ö. 60a/15

Örük	şahıs adı ö. 50a/18, 50b/05, 58b/15, 59a/06, 59a/07, 59a/13, 59a/14, 59b/04 ö.+nij 50a/17
Örük Temür	bk. Örük Temür ö. 50a/16
ös-	büyüme, çoğalmak; yetişmek ö.-ti 43b/11 ö.-e 34b/16
Ösek hân	şahıs adı ö. 61b/02, 67a/12
ösrük	şarhoş, esrik mest ö. bolsa 39b/03, 39b/05
öt-	1. bir şeyin üzerinden geçmek; 2. vefat etmek ö.-ti 10b/05, 10b/06, 10b/14, 15b/07, 27b/05, 28b/08, 30b/10, 31a/14, 36a/14, 60b/03, 61b/06, 63b/16 ö.-tiler 5a/15, 11b/03, 58a/11, 58b/11, 59a/21, 63b/17, 66a/05, 66a/13, 66a/15 ö.-key 36b/06 ö.-se 40a/06 ö.-e 62a/03 ö.-üp 64b/15, 69a/04, 69a/16 ö.-könçe 68b/06 ö.-kendin 61b/09 ö.-mek 36b/01
Ötek Bay	şahıs adı ö. 62b/15
ötker-	geçirmek ö.-elim 34b/01
Ötküh	coğrafi bölge adı ö. 3b/03
Ötkü Boğul	coğrafi bölge adı ö. 22b/12
ötrükçi	yalancı, dolandırıcı, hilekar ö.+ler 37a/05
ötün-	rica etmek, ricada bulunmak ö.-üp 62a/02
öz	kendi, öz (dönüşlülük zamiri) ö. 6a/01, 6a/04, 6b/14, 8b/03, 10b/10, 11a/09, 14a/11, 17b/02, 20b/15, 20b/17, 21a/09, 21b/06, 21b/16, 22b/14, 22b/14, 23a/02, 23a/11, 23a/15, 23a/16, 24b/06, 25a/08, 25b/03, 25b/16, 26b/11, 26b/17, 26b/17, 27a/01, 27a/14, 27a/16, 27a/17, 28b/14, 28b/21, 29a/10, 29b/10, 30a/03, 30a/28, 30b/27, 31a/18, 31a/21, 31a/23, 31a/24, 31a/27, 32b/02, 32b/02, 32b/03, 32b/06, 32b/07, 33a/04, 33a/17, 33a/20, 33b/11, 34a/07, 34a/08, 34a/14, 34b/12, 34b/12,

	<p>35b/01, 35b/10, 35b/11, 35b/15, 36a/07, 36a/07, 36a/10, 36a/12, 36b/14, 37a/03, 37a/17, 37b/11, 37b/14, 37b/16, 38a/04, 38a/11, 41a/03, 42b/13, 46a/07, 46a/07, 53a/13, 55a/17, 57b/13, 60a/04, 62a/14, 62b/13, 64b/16, 66a/14, 66b/01, 68b/09, 68b/09, 69a/13, 69b/10, 69b/10</p> <p>ö.+din 27b/03 ö.+ümdin 7a/13 ö.+ij 38a/01 ö.+i 8b/17, 21b/17, 24b/04, 24b/11, 25a/04, 26a/04, 26a/10, 26a/12, 27a/02, 28b/14, 30a/28, 31a/15, 36b/14, 38b/01, 38b/09, 38b/13, 39a/05, 39a/06, 40a/07, 40a/07, 57a/05, 59a/01, 60b/06, 60b/09, 64b/04, 64b/07, 64b/15, 69a/01 ö.+inij 38a/12 ö.+ini 21b/14, 40b/16 ö.+üni 38a/17 ö.+ijge 31a/19 ö.+ine 7b/15, 8a/08, 8b/01, 16a/08, 20b/03, 21b/08, 23a/17, 23b/02, 32b/02, 57a/15, 61a/12, 61a/14, 66a/16 ö.+üne 32b/08, 44b/13 ö.+inde 32a/19, 38b/01 ö.+indin 42a/10 ö.+leri 4b/10, 34b/08, 36a/01, 61b/12, 61b/14 ö.+lerin 38b/14, 42a/01</p>
Özbek	<p>şahıs adı ö. 48b/10</p>
Özbek hân	<p>şahıs adı ö. 46b/18, 60b/14, 60b/15, 63b/13 ö.+nı 60b/13</p>
Özbekiya	<p>Şeybanî Özbeklerinin ülkesi ö. 65a/04, 65a/06, 65b/09, 66b/14, 69b/14</p>
Özdek hâtün	<p>şahıs adı ö. hâtün+nij 58b/06</p>
Özek Çora	<p>ö.+nı 63b/13</p>
Özek Temür	<p>şahıs adı ö. 43a/16</p>
özge	<p>başka, diğer krş. öije, öjin ö. 10b/07, 13a/17, 63b/15 ö.+si 55b/12 ö.+sin 19b/01</p>
Özmöijkü	<p>şahıs adı ö. 47a/04</p>
Öz Temür	<p>şahıs adı ö. 17a/01</p>
Öztemür bavorçıc	<p>şahıs adı ö. 28b/13</p>

P

pādšāh	(f): padişah, hükümdar, han p. 1b/09, 1b/10, 2a/11, 2a/15, 2a/15, 2b/01, 2b/01, 2b/05, 9a/06, 9a/06, 11b/10, 12a/16, 13b/11, 14a/01, 14a/19, 15a/04, 18a/03, 18b/05, 19a/08, 19b/13, 20b/02, 21a/09, 23b/03, 23b/04, 23b/08, 24a/13, 25b/14, 27a/03, 29a/19, 32b/01, 39b/11, 40b/01, 42a/05, 55a/17, 57a/19, 57b/10, 57b/11, 58a/09, 59a/07, 59b/04, 61a/12, 63a/11, 63a/12, 63a/12, 63a/13, 63a/13, 63a/14, 63a/15, 63a/15, 63a/16, 63a/17, 63a/17, 63b/01, 63b/02, 63b/03, 63b/08, 65a/12, 67b/01, 67b/04, 67b/08, 68a/02, 68a/03, 68a/13, 68b/12, 69a/06, 69a/14 p.+nij 37b/08 p.+nı 23b/04 p.+ı 3b/15, 16a/15, 18b/11, 18b/12, 19a/07, 19b/16, 19b/17, 20a/02, 21a/08, 21a/10, 21a/12, 21b/03, 21b/10, 23a/17, 23b/10, 23b/11, 24a/04, 24a/12, 24b/06, 24b/11, 24b/15, 25a/06, 26b/14, 27a/05, 30a/19, 52b/12, 67b/04 p.+sı 19a/13, 21a/04 p.+ınıj 19b/04, 19b/16, 22b/10 p.+ısınıj 18b/14 p.+lar 18a/05, 24a/05, 24a/10, 24a/12, 35a/16, 37b/07, 69a/16 pādšāh hazretleri p.+ları 11b/09 p.+larnıj 1b/09, 24a/13 p.+larnı 24a/06 p.+lık 4a/09, 13b/06, 15b/11 p.+lığı 1b/14, 2a/04, 2a/04, 2a/08, 2a/08, 2a/12, 2a/16, 2a/16, 2b/02, 2b/02, 2b/07, 6a/16, 60b/16 p.+lığıka 8b/02 hükümdarın adının saygı ve hürmetle anılma şekli p. hazretleri 67b/02, 67b/11, 68a/01, 69a/15, p. hazretli 67b/08 İslam padişahı, tüm Müslümanların hükümdarı p. 18b/04, 36a/05, 36a/08, 36a/10, 36a/13, 55b/04, 55b/12, 60a/06, 60a/09, 60a/15, 67a/13, 67a/15, 69a/09 p.+ğa 55b/11
--------	---

pādşahlık	hükümdarlık, hanlık p. 10b/04, 11b/06, 16a/08, 16a/09, 24a/09, 24a/15, 32a/12, 51a/15, 51b/03, 51b/05, 54b/03, 60b/15, 60b/16, 61a/08, 61a/09, 66a/14, 66b/02, 66b/03, 66b/12, 66b/16
pādşahlık kıl-	p.+ka 20b/05, 32a/11, 36b/07, 46a/03, 61a/03, 61a/11, 63a/06 p.+ga 21a/16, 32b/03 p.+i+(padşahlığı) 23b/01 hükümdarlık yapmak, ülkeyi yönetmek p. kıldı 9a/09, 12a/15, 13b/06, 49a/10, 51b/05, 54a/16, 60b/11, 66a/16, 67b/09
pād pādlık kıl-	(f): 1. saklayan; 2. koruyan, bekleyen; 3. büyük, ulu ululamak, büyüklüğünü kabul etmek p. kıldılar 68b/06
pāk pāk kıl-	(f): temiz, arı, saf temizlemek, arı hale getirmek p. kılsa 37b/17 p. kılgay 37b/17
baṭn-ı pāk puṣṭ-i pāk	karnı temiz 11a/17, 11b/16 arkası, sırtı temiz, temiz ecdad 12a/13
pākize	(f): temiz, lekesiz; 2. halis, saf p. 7b/10, 11a/02, 16b/13
pāre pāre pāre	(f): 1. parça; 2. sayı, bölüm p. 10b/11 parça parça, bölüm bölüm 53b/01
pāy	(f): ayak p.+ında 2b/07
pāye	(f): 1. rütbe, derece; 2. basamak, merdiven basamağı toğuz p.+li 24a/07
pedid nā-pedid	(f): görünür; açık, belli açık değil, görünür değil, gizli 37b/13
pehlivān	(f): pehlivan, güreşçi p.+lar 37b/08
Pehlevān Kulu sultān	şahıs adı p. 66a/02
penāh	(f): sığınma, sığınacak yer p.+ında 67a/01, 67a/11, 68a/01
penç-şenbih	(f): perşembe; haftanın dördüncü günü p. 68a/03, 68a/05, 68a/08
peri	(f): dişi cin; güzel kadın p.+ler 40a/16
peydā peydā bol-	(f): 1. meydana, açıkta; 2. hazır, mevcut ortaya çıkmak, meydana gelmek, hasıl olmak p. boldı 4a/08, 5b/16, 10b/01, 10b/02, 10b/08, 12a/04,

peydā kııl-	12a/08, 12a/09, 13b/14, 13b/15, 14a/21, 22b/16, 31b/14, 34b/04, 37a/10, 42a/08, 63b/06, 64a/01 p. bolmış 37a/15 p. bolğay 37a/06, 37b/04, 39b/09, 61a/05, 62a/06 p. bolup 10b/17 ortaya çıkarmak, meydana getirmek p. kılgay 37b/11, 38b/05,
peyveste	(f): 1. ulaşmış, bitişik; 2. daima p. 7b/05, 35a/06, 37b/04, 39b/17
peygāمبر Peygāمبر şalla'llahü 'aleyhe ve's-sellem	(f): peygamber; haber getiren p. 4a/06, 5b/17 Hz. Muhammed, "Allah onun şanını yüceltsin" p.+nij 63b/11
Pıçqa	şahıs adı p. 52b/03 p.+nı 52b/04
piçin Piçin yılı	maymun On iki hayvanlı Türk takvimine göre Maymun yılı; takvimin 9. yılı p. yılı 46a/10
pişkeş	(f): yüksek bir mevkiye sunulan hediye; armağan; peşkeş p.+ler 27a/06
pişvā pişvālık	(f): reis, başkan reislik, başkanlık krş. pişvāyılık p. 39a/07
pişvāyılık	reislik, başkanlık krş. pişvālık p.+da 37b/13
puşt puşt-i pāk	(f): arka, sırt; ecdad sırtı temiz; temiz ecdad p. 12a/13

R

rabbāni 'ināyet-i rabbāni	(a): Allah'la, yaratılanla ilgili Allah'ın inayeti r. 11a/10
rābıta rābıta-yı imtizāc	(a): bağ, münasebet, ilgi uyum bağı 11a/17
rahm rahmı kel-	(a): acıma, esirgeme, koruma r. 69a/05 acıma duygusu uyanmak r.+ı kelip 21a/15
rahmetullahi 'aleyh	"Allahın rahmeti üzerine olsun" anlamına gelen dua. Büyük zatların isimlerine ilave edilen duadır. r.+nij 67a/11
rahmetu'llahi 'aleyhi ecma'in	"Allahın rahmeti hepsinin üzerine olsun" anlamına gelen dua. Büyük zatların isimlerine ilave edilen

	duadır. r. 63b/07
Ramazān Ramazānū'l-mu'azzam	Kamer takviminin dokuzuncu ayı, oruç ayı r. 20a/20, 25a/03, 25a/05, 27a/15, 60a/14 Ulu Ramazan ayı r. ayında 67b/03
rāst dest-i rāst	(f): doğru; 2. sağ r. 4a/14, 11b/17, 29b/14, 30a/09, 30a/11, 30a/26, 30b/21, 33b/14, 34a/17, 34b/07, 37b/14, 37b/14, 39b/06, 40b/0 ordunun sağ kanadı, sağ kolu 27b/03,
rağbet	(a): 1. istekle karşılama; 2. istek, arzu; 3. iyi kabul edilme r. 36a/06
razi'ullahü 'aleyh	"Allahın rızası üzerine olsun" anlamına gelen dua r. 63a/07
Reb'î ü'l-āhîr	(a): Arabî ayların dördüncüsü r. ayında 22a/05
Reb'ü'l-evvel	(a): Arabî ayların üçüncüsü r. ayında 21a/01, 21a/03, 21a/07
Receb	(a): Arabî ayların yedincisi r. ayında 24a/03, 24b/01, 24b/05 r.+de 24a/02
renc	(a): 1. ağrı, sızı; 2. zahmet, eziyet, sıkıntı r.+in 39a/04
rencür	(a): sıkıntılı, incinmiş; hasta, rahatsız, dertli r. 52b/15
reng zerd-reng	(f): renk sarı renkli 15b/08
reside	(f): erişmiş, yetişmiş, olgunlaşmış r. 6b/13, 20a/05
resm	(a): 1. yazma, çizme; 2. suret; 3. tertip, plan r.+i 17a/07
resül	(a): 1. elçi; 2. peygamber r.+nij 69a/03
revān	(f): yürüyen, giden, akan; 2. hemen, derhal r. 10a/22, 41b/13
revāy ve'l-'ahd 'ale'r-revāy	(a): anlatan "anlatanın sözü üzerine" anlamına gelen bir ibare r. 11a/17
revāyi kemāl-i kuvvet-i fermān-revāyi	(a): yönetme yönetme gücünün kemali; gücün tam ergenliği r. 60a/16
Rezşil	şahıs adı r. 50a/18
rivāyet	(a): söylenti, bir haberin hikayesi; söz veya hadise

	r. 11b/04, 43b/12, 61a/17, 63b/09
riyāset	(a): reislik, başkanlık r. 37b/06
rub‘	(a): dörtte bir, çeyrek r. 3b/06
rüşen	(f): aydın, parlak; 2. belli, meydanda r. 33b/15
rūḥ	(a): 1. can, nefes; 2. canlılık, his, duygu r.+larına 69a/02
Rūm	1. Romalı; Bizanslı; 2. Anadolu r. 3b/05, 8b/12, 35a/16, 55b/05 r.+nıj 58b/17
Rus	1. Ruslar; 2. Rus ülkesi (krş. Orus) r. 3a/13, 31b/12
rūzgār	(f): 1. yel; 2. zaman, devir; 3. dünya r. 39b/17, 68a/06 r.+ıjız 36b/06
rücū‘ rücū‘ kıl-	(a): 1. dönme, geri dönme; 2. cayma, sözünü geri alma geri dönmek r. kılp 60a/11

S

sa’adet	(a): mutluluk, saadet s. 20b/09
şaba	kıymızı muhafaza etmek için deriden yapılmış bir kap kımız ş.+sını 13a/11
Saba	bk. Calayir Saba s. 30b/15 s.+nı 18a/12 s.+ğa 18a/14,
Sabilkan	şahıs adı s. 48a/04 s.+nıj 48a/05
Sabir	şahıs adı s. 47a/12
şabr şabr kıl-	(a): sabır, dayanma, katlanma dayanmak, katlanmak ş. kılsunlar 27a/11
saça-	yorulmak s.-dı 44a/13 s.-p 44a/13
şadağa	(a): 1. sadaka; 2. zekat ş. 40b/01
şadaqāt	(a): sadakalar s. berdi 60a/12

sādāt cemā‘at-ı sādāt	(a): seyyitler, ulular seyyitler topluluğu 60a/12
şadef	sedef, inci kabuğu s. 11b/11, 11b/12, 11b/17 s.+ler 11b/13
şādīķ şādīķü’l-ķavl	(a): 1. doğru, gerçek; 2. sadakati, içten bağlılığı olan doğru sözlü s. +da10a/16
Şadre’ d-din	şahıs adı s.+nij 60a/17
şahābe	(a): 1. sahipler; 2. sahip çıkanlar, tutanlar; 3. Hz. Muhammed’i görmüş ve kendisiyle sohbet etmiş mümin kimse s. 69a/04
şāhib	(a): 1. sahip, malik; 2. bir hasfı olan, haiz s. 6b/08, 6b/14, 14a/18, 14b/19, 15a/07, 41b/03
şāhib-ķırān	(a.f.): her zaman başarı ve üstünlük kazanan hükümdar s. 51b/05 s.+ge 11b/06
şāhiķ	(a): 1. gerçek, doğru; 2. halis, kusursuz, ayıpsız s. 29b/18
şahrā	(a): kır, ova, çöl s. 4a/04 s.+da 3a/02, 3a/05, 3a/12, 5a/01, 6a/06, 6a/07, 26b/07 s.+larda 35a/07
sahurğal	(m): 1. ferman; öncelikle dini kurumları vergi ve zorunluluklardan muaf tutan ve yalnızca hükümdar tarafından verilen belge; 2. hediye, armağan, bağış (krş. siyurğal; siyurğamışı) s. 68a/01 s.+lar 8b/04, 67b/11
şāi‘ķa	(a): yıldırım s. 55a/09
sākin sākin bol-	(a): 1. hareketsiz olan; 2. teskin olmuş, yatışmış yerleşmek ş. boldı 61a/04 s. boldılar 35a/04
şal	sal s. 10b/08, 12b/17
sal-	bırakmak, salmak, göndermek s.-ur 17a/10 s.-dı 61b/11, 61b/11, 61b/12 s.-ıp 33a/12
şalābet	(a): katılık, sağlamlık, peklik; 2. manevî kuvvet, dayanma s.+imdin 42a/01

Salciut	kavim adı s. 5b/08, 12a/12, 22a/09, 22a/17, 23b/13
Salcitubay	şahıs adı s. 44b/02
Salçıday gürgen	şahıs adı s. gürgennij 46b/14 s. gürgenge 51b/02
Salçuq hātūn	şahıs adı s. 58b/16
saldur-	inşaa ettirmek s.-ğan 68a/10
salın-	bağlamak, örtünmek s.-dı 55b/07, 56b/04, 57a/15
Salıntuqa	şahıs adı s. 16b/17
Sali Muijdu	şahıs adı s. 16b/16
salţanat	(a): sultanlık, padişahlık, hükümdarlık s. 2b/07, 11b/06
Salur	kavim adı s. 10a/21
Samuqa seçen	bk. Camuqa seçen s. seçen 22b/16, s. bahādur 25a/15 s. seçenni 22b/01, 22b/02, 33a/09
san	sayı s. 69b/09, 69b/09 s.+ı 14a/21
sanç-	1. yarmak; 2. batırmak s.-ıp 27b/15
sançış sançış kııl-	savaş, muharebe savaşmak, muharabe etmek s. kııldılar 64b/14
şandali	(a): sandal ağacından yapılmış sandalye, iskemle; hükümdar kürsüsü ş.+ni 68a/12 ş.+nij 68a/15
Sandıkçin	şahıs adı s. 17a/09
şanduk	(a): sandık ş.+nı 27a/14
şāni'	(a): 1. yapan, işleyen, yaradan; 2. Allah, Tanrı s. 11a/14
saija	2. teklik şahıs zamirin datifli hali s. 6b/16, 7a/17, 24a/09
Saqa	kavim adı

	s. 4b/17
Sağal noyan	şahıs adı s. 44b/19
sağın-	düşünmek s.-dı 6b/06
sağla-	gizlemek s.-r 30b/19 s.-dı 16b/15 s.-ğay 41a/01 s.-masalar 37a/02 s.-p 11b/17, 43a/20
sağlan-	gizlenmek s.-dı 11b/11 s.-ğay 37b/03
Sağuçı	şahıs adı s. 49b/11
sarāy	(f): saray; büyük konak s.+lar 17a/10
Saray Buğa	şahıs adı s. 46b/14, 47a/19
Sarayçık	şehir adı s. 61a/15 s.+da 66a/17
Sarban Tudadur	şahıs adı s. 43a/03
Sarıca	şahıs adı s. 49b/12, 58b/16, 59b/05 s.+nij 58b/15
Sarı Keher	coğrafi bölge adı s.+de 22a/06
sarığ	sarı s. 15b/08, 15b/10
Sarıtağ noyan	bk. Sartak s. noyan30b/15 s. noyannij 18a/11
Sarman	şahıs adı s. 49b/20, 51a/01, 52a/17 s.+nij 51a/02
Şarşar	coğrafi bölge adı s.+da 63a/13, 63a/13, 63a/14, 63a/15
Sartak	şahıs adı krş. Sarıtağ noyan s. 43b/18, 46a/15, 46a/16, 69b/03 s.+nij 46a/17
Sartağay	şahıs adı s. 44a/07, 44a/09, 44a/09, 44b/11 s.+nij 44a/09

Sasık	şahıs adı s. 48b/10
Saskiye	şahıs adı s. 53b/07
sat-	satmak s.-tı 10b/11 s.-tılar 11b/15 s.-ıp 36a/11
Satalmış	şahıs adı s. 45a/05
Satay Buğa	şahıs adı s. 44b/02
Satbağ	şahıs adı s. 48a/06
Sati	şahıs adı s. 50a/12, 51a/07, 55a/15
şavāb allahü a‘lem bi’ş-şavāb	(a): doğruluk, dürüstlük; doğru, dürüst doğrusunu Allah bilir s. 63b/14
savkat	(m): hediye, armağan s. 19b/05
Savkatu	şahıs adı s. 50b/16
Savur seçen	şahıs adı s. seçenge 29b/10
Savut	şahıs adı s. 51b/16
Sağān hān	şahıs adı s. 66a/01, 66a/02
sa‘y sa‘y kıl-	(a): çalışma, çabalama, gayret, emek s. 10a/02, 41a/14 çalışmak, çabalamak, gayret etmek s. kıldı 42a/03
Sayılkān	şahıs adı s. 47b/04
Şayin hān	şahıs adı ş. 31b/01, 45b/18, 60b/04, 60b/04
Şayin Buğa	şahıs adı ş. 58b/05
Şayram	harabeleri günümüz Kazakistan topraklarında bulunan tarihî bir şehir ş. 3a/13, 61a/06 ş.+dın 8a/14
sebeb	(a): sebep, neden s. 29b/03, 30a/05, 30a/09, 32b/04, 33b/17, 34b/03, 55b/11, 69a/11

	s.+din 3a/08, 3b/11, 6b/02, 6b/13, 7a/01, 7b/16, 12a/09, 13a/17, 14a/14, 17a/17, 18a/09, 18b/09, 22b/08, 28b/16, 30b/14, 31b/14, 35b/09, 37a/05, 37a/13, 37a/17, 39a/07, 42a/02, 55b/12, 56a/08, 69a/07, 69a/08 s.+siz 35a/05
Sebeksar	şahıs adı s. 51b/13
sebil sebil-i külli	(a): 1. yol, büyük cadde; 2. sebil, su dağıtılan yer umumî yollar 2b/18
Sebüktay	şahıs adı s. 51a/13
Sece biki	şahıs adı s. 15a/01
seçek	çiçek s.+ler 27b/14, 27b/15 s.+leri 3a/04
seçen	(m): 1. akıl, bilge; Moğollarda bilge ve agah kimselere yakıştırılan sıfat s. 22b/16, 29b/10, 30a/24, 31a/07, 50a/10 s.+ni 22b/01, 22b/02, 23b/06, 33a/09 s.+ge 18b/16, 20a/05
sedd	(a): 1. set, engel; 2. kapama, engel olma; 3. korunma duvarları s. 3b/03 s.+i 22b/12
sefer vaqt-ı sefer	(a): 1. yolculuk; 2. savaşa gitme s. 26b/10, 26b/15, 27a/07, 39a/04 yolculuk vakti 36b/01
Sekine hātün	şahıs adı s. hātündın 43a/01
sekiz	sekiz (sayı) s. 2a/08, 2b/07, 13a/10, 17b/03, 38a/13, 67a/16 s.+inçi 12a/09, 14b/17, 15b/11, 17b/15, 43b/15, 48a/03, 48b/15, 51a/13, 51b/18, 53b/09, 55b/01
sekiz yüz	sekiz yüz (sayı) s. 17b/04, 17b/04, 28a/22
seksen	seksen (sayı) s. 64b/02
seksen üç	seksen üç (sayı) s. 2a/08
selâmet	(a): 1. salimlik, eminlik; korku ve endişeden uzak olma; 2. kurtulma s. 41b/08
selâtin selâtin-i Rûm	(a): sultanlar, hükümdarlar Anadolu hükümdarları 35a/16
Selebus	şahıs adı

	s. 57b/05
Seliije	nehir adı; Moğolistan ve Rusya topraklarından geçerek Baykal gölüne dökülen Selenga nehri s. 3b/02
Semerkand	şehir adı; Semerkand şehri s.+nı 26a/06
sen	sen; 2. teklik şahıs zamiri (krş. sin) s. 7a/13, 7a/16, 33b/11, 40a/11 s.+iij 6b/04, 7a/15, 7b/01, 24a/11, 24a/12, 41b/03, 42a/05 s.+i 6b/16, 6b/17, 7a/14, 41b/03, 65a/01
sene	(a): yıl, sene s. 62b/14
Seijküm	şahıs adı (krş. Siijküm) s. 43b/17, 44a/03
Seijün	şahıs adı s. 18b/08, 22b/14, 23a/02, 23a/03 s.+niiij 22b/13 s.+ğa 23a/06
Serde ili	kavim adı s. iliniij 62b/16
ser ez-ser-i şıdķ u iħlāş	(f): baş, kafa, kelle; 2. baş, başkan; 3. tepe, doruk; 4. uç, kenar; 5. nihayet, son kendi doğruluk ve ihlasıyla s. 60a/15
ser-ħadd	(f.a.) hudut, sınır s. 29b/29, 31b/19, 35a/05 s.+dın 31a/08
Sermis	şahıs adı s. 44b/08
server	(f): baş, reis, başkan s. 38a/10, 69a/02 s.+ler 10a/17
sev	sevmek (krş. siv-; süy-) s.-er 7b/11, 18b/17, 17a/11, 42b/13, 57b/03
Seydaķ biy	şahıs adı s. 64b/07
Seyyid ħān	şahıs adı s. 65b/04
Seyyid ‘Ali Mirzā	şahıs adı s. 64a/04, 64a/06
Seyyid Aħmed ħān	şahıs adı s. 62b/04
Seyyid Maħmūd ħān	şahıs adı s. 62b/03
Seyyid Nāķıb	şahıs adı

	s.+ka 63b/12
Seyyid Kulu Sultan	şahıs adı s. 67a/03
Seyyid Tik biy	şahıs adı s. biynij s. 67a/17
sıçkan Sıçkan yılı	fare, sıçan On iki hayvanlı Türk takvimine göre Sıçan yılı; takvimin 1. yılı 23b/09, 67b/03, 68a/08
şidk	(a): 1. doğruluk, gerçeklik; 2. iç, yürek temizliği s. 60a/15
sıgın-	sıgınmak s.-ip 21a/17
sığır Sığır yılı	sığır, inek ş.+lar 27b/16 ş.+larını 27b/16 ş.+larına 27b/16 ş.+ını 27b/14 On iki hayvanlı Türk takvimine göre Sığır yılı; takvimin 2. yılı 21a/01, 23b/15, 25b/02, 27b/13, 68b/08
Sığnağ	harabeleri bugünkü Kazakistan sınırları içinde bulunan tarihî şehir s.+da 65a/12
sın	vücut, boy; şekil, sıfat s.+lığı 64b/16
sın-	kırılmak s.-mağay 25b/05
sındur-	kırmak s.-dı 21b/04, 22a/11, 22b/02, 60b/08
sıypa-	sürmek s.-dım 41b/16
Sicut	kavim adı s. 5b/10, 13b/15, 14a/11, 31b/03
Sidun noyan	şahıs adı s. 29a/06, 29a/07
simürt-	semirtmek s.-ürdi 26a/02 s.-elij 62a/05 s.-ip 37a/07
simiz	semiz, dolgun s. 44a/12
simüzlük	semizlik, semiz olma durumu s.+de 38a/08
sin	sen; 2. teklik şahıs zamiri (krş. sen) s. 7a/16, 65a/01
Sijküm	bk. Seijküm s. 49b/12

	s.+nij 49b/13
silsile	(a): 1. zincir, zincirleme olan şey; 2. art arda gelen şeylerin meydana getirdiği sıra s. 11a/13
Sim Savcı	şahıs adı s. 10b/15
Sind	Afganistan'da bulunan bir nehir s. suvı 26b/05 s. deryasında 26b/02 s. deryasının 26b/03
sinn müddet-i sinn-i mübâ- rek	(a): yaş, ömrün derecesi; 2. dış hayırlı ömrünün süresi s. 2a/11, 2b/07
Siijirgen	şahıs adı s. 59a/10
siijli	kız kardeş s.+si 19a/14, 28b/14, 44a/11, 45b/08, 46b/15, 57a/18 s.+sin 19a/15
sipâhi	(f): süvari askeri s. 32b/08 s.+lık 11b/08
siv-	bk. sev- s.-ergil 16b/02
siyâset	(a): 1. memlekete idaresi; 2. politika s. 35b/02, 67b/07, 67b/07, 69a/07
Siyunçaq aqa	şahıs adı s. ağanij 54b/13
Siyur Kõqtı biki	şahıs adı s. 34a/04, 34a/09, 34a/13, 34a/17, 51a/11 s. bikidin 51a/15, 51b/03, 51b/04, 52a/13
siyurğal	bk. sahurğal s. kıldı 25b/09
siyurğamişi siyurğamiş kıl-	(m.f.) 1. ferman; öncelikle dini kurumları vergi ve zorunluluk-lardan muaf tutan ve yalnızca hükümdar tarafından verilen belge; 2. hediye, armağan, bağış (krş. sahurğal) s. 37b/05 s.+nı 40b/08 1. vergi ve zorunluluklardan muaf tutmak için ferman vermek; 2. hediye etmek, bağışlamak s. k.-dı 56a/15
siz	2. teklik şahıs zamiri olan sen'in saygı şekli s. 9a/08 s.+nij 27a/12, 34a/17, 36b/04 s.+ge 36b/04, 36b/04
sizler	siz; 2. şahıs zamirin çoğul hali s. 33b/11, 36b/01, 36b/08, 36b/10, 36b/12

	s.+ge 33b/10
Sodon noyan	şahıs adı s. 34a/10
şoşbet şoşbet kıı-	(a): görüşüp konuşma; arkadaşlık 1. konuşmak; 2. arkadaşlık etmek ş. kıılır 7b/12 ş. kııldı 16b/14 ş. kıılmadım 7a/11
sol	sol s. 25b/11, 27b/03 s.+da 67b/06
sol kıol	ordunun sol cenahı, sol kanadı (krş. meysere, ciyunkıar) s. 4a/17, 9b/21, 69b/06 s.+ııj 30a/30 s.+nı 4a/14, 29b/22, 31b/04, 44a/03 s.+da 31a/19 s.+ı 25a/17, 69a/06
soıj	1. son, nihayet; 2. sonra; 3. art, arka s. 2a/03, 2a/07, 2a/07, 2a/15, 2a/15, 2b/01, 2b/01, 2b/05, 4b/13, 5a/11, 5b/05, 5b/06, 5b/10, 6a/10, 6b/16, 7a/04, 7b/02, 8a/17, 8b/12, 8b/17, 9a/05, 9a/08, 12a/03, 12a/05, 13a/12, 14b/16, 15a/04, 16a/12, 16b/05, 16b/06, 16b/14, 17a/04, 17b/03, 18a/17, 18b/09, 18b/10, 18b/15, 19a/09, 19a/16, 19b/03, 20a/05, 20a/08, 20a/10, 20a/13, 20b/04, 20b/13, 21a/01, 22a/09, 23a/06, 23a/11, 24a/16, 25a/09, 25b/08, 25b/09, 26a/12, 27a/02, 27a/05, 27a/06, 27b/03, 28a/03, 28a/04, 28a/10, 28b/01, 28b/05, 28b/06, 28b/07, 28b/11, 28b/11, 28b/18, 29b/13, 29b/23, 30a/01, 30a/01, 30b/08, 31a/20, 32a/05, 32a/06, 32b/06, 32b/09, 33b/12, 34a/04, 34b/01, 34b/05, 34b/06, 34b/06, 35a/12, 35a/15, 35a/17, 36a/09, 36a/15, 36a/15, 36b/04, 36b/07, 36b/08, 36b/10, 36b/11, 36b/13, 37b/01, 37b/07, 39a/12, 39a/16, 40a/17, 41a/13, 41a/17, 42a/10, 44a/06, 45a/16, 45b/19, 46a/06, 46a/12, 49a/09, 49a/10, 51a/15, 51b/04, 51b/07, 52b/04, 53a/04, 53a/12, 53b/07, 53b/14, 54a/04, 54a/09, 54a/15, 54a/15, 54b/03, 54b/04, 54b/05, 55a/04, 55a/05, 55a/06, 55a/10, 55a/16, 55a/17, 55b/03, 55b/04, 55b/06, 55b/07, 55b/07, 55b/15, 55b/15, 56a/15, 56a/18, 56a/18, 56b/06, 56b/06, 57a/05, 57a/06, 57a/14, 57a/19, 57b/02, 57b/11, 57b/11, 57b/18, 57b/19, 58a/14, 58a/14, 58a/16, 58a/17, 58b/15, 58b/16, 59a/03, 59a/14, 59a/16, 59a/16, 59b/02, 59b/03, 59b/03, 59b/04, 59b/05, 59b/16, 59b/17, 60a/01, 60a/02, 60a/04, 60a/04, 60b/01, 60b/07, 60b/11, 60b/17,

	61a/02, 61a/10, 61a/11, 61a/12, 61a/13, 61b/09, 61b/11, 62a/03, 62a/12, 62a/12, 62b/12, 64a/12, 64a/14, 64a/16, 64a/18, 64b/03, 64b/05, 64b/06, 64b/06, 64b/07, 64b/08, 64b/08, 64b/09, 65a/07, 68a/08, 69a/13 s.+ı 58a/09 s.+una 22a/01 s.+ıdan 11b/01 s.+ğı 7b/10, 17a/06, 20b/15, 40b/08 s.+ğumda 41b/11 s.+ğımı 7b/11 s.+ğudan 23a/03
sojra	sonra (krş. soijsun) s. 11a/08, 11b/10, 34b/06, 38b/12, 40b/03, 57b/02, 58b/17 s.+tın 56a/16
soijsun	sonra (krş. soijra) s. 28b/01
soğ-	1. sokmak; 2. saldırmak s.-alım 38b/11 s.-up 38b/12
soğ- soğuğan	örmek örülmüş (halı vs.) 39a/11
sor-	sormak (krş. sura-) s.-dı 9a/02, 27b/15, 41a/11, 41a/13, 41a/14, 41b/03 s.-uijuz 7b/10
Sorçaqtu Yürki	şahıs adı s. 14b/21
Sorçaqtu Kü Çine	şahıs adı s. 14a/17
Soto noyan	şahıs adı s. 30b/02
soy-	kesmek s.-dı 8b/16
Soyot	kavim adı s.+lardın 54a/12
Söketü çerbi	şahıs adı s. 28b/23
söz	söz, konuşulan şeyler s. 22b/15, 23a/13, 27b/16, 30b/20, 38a/03, 38a/07, 38a/15, 38a/16, 38a/16, 39b/05, 65a/04, 65b/09 s.+nij 31a/09 s.+ni 7a/03, 7a/03, 8a/02, 8a/05, 8a/08, 9a/13, 18a/11, 30b/20, 62a/07 s.+din 18a/11 s.+ümni 7a/12, 36b/12, 41a/12 s.+üjini 7b/01

	s.+üijden 7a/15 s.+ü 6b/12 s.+in 23a/07, 32b/02, 32b/02 s.+ine 7b/15, 15a/12, 36b/16, 38a/04 s.+idin 46a/02 s.+üijiz 38a/04 s.+üjüz 34a/17 s.+lerni 36b/12 s.+lerine 22b/07 s.+lük 29b/04
sözle-	söylemek, demek, konuşmak s.-megey 38a/06
su'âl su'âl it- su'âl kııl-	(a): sorma, soruşturma, soru, sorulma s.+ığa 38a/07 soru sormak s. itmegünçe 38a/06 soru sormak s. kııldı 41a/10 s. kııldılar 42a/04
Subaday bahâdur	şahıs adı (krş. Subatay) s. bahâdur 30b/12, 46a/08 s. bahâdurnij 30b/14
Subatay	bk. Subaday bahâdur s. 32b/14
Subuday bahâdur	bk. Subaday bahâdur s. bahâdurnı 25b/03, 26a/08
Subutay Bik aқтаçı	şahıs adı s. aқтаçıға 56a/16
Sūdân	siyahiler; Afrikalılar s. 6a/01
Sudun noyan	şahıs adı s. 29b/29
Sulaymış	şahıs adı s. 57a/06
Suldus	kavim adı s. 5b/03, 29a/06, 29a/07, 34a/11, 34a/14, 49a/02, 57a/13, 59b/15 s.+nı 34a/07 s.+dın 32a/10
sulţân	(a): padişah, hükümdar; 2. hükümdar ailesinden olan kadınlardan her biri; 3. Altın Ordu ve varisleri olan devletlerde Cengiz Han soyundan gelenlerin taşıdığı ünvan s. 2b/04, 2b/05, 20a/11, 26a/08, 26b/01, 26b/03, 46b/09, 46b/12, 54b/14, 54b/15, 56a/14, 57a/19,

	58a/09, 58b/17, 59a/06, 61a/09, 61b/02, 61b/16, 61b/16, 61b/16, 61b/17, 62a/17, 62b/02, 62b/02, 62b/03, 62b/03, 62b/04, 62b/07, 62b/08, 62b/12, 62b/14, 62b/14, 63a/11, 63a/12, 63a/12, 63a/13, 63a/14, 63a/14, 63a/15, 63a/16, 63a/17, 63a/17, 65a/09, 65a/09, 65a/13, 65b/02, 65b/03, 65b/04, 65b/16, 66a/02, 66b/07, 66b/07, 66b/08, 66b/09, 66b/09, 66b/10, 66b/11, 67a/03, 67a/03, 67a/05, 67a/06, 67a/06, 67a/06, 67a/15, 67a/17, 67b/08 s.+m 61a/11, 62b/11, 62b/13 s.+nij 65a/16, 67a/07, 67a/12, 67a/14
Sultān Aḥmed	şahıs adı krş. Teküder Aḥmed s. 58a/09
Sultān Ğāzi	şahıs adı s. 65b/17
Sultān Ḥālid	şahıs adı s. 63a/12
Sultān Hürmüz	şahıs adı s. 63a/12
Sultān Ka'b	şahıs adı s. 63a/11
Sultān Kayder	şahıs adı s. 63a/14
Sultān Muḥammed	şahıs adı s. 65b/04
Sultān Rükne'd-din	şahıs adı 58b/17
Sultān Şadaf	şahıs adı s. 63a/16
Sultān Sa'id Ğazan ḥān	şahıs adı s. 2b/04 s.+nij 20a/11
Sultān Selim	şahıs adı s. 63a/15
Sultān Velid	şahıs adı s. 63a/13
Şulum Sultān	şahıs adı s. 67a/05
Suluḡan ḥātūn	şahıs adı s. 45b/02
Sunit	kavim adı s. 4b/15, 28a/08, 29b/09, 30b/30, 30b/32, 34a/07,

	34a/07, 34a/14
Suntay noyan	şahıs adı s. 31a/02
Suijkur, Coçı hānniij oğlı	şahıs adı s. 43b/15, 44a/03, 48b/16, 49a/04 s.+niij 48b/17
suijkur	şahin, avcı kuş ak s.+lar 24b/04
Suğu	şahıs adı s. 16b/09
sura-	sormak (krş. sor-) s.-p 33b/13
şūret	(a): 1. biçim, görünüş, kılık; 2. tarz, yol, gidiş; 3. çare s.+lık 19a/07, 39b/01 s.+lığ 6b/08, 14b/19 s.+ince 17b/20 delilin görünüşü; delil 15b/12 halin, durumun nasıl olduğu 55a/11
şūret-i delil şūret-i hāl	
Surkukay biki	şahıs adı s. 19a/16
susağlık	susuzluk, susuz kalma, susamak s. 39a/09, 61b/10 s.+dan 39a/05 s.+dın 39a/07
Suse, Durçiniij oğlı	şahıs adı s. 43a/13
Suse, Kūçūniij ođlı	şahıs adı s. 42b/15
suv	su s. 10b/17, 12b/08, 12b/08, 12b/14, 23a/06, 37b/12 s.+niij 13b/04 s.+nuij 12b/09 s.+ğa 12b/15, 39b/11 s.+dan 12b/14, 13b/03 s.+ı 3a/07, 3a/16, 13b/03, 22a/17, 26b/05, 47b/15, 64b/13 s.+ını 26a/01 s.+ığa 58a/17 s.+sıda 41b/16 s.+lar 61a/05 s.+lardın 40b/10 s.+larında 3a/15 s.+luğ 40b/11 s.+sız 3a/06
suvisun	??? s. 28a/01
Sūbektay	şahıs adı

	s. 48a/12, 48a/13 s.+nij 48a/14
Sügen	kavim adı s. 5b/14
Süke	şahıs adı s. 55a/01
Sükey	şahıs adı s. 28b/16
Sülemiş	şahıs adı s.+nij 58b/14
Süleymān	şahıs adı s. 56b/05
süjek	1. kemik; 2. soy krş. süyek s.+li 32a/09, 52b/07, 54a/13, 54b/17, 55b/14 s.+lik 53a/15
süt	süt s.+üjini 6b/04 s.+in 6b/02, 6b/07
Sütkey	şahıs adı s. 42b/03
süy-	bk. sev- s.-mes 7b/11
Süydü hānımdın	şahıs adı s. hānımdın 64a/10
süyek	1. kemik; 2. soy (krş. süijek) s.+li 56b/03
Süyüktay	şahıs adı s. 52a/01 s.+nij 52a/02
Süyünçek hān	şahıs adı s. hānnij 65b/04 s. hānga 65b/12
Süyüngil Fucin	şahıs adı s. 15a/14 s.+din 15b/17

T

tā	(f): kadar, dek değin (edat) t. 1b/10, 3a/14, 4a/10, 5b/17, 6b/17, 8a/14, 13b/14, 15b/07, 18a/16, 19a/09, 20a/09, 20a/11, 20a/13, 20a/19, 20b/12, 21b/16, 22a/03, 26a/02, 26a/09, 26a/11, 26b/07, 27a/06, 27a/12, 27a/15, 27b/10, 30b/14, 31a/06, 32b/05, 33a/04, 33b/16, 34b/01, 34b/15, 35a/03, 35b/07, 36a/03, 36a/09, 36b/02, 36b/06, 37b/01, 38a/05, 38a/06, 38a/13, 38b/14,
----	--

	40a/02, 40a/03, 40a/03, 40a/15, 40a/16, 40b/12, 40b/16, 41a/14, 41b/16, 42a/01, 44b/12, 45b/19, 46a/05, 47b/16, 49b/17, 54a/07, 57a/12, 58b/11, 59a/21, 60b/06, 62a/06, 63a/02, 63b/16, 63b/17, 64b/09, 66a/12, 66a/13, 68a/07, 69a/03, 69a/03, 69a/10, 69a/16
ta‘ālā	“yüksek olsun” anlamına gelen bir söz olup, Allah adıyla birlikte kullanılır. t. 11a/08, 13b/06, 20b/08, 24a/09, 24a/12, 31a/20, 31a/22, 36b/06, 42a/06, 68b/11 t.+nij 7b/05 t.+ğa 7b/01 t.+dın 6b/12, 37a/14, 38a/12
ta‘alluḳ	(a): 1. asılı olma, asılma; 2. ilişiği, ilgisi olma; 3. sevme; 4. ait olma t. 9b/21, 27b/03, 27b/04, 27b/07, 27b/09, 28a/24, 31a/19, 32a/19, 32b/04, 34a/14, 34b/10, 36a/04, 36a/06, 44a/01
ṭā‘at	(a): Allah’ın emirlerini yerine getirme, ibadet t. +ḳa 60a/14
tāb	(f): güç, kuvvet, takat t. 39a/06
tābi‘	(a): birine uyan; boyun eğen, bağlı kalan, birinin emri altında bulunan t. 27b/16, 31a/19
tābi‘ bol-	boyun eğmek, birinin emri altına girmek t. boldı 31a/20 t. bolğay 6a/13
tābi‘ it-	boyun eğdirmek, emri altına almak t.itip 20b/16, 22a/08
tābi‘ ḳıl-	boyun eğdirmek, emri altına almak t. ḳıldı 16a/08 t. ḳıldurdu 61a/13
ṭābiḳ	(a): hekim, doktor t.+lerge 55a/02
ṭābl	(a): davul t.-lar 27a/04
Tācik	1. kavim adı; 2. Taciklerin ülkesi t. 5a/02, 26b/11 t.+ke 25b/17, 33a/12 t.+de 26a/01
Tacu gürgen	şahıs adı t. gürgen 18b/16 t. gürgennij 18b/15
taşıl	(a): etraflı olarak bildirme; uzun uzadıya anlatma, açıklama t. 8b/09, 18b/07, 21a/02, 28a/06, 44a/17, 44b/16,

	45a/01, 45a/13, 45b/15, 46b/03, 46b/10, 46b/19, 47a/03, 47a/11, 47b/03, 47b/05, 47b/16, 48a/02, 48a/06, 48a/12, 48a/13, 48b/04, 48b/05, 48b/06, 48b/18, 49a/06, 49a/08, 49a/13, 49a/16, 49b/05, 49b/14, 49b/18, 50a/01, 50a/09, 50b/02, 50b/07, 50b/13, 51a/12, 51a/14, 51b/08, 52b/13, 53a/02, 53a/08, 54a/11, 54b/08, 54b/18, 55b/08, 56a/04, 56b/10, 56b/13, 57a/11, 57b/12, 57b/14, 58a/10, 58a/18, 58b/01, 58b/10, 59a/04, 59a/20, 61b/01, 61b/16, 64a/03 t.+de 4b/10, 8b/10, 18a/02
tağ	dağ t. 3a/16, 6a/08, 12b/08, 29a/14, 38b/05, 40a/09, 61a/05 t.+nij 41b/10 t.+ka 21b/14 t.+da 12b/07 t.+dın 10b/17, 61a/05 t.+lar 18a/13 t.+larda 3a/12 t.+lı 25b/04
Ṭağa Balan	şahıs adı ṭ. 53a/07
Ṭağaçar	şahıs adı ṭ. 17a/12
Ṭağançuk	şahıs adı ṭ. 58a/02
Ṭağay	şahıs adı ṭ. 57b/15 ṭ.+ğa 56a/16
Ṭağay Temür	şahıs adı ṭ. 56b/09
tağı	bk. tağı t. 25b/01
tağ öküzü	dağ öküzü, yak t.+inij 10b/11 t.+in 10b/10 t.+ün 39a/01
taḥammül	(a): 1. yüklenme; 2. dayanma, katlanma; 3. kaldırma t. 39a/06
taht	(f): hükümdarların oturduğu büyük koltuk; hükümdarlık makamı t. 6a/14, 11b/07, 23b/02, 36a/04, 41b/04, 54b/03 t.+nij 62a/16, 65b/13 t.+ın 3b/07 t.+ına 23a/15, 67b/08
tahtgāh tahtgāh-ı Ḥitāy	(f): 1. taht yeri; 2. başşehir Çin başkenti 25a/06

Ṭāhir ḥān	şahıs adı ṭ. 66b/15
ṭāi'fe	(a): 1. bölük, takım, fırka; 2. kavim, kabile ṭ.+din 32b/08
taḫrir taḫrir-i Argun ḥān	(a): 1. yerleştirme; 2. sağlamlaştırma; 3. anlatma, anlatım t. 6a/07, 12a/02, 18a/06, 31a/07, 59a/20 Argun han'ın anlatımı 58b/10
Ṭaḫ ḥān	şahıs adı ṭ. 8b/11 ṭ. ḥān 4a/17 ṭ. ḥānnij 10a/18
Ṭaḫaçu	şahıs adı ṭ.49a/09
taḫaddüs	(a): mübarek, kutlu kılma t. 11a/08
ṭāḫat	(a): güç, kuvvet ṭ. 39a/06
taḫdim	(a): 1. öne geçirme, öne alma, iler sürme; 2. büyük bir kimsenin huzuruna bir şey götürme, verme; sunma t. 34b/09
taḫı	ve, ile, dahi krş. tağı t. 3a/12, 3a/16, 3a/16, 3b/05, 3b/10, 3b/12, 3b/14, 4a/01, 4a/13, 4b/09, 5a/08, 5a/17, 6a/08, 6b/09, 7a/02, 7a/06, 7b/15, 8b/06, 9a/01, 10b/02, 13a/16, 13b/02, 13b/15, 15b/02, 16a/13, 16b/12, 17a/03, 19a/12, 19a/15, 19b/02, 19b/04, 19b/05, 19b/09, 20a/10, 20a/11, 20a/12, 20a/13, 20a/14, 20a/16, 20a/17, 20a/18, 20a/18, 20b/05, 21a/16, 23a/15, 23a/16, 23b/09, 24b/14, 26a/09, 26a/16, 26b/12, 28a/23, 28b/12, 28b/26, 29b/20, 30a/20, 31a/01, 31a/05, 31a/22, 31b/21, 32a/03, 32a/06, 32a/18, 33a/04, 33b/02, 33b/11, 34a/03, 34a/12, 35a/05, 35a/05, 35b/05, 35b/10, 35b/17, 36b/10, 36b/12, 37a/03, 37b/07, 37b/09, 37b/14, 37b/16, 37b/16, 37b/17, 38a/02, 38a/04, 38a/05, 38a/08, 38a/10, 38a/14, 38a/14, 38a/15, 38a/17, 38a/17, 38a/17, 38b/08, 38b/16, 38b/17, 39a/03, 39a/04, 39a/05, 39a/06, 39a/07, 39a/10, 39a/16, 39b/03, 40a/08, 40b/03, 40b/13, 41a/02, 41a/04, 41a/07, 41a/10, 41a/14, 41a/14, 41b/02, 41b/10, 42a/03, 42a/09, 44a/02, 46a/08, 46b/02, 52b/04, 54a/07, 54a/09, 55b/12, 56a/09, 56a/16, 56a/17, 57a/16, 57b/04, 57b/05, 57b/06, 57b/07, 57b/07, 57b/08, 57b/08, 58a/11, 59b/06, 62b/02, 62b/03, 65a/07, 65a/16, 66a/12, 67a/17, 69a/01, 69a/14
taḫıḳu Taḫıḳu yıl	(m): tavuk On iki hayvanlı Türk takvimine göre Tavuk yılı;

	takvimin 10. yılı t. yıl 22a/15, 25a/05, 26b/10
taqıl-	takılmak t.-dı 29b/05
taqrib	(a): 1. yaklaştırma; 2. tahmin; 3. yolunu bulma; 4. vesile, bahane t. 57a/11
taqviyet	(a): kuvvetlendirme t. 37a/04
talat-	yağmalatmak, soydurmak t.-tıp 14b/21
Ṭalan Balcius	coğrafi bölge adı t. 3b/01
Ṭalan Naur Kes	coğrafi bölge adı t.+de 22a/14
Talas	Talas; Orta Asya'da bir coğrafi bölge ve şehir adı t. 3a/13, 6a/10, 8a/14, 61a/06, 61a/06
talavdın it-	esir almak, ele geçirmek t. itip 21b/08
ṭaleb ṭaleb it- ṭaleb kııl-	(a): isteme, istenme, dileme; istek istemek, dilemek ṭ. itip 11b/12, 37b/09 istemek, dilemek ṭ. kıılurmin 40a/14 ṭ. kııldı 24b/11, 26b/17
ṭāli' ṭāli'-i Cevzā'	(a): 1. tulu eden, doğan; 2. talih, kısmet, baht İkizler burcu zamanı ṭ.+da 56a/02
Ṭaluḫān	coğrafi bölge ve şehir adı ṭ. 26a/13 ṭ.+nı 26a/17 ṭ.+ğa 26a/12
tam	1. çatı, dam; 2. ev, bina t.+dan 6a/09
Tamā	coğrafi bölge ve şehir adı t.+ğa 35b/03, 35b/04
tamācāmīṣi tamācāmīṣi kııl-	???? ???? t. kııldı 55a/10
Tamaç	şahıs adı t. 10b/05 t.+nıij 10b/05
Tamaçı	şahıs adı t. 51b/09
tamām	(a): tam, eksizsiz, bütün; 2. bitme, bitirme, son; 3.

	<p>uygun, münasip</p> <p>t. 3b/03, 3b/05, 6a/06, 6b/04, 6b/06, 8a/03, 8a/08, 8a/13, 8b/06, 10a/16, 11b/07, 11b/10, 12a/11, 12a/11, 15a/01, 17a/01, 18a/05, 20b/12, 22b/10, 24b/03, 25b/11, 26a/03, 26a/14, 26b/08, 27b/09, 29a/20, 29b/26, 30a/12, 31a/13, 31a/14, 30a/25, 32a/04, 33b/17, 34b/02, 34b/04, 34b/09, 34b/17, 36a/13, 36b/08, 36b/12, 36b/13, 38a/10, 39b/16, 42b/08, 43b/04, 44b/11, 45b/16, 45b/19, 46a/02, 46b/18, 47a/14, 47b/01, 48a/11, 48b/02, 48b/15, 49a/04, 49b/04, 51a/08, 52a/04, 52a/11, 52b/10, 54a/02, 54a/09, 57a/09, 58a/07, 58b/08, 59a/18, 59b/12, 60a/08, 65a/10, 60b/05, 62b/08, 65b/06, 66a/04, 66b/11, 69b/16</p> <p>t.+ın 21b/04</p> <p>t.+ını 41a/14</p> <p>t.+ı 28b/12, 29b/27, 32a/17, 34a/03, 35a/07, 35b/04</p> <p>t.+ısı 6a/16, 8a/05, 34b/13, 35b/06, 36a/03, 36a/13, 60b/04</p> <p>t.+ısınıñ 41b/07</p> <p>t.+ısın 4a/04, 23b/14, 25b/07, 26a/14, 35a/15, 35b/12</p> <p>t.+ısığa 35a/02</p> <p>t.+rağ 24a/15, 40a/17</p>
tamğa	<p>damga; işaret, nişan, iz</p> <p>t. 9a/10, 9a/16, 9b/05, 9b/05, 9b/08, 9b/08, 9b/12, 9b/12, 9b/16, 9b/16, 9b/19, 9b/19, 9b/22, 9b/22, 10a/03, 10a/03, 10a/06, 10a/06, 10a/09, 10a/09, 10a/13, 10a/13, 10a/20, 10a/21, 10a/22, 10a/23</p> <p>t.+nı 9a/14</p> <p>t.+lı 69a/12, 69b/11</p>
Tamğalıq	<p>kavim adı</p> <p>t. 4b/15</p> <p>t. süñekli 32a/09</p>
tamıslıq	<p>???</p> <p>t. 10a/20</p>
tāmmet	<p>(a): bütün, eksiksiz, noksansız</p> <p>t. 24a/01</p>
tanı-	<p>tanımak</p> <p>t.-madı 17b/02</p> <p>t.-mas 29a/11</p>
Taijğut	<p>bk. Taijğut</p> <p>t. 27a/03</p> <p>t.+ğa 26b/12</p>
Taijğut	<p>kavim ve ÷lke adı (krş. Taijğut)</p> <p>t. 5a/05, 23b/16, 27a/05, 27a/11, 27a/13, 27b/13, 28a/04, 34b/17, 42b/18, 43b/15, 48a/11, 48b/01, 53a/11</p> <p>t.+nıj 19b/04, 48a/11, 48a/12, 48a/13, 48a/16</p>

	t.+nı 23b/17, 42b/19 t.+ka 24b/14 t.+da 27a/08 t.+dın 27a/10
taijsuğ	şasılacak şeyler, ender bulunan eşyalar t.+lar 39a/11
tap-	bulmak t.-dım 37a/16 t.-dı 7b/13, 20a/19, 20b/12, 21a/08, 22b/09, 59a/16 t.-tı 3b/14, 31a/07, 40b/02 t.-dılar 9a/01 t.-madım 23a/12 t.-madı 19a/09 t.-kay 12a/07, 40a/08, 41a/01 t.-a 13a/11 t.-ıp 14b/19, 18a/11, 20b/08, 20b/09, 21a/08, 37a/12, 38b/16, 61b/13 t.-up 61b/14, 62b/14 t.-sa 40a/08 t.-masa 40b/16 t.-masalar 37a/04
tapa	yönüne doğru, tarafa t. 3a/09, 4a/07, 8a/10, 8a/16, 12b/15, 22b/08, 25a/16, 27a/03, 35b/04, 36b/14, 37a/07, 41a/08, 47b/15, 51b/06, 60b/09, 61b/11
tapıl-	bulunmak t.-dı 4b/14, 5a/17
tapşur-	görevi veya vazifeyi teslim etmek, vermek t.-dı 18a/13, 30a/28, 31a/09
tapun-	tapınmak, inanmak t.-unsaij 6b/03, 6b/15 t.-unmaknı 6b/05c
tapuğ	hizmet, huzur t.+ıda+(tapuğıda) 66b/02
taraf	(a): 1. yan, yön, cihet; 2. yer, memleket, ülke t.+ka 27a/15, 28a/03, 36b/03 t.+dın 12b/06 t.+nı 38a/13 t.+ığa 61b/10 t.+ında 61a/09 t.+ındağı 46a/04, 46a/09, 46a/10, 60b/05
tarak	tarak t. tamđalı 69a/12, 69b/11
tarāsün	içki, şarap t. 39b/03, 40a/01 t.+nıj 39b/08

	t.+ka 39b/13 t.+ga 39b/11
Tarbu	şahıs adı t. 46b/01, 46b/04 t.+nij 46b/04, 46b/05
Targum hân	şahıs adı t. hân 6b/07 t. hânnij 6b/07
Targut	kavim adı t. 4b/15
tarhan tarhanlık	1. Moğol ordusunda bir unvan; 2. tüm vergilerden muafiyet verilen bir kimse bir kimsenin tüm vergilerden muaf tutulduğunu gösteren ve hükümdar tarafından verilen belge t. 42a/02
ta'ric ta'ric kıl-	(a): çıkıntı, tümsek peyda etme çıkıntı yapmak t. kılıp irdi 29a/10
ta'rif ta'rif kıl-	(a): etraflıca anlatma; etraflıyla bildirme etraflıca anlatıp açıklama t. kılur 16a/18
tarih	(a): 1. tarih, geçmiş zaman; 2. bir kimsenin hayatı hakkında yazılan kitap t. 5b/16, 20a/07, 20a/09, 30b/27, 56a/02, 69b/16 t.+nij 20a/13, 20a/14, 20a/20, 27a/16, 46a/09, 56a/01, 60a/09, 67b/03, 68a/05, 68a/08, 69b/15 t.+ni 69b/16 t.+de 30a/14, 30b/14, 33a/13, 33a/18, 35a/05 t.+i 20a/10, 20a/10 t.+ıda 20a/11 t.+idür 69b/17
tarqa-	dağılmak t.-dı 20b/04 t.-miş 60b/17
Tarqay	şehir adı t. 26b/15
Tarqay	şahıs adı t. 57a/01
Ṭarqay gürgen	şahıs adı t. gürgen 57a/18 t. gürgege 56a/17
Tarçuin hâtün	şahıs adı t. hâtün 44a/16 t. hâtündin 44b/10
Tarqun Herko	şahıs adı t. 14b/11

Tarçutay	şahıs adı t. 14b/11, 14b/12
Tarçutay Kırılıtuğ	şahıs adı t. 14a/07
tarlık	sıkıntı, darlık t. 67a/17
tart-	1. sunmak; 2. çekmek; sürmek; 3. askerleri muharebeye sokmak leşker t.-tı 8a/08, 23a/04 leşker t.-ıp 23a/03, 23a/13
tartışmağlık	múnakařa, görüş ve fikirlerin denk gelmemesi, çatışması t. 39b/09
Taryacı	şahıs adı t. 49a/12
taşarruf	(a): 1. sahip olma; 2. idare ile kullanma, tutum t. 3b/07 t.+nda 11b/07
taşavvur	(a): zihinde şekillendirme, kurma; 2. göz önüne getirme; 3. istek, arzu t.+suz 12a/08
taşnif taşnif kıı-	(a): sınıflandırma; bölümlere ayırma sınıflandırmak, ayırmak t. kıldım 69a/13
taş	taş t. 37b/12, 40a/10, 68a/11 t.+lı 25b/04
Taşkent	Taşkent; Orta Asya'da bir şehir t. 65a/12
taşla-	bırakmak, terk etmek t.-dı 58a/17 t.-p 42a/01 t.-y 32b/02
Taş Temür	şahıs adı t. 55b/09
Taş Temir Ulan	şahıs adı t. 62b/10
Tatar	kavim adı t. 3b/14, 4b/15, 5a/14, 5a/14, 14b/19, 16a/10, 19a/05, 19a/10, 20b/07, 20b/11, 22a/09, 22a/13, 22a/17, 27b/12, 28a/19, 29a/13, 30a/16, 34a/10, 38b/13, 40a/13, 47a/03, 48b/03, 48b/04, 49a/02, 44b/19, 56b/16, 59a/23 t.+nij 48b/04 t.+nı 5a/15, 29a/14 t.+da 30a/22 t.+dın 19b/10, 57a/17

tatlı	tatlı, lezzetli t. 40b/10, 67a/14
tavuk Tavuk yılı	tavuk On iki hayvanlı Türk takvimine göre Tavuk yılı; takvimin 10. yılı t. yılı 22a/15, 25a/05, 26b/10
Tay Yusuvur	şahıs adı t. 30b/02
tay-	1. ayağı kaymak; 2. yanılmak; 3. uzaklaşmak, kaybolmak pādşāhlık t.-dī 66b/02 biylik t.-madı 64b/09
Tayan hān	bk. Tayaij hān t. hānnij 16a/19, 19b/02, 21b/11 t. hānnı 16a/15, 19b/03
Tayaij hān	şahıs adı (krş. Tayan hān) t. hān 23b/12, 24a/04 t. hān-nij 23b/12, 24a/07, 24b/07 t. hān-nı 23b/14 t. hān-ğa 23b/11
Tayciut	kavim adı t. 5b/08, 13b/14, 13b/17, 13b/17, 20b/07, 20b/10, 22a/13 t.+nı 23a/15 t.+ka 15b/04, 15b/14, 20b/04, 22a/07
Taycu gürgen	şahıs adı t. gürgennij 20a/03, 52b/03,
Ṭaycu gürgen	bk. Taycu gürgen t. 29b/08
Ṭaycu	şahıs adı t. 56a/05
Taycu Huladay	şahıs adı t. 16b/09
ta'yin	(a): 1. ayırma, belli etme; 2. bir memuriyete koyma; 3. erzak t. 27b/01, 29b/27, 30a/13, 30b/28, 31a/16, 34a/01, 68b/09
Taynal Yaya	şahıs adı t. 15b/16, 16a/03
Ṭayrasun	şahıs adı t. 18b/17
Ṭaysun	şahıs adı t. 30b/32
tayşi	(ç): 1. büyük amir, büyük hoca; 2. Moğollarda hükümdar yokluğunda onun naipliğini yapan kimse; 3. Çin'deki Moğol idaresinin baş yöneticisinin ünvanı (bk. Qadan tayşi, Nekün tayşi, Yesü Buqa tayşi).

	t. 14a/10, 15a/18, 16a/01, 29b/13, 29b/25, 30a/03, 30a/05, 37b/01, 53a/07 t.+nij 15b/01, 15b/03, 22b/06, 30a/02
Täyti ıstılâh-ı Täyti	???? Taytice terim, kelime ıstılâh-ı t.+din 17b/16
Tay-ğuy	şahıs adı t. 52b/17, 53a/01, 53a/01
tażarru‘	(a): kendini alçaltarak yalvarma t. 6b/02, 69a/02, 69a/04
ta‘ziyet	(a): 1. başsağlığı dileme ; 2. birinin vefat dolayısıyla tutulan matem t. 27a/10, 27a/17
te-	demek, söylemek (krş. de-; ti-) t.-di 27b/15, 61b/08 t.-p 12b/16
teba‘a	(a): uyruk, bir devletin hükmü altında bulunan kimseler t. 20b/01, 20b/16, 24a/01, 27b/08, 28a/25, 31a/26, 33a/03 t.+lar 27b/05
Tebire biy	şahıs adı t. biy 69b/04 t. biyge 69b/11
tebre-	??? t.-di 25b/03, 26a/02, 26b/03, 40a/17
Tebriz	şehir adı; bugünkü İran topraklarındaki Tebriz şehri t.+de 33a/02
Tebteijri	bk. Kököçü Tibtiijri t. 28b/26
tedbir	(a): bir şeyi temin edecek veya önleyecek yol, çare t.+siz 38b/06
Tedüken	şahıs adı t. 57a/01
tefävüt	(a): iki şeyin birbirinden farklı olması; 2. iki şey arasındaki fark t. 20a/17
tehevvür	(a): öfkelenme, köpürme t. 33b/17
Tekelik	coğrafi bölge adı; bugünkü Kazakistan sınırları içinde bulunan Tekeli şehri t. 61a/06
Teskişi	şahıs adı t. 42b/07, 50b/14, 51b/15
Tekşin	şahıs adı t. 55a/01, 55a/02, 55a/03
Teküder	şahıs adı

	t. 30a/16, 42b/02, 50b/14,
Teküder oğul	şahıs adı t. 31b/17,
Teküder Ağmed	şahıs adı (krş. Sulţān Ağmed) t. 2a/14, 55a/15, 55a/16, 58a/08 t.+nij 58b/08
Tekü Sabuça	şahıs adı t. 42b/07
Teleijüt	kavim adı t. 4b/16
temāşā	(f): bakıp seyretme; 2. gezme, dolaşma t. 68a/10 t.+đa 7a/09
Temçik	şahıs adı t. 69b/01
Teme Toğtay	şahıs adı (krş. Toğday, Mürtedd Toğday) t. 47b/15
temir	demir t. 14b/20, 25b/04, 38a/07 t.+din 25b/04
Temir	şahıs adı t. 65a/17
Temir Bik	şahıs adı t. bik 61b/09, 61b/10
Temir Bik Ulan	şahıs adı t. 62a/13
Temirçi ili	kavim adı t. ilinij 63a/05
Temir Ŗutlu ħān	şahıs adı t. ħānnij 62a/16, 62b/08
Temir Ĥ ^v āce Ulan	şahıs adı t. 62b/10
Temüçin	şahıs adı krş. Çijgiz ħān t. 16a/15, 16a/15, 23b/08 t.+đa 16a/16
Temüder	şahıs adı t. 30b/32, 50b/18
Temüge	bk. Temüge Otçigin
Temüge Otçigin	şahıs adı t. 17a/07, 17a/10, 17a/14, 17b/06
Temür	şahıs adı t. 16b/16, 50a/14, t.+nij 47b/12
Temür Bay	şahıs adı t. 48a/07
Temür Buğa	şahıs adı

	t. t. 45b/04, 45b/04, 53b/05 t.+ğa 53b/08c
Temür hân	şahıs adı t. hân 2a/10, 18b/04, 53a/03, 54a/03, 54a/04, 62a/16 t. hânnij 35b/17, 51b/14, t. hân-da 34b/11
Temür Qalha	(m): Kuzey Kafkasya'da Derbent şehri civarındaki bir dağ geçidinin Moğolca adı; Demir Kapı t. 46a/06
Temür Kapu	Semer kand civarında bulunan bir dağ geçidi; Demir Kapı t.+ğa 60b/06
Temür Ühe	şahıs adı t. 38b/13,
Temürükan	şahıs adı 53b/02
Teni	şahıs adı t. 59b/06
Teijene	şahıs adı t. 44b/02
Teijiz gürgen	şahıs adı t. 57a/05 t.+nii 57a/06 t. gürgennij 55b/01, 58b/13 t. gürgege 57a/04
Teijri	Tanrı, Allah t. 65a/01
terbiyet	(a): 1. besleyip büyütme; 2. eğitim; 3. görgü; 4. alıştırma t. 20b/06, 29b/15 t.+liraq 33b/04
Terek suvı	nehir adı; Kuzey Kafkasya'daki Terek nehri t. suvı 47b/15
teri	deri t.+si 37a/08
Terlik	şahıs adı t. 16b/10
Terme	şahıs adı t. 63b/03, 63b/03, 63b/11
Terme Bala	şahıs adı t. 42b/03, 53a/03
Termed	şehir adı; bugünkü Özbekistan sınırları içinde bulunan Termez şehri t.+ke 26a/10
tertib	(a): 1. dizme, sıralama, hazırlama, düzene koyma; 2. sıra, dizgi, düzen

	t. 45a/06, 45b/09, 46b/01, 47a/06, 47a/11, 47a/18, 47b/07, 47b/08, 47b/14, 48a/06, 48a/14, 48a/17, 48a/17, 48b/06, 49a/01, 49a/03, 49a/08, 49a/11, 49b/05, 50a/03, 50a/09, 50a/11, 50b/02, 56b/13, 57a/12, 57b/14, 64a/03 t.+li 38b/03 t.+siz 37a/08
Tesenbe hātūn	şahıs adı t. 57b/04, 57b/04
tete	denk, eşdeğer; yerini tutan t. 30a/21, 64a/10
tevāriḥ tevāriḥ-i İslāmiyye	(a): tarihler t. 2b/18 t.+ka 69a/11 İslam tarihleri 5b/16
tevażu‘	(a): alçakgönüllülük, alçakgönüllülük gösterme t. 10a/12
Tevekkül ḥān	şahıs adı t. 57a/06 t.+ge 59a/15 t. ḥān-da 67a/15
tevfik	(a): uydurma, uygunlaştırma t. 69a/13
Tevrāt	(a): dört kutsal kitaptan Hz. Musa’ya ineni t. 5b/17
ti-	demek, söylemek krş. de-; te- t.-di 6b/10, 6b/17, 6b/17, 7a/16, 7a/17, 7b/01, 7b/01, 27a/02, 27b/16, 27b/17, 38b/11, 60b/10, 62a/08, 64b/17, 64b/17, 65a/02 t.-diler 13a/09, 62a/06 t.-yür 29a/19 t.-se 39b/06 t.-p 3a/12, 3b/10, 3b/10, 4a/01, 4b/12, 4b/13, 5a/02, 5a/13, 5a/14, 5b/08, 5b/10, 6a/10, 6b/06, 6b/11, 7a/12, 7a/12, 7b/05, 7b/07, 9a/08, 9a/15, 9a/16, 12a/13, 12b/10, 13a/06, 13a/14, 13b/04, 14b/16, 14b/17, 15b/01, 15b/08, 16a/04, 17b/10, 17b/11, 17b/14, 17b/14, 17b/17, 18a/10, 18b/02, 18b/03, 18b/06, 18b/15, 19b/01, 20a/04, 20a/12, 21b/12, 22b/01, 22b/06, 22b/12, 23b/05, 23b/06, 23b/11, 23b/16, 24a/09, 24b/12, 25a/07, 25a/08, 25b/05, 26a/15, 26b/02, 26b/06, 27a/15, 27b/08, 28b/26, 29a/11, 29a/16, 29a/18, 29a/18, 29b/05, 29b/22, 30a/01, 30a/02, 34a/10, 38a/09, 38a/10, 38b/01, 38b/05, 39b/02, 39b/04, 40b/04, 40b/13, 41a/11, 41a/13,

	41a/16, 41b/03, 42b/19, 43a/01, 43a/02, 43b/12, 45b/18, 46a/06, 46b/03, 47b/15, 51b/13, 53a/06, 53b/18, 54a/05, 54a/09, 57b/05, 58a/09, 60b/04, 61a/12, 61a/13, 61a/16, 62a/11, 66b/14 t.-miş 19a/15 t.-mişler 60b/16, 61a/17 t.-mek 23b/04, 24a/13, 24a/13, 25b/13, 25b/14, 29b/29, 30a/03, 53a/02 t.-meklik 23b/03
tig-	değmek (krş. tiy-) t.-di 8a/11, 8b/02, 10b/04, 21a/08, 21a/16, 27b/07, 32a/13, 35a/10, 37a/14, 37b/01, 41b/14, 69b/12, 69b/12, 69b/12, 69b/13, 69b/13 t.-gey 39b/15 t.-se 6b/10 t.-ip 34a/15, 64a/13 t.-medi 18b/09, 41b/07, 66b/03, 66b/12 t.-mey 42a/05, 58b/15 t.-meydür 20b/05
tigre	civar, etraf t.+de 35a/06 t.+sin 12b/13 t.+sinde 31b/20, 55b/05 t.+sindeki 25a/13, 26a/06
tigür-	ulaştırmak t.-diler 34b/09 t.-üjüz 36b/05, 36b/11 t.-medi 32b/02 t.-e 20b/08, 38a/16
tive	deve t.+ge 3a/07
tiz	tez, çabuk, acele t. 20b/09
tın-	dinmek, sakinleşmek t.-ar 12b/09 t.-masmız 13a/09
tınçlık	sukunet t. 37a/09
tijla-	dinlemek t.-ğay 37b/10 t.-madı 7a/12 t.-masalar 36b/16 t.-mağay 39b/04 t.-sa 38a/07
Tibet	coğrafi bölge adı; Tibet t. 34b/17 t.+ni 53b/05, 53b/07

	t.+ke 30b/24
tik	dik, dikey; düz t. 34b/03, 38a/14
tik-	dikmek, yukarı kaldırmak t.-di 8b/02, 8b/14, 24a/07 t.-se 17a/10
tiken	diken, dikenli bitkiler t.+i 40b/13 t.+ler 40b/11
til (I)	1. dil, lisan t. 7b/05, 7b/06 t.+ni 7b/08 t.+i 13b/10, 17b/10, 17b/10, 17b/11, 17b/14, 17b/14, 17b/14, 17b/17, 18b/03, 23b/07 t.+ige 69a/12 t.+inde 7b/05 t.+idin 69a/12
til (II)	dil (organ) t.+ijiz 40b/14, 40b/15 t.+idin 23a/11 t.+siz 39b/04
tile-	dilemek, arzulamak t.-dim 7a/11 t.-di 7a/07, 7b/15, 10b/07, 22a/02, 27a/05, 27a/05, 30b/12, 35a/13, 38a/13, 42a/06, 56a/15, 58b/14, 58b/14, 59b/01, 68b/12 t.-gey 38a/12 t.-mesmin 36b/09 t.-se 4a/02, 4a/10, 4a/12, 5a/04, 11a/14, 11a/15, 39b/06, 57b/13, 59a/02, 63b/16, 67a/08 t.-p 22b/14, 22b/14, 37a/06 t.-mey 69a/01 t.-gen 7a/16 t.-gençe 30a/28
tilek	dilek, arzu t.+in+(tilegin) 68b/12
tilet-	diletmek, arzulamak t.-te 23a/02
tilmeç	mütercim, tercüman t. 68a/03
Tin Muhammed hân	şahıs adı t. 66a/04
tir-endâz	(f): ok atan t. 67a/08
tirik	diri, canlı t.+inde+(tiriginde) 9a/06
tirlik	meşgale, ev işleri

	t.+i+(tirligi) 17a/08, 19a/17, 33a/02 t.+in+(tirligin) 22a/15, 23a/10
tiy-	değmek (krş. tig-) t.-gen 39b/07
tiz tizge kil-	diz dize gelmek; boyun eğmek t.+ge kildi 40a/11
tizgin	dizgin t.+in 41b/09
toğ-	doğmak, dünyaya gelmek t.-dı 5b/05, 6b/01, 10b/04, 10b/16, 11b/01, 14a/16, 14b/01, 16b/07, 18a/04, 18a/14, 19a/02, 19a/05, 19b/08, 19b/10, 20a/14, 20a/15, 20a/18, 20a/1942b/18, 44a/01, 44a/07, 44a/11, 44b/03, 44b/04, 44b/04, 44b/06, 44b/09, 44b/10, 45a/01, 45a/03, 45a/04, 45a/06, 45a/11, 45b/09, 45b/12, 45b/12, 45b/12, 45b/12, 45b/13, 46a/14, 47a/03, 51a/15, 51b/12, 52a/16, 52b/05, 53a/17, 54a/08, 54b/18, 55a/04, 55b/14, 55b/15, 56a/02, 56b/09, 59a/14 t.-madı 6b/09 t.-sa 41a/05, 41a/06 t.-up 42a/16, 45a/12, 45a/14, 45b/17, 46a/17, 46b/12, 46b/13, 46b/13, 46b/13, 47a/06, 47a/06, 50a/03, 50b/13, 51b/03, 51b/05, 51b/07, 52a/05, 52a/08, 52a/09, 52a/13, 52b/14, 53a/08, 53a/13, 53a/15, 53b/04, 53b/17, 54a/07, 54b/01, 54b/05, 54b/05, 54b/10, 54b/10, 54b/12, 54b/15, 54b/16, 55a/02, 55a/07, 55a/08, 55a/14, 55a/16, 55b/01, 55b/17, 56a/07, 56b/08, 56b/15, 56b/15, 56b/16, 57a/02, 57a/03, 57a/04, 57a/08, 57a/13, 57b/16, 57b/16, 58a/03, 58a/12, 58a/19, 58a/20, 58b/01, 58b/03, 58b/04, 58b/05, 58b/07, 58b/12, 59a/06, 59a/07, 59a/07, 59a/08, 59a/14, 59a/23, 59b/07, 59b/08, 59b/11, 64a/06, 64a/10
toğan	doğan, doğmuş, dünyaya gelmiş t. 5b/16, 6b/14, 11a/06, 14b/15, 15b/17, 16a/14, 18a/15, 30a/02, 30a/21, 35b/13, 42a/13, 43a/01, 43a/05, 44a/09, 44b/08, 45a/04, 45a/06, 45a/09, 45a/09, 53a/07, 55a/05, 62b/01, 64a/11, 64b/04, 66a/15, 66b/01, 67a/02, 67a/04, 67a/05, 67a/07, 67a/12, 67a/13, 67a/15 t.-anda 12b/05 t.+lar 5b/16, 29a/16
Toğırçaq	şahıs adı t.+nij 58a/16
toğur-	doğurmak, dünyaya getirmek t.-dum 12a/08

	t.-urdu 11a/03, 11a/08, 15a/14, 16a/13, 18a/04, 52b/13, 60a/03
toq-	durmak t.-tamay 10a/05
Toqatay	şahıs adı t. 50b/05
Toqa Temür	şahıs adı t. 43b/16, 44a/02, 45b/10, 48a/02, 49b/04 t.+nij 49b/04
Toqay	şahıs adı t. 16b/12
Toqba biki	şahıs adı t. 21b/03, 21b/07, 23b/13, 24b/07, 24b/08, 24b/12, 53a/16 t.+nij 21b/08
Toqçora	şahıs adı t. 43b/03
Toqday	şahıs adı (krş. Mürtedd Toqday, Teme Toqday) t. 47b/14 t.+nij 47b/16 t.+ni 47b/14
Toqlubay	şahıs adı t. 48b/09
Toqluca	şahıs adı t. 48b/13
Toqluq	şahıs adı t. 43b/04
Toqluq Buqa	şahıs adı t. 43a/17
Toqluq Şah	şahıs adı t.+nij 59b/15
toqsan	doksan (sayı) t. 42b/17
toqsan miij	doksan bin (sayı) t. 8b/16
Toqsı hātūn	şahıs adı t. 57a/14
Toqsur	şahıs adı t. 50a/12
Toqta	şahıs adı t. 51a/06
Toqta biki	şahıs adı t. bikiniij 25b/06
Toqtalma hān	şahıs adı t. 31b/01
Toqtamış hān	şahıs adı

	t. 61b/05 t. hān 61b/06, 61b/10 t. hānnı 61b/09 t. hānnıij 61b/15, 63b/15
Toqtay	şahıs adı t. 46b/11, 49a/10 t.+nıij 31b/11 t.+ğa 60b/07, 60b/10, 60b/11, 60b/11 t.+da 31b/05
Toq Temür, Alguynıij oğlu	şahıs adı 51a/05, 52a/02, 52a/02, 59b/17 t.+nıij 51a/05 t.+ge 55a/13
Toq Temür, Çaparnıij oğlu	şahıs adı t. 43a/06
Toq Temür, Çeriknıij oğlu	şahıs adı t. 48a/01
Toq Temür, Kökçünıij oğlu	şahıs adı t. 47a/20
Toqtunğa	şahıs adı t. 46b/02, t. 47a/04 t.+nıij 47a/05
Toquç	şahıs adı t. 48b/09
Toquçar noyan	şahıs adı t. bahādürnı 25b/05 t. noyan-nı 25a/01
toquş toquş kıl-	savaş, muharebe krş. toquşma t.+ğa 24a/16 t.+da 24b/08, 64a/15 t.+ında 66b/11 t.+lar 62a/09 savaşmak, muharebe yapmak t. kıldı 8a/10, 16a/10, 20b/10, 21b/03, 60b/08, 62a/04, 64a/15 t. kıldılar 8a/13, 21b/16, 24b/08, 64b/12 t. kılmağa 24b/14
toquşma	savaş, muharebe krş. toquş t.+ğa 24b/02
toquz	dokuz (sayı) t. 2b/07, 8b/16, 12b/05, 13a/03, 14a/20, 16b/14, 24a/07, 48a/12, 48a/16, 48b/06, 57a/15, 62a/17, üç t.+nıij 48a/16 t.+unçı 13a/10, 14b/16, 43b/15, 48a/04, 48b/16, 49a/04, 51a/13, 52a/01, 53b/12, 55b/05
tol-	dolmak t.-sa 12b/09

toldur-	doldurmak t.-ğay 39a/16
Toluy hān	şahıs adı t. 18b/01, 18b/03, 19b/12, 26a/04, 34b/10, t.+nı 26a/17, 27b/07, t.+ğa 19a/15, 27b/07, t. hān 2a/02, 26a/14, 46a/12, 51a/09, 52a/12, 52b/10, 54a/03, 54a/10, 57a/10, 58a/09, 58b/10, 59a/20, 59b/13 t. hānnij 2a/06, 2a/06, 2a/10, 34b/03, 52a/03, 52a/03, 51a/10, 51a/11, 51a/14, 51a/16, 51b/01, 51b/02, 51b/04, 51b/07, 51b/10, 51b/18, 52a/01, 52a/13, t. hānnı 26a/10, t. hānga 27b/04, 31a/20, 34a/01, t. hāndın 54a/15,
Toluy Süyüktay	şahıs adı t. 52a/03
ton	elbise, esvap t.+lar 39a/11, 39a/17
toij-	donmak, üzeri buz tutmak t.-ğay 62a/06 t.-sa 62a/07 t.-masdın 62a/08
toijuz Toijuz yıl	domuz On iki hayvanlı Türk takvimine göre Domuz yılı ; takvimin 12. yılı t. yılı 20a/14, 20a/15, 20a/19, 20a/19, 23a/01, 23b/08, 23b/08, 23b/09, 24a/02, 25a/14, 27a/07, 27a/15 t. yılınıj 67b/03
Topal bahādūr	şahıs adı t. bahādürmı 61b/11
Torıķ	şahıs adı t. 50b/17
tos-	1. birinin önünü veya yolunu kesmek; engel koymak t.-up 13a/10
Tosın Buķa	şahıs adı t.+ğa 18b/08
toy	şölen, düğün, toy t. 7b/09, 8b/02, 8b/15, 8b/16 t.+da 8b/16 t.+ığa 8b/08 t.+lar 60a/11, 68b/07
toydurğuçı	birinin karnını doyduran t. 9b/18
Toy H̄vāce ulan	şahıs adı t.+nıj 61b/06
tozğun	darmadağın, bölük pörçük t. 32b/07

töbe	tepe t.+de 66b/05
Töcek	şahıs adı t. 46a/07
töhmet	(a): birine isnat olunan suç; işlendiği sanılan, fakat henüz meydana çıkmamış suç; kabahat t. 33a/13, 58a/16
Tökme	şahıs adı t. 42a/14, 52a/10, 52a/10 t.+niij 42a/14, 52a/10
Tökülçe hātün	şahıs adı t. 46b/17
Töküz hātün	şahıs adı t. hātün 58a/13 t. hātündın 58b/01
Tölek	şahıs adı t.+ke 28b/15
Töles	kavim adı t. 4b/16, 49a/17
töre	töre; gelenek-görenek t.+ñizge 33b/13
Töreküz hātün	şahıs adı t. hātündın 52a/04
Töre Temür	şahıs adı t. 45a/03, 51b/17, 52b/06
Töri, Balakanniij oğlu	şahıs adı t. 47b/14
Töri, Noqayniij oğlu	şahıs adı t. 48b/05
tört	dört (sayı) t. 4a/05, 4a/13, 5a/10, 6a/16, 9b/01, 9b/02, 9b/09, 9b/13, 9b/23, 9b/24, 10a/10, 10a/19, 10b/06, 10b/09, 12b/07, 15a/14, 15b/17, 16a/13, 17b/05, 18a/04, 18b/05, 18b/05, 19a/02, 22a/02, 27a/17, 27b/09, 28a/13, 28a/20, 30a/20, 31b/10, 32a/17, 33a/01, 33a/07, 38a/13, 38a/13, 42a/14, 43a/02, 43b/08, 43b/13, 44a/02, 44a/10, 44a/14, 44a/16, 44b/01, 45a/13, 45b/05, 45b/15, 45b/19, 46a/14, 46a/15, 47a/19, 47b/09, 48a/16, 49b/04, 49b/08, 50a/03, 50a/05, 50a/11, 50b/16, 51b/15, 52b/08, 56b/04, 59a/04, 59b/09, 63a/02, 63a/10, 63b/07, 68a/15, 68a/15 t.+isi 18b/06 t.+isiniij 10b/09, 45a/08, 45a/09 t.+ünçi 2a/03, 9b/06, 9b/17, 9b/20, 9b/23, 10a/04, 10a/07, 10a/18, 14a/18, 14b/07, 15a/02, 15b/13, 16b/10, 17a/06, 17b/12, 18b/01, 18b/13, 19a/06, 20a/20, 27a/16, 27b/03, 42b/16, 43b/14, 44b/09,

	45a/10, 45a/16, 45b/07, 47a/04, 47a/12, 47a/16, 47b/01, 47b/13, 49b/02, 49b/07, 49b/12, 49b/19, 50b/05, 51a/01, 51a/12, 51b/02, 53a/12, 55a/01, 56b/09, 57a/01, 58a/01, 59a/05, 59a/12, 61b/17, 66a/11 t.+ünçisi 44a/16, 58b/04
tört miij	dört bin (sayı) t. 29a/18, 29b/12, 30a/11, 30b/23, 31b/10, 31b/11, 31b/14, 32a/04, 32a/05, 32a/07, 32a/18, 32a/19, 32b/11, 33a/01, 60b/02, 60b/03
tört yüz	dört yüz (sayı) t. 33a/09
Tubaķana ĥātūn	şahıs adı t. 44a/04
Tubtay	şahıs adı t. 47a/04
Tubun	şahıs adı t. 55a/04
Tudaçu	şahıs adı t. 48b/19
Tuda Mōijke	bk. Tuda Mōijkū t. 46b/02
Tuda Mōijkū	şahıs adı (krş. Tuda Mōijke) t. 47a/01 t.+niij 47a/02
Tudan	şahıs adı t. 14b/07, 50a/07 t.+niij 50a/07
Tudan Otçigin	şahıs adı t. 15a/05, 15a/08
Tuda Toķay	şahıs adı t. 16b/10
Tudavur	şahıs adı t. 49a/06, 49a/10 t.+niij 49a/11
Tuday ĥātūn	řahıs adı t. 57b/15 t. ĥātūn-nı 58a/17, 59a/03 t. ĥātūndın 57b/15
tuğ	tuğ, sancak, bayrak krş. tuğ t.+ı 24a/07
Tuğan, Baydaķan-niij oğlı	şahıs adı t. 50b/17, 50b/20, 58b/08
Tuğan, Melikniij oğlı	şahıs adı t. 43b/02
Tuğanu Anşi	şahıs adı t. 31a/13

Tuğan Buğa	şahıs adı t. 43b/02 t.+đa 57b/17
Tuğan Cana	şahıs adı t. 43b/01
Tuğançar	şahıs adı t. 48a/08
Tuğla	coğrafi bölge adı t. 10b/17
Tuğluğ	şahıs adı t. 53b/03
tuğma	??? t.+lar 36a/11 t.+ların 35b/10
Tuğrılca	şahıs adı t. 60b/13
Tuğrul	şahıs adı t. 29a/07, 32b/13, 32b/15
Tuğu	şahıs adı t.+nıj 59b/01
tuğ tuğ-ı devlet	tuğ, sancak, bayrak krş. tuğ devlet sancağı 42a/08
Tuğan	şahıs adı t. 46a/15, 46b/18, 53b/17, iki.nçi t.+nıj 46b/01, 46b/03, 46b/07, 47a/01, 47a/04, 47a/08
Tuğancar	şahıs adı t. 49b/06
Tuğan Temür	şahıs adı t. 52b/06 t.+nıj 52b/06
tarđađan	dağılmış t. 31a/07
Tuğav	şahıs adı t. 48b/07
Tuğay	şahıs adı t. 55a/07, 55a/07 t.+nıj 55a/13
Tuğı hātün	şahıs ad t. hātünnıj 60a/02
Tuğu	şahıs adı t. 16b/03, 16b/04, 33a/15
tul	dul, kocası ölen kadın t. 11a/05, 11b/05, 12a/03 t.+lar 68b/10
Tula Buğa	şahıs adı t. 46b/05, 47b/11

	t.+ nij 47b/11
Ṭuladay bik	şahıs adı t. 34a/06
Ṭuladay ideçi	şahıs adı ṭ.+ğa 57b/18 ṭ. ideçi 55a/12 ṭ ideçini 56a/18
Tulatay Ƙaralçar	şahıs adı t. 31b/16
tulay Tulay yıl	(m): tavşan On iki hayvanlı Türk takvimine göre Tavşan yılı (krş. Ƙoyan yılı); takvimin 4. yılı t. yıl t. 20b/17, 21a/02, 24a/17, 25b/15
Tuluşık Ulan	şahıs adı t. 65a/11
Tulun çerbi	şahıs adı t. çerbi 25a/16, 28b/23, t. çerbiniiij 28b/24
Tumalun ģātün	şahıs adı t. 18b/13, 19b/15, 30b/22
Tumat	kavim adı t.+ka 25b/08
Tumay	şahıs adı t. 32a/11
tur-	durmak t.-ursın 7a/17 t.-ur 1b/03, 1b/10, 2a/11, 3a/15, 3a/16, 3a/17, 3b/03, 3b/04, 3b/16, 4a/02, 4a/05, 4a/05, 4a/06, 4a/11, 4b/10, 5a/01, 5a/02, 5a/03, 5a/06, 5b/04, 5b/16, 5b/17, 6a/02, 6a/02, 6a/02, 6a/06, 6a/09, 6a/10, 6a/11, 6a/11, 6a/12, 6a/13, 7a/02, 7b/06, 7b/11, 7b/14, 7b/15, 8a/17, 8b/06, 8b/10, 9a/05, 9a/05, 10a/16, 11a/02, 11a/04, 11a/05, 11a/07, 11a/08, 11a/14, 11a/16, 11b/01, 11b/10, 11b/11, 11b/12, 11b/17, 12a/02, 12a/09, 12a/11, 12a/11, 12a/12, 12a/12, 12a/13, 12a/13, 12b/02, 12b/05, 12b/06, 12b/06, 12b/10, 12b/13, 13b/04, 13b/05, 13b/16, 14a/01, 14a/15, 14a/15, 14b/01, 14b/03, 14b/04, 14b/04, 14b/09, 14b/09, 14b/16, 14b/16, 14b/18, 15a/01, 15a/02, 15a/02, 15a/04,

15a/05, 15a/07, 15a/07, 15a/08, 15a/12, 15a/18, 15b/06, 15b/06, 15b/13, 15b/17, 16a/02, 16a/07, 17a/07, 17a/07, 17b/05, 18a/02, 18a/05, 18b/01, 18b/04, 18b/05, 19a/12, 19b/12, 19b/13, 19b/13, 19b/14, 20a/13, 20a/13, 20b/13, 20b/14, 22b/12, 22b/13, 23a/05, 23a/14, 23b/03, 24a/12, 26b/01, 26b/02, 26b/14, 26b/14, 26b/15, 27a/03, 27b/15, 27b/16, 28a/14, 28b/15, 28b/18, 28b/21, 28b/22, 28b/24, 28b/26, 29a/05, 29a/12, 29a/16, 29a/27, 29b/18, 29b/19, 30a/05, 30a/17, 30a/23, 30a/30, 30a/31, 30b/06, 30b/18, 30b/19, 30b/23, 30b/25, 30b/26, 31a/10, 31a/11, 31a/27, 31b/10, 31b/11, 31b/12, 32a/08, 32a/10, 32a/11, 32a/18, 32a/19, 32b/01, 32b/09, 32b/12, 32b/15, 32b/15, 33a/01, 33a/02, 33b/17, 34a/15, 34a/16, 34a/17, 34b/17, 35a/11, 35b/17, 36b/02, 36b/02, 36b/04, 36b/05, 36b/09, 36b/15, 37b/06, 37b/07, 37b/09, 37b/12, 37b/14, 37b/16, 37b/17, 38a/02, 38a/05, 38a/08, 38a/10, 38a/14, 38a/15, 38a/16, 38a/17, 38a/17, 38b/07, 38b/08, 38b/14, 38b/17, 38b/17, 39a/03, 39a/10, 39a/16, 39b/03, 39b/04, 40a/02, 40a/08, 40a/14, 40b/03, 40b/07, 40b/07, 40b/13, 40b/13, 40b/13, 41a/02, 41a/04, 41a/07, 41b/02, 41b/04, 41b/10, 41b/11, 42a/02, 42a/03, 42a/04, 42a/05, 42a/09, 42a/11, 42a/12, 42a/13, 42a/13, 42a/17, 42b/09, 42b/14, 43a/02, 43a/17, 43b/01, 43b/14, 44b/01, 45a/09, 45a/09, 46b/05, 46b/09, 46b/20, 47a/20, 47b/07, 47b/09, 47b/14, 48a/13, 49a/06, 49a/11, 50a/01, 51a/06, 51b/14, 52a/16, 53a/01, 53a/01, 53a/04, 53a/13, 53b/03, 54a/01, 54a/12, 54a/13, 54a/13, 54b/11, 54b/12, 56a/14, 57b/08,

	<p>58a/04, 59a/02, 59a/07, 59a/14, 59a/14, 60a/05, 60a/15, 60b/10, 61a/08, 61b/02, 61b/07, 61b/15, 62a/07, 62a/10, 62b/01, 62b/07, 63b/10, 63b/11, 63b/13, 64b/13, 65a/04, 65a/06, 65a/08, 65a/08, 65a/08, 65a/09, 65a/09, 65a/10, 65a/13, 65a/13, 65a/16, 65a/17, 65b/01, 65b/01, 65b/02, 65b/03, 65b/04, 65b/06, 65b/16, 65b/17, 65b/17, 66a/01, 66a/02, 66a/11, 66a/14, 66a/15, 66a/17, 66b/01, 66b/01, 66b/01, 66b/05, 66b/07, 66b/07, 66b/09, 66b/10, 66b/10, 66b/13, 66b/14, 66b/17, 67a/02, 67a/10, 67a/12, 67a/12, 67a/13, 67a/14, 67a/14, 67a/15, 67a/16, 67b/07, 69b/05, 69b/06, 69b/14</p> <p>t.-urbız 34b/01 t.-urlar 14b/15, 34b/13 t.-dum 42a/01 t.-dı 34b/06, 42a/04, 55a/09 t.-dılar 34b/03, 35a/04, 68a/01 t.-up 7a/11, 39b/06, 58b/15 t.-ğay 38a/14 t.-ğaylar 37a/03 t.-ğan 6b/01, 6b/12, 10b/15, 16a/05, 17a/04, 17a/04, 17a/12, 19a/17, 27a/14, 29b/06 t.-ğanda 55a/09</p>
Tura hātūn	<p>şahıs adı t. 47a/03, 47a/05</p>
Turaçu	<p>şahıs adı t.+ğa 58b/04</p>
Turalcı gürgen	<p>şahıs adı t. gürgen 18b/11 t. gürgece 19b/18</p>
Tūrān	<p>coğrafi bölge adı; Turan t. 8b/12</p>
Turatu gürgen	<p>şahıs adı t. 28b/20</p>
Turbaçin hātūn	<p>şahıs adı t. 45b/03</p>
Turcı	<p>şahıs adı t. 48a/09</p>
Turçı gürgen	<p>şahıs adı t. 28b/13</p>
Turhal	<p>şahıs adı</p>

	t. 43b/01
Turġan	şahıs adı t.+ lar 40b/05
Turiçin şorçı	şahıs adı t. 34a/11
Tusana	şahıs adı t. 28b/25
tusnaş	tutsak, esir t.+dın 68b/10, 68b/11 t.+lar 68b/10
Tus Temür	şahıs adı t. 44b/09
tut-	tutmak t.-arın 6b/16 t.-ar 7b/12, 33a/11, 33b/04, 46a/01 t.-dı 7b/02, 7b/17 t.-tı 57a/15, 59a/01, 60b/09, 60b/10 t.-dılar 27a/17 t.-tılar 21b/15 t.-ayım 7a/14 t.-şay 38a/13, 38b/15 t.-up 7b/14, 8a/04, 40a/13, 53b/14 t.-madım 7a/11 t.-madı 7a/04 t.-majız 27a/10 t.-maġay 37b/08 t.-may 7a/02 t.-maş 40a/02
Tutşa biy	şahıs adı t. biyge 69b/13
Tuşuş	şahıs adı t. 47a/12
tutuşmaş	kavga, şatışma;savaşma t.+nı 39a/13
tuvar	davar, sürü t. 9a/10, 10a/08, 12b/08, 12b/09, 39a/10, 40b/10 t.+ı 12b/06
tuvar şara	büyük baş hayvanların genel adı krş. şara, tuvar hayvanlar, mal 39a/10, tuvar ř.+sı 10a/08, 17a/08 tuvar ř.+sın 3a/10, 12b/08, 12b/09, 40b/10 tuvar ř.+sıġa 9a/10
Tuzcı	şahıs adı t. 49b/01 t.+nıj 49b/01
tuz ötmek	tuz ekmek

	t. 69a/14
Tübesin	şahıs adı t. 55a/14
Tübsiz	şahıs adı t. 51b/15
Tüdegen	şahıs adı t. 46b/11, 48b/09, 48b/19
Tüdegü hātūn	şahıs adı t. hātūndın 58b/05
tügel	1. bütün, hep; 2. eksiksiz; sağlam t. 12b/10
Tügen	şahıs adı t. 47b/14 t.+nij 50a/06
tügül	değil t.+dür 36b/11
Tükel	şahıs adı t. 49b/03
Tükel Buça	şahıs adı t. 46b/20, 47a/07
tümen	1. on bin (sayı); 2. orduda on bin kişilik bir kol t. 4b/16, 27b/02, 28b/11, 29b/06, 35b/11, 43b/01, 44b/17, 45a/06, 45a/06, 47b/12, 47b/12, 50a/14, 54a/01 t.+de 32a/12 t.+ler 31a/21 t.+lernij 42a/07
tümenāt	(f): on bin sayısının çoğulu; on binler t. 42a/07
tümen biki	tümeni yöneten komutan t. 31a/12, 35b/13, 37b/10, 38a/02, 41a/02
tümen bikilik	tümeni yöneten komutanın görevi (krş. tümen biklik) t.+ni 37b/16
tümen biklik	bk. tümen bikilik t.+i+(tümen bikligi) 58b/07, 59b/17
Tümen Temür	şahıs adı t. 47b/12 t.+ nij 47b/12
Tümgen	şahıs adı t. 44b/17, 44b/18 t.+nij 44b/18
Tümine hān	şahıs adı t. 1b/06 t. hān 1b/06, 14b/17, 17b/13 t. hānnij 14a/17, 14a/19, 14b/01
tün	gece t.+ler 40b/09

tüjlük	çadırın konik şeklindeki kubbesinin ortasında yer alan delik t.+i+(tüjlüğü) 12a/03
tüp	dip t.+üne+(tübüne) 33b/13 t.+ünde+(tübünde) 12b/08
tüptüz	dümdüz t. 20b/10
Türgen	şahıs adı t. 50a/18
Türk	1. Türk, Türkiyeli; 2. Türkiye t. 3a/12, 20a/17, 62a/07
Türken	şahıs adı t.+nij 29b/03
Türki	Türkçe, Türk dili t. tilige 69a/12 t.+ce 20a/15
Türkistân	1. Türklerin yaşadığı bölgeler; 2. çoğunlukla Türk kökenli halkların yaşadığı Orta Asya bölgesi t. 3a/14, 18a/16, 26a/04, 34b/14, 65a/12 t.+nij 24b/09
Türkmân	kavim adı t. 3b/10
Türkük	şahıs adı t. 46b/11
tüslük	renkli; şekilli t. 40b/07
tüş-	düşmek; inmek t.-di 37b/03, 64b/10, 66b/13 t.-ti 12a/04, 22a/01, 23a/14, 26b/11, 36a/02, 40a/10, 40b/04 t.-diler 37a/16, 68a/06 t.-mesün 27a/12 t.-se 38a/04
Tüş Buğa	şahıs adı t. 53b/03
Tüşenek	şahıs adı t. 63a/04
tüşür-	düşürmek; indirmek t.-di 22a/01, 22a/04 t.-meydür 7a/07 t.-üp 37a/13
tüzej cihet-i tüzej	???? ???? 9b/11
Tüzün	şahıs adı t. 43b/05

U

‘Ubeyd hān	şahıs adı u. hān 65b/01
Uçan	şahıs adı u. 28b/14
Uçkur	şahıs adı u. 48a/04
Udaçı	şahıs adı u. 30b/16, 30b/17
Udur	şahıs adı u. 14a/05, 43b/16, 49a/15 u.+nij 49a/15, 49b/03
Udur Bayan	şahıs adı u. 14b/16
uğrı	hırsız, hırsızlık yapan, eşya çalan krş. uğruh u. 69a/06
uğruh	bk. uğrı u. 37a/05
‘uçalā	(a): akıllılar, akıllı olanlar u. 60a/15
Ukay	şahıs adı u. 30b/08
‘uķūbet ‘uķūbet kıı-	(a): ceza; eziyetler, işkenceler, azaplar ceza vermek, cezalandırmak; işkence yapmak u. kıılıp 14b/20
Ukul Tutmuş	şahıs adı u. 52b/02
Uladay	şahıs adı u. 50b/22
ulaştır-	ulaştırmak u.-ur 28a/01
ulan	Altın Ordu ve varis devletlerinde Cengiz Han’ın soyundan gelen ve han olmayıp devletin idaresinde çeşitli üst makamlarda bulunan kimselere verilen ünvan u. 62a/13, 62b/09, 65a/11, 65b/08, 65b/08 u.+nij 61b/06
ulaķ	at, beygir u. 27b/17 u.+ı+(ulağı) 37a/07, 39a/10 u.+ın+(ulağın) 26a/02
Ulaķçı	şahıs adı u. 47a/12 u.+nij 47a/13
Ular Kaçı	şahıs adı u. 46a/15

Ulđay	şahıs adı u. 52a/15
uluç	??? u. 38a/09
ulula- ululaş-	1. yuceltmek; 2. birini hıkumdar olarak seımek, tayin etmek bir grubun aralarında birini hıkumdar olarak seımesi, tayin etmesi hareketi u.-a 62b/13
ulus	(m): 1. halk, kitle; 2. devlet, ulke u. 8a/13, 8b/15, 11b/09, 27a/02, 27a/12, 36b/14, 44a/12, 44b/13, 45b/18, 60b/07 u.+nı 37b/17, 45a/16, 60b/12, 61a/02, 64b/01, 64b/03, 64b/06, 64b/07, 65b/13 u.+da 1b/09, 36b/07, 64a/15 u.+umęa 9a/05 u.+ın 61a/10, 61a/12, 61a/16, 63b/15, 64a/14, 64a/18, 64b/05 u.+ında 31b/06, 66a/15 u.+lar 46a/06
Ulus Buğa	şahıs adı u. 46b/16, 46b/17, 52b/07
uluğ	1. ulu, buyuk; 2. yaş itibariye diğerlerinden buyuk olan u. 2a/03, 2a/06, 2a/14, 2b/05, 5b/15, 6a/08, 6a/11, 6a/15, 6b/16, 7a/13, 7b/09, 8a/09, 8b/02, 8b/14, 8b/15, 8b/16, 9a/03, 9a/17, 9b/02, 9b/18, 10a/12, 10b/03, 12b/08, 13b/01, 13b/06, 13b/10, 14b/01, 14b/08, 15a/03, 15a/13, 16b/05, 17b/01, 17b/08, 17b/09, 18a/05, 18a/17, 18b/08, 19a/02, 19a/12, 19a/12, 19b/02, 21a/09, 22a/02, 23b/04, 23b/04, 23b/16, 24a/07, 25b/13, 25b/14, 25b/16, 25b/16, 25b/16, 26b/14, 27a/17, 27a/17, 27b/09, 28a/04, 28a/13, 28a/13, 28a/19, 28a/20, 28b/05, 28b/09, 28b/13, 29a/08, 29a/17, 29b/25, 29b/27, 29b/27, 29b/29, 30a/03, 30a/09, 30a/16, 30a/19, 30a/20, 30a/26, 30a/26, 30b/06, 30b/18, 31a/10, 31a/11, 31b/05, 31b/16, 33a/01, 33b/17, 34a/04, 34a/09, 34b/02, 35a/11, 35b/17, 35b/17, 37a/11, 38a/06, 38a/10, 39b/02, 39b/12, 39b/15, 43b/06, 43b/07, 43b/08, 43b/10, 43b/18, 44a/01, 44a/03, 44a/10, 44a/14, 44b/18, 45a/06, 45b/02, 45b/05, 45b/05, 46a/13, 46a/17, 46b/08, 51a/10, 51b/05, 51b/07, 52a/05, 52a/06, 52a/13, 52a/14, 52b/01, 52b/12, 52b/15, 52b/17, 53a/07, 54a/06, 54a/08, 54a/13, 54b/06, 54b/07, 56a/14, 56a/18, 57a/12, 60b/12, 62b/05, 63a/10, 67a/02, 67a/12, 68a/10, 68b/04, 68b/07, 68b/08, 69b/05 u.+nıj 13b/08, 19b/06, 34a/03, 47a/02, 47b/11 u.+ı 10b/06, 14b/06, 15b/02, 16a/12, 29a/19, 44a/14,

	52a/17, 52a/17, 54b/12, 56a/11, 59a/01 u.+ınıj 12a/16, 14a/16, 14b/11, 14b/12, 48b/03, 52a/07, 52a/16, 52b/03, 58b/01, 59b/07 u.+lar 10a/17, 19b/07, 24a/14, 27a/10, 33b/02, 33b/09, 34a/02, 34a/03, 34a/13, 34b/03, 35a/14, 35b/13, 35b/14, 35b/16, 36a/06, 37a/01, 37b/07, 38a/05, 46a/08, 62a/05 u.+larını 33b/10 u.+lardın 31b/05, 34a/08, 36a/17 u.+ları 22a/12, 23a/16, 25a/06, 25a/11, 28b/06, 28b/21, 29a/24, 33b/01, 33b/06, 33b/14, 68a/04, 69b/10 u.+ların 8a/02, 8b/03, 25a/13 u.+larıdın 23a/07 u.+rağ 18a/04, 54a/14, 54b/02, 58b/12 u.+rağı 18a/01, 28b/05, 58a/13 u.+rağınıj 37a/02
uluğ baba	büyük baba, dede u.+sı 67a/16
uluğluk	büyüklik; ulu, büyük olma durumu u. 42a/07, 42a/08 u.+nı 37a/16 u.+ka 30b/09, 37a/13
'umūm	(a): hep, bütün, cümle, herkes u. halk 60a/10
Umuk	şahıs adı u. 30a/04
un	un u. 18a/14
unut	unutmak; hatırlamamak u.-ğanda 39a/02
unutmaçlık	unutma durumu; unutma hali u. 39b/02, 39b/03
Upaşı	şahıs adı u. 49a/17
ur-	vurmak; dövmek u.-ar 69a/07 u.-up 37a/12
Uraday	şahıs adı (krş. Uruday) u. 50a/14
uram uram uram	1. sokak; 2. mahalle sokak sokak, mahalle mahalle 67b/06, 67b/06
Ura Temür	şahıs adı u. 51b/10, 51b/11
Urçığaş köyeij	şahıs adı u. köyeij 33b/02
urdur-	vurdurmak; dövdürmek u.-dı 53b/01
Urgudağ	şahıs adı (krş. Ördays)

	u. 55a/05
Urgunu noyan	şahıs adı u. noyannij 57a/04
urgur-	??? u.-dılar 35b/03
Urla	şahıs adı u. 51b/10
urmak	vurmak; dövmek u. 37a/06
Uruday	şahıs adı krş. Uraday u. 33a/02 u.+nij 33a/02
uruğ	boy, kabile (krş. uruğ) u. 1b/08, 3b/09, 3b/10, 5b/05, 5b/08, 5b/16, 8b/08, 8b/08, 11a/06, 29a/26, 29a/27, 46a/13, 47a/14, 57a/12, 58a/11, 58b/11, 59a/21, 63b/16, 63b/17, 66a/10, 66a/13, 66a/14 u.+dın 3b/08, 40b/13 u.+ı 3a/08, 3b/04, 4b/07, 4b/14, 5a/07, 5a/11, 5a/16, 5b/14, 8a/17, 10a/16, 11b/04, 12b/01, 14a/18, 14b/17, 16a/02, 17b/03, 17b/04, 28a/16, 29a/07, 29b/14, 32a/15, 32a/16, 34b/04, 34b/08, 35b/14, 35b/15, 47b/01, 48a/11, 48a/12, 48b/02, 48b/03, 48b/15, 49a/04, 49a/06, 49a/15, 49b/03, 50a/01, 52a/03, 52b/09, 62a/15, 62b/08 u.+ınıj 32b/05 u.+ın 4a/12, 17a/15, 46a/15, 47b/05, 51a/14, 51a/15, 51b/06 u.+ığa 32a/12, 42a/02 u.+ında 28b/22, 35b/01, 35b/05 u.+ıdın 29b/03, 36a/04, 64b/09 u.+ları 3b/11, 4b/11, 5a/03, 11b/02
uruğ	bk. uruğ u. 14a/19, 15b/07, 22a/08, 44b/11, 49b/17 u.+nı 15b/16 u.+ımız+(uruğumuz) 39a/16 u.+ı 45b/16 u.+ı+(uruğı) 12a/01, 12a/11, 12a/12, 12a/12 u.+ın 15b/15, 16a/03, 17a/06, 17b/03 u.+ları 14a/19
Urum	1. Rum, Bizans; 2.Anadolu u. 14b/05, 14b/05
Uruij	şahıs adı ü. 49b/07
Uruij Kurtka	şahıs adı u. 48b/13
Uruijtaş	şahıs adı u. 52a/16

	u.+nıj 52a/16, 52a/17
Urus	şahıs adı u. 43a/03, 48b/10, 60b/01, 60b/09, 60b/10, 61a/01, 61a/03, 61a/03, 61a/04, 61a/08, 63b/07, 66a/08, 66a/11, 69b/05, 69b/05 u.+nıj 43a/05 u.+ka 60b/09 u.+dağı 63a/01
Urusağ	şahıs adı u. 49a/03
uruş	savaş, muharebe (krş. uruşma) u. 15b/15, 18a/06, 20b/03, 22a/06, 22a/14, 23b/12, 25b/03, 26b/02, 38a/14 u.+ka 38a/11, 62a/06 u.+da 23b/14, 25b/09, 62a/04, 65a/01 u.+ı 21a/04 u.+ığa 53b/13 u.+ında 16a/19, 16b/01, 61a/15, 64a/02, 66b/04
uruş-	savaşmak, muharebe yapmak u.-ur 10a/06 u.-dı 66b/15 u.-tı 65a/03 u.-alık 25a/07 u.-up 24a/06 u.-çalı 22b/01, 22b/11 u.-maydurlar 22b/11
uruşma	savaş, muharebe krş. uruş u.+ğa 22b/04, 23b/15, 40a/09
Urut	kavim adı u. 14b/04, 19a/16, 30a/08, 30a/09
Uryanğut	kavim adı krş. Uryaijnıt, Uryaijğıt u. 4b/17
Uryaijnıt	kavim adı krş. Uryanğut, Uryaijğıt u. 9a/16
Uryaijğıt	kavim adı krş. Uryaijnıt, Uryanğut u. 3b/17, 5b/01
Usnıbay	şahıs adı u. 14b/07
uşul	(a): 1. asıllar, kökler; 2. başlangıç; 3. yol, yöntem, tertip u. 34b/15
Uşanan	şahıs adı u. 45b/10
uşbu	işte bu, bu (işaret zamiri) u. 5a/01, 7a/06, 10b/06, 21b/06, 26a/06, 29a/23, 32b/09, 35a/02, 58a/19, 69b/16, 69b/16 u.+nuij 3a/11, 28a/01, 34b/11, 38a/09 u.+dın 37b/01

	u.+nın 28b/09, 38b/07 u.+lar 35b/04 u.+larnij 4b/13 u.+lardin 5a/03
uşbundağ	böyle, bu şekildeki u. 41b/02
Uşin	kavim adı u. 5b/03
Uyağur Tuyçağ.	şahıs adı u. 45a/03, 45a/04
Uyar Anşi	şahıs adı u. 31a/09
Uygur	kavim adı u. 4b/06, 5b/16, 8b/05, 8b/06, 21a/13 u.+nıj 20a/02, 24b/11, 24b/17 u.+đa 24b/08
Uygurıştın	Uygurların yaşadığı bölge, ülke u. 3a/14
uyđu	uyku u.+đa 44a/13 u.+dın 42a/04 u.+sında 6b/02, 30a/11
Uyışın	şahıs adı u. 55b/13
Uymas ili	kavim adı u. ilinij 62b/15
Uyşin	kavim adı u. 46b/10
Uyşun bigim	şahıs adı u. bigim 62b/03
uyuğla-	uyumak u.-sa 31a/11
uyuş-	pihtılaşmak u.-up 41b/17
uzadı	uzak, irak u. 37b/05
uzatmağlığ	uzatmak, uzatma durumu u. 38a/16
uzun	uzun u. 16b/04, 36a/15, 64b/16

Ü

ü	(f): ve (edat) ü. 2b/12, 2b/13, 2b/13, 5a/15, 6a/02, 6a/11, 6a/15, 11a/09, 11a/13, 11b/06, 11b/08, 18b/06, 18b/06, 18b/06,
---	--

	19a/08, 20b/02, 20b/09, 20b/14, 21a/06, 28b/21, 35a/16, 35a/16, 35b/02, 35b/02, 35b/02, 36a/03, 36b/06, 36b/09, 37a/04, 37a/09, 39b/03, 39b/07, 39b/08, 39b/11, 39b/13, 40b/16, 46a/01, 48b/06, 50b/02, 58b/10, 59a/20, 60a/12, 60a/13, 60a/13, 60a/13, 60a/15, 60a/15, 68a/07, 68b/07, 68b/08, 68b/11
üç	<p>üç (sayı)</p> <p>ü. 1b/04, 5b/05, 6a/01, 6b/01, 9a/01, 9a/03, 9a/03, 9a/03, 9a/04, 9a/04, 9a/04, 9a/07, 9a/16, 9b/20, 9b/22, 10b/17, 11a/08, 11a/17, 12a/12, 13b/08, 13b/12, 14a/16, 14a/17, 14a/17, 14b/03, 14b/05, 16b/03, 16b/11, 18a/17, 19b/14, 20b/04, 38a/03, 38b/14, 40a/05, 42a/12, 42a/14, 42b/02, 42b/09, 42b/14, 44a/03, 44b/18, 45a/01, 46b/08, 46b/18, 47a/03, 47b/13, 47b/16, 48a/16, 48b/05, 48b/17, 49a/01, 49a/03, 49a/08, 49a/13, 49b/05, 49b/10, 49b/13, 50a/13, 50a/13, 50b/02, 50b/15, 51a/04, 51b/18, 52a/07, 53a/02, 53a/04, 53a/04, 53a/08, 53b/02, 54b/18, 56a/04, 56a/10, 56b/04, 58a/17, 59b/06, 59b/10, 62a/01, 62a/17, 63b/14, 64b/13, 64b/13, 67a/02, 69b/09</p> <p>ü.+din 40a/06</p> <p>ü.+ev 38b/10</p> <p>ü.+evsi 14b/05, 67a/03</p> <p>ü.+evsinij 67a/05</p> <p>ü.+evsini 9a/16</p> <p>ü.+evsin 9a/15</p>
üçüncü	<p>üçüncü</p> <p>ü. 1b/12, 9b/06, 9b/13, 9b/17, 9b/20, 10a/04, 10a/07, 10a/18, 12a/14, 14b/02, 15a/02, 15b/05, 16b/10, 17a/02, 17b/08, 17b/09, 18a/16, 18b/12, 19a/05, 32a/07, 40b/15, 42a/10, 42b/12, 43b/14, 44b/07, 45a/01, 45a/15, 46b/10, 47a/01, 47a/10, 47a/14, 47b/10, 49a/02, 49b/01, 49b/07, 49b/19, 50b/01, 51a/01, 51a/12, 51b/01, 53a/06, 54b/16, 56b/14, 57b/14, 58b/03, 59a/05, 59a/12, 61b/16</p> <p>ü.+si 6a/02, 45b/07, 56a/12, 59b/08, 59b/10, 63b/12</p> <p>ü.+sinij 13b/09, 44a/05, 44a/15, 52a/09</p>
üçem	<p>üçüz</p> <p>ü. 11b/01</p>
Üçken	<p>şahıs adı</p> <p>ü. 47b/12</p>
Üç Kurtka	<p>şahıs adı</p> <p>ü. 45b/15</p>
üç miij	<p>üç bin (sayı)</p> <p>ü. 29b/27, 29b/28, 30a/14, 30a/30, 33a/19, 33a/20, 33b/06, 33b/07</p> <p>ü.+ni 31a/08</p>
Üç Ötlük	<p>coğrafi bölge adı</p> <p>ü.+de 63b/09</p>

üçün	için, sebepten dolayı, uğruna (edat) ü. 7a/13, 7b/17, 18a/15, 19a/07, 19a/08, 22a/02, 23a/02, 27b/15, 33b/04, 35a/02, 36b/04, 39a/12, 39b/07, 42b/19, 68a/10, 69a/14
Üger Qalça	şahıs adı ü. 30b/29
Ükeçi	şahıs adı ü. 47a/08 ü.+nij 47a/09
Üküyti	şahıs adı ü. 52b/07
Ülikçin Çine	şahıs adı ü. 14a/16
Ülüktü	şahıs adı ü. 43b/03
ümerā'	(a): 1. emirler, beyler; 2. fermanlı subaylar ü. 15a/07, 27b/02, 28a/02, 28a/14, 30b/12, 30b/22, 31a/11, 31b/08, 33b/14, 34b/02, 36a/12, 38a/10, 39a/12, 41b/02, 60a/10, 60a/16, 60b/12, 62a/05, 69b/05 ü.+lar 34a/09, 36a/09
ümid	(f): umut, umma ü.+i 39a/12
ünde-	çağırmaq, davet etmek ü.-r 32b/02 ü.-di 44b/13
Üregir	kavim adı ü. 4b/02, 10a/08
Ürek Temür	şahıs adı ü. 53a/11
Ürgenç	coğrafi bölge ve şehir adı ü.+de 63b/08, 66b/05
üst	üst, yukarı taraf ü.+ümüzdeki 40a/15 ü.+ünde 12a/04, 40a/10, 41b/10 ü.+üne 22a/07, 22a/11, 22b/12, 23a/04, 23b/12, 38b/05, 68a/15, 68b/05
üstün bol-	galip gelmek, üstün olmak ü. bolup 20b/10
üy	ev ü. 8b/14 ü.+de 36b/09 ü.+ümni 23a/12 ü.+i 2a/03, 17a/08, 33a/02 ü.+ünij 12a/03 ü.+ün 23a/10, 31a/20, 38b/02 ü.+üni 37b/14 ü.+ine 23a/14, 27a/02

	<p>ü.+üne 7a/07, 38b/03 ü.+ünde 12a/03, 24b/06, 24b/14, 33a/12 ü.+li 9b/07, 63a/02 ü.+lük 12b/11, 12b/12, 14a/20</p>
üze	<p>üzerine, üstüne ü. 37a/10, 45a/06, 45a/13, 45b/09, 46b/01, 46b/11, 46b/19, 47a/03, 47a/06, 47a/11, 47a/18, 47b/03, 47b/07, 47b/08, 47b/14, 48a/06, 48a/14, 48a/17, 48a/17, 48b/05, 48b/07, 49a/01, 49a/03, 49a/08, 49a/11, 49b/05, 49b/18, 50a/04, 50a/09, 50a/11, 50b/02, 53a/02, 53a/08, 54b/08, 56a/04, 56b/10, 57b/14, 58a/18, 59a/04, 61b/16, 62a/17, 64a/03, 68b/09</p>

V

vācib	(a): yapılması gerekli olan v. 38b/17
Vacval	şahıs adı v. 17a/13
vāk'a haber-i vāk'a izhār-ı vāk'a	(a): hadise, olay v.+nı 27a/09, 27a/13 olayın haberi, olayın bilinmesi 27a/12 olayın ortaya çıkması 27a/16
vākıf	(a): 1. duran, ayakta duran; 2. bir şeyi elde eden; bir işten haberi olan v. 8a/07, 22a/16
vāki'	(a): 1. vuku bulan, gerçekleşen, olan; 2. geçen, geçmiş olan v. 21a/02, 21a/03, 21a/07, 21b/02, 21b/06, 21b/09, 22a/05, 22a/16, 22b/04, 23a/01, 23b/09, 23b/15, 24a/02, 24a/03, 24b/01, 24b/05, 24b/10, 24b/13, 24b/16, 25a/03, 25a/05, 25a/12, 25a/14, 25b/02, 25b/10, 26a/01, 26a/05, 26a/13, 26b/05, 26b/09, 26b/10, 26b/15, 27a/07, 46a/10
vaqt	(a): vakit, zaman; saat; çağ v. 1b/10, 12a/05, 13a/02, 15b/09, 36b/01, 59a/07, 65a/15, 65b/11, 66b/14, 67a/17 v.+қа 32b/05, 36a/14, 38a/06, 54a/07, 58a/10, 62a/15, 64a/18, 66a/05 v.+da 11a/09, 20a/02, 21b/01, 23a/07, 23a/09, 23a/17, 23b/05, 24b/16, 26a/16, 27a/09, 27a/17, 29a/13, 29a/15, 30a/28, 32a/19, 32b/05, 34b/04, 34b/11, 34b/13, 35a/01, 38b/08, 40a/08, 40b/03, 40b/04, 41a/03, 41a/08, 42a/03, 42b/18, 53b/13, 61b/07, 64a/12, 64b/12, 64b/14, 67a/09 v.+ta 3b/10, 12a/03 v.+ı 29b/28, 38a/06

vaqt-ı sefer	v.+ıda 46a/11, 64a/13 v.+ında 38a/14 v.+lar 60b/08, 66a/15 yolculuk zamanı 36b/01
vāriş vāriş-i taht	(a): mirasçı, kendisine miras düşen v. 2a/03 tahtın varisi, mirasçısı 54b/03
vasıta	(a): aracı, ortada bulunan; 2. araç, alet aracısız v. 6b/04, 29a/10, 40a/17 v.+sız 11a/17
vaşiyet	(a): bir kimsenin öldükten sonra yapılmasını istediği şey v. kıldı 27a/01, 36a/17 v. kılp irdi 27a/09, v.+ni 27a/15 v.+im 36b/04 v.+imni 36b/11
vaṭan	(a): yurt v. 3a/10, 3a/15, 13b/04 v.+ların 24a/06
ve	(f): ve (edat) krş. vü, ü v. 1b/03, 1b/08, 1b/09, 1b/13, 2a/03, 2b/18, 2b/18, 2b/18, 2b/18, 3a/02, 3a/07, 3a/12, 3a/12, 3a/13, 3a/13, 3a/13, 3a/13, 3a/13, 3a/13, 3a/14, 3a/14, 3a/14, 3a/16, 3a/16, 3a/16, 3a/17, 3b/01, 3b/01, 3b/01, 3b/02, 3b/02, 3b/02, 3b/02, 3b/02, 3b/02, 3b/03, 3b/03, 3b/05, 3b/05, 3b/05, 3b/05, 3b/05, 3b/05, 3b/05, 3b/06, 3b/06, 3b/08, 3b/10, 3b/12, 3b/12, 3b/12, 3b/12, 3b/14, 4a/01, 4a/01, 4a/02, 4a/07, 4a/08, 4a/08, 4a/08, 4a/10, 4a/11, 4a/11, 4a/13, 4b/07, 4b/08, 4b/08, 4b/09, 5a/08, 5a/09, 5a/10, 5a/14, 5a/15, 5a/17, 5b/06, 5b/06, 5b/10, 5b/16, 5b/16, 5b/16, 5b/16, 5b/16, 6a/02, 6a/04, 6a/06, 6a/06, 6a/08, 6a/09, 6a/10, 6a/10, 6a/10, 6a/10, 6a/12, 6a/14, 6a/15, 6a/16, 6a/17, 6a/17, 6a/17, 6a/17, 6b/02, 6b/07, 6b/08, 6b/09, 6b/10, 6b/12, 6b/15, 6b/16, 6b/17, 6b/17, 7a/03, 7a/12, 7a/15, 7a/17, 7a/17, 7b/01, 7b/01, 7b/02, 7b/06, 7b/16, 7b/17, 8a/03, 8a/15, 8b/01, 8b/02, 8b/03, 8b/04, 8b/04, 8b/06, 8b/06, 8b/07, 8b/07, 8b/07, 8b/09, 8b/12, 8b/12, 8b/12, 8b/12, 8b/12, 8b/12, 8b/13, 9a/01, 9a/02, 9a/13, 9b/18, 10a/12, 10a/17, 10a/17, 10a/22, 10b/02, 10b/04, 10b/05, 10b/11, 10b/13, 10b/17, 10b/17, 11a/01, 11a/08, 11a/10, 11a/10, 11a/11, 11a/13, 11a/13, 11a/14, 11a/15, 11a/15, 11a/15, 11a/15, 11a/16, 11a/16, 11a/17, 11b/01, 11b/02, 11b/10, 11b/12, 11b/13, 11b/13, 11b/13, 11b/15, 11b/17, 12a/02, 12a/04, 12a/15, 12b/12, 13a/12, 13a/15, 13a/16, 13b/02,

13b/03, 13b/07, 13b/10, 13b/17, 14a/13, 14a/20, 14a/21, 14b/03, 14b/05, 14b/21, 15a/01, 15a/03, 15a/17, 15a/17, 15b/02, 15b/07, 15b/09, 15b/15, 16a/08, 16a/09, 16a/11, 16a/11, 16a/12, 16a/13, 16b/03, 16b/03, 17a/03, 17a/09, 17a/17, 17b/01, 17b/21, 18a/03, 18a/04, 18a/17, 18b/01, 18b/02, 18b/04, 18b/05, 19a/01, 19a/04, 19a/12, 19a/15, 19a/16, 19b/02, 19b/05, 19b/09, 20a/10, 20a/11, 20a/12, 20a/13, 20a/14, 20a/16, 20a/17, 20a/18, 20a/18, 20b/02, 20b/07, 20b/07, 20b/07, 20b/08, 20b/09, 20b/11, 20b/14, 20b/15, 21a/04, 21a/05, 21a/09, 21a/13, 21a/14, 21a/15, 21a/15, 21a/17, 21b/04, 22a/01, 22a/08, 22a/09, 22a/10, 22a/12, 22a/13, 22a/13, 22a/13, 22a/13, 22a/14, 22a/14, 22a/17, 22a/17, 22a/17, 22a/17, 22b/02, 22b/04, 22b/05, 22b/09, 22b/15, 23a/06, 23a/10, 23a/15, 23a/16, 23a/16, 23a/16, 23b/05, 23b/05, 23b/09, 23b/11, 23b/13, 23b/17, 23b/17, 24a/02, 24a/04, 24a/05, 24a/08, 24a/08, 24a/11, 24a/14, 24a/15, 24a/15, 24b/03, 24b/03, 25a/02, 25a/11, 25a/15, 25a/16, 25b/03, 25b/06, 25b/07, 25b/07, 25b/08, 25b/09, 25b/11, 25b/14, 26a/06, 26a/07, 26a/08, 26a/08, 26a/09, 26a/09, 26a/09, 26a/09, 26a/14, 26a/14, 26a/16, 26a/16, 26a/17, 26b/06, 26b/12, 27a/02, 27a/03, 27a/11, 27a/17, 27b/02, 27b/02, 27b/03, 27b/04, 27b/04, 27b/06, 27b/06, 27b/07, 27b/08, 27b/17, 28a/05, 28a/06, 28a/23, 28b/01, 28b/20, 28b/20, 29a/03, 29a/04, 29a/22, 29b/03, 29b/13, 29b/14, 29b/15, 29b/18, 29b/18, 29b/25, 29b/28, 29b/29, 29b/29, 30a/01, 30a/03, 30a/04, 30a/05, 30a/07, 30a/09, 30a/09, 30a/11, 30a/17, 30a/17, 30a/21, 30a/22, 30a/26, 30a/26, 30a/26, 30a/28, 30a/29, 30a/30, 30b/02, 30b/03, 30b/06, 30b/08, 30b/13, 30b/16, 30b/17, 30b/19, 30b/21, 30b/23, 30b/24, 30b/25, 30b/26, 30b/29, 31a/03, 31a/06, 31a/07, 31a/09, 31a/11, 31a/12, 31a/14, 31a/14, 31a/14, 31a/16, 31a/17, 31a/21, 31a/21, 31a/22, 31a/22, 31a/24, 31b/04, 31b/10, 31b/11, 31b/11, 31b/12, 31b/12, 31b/12, 31b/13, 32a/06, 32a/11, 32b/09, 33a/04, 33a/10, 33a/10, 33a/12, 33a/18, 33a/18, 33a/20, 33b/01, 33b/02, 33b/05, 33b/07, 33b/11, 33b/16, 33b/16, 33b/17, 34a/02, 34a/03, 34a/05, 34a/05, 34a/05, 34a/09, 34a/10, 34a/11, 34a/11, 34a/11, 34a/12, 34a/12, 34a/12, 34a/14, 34b/01, 34b/02, 34b/07, 34b/09, 34b/09, 34b/11, 34b/13, 34b/14, 34b/15, 34b/16, 34b/17, 34b/17, 34b/17, 34b/17, 34b/17, 35a/03, 35a/04, 35a/05, 35a/07, 35a/07, 35a/07, 35a/08, 35a/08, 35a/08, 35a/09, 35a/10, 35a/10, 35a/10, 35a/12, 35a/13, 35a/14, 35a/16, 35a/16, 35b/01, 35b/04,

35b/04, 35b/04, 35b/06, 35b/08, 35b/10, 35b/11, 35b/12, 35b/13, 35b/13, 35b/15, 35b/15, 35b/16, 35b/17, 36a/02, 36a/05, 36a/07, 36a/08, 36a/09, 36a/10, 36a/11, 36a/14, 36b/02, 36b/08, 36b/09, 36b/10, 36b/13, 36b/16, 36b/17, 37a/01, 37a/02, 37a/03, 37a/03, 37a/03, 37a/04, 37a/04, 37a/05, 37a/06, 37a/07, 37a/12, 37a/12, 37a/15, 37a/15, 37a/15, 37a/16, 37a/16, 37a/17, 37a/17, 37b/02, 37b/04, 37b/04, 37b/05, 37b/06, 37b/08, 37b/08, 37b/09, 37b/10, 37b/10, 37b/11, 37b/11, 37b/16, 38a/02, 38a/02, 38a/02, 38a/03, 38a/05, 38a/07, 38a/08, 38a/08, 38a/10, 38a/12, 38a/12, 38a/12, 38a/14, 38a/15, 38a/16, 38b/04, 38b/04, 38b/06, 38b/06, 38b/12, 38b/13, 38b/14, 38b/15, 38b/16, 38b/16, 38b/17, 39a/01, 39a/01, 39a/01, 39a/02, 39a/05, 39a/06, 39a/07, 39a/09, 39a/09, 39a/11, 39a/13, 39a/15, 39a/17, 39a/17, 39b/01, 39b/02, 39b/04, 39b/05, 39b/05, 39b/08, 39b/08, 39b/08, 39b/10, 39b/10, 39b/12, 39b/12, 39b/13, 39b/13, 39b/16, 39b/16, 39b/16, 39b/17, 40a/01, 40a/01, 40a/01, 40a/03, 40a/03, 40a/04, 40a/04, 40a/06, 40a/07, 40a/07, 40a/08, 40a/11, 40a/12, 40a/12, 40a/13, 40a/14, 40a/15, 40a/16, 40a/16, 40a/16, 40a/17, 40b/01, 40b/01, 40b/02, 40b/02, 40b/02, 40b/05, 40b/06, 40b/06, 40b/06, 40b/08, 40b/08, 40b/09, 40b/10, 40b/10, 40b/14, 40b/16, 40b/16, 41a/01, 41a/01, 41a/01, 41a/02, 41a/02, 41a/02, 41a/05, 41a/05, 41a/05, 41a/06, 41a/06, 41a/06, 41a/06, 41a/07, 41a/07, 41a/09, 41a/10, 41a/13, 41a/14, 41a/14, 41a/14, 41a/15, 41a/15, 41a/15, 41a/15, 41a/16, 41a/16, 41a/16, 41a/16, 41a/17, 41a/17, 41a/17, 41b/01, 41b/03, 41b/07, 41b/07, 41b/11, 41b/11, 41b/12, 41b/13, 41b/14, 41b/15, 41b/16, 41b/17, 42a/01, 42a/02, 42a/02, 42a/07, 42a/07, 42a/08, 42b/16, 43b/10, 44a/02, 44a/03, 44a/06, 44a/06, 44a/08, 44a/10, 44a/12, 44a/13, 44a/16, 44b/06, 44b/10, 44b/14, 44b/16, 44b/16, 44b/18, 45a/06, 45a/09, 45a/17, 45b/08, 45b/18, 45b/18, 45b/19, 46a/02, 46a/04, 46a/04, 46a/05, 46a/05, 46a/05, 46a/08, 46a/11, 46a/13, 46a/13, 46a/14, 47a/05, 47a/11, 47a/11, 47a/14, 47a/17, 47b/11, 47b/11, 47b/12, 47b/13, 47b/14, 47b/15, 47b/15, 47b/16, 47b/17, 48a/01, 48a/05, 48a/06, 48a/08, 48b/04, 48b/05, 48b/06, 49a/03, 49a/05, 49a/08, 49a/09, 49a/15, 49a/17, 49b/04, 49b/05, 49b/05, 49b/13, 50a/07, 50a/07, 50a/07, 50a/09, 50a/09, 50b/06, 50b/07, 51a/04, 51a/04, 51a/05, 51a/10, 51a/10, 51b/11, 52a/02, 52a/06, 52a/08, 52a/09, 52a/11, 52a/15, 52a/17, 52b/02, 52b/03, 52b/04, 52b/05, 52b/06, 52b/08, 52b/11, 52b/15, 52b/17, 53a/01, 53a/02,

	53b/04, 53b/04, 54a/05, 54a/06, 54a/07, 54a/12, 54b/03, 55a/11, 55a/12, 55b/07, 55b/08, 55b/12, 55b/16, 56b/08, 56b/11, 56b/12, 56b/12, 57a/11, 57a/11, 57a/14, 57a/16, 57a/18, 57b/04, 57b/05, 57b/06, 57b/07, 57b/08, 57b/12, 57b/12, 57b/14, 58a/10, 58b/11, 58b/11, 59a/01, 59a/21, 59a/21, 59a/23, 59b/05, 59b/13, 60a/03, 60a/11, 60a/12, 60a/12, 60a/12, 60a/13, 60a/14, 60a/14, 60a/14, 60a/16, 60b/05, 61a/05, 61a/05, 61a/07, 61a/08, 61a/08, 61a/14, 61b/01, 62a/06, 62b/02, 62b/03, 63a/01, 63b/08, 63b/08, 63b/11, 64a/14, 65a/07, 65a/16, 66a/08, 67a/04, 67a/17, 67b/07, 67b/07, 68b/04, 68b/04, 68b/04, 68b/05, 68b/07, 68b/08, 68b/09, 68b/10, 68b/10, 68b/12, 69a/01, 69a/02, 69a/04, 69a/05, 69a/09, 69a/14
vedā'	(a): ayrılma, ayrılış v. kıldılar 36b/13
vefā	(a): 1. sözünde durma, sözünü yerine getirme; 2. dostluğu devam ettirme; 3. ödeme v. kılmadı 15a/12
vefāt	(a): ölüm, ölme v.-ka 60b/17 v.+ıdın 34a/03, 34a/04
vefāt bol-	ölmek, vefat etmek v. b.-dı 11b/05, 24a/03, 42b/13, 42b/20, 55a/09, 56a/09, 56b/08, 56b/16, 59a/01, 59a/15, 61a/15, 62a/12, 64b/01, 65a/05
vefāt kıl-	v. b.-up irdi 13a/03 ölmek, vefat etmek
vefāt tap-	v. k.-dı 61b/14, 62a/11, 64a/05, ölmek, vefat etmek v. t.-dı 19b/08, 19b/11, 19b/14, 20a/15, 20a/18, 20a/20, 23b/09, 27a/08, 28b/08, 31b/21, 53b/16, 55a/03, 55b/04, 55b/07, 56a/03, 56b/07, 59a/15, 60b/06, 61a/09, 64a/01, 64a/13, 64b/02, 66a/17, 66b/01, 66b/17, 67a/10 v. t.-tı 19a/03 v. t.-kandın 64a/16
veli	(f): velakin, amma, fakat v. 11b/15, 17a/02, 17a/04, 43a/02
velikin	(a): amma, fakat v. 4b/12, 7a/15, 19a/07, 29a/09, 32a/19, 33a/11, 33b/05, 34a/17, 35a/10, 36a/02
veliyü'l-'ahd	(a): bir hükümdardan sonra hükümdar olacak kimse v. 1b/13, 27a/01, 36b/07, 42b/13, 50b/10, 54b/03
ve's-selām	(a): işte o kadar ; som söz budur, artık bitti v. 20b/14
Veysi Tayşi	şahıs adı (krş. Koj Tayşi)

	v. 54a/09
vilāyet	(a): il, vilayet; ũlke; blge v. 3a/13, 3a/14, 3a/16, 3b/05, 9b/11, 18a/16, 21b/12, 23b/16, 23b/17, 24b/01, 24b/14, 25a/04, 25a/13, 25a/13, 25a/15, 25b/14, 25b/14, 25b/17, 26a/01, 26a/15, 26b/12, 27a/03, 27a/03, 27a/08, 28b/24, 30b/24, 31a/05, 33a/12, 34b/17, 35b/04, 40b/02, 40b/02, 53a/10, 53a/17, 53b/02, 53b/05, 53b/07, 53b/18, 54a/01, 54b/05, 55a/08, 65b/15 v.+nij 19b/06, 24b/15 v.+ni 24b/03, 37a/03 v.+ka 10b/08, 24b/02, 27a/12, 29b/16, 30b/03, 35a/02, 35b/08, 46a/08, 62b/05, 62b/06, 64b/15 v.+ga 25b/12, 26a/13, 26b/08, 28a/02 v.+de 1b/10, 19b/12, 25a/11, 30a/29, 32b/08, 32b/13, 35a/04, 41a/08, 66b/12, 67a/16 v.+din 27b/13, 35a/02 v.+ijiz 36b/09 v.+ijizga 27a/12, 27a/14 v.+i 61a/10 v.+ini 35a/13 v.+in 42b/18, 60b/17 v.+iga 12b/12, 21a/13, 26b/11, 30a/04, 64b/17 v.+inde 66a/14, 66b/08 v.+ide 65a/12 v.+ıdan 25b/12 v.+idin 25b/02, 25b/03 v.+ler 25b/12, 26a/10, 26a/14, 41a/09, 46a/13 v.+lernij 26a/02 v.+lerni 8b/01, 8b/11, 8b/12, 17b/21, 18b/06, 25a/04, 25a/15, 25a/16, 25a/16, 26a/11, 26b/08, 35b/08, 46a/04, 46a/09, 46a/11, 60b/05, 61a/14, 66a/16 v.+lerde 5a/12, 51b/06, 61a/07 v.+lerimnij 36b/02 v.+leri 3a/03 v.+lerin 8a/14, 35a/17 v.+leriğa 27a/02 v.+lerine 13b/11
vukū'-ı kızıyye	bir meselenin, davanın ortaya çıkışı v. 11a/16
vuķūf	(a): 1. durma, duruş; 2. olduğu gibi kalma; 3. anlama, bilme, ğrenme v. 36a/15
vū	(f): ve krş. ve, u, ũ v. 1b/02, 1b/02, 1b/04, 2b/18, 66a/10
vūcūd	(a): 1.varlık; 2. insan veya hayvanın gvdesi; ten, beden v. 11a/10, 11b/17, 60a/15

	v.+ğa 37b/02 v.+ka 37b/07
vücüh	(a): 1. yüzler, çehreler, suratlar; 2. bir memleketin ileri gelenleri, eşraf v.+dın 34b/09

Y

yā	(f): o halde, öyle ise y. 6a/05, 9a/01, 9a/03, 25a/07, 25a/07, 37b/13, 38b/02, 38b/03, 41a/10, 41a/10, 41a/10
Yablaq	şahıs adı y. 45a/07
Yabsın Buqa gürgen	şahıs adı y. gürgenge 55b/15
Yacı ili	kavim adı y. ili-niij 62b/16
yād	(f): 1. hatırlama, anma; 2. hatır, gönül y. kılduq 66a/12 y. kılındı 20a/08, 60b/02, 66a/10, 69b/06 y. kılınıp irdi 66a/12 y. kılmay 69a/01
yād-gār	(f): yadigar, bir kimseyi veya nesneyi hatırlatacak şey y. 65b/07, 65b/08, 65b/14, 65b/15, 65b/16, 66a/04 y.+ı 19b/01, 68a/14
Yādgār bay	şahıs adı y. 63a/03
Yadik hān	şahıs adı y. hān 61b/02 y. hān-niij 66b/06
Yāfeş	şahıs adı y. 6a/02 y.+ni 6a/03
yağı	düşman y. 3b/06, 24b/02, 25b/01, 25b/08, 25b/14, 26b/13, 35a/17, 53a/10, 67a/08 y.+nı 10a/05, 39a/01 y.+lar 37a/05
yağılaş-	birbirine düşman olmak y.-tı 15a/12 y.-tılar 15a/11 y.-ıp 12b/13
yağmur	yağmur y. 41b/06
yağşı	1. iyi, hoş; 2. iyi olan kimse y. 10a/02, 10a/08, 10a/08, 10a/12, 10a/21, 10b/04, 33b/13, 38a/08, 38a/09, 38a/09, 38a/10, 39a/11, 38b/04,

	38b/04, 38b/04, 38b/0539a/13, 39a/17, 39b/01, 39b/08, 40a/02, 40b/09, 40b/10, 41a/07, 41a/17, 52b/04 y.+sı 40a/07 y.+larını 40a/01 y.+rak 40a/06, 40a/07
yaşşı kör-	sevmek, beğenmek y. k-seler 37a/03
yaşşılık	iyilik, hoşluk y. 23a/07, 36b/05
Yaşşim bigim	şahıs adı y. bigimdin 67a/05
yağ	1. yan, taraf; 2. yön, cihet y.+ğa 36a/01 y.+ğa 32b/02 y.+da 9b/11, 25a/16 y.+tağı 26b/08 y.+dın 12b/08 y.+tın 21b/16, 38a/13, 68a/15 y.+ı+(yağı) 39a/10 y.+ığa 16a/17 y.+ında+(yağında) 8b/05 y.+ıdın 16a/17 y.+ıdın+(yağının) 65a/14, 65a/15
yağ-	yakmak, ateşe vermek y.-ıp 21b/17
yağa	sahil, kıyı, yaka y.+sı 12b/09, 25a/10 y.+sına 12b/09 y.+sıda 3a/10 y.+sından 36a/03
yağala-	boyunca gitmek Moğolistan y.-p 35a/08
yağın	yakın, beri y. 16a/06, 29a/26, 41b/06, 61a/06 y.+rak 37a/02
yağın	(a): sağlam bilgi, iyi, kat'i olarak bilme y. bilijiz 11a/13
Ya'küb sultân	şahıs adı y. 62b/07
yağuy	bk. Dip Yağuy y. 6a/15
yalaijaç	yalın, çıplak y. 21a/14, 23a/10
Yaluğan Kılca	şahıs adı y. 29a/24
yalğuz	yalnız, tek başına y. 12a/03, 61b/05

	y.+ın 27a/02 y.+un 41b/05
yaman	1. kötü, fena; 2. kötü olan kimse y. 7b/16, 8a/04, 14a/10, 22a/12, 22a/12, 22b/17, 23a/08, 38b/06, 39b/08, 40a/02, 56a/07 y.+larını 69a/06 y.+larına 69a/07
yamanlık	kötülük y. 23a/12 y.+ı 38b/06, 38b/07
Yamat Kelekey	şahıs adı y. 14b/09
Yamğurçı	şahıs adı y. 62b/17, 64b/02, 64b/03, 64b/04, 65b/14 y.+niç 64b/05
yan	yan, taraf y. 15a/17, 40b/04 y.+ğa 34b/05 y.+ı 9a/02 y.+ığa 40b/05 y.+ıda 63b/08, 63b/10
yana	yine, tekrar y. 4b/17, 6b/09, 8b/12, 15a/12, 16b/06, 21a/16, 21b/02, 22a/01, 22a/04, 22a/14, 22a/14, 22a/14, 22b/07, 24b/02, 24b/14, 25b/01, 25b/08, 25b/15, 26b/13, 27a/02, 28a/22, 36b/13, 37b/11, 38a/16, 40b/14, 40b/16, 41b/17, 42a/01, 46a/13, 53a/07, 55a/12, 59a/21, 67a/04
yanaşa	birinin yanında, biri ile beraber y. 16a/18, 67b/09
yanaru	yeniden, tekrar y. 60a/09
ya'ni	(a): 1. demek, şu demek; 2. sözün kıyası, doğrusu y. 4a/04, 4a/14, 4a/17, 4b/11, 5a/01, 5a/16, 5b/04, 5b/13, 6a/01, 6a/02, 6a/03, 8b/05, 9b/04, 9b/04, 9b/07, 9b/07, 9b/11, 9b/11, 9b/15, 9b/15, 9b/18, 9b/21, 9b/21, 10a/02, 10a/02, 10a/05, 10a/05, 10a/08, 10a/08, 10a/12, 10a/12, 10a/19, 10a/21, 10a/21, 11b/01, 11b/16, 14b/17, 15b/08, 16a/10, 17a/08, 20b/11, 20b/17, 21a/01, 21a/03, 21b/02, 21b/05, 21b/09, 22a/05, 22a/15, 22b/03, 23a/01, 23b/03, 23b/03, 23b/09, 23b/15, 24a/12, 24a/17, 24b/05, 24b/10, 24b/13, 24b/16, 25a/03, 25a/05, 25a/12, 25a/14, 25b/01, 25b/04, 25b/15, 25b/16, 25b/17, 26a/05, 26a/12, 26b/04, 26b/09, 26b/10, 26b/15, 27a/07, 27b/03, 27b/06, 27b/12, 28b/01, 28b/01, 29b/22, 29b/29, 30b/20, 31a/11, 34b/09, 35a/04, 37a/06, 37a/16, 39b/15, 39b/15, 40b/04, 41a/06, 42a/07, 68b/02,

	68b/03, 69b/06
yaijı yaijı başdın	yeni yeniden, tekrar y. 24b/02
Yaijıçar	şahıs adı y. 43a/03
Yaijıkent	şehir adı y. 26a/07
Yapalat	şahıs adı y. 45a/14
Yaparlı	kavim adı y. 4a/16
Yapraş	şahıs adı y. 46b/20
Yapurlı	bk. Yaparlı y. 9b/21
yār	(f): 1. dost; 2. sevgili; 3. tanıdık, ahbap; 4. yardımcı y. 20b/09, 69a/10
yarağ	1. silah, teçhizat; 2. alet edevat y.+dın y.+ın 22a/06, 25b/17
yaraş-	1. barışmak; 2. yaraşmak, uygun olmak y.-tı 15a/12 y.-alık 25a/07 y.-ıp 22b/12 y.-madı 23b/06 y.-mağa 27a/05
yaraştur-	barıştırmak y.-dı 27a/06
yaraşmaqlık	barış; barışma y.+nı 25a/07
yaraşu	1. barışık; 2. yaraşır, uygun y. irdi 18a/08
yaraşuq	1. uygun, münasip; 2. layık y. 38b/02
yaralığ	yaralı y. 62a/09
yarat-	geçerli kılmak; kabul etmek y.-tı 12a/01 y.-madı 62a/07
yarım	yarım y. 38a/08 y.+nı 44a/02 y.+ın 44a/01
yarlığ	hüküm, ferman y. 17a/05, 33b/10, 41a/10

	y.+1 46a/03, 46a/12, 67b/05, 68a/13, 69a/07
yarlıka-	hüküm vermek, ferman çıkarmak y.-dı 25b/10 y.-p 67b/02, 67b/11
yasa	(m): kanun, kural, usul (krş. yasağ) y. 30b/17
yasa-	yapmak, kılmak y.-dı 30a/28, 31a/16 y.-dılar 62b/14, 63a/06
yasat-	yaptırmak, kıldırılmak y.-tı 25b/04
yasamışı yasamışı it-	kanun, kural, usul kanunlaştırmak, kanun, kural koymak y. itse 37b/15 y. itmese 38a/01 y. ite almağay 39b/13-14
yasamışı kılm-	kanunlaştırmak, kanun, kural koymak y. kıldı 37a/11 y. kıldılar 9b/21 y. kılgay 37b/16 y. kılgay-lar 41a/03
yasağ	(m): kanun, kural, usul (krş. yasa) y. 9b/15, 37a/04, 37b/02, 40b/13 y.+nı 36b/10, 37b/08 y.+dın 54b/11 y.+ların 37a/10
Yasasi	şahıs adı y. 45b/10
yaş	1. genç; 2. yaş y. 2b/07, 6b/03, 42a/05, 58b/15 y.+ka 52b/15 y.+da 16b/11, 64a/05, 64a/06 y.+ında 18a/17, 19b/14, 27a/08, 64a/01, 64a/13, 64b/01, 64b/02, 67a/10, 67a/16, 67a/18, 68a/16 y.+ar 6b/11, 16a/15, 20b/04, 21a/04, 27b/13 y. +ar 62a/01 y.+arda 53b/16 y.+sız 33b/11
yaşa-	yaşamak, hayat sürmek y.-dı 6b/07, 17b/01 y.-p 69a/10 y.-ğanda 62a/03
Yaşadiy	şahıs adı y. 44b/02
yaşına	gencecik, küçücük y. 36a/08 y.+sında 19b/11, 55b/12, 56a/07, 56a/08, 60a/03

yaşur-	gizlemek y.-uijuz 27a/13
yaşurun	bk. yaşurun y. 6b/06, 6b/15
yaşurun	gizli, üstü örtülü y. 7a/10, 7b/16, 12a/07, 22b/16
yat-	yatmak y.-ur 41b/15, 62a/11, 63b/08, 63b/08, 63b/09, 63b/10, 63b/11 y.-ıp 61b/12
yavlağ	yaman, çetin y. 16a/03
yaya	yaya y. 15b/16, 43a/14, 50b/05
Yayar	şahıs adı y. 30b/21
yayla-	göçebe hayatı yaşayanların yılın sıcak mevsimini yaylada geçirmeleri (krş. yaylamışı kııl-) y.-dı 26b/07 y.-p 35a/08
yaylağ	bk. yaylağ y. 3a/10
yaylağ	yayla; göçebe hayatı yaşayanların yazı geçirdikleri bölge (krş. yaylağ) y. 3a/15, 3a/17 y.+ı 6a/08, 35a/06 y.+ları 37a/15
yaylamışı kııl-	göçebe hayatı yaşayanların yılın sıcak mevsimini yaylada geçirmeleri (krş. yayla-) y. kı-dı 26a/01-02 y. kı-alıj 62a/05
yaz	yaz mevsimi y. 24b/16 y.+ğısın 22a/06, 23a/02, 23b/10, 24b/06, 24b/14, 26a/13, 26b/07, 26b/09, 26b/11, 26b/12, 26b/16, 35a/08, 46a/11, 62a/05
yaz-	yazmak, kaleme almak y.-duğ 46b/03
yazı	ova, düzlük y. 3a/12, 8a/01 y.+ğa 7a/08, 7b/04, 13a/10 y.+da 8a/09, 8b/17, 16b/13, 27b/14 y.+dan 9a/0
yazıl-	yazılmak, kaleme alınmak y.-dı 51a/13, 51b/18 y.-ğandır 30b/26

Yazır	kavim adı y. 4a/15, 9b/11
yed yed-i 'abdü'z-za'if yed-i āsmāni	(a): 1. el; 2. kuvvet, kudret, güç; 3. yardım; 4. vasıta zayıf bir kulun eli 69b/14 Gökten gelen güç 36b/02
yedi	bk. yeti y. 59b/14
Yedikün	şahıs adı y. 44b/15, 45a/06
Yegü	şahıs adı y. 33a/15
yeke	(m): 1. büyük, yüksek; 2. büyük anlamında bazı şahısların adlarına eklenen sıfat (bk. Yeke noyan, Yeke Nidur, Yeke utukut)
Yeke noyan	(m): Büyük prens. Toluy'a verilen ünvan (krş. İke noyan) y. noyannij 34b/10, 35b/05 y.noyanda 34b/09,
Yeke utukut noyan	şahıs adı y. noyan 30a/16
Yeke Nidur	şahıs adı y. 10b/14
yekşenbih	(f): birinci gün anlamında; Pazar günü y. 56a/01, 56a/03
yekün kün fe-yekün	(a): toplam olan oldu! 11a/14
Yekü	şahıs adı y. 49a/08, 49a/09 y.+nij 49a/08
Yeijba	şahıs adı y. 49b/14
yeijele-	ağabeyinn vefatı üzerine yengesiyle evlenme y.-te 14a/16
Yeiji	şahıs adı y. 51a/02
yeijil	hafif, ağır olmayan y. 37a/10
yer	1. yer, toprak, zemin; 2. mekan krş yir y. 3a/07, 6a/12, 11b/10, 23a/14, 61a/04 y.+nij 7b/14 y.+ni 5b/17, 13a/05, 22b/12 y.+ge 4a/07, 6a/11, 8b/13, 9b/07, 10a/21, 16a/05, 23a/06, 27a/03, 29a/04, 40b/15, 41b/15 y.+de 3a/09, 3a/11, 6a/09, 6a/13, 8b/02, 9a/12, 10a/05, 10a/19, 10b/06, 10b/15, 12a/01, 12b/10, 17a/10, 18b/01, 18b/03, 21a/15, 22b/02, 22b/03, 23a/05,

	<p>23b/01, 24b/17, 25b/05, 26a/17, 26b/07, 26b/16, 27b/01, 28a/13, 29a/04, 29a/24, 29a/27, 30b/14, 30b/25, 30b/26, 30b/27, 31b/21, 31b/21, 35a/04, 35b/16, 35b/17, 36b/11, 38a/03, 38a/13, 38b/01, 41a/06, 61a/09, 62a/14, 63b/16, 66a/16, 67a/08, 67b/08, 69b/06</p> <p>y.+den 5b/01, 13b/02, 29a/23, 31a/06</p> <p>y.+din 23a/06, 26a/02, 26a/04, 30b/26, 33a/17, 41a/01, 41b/08</p> <p>y.+imizni 12b/16</p> <p>y.+i 3b/01, 6a/14, 10b/15, 37a/15</p> <p>y.+in 21b/11</p> <p>y.+ine 21a/08, 57a/17</p> <p>y.+inde 9a/05, 10b/16, 12a/08, 17a/12, 20b/15, 20b/17, 24a/01, 27a/17, 29b/10, 55a/11</p> <p>y.+ler 10b/17</p> <p>y.+lerde 3b/04, 6a/08, 40b/11, 47a/16</p> <p>y.+lerdin 40a/10</p> <p>y.+leri 3a/06, 3a/17</p> <p>y.+lerinij 6a/09</p> <p>y.+lerin 13a/06</p>
yer yüzi	<p>yer yüzü, dünya, alem</p> <p>y.+nde 24a/09, 37a/14</p>
Yesim Kaçıyun	<p>şahıs adı</p> <p>y. 14b/08</p>
yesir	<p>(a): esir'den; savaşta düşman eline düşen kimse, tutsak; köle, kul</p> <p>y. 23b/17</p>
Yesü noyan	<p>şahıs adı</p> <p>y. noyannij 45b/05</p>
Yesü Banay	<p>şahıs adı</p> <p>y. 39a/03</p>
Yesü Buça	<p>şahıs adı</p> <p>y. 42b/11, 48a/07, 48b/18</p> <p>y. gürgen 29a/15</p> <p>y. tayşi 29b/13, 29b/25, 30a/02</p>
Yesü Temür	<p>şahıs adı</p> <p>y. 30b/05, 59a/06</p>
Yesulun hātün	<p>şahıs adı</p> <p>y. hātün 19a/10,</p> <p>y. hātünnij 50b/12</p> <p>y. hātünda 28a/19</p> <p>y. hātündın 50a/03</p>
Yesün Möijke	<p>şahıs adı</p> <p>y. 49b/20</p>
Yesü<n> Möijke	<p>bk. Yesün Möijke</p> <p>y. 51a/03</p>

Yesün Tive Tarağı	şahıs adı y. 29b/12
Yesün Teve	şahıs adı y. 28a/19
Yesün Tuva	şahıs adı y. 50a/04, 50b/01, 51b/10 y.+nıj 50b/02
Yesur qorçı	şahıs adı y. 34a/12
Yesut	kavim adı y. 34a/12 y.+dın 30b/07
Yesutu	şahıs adı y. 14a/13
Yesüdar	şahıs adı y. 55b/12 y.+nıj 55b/13 y.+ğa 55b/16
Yesüge bahâdur	şahıs adı y. bahâdur 1b/07, 15b/05, 16a/01, 16a/06, 16a/07, 17b/07, 17b/10, 20b/01, 20b/03, 21a/17, 23b/07, 30b/13 y. bahâdurnıj 1b/12, 15b/07, 17b/05 y. bahâdurğa 21a/17 y. bahâdurda 15b/11 y. bahâdurdın 20a/15
Yesüge biy	şahıs adı y. biynıj 59b/16
Yesüge Yatay	şahıs adı y. 51a/13
Yesügen	şahıs adı y. 19a/10, 42a/14
Yesüget	şahıs adı y. 30a/19
Yesülün	şahıs adı y. 30a/19
Yesünçin hâtün	şahıs adı y. hâtünnıj 57b/01 y. hâtündın 54b/01, 57a/13
Yesünke	şahıs adı y. 33a/15
Yesuijeüh	şahıs adı y. 16b/03, 16b/04
Yesüqa Buqa	şahıs adı y. 43a/08
Yesür	şahıs adı y. 43a/14

Yesüt	şahıs adı y. 5b/14, 14b/16, 33a/09
yet-	yetmek, ulaşmak y.-ti 25a/06, 26b/09, 27a/03 y.-key 41a/04 y.-künçe 26a/09 y.-megey 39b/14 y.-megünçe 22b/05
yeti	yedi (sayı) y. 2b/02, 16b/15, 17a/15, 42a/12, 43a/04, 43a/10, 44a/06, 44a/08, 45a/06, 47a/11, 48a/05, 54a/17, 56b/13, 57b/13, 60b/08 y.+nçi 12b/05, 17b/15, 26b/11, 26b/11, 43a/19, 43b/15, 45b/02, 48a/02, 48b/02, 48b/15, 51a/13, 51b/10, 53b/04, 55a/15, 57a/08, 58a/01, 58a/11 y.+nçisi 14b/15
yetiş-	1. yetişmek, ermek; 2. kafi gelmek; yetecek miktarda bulunmak y.-di 30b/09 y.-ti 41b/15 y.-ken 31a/15
Yeti kent	metinde Doğu Türkistan'da bulunan yedi şehirden oluşan bir coğrafi bölgeden bahsedilmektedir. 1867'de Yakup Bek tarafından bu şehirlere istinaden Yedi şehir devleti kurulur. y. 61a/07
yetim dürr-i yetim	(a): 1. yalnız, tek; 2. babası veya anası-babası ölmüş çocuk y.+lgerge 68b/10 büyük tek inci; tarihî kaynaklarda mecazen Hz. Muhammed kastedilir, ancak bu metinde Cengiz han kastedilmektedir. y. 11b/11
Yetim bahādurnı	şahıs adı y. bahādurnı 61b/11, 61b/13
yetkür-	ulaştırmak; eriştirmek y.-diler 53a/18 y.-üijüz 33b/13
yetmiş	yetmiş (sayı) y. 9a/08, 12b/11, 13a/13, 13a/16, 53b/01
yetmiş biş	yetmiş beş (sayı) y. 8a/12, 20a/16
yetmiş iki	yetmiş iki (sayı) y. 1b/15, 20a/16, 20a/18, 20a/19, 41a/08
yetmiş miij	yetmiş bin (sayı) y. 12b/12
yetmiş üç	yetmiş üç (sayı)

	y. 27a/08
Yetti Korkan	coğrafi bölge adı y.+da 22b/02
yezdāni kuvvet-i Yezdāni	(a): Allah'a ait; Allah'la ilgili y. 11a/11 Allah'ın gücü ile 36b/02
yi-	(yemek) yemek y.-yürdüm 40b/12 y.-gey 3a/07 y.-geyler 39a/17
Yigdir	kavim adı y. 4b/04, 10a/12
yir	bk. yer y.+ge 55a/10 y.+de 10a/02
yığ-	yığmak, toplamak, bir araya getirmek y.-ar 12b/08, 12b/09 y.-dı 7b/09, 8a/03, 8b/14, 9a/09, 32b/08 y.-ıp 8a/08, 8a/09, 10b/07, 12b/17, 23b/12, 33a/17, 33b/01
yıgıl-	yıgılmak, toplanmak, bir araya gelmek y.-dı 8a/09, 13a/13 y.-dılar 32b/08, 46a/09 y.-ıp 8a/12, 12a/06, 12b/14, 32b/06 y.-ğay 40a/04 y.-ğan 8b/08
yığın kıı-	toplantı yapmak y. kııldı 68b/09 y. kııldılar 22a/17
yıgla-	ağlamak, göz yaşı dökmek y.-r 29a/14 y.-p 6b/02
yıkıl-	devrilmek, düşmek, yere serpilmek y.-dım 41b/14 y.-dı 21b/14, 65a/03
yığın	yığın, kalabalık krş. yığın y. 68a/10
yıl	yıl, sene; on iki aylık zaman dilimi y. 1b/15, 2a/08, 2a/08, 2a/08, 2a/12, 2a/12, 2a/16, 2a/16, 2b/02, 2b/07, 2b/07, 4a/09, 5a/06, 5a/10, 9a/08, 20a/12, 20a/15, 20a/16, 20a/16, 20a/17, 20a/18, 20a/18, 20a/18, 20a/19, 20b/07, 20b/13, 20b/16, 20b/17, 20b/17, 20b/17, 21a/01, 21a/02, 21a/07, 21b/02, 21b/03, 21b/05, 21b/05, 21b/06, 21b/09, 21b/10, 22a/05, 22a/06, 22a/15, 22b/03, 22b/09, 22b/17, 23a/02, 23b/02, 23b/09, 23b/10, 23b/14, 24a/01, 24a/01, 24a/03, 24a/16, 24a/17, 24b/03, 24b/10,

	<p>24b/13, 24b/15, 25a/05, 25a/12, 25a/14, 25a/17, 25b/01, 25b/10, 25b/15, 25b/17, 26a/06, 26a/12, 26a/13, 26b/01, 26b/04, 26b/05, 26b/09, 26b/09, 26b/10, 26b/10, 26b/11, 26b/12, 26b/13, 26b/15, 26b/16, 27a/07, 27a/08, 37b/01, 37b/10, 49a/10, 55b/15, 56a/03, 60b/16, 62a/05</p> <p>y.+ğa 8a/12</p> <p>y.+da 20a/17, 20b/12, 21a/03, 24a/04, 24b/01, 24b/11, 26b/11</p> <p>y.+dan 5a/06</p> <p>y.+ı 20a/14, 20a/19, 20a/20, 21a/01, 21a/01, 21a/03, 21a/07, 21a/14, 21b/02, 21b/09, 22a/05, 22a/15, 22b/03, 23a/01, 23b/08, 23b/08, 23b/09, 23b/09, 23b/15, 24a/02, 24a/03, 24a/17, 24b/05, 24b/05, 24b/10, 24b/13, 24b/16, 25a/02, 25a/05, 25a/12, 25a/14, 25b/02, 25b/15, 25b/17, 26a/05, 26a/05, 26a/12, 26b/04, 26b/10, 26b/15, 27a/07, 27a/15, 46a/10, 46a/11, 67b/03, 68a/08, 69b/15</p> <p>y.+ınıj 67b/03</p> <p>y.+lar 11b/11, 12a/15, 13b/06, 20b/14, 25a/05, 25a/12, 25a/15, 25a/17, 25b/02, 25b/11, 34b/16, 51a/15, 54a/05, 60b/11, 60b/14, 60b/16, 61a/08, 61b/09</p> <p>y.+larda 20b/16, 21a/08, 22a/16, 22b/04, 23b/15, 24b/06, 24b/13, 24b/14, 25a/03, 25b/16, 26a/01, 26a/05</p> <p>y.+lardın 20b/15, 55b/07</p> <p>y.+lık 36b/03</p>
yılan Yılan yılı	<p>yılan</p> <p>On iki hayvanlı Türk takvimine göre Yılan yılı</p> <p>y. yılı 21b/02, 24b/10, 26a/05</p>
Yılan biy	<p>şahıs adı</p> <p>y. biy 66b/05</p>
yılkı Yılkı yılı	<p>at, yılkı</p> <p>y. 68b/08</p> <p>On iki hayvanlı Türk takvimine göre At yılı</p> <p>y. 21b/05, 24b/13, 26a/12</p>
Yılkıçı	<p>şahıs adı</p> <p>y. 47a/20, 49b/06</p>
yılğa	<p>çayın yatağı, uzun çukur, oyuk</p> <p>y.+da 38b/14</p>
yılğa kir-	<p>???</p> <p>y. kirip 62b/13</p>
yırağ	<p>uzak, irak krş. yırağ</p> <p>y. 3a/04, 7a/11, 7a/13, 36a/17, 40b/12</p> <p>y.+dın 38b/09</p>
yırağ	<p>bk. yırağ</p> <p>y. 21a/12</p>
Yıva	<p>kavim adı</p>

	y. 4b/05, 10a/19
yiber-	göndermek, yollamak y.-di 4a/07, 4a/07, 6a/03, 8a/07, 18a/12, 21a/10, 22a/02, 22a/03, 23a/03, 23a/07, 23a/08, 23a/11, 23b/11, 24b/03, 24b/05, 24b/11, 25a/08, 25a/16, 25a/16, 25a/17, 25b/04, 25b/06, 25b/07, 25b/12, 25b/14, 26a/08, 26a/09, 26a/10, 26a/15, 26b/04, 26b/06, 26b/06, 26b/08, 27a/04, 28a/23, 29b/28, 30b/04, 30b/25, 31b/20, 35a/14, 35a/15, 36b/14, 37a/13, 41a/08, 41a/09, 44b/14, 62a/03 y.-diler 35b/03, 35b/12, 35b/12, 53b/14 y.-gil 40a/15 y.-ijiz 40b/15 y.-ip 24b/12 y.-ipdür 63b/14 y.-mes 7a/05 y.-gandin 28a/03
yiberil-	gönderilmek, yollanmak y.-di 35a/02
yigirme	yirmi (sayı); (krş. yigirmi) y. 14a/20, 43a/02, 53b/16, 68a/16
yigirme altı	yirmi altı (sayı) y. 56a/03
yigirme bir	yirmi bir (sayı) y. 24a/01
yigirme iki	yirmi iki (sayı) y. 24a/02
yigirme sekiz miij	yirmi sekiz bin (sayı) y. 31a/25
yigirme tört	yirmi dört (krş. yigirmi tört) y. 5b/16, 9a/10, 9a/11 y.+ünçi 68a/05
yigirme yeti	yirmi yedi (sayı) y. 20b/12
yigirmi	bk. yigirme y. 38b/16
yigirmi tört	bk. yigirme tört y. 66b/11
yigirmi üç	yirmi üç y. 1b/15
yigit	delikanlı, yiğit y. 9a/13, 42a/03
yigitlik	gençlik, delianlılık dönemi y.+da 42b/20 y.+de 11a/05, 11b/05, 14b/21, 19a/06, 33b/04, 51a/16, 53a/02
Yigü	şahıs adı

	y. 16b/03, 16b/04, 16b/05 y.+din 16b/06
Yisura	şahıs adı b. 28b/21
Yisür noyan	şahıs adı b. 31b/19
yok	yok, mevcut değil; değil y. 3a/03, 3a/09, 7a/05, 7a/15, 16a/13, 16b/10, 16b/10, 16b/16, 17a/01, 19a/12, 20a/09, 20a/10, 25a/07, 28b/09, 32a/14, 37a/09, 40a/07, 40b/02, 41a/10, 42a/17, 43b/11, 43b/13, 45a/08, 45a/15, 45a/17, 45a/17, 46a/17, 47a/09, 47a/13, 47a/15, 48a/10, 48b/11, 48b/11, 48b/14, 48b/14, 48b/16, 49a/13, 49b/02, 49b/02, 49b/10, 49b/13, 50a/16, 51a/16, 51b/01, 51b/16, 52b/02 y.+ta 30b/03
yol	yol y. 36b/03, 37a/06, 39a/02, 41b/05, 41b/16, 50a/19 y.+nı 41b/10 y.+da 13a/10, 18a/13, 18a/13, 18a/15, 21b/13, 25b/04, 26a/03, 26a/15, 26b/09, 27a/14, 39a/09, 40b/09, 60b/09, 60b/10, 65a/02 y.+dan 7a/06 y.+dın 15b/11, 16b/01, 27b/07, 29a/11, 36a/08, 41a/15, 65b/10 y.+umda 41b/05, 41b/08 y.+ı 5a/17, 30a/05 y.+ın 31b/06 y.+un 13a/10 y.+ında 29b/15, 55a/09 y.+unda 35b/16, 37a/04, 68b/11 y.+ından 8a/05 y.+ıdın 44b/14 y.+unça 35b/15 y.+sız 38b/06 y.+larını 40b/11
Yol Kütük	şahıs adı y. 57b/15
yoluğ-	karşılaşmak, rastlamak, görüşmek y.-sa 27a/14, 27a/14
yokal-	kaybolmak y.-dı 20b/11
yokalt-	kaybettirmek y.-kay 39b/10
yosun	nizam, kaide, kural y. 30b/17, 30b/18, 37a/04, 37b/02, 66a/02 y.+unça 5a/08 y.+lar 39b/12

Yosun Buğa	şahıs adı y. 47a/18 y.+nij 47a/19
yosunluk	nizamlı, kurallı, kaideli y. 39b/09
yoğur-	1. karıştırmak, yoğurmak; 2. aşmak, geçmek y.-uşıtlar 14a/14
Yubuğur	şahıs adı y. 51b/08
Yuşmut	şahıs adı y. 55a/14
Yulağ	şahıs adı y. 64b/15
Yulduz hân	şahıs adı y. 4a/16, 8b/11, 9b/13
Yulduz Temür	şahıs adı y. 50a/14
yumalan-	yuvarlanmak, yukarıdan aşağıya doğru yuvarlanmak y.-dı 40a/10
Yunus Sulţân	şahıs adı y. 66a/02
yuğar	yukarı taraf, üst y.+tın 40a/15
yuğarı	yukarı, yukarıya; üst taraf y. 10a/19, 40a/09, 64b/13
yokarı	y. 29a/19
Yursuğ	coğrafi bölge adı y. 6a/09
yurt	ülke, öz memleket, vatan y. 9b/21 y.+nij 63a/03, 68a/14 y.+ı 2a/03, 8b/13, 10b/17, 12b/07, 12b/12, 17a/08, 35a/06 y.+ın 31a/20, 35a/12, 65b/16 y.+ına 32b/07 y.+una 13a/02, 25b/03 y.+ında 6b/01, 10b/14, 15a/15, 15b/01, 17a/11, 21b/16, 24a/04, 45b/18 y.+unda 21a/06 y.+ları 24a/06 y.+ların 34a/01 y.+larında 37b/11, 40b/12
Yüsuf biy	şahıs adı y. 64b/08
Yusuvur	bk. Calayir Tay Yusuvur y. 30b/02, 30b/03 y.+nij 30b/06

yuv-	yıkamak y.-ıp 7a/09
yuvuğ	yakın y. 5a/01, 13b/11, 26b/17, 30a/09, 36b/02 y.+luğ 6b/16 y.+rak 3b/13, 6a/11, 12b/12
Yuysun Buğa	şahıs adı y. 47b/10
yügir-	koşmak y.-ür 38a/08, 38a/08, 38a/09, 38a/09
Yügürgen oğlu	şahıs adı y. 19b/16
yügürtken it yügürtken	koşturan köpeklerle avlanan kimse it y.+ler 41b/01
yür-	1. hareket etmek, harekette bulunmak, yürümek; 2.yardımcı fiil olarak esas fiile süreklilik ve devam anlamı katar y.-ürmin 36b/10 y.-er 3a/17 y.-ür 3a/10, 6a/09, 7b/04, 8a/04, 16a/18, 27b/13, 29a/28, 41b/09, 44a/13, 61b/10, 65a/06 y.-diler 4b/14, 8b/01 y.-gey 39a/09 y.-se 7b/08 y.-üp 25a/04, 35b/08, 62b/12 y.-megey 39a/09 y.-ürler 7a/09, 7a/09 y.-geyler 39a/15 y.-meseler 36b/17
yürü-	yardımcı fiil olarak esas fiile süreklilik ve devam anlamı katar y.-gen 65a/16 y.-gende 54a/15, 62b/13
yürüt-	hareket ettirmek, harekette bulundurmak, yürütmek krş. yürgüz- y.-ür 7b/05
yüreklik	yürekli, cesur y. 12a/16
yürgen	hareket eden, devam eden, yürüyen y.+ler 39a/15
Yürgin	şahıs adı y. 5b/11
yürgüz-	hareket ettirmek, harekette bulundurmak, yürütmek krş. yürüt- y.-di 37a/11 y.-düm 40b/10

	y.-gey 38a/12 y.-üp 40b/08
Yürki bavorçı	şahıs adı y. 28a/12
Yüsün Temür	şahıs adı y. 53a/05
yüz	yüz, çehre y. 5a/10, 14a/21, 17a/06, 17a/15, 17b/01, 17b/01, 17b/03, 17b/04, 17b/19, 25a/14, 38b/13, 51b/13, 69a/10 y.+i 40a/01 y.+inde 27a/06 y.+ünde 11b/10 y.+lü 36b/05 y.+lük 41a/07
yüz biki	1. Türk ve Moğol ordularında yüz erin komutanı; 2. mülki idarede yüz kişilik gruptan sorumlu olan ve vergi toplayan memur y. 28a/04, 35b/13, 37b/10, 38a/02, 41a/02, 41a/03
yüz bir miij	yüz bir bin (sayı) y. 27b/08
Yüz Buğa	şahıs adı y. 46b/06
yüzlen-	yönelmek; bir tarafa doğru hareket etmek (krş. yüz ur-) y.-di 36b/14
yüzler	yüz askerden oluşan ordu birlikleri y. 28a/05, 28a/06, 28a/07, 28a/07, 28a/11, 28a/11, 28a/15, 28a/15, 28a/18, 28a/18, 28a/21, 28a/21 y.+ni 39b/13
yüz miij	yüz bin (sayı) y. 28a/26, 37b/01
yüz ur-	yönelmek, bir taraf doğru hareket etmek (krş. yüzlen-) y.-uijuz 27a/14
yüz yigirme toköz miij	yüz yirmi dokuz bin (sayı) y. 27b/06

Z

zafer	(a): düşmanı yenme, üstün gelme z. 40b/02
zâhir zâhir bol- hikâyet-i zâhir-i etrâk	(a): 1. görünen, açık, belli, meydanda; 2. anlaşılan, meğer ortaya çıkmak, görünmek, belli olmak z. boldı 11b/06, 41b/17, 42a/06 z. bolup turur 41b/04 Türklerin ortaya çıkışıyla ilgili hikaye 2b/18
zağmet zağmet tigür-	(a): 1. sıkıntı, eziyet, rahatsızlık; 2. zor, güç; 3. yorgunluk

	zahmet vermek, sıkıntı vermek z. tigüre başladı 20b/08
zaḥm	(f): yara z. 39b/07 z.+dın 8a/11, 41b/14, 62a/12
zaḥmlık	yaralı z. 41b/15, 60b/09, 62a/09, 64a/02
zamān	(a): 1. zaman, vakit, devir; 2. mehil, süre; 3. mevsim z. 5a/10, 13a/16, 20a/04, 31a/14, 31a/22, 32a/11, 34a/14, 34b/07, 34b/11, 36a/05, 38b/16, 46b/15, 56b/12, 57a/06, 57b/07, 59a/17, 65b/09, 66a/12, 66a/12, 68a/14, 68b/07, ekser z.+ğa 1b/10, 3b/04, 14b/05, 64b/09, 66a/13, 69a/16, 69b/10 z.+da 2a/11, 3b/08, 3b/13, 4b/12, 4b/13, 6a/13, 8a/04, 8a/17, 8a/17, 12a/09, 12b/10, 12b/13, 13b/07, 15b/09, 20a/05, 20a/13, 20b/04, 20b/06, 20b/10, 22b/13, 27b/10, 29b/19, 29b/27, 31a/16, 31b/04, 31b/10, 32a/06, 32b/09, 33a/11, 35a/04, 35b/15, 36a/09, 36a/10, 42b/19, 53a/04, 59a/02, 60b/01, 60b/07, 61a/02, 61a/10, 62a/12, 69a/13 z.+dan 6a/05 z.+dın 13a/16, 20a/08 z.+ı 2a/12 z.+ığa 13b/14, 19a/09 z.+ında 5a/09, 10b/13, 15a/16, 20a/12, 28b/08, 28b/09, 28b/12, 66b/04 z.+ıda 13b/01, 14a/03, 14a/07, 14a/07, 14a/09, 14b/08, 14b/10, 20a/09, 28b/10, 28b/13, 28b/19, 28b/19, 29a/02, 29a/09, 31b/04, 35b/14, 36a/06, 36a/08, 42a/03, 69b/03 z.+ıdın 69b/11
zarāfet	(a): 1. zarıflık, nazırlık; 2. davranış, söyleyiş ve giyim- kuşam inceliği z. 30a/04
zāri zārilık kıl-	(f): ağlayıp sızlama ağlayıp sızlama z. kılıp 27a/10
zār zārlık	(f): ağlayan, inleyen; ağlama, inleme ağlama, inleme z. 38a/15
zarūret	(a): 1. çaresizlik; 2. muhtaçlık, yoksulluk, sıkıntı z.+dın 34b/14
Zenbü	şahıs adı z. 55a/01
zengi	(f): zenci, siyah adam z.+ler 6a/01

zerd zerd-reng	(f): 1. sarı; 2. solgun, soluk sarı renkli 15b/08
zihi	(a): ne güzel, ne hoş; aferin, bravo! anlamında edat z. 53a/18
ẓikr	(a): anma, anılma z. 27b/02, 36a/02, 57b/09, 58b/11, 59b/13, 60a/06
Ẓi'l-hicce	(a): Arabî aylarının on ikincisi z. 26a/01, 26a/05, 68a/07, 68a/08
zindān	(f): karanlık, yerlatı hapishanesi z.+ġa 40b/16
zirek	(f): zeki, anlayışlı, uyanık z. 41a/06
ziyāde be-ziyāde	(a): 1. artma, çoġalma; 2. artan, fazla kalan; 3. aşırı, fazla fazlasıyla 24a/01
ziyādet	bk. ziyāde z.+i 53a/18
ẓuhūr meħal-i ẓuhūr	(a): görünme, meydana çıkma, baş gösterme, türeme ortaya çıkma zamanı 11a/10
Ẓi'l-ka'de	(a): Arabî aylarının on birincisi z. 20a/14, 20a/19, 25b/02, 25b/10
Ẓü'l-Ķarneyn	şahıs adı z. 50a/13
Ẓü'n-Nün Sulţān	şahıs adı z. 65b/03